

היסטורית הגאולה

אלן ג' וייט

תוכן עניינים

- פרק 1: נפילתו של לוציפר
- פרק 2: הבריאה
- פרק 3: תוצאות המרד
- פרק 4: הפיתוי והנפילה
- פרק 5: תוכנית הישועה
- פרק 6: ההקרבה של קין והבל
- פרק 7: שת וחנוך
- פרק 8: המבול
- פרק 9: מגדל בבל
- פרק 10: אברהם והזרע המבוטח
- פרק 11: נישואי יצחק
- פרק 12: יעקוב ועשיו
- פרק 13: יעקוב והמלאך
- פרק 14: בני-ישראל
- פרק 15: התגלות הכוח האלוהי
- פרק 16: שחרור בני ישראל מהעבדות במצרים
- פרק 17: נדודי בני ישראל
- פרק 18: חוקי אלוהים
- פרק 19: המשכן
- פרק 20: דיווח המרגלים
- פרק 21: החטא של משה
- פרק 22: מות משה
- פרק 23: בני ישראל נכנסים לארץ המובטחת
- פרק 24: ארון הברית וניצחונות ישראל
- פרק 25: הופעתו הראשונה של ישוע המשיח
- פרק 26: כהונתו של ישוע
- פרק 27: הבגידה בישוע
- פרק 28: משפטו של ישוע
- פרק 29: צליבתו של ישוע
- פרק 30: תחייתו של ישוע
- פרק 31: עלייתו של ישוע לשמים
- פרק 32: חג השבועות
- פרק 33: ריפוי האיש הפיסח
- פרק 34: נאמנות לאלוהים במהלך רדיפות
- פרק 35: סדר הבשורה
- פרק 36: מותו של סטפנוס
- פרק 37: המרתו של שאול
- פרק 38: תחילת כהונתו של השליח פאולוס
- פרק 39: כהונתו של פטרוס
- פרק 40: פטרוס נושע מן הכלא
- פרק 41: בארצות רחוקות
- פרק 42: שנות שרותו של השליח פאולוס
- פרק 43 א': מותם של פאולוס ופטרוס על קידוש השם
- פרק 43 ב': חורבן ירושלים (הערה: הפרק נלקח מספר "המעבק הענק" של אלן ג' וייט ולא נימצא בגירסה המקורית של הספר. המוצאים לאור.)
- פרק 44: הכפירה הגדולה
- פרק 45: סוד הרשע
- פרק 46: הרפורמאטורים הראשונים

- פרק 47: לותר והרפורמציה הגדולה
פרק 48: התקדמות הרפורמציה
פרק 49: האטה בהתקדמות הרפורמציה
פרק 50: הבשורה של המלאך הראשון
פרק 51: הבשורה של המלאך השני
פרק 52: קריאת חצות הלילה
פרק 53: קודש
פרק 54: הבשורה של המלאך השלישי
פרק 55: הבסיס האיתן
פרק 56: רשת השטן
פרק 57: ספיריטואליזם
פרק 58: קריאה רמה
פרק 59: תום תקופת המבחן
פרק 60: צרת יעקב
פרק 61: ישועת הצדיקים
פרק 62: גמול לקדושים
פרק 63: מלכות אלף שנה
פרק 64: התחייה השנייה
פרק 65: הכרתו של המשיח
פרק 66: המוות השני
פרק 67: הארץ החדשה

פתח הדבר

לפני שחטא נהנה אדם מיחסי שיתוף, אחווה ותקשורת מלאה עם בוראו, אולם לאחר החטא נשלל מהאנושות יתרון גדול זה. עם זאת, על-פי התוכנית של פדיון הנפש, תוכנן חידוש הקשר שבין תושבי כדור הארץ לבין השמים. אלוהים תקשר עם בני האדם דרך רוחו הקדושה, ודרך משרתיו הנבחרים נישפך האור האלוהי של חזיונות. "כִּי אֲנִישִׁי אֶל הַיָּם הַקְדוּשִׁים דְּבָרוֹ פֶּאֶשֶׁר נִשְׁאָם רוּחַ הַקֹּדֶשׁ" (הַשְּׁנִי לְפֶטְרוֹס א': 21)

במהלך 2,500 השנים הראשונות של היסטוריה של אנושות דברי אלוהים לא נכתבו. אותם אלא שאלוהים לימדם העבירו את הידע שלהם לאחרים, וכך מאב לבן, מדור לדור. כתיבת דברי אלוהים החלה בימי משה, לאחר מכן נאספו כל מקרי ההתגלות שנכתבו ברוח אלוהים לספר קדוש אחד. משה התחיל כהיסטוריון את העבודה זאת בענייני בריאת העולם וחוקי האל, והיא נמשכה במשך 16 מאות ארוכות עד שלבסוף הושלמה על-ידי יוחנן, שרשם את הדברים הגדולים של הבשורה האמיתית.

אלוהים הוא המחבר האמיתי של ספרי הקודש. למרות זאת הם כתובים ביד אדם ובמגוון סגנונות של ספרים נראים המאפיינים של אותם סופרים. "כָּל הַכְּתוּב נִכְתָּב בְּרוּחַ אֱלֹהִים, וּמוֹעִיל הוּא לְהוֹכָאָה, לְתוֹכְחָה, לְתִקּוּן, לְחֻנּוּךְ בְּמַעֲגָלִי צֶדֶק" (הַשְּׁנִי אֶל טִימוֹתִיאָס ג': 16). האל שאין גבול לו האיר בעזרת רוחו הקדושה את מוחם ואת ליבם של משרתיו. הוא שלח חלומות, חזיונות, סמלים ודוגמאות. ואלו שבדרך זאת האמת התגלתה להם, הביעו את מחשבותיהם בצורה המקובלת.

עשרת הדיברות שאמר אלוהים עצמו נכתבו בידו. זאת יצירתו של האל ולא של אדם. אבל הספר הקדוש הוא האמת האלוהית שהובעה בשפת בני אדם, והוא מעיד על הברית בין אלוהים לבין בן האנוש. הברית הזאת הייתה קיימת גם בטבעו האנושי של ישוע, שהיה בן של אלוהים ובן אנוש. בצורה כזאת, הטקסט של ספר הספרים "הַדְּבָר נְהִיָּה בְּשׂוֹר וְשֹׁכֵן בְּתוֹכֵנוּ" (הַבְּשׂוֹרָה עַל-פִּי יוֹחָנָן א': 14) מה שניכתב על ישוע נכון גם בהקשר לספר הספרים.

ספרי הקודש נכתבו בזמנים שונים, על-ידי אנשים שונים זה מזה במיקום, בעיסוק ובתכונותיהם הרוחניות והנפשיות, והם אינם דומים בסגנון ובמגוון הנושאים הנגלים בהם. אנשים שכתבו ספרים אלה התבטאו בצורה שונה זה מזה. אנו מוצאים שאת אותה אמת הדגיש אחד מהם הרבה יותר מהאחר. כיוון שלא רק אדם אחד אלא מספר אנשים, לדוגמה, מעלים בספרי הקודש בעיה כזאת או אחרת ומתבוננים בה מנקודות מבט שונות, לקורא השטחי, הלא-רציני ובעל הדעות הקדומות, יכול הדבר להיראות כאילו הספר מלא בסתירות ובהבדלים. בה-בעת קורא פיקח, חושב ואדוק יראה בכל זה הרמוניה מוחלטת.

כיוון שאת האמת כתבו אנשים שונים, היא מוצגת במגוון רב של גרסאות. מישו מהסופרים בספרי הקודש מתמקד ברגעים שקשורים בצורה ישירה יותר לניסיון אישי שלו ומבטא את נקודת המבט האישית שלו. אחר שקיבל את האור בתוכו פנימה כותב אחרת לחלוטין, וכך כל אחד שמונחה על-ידי רוח הקודש מספר על הדברים שהשפיעו עליו בצורה החזקה והעמוקה ביותר. כתוצאה מכך אנו רואים אמת רבת-צדדים, אך עקבית והרמונית לחלוטין. כך יקבל כל אדם שיחפש את האמת, בכל מצב ובכל קושי בחיים, תשובה וזהה לכל שאלותיו.

אלוהים רצה לבשר לעולם את בשורת האמת דרך בני אדם, ובאמצעות רוח הקודש ניתנו להם יכולות כדי שיוכלו לבצע משימה זו – מחשבותיהם ופעולותיהם כווננו בצורה זו. אף שאלוהים העביר את האמת דרך בני אדם, היא לא איבדה את המקור השמימי שלה. האמת האלוהית הגיעה אלינו מבוטאת באמצעות לשון אנושית לא מושלמת, אך עם זאת היא עדות האל, וכל בן אלוהים צייתן רואה בה תהילה של כוח אלוהי מלא בחסד ובאמת. בדבריו מסר אלוהים לאנושות את כל מה שיש לדעת כדי להינצל. הכתובים הקדושים צריכים להתקבל כגילוי רצונו הסמכותי והברור של אלוהים. אליהם עלינו להשוות את מעשינו, והם אמורים לשמש כמדריך אל האמת ודוגמה לחיים שלנו. "כָּל הַכְּתוּב נִכְתָּב בְּרוּחַ אֱלֹהִים, וּמוֹעִיל הוּא לְהוֹרָאָה, לְתוֹכְחָה, לְתִקּוּן, לְחֻנּוּךְ בְּמַעֲשֵׂי צֶדֶק לְמַעַן יִהְיֶה אִישׁ הָאֵל הִים מְשָׁלָם, וּמְקַשֵּׁר לְכָל מַעֲשֵׂה טוֹב" (הַשְּׁנִיָּה אֶל טִימוֹתִיאֹס ג': 16, 17).

העובדה שאלוהים גילה את רצונו לאנשים לא הקטינה את הצורך בהנחיות של רוח הקודש ואת הצורך בנוכחותה הקבועה. להפך. המושיע הבטיח שרוח הקודש תגלה את המילים לעבדיו, תאיר אותן ותסביר את יישומן. כיוון שרוח אלוהים נתנה השראה לסופרים של דברי הקודש, אין זה אפשרי שהרוח תתנגד להם אי-פעם.

הרוח מעולם לא ניתנה כדי להחליף את ספר הספרים ובוודאי שלא נועדה לכך, כיוון שבכתובים רשום בבירור שדברי אלוהים הם המהווים מדד לכל לימוד וניסיון. השליח יוחנן אומר, "אֵל תִּאֲמִינוּ לְכָל רוּחַ, כִּי אִם בִּחְנוּ אֶת הָרוּחוֹת אִם מֵאֵל הִים הֵן, כִּי נְבִיאֵי שֶׁקֶר רַבִּים יֵצְאוּ לָעוֹלָם" (יוֹחָנָן, הָרְאשׁוֹנָה ד': 16, 17) וישעיהו מצהיר "לְתוֹכָהּ וְלִתְעוּדָהּ; אִם-לֹא י' אָמְרוּ בְּדִבְרֵי הָזֶה, אֲשֶׁר אֵין-לּוֹ שֹׁחַר" (ישעיהו ח': 20).

הורסים את עבודתה של רוח הקודש אלה שטוענים וחושבים, שמאלים בה, ואין להם עוד צורך בהדרכה של דבר אלוהים. לאנשים אלה ניראה שבנשמתם נשמעה קול אלוהי, אבל הרוח שהשתלטה על נשמתם אינה רוח אלוהים.

התרשמות דומה והזנחה של דבר אלוהים יכולים לגרום רק לטעויות, לבלבול ולאובדן. אדם במצב כזה יכול רק לתרום לזדוניות של שטן. כיוון שהשירות של רוח הקודש הוא צורך חיוני עבור כנסיית המשיח, השאיפה של השטן, דרך משגים והקצנה דתית, היא לגרום לזלזול בעבודת הרוח ולכפות על בני עמו של אלוהים לזלזל במקור כוח זה שנתן לנו האל.

לפי דברי אלוהים, רוחו חייבת להמשיך את עבודתה במשך כל זמן הפצת הבשורה. במשך מאות ארוכות, כאשר נוצרו התנ"ך והברית החדשה, לא חדלה רוח הקודש גם להאיר נפשות של יחידים ולתקשר עימן, מלבד התגלויותיה שנכללו בכתבי הקודש. ספר הספרים עצמו מתייחס לכך שדרך רוח הקודש האדם קיבל הטפות, הבהרות, אזהרות ונזיפות לא רק בשביל שהדברים יירשמו בכתבי הקודש. עוד מוזכרים שם נביאים שחיו בזמנים שונים, אבל נבואותיהם לא נכתבו. כאשר הושלמה כתיבתם של ספרי הקודש המשיכה רוח הקודש לחנך, להזהיר, להנחות ולנחם את ילדי אלוהים. ישוע המשיח הבטיח לתלמידיו, "אֲבָל הַמִּנְחָם, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ יִשְׁלַח לָכֶם בְּשִׁמִּי, הוּא יְלַמֵּד אֶתְכֶם הַכֹּל וְיִזְכִּיר לָכֶם כָּל מֶה שֶׁאֲנִי אֹמְרִי לָכֶם."

"אֲבָל הוּא, אֲשֶׁר הוּא רוּחַ הָאֱמֶת, כְּשִׁבּוֹא יְדַרִּיךְ אֶתְכֶם אֶל כָּל הָאֱמֶת. . . וְאֵת הַבָּאוֹת יוֹדִיעַ לָכֶם." (על-פי יוֹחָנָן יד': 26, טז: 13).

הכתובים אומרים בבהירות כי ההבטחה הזאת חלה על כנסיית המשיח בכל הזמנים, ולא רק בזמן השליחים. משיח הבטיח לאלה ההולכים בעקבותיו, "הִנֵּה אֶתְכֶם אֲנִי כָּל הַיָּמִים עַד קֵץ הָעוֹלָם" (הַבְּשׁוּרָה עַל-פִּי מַתִּי כח: 20) והשליח

שאל מדבר על כך שמתנות וגילויי הרוח נועדו לכנסייה "כְּדֵי לְהַכְשִׁיר אֶת הַקְּדוּשִׁים לְעִבּוּדַת הַשְּׁרוּת, לְבִנְיַת גּוֹף הַמְּשִׁיחַ, עַד כִּי נִגִּיעַ בְּלִנּוּ אֶל אֶחָדוֹת הָאֱמוּנָה וְאֶחָדוֹת יְדִיעַת בְּנֵי-הָאֱלֹהִים, אֶל הָאֲדָם" (אֶל הָאֲפֹסִים ד': 12, 13).

השליח התפלל בשביל המאמינים באפסוס "כְּדֵי שְׁאֵל הִי אֲדוֹנֵנוּ יִשׁוּעַ הַמְּשִׁיחַ, אֲבִי הַכְּבוֹד, יִתֵּן לָכֶם רוּחַ שֶׁל חֻכְמָה וְהַתְּגַלּוּת שְׁתִּיטְבוּ לְדַעַת אוֹתוֹ, וְיֵאִיר עֵינֵי לְבַבְכֶּם לְדַעַת מִהִי הַתְּקִנָה הַצְּפוּנָה בְּקִרְיָאֲתוֹ. . . וּמֵה נַעֲלָה גְדֻלַּת גְּבוּרָתוֹ הַשּׁוֹפֵעַת עָלֵינוּ, הַמְּאֲמִינִים, כְּמֵדַת פֶּלַע כֹּחוֹ הַעֲצוּם" (אֶל הָאֲפֹסִים א': 17-19)

השירות של הרוח הנעלה להארת ההבנה של מעמקי האמת של דברי הקודש והייתה אותה ברכה אשר אליה התפלל השליח שאל בשביל כנסייה באפסוס.

לאחר ההתגלות הנפלאה של רוח הקודש בחג שבועות הזהיר פטרוס את העם לחזור בתשובה ולטבול בשם ישוע המשיח כדי להשתחרר מחטאיהם. הוא אמר, "שׁוּבוּ בְּתִשּׁוּבָה וְהִטְבְּלוּ אִישׁ אִישׁ מִכֶּם בְּשֵׁם יִשׁוּעַ הַמְּשִׁיחַ לְסְלִיחַת חַטָּאֵיכֶם, וְהִטְבְּלוּ אֶת מִתְּנַת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ; כִּי לָכֶם הַהִתְבַּטָּחָה וְלִבְנֵיכֶם וְלִכָּל הָרְחוּקִים, לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָא לָהֶם אֶדְ נְיָ אֱלֹהֵינוּ" (מַעֲשֵׂי הַשְּׁלִיחִים ב': 38-39).

בהקשר ישיר לאירועים של אותו יום אלוהי גדול, הבטיח אלוהים דרך הנביא יואל, לשלוח רוח קודש עוצמתית במיוחד (יואל ב': 28). הנבואה הזאת התממשה חלקית במהלך חג השבועות, אבל היא תגיע לשלמותה בגילוי חסד אלוהי אשר ישלים את עבודת הבשורה.

המאבק בין טוב לרע יתעצם ויגיע לשיאו בקרוב מאוד. בכל הזמנים הכה השטן בכעס רב את כנסיית המשיח, ואלוהים המטיר את חסדו ואת רוחו על עמו כדי לחזק אותו במאבק נגד הרע.

כאשר הצטרכו השליחים של ישוע לבשר בשורות טובות לכל העולם וגם להעלותן על הכתב עבור הדורות הבאים, כוחה של רוח הקודש נתגלתה בהם בעוצמה מיוחדת. אבל ככל שתקרב הכנסייה אל יום הגאולה הסופי, כך יהיו תקיפות השטן חזקות יותר. הוא ירד "בְּחֻמָּה גְּדוֹלָה מִדַּעְתּוֹ כִּי תִקְצַר עֵתוֹ" (הַתְּגַלּוּת יב': 12) והוא יפעל "בְּכָל גְּבוּרָה, בְּאוֹתוֹת וּבְמוֹפְתֵי שִׁקָּר" (הַשְּׁנִיָּה אֶל הַתְּסַלּוּנִיקִים ב': 9).

במהלך שש אלף שנה כווננו היכולות המדהימות של זה שבעבר תפס את המעמד הגבוה ביותר בין מלאכי השמים אך ורק להכפלת ההטעיות והרוע. כל עומקי כישוריו השטניים, כל האכזריות שפיתח במשך מאות רבות של מאבק – כל אלה יבואו לידי ביטוי נגד אנשי אלוהים ביום המאבק הסופי. בזמן מסוכן זה יצטרכו ההולכים אחרי ישוע להביא לעולם מסר של זהירות לגבי שובו השני של המשיח. האנשים צריכים להיות מוכנים להתייצב לפניו "נִקְיִים וְכֹל אֶדְ כִּי" (פְּטְרוֹס הַשְּׁנִיָּה ג': 14). באותו זמן תזדקק הכנסייה למתנה של חסד אלוהים וכוח לא פחות מאשר בימי השליחים.

באמצעות רוח הקודש נתגלו לכותב שורות אלה פרטים על העימות הבלתי-פוסק בין טוב לרע. מדי פעם הותר לי לעקוב אחר המאבק האדיר בין ישוע, אדון החיים ומקור הישועה שלנו, לבין השטן אדון הרוע, מוליד החטא והראשון, שעבר על חוקו הקדוש של אלוהים. טינתו של השטן לישוע המשיח הופנתה תמיד נגד אלה שהולכים בעקבותיו. בעבר, ולמשך כל ההיסטוריה, אנו רואים הפגנת שנאה לעקרונות החוק של אלוהים, ניסיונות מתמידים להציג שקר כאמת ולהחליף את החוק האלוהי בתקנון אנושי, מתן כבוד לבריאה ולא לבורא שלה. לאורך כל המאות ניסה השטן בעקביות ובאנרגיה בלתי-נדלית לסלף את דבר אלוהים, לעוות את הבנת האנשים לגבי הבורא, וכך, במקום אהבה, לגרום לפחד

ממנו ולשנאה כלפיו. הוא ניסה במפגיע לבטל את החוק האלוהי ודחף אנשים לשחרור מחובותיו. בזעם חסר-פשרות הוא רדף את אלה שהתנגדו להטעיה. רוח זו חוזרת על עצמה במשך ההיסטוריה של האבות, הנביאים, השליחים, המעונים ואלה שרצו לעשות שינוי. במאבק הסופי האדיר ישתמש השטן בשיטותיו הקודמות. הוא יגלה את אותה רוח כמו במאות הקודמות. מה שקרה בעבר יחזור על עצמו שוב, אך הפעם בהבדל יחיד ונורא: המאבק הקרב יהיה בזעם ובעצמה שמעולם לא נראו. תחבולות השטן יהיו חתרניות יותר ותקיפות יותר "לְהַתְּעוֹת, אִם אֶפְשָׁר, אֶת הַבְּחִירִים" (על-פי מַרְקוֹס יג: 22).

כשרוח הקודש גילתה לי עדויות אמת גדולות ותמונות מעבר ומעתיד עברו לפני, ציוו עליי להודיע לאחרים את הדברים שנודעו לי, כלומר לכתוב על המאבק מהמאות הקודמות כדי להסביר את המאבק המתקרב. למימוש מטרה זאת עשיתי כל שאפשר היה כדי שהאירועים הקשורים להיסטורית הכנסייה יהיו מסודרים לפי סדר המסביר את התפתחות האמת הענקית שניתנה לעולם בתקופות שונות. אמת שגרמה לזעמו של שטן ולטינתה של כנסייה אוהבת-עולם זו, אך אלה שמצאו תמיכה בעדויות אלו היו מי ש"לֹא אֶהְבּוּ אֶת נַפְשָׁם עַד מוֹת".

באירועי העבר אנו יכולים לראות השתקפות של המאבק הקרב הצפוי לנו. אם נלמד אותם באור דברי אלוהים ורוחו הקדושה, נגלה את כל תוכניות האויב ואת כל הסכנות שעל אלה הרוצים לפגוש את יום בואו של המשיח "בְּלִי ד' פִּי", להימנע מהן.

אירועי הענק שסימנו את התפתחותה של הרפורמה במאות הקודמות – אילו עובדות היסטוריות ידועות היטב לכול ומקובלות בעולם הפרוטסטנטי, עובדות שאינן בנות-ויכוח ואינן נתונות בספק. מקרים אלה הצגתי בקצרה, מבלי לסטות ממטרתו המרכזית של הספר, והשתמשתי בדוגמאות רק במקרה הצורך. כאשר היסטוריון תיאר בקצרה אירועים כאלה או אחרים או הסיק מסקנות, ציטטתי ישירות את מילותיו.

מטרתו של ספר זה אינה רק להסביר לקורא על אודות המאבק כפי שתואר בעמודי ההיסטוריה, אלא להדגיש מספר עובדות ומגמות שישפיעו על האירועים הקרבים. אירועי העבר המובנים כחלק מהמאבק בין כוחות האור והחושך, הטוב ורע, צריכים לקבל בעינינו ערך חדש כיוון שהם שופכים אור על העתיד ומאירים דרך לאלה, שבדומה לרפורמטורים במאות הקודמות, ייקראו להביא לאנשים את דברי אלוהים ואת עדות ישוע המשיח תוך זניחת מנעמי העולם זה.

לתאר תמונות מן המערכה של המאבק הענקי בין האמת לבין האשליה, לזהות את רעיונותיו הערמומיים של השטן ואת הכלים שבעזרתם אנו יכולים להתנגד לו. למצוא פיתרון מספק לבעיה האדירה של הרוע, תוך חשיפה, באור אמיתי, של מקור החטא, והשמדה סופית שלו. לזהות צדק במלואו וחסד בכל מעשי אלוהים כלפי ברואיו, ולבסוף להראות את קדושתם ואת טבעם הבלתי-משתנה של חוקיו – כל אלה הם נושא ספרי. תפילתי הכנה שספר זה יעזור לאנשים להשתחרר מכוחו של החושך ו"לְהַשְׁתַּתֵּף בְּנִחָלַת הַקְּדוֹשִׁים בְּאֹר" כדי לשבח ולהלל את זה שאוהב אותנו ואשר הקריב את עצמו בשבילנו.

אלן ג' וייט

נפילתו של לוציפר

עד לתחילת מרידתו בשלטון האלוהי היה לוציפר המלאך המדהים והנשגב ביותר, ורק בנו האהוב של אלוהים היה מכובד ממנו. פניו הביעו רק אושר וענווה, כמו פניהם של שאר המלאכים. מצחו הגבוה והרחב העיד על חכמתו ותבונתו הרבות. הוא היה מושלם. תנועותיו חשפו את גדולתו ואת אצילותו הפנימיות, פניו זהרו באור מיוחד, מאירות את סביבתו. אור זה היה בהיר ונפלא הרבה יותר מאור פניהם של המלאכים האחרים שהיו איתו בשמים. ובכל זאת, משיח, בנו האהוב של אלוהים, היה נאדר הרבה יותר מכל צבא המלאכים בשמים. הוא היה לאחד עם אביו, אלוהים, הרבה לפני בריאתם של המלאכים. לוציפר קינא בבנו של אלוהים והחל ליטול לעצמו סמכות שיכולה הייתה להיות של ישוע בלבד.

הבורא הגדול קיבץ את כל תושבי השמים כדי לחלוק בנוכחותם כבוד מיוחד לבנו. הוא העלה את בנו על כס מלכותו, ומלאכי השמים הקיפו אותם בהמוניהם. אחר-כך הכריז האב שעל-פי רצונו, מעתה יהיה משיח שווה לו. מעתה שווה נוכחותו של הבן לזו של האב, ולמילותיו יש לציית כמו למילותיו של אלוהים. הוא נתן לבנו לשלוט בכל צבא השמים.

הבורא הגדול הדגיש ואמר שבנו ייטול חלק בבריאת העולם הצפויה ובבריאת כל אשר יהיה בעולם. כן הכריז אלוהים שישוע תמיד יגשים את כל מטרותיו, לא יעשה דבר מרצונו שלו, ובו יתממשו כל רצונות האב.

לוציפר חש קנאה עזה וליבו היה מלא שנאה וכעס. אולם כשכל המלאכים השתחוו למשיח, מקבלים בכך את עליונותו ואת זכותו החוקית לשלוט ביקום, השתחווה לו לוציפר יחד עמם. אחר-כך נועדו האב ובנו לפגישה שבמהלכה שיתף אלוהים האב את משיח בתוכניותיו. לוציפר לא ידע עליהן דבר. הוא לא הבין את מטרותיו של אלוהים ולא היה זכאי לדעת אותן. משיח, לעומת זאת, הוכר כמושל השמים כיוון שהיה בעל אותם כוחות כמו אלה של האל עצמו. עד אז חשב לוציפר שמבין כל מלאכי השמים הוא האהוב ביותר על אלוהים, אך אף שהיה בעל מעמד גבוה, לא חש עצמו אסיר תודה לבורא. הוא רצה להיות שווה לו. הוא סבר שעל כל המלאכים לחלוק לו כבוד. הרי הוא היה אמור לבצע את אחת המשימות החשובות ביותר, הרי היה כל הזמן בקרבתו של הבורא רב העוצמה וזכה לראות את קרני התהילה הזוהרות המקיפות את אלוהים. הוא אהב לחשוב על המלאכים מבצעים בשמחה, בהנאה ובחריצות את כל המשימות שיטיל עליהם. האין בגדיו נוצצים מרוב תהילה ופאר? אם כן, מדוע זכה משיח לכבוד רב יותר ממנו?

לוציפר, שהיה מאוכזב עד מאוד ומלא קנאה במשיח, התרחק מקרבתו של אלוהים. הוא קיבץ אליו את מלאכי השמים, ובעודו מנסה להסתיר את כוונותיו האמיתיות, סיפר להם על הסיבות שבגללן חש כה ממורמר ומתוסכל, סיבות שלמעשה היו תלויות רק בו עצמו. הוא תיאר עד כמה נעלב ונפגע, סיפר על יחסו המזלזל של אלוהים אליו, שבא לידי ביטוי במתן מעמד כה רם למשיח, שלא בזכות. אחר-כך הוא חשף בפניהם את התוצאות המדומות של החלטה כזאת. למשל, אמר, בעקבות בואו של שליט נוסף, שהכול חייבים יהיו לציית לו, יקיץ הקץ על החירות והחופש הכה מענגים בשמים, שהיו מנת חלקם של כל המלאכים. לוציפר הכריז בפני המלאכים שלעולם לא יאפשר לאף אחד להפלות מי מהם לרעה או לפגוע בזכויותיהם, ושאינו מתכוון לסגוד למשיח ולו גם ליום אחד. לוציפר הוסיף ואמר שישב לעצמו את המעמד והכבוד שאמורים היו להיות שלו מראש, ושמעתה יהיה הוא שליטם של אלה הרוצים ללכת בדרכו ולציית לו.

המלאכים החלו לדון במצב הקיים. לרובם היה ברור לגמרי שלוציפר והתומכים בו מנסים לשנות את עקרונותיה של שליטת אלוהים ביקום. הם אכן לא היו שבעי רצון ממנה, אך הסיבה לכך הייתה חוסר יכולתם להבין את חוכמתו המדהימה של אלוהים ואת הסיבות שבגללן העניק לבנו את הזכות לשלוט ביקום כולו. הם מרדו בשלטונו של הבן.

המלאכים הנאמנים לאלוהים ניסו בכל כוחם להחזיר את לוציפר למוטב ועצור את המרד נגד בורא היקום. הם לא מצאו ולו סיבה אחת מדוע שליטתו האלוהית של ישוע המשיח, שאותה קיבל מאלוהים, אינה חוקית. הם ניסו לשכנע את לוציפר ואת תומכיו להבין את צדקתו של אלוהים. הם הביעו את הטענות המשכנעות ביותר בשאיפתם להראות ללוציפר שכבודו לא התמעט לאחר שאלוהים הפך את בנו לשליט העולם כולו. הם הסבירו ללוציפר, חד וחלק, שמשיח הוא בנו של אלוהים ושהיה קיים זמן רב לפני בריאת המלאכים. הם אמרו שמאז ומעולם ניצב משיח לצד אביו, ושמעולם לא קם מישוהו לערער על מעמדו. הם הוסיפו והסבירו שמשיח אינו שליט עריץ, אלא שליט אוהב ורך לב, שדרישותיו אינן פקודות תקיפות, אלא בקשות ענוגות, שביצוען גורם לשמחה רבה לכל תושבי השמים. שוב ושוב ניסו המלאכים הנאמנים לשכנע את לוציפר המורד ולגרום לו להבין שאלוהים כיבד את ישוע בנוכחותם במיוחד, בלי לפגוע בכבודו של לוציפר. בעיניים דומעות הם התחננו בפני אותו מלאך לבטל את כוונותיו הרעות ולציית לרצונו הקדוש של

אב השמים – הלא כל שהיה קיים ביקום נמצא במצב של שלווה מושלמת, ואי-ציות כלשהו לבורא עלול לגרום לתוצאות הרסניות ביותר.

אבל לוציפר לא רצה לשמוע דבר. הוא הפנה את גבו לכל אלה אשר לא הסכימו איתו, ובזלזול כינה אותם "עבדים". המלאכים הנאמנים לאלוהים הסתכלו בשאט-נפש על לוציפר שכוונותיו המרדניות נחשפו. לוציפר מצדו אמר לכל חסידיו שערכי השלטון שלו יהיו חדשים וצודקים והבטיח חופש מוחלט לכול. מלאכים רבים האמינו לדבריו וקיבלו אותו בתור מנהיג ושליט. כשראה לוציפר שהמרד שלו בשליטתו של אלוהים הופך להיות משמעותי ורחב יותר ויותר, הוא החל להאמין שבבוא הזמן יתחילו כל המלאכים לכבד ולהעריץ אותו, הוא יהפוך להיות משמעותי לא פחות מאלוהים בעצמו, וכל צבא השמים יבצע את פקודותיו. המלאכים הנאמנים ניסו לשנות את דעתו. הם התרו בו והזהירו אותו מפני התוצאות האיומות של מעשיו, שעלולות להשפיע על היקום כולו. הם ניסו לשכנעו שזה אשר ברא את כל מלאכי השמים יכול לשלול מהם את כל יכולותיהם וסמכותם ושכוחו האלוהי מסוגל לשים קץ מהיר למרד הנוראי הזה. הרי זה לא ייאמן – יצור שמורד בבורא! שאינו מוכן לציית עוד למילותיו של בן האלוהים, הקדוש כמו אלוהים עצמו! המלאכים הנאמנים לאלוהים הציעו לתומכי לוציפר לא להקשיב לשקרים שאותם סיפר לעצמו ולנאמניו, לחזור אל חיק אלוהים ולהודות בטעות שעשו, כשהטילו ספק בזכותו המוחלטת לשלוט.

רבים מתומכיו של לוציפר כבר כמעט החליטו לשמוע בקולם של המלאכים הנאמנים, להודות בטעותם ולשוב להחזיר את אמונם של אלוהים ושל בנו האהוב. אבל המורד העיקרי הכריז שלמד את כל חוקיו של אלוהים, ושגם אם ישוב לציית לו כמו עבד, כבר לא יוכל להחזיר לעצמו את כל כבודו וסמכותו. לוציפר הסביר לתומכיו שהרחיקו לכת מדי, ושהוא מוכן לכל תוצאה שהיא. אבל להיות עבד לבנו של אלוהים, הכריז, הוא אינו מוכן בשום אופן. הוא הודיע לנאמניו שאלוהים לעולם לא יסלח לו, ולא יסלח גם להם, ושמעתה עליהם להיאבק על חירותם ולשאוף להשיג את השליטה ואת המעמד שאלוהים לא נתן להם.

המלאכים הנאמנים באו אל בנו של אלוהים וסיפרו על כל אשר התרחש. אבל התברר שהאב כבר שוחח עם בנו על המצב הקיים, ושניהם חיפשו את הדרך הנכונה ביותר לפתור את הסכסוך. הם רצו שלטובת כל המלאכים שנשארו נאמנים להם, ניסיונותיו של השטן להשיג את הזכות לשלוט יפסקו אחת ולתמיד. אלוהים, שיכול לעשות כל אשר ברצונו, היה, כמובן, מסוגל להשליך מיד את המפתח החצוף מהשמים מטה, אבל תוכניתו הייתה אחרת. הוא החליט לתת ללוציפר הזדמנות להשוות בין כוחותיו לבין כוחותיהם של ישוע המשיח והמלאכים הנאמנים לו. במאבק הזה היה על כל אחד מהמלאכים לבחור צד ולעשות זאת בפומבי, מול עיניהם של כל תושבי השמים. היה זה מסוכן עד מאוד להשאיר בשמים מלאך שחבר אל השטן. אבל הכול היו חייבים לראות לאילו תוצאות מובילה התנגדותו של מישהו לציית לחוקו של אלוהים. אם היה אלוהים משתמש בכוחותיו, הוא היה מאבד את ההזדמנות היחידה לראות מי הם המלאכים שהעריצו את לוציפר במורדו. לכן החליט אלוהים לנהוג אחרת ולהראות את צדקו ודינו לכל צבא השמים.

לוציפר, "נושא האור", בעל התהילה האלוהית, שתמיד היה ליד כס מלכותו של אלוהים, הפך להיות לשטן, לאויב.

המרד בשליטתו של אלוהים היה אחד הפשעים הגדולים ביותר. נראה היה שהשמים עצמם מתחילים לנוע. המלאכים הסתדרו בקבוצות, שבראש כל אחת מהן עמד הכרוב בעל המעמד הגבוה ביותר. בסירובו לציית לשליטתו של משיח, בנו של אלוהים ושליט השמים כולם, בשאיפתו להתעלות עצמית ולהשבעת שחצנותו ורדיפת כבודו, פתח השטן במלחמה נגד חוקיו של אלוהים.

כל מלאכי השמים צוו להתייצב מול האב כדי שיוכלו, כל אחד מהם, להביע את דעתו. אז החל השטן לספר לכול בחוצפה על עלבונו ועל חוסר שביעות רצונו מכך שאלוהים בחר לרומם את ישוע המשיח, ולא אותו. גאה וזחוח הוא טען שעליו להיות מכובד לא פחות מאשר אלוהים, ושזכותו לדעת על כוונותיו הסודיות של האל. על כך אמר אלוהים שיספר את תוכניותיו רק לבנו האהוב. האל הוסיף שכל תושבי השמים, והשטן ביניהם, חייבים לציית למשיח ללא עוררין. אחרי מילותיו אלה של אלוהים החל השטן להתנהג כך שנוכחותו בשמים לא הייתה אפשרית עוד. כשהבין זאת, הצביע לוציפר בצהלה רבה על תומכיו, שביניהם נמנו כמעט מחצית מכל מלאכי השמים, והכריז: "כולם איתי! אולי תרצה לסלק גם אותם מהשמים ולהיפטר מהם כמו שברצונך להיפטר ממני?"

הוא הוסיף והכריז על שהוא מוכן להיאבק בשליטתו של משיח עד הסוף, להפנות את כל כוחותיו נגד כוחותיו של בן האלוהים ולהגן על מקומו בשמים.

לשמע דבריו החצופים של השטן בכו המלאכים הנאמנים לאלוהים. עתה היה אלוהים מוכרח לומר שהשטן ותומכיו אינם יכולים להישאר בשמים. חייהם ואושרם של כל המלאכים היו תלויים רק ברצונם לציית לחוקיו, שהיו אמורים לווסת את היחסים בין כל היצורים הנבונים. אבל החוקים הללו לא היו אמורים להגן על אלה שבחרו לעבור עליהם. השטן הפך להיות נועז יותר והמשיך את המרד, בעודו מנסה להפגין בפני הבורא את זלזולו בחוקיו. השטן לא היה מסוגל להשלים עם קיומו של החוק. הוא טען שהמלאכים אינם זקוקים לחוקים כלל, שהם רשאים לעשות כל אשר יחפצו – הלא ממילא כל רצונותיהם תמיד מתגשמים לטובה. השטן הכריז שחוקיו של אלוהים מגבילים את חירותם, ולכן כוונתו העיקרית של המרד היא ביטול החוקים. כך, על-פי דעתו, יזכו המלאכים לחיים טובים יותר. אלוהים, שקבע את החוקים, רומם אותם ועשה אותם שווים עליו, חשב אחרת. אושרם של כל תושבי השמים היה תלוי רק בכך שיצייתו לחוקים אלה. כל מלאך היה אחראי לתחום מסוים, ועד למרד שהנהיג השטן, היה הכול שלו ורגוע והרמוניה מוחלטת שררה בכל מעשיהם.

כך החלה המלחמה בשמים. בנו של אלוהים, נסיך השמים, והמלאכים הנאמנים לו, החלו במאבק נגד לוציפר המורד ותומכיו. במלחמה הזאת ניצחו משיח ומלאכיו הנאמנים, והשטן, ועמו כל מעריציו, סולק מהשמים. אז הפגינו כל יושבי השמים כבוד רב לאלוהים הצודק והשתחוּ לו. כל סימני המרד נעלמו, והשלווה והשלום שבו והשתררו. מלאכי השמים הצטערו על גורלם של אלה שקודם לכן חלקו עמם את האושר והשמחה, ושהיו כה חסרים בשמים עכשיו.

האב התייעץ עם בנו בעניין ההגשמה המיידית של כוונותיו לברוא אדם שישכון על-פני האדמה. היה ברור שכדי שאפשר יהיה לעשותו בן אלמוות, צריך לבחון את נאמנותו. אם יעמוד בן האדם במבחן, הוא יהפוך להיות שווה למלאכים בעתיד. הוא יוכל לזכות ברחמיו של אלוהים וכן להבין את שפת המלאכים ולשוחח עמם בחופשיות. אלוהים לא רצה למנוע מבן האדם את ההזדמנות להיות חופשי ולבחור את דרכו.

הבריאה

(מבוסס על ספר בראשית פרק א')

האב ובנו החלו להגשים את תוכניתם המופלאה והכבירה – בריאת העולם. האדמה, שאותה ברא אלוהים, הייתה יפה להפליא. הרים, תילים ומישורים התחלפו בנהרות ובאגמים נפלאים. פני האדמה לא היו מישוריים ושטוחים, אלא מגוונים ועשירים בפרטים: הרים נישאים, לא גבוהים במיוחד אך בעלי קווים חלקים ויפים וללא צוקים חדים כלל, וקרקע לחה ופורייה בשל כמות המים הרבה שעליה. פרחים וצמחים יפיפיים צמחו בכל עבר וביניהם עצים טמירים ומרשימים, גבוהים ויפים יותר מאלה הקיימים כיום בעולמנו. האוויר היה צלול וזך, והעולם כולו דומה היה לארמון מקסים. הביטו המלאכים באדמה ושמחו כשראו כמה נהדר ומופלא כל אשר אלוהים ברא.

אחרי שנברא כל אשר על האדמה, כולל בעלי-החיים, קיימו האב ובנו את אשר התכוונו לעשות עוד לפני נפילתו של השטן – בריאת אדם בצלמם וכדמותם. את כל אשר עשו הם עשו יחד, כשבראו את האדמה ואת כל החי על פניה. אז אמר אלוהים לבנו: "נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדִמוֹתֵנוּ". אדם היה מושלם אחר בריאתו. יציבתו הייתה אצילית ומבנה גופו נכון ובעל מידות נאות. הוא היה גבוה כפליים מבני האדם בימינו. תווי פניו היו יפים עד מאוד ומושלמים לגמרי, גוון פניו מעולם לא נראה חולני או חיוור. הוא תמיד נראה בריא ויפה. חווה הייתה נמוכה קצת מאדם – מעט מעל כתפו, וגם היא הייתה תמירה, נפלאה ובעלת מבנה גוף מושלם.

בני הזוג האלה שנפשם הייתה טהורה מרעב ומחטא, לא לבשו על גופם בגדים מלאכותיים. בגדיהם, שאותם לובשים גם המלאכים, היו עשויים מאור תהילה אלוהית, וכל זמן שהשניים צייתו לאלוהים ולחוקיו, עטף אותם אור זה. אף שכל אשר ברא אלוהים היה בעל יופי מושלם, ללא כל פגם, וגם האדמה שנבראה עבור אדם וחווה כדי שיוכלו להיות מאושרים על פניה הייתה כזאת, החליט אלוהים להביע את אהבתו הגדולה אליהם בדרך נוספת: הוא הקים גן מיוחד בשבילם. חלק מזמנם הקדישו בני האדם לטיפוח רגוע ונעים של הגן, ובזמן האחר הם שוחחו עם המלאכים שבאו לבקרם ונתנו להם עצות מועילות. בזמנם הפנוי הם היו שקועים במחשבות רגועות ושלוות. העבודות בגן לא היו קשות, להפך, הן רק הוסיפו לבני האדם כוחות והיו מהנאות. הגן המקסים אמור היה להיות ביתם לעד.

אלוהים נטע בגן מבחר גדול של עצים – אחדים כאלה שבני האדם יוכלו לאכול את פירותיהם, והאחרים כדי לקשט את הגן. עצי הפרי כרעו תחת משקל פירותיהם הנהדרים, שהדיפו ריח ניחוח מעורר תיאבון והיו בעלי טעם נפלא ומראה מפתה. הפירות האלה היו אמורים להיות מזונם של בני האדם. גם גפן הייתה בגן – היא התנשאה מעלה ומעלה, למרות אשכולות הענבים הכבדים שצמחו עליה. גפן כזו לא ראה אף אדם מאז שחטא. הפירות היו גדולים וצבעוניים, חלקם כמעט שחורים, ואחרים אדומים, סגולים, ורודים וירוקים. פירות אלה נקראו ענבים. אשכולות הענבים היו גדולים עד מאוד, אבל אף על פי שהיו תלויים ללא תמיכה ומשען, לא נגעו פניהם באדמה. אדם וחווה אהבו לכוון את כיוון צמיחתה של הגפן ולהקים כך סוכות יפיפיות ולעשות לעצמם מקומות מגורים מהעלווה של העצים הנהדרים ומהענפים החיים, העמוסים פירות ריחניים.

האדמה לבלבה, מכוסה כולה בפרחים נהדרים וריחניים בעלי צבעים וגוונים רבים, הכול מושלם וללא דופי. באמצע הגן עמד עץ החיים, שהדרו היה רב יותר מכל עץ אחר שהיה קיים. פירותיו דמו לתפוחי זהב וכסף והנציחו את האלמוות. עליו היו בעלי תכונות מרפא.

אדם וחווה בגן העדן

בני האדם הראשונים, שלא חטאו מעולם, גרו מאושרים בגן עדן. הם יכלו לשלוט בכל החי שסביבם. אריות וטלאים השתובבו סביבם או ישנו לרגליהם. ציפורים צבעוניות התעופפו בין העצים והפרחים, ליד אדם וחווה, שירתם שירת הלל לאלוהים, והדה נשמע בין העצים.

אדם וחווה היו מוקסמים מיופיו של ביתם. הם התפעלו מהזמרים בעלי הנוצות הצבעוניות ששרו להם שירים משמחים. בני הזוג היו מצטרפים לשירתם של הציפורים ושרים עמם את המנוני האהבה, התהילה וההערצה לאב ולבנו האהוב, מודים על האהבה שנוכחת בכל אשר סביבם. הם הבינו שכל דבר בעולם נברא בהרמוניה ובשלווה, והורה על חוכמתו האינסופית של הבורא. אדם וחווה הכירו את היופי והתהילה של ביתם המקסים, גן העדן, יותר ויותר, ולבבותיהם התמלאו באהבה ובתודה. שפתיהם אמרו עוד ועוד מילות תודה וכבוד לבוראם.

תוצאות המרד

במרכז הגן, ליד עץ-החיים, נטע אלוהים עץ מיוחד – עץ הדעת טוב ורע. עץ זה אמור היה לשמש ראיה לצייתנות של בני האדם, לאהבתם לאלוהים ולאמונתם בו. מסיבה זו נאסר על אבותינו לאכול את פירותיו של העץ הזה וגם לא לגעת בו, כדי שלא ימותו. הם ידעו שזכותם לקטוף ולאכול כל פרי מכל עץ שהוא, מלבד אחד. אבל אם רק יטעמו את פירותיו – ימותו.

בעודם בגן העדן הנפלא היה לאדם וחווה כל אשר לבם חפץ והם היו מאושרים. אבל לפני שזכו לחיי נצח, החליט האל לבחון את נאמנותם לו. אף שנטה להם חסד, והם היו יכולים לפנות אליו בכל עת שחפצו בכך, אלוהים לא הגן עליהם מפני השפעת הרוע. השטן היה יכול לנסות ולפתותם. לו רק היו השניים עומדים במבחן הזה, הם היו זוכים בחסדו של אלוהים ומלאכיו לנצח.

השטן היה מופתע ממעמדו החדש. השמחה והאושר תמו באחת. הוא הביט בדאגה במלאכים שכמותו היו פעם מאושרים, אבל עכשיו סולקו מהשמים איתו. עד לירידתו מטה, לא העיב אף צל של חוסר שביעות רצון על אושרו המושלם. עכשיו הכול היה אחר. פניהם של המלאכים שקודם לכן שיקפו את דמותו של הבורא, היו עגומות והביעו ייאוש. הם התווכחו, רבו, האשימו זה את זה בכול. עד למרד בשלטונו של אלוהים לא היו דברים כאלה שמים. עכשיו ראה השטן את התוצאות האיומות של מעשיו. הוא פחד אפילו לחשוב על העתיד ועל התוצאות של כל פעולותיו.

קודם לכן, כשהיה מגיע הזמן לזמר את שירי האושר לתהילתם של אלוהים ושל בנו האהוב, הוא היה מנצח על מקהלת השמים. הוא היה פוצח בשיר, וכל חבר המלאכים הצטרף אליו. צלילים קסומים היו ממלאים את השמים לכבודם של אלוהים ובנו. אבל עכשיו, במקום קולות של מוזיקה נפלאה, מילאו את אוזניו של המורד מילים של מחלוקת וכעס.

היכן הוא? האם זהו רק חלום רע? האם באמת סולק מהשמים? האם שערי השמים לעולם לא ייפתחו לפניו? הגיעה השעה שבה נאספים כל המלאכים לסגוד לאלוהים ולהעריץ אותו, אבל הוא, השטן, לא ישיר עוד איתם את שירי השמים ולא יכרע בכבוד ובפחד מול אלוהים.

לו רק היה יכול לחזור ולהיות שוב תמים, כן, נאמן ולא חוטא. למען זאת היה מסכים לוותר על כל רצונותיו להיות השליט. אבל כל זה נגמר! האם יש תקווה לכפר על כל אשר עשה אחרי המרד החצוף הזה? וזה עוד לא הכול – הרי משך אחריו אחרים, וכתוצאה מכך הגיעו גם הם לאותו מצב עגום. לפני כן לא הטיל אף אחד מתומכיו ספק ברצון אלוהים ובבחירה לציית לחוקיו, אבל השטן הבטיח להם חופש רב יותר והנאות רבות יותר, וכך הצליח להשפיע עליהם ולשקר להם. ועכשיו האחריות שהיה מוותר עליה בשמחה, הייתה עליו.

שותפיו של השטן היו מודאגים ומאוכזבים עד מאוד. במקום לקבל את כל אותן טובות שהובטחו להם, הם חשו בתוצאות הנוראות של מעשיהם וזלזולם בחוקיו של אלוהים. האומללים האלה לא יחו עוד את שלטונו של ישוע.

נפשותיהם לא יחושו עוד רגשות שמחה ואהבה עמוקה וכנה לעולם כולו, כפי שחוו בחסדו של ישוע. הם לעולם לא יוכלו לשוב ולשרתו ביראת כבוד ובנכונות לציית.

ניסיונותיו של השטן להשיב את מעמדו הקודם

השטן נחרד כשהבין את התוצאות ההרסניות של מעשיו. הוא נותר לבדו, חשב על העבר ועל ההווה ותכנן את העתיד. ואז, לפתע, נרעד גופו העצום כבסופה. מלאך משמים עבר לידו. השטן קרא אליו והחל להתחנן בפניו לאפשר לו להיפגש עם המשיח. האפשרות ניתנה לו. אז אמר השטן לבנו של אלוהים עד כמה הוא מתחרט על אשר פעל כנגד אלוהים, עד כמה הוא רוצה להחזיר לעצמו את החן והחסד של אלוהים, ועד כמה רב רצונו לחזור ולהיות בעל אותו מעמד ומקום ביקום שבהם הציב אותו האל, למלא את כל משימותיו הנבונות. ישוע הקשיב לדברי היגון של השטן בעיניים מלאות דמעות, אבל אמר לו, שבכל זאת לעולם לא יוכל לחזור למקומו הקודם, כיוון שאין לסכן את השמים. כל מקום בשמים יחולל אם הוא רק יחזור, זאת כיוון שהיה הראשון שחטא, עורר את המרד באלוהים, וזרעו עדיין נטועים בו. אף סיבה אחת לא הייתה ללוציפר להתחיל את המרד שגרם לאבדונו ולאבדונו של מלאכים רבים, שקודם לכן היו מאושרים ושמחים בשמים, ושיכלו להישאר ולהמשיך את חייהם האלה בעתיד. חוקיו של אלוהים יכלו לגנות מעשי רשע, אבל לא יכלו לסלוח להם.

השטן התחרט, לא כיוון שרק עתה הבין את כל טובו של אלוהים, שאותו ניצל לרעה, ולא כיוון שאהבתו לאלוהים הפכה להיות חזקה וגדולה הרבה יותר מאז נפילתו, ושלמענה היה מוכן לחזור ולציית לכל חוקיו של אלוהים אשר בז להם בעבר. הסיבות האמיתיות לצעריו היו ההבנה שהוא נמצא במצב של מצוקה לאחר שהאור הענוג של השמים כבר לא האיר לו, תחושת האשמה שהציקה לו יותר ויותר, ונוסף לכול, גם האכזבה מכך שכוונותיו לא התממשו. להיות שליט, אבל לא בשמים – דבר זה אינו דומה כלל לשליטה במלאכים אל מול הכס האלוהי. השטן לא היה מסוגל לשאת את אשר הרגיש, את ההבנה שכל מה שהיה לו בשמים כבר איננו. תחושות אלה היו קשות מדי עבורו. הוא ביקש להחזיר הכול לקדמותו.

השינויים הגדולים שחלו בחייו ובמעמדו של לוציפר לא הגדילו את אהבתו לאלוהים ולחוקיו החכמים והצודקים. כשהבין השטן שאין ולו אפשרות אחת להחזיר לעצמו את מעמדו הקודם מול כס אלוהים ולזכות בחסדו, לא היה גבול לשנאתו ולזעמו.

אלוהים ידע שמרד בסדר גודל שכזה לא יוכל להסתיים בלא-כלום. הוא ידע שהשטן יחפש דרכים להציק למלאכי השמים ולהפגין בפניהם את יחסו המזלזל בשלטונו של אלוהים. כיוון שלשטן לא הייתה עוד הזדמנות להיות ליד המלאכים בשמים, הוא חיכה להם ליד שער השמים, וכשהמלאכים הנאמנים לאלוהים נכנסו או יצאו דרכו, הוא צחק אליהם בניסיונות להתחיל ולדבר איתם. אלוהים ידע שהשטן, בעודו רוצה להעציב ולדכא את תושבי השמים, ינסה להרוס גם את אושרם של אדם וחווה ולשכנע אותם לעבור לצדו נגד אלוהים.

מזימה נגד אדם

רעיו של השטן התאספו סביבו. הוא זקף את קומתו וסיפר להם על כוונותיו לנתק את אדם הנהדר ואת בת זוגו חווה, מאלוהים. הוא הכריז שאם יצליחו להטות אותם נגד אלוהים, הבורא יסלח להם ואיתם יוכלו לזכות במחילתו גם הם – המלאכים שסולקו מהשמים. אם תוכניתו לא תצלח, יוכלו אדם וחווה להצטרף אליהם, כיוון שהאדם, שעבר על חוקיו של אלוהים בפעם הראשונה, ירגיש את כל זעמו של אלוהים כפי שהרגישו אותו המלאכים שחטאו. כשאדם וחווה יעברו על החוק וימרדו בבורא, השטן וכל שותפיו יוכלו להצטרף אליהם כדי להשתלט על גן העדן ולהפוך אותו לביתם. כשתהיה להם גישה לעץ החיים הנטוע במרכז הגן, הם יקבלו את אותם תכונות וכוח שיש למלאכים הקדושים, ואז אפילו אלוהים לא יוכל לסלקם מגן העדן.

במהלך הפגישה הביעו כל המלאכים את הסכמתם לחבור אל השטן ולבצע את המשימה המסוכנת והאיומה. השטן אמר להם שאף אחד מהם לא יהיה מסוגל להגשים את אשר הוא תכנן, כיוון שרק הוא חכם דיו כדי לבצע את המשימה החשובה הזו. מסיבה זו הוא ביקש לחשוב על כל פרטי תוכניתו לבדו, בזמן שכל השאר חושבים על דבריו. השטן ניסה לשכנע את שותפיו להבין שזו הדרך היחידה שנותרה, ושם תוכנית זו לא תפעל כמו שהוא רוצה, הם יאבדו כל אפשרות להחזיר לעצמם את מעמדם הקודם או לשלוט בשמים או בחלק אחר ביקום האלוהי.

השטן נשאר לבדו והחל לעבד תוכנית מפורטת, כזו שלא תוכל להיכשל ושכל מקרה תשכנע את אדם וחווה לחטוא. הוא חשש שכוונותיו לא יתממשו, שגם אם אדם וחווה יתפתו ויעברו על חוקיו של אלוהים, זה לא יועיל לו כלל ומצבו לא ישתנה לטובה, כיוון שאז אשמתו מול אלוהים והמלאכים הקדושים תגדל מאוד.

השטן נרעד כשחשב על הסבל והכאב שיחוו בני הזוג המאושרים כעת, בשל רגשות האשמה שיחוו אדם ותוכניתו תפעל כפי שרצה. נראה שהוא החל להתלבט. פעם היה תקיף ונחרץ, ופעם לא בטוח בעצמו. בדיוק בזמן זה מצאו אותו, את שליטם, שותפיו, והכריזו שהם מסכימים להצטרף אליו בתוכניתו ולשאת באותה אחריות לתוצאות.

או אז החליט השטן לשים קץ לייאוש ולחוסר ההחלטיות ולהוציא לפועל את תוכניתו, לעשות כל שיוכל כדי לשנות לרעה את מעמדם של אלוהים ושל בנו. הוא הסביר לשותפיו את תוכניתו. "אם נפנה אל אדם וחווה בגלוי," אמר, "ונסביר להם מדוע איננו מסכימים עם בנו של אלוהים, הם לא יקשיבו, כיוון שהם מוכנים לניסיון זה. אם ננסה להפחידם ולהציג בפניהם מלאך שהיה בעל מעמד כה גבוה ביקום, גם זה לא יוביל לתוצאות כלשהן. ולכן אנו חייבים להיעזר בשקר ובעורמה, כיוון שבכוח ובכפייה לא נוכל להשיג את מה שברצוננו להשיג."

אזהרה לאדם וחווה

אלוהים זימן את כל צבא השמים כדי לגן על בני האדם הראשונים מפני הסכנה הקרבה. הוחלט שהמלאכים הנאמנים לאל יבקרו את אדם וחווה בגן העדן ויזהירו אותם. שני מלאכים יצאו מיד לדרך. בני הזוג הקדושים פגשו אותם בשמחה רבה, בעודם מודים מעומק לבם לבורא משבחים אותו על שעשה בשבילם כה רבות. והלא כל שהיה סביבם בגן

העדן – נהדר ומקסים ומתאים בחוכמה רבה לצורכיהם – התקיים כדי שיהיו מאושרים ושמחים. יותר מכל הברכות, ביקוריהם התכופים של בנו של אלוהים ושל מלאכיו היו יקרים ללבם וחשובים להם עד מאוד. בכל ביקור כזה יכלו אדם וחווה לדבר איתם ולספר להם בפרטים על כל התגליות המדהימות שגילו בטבע בביתם הנהדר. היו להם המון שאלות כיוון שרוב הדברים עדיין נסתרו מבינתם.

וגם הפעם ענו המלאכים על כל שאלותיהם, ואז סיפרו להם את הסיפור העצוב על המרד שהנהיג השטן בשמים, שאחריו סולק מטה. אחר-כך הסבירו המלאכים לבני האדם שעץ הדעת טוב ורע, ניטע בגן כאות לנאמנותם ולאהבתם לאלוהים, ושחייהם המאושרים של המלאכים הם תוצאה של צייתנות מלאה לאלוהים. בני האדם והמלאכים נמצאים באותו מצב, הסבירו המלאכים, כיוון שהם, כמו בני האדם, יכולים לציית לחוקיו של אלוהים ולהיות מאושרים עד מאוד, או להפך, לעבור על החוקים ולהפסיד את מעמדם הגבוה ואת אושרם. עוד אמרו המלאכים לאדם ולחווה שאלוהים לעולם לא יכריח אותם לציית לו, הוא אינו מונע בעדם לסרב לרצונו, והם רשאים לבחור – לציית לחוקי האל או לעבור עליהם. ורק איסור אחד קיים, שאותו החליט אלוהים להשאיר על כנו, ואם יפרו חוק זה – ימותו. הם סיפרו על מלאך מרומם, שרק ישוע המשיח היה במעמד גבוה ממנו, שסירב לציית לחוקיו של אלוהים. כתוצאה מכך החלה מלחמה בשמים, שבסופה סולק המורד מהשמים ואיתו סולקו גם המלאכים שהטילו ספק בכבודו ובשלטונו ביקום של יהוה. ועכשיו המורד המסולק מהשמים – הוא אויבם של אלוהים ושל בנו ושל כל הנוגע להם.

המלאכים הנאמנים הזהירו את אדם וחווה כי השטן רוצה להרע להם ועליהם להיות זהירים מאוד, כיוון שלא מן הנמנע שייפגשו בו. לא יהיה בכוחו להזיק להם אם רק יישארו נאמנים לאלוהים ולחוקיו, ובמקרה הצורך יבואו כל מלאכי השמים לעזור להם לפני שיוכל האויב לגרום לנזק כלשהו. אבל אם יעברו על חוקיו של אלוהים ויחדלו לציית לו, יוכל השטן תמיד להציק להם, להביך ולבלבל אותם. שתי אפשרויות עמדו בפני בני האדם: להישאר איתנים ונחושים כשהשטן ינסה לפתותם בפעם הראשונה וכתוצאה מכך לחיות בביטחון כמו מלאכי השמים, או להתפתות לדבריו של השטן ואז הבורא, שלא סלח למלאכים שהאמינו לשטן והלכו אחריו, לא יסלח גם להם. במקרה כזה יהיה עליהם לשאת בעונש. הלא חוקיו של אלוהים קדושים כמו שאלוהים עצמו, והוא דורש צייתנות מלאה מתושבי האדמה והשמים.

המלאכים הזהירו את חווה לבל תתרחק מבעלה, כיוון שאם תעשה זאת תגדיל את הסיכוי לפגוש את המורד, ולפגוש אותו לבד מסוכן הרבה יותר. המלאכים יעצו לבני הזוג לציית לחוקיו של אלוהים בקשר לעץ הדעת טוב ורע, כיוון שרק צייתנות מוחלטת תגן עליהם, ואז לא יוכל האויב לבלבלם ולהטעותם. אלוהים לא יתיר לשטן לפתות את אדם וחווה, רק ליד עץ הדעת טוב ורע תהיה לו הזדמנות להתקרב אליהם.

אדם וחווה הבטיחו למלאכים שלעולם לא יעברו על חוקיו הברורים של האל. הם אמרו שהציות לרצונו משמח אותם וגורם להם אושר, והמלאכים הצטרפו לאדם וחווה בשירם המתוק. השטן שמע את צלילי השיר עולים מגן העדן, שיר על אהבה ותודה לאלוהים ולבנו, הוא האזין למוזיקה וקנאתו ושנאתו גברו. הוא אמר לשותפיו עד כמה הוא רוצה לשכנע את אדם וחווה לחטוא ולגרום בכך לכעסו של אלוהים להיות מופנה לעברם, כך שירי התודה והשמחה הללו יהפכו למילות שנאה וקללה לבורא.

הפיתוי והנפילה

(ספר בראשית פרק 3)

השטן לבש את צלם של נחש וחדר לגן העדן. באותה עת היה הנחש יצור נהדר בעל כנפיים, וכשהיה מתעופף מעל האדמה, זהר גופו כזהב. הוא לא עבר ממקום למקום על האדמה, אלא עף מעליה. הוא אכל את אותו מזון שאכל בן האדם – פירות שצמחו על העצים. כשהשטן הפך את עצמו לנחש, הוא התמקם על עץ הדעת טוב ורע והחל לאכול אט-אט את פירותיו.

בדרך מקרה רחקה חווה מבעלה כשעבדו בגן. כשהבחינה בכך חשה במעורפל בסכנה, אבל הרגיעה את עצמה במחשבה ששום דבר לא מסכן אותה, גם אם בעלה איננו לידה. חווה חשבה שהיא חכמה וחזקה דייה כדי להבחין ברע ולהתנגד לו במקרה שתפגוש בו. היא שכחה את כל אזהרותיהם של המלאכים ולא שמה לב שהתקרבה לעץ האסור. בעודה בוחנת את פירותיו בסקרנות ובהתפעלות, ראתה חווה שהם נפלאים ושאלה את עצמה מדוע אסר עליהם אלוהים בהחלטיות לא רק לאכול אותם, אלא גם לגעת בהם. לרגע טוב מזה לא יכול היה השטן לקוות. כאילו קרא את מחשבותיה הוא שאל, "אף פִּי־אֶמַר אֶל־הֵם, לֹא תֹאכְלוּ, מִפִּי לֵעֵץ הָעֵץ?" בצורה כזו, בחביבות וברכות ובקול מתנגן הוא החל את השיחה עם חווה הנדהמת. היא הייתה מופתעת מכך שנחש מדבר בקול אדם. הוא המשיך לשבח את יופייה המרהיב, ודבריו מצאו חן בעיניה. היא הופתעה מכך שנחש מדבר בקול אנושי כי ידעה שאלוהים לא העניק לו יכולת כזאת.

סקרנותה של חווה גברה. במקום לנוס מיד מהמקום היא הקשיבה, מרותקת, לדברי הנחש. היא אפילו לא חשבה שהדובר מולה הוא האויב המסולק מהשמים המשתמש בדמותו של הנחש כמתווך. היה זה השטן עצמו שדיבר איתה, ולא הנחש. דבריו של הנחש הקסימו את חווה והחניפו לה. אם הייתה פוגשת אישיות מרשימה, שדומה למלאכים, או לפחות משהו שמזכיר אותם, הייתה נרתעת. אבל הקול המוזר הזה לא גרם לה לרצות ולחזור אל בעלה כדי לשאול אותו מדוע מישוהו זר פונה אליה ומדבר איתה. במקום זאת החלה חווה להתווכח עם הנחש, ובעודה עונה על שאלתו אמרה, "מִפְּרִי עֵץ־הָעֵץ נֹאכַל. וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ־הָעֵץ, אֶמַר אֶל־הֵם, לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ, וְלֹא תִגְעוּ בוֹ; פֶּן־תָּמָתוּן." השיב לה הנחש, "לֹא־מָוֶת תָּמָתוּן. כִּי יִדַּע אֶל־הֵם, כִּי בְּיוֹם אֲכָלְכֶם מִמֶּנּוּ, וְנִפְקְחוּ עֵינֵיכֶם; וְהִיתֶם כְּאֵל־הֵם, יֹדְעֵי טוֹב וָרָע."

השטן ניסה לשכנע את חווה שכשיאכלו, היא ובן זוגה, פרי מהעץ האסור, יזכו בידע עמוק ומקיף מזה הקיים בהם עתה. זו היא אחת השיטות האהובות ביותר על השטן שבה השתמש מאז נפל מהשמים – לעורר במוח האנושי סקרנות ורצון עיקש לחדור אל המסתורין העצום של אלוהים הכול-יכול, לא להסתפק במה שגלוי, ולהתייחס בבוז למצוותיו. בעודו מפתה את האנשים לא להקשיב לדבריו ולחוקיו של אלוהים, השטן מנסה לשכנע אותם שכאשר יעברו על חוקיו של אלוהים, יוכלו להגיע אל תחום הידע הבלתי-מוכר עד כה. אבל כל אלה הם רק שקרים עלובים והשערות מפוקפקות, ולא יותר מכך. בעודם לא מסוגלים להבין את אשר אלוהים גילה, בעודם מנסים להשיג חוכמה שאינה תלויה באלוהים, בעודם מזלזלים בחוקיו, בני האדם מנסים לגלות את מה שהאל רוצה להסתיר מבני תמותה רגילים. מוקסמים מרעיונות

ההתפתחות, נדהמים מהפילוסופיה הריקנית, הם נמצאים בחושך מוחלט, מגששים את דרכם אל האמת. הם לומדים כל הזמן, ואף פעם אינם מסוגלים להגיע אל האמת.

אלוהים לא רצה שבני הזוג הטהורים האלה ידעו מהו רוע. הוא נתן להם את כל הטוב, והסתיר את הרע. בעודה מאמינה למילותיו החכמות, כפי שנשמעו לה, של השטן, "לֹא-אֲמוֹת תִּמְתּוּן. כִּי יִדְעַ אֵל־הִים, כִּי יוֹם אֶכְלֶכֶם מִמֶּנּוּ, וְנִפְקְחוּ עֵינֵיכֶם; וְהִיִּיתֶם כָּאֵל־הִים, יִדְעִי טוֹב נָרָע." – ראתה חווה את אלוהים כשקרן. השטן שכנע אותה בחוצפתו, שאלוהים שיקר לבני האדם כדי שלא יוכלו לגלות את סודותיו, ושלעולם לא יוכלו להיות שווים לו. אלוהים אמר שאם יטעמו את הפירות האלה, מות ימותו. והנחש אמר, "לֹא-אֲמוֹת תִּמְתּוּן."

המסית והמדיח הבטיח לחווה שכאשר תאכל בעצמה מפרי העץ הזה, תהפוך להיות חכמה כמו אלוהים עצמו. הוא הצביע על עצמו ואמר שהוא כבר אכל רבים מהפירות הללו, והתברר שהם בלתי-מזיקים לחלוטין, ונוסף לכך הם בעלי טעם נפלא וגורמים להתרוממות הרוח. בשל הסגולות הנהדרות של הפירות האלה, שמסוגלים להקנות לטועם אותם חוכמה וכוח, סיפר השטן, אסר אלוהים על בני האדם לא רק לטעום אותם, אלא גם לגעת בהם, כיוון שידע את טבע הפירות. הנחש טען, שבזכות הפירות האסורים האלה הוא קיבל את יכולת הדיבור. הוא רמז לחווה שאלוהים לא יבצע את אשר אמר, ושמילותיו הן איומים בלבד שכוונתם רק להפחיד את בני האדם ולהרחיקם מהטוב הזה. עוד אמר השטן לחווה שהיא ובן זוגה לא ימותו כיוון שאכלו את פירותיו של עץ החיים, אשר מעניק להם חיי הנצח. השטן תיאר את אלוהים כשקרן, שמונע מבני האדם את האפשרות ליהנות מהאושר הרב ביותר. המדיח קטף פרי אחד והגיש אותו לחווה. היא לקחה אותו.

"הנה", אמר הנחש, "ראי, הלא נאסר עליכם אפילו לגעת בפירות, כדי לא תמותו." הוא שכנע אותה שאם תאכל את הפרי לא תביא על עצמה כעס אלוהי ומוות, כיוון שגם לאחר שנגעה בפרי והחזיקה אותו בידה, דבר לא קרה לה. מילותיו אלה עודדו את חווה. הרי לא הרגישה דבר שיכול היה לסמן את כעסו של אלוהים, ולכן אפשר להאמין לדבריו של המדיח, כיוון שאלה דברים חכמים ונכונים. כשטעמה מן הפרי נדהמה מטעמו הערב. הפירות היו בעלי טעם נהדר, וחווה חשבה שהיא כבר מרגישה את השפעתם הנפלאה.

חווה מסיתה

חווה החלה לקטוף את פירותיו של העץ האסור ולאכול מהם, בעודה מדמה לעצמה שהיא מרגישה את כל עוצמת החיים זורמת דרכה, שתוכנה הופך להיות משמעותי הרבה יותר ושהיא חשה את השפעתו של הפרי האסור. בהתלהבות מוזרה ובלתי-טבעית היא נשאה את הפירות האסורים בידה וחיפשה אחר בעלה. כשמצאה אותו, סיפרה לו על דבריו החכמים של הנחש וביקשה ממנו לבוא איתה אל עץ הדעת. חווה אמרה לאדם שכבר טעמה את הפירות האסורים ולא חשה בבוא המוות, אלא תחושות נעימות ומרעננות. כך, אחרי שחטאה בעצמה, הפכה חווה לנשק אדיר בידיו של השטן, ובגללה בעלה חטא גם הוא.

ראיתי איך נפלו פניו של אדם. הוא נראה מבוהל ונבוך. אפשר היה לראות את המאבק המתנהל בנפשו. הוא הבין שהיה זה האויב, שמפניו הזהירו אותם המלאכים, ואם אכן זהו הדבר – חווה עלולה למות. אבל היא דחתה את דאגתו באמרה שאינה חשה ברע, להפך, הרגשתה טובה מתמיד. היא ניסתה לשכנעו לטעום מן הפירות האסורים.

אדם הבין שבת זוגו עברה על האיסור היחידי שהיה קיים כדי לבחון את נאמנותם ואהבתם לאלוהים. חווה ניסתה להרגיע אותו בעודה אומרת שהנחש טען שלא ימותו, ושיש אמת בדבריו – הלא היא אינה חשה ברע. להפך, מצבה טוב והיא שמחה כמו שעל-פי דעתה מרגישים גם מלאכי השמים.

אדם הצטער על שחווה התרחקה ממנו, אבל כעת היה כבר מאוחר מדי, ולא הייתה לו שום אפשרות להחזיר את הגלגל לאחור. עכשיו ייאלץ להיפרד מחווה, מזאת שחברתה הייתה כל-כך משמעותית וחשובה עבורו. האם יוכל להשלים עם זאת? הוא אהב מאוד את חווה. מיואש, הוא החליט לחלוק עימה את גורלה. הוא ידע שחווה היא חלק ממנו, ואם נגזר עליה למות, הוא החליט למות יחד איתה. המחשבה על פרידה ממנה הייתה קשה מדי עבורו. אמונתו וביטחונו בבורא לא היו מספיקים כדי להבין שאלוהים, שברא אותו מעפר האדמה והעניק לו חיים, שברא אותו מושלם ונהדר, ושברא את חווה מצלעו כדי שתהיה לו בת לווייה נאמנה לכל החיים, יכול לברוא בשבילו בת זוג אחרת. בסופו של דבר, חשב אדם, אולי דבריו של הנחש החכם הם אמת? חווה שעמדה מולו, הייתה נהדרת ונראתה תמימה כמקודם, רק שעכשיו גילתה כלפיו אהבה רבה יותר מאשר קודם לכן, לפני שעברה על איסורו של אלוהים לאכול את פירותיו של עץ הדעת טוב ורע. נראה לו שבזכות הפירות האלה היא אוהבת אותו יותר. הוא לא הבחין בשום סימן מוות, ונוסף לכך היא סיפרה לו על השפעתם הטובה של הפירות ועל אהבתה החזקה אליו. אדם החליט לשאת בתוצאות, לא משנה מה יהיו, באומץ לב. הוא לקח את הפרי ואכל אותו במהירות. כמו חווה, גם הוא לא חש מיד בתוצאות ההרסניות של מעשהו.

חווה חשבה שהיא מסוגלת להבדיל בין טוב לרע. התקווה המחמיאה לזכות בחוכמה הרבה מכול גרמה לה לחשוב שהנחש הוא חברה הטוב, שברצונו לעזור לה ולהטיב עמה. אם הייתה מחפשת ומוצאת את בעלה עוד לפני שנגעה בפירות, הם היו מספרים לבורא על דבריו של הנחש, וכך היו ניצלים מהפיתוי הערמומי שהועמד בפניהם. אלוהים לא רצה שאדם וחווה יסתכלו על פירותיו של עץ הדעת טוב ורע, כיוון שכך היו יכולים להימנע מפגישה עם השטן והוא לא יכול היה להשיגם בקלות כה רבה. אלוהים ידע שרק אם אדם וחווה לא ייגעו בפירותיו של העץ הזה, הם ימשיכו לחיות בבטחה מוחלטת.

חופש הבחירה שהוענק לאדם

אלוהים נתן לאבות אבותינו הוראות ברורות ומובהקות לגבי עץ הדעת טוב ורע. זאת ועוד, הם ידעו על אודות נפילתו של השטן והוזהרו עד כמה מסוכן להקשיב לדבריו ולבצע את עצותיו. אלוהים לא מנע מהם את האפשרות לאכול את פירותיו של העץ האסור. הוא העניק להם הזדמנות לבחור, כמו ליצורים בעלי חופש מוסרי. הם יכלו להאמין לדבריו, לציית להוראותיו ולחיות לנצח או להאמין למדיח, לעבור על חוקיו של אלוהים ולהמיט על עצמם מוות. אדם וחווה טעמו את פירותיו של העץ האסור ביד, והחוכמה לה זכו הייתה האפשרות לדעת חטא מהו ולהרגיש רגשות אשמה שקודם לכן לא הכירו. עד מהרה נעלם אור התהילה האלוהית שהיה סביבם ועכשיו, שלולים בגדיהם האלוהיים, חשים אשמה כבדה ופחד מוזר שכמוהו לא הרגישו אף לא פעם אחת לפני כן, ניסו השניים לכסות את עירומם.

אדם וחווה העדיפו להאמין לדבריו של מי שהם חשבו שהיה נחש, אף שלא היטיב עמם בשום דרך ולא הראה את דאגתו ואהבתו אליהם. מנגד עשה אלוהים הכול כדי שהשניים יהיו מאושרים, ויחיו חיים נוחים ונעימים. בכל מקום על

פני האדמה שררו שפע ויופי, אבל חווה בכל זאת האמינה לנחש שאמר שיש "משהו", שיכול לעשות אותם חכמים כמו אלוהים עצמו, וכי אותו "משהו" מוסתר וחבוי מהם. היא יכולה הייתה לבחור להאמין לאלוהים ולסמוך עליו, אבל במקום זה היא זלזלה במרמה בטובו הרב והאמינה לדבריו של השטן.

כשהפר את האיסור האלוהי חשב אדם שעכשיו יעלה לדרגה גבוהה יותר, אבל עד מהרה המחשבה על הפשע שביצע מילאה אותו באימה. בני הזוג הרגישו שאפילו האוויר, שהיה עד כה נעים וחמים, התקרר. בני הזוג האשמים הרגישו היטב את החטא שעשו. הם חשבו על העתיד בפחד, הרגישו לא מוגנים, ונפשם נראתה להם חשופה לגמרי. האהבה הענוגה, השלום והאושר התחלפו בתחושה חדשה שלא חשו לפני כן – תחושת האובדן. ואז, בפעם ראשונה בחייהם, שמו לב למראם החיצוני. עד כה לא לבשו השניים בגדים מיוחדים, אלא עטו לגופם רק בגדים אלוהיים של אור, בדומה לאלה של המלאכים. האור הזה, שעטפם, נעלם. הם התחילו לחפש דבר-מה שאיתו יוכלו לכסות את גופם, כדי להפחית את תחושת הריקנות והעירום. הלא הם אינן יכולים לעמוד מול אדונם ומלאכיו הקדושים כשהם עירומים לגמרי!

מעשה הפשע שביצעו נגלה לפנייהם באורו האמיתי. הם הבינו יותר ויותר שעברו על הצו הפשוט והברור של אלוהים. אדם הביע בפני חווה את אי-שביעות רצונו והאשים אותה שעזבה אותו ונכנעה לתחבולותיו של הנחש. למרות זאת הם ניסו להרגיע את עצמם במחשבה שאלוהים, אשר נתן להם הכול כדי שיהיו מאושרים, יסלח להם על אי-הציות היחיד הזה בגלל אהבתו הענקית, והם לא יקבלו את העונש שממנו כה פחדו.

השטן צהל. הוא פיתה את האישה, שכנע אותה לחשוב שאלוהים משקר להם וגרם לה לרצות לפענח את תוכניותיו החכמות. נוסף על כך, בזכותה הוא הצליח לבצע את זממו ולגרור גם להיכשלותו של אדם, שבשל אהבתו לחווה חטא גם הוא כשעבר על חוקיו של אלוהים.

הבשורה על חטאו של אדם התפשטה במהירות בין תושבי השמים. הנבלים השתקו, המלאכים הורידו את כתריהם בעצב. השמים רגשו. כפיות הטובה של אדם וחווה לאלוהים ולכל הטוב אשר עשה בשבילם גרמה למלאכים לעצב רב. בשמים נערכה התייעצות ובה נדון גורלם של בני הזוג שחטאו. המלאכים חששו שאדם וחווה אכלו את פירותיו של עץ החיים, שעלול להנציח את קיומו של החטא.

אלוהים בעצמו בא אל אדם וחווה כדי לומר להם מהן תוצאות חוסר הציות שלהם. כששמעו השניים את צעדי הנשגבים של הבורא הם ניסו להתחמק מהפגישה עמו, אף שקודם לכן, בטרם חטאו, חשו שמחה גדולה והתלהבות רבה כשפגשו את אלוהים. "וַיִּקְרָא יְהוָה אֶל־הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אַיֶּכָּה. וַיֹּאמֶר אֶת־קֹלִי שָׁמַעְתִּי בָּגֶן; וַאֲיָכָא פִּי־עִירֹם אֲנִי וְאֶחָבָא. וַיֹּאמֶר מִי הִגִּיד לְךָ, כִּי עִירֹם אָתָּה; הֲמִן־הָעֵץ, אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵבִלְתִּי אֹכְל־מִמֶּנּוּ אָכַלְתָּ." אלוהים שאלם את השאלה לא לשם קבלת מידע, אלא כדי שאדם וחווה יוכלו להבין בעצמם את הרע שבמעשה החטא שעשו. כשאלוהים שאל את אדם כיצד קרה שכך בויש והופחד, הודה אדם בפשע, אבל לא מפני שהצטער, אלא מפני שרצה להטיל על אלוהים את האחריות המלאה על מעשה החטא. אדם אמר, "הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי, הוּא נָתַתָּה־לִּי מִן־הָעֵץ וְאֶכְלָה." אז פנה אלוהים אל האישה ושאל, "מִהֵדָּא אַתְּ עֹשִׂיתִי?" וחווה ענתה, "הַנָּחֶשׁ הִשְׁיָאֲנִי וְאֶכְלָה."

הקללה

אז פנה אלוהים לנחש ואמר, "כִּי עָשִׂיתָ זֶה אֵתָּה, אֲרוּרָה אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה, וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה; עַל־גֵּחַ נָךְ תֵּלֵךְ, וְעָפָר תֹּאכַל כָּל־יְמֵי חַיֶּיךָ." עד אותו מעשה היה הנחש מרומם מכל שאר היצורים שברא אלוהים, ומעכשיו יושפל מעמדו עד עפר, הוא יהפוך לשפל ביצורים, והאדם יסלוד ממנו ויחוש אליו רק גועל וסלידה – כל זאת כיוון שתיווך עבור השטן שהשתמש בו כדי לבצע את תוכניתו הערמומית. "וּלְאָדָם אָמַר, כִּי־שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ, וְתֹאכַל מִן־הָעֵץ, אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר, לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ; אַרְוֶה הָאָדָמָה בְּעֵבוּרְךָ, בְּעֶצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה, כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ. וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לָךְ; וְאָכַלְתָּ אֶת־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה. בְּזַעַת אָפִיךָ תֹּאכַל לֶחֶם, עַד שׁוּבְךָ אֶל־הָאָדָמָה, כִּי מִמֶּנָּה לָקַחְתָּ."

בשל חטאם של בני האדם כשאכלו את פירותיו של עץ הדעת טוב ורע, קילל אלוהים את האדמה, "בְּעֶצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה, כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ." הוא נתן לבני האדם את כל הטוב שרק אפשר היה בנדיבות-לב, בעודו מסתיר מהם את הרוע, אבל מעתה, הכריז האל, יוציאו בני האדם את מזונם מאדמה מקוללת, כלומר יפגשו ברוע במשך כל חייהם. אכן, מאז סובלים כל בני האדם מפיתויי הרעים של השטן. במקום העבודה המשמחת, המענגת והמאושרת בגן העדן, עמדו בפני בני האדם חיים מלאים בעבודה קשה ובחוסר מנוחה. שוב אי-אפשר להימנע מאכזבה, מצער, ממחלות, בסופו של דבר, ממוות. בני האדם נבראו מעפר האדמה ואל עפר הם אמורים לשוב.

אז נאמר לאדם ולחווה שעליהם לעזוב את ביתם – גן העדן. בהאמינם לדברי השטן על כך שאלוהים משקר הם פתחו לו גישה לליבם, ולכן אי-אפשר היה להשאירם עוד בגן העדן שמא יאכלו גם מעץ החיים ויזכו לחיי אלמוות. אדם וחווה התחננו להישאר, אף שידעו שאיבדו כל זכות לאושר ולשלווה בגן העדן. הם הבטיחו שבעתיד יבצעו את כל אשר יאמר אלוהים, אך בתגובה נאמר להם שאחרי מעשה החטא שעשו לא רק שלא קיבלו כוח, אלא הפכו להיות חלשים יותר. אם לא הצליחו לשמור על טוהר מידותיהם כשהיו טהורים ומאושרים ללא דופי, אזי עכשיו, במצב נוכחי של חטא, כוחם לעמוד בפני פיתוי ולהישאר נאמנים לאלוהים – פחת. תחושת כאב בלתי-נסבל ורגשות האשמה מילאו את לבם. הם הבינו שהעונש על חטאם יהיה המוות.

אלוהים שלח את מלאכיו לחסום מיד את הגישה לעץ החיים, כיוון שעל-פי תוכניתו של השטן, היו אדם וחווה אמורים קודם להפר את הוראותיו של אלוהים ואחר-כך, כשישמעו את מילות האכזבה שלו, לאכול את פירותיו של עץ החיים ובכך להנציח את חייהם בחטא. אבל המלאכים הקדושים חסמו את הדרך לעץ החיים, וקרני אורם המזהיר נצצו סביבם כחרבות.

תוכנית הישועה

כשנודע לתושבי השמים דבר חטאם של בני האדם, התמלאו כולם עצב. העולם שברא אלוהים יהיה מעתה מלא בבני תמותה שנידונו לייסורים, לצרות, למחלות ולמוות. לעוברים על חוקיו של אלוהים לא הייתה גאולה. כל צאצאיו של אדם היו אמורים למות. בחיזיון שהיה לי ראיתי את ישוע והוא נפלא ונשגב. ראיתי את פניו, שהביעו אהדה ועצב שאינו ניתן לתיאור. כעבור זמן מה הוא התקרב אל האור הבהיר והזוהר שהקיף את האב. המלאך שליווה אותי הסביר שישוע משוחח עם אביו שיחה אישית וקרובה ביותר. בזמן שישוע דיבר עם אביו הורגשה בין המלאכים דאגה שהלכה וגברה. אור התהילה שהקיף את האב, הקיף גם את ישוע, כך שלוש פעמים, וכשנפרד מאביו בפעם השלישית אפשר היה לראות את הבעת פניו השלווה, לא כל צל של מבוכה או ספק. פניו האירו רק טוב, רכות לב ורחמים.

אז הכריז ישוע בפני כל צבא השמים כי לאנושות שחטאה נמצאה דרך לגאולה. הוא התחנן בפני אביו והציע בתמורה לבן האדם שנפל בחטא את חייו שלו, הטהורים. הוא יקבל על עצמו את עונש המוות שנגזר על חטאיהם של בני האדם, וכך, דרך דמו הנשפך ודרך ציות לחוקיו של אלוהים, יוכל האדם לקבל את סליחתו ואת רחמיו של אלוהים, לחזור לגן העדן ולאכול את פירותיו של עץ החיים.

כששמעו המלאכים את הבשורה הנהדרת הזאת לא שמחו, כיוון ששליטם סיפר להם את כל תוכנית ההצלה, בלי להסתיר דבר. ישוע אמר שמעתה יתייצב הוא עצמו בין זעם אביו לבין בני האדם החוטאים ויישא על עצמו את הרשעות, הבוז והעוול שלהם, אולם רק מעטים מהם יקבלו אותו ויכירו בו כבנו של אלוהים. כמעט כולם ישנאו אותו וידחו אותו. הוא יעזוב את תהילת השמים ויבוא לעולם, יהיה אדם פשוט וחייו יהיו חיי שפלות וצניעות. הוא בעצמו יחוש בכל הפיתויים הקיימים סביב האדם, ובזכות זאת יבין איך אפשר לעזור ולעודד את אלה שפיתויים עומדים בדרכם. אחר-כך סיפר ישוע למלאכים שכשמשימתו תסתיים, הוא ימסור את עצמו בידיהם של בני האדם, יישא את כל ההתעללויות של האנשים הרשעים המוסתים על-ידי השטן, ואז ימות מות ייסורים בעודו תלוי בין השמים לארץ, כמו החוטא הגדול ביותר. הוא יצטרך לסבול שעות של ייסורים נוראים אשר אפילו המלאכים אינם יכולים לשאת, והם יליטו את פניהם בכנפיהם כדי שלא לחזות במראה הנורא. אבל לא רק סבל פיזי נוראי יהיה עליו לשאת, אלא גם ייסורים נפשיים שלא יכולים להשתוות לשום סבל פיזי, כיוון שעליו יהיה מוטל כל כובד חטאי העולם. הוא הוסיף שימות, יקום לתחייה ביום השלישי ויחזור לאביו כדי לתווך בינו לבין בני האדם החוטאים, ההפכפכים והעקשנים.

דרך ההצלה היחידה האפשרית

המלאכים השתחוו לרגליו של אדונם והציעו את עצמם כדי להציל את בני האדם, אבל ישוע השיב שרק הוא מסוגל להציל את חייהם של בני אדם רבים במחיר מותו, ושחייו של מלאך לא יכולים לכפר על חטאים. רק חייו שלו מקובלים על אביו בתור כופר על האדם החוטא. ישוע הוסיף שגם הם ישתתפו בביצוע תוכנית הגאולה הזאת – הם ילוו אותו בכל

המצבים בהם יהיה זה חיוני לחזק אותו, כיוון שכשיקבל את הטבע האנושי הארצי הוא יהיה חלש אפילו מהמלאכים. הוא הזהיר את המלאכים, שכאשר יראו את ההשפלה והסבל שיהיו מנת חלקו, יופתעו מאוד כשיבינו עד כמה בני האדם שונאים אותו. הם ינסו להציל אותו, כיוון שאהבתם אליו גדולה, אבל בשום אופן אסור יהיה עליהם להתערב, כדי ששום דבר לא ימנע את אשר צריך יהיה לקרות. אחר-כך יהיה עליהם להשתתף בתחייתו ובחזרתו לחיים. לבסוף אמר, שתוכנית ההצלה מחושבת היטב ומקובלת על אביו.

בעצב קדוש ניהם ישוע את המלאכים ועודד אותם, באומרו שבעתיד יתגוררו כל הנגאלים בקרבתו, ושמותו יכפר על הרוע וישמיד את שלטון המוות. אחר-כך ייתן לו אביו מלכות ושלטון וגדולה תחת השמים כולם, והוא ישלוט בכל אלה לנצח. השטן וכל החוטאים יושמדו, כדי שלעולם לא יפר עוד החטא את שלוות השמים והאדמה הטהורה והחדשה. הוא ביקש מכל צבא השמים להסכים עם התוכנית הזו, שאותה אביו כבר אישר, ולשמוח על שבזכות מותו ירומם שוב המין אנושי, יזכה לחסד בעיני אלוהים וייהנה מאושר השמים.

בתום דבריו של ישוע נמלאו השמים בשמחה שאינה ניתנת לתיאור. כל המלאכים החלו לשיר שירי תודה ולהשתחוות. הם פרטו על מיתרי הנבלים ושרו בקול גבוה יותר מאשר קודם לכן, כיוון שנפתחו רחמיו וסובלנותו של אלוהים שהחליט לתת את חייו של בנו האהוב בתמורה לדור אנושי מרדני. המלאכים היללו את ישוע והשתחוו אליו בהערצה על כוונתו להיפרד מאביו, על התכחשותו העצמית והקרבתו ועל כך שבחר בחיים מלאי סבל ובמוות משפיל בעודו נותן את חייו בעד אחרים.

המלאך שליווה אותי שאל, "אתה חושב שהאב החליט להקריב את בנו האהוב בלי מאבק פנימי קשה מאוד? אין זה כך. גם בליבו של אלוהים, שליט היקום, התרחש מאבק מייסר. הוא יכול לאפשר את מותו של הדור החוטא או להקריב את בנו היחיד והאהוב עבורם". המלאכים חפצו מאוד להציל את בני האדם, ורבים מהם היו מוכנים לוותר על תהילתם ועל חייהם כדי לעשות זאת. "אומנם", אמר המלאך שליווה אותי, "כל זה היה לשווא, כיוון שמעשה הפשע היה כה משמעותי עד שחייו של מלאך לא יכלו לכפר עליו. שום דבר מלבד מותו וחסדו של בנו לא יכול להחזיר את חוב הזה ולהציל את בני האדם מסבל ומעצב בלתי-נמנע."

אבל למלאכים ניתן תפקיד מיוחד – לרדת מהשמים לארץ כדי להביא לבנו הסובל של אלוהים את צורי התהילה המחזק כדי לנחם אותו, להקל את כאבו ועל סבלו ולשרת אותו. כמו כן המלאכים הנאמנים היו אמורים להגן על נבחריו האל מפני אותם מלאכים חוטאים ומפני החשיכה בה ינסה השטן להקיף אותם. הייתי עדה לזה שאלוהים לא יכול לשנות את חוקיו למען ההצלה של בני האדם הנידונים למוות, ולכן החליט להקריב את בנו האהוב, כדי שימות עבור חטאיהם של בני האדם.

תקווה חדשה התעוררה בשטן: בזכות חטאו של בן האדם הוא יצליח לשלול מישוע את מעמדו הגבוה. הוא מיהר לספר למלאכיו שכאשר ישוע יקבל על עצמו את אופיו של האדם החוטא, יצליח הוא לנצח אותו ולהפריע לביצועה של תוכנית הגאולה.

הראו לי את השטן כפי שנראה קודם לנפילתו, כאשר עוד היה מלאך מאושר ובעל מעמד גבוה. אחר-כך ראיתי כיצד הוא נראה כעת. תווי פניו נותרו אצילים מפני שהוא מלאך, גם אם חטא ונפל מן השמים. אבל פניו היו מעוותות,

מודאגות, חרדות, מלאות שנאה, רמאות, כעס, ערמומיות, חוסר שביעות-רצון ורוע אחר. שמתי לב שמצחו, שהיה רחב לפני כן, הוצר וקטן. ראיתי, שכיוון שהיה מלא רוע במשך זמן רב, כל הטוב שהיה בו נעלם, וכל הרע התפתח. במבטו החדר ראיתי זדוניות ועורמה. הוא היה בעל מבנה גוף רחב, אבל גופו כבר לא היה גמיש כמקודם, העור היה תלוי על ידיו ופניו. כשהיה מולי, סנטרו נח על ידו השמאלית ונראה שהוא שקוע במחשבות. הוא חיך, וכשראיתי את חיוכו פקדה אותי חרדה עזה, כה הרבה רוע וערמומיות שטנית היו בו. חיוך כזה מופיע על פניו בכל פעם שהוא מצליח להשתלט על קורבן חדש. כאשר הוא מצליח לעלות את קורבנו ברשת, החיוך הופך להיות נורא עוד יותר.

בעצב רב ובלתי-ניתן לתיאור עזבו אדם וחווה את גן העדן הנהדר, שבו היו כה מאושרים עד שעברו על חוקיו של אלוהים. כעת אפילו מזג האוויר סביבם השתנה. אחרי שחטאו הטמפרטורה כבר לא הייתה קבועה כמקודם, ואלוהים הלישם בגדי עור להגן על גופם מקור הלילות ומלהט קרני השמש בימים.

חוקיו הבלתי-משתנים של האל

השמים כולם התאבלו בשל חטאם של אדם וחווה, שגרם לכעסו הצודק של אלוהים כלפי בני האדם. כעת כבר לא יכלו בני האדם לדבר עם הבורא והיו שרויים בסבל חסר תקווה. חוקיו של אלוהים לא היו ברי-שינוי כדי ולהגשים את צורכיהם של בני האדם. היו אלה חוקים קבועים לעד על-פי רצונו של אלוהים, ולא יכלו לאבד את משמעותם. אף פרט אחד לא יכול היה להשתנות.

מלאכיו של אלוהים מונו להיפגש עם בני האדם שחטאו ולבשר להם שאינם זכאים עוד לגור בבייתם הקדוש, בגן העדן, אבל גם שמצבם אינו חסר תקווה לגמרי. המלאכים אמרו לבני האדם שבנו של אלוהים, שביקר אותם בגן עדן, התמלא עזב ורחמים כשראה את מצבם, ולכן התנדב לשאת בעונש שלהם בעצמו. הוא ימות כדי שהאדם יוכל לחיות כשהוא מאמין בכפרה המובטחת שמשיח יביאה במותו. דלת של תקווה נפתחה בפניהם של בני האדם, למרות חטאם הנורא. בזכות ישוע לא יהיה עליהם לחיות את חייהם בשליטתו המוחלטת של השטן. דרך אמונה בכוחו המושיע של בן אלוהים צריכה לחזק את בן האדם עד כדי כך, שיוכל להתנגד בהצלחה לתחבולותיו של השטן. נאמר לאדם וחווה שלכל הדורות הבאים אחריהם מחכים ניסיונות קשים, ודרך חזרה בתשובה ואמון בבנו של אלוהים יוכל כל אחד לקבל פדות מעונש על עבירת החוק, ואז יהיו ניסיונותיו ושאיתו לציית לחוקיו של אלוהים מקובלים בשמים.

המלאכים סיפרו לאדם וחווה עד כמה התעצבו כל תושבי השמים כשנודע להם על עבירת החוק האלוהי, ועל החלטתו של משיח להקריב את חייו הקדושים ורבי הערך למען בני האדם שחטאו.

רק אז הבינו אדם וחווה עד כמה מרומם וקדוש הוא חוקו של אלוהים, שעל אי-ציות לו יש לשלם מחיר כה יקר, כדי להציל את הדורות הבאים מאובדן מוחלט. הם התחננו, ביקשו למות בעצמם ושהעונש על חטאם יוחל עליהם ועל הדורות הבאים, רק שבנו האהוב של אלוהים לא יקריב את עצמו. עוגמת נפשו של אדם התגברה יותר ויותר מהמחשבה שחטאו שלו ושל בת-זוגו גדול עד כדי כך, שיביא לתוצאות נוראיות. האם השליט המכובד ביקום כולו, זה שאיתו נהג

לשוחח במשך שעות רבות ולטייל עמו בגן העדן, זה שאותו אהבו, כיבדו ושאליו השתחוו מלאכי השמים, יאבד את מעמדו הגבוה ביקום כדי למות בגלל חטאו שלו, של אדם?

נאמר לאדם שאפילו חייו של מלאך לא יוכלו לפצות על אשמתו. חוקיו של יהוה, ששימשו בסיס לשלטונו על האדמה ועל השמים היו קדושים כאלוהים עצמו. אלוהי צבאות לא יוכל לקבל את חייו של מלאך ככפרה לעבירה על חוקיו. החוקים האלה היו משמעותיים בעיניו של אלוהים הרבה יותר מהמלאכים הקדושים שסבבו את כס מלכותו. האב אינו יכול לבטל או לשנות אף אחד מחוקיו כדי לעזור לחוטא במצוקתו. רק בנו של אלוהים שמאוחד עם האב שברא את האדם, יכול לגאול את בני האדם על-ידי הקרבת חייו ונשיאת כעסו של אביו. המלאכים הודיעו לאדם שכיוון שלא ציית לחוק, יישא בגלל העולם סבל ומוות, ורק בזכות קורבנו של ישוע המשיח, יוכלו בני האדם לשוב לחיות ולזכות באלמוות.

מבט לעתיד

המאורעות החשובים הבאים – החל בגירושם של אדם וחוה מגן העדן ועד למבול, ומאז ועד לבואו בפעם הראשונה של ישוע לאדמה – היו גלויים וידועים לאדם. אהבת בנו של אלוהים לאדם ולכל צאצאיו תחולל בו שינוי עצום. הוא יקבל על עצמו את הטבע האנושי, ובכך, בהשפילו את עצמו, ירומם את כל אלה שיאמינו בו. רק קורבן כזה יהיה תשלום מספיק להציל את העולם כולו. אבל לא רבים יסכימו להינצל כך, בקבלת קורבן כה גדול. רוב בני האדם לא יסכימו עם התנאים, שמימושם יאפשר לכל אדם להפוך לחלק מתוכנית ההצלה הגדולה. הם יעדיפו לחיות חיי חטא ופשע, לעבור על חוקיו של אלוהים במקום להינחם על דרכם ולציית להם, במקום להאמין שהקורבן שהוקרב למענם מסוגל להושיעם. ערכו של הקורבן הזה היה גדול וחסר גבולות עד כדי כך, שכל אדם שיאמין בישוע יהפוך להיות יקר יותר מזהב, ואפילו יקר יותר מזהב אופיר טהור, כל זאת בזכות בנו של אלוהים.

אדם ראה את כל הדורות הבאים. הוא ראה איך גוברים הפשעים והשחיתות בחייהם, איך יותר ויותר מצאצאיו סובלים מסיאוב ומרגשות אשמה על שכל כישרונם ותכונותיהם שניתנו להם מלידה אינם מכוונים לטוב, אלא להתנגדות מודעת לחוקיו של אלוהים. הוא ראה שבגלל חוסר-הציות של בני האדם, קללת אלוהים תקשה יותר ויותר על האנשים, על בעלי החיים ועל האדמה כולה. הוא ראה איך חוסר הכבוד ואכזריות יגברו. אבל למרות הכול, תמיד תיוותר קבוצת אנשים קטנה בין כל שאר בני האדם ובין הסבל התמידי של האנושות, שתשמור על הידע של אלוהים. רק הם יישארו לטהורים ובלי דופי בין כל הטומאה והניווט השולטים בעולם. אדם ראה שהפרה זו של חוקיו של אלוהים תביא את הגזע האנושי להתנוונות מוסרית, פיזית ושכלית. וכל זה יימשך עד שכל העולם יתמלא באסונות וברוע בכל צורה שהיא.

לאדם נודע שבגלל החטא והזלזול בחוקיו הצודקים של אלוהים, יתקצרו ימי חייהם של בני האדם, והאנושות כולה תאבד את הכבוד שהיה לה עם ראשית בריאתה, בעודה יורדת לרמה נמוכה בה לא הייתה מעולם. מסיבה זו יימנע ממנה להבין את תוכנית הגאולה ואת המסתורין של גולגולתא – האירועים הנשגבים והמרוממים שיסמלו את ההתפייסות של בני האדם עם אלוהים. אבל למרות אפסות השכל, המוסר והכוחות הפיזיים של בני האדם, משיח, שנאמן למטרתו הגדולה שלמענה עזב את השמים, לא יפסיק לדאוג לכל האנושות המושפלת והנחשלת שאיבדה את מעמדה הקודם. הוא יציע לכל בני האדם להעביר אליו את כל חולשותיהם ופגמיהם. אם הם יבואו אליו, הוא יספק את כל צורכיהם.

ההקרבה

כשביצע אדם את ציוויו המיוחד של אלוהים – להקריב קורבן לאחר החטא הראשון שלו, היה הטקס מכאיב מאוד עבורו. היה עליו להרים את ידו על בעל חיים כדי לגזול ממנו את חייו, שאותם יכול רק אלוהים להעניק לו, כדי לתת חיים אלה כמנחה לאלוהים. בפעם הראשונה בחייו ראה אדם את המוות במו עיניו. כשהסתכל בשה המדמם שסבל מייסורי המוות, היה עיניו אמורות לראות במקום הקורבן המוקרב את בנו של אלוהים, שלקח על עצמו למות למען החוטאים.

הקרבת הקורבן הזו שעליה ציווה אלוהים הייתה אמורה להזכיר לאדם את אשמתו לפני אלוהים ולשמש כעדות להכרה בחטאו. כשאדם גזל את חייו של בעל החיים, הוא הרגיש עמוק בתוכו למה הוביל חוסר-הציות שלו את כל המין האנושי, שדבר לא יכול לפצות עליו חוץ ממותו של בן אלוהים האהוב. הוא העריץ את הרחמים האינסופיים ואת האהבה שאין דומה לה שניתנה בתמורה למען גאולת האנושות. אדם חשב שכאשר הוא שופך את דמו של הקורבן התמים, הוא שופך בעצמו את דמו של בן אלוהים. הוא ידע שהנאמנות לאלוהים ולחוקיו הקדושים היו שומרים את בעלי החיים ואת בני האדם מהמוות. ועם זאת בהקרבות אלה שהצביעו על הקורבן הגדול והמושלם – בנו האהוב של אלוהים, זהר כוכב תקווה שהאיר את העתיד החשוך והנורא, שנועד להציל את בני האדם מחוסר אונים מוחלט ומהמוות.

בתחילה נחשב ראש המשפחה, האב, לכהן ולשליט במשפחתו. כעבור הזמן, כשמספר האנשים על האדמה גדל, מונו אנשים נבחרים לבצע את הטקס החגיגי. דם בעלי החיים אמור היה לעורר בתודעתם של אנשים אסוציאציות לדמו של בן אלוהים. מות הקורבן אמור היה להעיד ולהזכיר לכול שהעונש על החטא הוא – מוות. כשהקריב החוטא את הקורבן הוא הודה בחטאו והוכיח את אמונתו, בעודו חושב על הקורבן הגדול של בנו של אלוהים. אם אותה ההתפייסות שיוזם וביצע בנו של אלוהים לא הייתה מתקיימת, לא יכול היה אלוהים להעביר את ברכתיו על בן האדם ולבצע את תוכניתו הגדולה של הגאולה. אלוהי צבאות שומר בקפידה על כבוד חוקיו. הפרה של חוק זה הביאה להיפרדות בין אלוהים לאדם. כשהיה האדם טהור וללא כל דופי, הוא תקשר בשמחה וללא כל הפרעה עם בוראו. אחרי נפילתו של האדם והחטא שחטא, החל אלוהים לתקשר עם בני האדם רק דרך ישוע ומלאכי השמים.

ההקרבה של קין והבל

בניו של אדם, קין והבל, היו שונים מאוד באופיים. הבל היה ירא אלוהים, וקין טיפח רגשות מרדניים וילן על אלוהים שבגלל חטאו של אדם קילל את כל האדמה. שניהם ידעו על תוכנית הישועה מהוריהם. נדרש מהם לציית לרצונו של אלוהים, כיוון שזה ישמש כראיה לכבודם לבורא, ולהביע את אמונתם בקורבן שהיה מובטח להם ואת תלותם בו. תלות זאת התבטאה בכך שהבכורים בעדר הוקרבו בטקס חגיגי, בשר ודם, על המזבח. הקרבת הקורבנות התמידית אמורה הייתה להזכיר לבני האדם את חטאם ואת הגואל שצריך לבוא, שיהיה קורבן גדול להצלתם.

קין זבח זבח לאלוהים בעודו מתלונן ולא מאמין בהבטחה של הקורבן הגואל העתיד לבוא. לא הייתה לו כל כוונה כנה לציית למצוותיו של אלוהים, ולכן הוא אפילו לא ניסה למצוא את השה הבכור כדי להקריבו עם הפירות הראשונים של האדמה. הוא פשוט לקח את פירות האדמה והקריב אותם, ובזה עבר על הוראותיו של אלוהים. אלוהים הודיע לאדם שבלי שפיכת הדם החטא לא ייסלח, וקין אינו יוצא דופן, גם אם הביא את הפירות הטובים ביותר בתור קורבן. הבל המליץ לאחיו לא לבוא בפני האל בלי דמו של הקורבן, אבל קין, שהיה הבכור, לא הקשיב לעצותיו של אחיו. הוא זלזל בהן ובעודו מפקפק ומתלונן על הצורך להביא את הקורבנות, הניח על המזבח את המנחה. אולם אלוהים לא קיבלה.

לפי צו אלוהים הביא הבל את קורבנותיו – הבכורים מבני הצאן והטובים בשמני האדמה – בחסד, בכבוד ובענווה ובעודו מאמין במשיח המובטח. אלוהים שעה אל מנחתו. ברק הבריק מהשמים מטה ובלע את קורבנותיו של הבל. קין, שלא ראה ראיות לכך שמנחותיו התקבלו גם הן, רגז עד מאוד על אלוהים ועל אחיו. חמל אלוהים על קין, וברחמיו הרבים שלח אליו את מלאכיו כדי שישוחחו איתו.

המלאך שאל את קין מדוע הוא סר וזועף, ואחר-כך הסביר לו שאם יציית לדבריו של אלוהים בדייקנות, יקבל הבורא אותו ואת מנחתו. עליו לִעֲנֹת את ליבו, להיכנע, להאמין ולהישמע להוראותיו של אלוהים, ואז כל קורבנותיו ומתנותיו יתקבלו. עוד אמר המלאך לקין, שכאשר קיבל אלוהים, בצדק, את קורבנו של הבל ודחה את קורבנו שלו, עדיין אין זה סימן לכך שהבורא מעדיף את אחיו. הסיבה היחידה לכך הייתה חוסר רצונו של קין לציית לדרישותיו הפשוטות והברורות של אלוהים. אם ישנה את מחשבותיו ויבצע את אשר אלוהים אמר, ימצא חן בעיני האב הרחמן, ואזי יחל הבל, אחיו הקטן, להקשיב ולציית לו כמו לאח גדול.

אבל גם אחרי הסבר ברור ופשוט זה לא חזר קין בתשובה. במקום לגנות את עצמו על חוסר אמונתו, הוא המשיך להביע את אי-שביעות רצונו בכל הנוגע לאלוהים, שהיה, על-פי דעתו, לא צודק ומשוחד. בקנאתו ובשנאתו החל קין להתווכח עם הבל, בעודו מאשים אותו. הבל הצביע בענווה על טעויותיו של אחיו ואמר שהרוע טמון בתוכו. אבל קין שנא את אחיו עוד כשראה שאלוהים קיבל את מנחתו. הבל ניסה להרגיע את זעמו של קין, בעודו מזכיר לו את חסד אלוהים שהשאיר את הוריהם בחיים, אף שעל אי-ציות יכול היה להורגם מיד. הוא אמר לקין שאלוהים אוהב אותם מאוד, כיוון

שאם זה לא היה כך, הוא לא היה מקריב את בנו הקדוש והחף מפשע, כקורבן עבור חטאיהם של בני האדם, ולא היה מאפשר לו לסבול ולשאת את כעסו במקומם.

המוות הראשון

בהצדיקו את אלוהים העלה הבל את חמתו של קין יותר ויותר, עד שבזעמו הרב הוא התנפל על אחיו והרגו. כאשר שאל אלוהים את קין היכן אחיו, ענה, משקר, "לֹא יָדַעְתִּי, הֲשֹׁמֵר אָחִי אֲנִי:" (בראשית ד').

אמר לו אלוהים שהוא יודע את כל מעשיו ומחשבותיו, ואת החטא שעשה, "מֶה עָשִׂיתָ; קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ, צֹעֲקִים אֵלַי מִן־הָאֲדָמָה. וְעַתָּה אָרוּר אָתָּה; מִן־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר פָּצְתָה אֶת־פִּיהָ לְקַחַת אֶת־דְּמֵי אָחִיךָ מִיָּדְךָ. כִּי תַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה, לֹא־תִסֵּף תִּתֶּן־פִּקֹּדָה לָךְ; וְנָע וְנָד תִּהְיֶה בָאָרֶץ."

אחרי מעשה החטא הראשון עדיין לא הייתה קללת האל מורגשת על האדמה בכל עוצמתה, אבל מאז אותו מעשה הוכפלה עוצמתה. הבל וקין – שני סוגים של בני אדם: הצדיקים והרשעים, המאמינים וחסרי-האמונה, וכך הם קיימים על האדמה מאז מעשה החטא ועד לבואו השני של משיח. כאשר רצח קין את אחיו, שימש המעשה כראיה לקנאתם ולשנאתם של בני האדם הרשעים לצדיקים, בשל היותם טובים יותר. הרשעים תמיד יבערו מקנאה באלה ההולכים בעקבותיו של אלוהים, תמיד ידכאו אותם, ירדפו ויהרגו אותם, כיוון שחייהם הטהורים של המאמינים יבואו בתור נזיפה בחייהם הקלוקלים של הרשעים.

חייו של אדם היו מלאים בעצב, בהשפלה ובצער. כשלימד את בניו ונכדיו יראת אלוהים, הם נזפו בו על החטא שחטא, שגרם לעצב כה רב לכל הצאצאים. אחרי שהוא וחווה נאלצו לעזוב את המולדת הנפלאה שלהם – גן העדן, המחשבה שהוא אמור למות הפחידה אותו בכל פעם מחדש. המוות, לפי דעתו, היה אסון נורא. בפעם ראשונה נתקל אדם במוות אנושי כשבנו קין הרג את אחיו, הבל. רגשות אשמה קשים ביותר פקדו אותו כשהכיר בכך שקין הוא רוצח והבין שאלוהים קילל אותו. כשבנו הבל אינו עוד לידו סבל אדם קשות, ויותר מכול האשים את עצמו על החטא הראשון והגדול שחטא. אדם התפלל לאלוהים וביקש לסלוח לו בשם הקורבן הגדול שהובטח. הוא הרגיש היטב את זעמו של אלוהים על החטא שחטא עוד בגן העדן. הוא היה עד-ראייה לשחיתות הכללית שבגללה החליט אלוהים להשמיד את כל תושבי האדמה במבול. גזר-דין המוות שהבורא החליט לחרוץ לו, ושתחילה נראה לו נורא, עכשיו, לאחר כמה מאות שנים, נראה חסוד ורחום מצידו של אלוהים, כיוון שרק המוות יכול לשים קץ לחייו מלאי האסונות של בן האדם.

כשראה אדם את הסימנים הראשונים של הטבע הנובל, שהתבטאו בעלים הנושרים ובפרחים היבשים, הוא התאבל הרבה יותר מאשר מתאבלים בני האדם היום לאחר מותם של הקרובים שלהם. אמנם, צערו על הפרחים הנבלים לא היה כה עמוק כיוון שהם היו שבריריים ועדינים. עצב רב הרבה יותר חש כשראה את העלים הנושרים מהעצים הגדולים והגבוהים. הם נרקבו על האדמה, והוא הבין שהמוות הוא בלתי-נמנע לכל הטבע החי שברא אלוהים למען אושרו של בן האדם.

לילדיו ולילדים של ילדיו, עד לדור התשיעי, סיפר אדם על ביתו המקסים והמושלם, על גן העדן, על החטא שחטא ועל תוצאותיו הנוראיות, על עול הדאגות והעצב שנשא במשך כל הזמן הזה בגלל אותם בעיות במשפחתו שסופן היה רציחתו של הבל. הוא סיפר על הסבל שדרכו אלוהים הוביל אותו כדי ללמד אותו לציית לכל חוקיו. הוא לא חדל להזכיר לכול שומעיו שכל חטא בכל צורה שהיא יביא לעונש. אדם שכנע את כל צאצאיו וקרוביו להיות נאמנים לאלוהים, שהוא רחמן ואוהב לכל הירא ממנו.

אחרי נפילתו מגן עדן המשיכו המלאכים לבקר את אדם ולספר לו על תוכנית הישועה של אלוהים. הם הזכירו לו על שלכל בני האדם יש הזדמנות להינצל ולזכות בחסדו של אלוהים. אף שהתקיים הפירוד הנורא בין אלוהים לבין האדם, בזכות קורבנו של ישוע המשיח, כל מי שרוצה יוכל להינצל. אבל אדם יזכה להצלה רק כשחייו יהיו מלאים אמונה וחרטה. כל אלה שיקבלו את ישוע בתור מושיעם היחיד, יקבלו את טובו של אלוהים בזכות בנו ומעשיו הטובים של ישוע.

שת וחנוך

(בראשית ד' 26,25 ה' 3-8, 18-24, אגרת יהודה 14,15)

שת היה בעל אישיות ראויה, והיה עליו לתפוס את מקומו של הבל הצדיק. אבל כבנו של אדם, הוא ירש מאביו תכונות טובות שעוברות מדור לדור לא יותר מאלה שרכש קין. כמו אחיו הגדול, שת נולד בחטא, אבל בזכות רחמיו של אלוהים הוא קיבל בכל ליבו את ההנחיות החכמות של אביו וכיבד את אלוהים בכנות, בעודו מציית לרצונו. הוא התנתק מכל צאצאיו הסוררים של קין ועמל כמו שהיה עומל הבל אם היה בחיים, בעודו שואף לשנות את דעתם של בני האדם ולגרום להם לכבד את אלוהים, בורא השמים, ולציית לו.

חנוך היה אדם קדוש, שבפשטות לב כנה שירת את אלוהים. הוא ראה והבין את כל הרקב שפשה בבני האדם ובחר להתרחק מצאצאיו של קין, בהם היה נוזף על רשעותם. אז, כמו בכל התקופות האחרות, היו על פני האדמה אנשים שהאמינו באלוהים וצייתו לו. אבל עוולת הרשעים שכל הזמן גברה גרמה לחנוך סבל נפשי כה רב, עד שלא היה מסוגל לתקשר איתם כדרך שגרה. הוא חשש שחוסר אמון ודרך חייהם הרעה יכולים להשפיע על מחשבותיו, וכתוצאה מכך – להשפיע על יחסו לאלוהים, ואז הוא עלול לאבד את תחושת הכבוד ויראת השמים שחש נוכח אישיותו האדירה של אלוהים. מדי יום הייתה נשמתו מזדעזעת כשראה איך בני האדם, בחייהם הבלתי-מוסריים, בזים לסמכותו של אלוהים. לכן הוא נהג להישאר לבדו ולהקדיש את רוב זמנו למחשבותיו ולתפילות. הוא עמד על ברכיו מול הבורא ומחכה להתגלויות, והתפלל שיוכל להבין באופן העמוק ביותר את רצונו ולעשותו. אלוהים דיבר עם חנוך דרך מלאכיו, ואלה מסרו לו את כל הוראותיו של אלוהים. כך נודע לחנוך שאלוהים לא מתכוון לסבול לעד את חוסר כבוד של בני האדם המורדים בו, ושבכוונתו להשמיד את הדור החוטא הזה במימי המבול.

גן העדן הנקי והטהור שממנו סולקו אבות אבותינו נשאר על פני האדמה על-פי רצונו של אלוהים, עד אשר החליט האל להשמיד את האדמה במבול. הבורא שתל את הגן ובירך אותו במיוחד, ולכן העלה אותו מהאדמה לשמים. גן עדן יחזור לאדמה נפלא עוד יותר משהיה בימי אדם. אלוהים רצה להשאיר על פני האדמה דגם מיוחד של יצירתו המושלמת שהחטא לא נגע בה. אלוהים גילה לחנוך את תוכנית ההצלה ופירט אותה עוד יותר, ובעזרת רוח הנבואה הראה את חייהם של כל הדורות שיחיו על פני האדמה אחר המבול. הוא הראה לו את כל המאורעות הגדולים ביותר שהיו קשורים לבואו השני של ישוע לאדמה ולסופו של העולם הזה (אֶגְרַת יְהוּדָה 14).

חנוך דאג לגורל המתים. נראה לו שהצדיקים והרשעים גם יחד שבים לעפר, ובכך הכול נגמר. הוא לא הבין איך הצדיקים יכולים לחיות לאחר מותם. בחיזיון הנבואה שהיה לו, התגלה לו שבנו של אלוהים ימות כקורבן למען הצלתם של בני האדם. הוא ראה את בואו של המשיח על ענני השמים ואיתו צבא המלאכים, שיבוא להחזיר את החיים לצדיקים שמתו ולשחררם מקבריהם. הוא ראה גם את השחיתות המוסרית של העולם לפני בואו השני של המשיח לאדמה. עיניו ראו בני אדם מלאי תאוה, שחצנים הבוטחים רק בעצמם, שיתאחדו ויילחמו בחוקיו של אלוהים, בעודם מואסים בדמו

ובזים לכפרה שעשה על הצלב. הוא גם ראה את הצדיקים שהיו עטורים בכבוד ובהדר, ואת הרשעים שהורחקו מפני אלוהים ואש בלעה אותם.

בכנות ובדייקנות סיפר חנוך לבני האדם את כל אשר אלוהים גילה לו ברוח הנבואה. היו כאלה שהאמינו לדבריו, נטשו את חייהם הרשעים ובכבוד וביראת אלוהים עבדו את הבורא.

התעלותו של חנוך

בעודו מדבר עם אלוהים בדרך קבע, התקדש חנוך יותר ויותר. כשמסר למקשיבים לו את מילות החוכמה שקיבל משמים, זהרו פניו תמיד באור שמימי. בני האדם נדהמו מהדמות הקדושה והגדולה. הם חשו פחד אלוהי. חנוך ציית בנחישות לכל דרישותיו של אלוהים, ולא ידע רוע או רשע. הוא שאף בכל ליבו להבין את חוכמת השמים, כדי למלא בשלמות אחר רצונו של הבורא שלו, ואלוהים אהב אותו. אבל חנוך שאף להתחבר בדבקות רבה יותר עם אלוהים שאותו ירא, כיבד, אהב והשתחוה לו. לכן לא הניח אלוהים לחנוך למות כמו בני אדם אחרים. הוא שלח את מלאכיו וציווה שיעלו אותו לשמים בעודו בחיים. בנוכחותם של צדיקים ורשעים נלקח חנוך מסביבתם. קרוביו וחבריו חשבו תחילה שאלוהים ודאי השאירו במקום מבודד, אבל אחרי שחיפשו אחריו חיפוש קפדני ולא מצאוהו, דיווחו כי הוא אינו נמצא בשום מקום כיוון שאלוהים לקח אותו לעצמו.

כשהעלה אלוהים את חנוך, צאצאו של אדם שחטא, בעודו חי לשמים, היה זה השיעור המשמעותי ביותר במשך כל קיומו של הדור האנושי. הבורא הראה שכל מי שיאמין בקורבן המובטח – בנו של אלוהים – ויציית לכל חוקיו של אלוהים, יזכה לגמול. גם כאן נפרדו בני האדם לשני מחנות שיתקיימו עד לבואו השני של ישוע המשיח – הצדיקים והרשעים, הנאמנים לאלוהים ואלו המתנגדים לרצונו. אלוהים לא ישכח את הצדיקים יראי יהוה. בזכות בנו האהוב הוא יכבד אותם ויתגמל אותם בחיי נצח. והרשעים, שרומסים את מעמדו של אלוהים, יאבדו את חייהם ויושמדו לתמיד, מחוקים מעל פני האדמה, ואפילו כל זיכרון מהם ייעלם כאילו לא היה קיים מעולם.

מאז שאדם, שחש את האושר המושלם, הפר את רצונו של אלוהים והחל בחיי חטא וסבל, הייתה קיימת סכנה שבן אדם שהתאכזב, שאיבד את הדרך המוסרית, ישאל, "ומה-בָּצֵעַ, כִּי שְׁמַרְנוּ מִשְׁמֶרֶתוֹ, וְכִי הִלְכְנוּ קֹדֶם רַבִּית, מִפְּנֵי יְהוָה?" (מלאכי ג' 14), כיוון שכל בני האדם מקוללים בקללה קשה, ומוות הוא גורלם של כל החיים. אבל הוראותיו של אלוהים, שאותן מסר תחילה לאדם ואז לשת, אשר מומשו בחייו של חנוך, מפזרות את החושך ואת העצב, ומעניקות לבן האדם את התקווה שאף-על-פי שדרך האדם בא המוות לעולם, דרך ישוע המשיח, הגואל המובטח, יבואו לעולמנו חיים ואלמוות.

כשראו אנשי חסד שרוחם נפלה ושאבדו את התקווה, את חייו הטהורים של חנוך, הם הבינו שלמרות השחיתות של העולם החוטא, שמורד בבוראם בחציפות ובבוטות, הם, שמאמינים בכל ליבם בגואל המובטח וסומכים עליו, יגיעו לאותה דרגת צדיקות אליה הגיע חנוך, ואז יקבלם אלוהים אליו. וכאשר יגיע סוף לחטא, הוא יעלה אותם אל כס מלכותו.

חנוך, שהתנתק מכל שווא ורשעות של החיים והקדיש זמן רב לתפילות ולשיחות עם אלוהים, וסימל בכך את כל בני האדם הנאמנים לאלוהים שיחיו בימים האחרונים לפני בואו השני של ישוע המשיח ושיתנתקו גם הם מתאוות העולם, כמו שקרה לחנוך. חטא ורוע בממדים נוראיים ישלטו בעולם. החוטאים יתמסרו לזרמתם ולמחשבותיהם הרשעות בליבם המעוות. הם ייפתחו את תיאוריות השווא שלהם וימרדו בשלטונו של בורא היקום.

עמו של אלוהים יתפלג מהרוע המקיף אותו וישאף לטוהר ולקודש מחשבות, יבצע את רצונו של הבורא באדיקות ובפחד, עד שדמותו האלוהית תשתקף באופיו ובהתנהגותו. עמו של הבורא, כמו חנוך, יהיה מוכן לעלות לשמים. הם ינסו להזהיר אחרים בעולם זה ולהעביר להם את רצון אלוהים. הם לא יהיו מוכנים להסתגל לרוח ולמנהגים של חסרי אלוהים, חייהם מלאי אמונה ומילותיהם ירשיעו את רשעים. עלייתו של חנוך לשמים לפני השמדת העולם במי המבול מסמלת את עלייתם של כל הצדיקים החיים לשמים, לפני שהאדמה כולה תושמד באש. הקדושים יזכו לתהילה בנוכחותם של אלה ששנאו אותם כיוון שהיו נאמנים לדיברות הנצחיות והצודקות של אלוהים.

המבול

(בראשית ו', ז', ח', ט': 18-7)

המאות חלפו. צאצאיו של שת, שעבדו את אלוהים, זכו בשל כך לכינוי "בני האלוהים", ואילו צאצאיו של קין כונו – "בני האדם". בני האלוהים התקרבו לבני האדם דרך נישואים, איבדו את קדושה המיוחדת שלהם, ותחת השפעת נשיהן התאחדו עם בניו של קין בעבודת אלילים. רבים מהם שכחו יראת אלוהים מהי והחלו לרמוס את מצוותיו. אבל על פני האדמה נשארו עדיין כמה צדיקים שיראו מבוראם וכיבדו אותו. ביניהם היו גם נוח ומשפחתו.

חוסר הכבוד שהפגינו בני האדם היה כה רב והגיע למימדים כה נוראיים, עד שאלוהים החל להצטער על החלטתו לברוא את בן האדם. הוא ראה עד כמה גדלו השחיתות וחוסר הכבוד בעולם, ועד כמה כוונותיהם ורגשותיהם של ליבות האנשים – "רק רע פל-היום".

מאה שנים ויותר לפני למבול שלח אלוהים את מלאכו אל נוח הנאמן, כדי לבשר לו על כך שהוא אינו מוכן להמשיך ולסלוח לבני האדם המושחתים ומבקש ליידעם בכך. מדי יום לימד אלוהים את נוח והכין אותו למשימתו – להיות מטיף צדיק ונאמן, שיתרה בעולם מפני האבדון הקרב, כך שלאיש לא תהיה הצדקה למעשיו. נוח הטיף ובאותו הזמן גם בנה את התיבה, כפי שהורה לו אלוהים, כדי להציל את משפחתו. בעודו בונה את התיבה, נוח, על-פי רצונו של אלוהים, שכנע את כול הסובבים אותו שהוא עצמו מאמין לאשר הוא מטיף.

משפחתו של נוח לא הייתה המשפחה היחידה על פני האדמה שפחדה מאלוהים וצייתה לו, אבל נוח היה קדוש וצדיק יותר מכל שאר בני האדם שחיו בעולם. אלוהים שמר על חייו כדי להגשים בעזרתו את רצונו – לבנות תיבה ולהתרות בעולם מפני האבדון הקרב. מתושלח, סבו של נוח, מת באותה שנה שבה התחיל המבול. מספר רב של אנשים אחרים, שהאמינו להטפותיו של נוח ואפילו עזרו לו לבנות את התיבה, מתו גם הם עוד לפני שמי המבול שטפו את האדמה. בעודו בונה את התיבה ומטיף לאנשים על המבול הקרב, נזף נוח בעולם.

אלוהים העניק לכל אחד ואחת מבני האדם הזדמנות להתחרט על אורח חייהם המסואב ולשוב אליו, אבל בני האדם המושחתים לא האמינו לדבריו של נוח. הם צחקו על התרעותיו ועל רצונו לבנות ספינה ענקית על היבשה. ניסיונותיו של נוח לשנות את דעתם של בני זמנו היו לשווא, אבל למרות הכול הוא המשיך בכל כוחותיו, במשך יותר ממאה שנים, לנסות ולשכנע את בני האדם לחזור בתשובה ולפנות לאלוהים. כל מסמר שקבע בתיבה, כל חבטת-מקבת, בישרו לבני האדם על האבדון הקרב. נוח פנה לאנשים, הוא הטיף, הוא עבד, אך בני האדם הביטו בו בפליאה וחשבו שהוא משוגע ופנאטי.

בניית התיבה

אלוהים הורה לנוח את המידות המדויקות של התיבה וקבע כיצד לבנות חלקים מסוימים. אפשר לומר שהתיבה הוקמה לא כספינה, אלא כמו בית מגורים בעל תחתית בצורת סירה, שאפשר לה לשוט על פני המים. גובהה היה כשלוש קומות, ואף חלון לא נקרה בדופנותיה. האור חדר אל תוכה דרך חלון יחידי שהיה קבוע בגג. דלת הכניסה נקבעה בצד. האגפים שבהם היו אמורים לשהות בעלי החיים נערכו כך, שאל כל אחד מהם הגיע אור מהחלון בגג. התיבה הייתה עשויה מעץ ברוש שאיננו נרקב במשך מאות שנים. היה זה מבנה יציב עד מאוד. אף אדם מן היישוב לא היה מסוגל להמציא מבנה כזה ולבנותו. אלוהים היה זה שתכנן, ונוח – הבנאי הראשי.

אף-על-פי שנוח מילא בדייקנות אחר הוראותיו של אלוהים, קשה היה להאמין שהספינה תחזיק מעמד בסערה האיומה שאותה יטיל אלוהים על-פני האדמה בזעם. שלבי הבנייה האחרונים עברו באיטיות. כל מקום חיבור צופה בזפת בקפדנות, כל קרש הותאם בדיוק למקומו. כל אשר יכלו לעשות אלה שבנו את התיבה כדי שהיא תהיה יציבה יותר, נעשה. אבל לאחר שהעבודה הסתיימה, רק אלוהים היה יכול, בכוחותיו המופלאים, להגן על המבנה מהגלים הקשים והסוערים.

תחילה האמינו בני אדם רבים לאזהרתו של נוח, אבל חזרתם בתשובה לא הייתה כנה והם לא פנו אל אלוהים בכל ליבם ונשמתם. לפני תחילת המבול העניק להם אלוהים זמן קצר לחרטה, ובמהלכו בחן את אמונתם. אף אחד לא עמד במבחן הזה. הטומאה המוסרית וההתדרדרות ששלטו בעולם כולו דיכאו אותם, ובסופו של דבר הם הצטרפו לכל השאר, שצחקו ולגלגו על נוח הנאמן לאלוהים. הם לא רצו לוותר על חטאיהם. פוליגמיה התפתחה במהירות, ובני האדם טבעו בהנאות ובתשוקות שפלות.

תקופת הניסיון שאלוהים הקציב לאנושות התקרבה לסופה. כל אנשים שחיו ללא אמונה באלוהים, לגלגו על הצדיק, אמורים היו לראות סימן לכוחו העצום של האל. נוח ביצע בדייקנות את כל הוראותיו של אלוהים, ובניית התיבה הסתיימה במועד שאלוהים קבע. בתאים המיוחדים שנועדו לכך אכסן נוח כמות גדולה של מוצרי מזון למשפחתו ולבעלי החיים. אחרי שסיים מלאכה זאת, אמר אלוהים לנוח הנאמן, "ב'א־אֶתָּה וְכָל־בֵּיתְךָ אֶל־הַתֵּבָה; כִּי־אֶתְּךָ רְאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי."

בעלי חיים נכנסים לתיבה

הבורא הגדול שלח את מלאכיו לאסוף מכול קצווי הארץ את בעלי החיים אשר ברא. המלאכים הלכו לפנים ואחריהם, זוג אחר זוג, זכר ונקבה, הלכו בעלי החיים. מאלה שהיו טהורים היו שבעה זוגות, ומאלה שלא היו טהורים – זוג אחד. כל בעלי החיים האלה, החל במסוכנים והאכזריים ביותר ועד ללוטפניים והבלתי-מזיקים, נכנסו במסדר חגיגי אל תוך התיבה. נראה היה שהשמים התכסו בעננים, כיוון שציפורים, מכל סוג שהוא, החלו גם הן להתעופף לתיבה בזוגות, זכר ונקבה. טהורים – שבעה זוגות, לא טהורים – זוג אחד. כל העולם הסתכל במתרחש בפליאה. היו אלה שהתבוננו בכל זה בפחד, אבל הקשו את ליבם בהתנגדות לרצון אלוהים עד כדי כך, שהביטוי של הכוח האלוהי המשמעותי הזה נגע לליבם רק לרגע. במשך שבעה ימים נכנסו בעלי החיים לתיבה, זוג אחר זוג, ונוח מיקם אותם, כל אחד למקומו המיועד.

בעודם מביטים על השמש שזהרה בתהילתה מעל האדמה, שהייתה יפה כמעט כמו גן העדן, ניסו בני האדם הנידונים להשמדה לשכך את הפחד והחשש שהופיעו פתאום בליבם על-ידי מעשים חסרי תבונה ושמחה רעשנית. נראה שהם עצמם רצו כבר לקבל את זעמו של אלוהים שעמד ליפול עליהם.

אז, כשהכול היה מוכן, הגיע הזמן לסגור את דלת התיבה. אבל נוח שנמצא בפנים, לא יכול היה לעשות זאת. כעבור זמן-מה ראו האנשים המגחכים בחוץ מלאך שירד מהשמים בדמות ברק, עוטה אור זוהר. הוא סגר את הדלת הגדולה ושב ועלה מעלה.

עוד לפני שטיפות הגשם הראשונות נפלו לאדמה, כבר שהו נוח ומשפחתו בתיבה שבעה ימים. הם התכוננו לזמן שיהיה עליהם להתגורר בביתם הצף, כשמי המבול יסערו על פני האדמה. ולכל אלה שלא האמינו לנוח היו אלה ימים של שמחה בזויה. בני האדם חשבו שאם דבריו של נוח לא התגשמו מיד עם כניסתו לתיבה – אלו הם דברי שקר שאין צורך

לפחד מהם, ושלא ייתכן להשמיד את העולם במבול. הרי לפני כן לא היו גשמים בעולם, רק ערפל קל עלה מעל פני המים, ועל-פי חוקיו של אלוהים ירד בלילה בצורת טל, הרטיב את הצמחייה וגרם לפריחתה ולשגשוגה.

אף שאלוהים הדגים לכול את כוחו הרב, בעלי החיים החלו לעזוב את היערות והשדות ובעצמם נכנסו לתיבה, דבר שכמוהו לא קרה מעולם, ומלאך לבוש בזוהר האור ירד משמים בכל גדולתו המפחידה וסגר את דלת התיבה – עדיין הקשיחו בני האדם את לבבותיהם והמשיכו לחגוג, לשמוח ולצחוק על כל סימני הכוח האלוהי המזהירים.

התחלת הסערה

ביום השמיני התכסו השמים בעננים, רעמים והבזקי ברק גרמו פחד ואימה לכל האנשים ובעלי החיים. זרמי מים החלו להישפך מהעננים, ומפני ששום דבר כזה לא קרה אף לא פעם אחת בעבר, ליבותיהם של בני האדם התמלאו בפחד פראי. בעלי החיים שהחלו להשתגע מרוב החרדה התרוצצו ממקום למקום, צווחותיהם נשמעות כקינה על גורלם העצוב ועל הגורל הנורא של דור בני האדם. הסערה התחזקה יותר ויותר, עד שהמים החלו לזרום מהשמים כמו מפל ענק. כל הנהרות עלו על גדותיהם, והמים פרצו אל השפלות והבקעות. כל המעיינות נבקעו, והמים פרצו החוצה בכוח שאין לתארו, בעודם מרימים אבנים כבדות מעלה לגובה כמה מאות מטרים. האבנים נפלו לאדמה והשאירו עליה סימנים עמוקים.

בפעם הראשונה בחייהם הביטו בני האדם בהרס כל מעשה ידיהם. כל המבנים הנהדרים שלהם, גנים וחורשות יפיפים שבהם העמידו את אליליהם – כל זה היה הרוס, ושברים היו פזורים בכל מקום. כך גם המזבחים שעליהם הקריבו בני אדם לאילילים שלהם, שנמצאו בחורשות. זעמו של אלוהים ניתץ את האילילים ואת המזבחים השנואים האלה, והרעיד את ליבות האנשים מכוחו של הבורא, שברא את השמים ואת הארץ. רק אז הבינו בני האדם שכל ההקרבות הנוראיות ומנוולות שלהם יגרמו להשמדתם. רק הם היו אשמים בכך.

הסערה התחזקה יותר ויותר, שאונה התערבב בצווחות הבלתי-פוסקות של בני אדם שזלזלו באלוהים ובחוקיו. עצים, מבנים, אבנים, סלעים ואדמה – הכול הושלך והוטח לכל עבר. אין לתאר את הפחד והאימה שחשו בני האדם ובעלי החיים גם יחד. אפילו השטן, שנמצא שם בסערה הגוברת, נגד רצונו, החל לחשוש לחייו. הוא שמח כשיכול היה לשלוט בבני האדם, להכריח אותם לעשות עוד ועוד מעשי נבלה, להרחיב את המרד באלוהים. עכשיו הוא קילל את הבורא והאשים אותו באכזריות ובחוסר צדק. מספר רב של אנשים גידפו את אלוהים, כמו שעשה השטן, ואם רק היה באפשרותם לבצע את תוכנית המרד שלהם, הם היו מסלקים את הבורא מכס מלכותו הצודק.

בזמן שרבים קיללו את בוראם, אנשים אחרים מוטרפים מאימה הושיטו את ידיהם לעבר התיבה, התחננו וביקשו להתיר להם להיכנס פנימה. אבל זה היה בלתי-אפשרי. אלוהים בעצמו סגר את הדלת, הכניסה היחידה לתיבה, נעל שם את נוח ואת משפחתו, ואת כל הרשעים השאיר מחוצה לה. כעת רק אלוהים יכול לפתוח את הדלת. להתחרט ולירוא את

אלוהים היה מאוחר מדי. בני האדם היו מוכרחים להודות שקיים אלוהים חי וחזק, שאותו הם דחו ובו זלזלו, ושאלו הם קראו עכשיו בפחד. אבל אוזניו היו אטומות לצעקותיהם. היו כאלה שניסו לחדור לתיבה בכוח, אבל המבנה היציב החזיק מעמד בפני כל ניסיונותיהם. אחרים נתפסו בשולי התיבה, אבל נסחפו בגלים הסוערים או שחבטות עץ או אבן גרמו להם להרפות מאחיזתם.

כל אלה שלא האמינו לאזהרותיו של נוח וצחקו על המבשר האמיתי של הצדק, לא יכלו עכשיו להתחרט על שהיו חסרי אמונה. התיבה הטלטלה מצד אל צד, אבנים ענקיות נפלו עליה, בעלי החיים שבתוכה ביטאו את פחדם הנוראי בצווחות, אבל למרות כל המתרחש בחוץ – למרות המים הזורמים, העצים שעפו מצד אל צד והאבנים שהתגלגלו לכל עבר כמוהם – המשיכה הספינה לשוט בבטחה. המלאכים שהיו חזקים מהגלים הסוערים, הובילו אותה והגנו עליה מפני כל נזק. כל רגע במהלך הסערה הנוראית, שנמשכה ארבעים יום וארבעים לילה, נדמה היה לנמצאים בתוכה לפלא המבטא את הכוח האלוהי הגדול.

בעלי החיים שנותרו אל מול פני הסערה, פנו אל בני האדם וזעקו אליהם לעזרה. אנשים קשרו את עצמם ואת ילדיהם אל החיות החזקות, כיוון שידעו שבעל חיים ייאבק על חייו ויעשה הכול כדי להציל את עצמו, בכלל זה למצוא את המקומות הגבוהים ביותר ולטפס אליהם כדי להינצל ממי הסערה. הסערה לא נחלשה, אף לא במקצת. להפך, המים המשיכו לזרום עוד ועוד, במהירות רבה יותר מאשר קודם לכן. אנשים אחרים כבלו את עצמם לעצים הגדולים שצמחו על הגבעות הרמות ביותר, אבל זרמי המים עקרו את העצים האלה על שורשיהם והשליכו אותם לאוויר בכוח שאין לתארו. היה נראה כאילו דוד ענקי רותח, שבתוכו מתערבבים מים, אבנים, עצים ואדמה. בני אדם ובעלי חיים שניסו להציל את חייהם נלחמו בכול כוחם על כל שטח אדמה צר במקומות הגבוהים ביותר, עד שהמים הסוערים סחפו אותם. לבסוף הגיעו מי המבול וכיסו גם את המקומות הגבוהים ביותר על פני האדמה – וכל בני האדם והחיות שנשארו בחיים נשמדו במעמקים...

נוח ומשפחתו הביטו בלהיטות במים שהחלו לרדת. כולם רצו כל-כך לשוב ולדרוך על פני האדמה. פעמים אחדות שלח נוח החוצה את העורב, שעזב את התיבה ואחר-כך שב אליה. כיוון שלא קיבל את המידע הרצוי שלח נוח יונה, אך גם היא חזרה אל התיבה כיוון שלא הצליחה למצוא מקום קינון. כעבור שבעה ימים שלח נוח שוב את היונה, וכשחזרה, אוחת במקורה עלה של זית, כל בני המשפחה, שמונה אנשים שהיו נעולים בתוך התיבה במשך זמן כה רב, שמחו עד מאוד.

שוב ירד מלאך משמים ופתח את דלת התיבה. נוח הצליח לפרק את הגג, אבל לא לפתוח את הדלת שאותה נעל אלוהים עצמו. דרך המלאך שפתח את הדלת, אמר אלוהים לנוח ולמשפחתו לצאת מהתיבה ולהוציא מתוכה את כל בעלי חיים.

הקרבתו של נוח והבטחה של אלוהים

נוח לא שכח על טובתו של אלוהים שהציל אותם ברחמיו, וכשיצאו הוא ומשפחתו מהתיבה הוא הקים מזבח, הקריב עליו אחד מכל בעלי החיים הטהורים והצהיר על אמונו באלוהים ובקורבנו הגדול של ישוע המשיח, בעודו מודה לו על הצלת חייהם הנפלאה. קורבנו של נוח עלה לאלוהים כניחוח נעים. הבורא קיבל אותו ובירך את נוח ואת משפחתו. זהו

השיעור המשמעותי ביותר לכל החיים על פני האדמה: על כל הרחמים ואהבתו של אלוהים שאותם הוא מעניק לנו, עלינו להודות לו בכבוד ולהשתחוות לו בקידת לב צייתני.

כדי שהאדם לא ייבהל בעתיד מהעננים המתקרבים ומהגשם היורד, כדי שלא יחוש כל הזמן את הפחד בליבו, מחכה למבול נוסף, הבטיח אלוהים לנוח ולמשפחתו הבטחה, "וְהָקַמְתִּי אֶת-בְּרִיתִי אִתְּכֶם, וְלֹא-יִכָּרֵת כָּל-בְּשָׂר עוֹד מִמִּי הַמָּבּוּל; וְלֹא-יִהְיֶה עוֹד מָבּוּל, לְשַׁחַת הָאָרֶץ. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, זֹאת אוֹת-הַבְּרִית אֲשֶׁר-אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם, וּבֵין כָּל-נֶפֶשׁ חַיָּה, אֲשֶׁר אִתְּכֶם--לְדֹרֹת, עוֹלָם. אֶת-קִשְׁתִּי, נִתְּתִי בָּעָנָן; וְהָיְתָה לְאוֹת בְּרִית, בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ. וְהָיָה, בָּעָנָן עָנָן עַל-הָאָרֶץ, וְנִרְאָתָה הַקִּשְׁת, בָּעָנָן. וְזָכַרְתִּי אֶת-בְּרִיתִי, אֲשֶׁר בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם, וּבֵין כָּל-נֶפֶשׁ חַיָּה, בְּכָל-בְּשָׂר."

איזו סלחנות מצידו של אלוהים! איזו רחמנות כלפי האדם החוטא! למתוח את הקשת המקסימה והצבעונית בענן כאות לברית בין אלוהים הגדול לבן האדם! קשת זאת אמורה הייתה לבשר לכל הדורות הבאים שלא יהיה עוד מבול כמו זה שפעם השמיד את כל תושבי האדמה בגלל רשעותם. וכשילדים ישאלו מהי הקשת הגדולה והיפה הזאת בשמים, יספרו להם הוריהם איך פעם התמסרו בני האדם למעשי חטא ורוע, שגרמו להשמדתם ולהשמדתו של העולם הקודם במבול, על-פי רצונו של אלוהים. הם יאמרו להם גם שידו של הבורא כופפה את הקשת ושמה אותה על העננים, כסימן שלעולם שוב לא יוריד מי מבול לאדמה.

הסמל הזה אמור לחזק את אמונתו באלוהים של כל אחד מבני האדם, כיוון שהקשת היא סמל לטובו ולרחמיו של אלוהים לבני האדם. אף-על-פי שברשעותם הכריחו בני האדם את אלוהים להשמידם במבול, האדמה ממשיכה בכל זאת להיות מלאה באהבתו אליהם. אלוהים אומר שכיראה את הקשת בעננים, הוא ייזכר בברית. אין זה כיוון שהוא שוכח משהו, אלא זוהי דרכו לדבר עם בני האדם בשפה ברורה להם, כדי שיוכלו להבינו טוב יותר.

מגדל בבל

(בראשית י"א: 9-1)

עד מהרה החלו חלק מצאצאיו של נוח לסגת מן העקרונות המוסריים של אלוהים. היו כאלה שזכרו את בוראם, כמו נוח, ואחרים שהיו תוקפניים וספקניים. דעות רבות ושונות זו מזו הועלו בקשר למבול. מספר מסוים של אנשים שלא האמינו בקיומו של אלוהים חשבו שהמבול הוא אסון טבע. אחרים האמינו שקיים אלוהים, והוא זה ששלח את המבול להשמיד את בני האדם הסוררים. אנשים שלא האמינו באל היו מלאים רוח מרדנות, דעתם, כמו זו של קין, הייתה להתנגד לרצון אלוהים בשל העובדה שהוא השמיד את בני האדם וקילל את האדמה, בפעם השלישית, במי המבול.

אלה שנטשו את דרכו של אלוהים הרגישו בכל יום שדבריהם וחייהם הטהורים של אוהבי אלוהים הם רק תוכחה לחייהם מלאי החטא. הרשעים התייעצו זה עם זה והחליטו להתנתק מנאמני אלוהים, כדי שחייהם הטהורים של המאמינים לא יפריעו לחייהם המושחתים. הם יצאו לדרך, וכעבור זמן מה מצאו שפלה רחבה שבה החליטו להישאר ולהתגורר. הם בנו לעצמם עיר ובה ביקשו להקים מגדל ענק, שראשו בשמים, כדי לחיות בו ולא להחליף בעתיד את מקום מגוריהם.

אנשים אלו חשבו שבמקרה של מבול נוסף יוכלו להינצל במגדל הענק הזה, שגובהו יהיה רב הרבה יותר מקו המים בזמן המבול. במקרה כזה הם יזכו לתהילה ולכבוד מכל העולם וישלטו בו ובבני האדם האחרים כאלים. הם חשבו שהמגדל יוכל להנציח את שמותיהם של אלה שבנו אותו, וכך תוסח תשומת ליבם של בני האדם מאלוהים והם יתאחדו איתם ויצטרפו לעבודת אלילים. אנשים אלה החלו להתגורר במגדל עוד לפני שסיימו את בנייתו. כל החדרים היו מרוהטים היטב, מקושטים ומוקדשים לאלילים. אלה שלא האמינו באלוהים דמיינו שאם המגדל יגיע עד לשמים, הם יוכלו להבין את הסיבות שבגללן היה המבול.

בעודם מתנגדים לאלוהים הם רוממו את עצמם. אבל האל לא הניח להם לסיים את מלאכתם. המגדל היה די גבוה כשאלוהים שלח שני מלאכים כדי שיפריעו לבני האדם לממש את כוונותיהם. בכל קומה מקומות המגדל נמצאו אנשים שאספו את כל הבקשות לחומר הבנייה והעבירו אותן מטה: הראשון העביר לשני, השני לשלישי, וכך עד שהודעה הגיעה ארצה. המלאכים ערבבו את השפות השונות בהן דיברו האנשים, וכאשר הודעה כלשהיא הגיעה מטה, הייתה משמעותה שונה מזו שנאמרה מראש. האנשים העובדים על האדמה קיבלו את ההודעה, אך שלחו מעלה חומר אחר לגמרי מזה שהתבקש. כשהחומרי הבנייה העלו לבסוף בקושי רב למעלה, התברר שהם אינם מתאימים כלל, ושוב נשלחה בקשה אחרת מטה. עצובים וכועסים החלו אותם בנאים להאשים אלה את אלה בטעות.

אחרי-כן שוב לא יכול היה להיות תיאום בעבודתם של בוני המגדל. הם היו מאוכזבים מאוד זה מזה על שאין באפשרותם להסביר ולהבין את המילים הזרות שהופיעו ביניהם, והבלבול הרב גרם לכך שהם הפסיקו לעבוד, נפרדו זה מזה והתפזרו בכל קצות הארץ. עד למקרה הזה דיברו כל בני האדם בשפה אחת. ברק שנשלח משמים, כמו אות של זעם אלוהי, ניפץ את ראש המגדל והפילו ארצה. כך הראה אלוהים לבני האדם המורדים והמסרבים לציית לו, שהוא – האדון והבורא.

אברהם והזרע המבוטח

(בראשית י"ב: 5-1, י"ג, ט"ו, ט"ז, כ"א, כב: 19-1)

כדי להגשים את רצונו בחר אלוהים באברהם. הוא התגלה לפניו עוד כשהיה אברהם צעיר, והעניק לו תבונה והגנה מפני עבודת אלילים. האל ציווה על אברהם לעזוב את בני עמו, שהיו עובדי אלילים, ולנתק את הקשרים עם קרוביו. אלוהים החליט להפוך את אברהם למופת מוחשי וחי של אמונה וקדושה אמיתית. אברהם היה צנוע, נדיב ומארח רחב לב. כמו מושל אדיר וכמו אדם שמסוגל להשפיע על אחרים, הוא עורר כבוד בתודעתם של בני האדם. אברהם אהב את הבורא שלו, כיבד אותו וירא מפניו, ציית לכל חוקיו וביצע את כל דרישותיו. מסיבה זו כיבדו אותו כל משרתיו ושכניו. חייו הטהורים שימשו כדוגמה, דבריו ועצותיו החכמות והנכונות אותן נתן למשרתיו ולתושבי הבית כולו עוררו פחד, אהבה וכבוד לאלוהיו.

אלוהים נגלה לאברהם והבטיח לו שמספר צאצאיו יהיה אין-ספור, כמספר הכוכבים בשמים. אחר-כך הקיפה את אברהם אפלה גדולה, סימן שהראה לו אלוהים לעבדות ארוכה ומשפילה שיעברו צאצאיו במצרים.

תחילה נתן אלוהים לאברהם אישה אחת, והסביר לו כיצד עליו לנהוג בה. אלוהים מעולם לא ייעד פוליגמיה לאיש. למך היה הראשון שהפר את ההוראה האלוהית החכמה הזאת ולקח לו שתי נשים. דבר זה גרם להופעת חילוקי דעות רציניים במשפחתו, ולמך לא היה מאושר בשל הקנאה בין נשותיו. כשמספר אנשים בעולם גדל נולדו להם בנות, וגברים נשאו כמה נשים שרצו. זה היה אחד החטאים הנוראיים ביותר, שגרם לכעסו של אלוהים על העולם הישן. הפוליגמיה המשיכה להופיע גם לאחר המבול והפכה להיות נפוצה עד שאפילו אנשים צדיקים נהגו כך. אבל חטאם לא היה קטן יותר מחטאם של האחרים, הלא התנהגותם זו השחיתה אותם והרחיקה אותם מהסדר שאלוהים הקים.

אלוהים אמר לנוח ולמשפחתו שניצלו בתיבה, "כי-אֶתְךָ רְאִיתִי צָדִיק לְפָנַי, בְּדֹר הַזֶּה" (בראשית ז': 1). נוח נשא רק אישה אחת, ובזכות זאת אלוהים בירך את חייהם המאושרים. בניו של נוח היו גם הם צדיקים, וגם את חייהם הציל אלוהים בתיבה. אלוהים לא מאשר פוליגמיה בשום אופן, כיוון שהיא מנוגדת לרצונו. הוא ידע מראש שריבוי נשים יהרוס את אושרם של בני האדם. כך קרה גם עם אברהם. עולמו הפנימי נפגם בגלל נישואים חסרי אושר עם הגר.

חוסר ביטחונו של אברהם בהבטחות אלוהים

אחרי שאברהם ולוט התנתקו זה מזה אמר אלוהים לאברהם, "שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה, מִן-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-אַתָּה שָׁם--צָפֹנָה וְנִגְבָּה, וְמִדְמָה וְיָמָה... וְשָׁמָּה אֶת-זֶרְעֶךָ, כַּעֲפַר הָאָרֶץ: אֲשֶׁר אִם-יִוָּכַל אִישׁ, לְמָנוֹת אֶת-עֶפֶר הָאָרֶץ--גַּם-זֶרְעֶךָ, יִמָּנֶה." (בראשית י"ג: 12-13)

"הִיָּה דְּבַר-יְהוָה אֶל-אַבְרָם, בְּמַחְזָה, לֵאמֹר: אֶל-תִּירָא אַבְרָם, אֲנִי כִי מִגֵּן לָךְ--שְׂכָרְךָ, הִרְפֵּה מֵאֹד. ... וַיֹּאמֶר אַבְרָם--הֵן לִי, לֹא נִתְּתָה זָרַע; וְהָיָה כֵּן-בֵּיתִי, יוֹרֵשׁ אֹתִי."

אברהם היה חשוך בנים, ולכן תחילה חשב שעבדו הנאמן אליעזר יהיה לו כבן מאומץ וכיורש. אבל אלוהים גילה לו שהעבד לא יהיה כבנו וכיורשו, אלא יהיה לו בן שלו. "וַיֹּצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה, וַיֹּאמֶר הֶבְטֵ-נָא הַשָּׁמַיְמָה וְסָפֵר הַכּוֹכָבִים--אִם-תּוּכַל, לְסָפֵר אֹתָם; וַיֹּאמֶר לוֹ, כִּי הִיָּה זֶרַעְךָ."

אם רק היו אברהם ואשתו שרה מחכים להגשמת הבטחתו של אלוהים, בעודם מאמינים בה בכנות, היו יכולים למנוע אסון גדול. הם האמינו שהכול יקרה בדיוק כך, כפי שאלוהים הבטיח, אבל לא יכלו להאמין ששרה, שהייתה כבר מבוגרת מאוד, תוכל ללדת בן. בעודה מנסה להגשים את הבטחתו של אלוהים, הציעה שרה את תוכניתה. היא שכנעה את אברהם לשאת את הגר, שפחתו. אמונתם וביטחונם של אברהם ושרה בהבטחותיו של אל שדי לא היו מספיקים. אלוהים רצה להעמיד את אברהם בניסיון ולראות עד כמה הוא חזק באמונתו. אברהם לא עמד בניסיון של אמונתו בכוח האלוהי האינסופי, נשא את הגר לאישה ובכך גרם לייסורי נפש רבים לו ולשרה.

התנשאות של הגר

כשנישאה הגר לאברהם היא התגאתה מאוד והחלה להתנשא מעל שרה. היא החמיאה לעצמה בחושבה שהיא הולכת להיות אם לעם גדול, אשר אלוהים הבטיח להביא לעולם דרך אברהם. אברהם אמר היה להקשיב לכל תלונותיה של שרה על התנהגותה של הגר, ולספוג תוכחות והאשמות על כך, שהוא עצמו אשם בכך. אברהם דאג וסבל, ולבסוף אמר לשרה שהגר היא שפחתה וזכותה לצוות עליה כיצד לנהוג. אולם לסלק מביתו את הגר שאמורה הייתה ללדת קרוב את ילדו שדרכו, כך סבר, תתמש הבטחתו של אלוהים, אברהם סירב. הוא הזכיר לשרה שנישואיו להגר היו מראש בקשתה שלה. הוא עצמו לא היה יוזם זאת לעולם.

אולם בזאת לא היה די. גם הגר התלוננה באוזני אברהם – על שרה, על התנהגותה, על יחסה הרע ועל מילותיה המעליבות. אברהם היה לכוד. אם ינסה להרגיע את הגר, יגרום הדבר לקנאה רבה יותר מצידה של שרה, אשתו הראשונה, שאותה אהב מאוד. הגר, שלא יכלה לשאת יותר את המצב, נמלטה מביתו של אברהם ו"מִפְּנֵי שָׂרִי". מלאך ששלח אלוהים מצאה במדבר, ואחרי שניחם אותה, הביע מורת רוח מהתנהגותה המתנשאת וביקש ממנה לחזור ולציית לגברתה.

אחרי הולדתו של ישמעאל התגלה אלוהים לאברהם ואמר, "וְהִקְמֹתִי אֶת-בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ, וּבֵין זֶרַעְךָ אֶתְּרִיךְ לְדֹרֹתָם לְבְרִית עוֹלָם." אלוהים, דרך מלאכיו, חזר על הבטחתו לכך ששרה אמורה ללדת בן ולהיות אם לעם רב. אבל אברהם עדיין לא הבין את הבטחתו זאת של אלוהים. מחשבותיו התרכזו בישמעאל, ממנו, חשב, ייוולדו העמים הרבים שעליהם דיבר אלוהים. באהבתו לבנו קרא אברהם, "לוֹ יִשְׁמַעְאֵל, יִחְיֶה לְפָנַי."

שוב, אבל הפעם ביתר בהירות ובהחלטיות, חזר אלוהים על הבטחתו לאברהם, "שָׂרָה אִשְׁתְּךָ, יִלְדֶת לָךְ בֵּן, וְקָרָאתָ אֶת-שְׁמוֹ יִצְחָק; וְהִקְמֹתִי אֶת-בְּרִיתִי אִתּוֹ לְבְרִית עוֹלָם לְזֶרַעוֹ אֶתְּרִיו." אלוהים ציווה על המלאכים שאותם שלח להשמיד את העיר סדום, לבקר את אברהם בביתו, והם הסבירו לו בשפה קלה להבנה ששרה תלד בן.

בן ההבטחה

כשראתה הגר את שמחתם הרבה של אברהם ושרה לאחר הולדתו של יצחק, לא יכלה עוד לרסן את קנאתה. פעמים רבות שבה ואמרה לבנה ישמעאל, שכבנו של אברהם יזכה לברכה אלוהית מיוחדת, ושהוא היורש לכל מה שאלוהים הבטיח לאברהם. ישמעאל, שחלק עם אמו את רגשותיה, כעס גם הוא כשראה את שמחתם של אברהם ושרה בבנם יצחק. הוא בז לו, כיוון שידע שמעכשיו יהיה יצחק הבן המועדף. שרה הבחינה בעוינותו של ישמעאל לבנה ודאגה. היא סיפרה לאברהם על התנהגותו חסרת הכבוד של ישמעאל אליה ואל בנה יצחק, והציעה לו, "גִּרְשׁ הָאֶמָּה הַזֹּאת, נָא-ת-בְנָה: כִּי לֹא יִירָשׁ בֶּן-הָאֶמָּה הַזֹּאת, עִם-בְּנֵי עִם-יִצְחָק."

אברהם היה מדוכא מאוד. הרי ישמעאל גם הוא בנו האהוב. איך יוכל לסלק מעל פניו? בצר לו פנה אברהם לאלוהים בתפילה. דרך מלאכיו המליץ אלוהים לאברהם להקשיב לדבריה של אשתו שרה, כיוון שאסור שקשר הדוק שלו לישמעאל או להגר יפריעו להרמוניה המלאה בינו לבין שרה. רק בדרך זו אפשר היה להחזיר למשפחתו את אושרם והבנתם הקודמים. המלאך ניחם את אברהם והבטיח שישמעאל, אף-על-פי שייאלץ לעזוב את בית אביו, לא ימות. אלוהים לא יזנחו ולא יעזוב אותו, אלא יגן עליו, כיוון שהוא בנו של אברהם. עוד הבטיח אלוהים שגם ישמעאל יהיה אב לעם רב.

אברהם היה בעל אופי נדיב ואצילי, ותכונותיו אלה התבטאו בעיקר כשהתחנן בפני אלוהים וגונן על תושבי סדום. רוחו האיתנה נאלצה לסבול סבל רב. ליבו היה מלא רגשות אהבה אבהית עמוקה, והוא התעצב עצב שאין לתארו כששלח את הגר ואת ישמעאל לנדוד בארץ זרה.

לו היה אלוהים מאשר את הפוליגמיה, הוא לא היה מאפשר לאברהם לשלוח את הגר ואת בנה. במעשה זה הראה אלוהים לכול שעל זכויות ואושר של חיי נישואין צריך לשמור ולהגן, אפילו במחיר של הקרבה גדולה. משפחה אמורה להיות מוגנת מפני כל צרה שהיא ובכל מחיר. שרי הייתה אשתו הראשונה והיחידה של אברהם, ולפיכך זכאית להיות אישה ואם, זכות שלא ניתנה לאף אחד אחר במשפחתם. היא כיבדה את בעלה וקראה לו "אדון", אבל כשהוא חילק את אהבתו בינה לבין הגר, היא החלה לקנא. אלוהים לא גינה אותה על התנהגותה. להפך, המלאכים נזפו באברהם על שאיננו מאמין בכוחותיו של אלוהים, ועל שחוסר-אמונו הביא לכך שנישא להגר כאילו דרכה תתגשם הבטחתו של אלוהים.

ניסיון האמונה הגדול ביותר

ושבו ניסה אלוהים את אברהם, הפעם במבחן הנורא ביותר. אם אברהם היה עומד במבחן הראשון ומחכה בסבלנות להגשמת הבטחתו של אלוהים ולא נישא להגר, לא היה עליו לעמוד בניסיון כה קשה, ניסיון שבו לא עמד עוד אף אדם

לפניו. אלוהים ציווה על אברהם, "קח-נָא אֶת-בְּנֶךְ אֶת-יִחִידְךָ אֲשֶׁר-אֶהְבֶּתָּ, אֶת-יִצְחָק, וְלֶךְ-לְךָ, אֶל-אֶרֶץ הַמִּצְרַיִם; וְהַעֲלֵהוּ שָׁם, לְעֹלָה, עַל אֶחָד הַהָרִים, אֲשֶׁר אֶמַר אֵלֶיךָ."

אברהם לא היסס לרגע וספק לא עלה בליבו כאשר שמע את הציווי. בשעת בוקר מוקדמת הוא לקח שניים ממשרתיו, עצים למזבח ואת בנו יצחק, והלך למקום שאלוהים הורה לו. הוא לא סיפר לשרה על כוונותיו האמיתיות של הליכתם, כיוון שידע שאהבתה ליצחק תגרום לה להטיל ספק באמונתה באלוהים, והיא תנסה להפריע לתוכניתו. אברהם גם לא אפשר לרגשות האבהיים לעצור אותו מביצוע פקודתו של אלוהים. דבריו של אלוהים אמורים היו לגעת ברגשות העמוקים והעדינים ביותר של נשמתו, "קח-נָא אֶת-בְּנֶךְ." ואז, כאילו מנסה לגעת בליבו עמוק יותר, אלוהים הוסיף, "אֶת-יִחִידְךָ אֲשֶׁר-אֶהְבֶּתָּ", כלומר את בנו היחיד, בן ההבטחה, "וְהַעֲלֵהוּ שָׁם, לְעֹלָה."

שלושה ימים טייל האב האוהב עם בנו היחיד. היה לו די זמן כדי לחשוב על דבריו של אלוהים ולהטיל בהם ספק, אם רק באמת היה נוטה לספק. אבל לאברהם לא היה שמץ של חוסר אמון באלוהים. עכשיו הוא היה בטוח בכך שהבטחתו של אלוהים תתגשם דרך יצחק, ולא דרך ישמעאל, כיוון שכך אמר לו אלוהים בדרך הברורה ביותר.

אברהם האמין בנחישות שיצחק הוא הבן המובטח. הוא האמין גם שאלוהים התכוון בדיוק למה שאמר, כשציווה עליו לעלות לו את בנו לעולה. אברהם לא פקפק בהבטחה האלוהית והאמין שאל שדי, שהעניק לשרי בן כשהייתה כבר בגיל זיקנה ושציווה עליו לקחת חיים מהבן הזה, יכול להחזיר את יצחק לחיים ולהקים אותו לתחייה.

אברהם אמר לעבדיו שהוא רוצה להשתחוות לאלוהים, רק הוא ובנו, והורה להם להמתין לו בדרך. הוא פחד שאהבתם של העבדים ליצחק תפריע לכל אשר התכוון לעשות – מילוי מצוות האל. הוא לקח את גזרי העץ, עמס אותם על כתפיו של יצחק, ולקח גם אש ומאכלת. הוא היה מוכן לבצע את ההוראה הנוראית אשר אלוהים נתן לו! האב ובנו המשיכו ללכת הלאה ביחד. "וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל-אֲבִרְהָם אָבִיו, וַיֹּאמֶר אָבִי, וַיֹּאמֶר, הֲנִנִי בְנִי; וַיֹּאמֶר, הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים, וְאַיִה הַשָּׂה, לְעֹלָה. וַיֹּאמֶר, אֲבִרְהָם, אֵלֶּהִם יִרְאֶה-לוֹ הַשָּׂה לְעֹלָה, בְּנִי; וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם, יַחְדָּו." האב האוהב, הסובל ועיקש הזה הלך ליד בנו בביטחון. כשהגיעו למקום שאלוהים אמר, בנה אברהם מזבח, הניח עליו את גזרי העץ והכין את כל הדרוש להקרבת הקורבן. אחר-כך פנה אברהם ליצחק והסביר לו שאלוהים ציווה עליו להקריב אותו. הוא סיפר ליצחק על הבטחתו של אלוהים, שעליה חזר הבורא פעמים רבות, על כך שיצחק אמור להיות אב לעם גדול. אברהם הוסיף שהוא מקווה שלאחר שיבצע את אשר אלוהים ציווה עליו – להקריב את יצחק – הבורא יקיים את הבטחתו, כיוון שהוא יכול להחזיר ליצחק את חייו.

בשורתו של המלאך

יצחק האמין באלוהים, אהב אותו וחונך בכל מקרה לציית לאביו. כשמותו כה קרוב הוא יכול היה לסרב לרצונו של אביו אם רק רצה. אבל אחרי חיבוקים רכים הוא התיר לאביו לקשור אותו ולעלות אותו על המזבח, מעל גזרי העץ. כשידו של האב שבה אחז בסכין נשלחה אל הבן, מלאך אלוהי, שנוכח לראות את נאמנותו של אברהם במשך כל הדרך, קרא לו משמים ואמר, "אֲבִרְהָם אֲבִרְהָם; וַיֹּאמֶר, הֲנִנִי. וַיֹּאמֶר, אֵל-תְּשַׁלַּח יָדְךָ אֶל-הַנֶּעֱר, וְאֶל-תַּעֲשׂ לוֹ, מְאוּמָה: כִּי עֲתָה יָדְעָתִי, כִּי-יִרְאֶה אֵלִים אֶתָּה, וְלֹא תִשְׁכַּח אֶת-בְּנֶךְ אֶת-יִחִידְךָ, מִמְּנִי."

"וַיֵּשֶׂא אַבְרָהָם אֶת-עֵינָיו, וַיֵּרָא וַהֲגֵה-אֵיל, אַחֵר, נֹאֲחֵז בְּסִבְכָּךְ בְּקִרְנָיו; וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת-הָאֵיל, וַיַּעֲלֵהוּ לַע' לָהּ תַּחַת בְּנוֹ."

הפעם עמד אברהם בניסיון בכבוד עד תומו ופיצה בכך על חוסר אמונתו באלוהים, שהובילה אותו לנשיאת הגר לאישה. אחרי שאברהם הוכיח במעשיו את ביטחונו ואמונתו באלוהים, חזר האל על הבטחתו, "וַיִּקְרָא מְלֶאכֶךְ יְהוָה, אֶל-אַבְרָהָם, שְׁנִית, מִן-הַשָּׁמַיִם. וַיֹּאמֶר, בִּי נִשְׁבַּעְתִּי גָאֵם-יְהוָה: כִּי, יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה, וְלֹא חָשַׁכְתָּ, אֶת-בְּנִיךְ אֶת-יַחֲדָךְ. כִּי-בָרַךְ אַבְרָהָם, וַהֲרִבָה אַרְבֵּה אֶת-זֶרְעוֹ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם, וְנִחְוֹל, אֲשֶׁר עַל-שַׁפַּת הַיָּם; וַיִּרְשׁ זֶרְעוֹ, אֶת יְשָׁרָא וַהֲתַבְּרָכוּ בְּזֶרְעוֹ, כֹּל גּוֹי הָאָרֶץ, עִקָּב, אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בְּקֹלִי."

נישואי יצחק

(בראשית כ"ד)

אברהם הזדקן והרגיש שמותו קרב. יצחק בנו עדיין לא נשא אישה, ואברהם, שחש מהשפעתם המשחיתה של הסובבים את בנו, דאג שהוא לא יישא אישה כזאת, שתסית אותו מדרך אלוהים. הכנענים שהתגוררו בארץ היו עובדי אלילים, ואלוהים ציווה על עמו לא יתחתנו עמם כדי שלא יושפעו מעבודתם הזרה. את המשימה למצוא אישה לבנו הטיל אברהם על עבדו הנאמן והמנוסה, שניהל את כל רכושו.

אברהם דרש מעבדו שבועה טקסית בפני אלוהים – שלא ייקח ליצחק אישה מבנות הכנענים, אלא ילך אל קרוביו של אברהם, שגם הם האמינו באלוהים האמיתי, ושם יבחר את האישה המתאימה. הוא ציווה עליו לא לקחת עמו את יצחק כשילך לארץ מולדתו של אברהם, כיוון שכמעט כל תושביה היו עובדי אלילים. אם לא תימצא אישה ראויה ליצחק מבין קרוביו של אברהם, אישה שתסכים לעזוב את משפחתה וללכת לבית יצחק, יהיה העבד חופשי מן השבועה.

המשימה החשובה של בחירת רעייה לא הוטלה על יצחק עצמו, ללא ידיעת אביו. אברהם אמר לעבדו שאלוהים ישלח מלאך לפניו כדי להדריך אותו בבחירת אישה ליצחק, העבד יצא לדרך הארוכה. כשנכנס העבד אליעזר אל העיר שבה התגוררו קרוביו של אברהם, הוא פנה לאלוהים בתפילה חמה וביקש ממנו להדריך אותו בבחירת רעייה ליצחק. כדי לא לטעות בעניין חשוב זה, הוא ביקש מאלוהים אות מסוים שיוכיח את נכונות בחירתו. כאשר נעצר אליעזר ליד באר

שסביבה נאספו אנשים רבים, הוא שמ לב לגינוניה המושכים ולהתנהגותה המנומסת והאדיבה של נערה אחת ששמה רבקה. כל מה שהתרחש אחר-כך היה האות שאליעזר כה ביקש מאלוהים – בה בחר אלוהים להיות אישה ליצחק. רבקה הזמינה את עבדו של אברהם לבית אביה, שמ הוא סיפר לאביה ולאחיה על האות שקיבל מאלוהים, שהעיד שרבקה אמורה להיות אשתו של יצחק.

אחר-כך פנה אליהם עבד אברהם ושאל אותם, "נעתה אם-נשכם עשים חסד ואמת, את-אדני--הגידו לי; ואם-לא--הגידו לי, ואפנה על-ימין או על-שמאל". ענו לו אביה ואחיה של רבקה, "מיהנה יצא הדבר; לא נוכל דבר אליך, רע או-טוב. הנה-רבקה לפניך, קח נלך; ותהי אשה לכן-אדניך, כאשר דבר יהנה. ויהי, כאשר שמע עבד אברהם את-דבריכם; וישתחו ארצה, ליהנה."

אחרי שאביה ואחיה של הנערה הביעו את הסכמתם, הם שאלו אותה עצמה אם תסכים לעזוב את משפחתה ולצאת לדרך הארוכה עם עבדו של אברהם, כדי להיות אישה ליצחק. רבקה האמינה שהכול קורה לפי רצונו של אלוהים, ושידו של הבורא בחרה בה להיות אישה ליצחק ואמרה, "אלך".

באותם זמנים היו ההורים מארגנים ומסדירים את נישואי בניהם, אבל הילדים לא הוכרחו להתחתן עם אלה שלא מצאו חן בעיניהם. בדרך כלל, הילדים האמינו שהוריהם חכמים מהם, הקשיבו לעצותיהם והעדיפו להינשא לאלה אשר הוריהם יראי האל ובעלי ניסיון החיים הרב בחרו עבורם. לסרב לרצונם של ההורים ולמנהג המקובל הזה נחשב למעשה פשע.

דוגמה לחיקוי עבור כל הילדים

יצחק חונך ליראת אלוהים וחייו היו חיי ציות טהורים. אף שהיה בן ארבעים הוא התיר לעבדו של אביו, שהיה בעל חכמת חיים וירא אלוהים, לבחור לו אישה. בנו של אברהם האמין שאלוהים ינחה את הבחירה.

סיפור זה מובא בכתבי הקודש כדוגמה לחיקוי לכל הילדים של הדורות הבאים, במיוחד ליראי אלוהים.

אברהם משמש דוגמה להורים על שחינך את יצחק, באהבה, לצייתנות אדוקה. הורים חייבים ללמד את ילדיהם להיכנע לסמכותם ולכבד אותה. עליהם להרגיש אחראיים לעיצוב השקפות העולם וחיבתם של ילדיהם. כשיבוא הזמן לבחור לבנם או לבתם את זה שילווה אותם במשך כל חייהם, עליהם להיות נבונים ושקולים כדי לבחור באדם הנכון והראוי.

יעקוב ועשיו

(בראשית כ"ה: 19-34, כ"ז 1-32)

אלוהים תמיד יודע את הסוף עוד לפני ההתחלה. טרם לידתם של יעקוב ועשיו כבר ידע אלוהים מה יהיה אופיו של כל אחד מהם. הוא ידע שליבו של עשיו לא יהיה נאמן לו. בתשובה לתפילתה המודאגת של רבקה, בישר לה אלוהים שהיא תלד שני בנים ושהבנה הבכור יעבוד את הצעיר. הוא סיפר לה על עתיד בניה, מהם יצאו שני עמים, "וְלְאֹם מְלָאוֹם יִצְחָק, וְרֵב יַעֲבֹד צִעִיר", אף שבזמנים ההם היה הבן הבכור זכאי להטבות ולזכויות מיוחדות שכמוהן לא ניתנו לאף בן משפחה אחר.

יצחק אהב יותר את בנו עשיו שהביא לו בשר-צייד והיה בעל רוח אמיצה ונועזת, שהתבטאה בזמן ציד חיות בר. יעקוב היה הבן האהוב על אמו, כיוון שהיה בעל אופי רך שגרם לה לשמחה ולאושר. ליעקוב נודע מפי אמו שאלוהים גילה לה שבכורה יעבוד את בנה הצעיר. בהיגיון של נער הוא חשב שהבטחתו של אלוהים לא תוכל להתגשם, כיוון שלעשיו היו כל היתרונות והזכויות שהוענקו לבכור. פעם אחת, כשחזר עשיו מן השדה מותש מרעב, ניצל יעקוב את ההזדמנות הזאת להפוך את צרכיו של עשיו לתועלתו שלו. הוא הציע לאחיו נזיד עדשים ובתמורה ביקשו לוותר על זכויותיו כבן הבכור. עשיו הסכים ולמעשה מכר את בכורתו ליעקוב.

עשיו נשא שתי נשים, שתיהן עובדות אלילים. דבר זה העציב מאוד את הוריו, יצחק ורבקה. בכל זאת, יצחק אהב את עשיו יותר מאשר את יעקוב. כשחש יצחק שמותו הקרב, הוא ביקש מעשיו להכין לו מטעמים כדי שיוכל לברכו לפני המוות. עשיו הסתיר מאביו את העובדה שמכר את בכורתו תמורת נזיד עדשים ואישר את ברכת אביו בשבועה. כששמעה רבקה את דבריו של יצחק היא נזכרה בדבריו של אלוהים, "רֵב יַעֲבֹד צִעִיר", וכיוון שידעה שעשיו לא התייחס ברצינות לבכורתו ומכר אותה לאחיו, היא שכנעה את יעקוב לשקר לאביו ולקבל את ברכתו במסווה. אם לא יעשה כן, נראה היה לה שלא יוכל לקבל את הברכה לעולם. יעקוב לא רצה לשקר לאביו, אבל לבסוף הסכים עם תוכניתה של אמו.

רבקה ידעה על אהבתו וקרבתו של יצחק לעשיו, והייתה משוכנעת ששום טענות מצידה לא יגרמו לו לשנות את כוונתו לברך את עשיו. במקום לסמוך על אלוהים, שהכול בידיו, היא הפגינה חוסר אמון ושכנעה את יעקוב לשקר לאביו. כל אשר עשה יעקוב אחר-כך לא נשא חן בעיני אלוהים. רבקה ויעקוב היו אמורים לחכות שאלוהים עצמו יגשים את כוונותיו, במקום לנסות להגשימן בעצמם ותוך כדי שימוש במעשה רמייה.

גם אם עשיו היה מקבל את ברכת אביו, כפי שנהוג היה להעניקה לבכור, רוחותו ושגשוגו היו תלויים באלוהים בלבד, ואלוהים היה מברכו בשגשוג או מביא עליו אסונות בהתאם לדרכו ולמעשיו. אם עשיו, כמו הבל הצדיק, היה אוהב את אלוהים ומכבד אותו, אלוהים היה מקבלו ומברך אותו. אם עשיו היה נוהג על-פי תאוותיו המושחתות, לא נשמע לדברי אלוהים ולא מכבד אותו כפי שעשה קין הרשע, אלוהים לא היה מברך אותו אלא היה נוטש אותו, כמו את קין. אם

יעקוב היה חי חיים צדיקים, היה ירא את אלוהים ואוהב אותו, הבורא היה מברך אותו וידו הטובה הייתה מעליו גם אם לא היה מקבל את כל הברכות וזכויות שאמור לקבל הבכור.

שנות הגלות של יעקוב

רבקה הצטערה מאוד על שנתנה עצה שגויה ליעקוב, ושבללה היה עליה להיפרד מבנה לתמיד. בנה האהוב נאלץ לברוח מביתם כדי להתחבא מזעמו של עשיו, ואמו לא ראתה עוד את פניו לעולם. יצחק חי עוד שנים רבות אחרי שברך את יעקוב, ובמשך חייו ראה את התנהגותם של בניו ונוכח לדעת שבסופו של דבר הייתה ברכתו שייכת ליעקוב בזכות.

בחיי המשפחה לא היה אושרו של יעקוב מושלם, אף ששתיים מנשותיו היו אחיות. כשעבד שבע שנים אצל לבן בשביל לקבל את הבת רחל, הוא קיבל בסופן דווקא את הבת לאה. לבן רימה אותו, וכשנודע לו דבר השקר והוא הבין שלאה עצמה השתתפה בהונאה, כבר לא היה מסוגל לאהוב אותה. לבן רצה להשאיר אצלו עובד חרוץ כיעקוב, ולכן החליט לשקר לו ולהשיא לו את לאה במקום את רחל. יעקוב נזף בלבן בזעם על ששם לצחוק את רגשותיו לרחל כשנשא את לאה, שאותה לא אהב. לבן ביקש ממנו לקבל את לאה ולא לסרב מלהתחתן איתה, כיוון שאם יעשה כן תהיה זו חרפה גדולה, לא רק ללאה, אלא גם לכל משפחתה. יעקוב נקלע למצב קשה מאוד. הוא החליט להישאר עם לאה, אבל גם לא לוותר על אהבתו ולהתחתן גם עם רחל. וכך, במשך כל חייו, הוא אהב את רחל הרבה יותר מאת לאה אחותה.

לבן נהג באנוכיות רבה כלפי יעקוב. הוא חשב איך יוכל לנצל לטובתו את עבודתו וחריצותו של יעקוב. אף שיעקוב רצה לעזוב את לבן, הוא לא עשה כן כיוון שפחד לפגוש את אחיו, עשיו. הוא שמע את בניו של לבן מתלוננים, "לֵקַח יַעֲקֹב אֶת כָּל-אֲשֶׁר לְאֶבְיָנוּ; וּמֵאֲשֶׁר לְאֶבְיָנוּ--עֲשָׂה, אֶת כָּל-הַכְּבוֹד הַזֶּה. וַיָּרָא יַעֲקֹב, אֶת-פָּנָיו לָבָן; וַהֲנִה אֵינָנו עֲמוֹ, כְּתָמוּל שֶׁלְשׁוֹם."

יעקוב היה מודאג. הוא לא ידע באיזו דרך עליו ללכת והחליט לסמוך על אלוהים. הוא ביקש מהבורא להוביל אותו. "וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-יַעֲקֹב, שׁוּב אֶל-אָרְצְךָ אֲבוֹתֶיךָ וּלְמוֹלְדֹתֶיךָ; וְאֵהְיָה, עִמָּךְ."

"וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב, וַיִּקְרָא לְרַחֵל וּלְלָאָה, הַשְׁדָּה, אֶל-צֹאנֹו. וַיֹּאמֶר לָהֶן, רֹאֵה אֲנוּכִי אֶת-פָּנָיו אֲבִיכֶן, כִּי-אֵינָנו אֱלִי, כְּתָמוּל שֶׁלְשׁוֹם; וְאֱלוֹהֵי אֲבִי, הֵיךְ עֲמָדִי. וְאַתְּנָה, יְדַעְתָּן: כִּי, בְּכָל-כּוֹחִי, עֲבַדְתִּי, אֶת-אֲבִיכֶן. וְאַבִּיכֶן הִתֵּל בִּי, וַהֲחִלָּף אֶת-מִשְׁכְּבִתִּי עֲשָׂרַת מוֹנִים; וְלֹא-נִתְּנוּ אֱלוֹהִים, לְהִרְעֵ עֲמָדִי." יעקוב סיפר לנשיו איך אמר לו אלוהים בחלומו לעזוב את לבן ולחזור למולדתו. רחל ולאה התקוממו נגד מעשיו של אביהן, וכסיפר להן יעקוב על כל אשר עשה אביהן נגדם והציע להן לעזוב את לבן יחד איתו, אמרו לו רחל ולאה, "הַעוֹד לָנוּ חֵלֶק וְנַחֲלָה בְּבֵית אֲבִינֹו. הֲלוֹא נִכְרִיּוֹת נִחְשְׁבָנוּ לֹו, כִּי מִכְּרָנוּ; וַיֹּאכַל גַּם-אֹכֹל, אֶת-כֶּסֶפְנוּ. כִּי כָל-הָעוֹשֶׁר, אֲשֶׁר הֵצִיל אֱלוֹהִים מֵאֲבִינֹו--לָנוּ הוּא, וּלְכַנְיָנוּ; וְעַתָּה, כֹּל אֲשֶׁר אָמַר אֱלוֹהִים אֵלֶיךָ--עֲשֵׂה."

חזרה לכנען

יעקוב כינס את כל משפחתו, לקח את כל אשר היה לו, ובנצלו את היעדרו של לבן עזב את ביתו. כעבור שלושה ימים שב לבן לביתו, וכשנודע לו דבר עזיבתו של יעקוב זעם עד מאוד. הוא החל לרדוף אחרי הבורחים וביקש להחזירם בכוח. כשלבן כמעט השיגם ריחם אלוהים על יעקוב, הופיע בחלומו של לבן וציווה עליו לא לומר לחתנו דבר – מטוב ועד רע, קרי לא לנסות לשכנעו לחזור, בכוח או בהבטחות חנפות.

כשלבן השיג את יעקוב הוא שאלו מדוע החליט לברוח מביתו בלי לומר דבר ולקחת איתו את שתי בנותיו, כאילו היו שבויים בידיו. לבן המשיך את דבריו ואמר, "יש-לא לַיְדִי, לעשות עִמָּכֶם רָע; ואלוהי אֲבִיכֶם אָמַשׁ אָמַר אֵלַי לֵאמֹר, הַשְׁמֵר לְךָ מִדְּבַר עַם-יַעֲקֹב--מְטוֹב עַד-רָע."

יעקוב פירט בפניו את כל המעשים הרעים שעשה לו והדגיש שלבן תמיד ניסה לנצל כל דבר לטובתו אישית. הוא הזכיר לו את עבודתו הנאמנה כל אותן שנים ואמר, "טִרְפָּה, לא-הִבֵּאתִי אֵלֶיךָ--אֵן כִּי אֲחַטָּנָה, מִיָּדִי תִּבְקָשָׁנָה; גָּנַבְתִּי יוֹם, וּגְנַבְתִּי לַיְלָה. הָיִיתִי בַּיּוֹם אֶכְלָנִי חֹרֵב, וְקָרַח בַּלַּיְלָה; וַתִּדַּד שְׁנָתִי, מַעֲיָנִי."

הוסיף יעקוב ואמר, "זֶה-לִי עֲשׂוּרִים שְׁנָה, בְּבִיתְךָ, עֲבַדְתִּיךָ אַרְבַּע-עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּשִׁמְתִי בְּנוֹתֶיךָ, וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּצֹאנְךָ; וַתַּחֲלֶף אֶת-מִשְׁפַּרְתִּי, עֲשֹׂת מוֹנִים. לֹוִלִי אֱלוֹהֵי אֲבִי אֱלוֹהֵי אֲבֹתָהֶם וַפָּחַד יִצְחָק, הָיָה לִי--כִּי עָתָה, הִיקָם שְׁלֹחַתָּנִי; אֶת-עֲנָנִי וְאֶת-יָגִיעַ פִּי, רָאָה אֱלוֹהִים--וַיֹּוכַח אָמַשׁ."

לבן נרגע. הוא הבטיח ליעקוב שכל רצונו היה לראות את בנותיו ואת נכדיו ולהיפרד מהם לשלום, וכי לא רצה לגרום שום רע לאיש מהם. הוא הציע לכרות ברית בין ביתו לבין יעקוב ומשפחתו, "וְעָתָה, לָכֵה בְּכִרְתָּהּ בְּרִית--אֲנִי וְנָתָה; וְהָיָה לְעֵד, בֵּינִי וּבֵינְךָ. וַיִּקַּח יַעֲקֹב, אֶבְרָהָם, וַיִּרְיָמָה, מִצְּבָה. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְאֶחָיו לְקַטּוּ אֶבְרָהָם, וַיִּקַּחוּ אֶבְרָהָם וַיַּעֲשׂוּ-גִל; וַיֹּאכְלוּ שֶׁם, עַל-הַגִּל."

"וַיִּצְרֹף יְהוָה בֵּינִי וּבֵינְךָ: כִּי נִסְתַּר, אִישׁ מִרְעֵהוּ. אִם-תִּעֲנֶה אֶת-בְּנוֹתִי, וְאִם-תִּקַּח נָשִׁים עַל-בְּנוֹתִי--אֵין אִישׁ, עִמָּנִי; רָאָה, אֱלוֹהִים עַד בֵּינִי וּבֵינְךָ."

יעקוב נשבע לפני אלוהים שלא יישא נשים אחרות על פני נשותיו. "וַיֹּאמֶר לָבָן, לַיַּעֲקֹב: הִנֵּה הַגִּל הַזֶּה, וְהִנֵּה הַמִּצְבָּה, אֲשֶׁר יָרִיתִי, בֵּינִי וּבֵינְךָ. עַד הַגִּל הַזֶּה, וְעַד הַמִּצְבָּה: אִם-אֲנִי, לֹא-אֶעְבֹּר אֵלֶיךָ אֶת-הַגִּל הַזֶּה, וְאִם-אֶתָּה לא-תַעֲבֹר אֵלַי אֶת-הַגִּל הַזֶּה וְאֶת-הַמִּצְבָּה הַזֹּאת, לָרָעָה. אֱלוֹהֵי אֲבֹתָהֶם וַחֲזֹר, יִשְׁפְּטוּ בֵּינֵינוּ--אֱלוֹהֵי אֲבִיהֶם; וַיִּשָּׁבַע יַעֲקֹב, בְּפָחַד אֲבִיו יִצְחָק."

יעקוב המשיך ללכת ובדרך פגש מלאכי אלוהים. הוא הביט בהם ואמר, "מִתְנַה אֱלוֹהִים זֶה." בחלומו ראה איך הקיפו מלאכים את המחנה. יעקוב שלח שליחים אל אחיו עשיו ואיגרת פיוס בידם. "וַיִּשָּׁבוּ, הַמַּלְאָכִים, אֶל-יַעֲקֹב, לֵאמֹר: בָּאנוּ אֶל-אֶחָיךָ, אֶל-עֲשָׂיו, וְגַם הוֹלֵךְ לִקְרֹאתְךָ, וְאַרְבַּע-מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ. וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד, וַיֵּצֵר לוֹ; וַיַּחַץ אֶת-הָעָם אֲשֶׁר-

אתו, וְאֶת-הַצֹּאן וְאֶת-הַבְּקָר וְהַגְּמִלִּים--לְשָׁנַי מִחֲנוֹת. וַיֹּאמֶר, אִם-יָבוֹא עֲשׂוֹי אֶל-הַמִּחְנֶה הָאֶחָת וְהִכָּהוּ--וְהָיָה הַמִּחְנֶה הַנִּשְׁאָר, לְפָלִיטָה."

"וַיֹּאמֶר, יַעֲקֹוב, אֱלֹהֵי אָבִי אֲבִרְהָם, וְאֱלֹהֵי אָבִי יִצְחָק: הִנֵּה הָאֹמֶר אֵלַי, שׁוּב לְאַרְצְךָ וּלְמִוְלָדְתְּךָ--וְאִיטִּיבָה עִמָּךְ. קִטְוֹנָתִי מִכּוֹל הַחֲסָדִים, וּמִכָּל-הָאַמָּת, אֲשֶׁר עָשִׂיתָ, אֶת-עַבְדְּךָ: כִּי בְמִקְלִי, עָבַרְתִּי אֶת-הַיַּרְדֵּן הַזֶּה, וְעַתָּה הִייתִי, לְשָׁנִי מִחֲנוֹת. הֲצִילָנִי נָא מִיַּד אָחִי, מִיַּד עֲשׂוֹי: כִּי-יָרָא אָנוֹכִי, אוֹתוֹ--כֹּן-יָבוֹא וְהִכָּנִי, אִם עַל-בָּנִים. וְאֵתָה אֲמַרְתָּ, הִיטֵב אִיטִּיב עִמָּךְ; וְשָׁמַתִּי אֶת-זִרְעֶךָ כְּחוֹל הַיָּם, אֲשֶׁר ל'א-יִסְפָּר מְרֹוב."

יעקוב והמלאך

(בראשית ל"ב:24-ל"ג:11)

יעקוב זכר את התרמית שבזכותה קיבל את הברכה שהייתה בעצם מיועדת לאחיו. כעת הוא פחד שאלוהים יאפשר לעשיו לקחת את חייו. מיואש, הוא התפלל לאלוהים כל הלילה. הראו לי שמלאך עמד מול יעקוב והראה לו את מעשיו הרעים באור אמיתי. כשפנה המלאך ללכת מהמקום, תפס בו יעקוב ומיאן לשחררו. בעיניים דומעות הוא התחנן בפני המלאך שלא יעזבו, באומרו עד כמה הוא מצטער על החטא אשר חטא ועל מעשיו השקריים, אשר בגללם נאלץ להיפרד ממשפחתו לעשרים שנה. הוא אף העז להזכיר את הבטחותיו של אלוהים ואת הסימנים שראה בזמן גלותו, שסימנו את יחסו הטוב והמיוחד של הבורא אליו.

כל הלילה נאבק יעקוב במלאך בניסיון לשכנעו לברך אותו. נראה שהמלאך מנסה בכל כוחותיו לסרב לתפילותיו של יעקוב, בעודו מזכיר לו את כל חטאיו ומנסה להשתחרר מאחיזתו. יעקוב החליט למנוע מהמלאך ללכת, אבל לא תוך שימוש בכוחותיו הפיזיים, אלא בכוחות אמונתו החזקה. מתייסר ונכלם דיבר יעקוב על צערו, על צייתנותו ועל השלמתו, אך נדמה היה שהמלאך מתייחס לתפילתו באדישות-מה. המלאך היה יכול להשתמש בכוחותיו העל-טבעיים ולהשתחרר בקלות מידיו של יעקוב, אבל לא עשה זאת.

כשראה המלאך שאינו מצליח לגבור על יעקוב, הוא החליט להפגין את כוחותיו המדהימים – הוא נגע בירך יעקוב ונקע אותה. אבל הכאב הפיזי לא גרם ליעקוב לשחרר את אחיזתו. הוא התכוון לקבל את ברכת המלאך, ולא היה די בכאב גופני כדי להסיח את דעתו מכוונה זו. רצונו של יעקוב לקבל את הברכה בדקות האחרונות של המאבק היה חזק יותר מאשר היה בהתחלה. עד לסופו של המאבק עם המלאך, עד שעלה השחר והתחיל יום חדש, אמונתו של יעקוב התחזקה וגדלה. הוא לא שיחרר את המלאך עד שזכה לברכתו. המלאך אמר ליעקוב, "וַיֹּאמֶר יְשָׁחֲנִי, כִּי עָלָה הַשָּׁחַר; וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ, כִּי אִם-בְּרִכְתִּי. וַיֹּאמֶר אֵלָיו, מַה-שְּׁמֶךָ; וַיֹּאמֶר, יַעֲקֹב. וַיֹּאמֶר, לֹא יַעֲקֹב יֹאמַר עוֹד שְׁמֶךָ--כִּי, אִם-יִשְׂרָאֵל: כִּי-שָׂרִיתָ עִם-אֱלֹהִים וְעִם-אֲנָשִׁים, וַתִּוָּכֵל."

האמונה מנצחת

אמונתו החזקה של יעקוב ניצחה. הוא אחז במלאך בכוח עד שקיבל את הברכה שאותה רצה לקבל ואת ההבטחה שחטאיו נמחלו. אז גם הוחלף שמו מ"יעקוב" – שקרן, לשם חדש: "ישראל" – נסיך אלוהי. "וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב, וַיֹּאמֶר הַגִּידָה-נָא שְׁמֶךָ, וַיֹּאמֶר, לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל לְשִׁמִּי; וַיִּבְרַךְ אוֹתוֹ, שֵׁם. וַיִּקְרָא יַעֲקֹב שֵׁם הַמָּקוֹם, פְּנִיָּאל: כִּי-רָאִיתִי אֱלֹהִים פָּנִים אֶל-פָּנִים, וַתִּנָּצַל נַפְשִׁי."

היה זה ישוע שהיה עם יעקוב במשך כל הלילה ההוא. איתו נאבק יעקוב ובו אחז בכוח עד שבירך אותו.

אלוהים לא הסכים עם אף אחד ממעשיו של יעקוב, אבל כששמע את בקשותיו העיקשות, החליט לשנות את כוונותיו של עשיו. חייו של יעקוב היו מלאים ספקות, קשיים ורגשות אשמה בגלל חטאו, עד למאבק עם המלאך, שם קיבל את ההוכחה שאלוהים סלח לו את כל חטאיו.

"בְּפֶטֶן, עָקַב אֶת-אָחִיו; וּבְאוֹנוֹ, שָׂרָה אֶת-אֱלֹהִים. וַיֵּשֶׁר אֶל-מִלְאָךְ וַיְכַל, בְּכָה וַיִּתְחַנֵּן-לוֹ; בֵּית-אֵל, וּמִצְעָנוֹ, וְשֵׁם, יִדְבָּר עִמָּנוּ. וַיִּהְיֶה, אֱלֹהֵי הַצְבָּאוֹת--יְהוָה, זָכָרוֹ." (הושע, י"ב:4-5).

עשיו, מלווה בגדוד מזוין, התקרב במהירות לעברו של יעקוב בכוונה להרגו. אבל באותו לילה שבו נאבק יעקוב עם המלאך, מלאך אחר בא אל עשיו ונגע בליבו. עשיו ראה בחלומו את אחיו, שנעדר כבר עשרים שנה מבית אביו כיוון שחשש לאבד את חייו. עשיו ראה איך כאב ליבו של אחיו כשנודע לו על מותה של אמם, הוא ראה את צייתנותו והשלמתו של יעקוב, ואת מלאכיו של אלוהים סביבו. בחלומו ראה עשיו שכאשר יפגוש את אחיו, לא תהיה בליבו כל כוונה רעה. כשהתעורר סיפר עשיו את חלומו לארבע מאות הלוחמים שליוו אותו, ופקד עליהם לא לעולל כל רע ליעקוב, כיוון שאלוהי אביו איתו. כשייפגשו, אסור שאיש יזיק לו.

"וַיֵּשֶׂא יַעֲקֹב עֵינָיו, וַיֵּרָא וַהֲגֵה עֵשָׂיו בָּא, וְעֵמֹ, אֲרִבֵּעַ מֵאוֹת אִישׁ; ... וַהּוּא, עֹבֵר לְפָנֶיהֶם; וַיִּשְׁתַּחוּ אֲרֻצָּה שְׁבַע פְּעָמִים, עַד-גִּשְׁתּוֹ עַד-אָחִיו. וַיִּרְץ עֵשָׂיו לִקְרָאתוֹ וַיַּחֲבֹקְהוּ, וַיִּפֹּל עַל-צַנְאָרוֹ וַיִּשְׁקְהוּ; וַיִּבְכּוּ."

אז ביקש יעקוב מעשיו לקבל את מתנתו, אך עשיו סירב. יעקוב לא ויתר והמשיך לשכנע אותו: "קח-נָא אֶת-בְּרִכְתִּי אֲשֶׁר הִבָּאת לָךְ, כִּי-חֲנַנִי אֱלֹהִים וְכִי יֵשׁ-לִי-כֹל; וַיִּפָּצֶר-בוֹ, וַיִּקַּח."

שיעור לדוגמה

יעקוב ועשיו – אלה הן דוגמאות לשני סוגים של אנשים: יעקוב – של הצדיקים, ועשיו – של הרשעים. הייאוש שחווה יעקוב כשנודע לו שאחיו עשיו, ואיתו ארבע מאות לוחמים, מתכוון לצאת נגדו, דומה לדאגות הצדיקים ברגע שבו תצא הפקודה למותם, בדיוק לפני התגלותו השנייה של הבורא. כשכל הרשעים וחסרי האמונה יתאחדו נגד הצדיקים והמאמינים ויקיפו אותם מכל צד, יסבלו הצדיקים משברון לב נוראי, כיוון שהם, כמו גם יעקוב, לא יראו את הישועה מן המוות קרוב. כמו יעקוב שעמד מול המלאך לילה שלם, נאבק ונאחז בו ולא הרפה, כך יאבקו הצדיקים עם אלוהים בתפילה בזמנים הקשים. יעקוב, מיואש, קרא לאלוהים כל הלילה, התחנן וביקש לפטור אותו מידו של עשיו. בגסיסת נפשם יתחננו הצדיקים לאלוהים יום ולילה, יבקשו ממנו לגאלם מידיהם של הרשעים שיקיפו אותם מכל עבר.

יעקוב התוודה על חטאיו, "קִטְּוֹנָתִי מִפֹּל הַחֲסָדִים, וּמִכָּל-הָאֲמָת, אֲשֶׁר עָשִׂיתָ, אֶת-עֲבֹדְךָ" (בראשית, ל"ב:10). כשיכבוש העצב את לב הצדיקים הם ירגישו את אפסותם בכל עומקה, ובעיניים דומעות יתוודו עליה, כמו שעשה יעקוב. הם יתחננו לאלוהים ויבקשו ממנו לעזור להם, דרך ישוע, והלא עזרה זאת מובטחת לכל החוטאים החלשים שניחמים על חטאיהם ומתחרטים על מעשיהם בשעת מצוקתם.

יעקוב המיואש החזיק במלאך בכוח וסירב לשחררו. כשהתחנן אליו בעיניים דומעות, הזכיר לו המלאך את כל חטאיו וניסה להשתחרר מידו, כדי לבחון אותו. כך גם הצדיקים יעמדו למבחן, כדי להראות את כוח אמונתם, את התמדתם ואת אמונתם הבלתי-מעורערת בכוחותיו של אלוהים, שרק הם מסוגלים להצילם.

אלוהים לא היה דוחה את יעקוב מעל פניו. יעקוב ידע שאלוהים רחום ופנה לרחמיו. הוא דיבר על העצב שחטאיו גרמו לו ועל חרטתו עליהם. בעקשנות בלתי-נלאית הוא ביקש מאלוהים לעזור לו ולהצילו מיד עשיו. וכך נמשך הדבר כל הלילה. כשהיה יעקוב נזכר בכל חטאיו, הוא הרגיש עצב נוראי. הוא ידע שעליו לקבל את עזרתו של אלוהים, או למות. לכן אחז יעקוב בידו של המלאך בכוח והמשיך לבקש את אשר רצה. הוא התחנן אל המלאך וביקש ממנו לברך אותו, עד שקיבל את מבוקשו.

כך יקרה גם לצדיקים. כשיראו שוב את המאורעות שעברו בחייהם, כל תקוותיהם כמעט ייאבדו. אבל כשיבינו שזהו זמן ההכרעה בין חיים למוות הם יפנו לאלוהים בתפילה חמה ויבקשו את סליחתו על כל החטאים שחטאו ושעליהם הם מצטערים עד מאוד ובלב שלם. הצדיקים ייזכרו בהבטחתו של אלוהים שרשומה בספר ישעיהו כ"ז:5, "או יִחַזַק בְּמַעוֹזֵי, יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי; שָׁלוֹם, יַעֲשֶׂה-לִּי", ובקשותיהם העקשניות יעלו לאלוהים יום ולילה. אלוהים לא היה שומע לתפילתו של יעקוב ולא היה מציל את חייו ברחמיו, אם יעקוב לא היה מצטער ומתחרט על כך שקיבל את ברכת אביו בדרך של רמייה והונאה. כמוהו גם הצדיקים יביעו את אמונתם הבלתי-מעורערת ואת עקשנותם. הם לא יוותרו על אלוהים ולא ידחו אותו. הם ירגישו באפסותם, אבל לא יישאר בליבם אף חטא שעליו לא התוודו. אם בזמן החרטה, הסבל והעצב עוד היו נותרים בליבם חטאים שעליהם לא התוודו ולא התחרטו, עלול היה הדבר לגרום להם לייאוש מר ולהרגשת כישלון. אכזבה מעצמם הייתה יכולה לגרום להם לאבד את אמונתם הכנה, והם כבר לא היו בטוחים שעליהם להתפלל לאלוהים בנחישות כזו ולבקשו להציל את נפשם. הרגעים יקרי הערך היו מבוזבזים לשווא, כיוון שהצדיקים היו חושבים על כל החטאים הנסתרים שלהם ורק מבכים את מצבם חסר התקווה.

תקופת מבחן – זהו הזמן שמקבלים כל בני האדם כדי להתכונן ליום הדין האלוהי. אלה שיזלזלו בו ולא ישיתו ליבם לאזהרותיו של אלוהים, לא יזכו למחילה. המאבק של יעקוב במלאך הוא דוגמה לכל האנשים הנוצריים: יעקוב ניצח במאבק הזה רק כיוון שהיה מלא אמונה ועיקשות.

כל אלה ששואפים לקבל את ברכתו של אלוהים, כמו יעקוב, שיקשיבו להבטחתו של הבורא ויאמינו בה, יזכו להצלחה. רבים מאלה שקוראים לעצמם מאמינים אינם מתעקשים די בנושאי חייהם הרוחניים, אמונתם כמעט אינה מתבטאת ותודעת האמת שלהם איננה משמעותית. הם אינם רוצים לוותר על עצמאותם למען אלוהים, אינם רוצים להשלים עמו בחרטה, בחזרה בתשובה ובתפילה ארוכה דייה כדי לזכות בברכתו, ולכן גם אינם זוכים לה. כדי שהאמונה תמשיך לשגשג בזמנים הקשים יש לתרגל אותה מדי יום. אלה שאינם מנסים ולא מביעים את התמדתם, לא יהיו מסוגלים לעמוד בפני יום העצב והצער.

בני-ישראל

(בראשית ל"ז, ל"ט, מ"א-מ"ח, שמות א'-ד')

יוסף שמע לכל דבריו של אביו וירא את אלוהים. הוא הלך בתורת אביו יותר מכל שאר אחיו. מצוות אלה היו יקרות לו והוא אהב לציית לאלוהים בלב טהור. הוא נעצב כשראה את התנהגותם של כמה מאחיו וביקש מהם, בסבלנות ובנחת, לחיות חיים טהורים ולזנוח את מעשיהם הרעים והבזויים. אבל כך הצליח יוסף רק להסית את אחיו נגדו. סלידתו מחטא הייתה כה גדולה, עד שהוא כבר לא היה מסוגל לראות איך אחיו חוטאים נגד אלוהים. הוא סיפר לאביו את אשר הדאיג אותו, וציפה שכאביהם, יצליח להשפיע עליהם. אבל החשיפה הזאת של מעשיהם הכעיסה את אחיו וגרמה להם לזעום עליו. הם ראו עד כמה אביהם אוהב את יוסף וליבותיהם התמלאו בקנאה, שגדלה והפכה לשנאה. בסופו של דבר הם החליטו להרוג את יוסף.

מלאך אלוהים הראה ליוסף את העתיד בחלומותיו, ואת החלומות האלה הוא נהג לספר לאחיו בתמימות, "וְהָיָה אֲנִינְךָ מֵאֲלֹמִים אֲלֹמִים, בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה, וְהָיָה קָמָה אֲלֹמֹתִי, וְגַם-נִצָּבָה; וְהָיָה תִּסְכֵּינָה אֲלֹמֹתֶיכֶם, וְתִשְׁתַּחֲוֶינִי לְאֲלֹמֹתִי. וַיֹּאמְרוּ לוֹ, אָחִינוּ, הַמְּלוֹךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ, אִם-מִשׁוֹל תִּמְשׁוֹל בָּנוּ; וַיֹּסְפוּ עוֹד שְׂנוֹא אוֹתוֹ, עַל-חֲלֹמוֹתָיו וְעַל-דִּבְרָיו."

"וַיִּחְלֹם עוֹד חֲלוֹם אֲחֵר, וַיֹּסֶפֶר אוֹתוֹ לְאָחִיו; וַיֹּאמֶר, הִנֵּה חֲלֹמֹתִי חֲלוֹם עוֹד, וְהָיָה הַשָּׂמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עָשָׂר כּוֹכָבִים, מִשְׁתַּחֲוִים לִי. וַיֹּסֶפֶר אֶל-אָבִיו, וְאֶל-אָחִיו, וַיַּגֵּד-בּוֹ אֲבִיו, וַיֹּאמֶר לוֹ מֶה הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתָּ: הֲבֹא נָבוֹא, אֲנִי וְאֶמְךָ וְאֶחָיֶךָ, לְהִשְׁתַּחֲוֹת לָךְ, אֶרְצָה. וַיִּקְנְאוּ-בּוֹ, אָחִיו; וְאָבִיו, שָׁמַר אֶת-הַדָּבָר."

יוסף במצרים

כשהגיע הזמן המתאים החליטו אחיו של יוסף להרוג אותו, אבל אחר-כך נמלכו בדעתם וסיכמו ביניהם למכור אותו לעבדות, כדי שלא יוכל עוד להתנשא עליהם. הם חשבו שכאשר תישלל ממנו חירותו, הוא לא ידאגם ולא יציק להם עם חלומותיו, וממילא כבר לא תהיה לו הזדמנות להגשימם במציאות. אבל אלוהים השתמש בתוכניתם זאת כדי להגשים את זו שממנה פחדו ושאותה רצו למנוע – את שליטתו בהם.

הבורא לא זנח את יוסף בדרכו למצרים. המלאכים הכינו לו את הדרך ודאגו לו, החל מהיומיים הראשונים. פוטיפר, ראש השומרים של הפרעה, קנה אותו מיד הישמעאלים, ואלוהים היה לצידו במשך כל הזמן וגרם לו להצליח בכל אשר עשה. הבורא גם עורר אהדה ליוסף בליבו של אדונו והוא הפקיד את כל רכושו בידיו. "וַיַּעֲזֹב כָּל-אֲשֶׁר-לוֹ, בְּיַד-יוֹסֵף, וְלֹא-יָדַע אֶתוֹ מֵאֹמֶה, כִּי אִם-הִלָּחֵם אֲשֶׁר-הוּא אוֹכֵל", כיוון שעבור העברי, הכנת מזונו של המצרי עוררה סלידה וגועל.

כשניסתה אשת פוטיפר לפתות את יוסף לסטות מדרכו הטהורה ולעבור על חוקיו של אלוהים, ובנוסף לכך גם לבגוד באדונו, הוא סירב לה בנחישות. תשובתו שיקפה את כוחותיה החזקים של יראת האל. אחרי דבריו על האמון הרב שיש

לו בשליטו הוא קרא, "וְאֵיךְ אֶעֱשֶׂה הַרְעָה הַגְדוֹלָה, הַזֹּאת, וְחֵטְאֹתִי, לְאֱלֹהִים." בשום אופן אי-אפשר היה לשכנע אותו לזלזל בחוקיו של אלוהים ולסטות מדרכו הטהורה.

אשת פוטיפר הדחווה האשימה את יוסף במעשה פשע מאוס שאותו לא עשה, אבל גם במצב זה יוסף לא אמר נואש. הוא ידע שאיננו אשם, הבין את צדקתו והמשיך לשים מבטחו באלוהים. והבורא, שתמיד עזר לו ותמך בו, לא זנח אותו גם הפעם. יוסף נעקד והושלך לבור כלא חשוך, אבל אלוהים הפך גם את הצרה הזו לברכה. הוא גרם למנהל בית האסורים לחבב את יוסף, ועד מהרה כבר היו כל הכלואים נתונים להשפעתו.

סיפור זה מהווה דוגמה לכל הדורות החיים על-פני האדמה. אף-על-פי שהכול יכולים לעמוד בפני פיתויים, על כל אדם לזכור שהעזרה תמיד נמצאת לידו, ואלה שאינם מצליחים לעמוד בפני הפיתוי – אשמים בכך בעצמם. אלוהים תמיד יהיה לנו לעזרה, ורוחו – למגן. אף שאנו עלולים להיות מוקפים בפיתויים רבים ומגוונים, תמיד עומד לרשותנו מקור מיוחד שממנו אנחנו יכולים לשאוב את הכוחות כדי לסרב להם.

עקרונותיו המוסריים של יוסף עמדו במבחן קשה מאוד. קשה מאוד לסרב לפיתוי שכזה, ורוב האנשים בדרך כלל מתפתים ונופלים. אבל יוסף סירב לכך בכל תוקף. הוא סבל למען שמירתם של כנותו ושל בתוליו, כיוון שאשת פוטיפר שניסתה לפתות אותו, נקמה בו על כנותו שאותה לא הצליחה לערער. היא האשימה את יוסף בפשע בזוי וגרמה לכליאתו. אך יוסף סמך על אלוהים והפקיד בידי אלוהים את כבודו ואת עתידו. למרות כל סבלו התברר, שהצרה הזאת סייעה בידו להתכונן לקבל מעמד משמעותי. אלוהים הגן על שמו הטוב של יוסף, שאותו ביקשה המעלילה חסרת הכבוד להשמיץ. הגיע הזמן שאותו קבע אלוהים, ושמשו של יוסף שוב החל לזרוח. אפילו בית-הסוהר הפך להיות למדרגה בדרך להתעלות בעזרת הבורא. טוהר הלב לעולם אינו נשאר ללא גמול. המגן שהגן על ליבו של יוסף היה יראת אלוהים, שבזכותה תמיד נשאר כן וצדיק עם אדונו ונאמן לאלוהים.

אף-על-פי שיוסף רומם עד למעמד של שליט הארץ כולה, הוא לא שכח את אלוהים. הוא זכר שהוא רק נווד בארץ זרה, הרחק מאביו ומאחיו שגרמו לו לעצב כה רב. אבל יוסף האמין שאלוהים הוא זה שכיוון אותו בחייו ועזר לו להשיג את המעמד הגבוה והמשמעותי הזה במצרים. בעודו מכיר בתלותו באל, הוא ביצע במסירות את כל משימותיו בתור שליט הארץ המצרית.

יוסף היה "בְּאֶשֶׁר יְהִי, אֹתוֹ". שום איום ושום דבר לא שכנעו אותו להתפתות ולסטות מדרכו הטהורה ולעבור על חוקיו של אלוהים. שליטתו העצמית, נאמנותו הבלתי-מעורערת וסבלנותו בדקות הקשות רשומות בדפי המקרא ומשמשות דוגמה לכל הדורות הבאים. כשהודו אחיו במעשה הפשע שלהם, סלח להם יוסף ברוחב לב והוכיח שאיננו כועס עליהם ועל האכזריות שבה נהגו בו בעבר.

ימי השגשוג

ילדיו של ישראל לא היו עבדים. הם אף פעם לא מכרו את בהמותיהם, את אדמתם ואת עצמם לפרעה בעד אוכל, כמו שעשו רוב המצרים. בזכות יוסף, שהיה בעל מעמד גבוה, קיבלו בני ישראל אדמה שעליה התגוררו ורעו את הבקר והצאן. פרעה העריך את חוכמתו של השר שניהל את כל העניינים במדינתו, אבל יותר מכול הוא כיבדו כיוון שיוסף

הכין את הארץ לשנות הרעב הארוכות שאמורות היו לפקוד את מצרים. פרעה הבין שמצרים כולה החלה לשגשג רק בזכות יוסף, ואמר ליוסף בתודה, "אָרְצִי מִצְרַיִם, לְפָנֶיךָ הוּא--בְּמִיטֵב הָאָרֶץ, הוֹשִׁיב אֶת-אֲבִיךָ וְאֶת-אֶחָיֶךָ: יָשְׁבוּ, בְּאֶרֶץ גּוֹשֶׁן--וְאִם-יִדְעָתָּ וְיִשׁ-בָּם אֲנָשִׁי-חֵיל, וְשָׂמַתָּם שָׂרֵי מִקְנֶה עַל-אֲשֶׁר-לִי."

"וַיּוֹשִׁיב יוֹסֵף, אֶת-אָבִיו וְאֶת-אֶחָיו, וַיֵּתֶן לָהֶם אֲחֻזָּה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, בְּמִיטֵב הָאָרֶץ בְּאֶרֶץ רַעְמֶסֶס--כְּאֲשֶׁר, צִוָּה פְּרָעָה. וַיְכַלֵּל יוֹסֵף אֶת-אָבִיו וְאֶת-אֶחָיו, וְאֶת כָּל-בֵּית אָבִיו--לָחֶם, לְפִי הַטָּף."

פרעה לא דרש מאחיו ומאביו של יוסף לשלם מיסים כלל, והרשה ליוסף להביא להם אוכל. המלך אמר לנתיניו, האם אין אנו חייבים את שגשוגנו ליוסף ולאֵלוהיו? האם לא בזכות חכמתו של יוסף אנו מוקפים בשפע כה רב? בזמן שבארצות אחרות הכול גוועים ברעב לנו יש די לאכול ולשבע. התנהלותו העשירה את ממלכתנו.

"וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל-אֶחָיו, וְכֹל הַדּוֹר הַהוּא. וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצֻמוּ--בְּמְאֹד מְאֹד; וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ, אוֹתָם. וַיָּקָם מֶלֶךְ-חֲדָשׁ, עַל-מִצְרַיִם, אֲשֶׁר ל' א-יָדַע, אֶת-יוֹסֵף. וַיֹּאמֶר, אֶל-עַמּוֹ: הִנֵּה, עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל--רַב וְעָצוּם, מִמֶּנּוּ. הֲבֵיא נִתְחַכְמָה, לוֹ: כֹּן-יִרְבֶּה, וְהָיָה כִּי-תִקְרָאנָה מֶלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם-הוּא עַל-שׁוֹנְאֵינוּ, וְנִלְחַם-בָּנוּ, וְעָלָה מִן-הָאָרֶץ."

הדיכוי

הפרעה המצרי החדש הבין שהעברים מועילים מאוד לארצו. רובם היו עובדים מוכשרים ונבונים והוא לא רצה לאבדם. הוא החליט להשוות את מעמדם של צאצאי ישראל לזה של העבדים שמכרו את בהמותיהם, את אדמתם ואת עצמם למלך. "וַיִּשְׁיִמּוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים, לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסִבְלוֹתָם; וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכָּנוֹת, לְפָרְעָה--אֶת-פְּתוֹם, וְאֶת-רַעְמֶסֶס. וְכַאֲשֶׁר יַעֲנֶה אוֹתוֹ, כֹּן יִרְבֶּה וְכֹן יִפְרוֹץ; וַיִּקְצֹוּ, מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיַּעֲבֹדוּ מִצְרַיִם אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּפָרֶךְ. וַיִּמְכְּרוּ אֶת-חַיֵּיהֶם בַּעֲבוּדָה קָשָׁה, בַּחוּמָר וּבְלִבָּנִים, וּבְכָל-עֲבוּדָה, בְּשִׁדָּה--אֶת, כָּל-עֲבוּדָתָם, אֲשֶׁר-עָבְדוּ בָהֶם, בְּפָרֶךְ."

המצרים הכריחו את הנשים העבריות לעבוד בשדות כאילו היו שפחות פשוטות, אבל מספרם של צאצאי ישראל לא קטן. משנוכחו פרעה ושריו שמספרם של העברים הולך וגדל, הם התכנסו והחליטו לאלצם להגדיל את מכסת עבודתם בכל יום. כוונתם הייתה להכניע את העברים בעבודות קשות ומפרכות, וכעסם גבר מאוד כשנוכחו לראות שמספרם של אלה ממשיך לגדול ורוחם איתנה וחזקה.

הניסיונות הבלתי-מוצלחים גרמו למצרים לזעום עוד יותר ולנקוט בצעדים אכזריים יותר – פרעה ציווה להרוג את כל הבנים היילודים מבני ישראל. היה זה השטן עצמו שיזם את מעשי הזדון האלה. הוא ידע שאחד מבני ישראל שאמור להיוולד בקרוב יהיה זה שיציל את עמו מדיכוי העבדות. השטן קיווה שאם יצליח לשכנע את פרעה להרוג את כל הבנים היילודים, תוכניתו של אלוהים תיכשל ולא תצא אל הפועל. אבל הנשים המיילדות יראו את אלוהים יותר מאשר פחדו מפרעה, ולא ביצעו את ההוראה האכזרית שציווה עליהן.

המיילדות לא העזו להרוג את התינוקות העבריים, ואלוהים גמל להן על כך. כשנודע לפרעה שהוראתו אינה מתבצעת הוא זעם מאוד והחליט לנהוג באכזריות רבה הרבה יותר. דבריו היו ברורים ומוחלטים לגמרי. הוא ציווה על נתיניו להשגיח על מעשי העברים ואמר, "כֹּל-הַבֶּן הַיָּלֹד, הַיָּאוֹרֵה תִּשְׁלִיכֶהוּ, וְכָל-הַבֶּת, תִּחְיוּן."

משה

הוראה אכזרית זאת כבר הייתה בתוקף כשנולד משה. אמו, יוכבד, עשתה כל שביכולתה להסתיר את בנה הקטן, ומשלא יכלה עוד להסתירו בבית קלעה סלסילה קטנה מקנה סוף, זיפתה אותה כדי שהמים לא יוכלו לחדור פנימה והניחה אותה ליד גדת הנהר. מרים, אחותו הגדולה של משה, אמורה הייתה להתהלך לאורך הנהר כאילו יצאה לשוח לתומה. היא עקבה בחרדה אחר אחיה הקטן וביקשה לוודא שדבר לא יפגע בו. גם המלאכים השגחו עליו. הם דאגו לכך ששום דבר לא יקרה לתינוק חסר המגן, שאמו האוהבת שמה בתוך הסלסילה והפקידה בידיו של אלוהים, מלווה בתפילה חמה בעיניים דומעות.

כשיצאה בת פרעה לשחות בנהר, כיוונו המלאכים האלה את צעדיה כמעט לאותו מקום שבו הונח העולל הקטן חסר האונים. הנסיכה שמה לב לספינה קטנטנה ומשונה ושלחה את אחת משפחותיה להביאה. כשפתחה הנסיכה את מכסה הספינה הייחודית והמשונה, היא ראתה בתוכה תינוק יפיפה, "וְהָיָה-נֶעֱר בִּזְקָה; וַתִּחְמֹל עָלָיו". בת פרעה הבינה שאם עברית אוהבת עשתה את הספינה המיוחדת הזאת כדי לשמור על חייו של בנה האהוב, ומיד החליטה לאמץ אותו. מרים ניגשה אליה ושאלה, "הֲאֵלֶךְ וְקִרְאתִי לְךָ אִשָּׁה מִיִּנְקָת, מִן הָעִבְרִיּוֹת; וַתֵּינֶק לָךְ, אֶת-הַיֶּלֶד. וַתֹּאמֶר-לָהּ בַּת-פְּרָעָה, לֵכִי". מרים מיהרה אל אמה, שמחה מאוד, ולאחר שסיפרה לה את החדשות הנהדרות האלה, חזרה יחד איתה לבית פרעה. הנסיכה נתנה לאם את בנה, ציוותה עליה להאכילו ואף הבטיחה לשלם לה סכום נאה על כך. יוכבד החלה לבצע בשלווה את פקודתה של הנסיכה, כיוון שעכשיו הייתה יכולה לעשות זאת גלוי ובאופן חוקי. היא האמינה שאלוהים היה זה ששמר על חייו של בנה. היא העריכה את ההזדמנות הנהדרת הזאת שניתנה לה לגדל ולחנך את בנה בעצמה. היא עשתה הכול כדי שמשה יהיה ירא אלוהים ויציית לו. היא לימדה אותו בשקדנות גדולה יותר מאשר לימדה את ילדיה האחרים, כיוון שהרגישה שאלוהים הגן עליו לא בכדי. בנה אמור לבצע משימה מסוימת, חשובה ומשמעותית עד מאוד. שלמה באמונתה, יוכבד מילאה את ליבו של משה ביראת אלוהים ובאהבה לאמת ולצדק ויצקה, טיפה אחר טיפה, את האמיתות האלוהיות אל תוך תבונתו הצעירה. היא התפללה לאלוהים בתקופות ובלהיטות, וביקשה ממנו להגן על בנה מכל השפעה טמאה שהיא. האם הזאת לימדה את בנה לכרוע ברך ולהתפלל לאלוהים, לאל החי והקיים, כיוון שרק הוא יוכל לשומעו ולעזור לו בכל צרה. היא ניסתה להחדיר אל תודעתו את הערצת האל בכל עוצמתה, כיוון שידעה שבקרוב יפרידו בינה לבינו והוא יחזור לאמו המאמצת, הנסיכה. שם, בביתו של הפרעה, יהיה הנער חשוף להשפעתם של כל הפיתויים שאמורים לנתץ את אמונו בקיומו של הבורא, שברא את הארץ ואת השמים.

משה קיבל מהוריו הדרכה שהייתה אמורה לחזק את תבונתו ולהגן עליו מהשפעתם המשחיתה של החטא והגאווה, ובתוך הפאר והמותרות של החיים המלכותיים, להגן עליו מהתנשאות. משה היה בעל לב חכם ותודעה בהירה. הוא לא שכח את ההוראות הצדיקות שקיבל בנעוריו. יוכבד חנכה אותו במשך כל הזמן שעמד לרשותה, אך כשמשה כבר היה כמעט בן שתיים-עשרה, היה עליה להיפרד ממנו. הוא היה בנה של הנסיכה המצרית, בתו של פרעה.

השטן נחל תבוסה. הוא גרם לפרעה להרוג את כל הבנים היילודים, ניסה להכשיל את תוכניתו של אלוהים ולהשמיד את זה שאמור להציל את העם הנבחר. כך קרה, שאלוהים השתמש בצו להרוג את ילדי העברים כדי להפוך את משה לבן

משפחה מלכותית. כך זכה הנער להזדמנות נהדרת לרכוש השכלה ולהתכונן להגשמת משימתו – להוציא את העם העברי ממצרים.

פרעה הכין את נכדו המאומץ לרשת את כס מלכותו. הוא לימד אותו לפקוד על הלוחמים המצריים ולהנהיג אותם בקרב. הלוחמים אהבו את משה וכיבדו אותו, כיוון שהיה מצביא חכם ומוכשר מאוד, "וידע משה את כל חכמת-מצרים וחזק היה בדבריו ובמעשיו" (מעשי השליחים 7:22). המצרים ראו בו אישיות בולטת.

ההכנה המיוחדת לקראת המנהיגות

המלאכים בישרו למשה שאלוהים בחר בו כדי להציל את בני ישראל מעבדות. הם גם הודיעו לזקני העם העברי שהגיע הזמן להצלת עםם ושנבחר האיש שדרכו יבצע אלוהים את הדבר. משה שיער שבני ישראל ישתחררו מהעבדות אחרי מרד, ושהוא יהיה זה שיעמוד בראש הגיס העברי וינהל את המלחמה נגד צבאות מצרים. משה כבש את רגשותיו אל אמו המאמצת ואל פרעה, כדי שההתקשרות שלו אליהם לא תפריע לו לבצע את רצונו של אלוהים. הבורא הגן על משה מפני השפעתה של עבודת אלילים ששלטה סביבו. עקרונות האמת שאותם החל להבין עוד בנעוריו, כיוון שעליהם סיפרו לו הוריו שהיו מאמינים ויראי אלוהים, היו טבועים בזיכרונו לעולם. השיעורים שקיבל כשהיה עוד נער צעיר הועילו לו עד מאוד, בדיוק בתקופה שבה היה זקוק להגנה מפני ההשפעה המשחיתה של החיים המלכותיים. יראת האל לא עזבה אותו מעולם. הוא אהב את אחיו וכיבד את הדת העברית עד כדי כך, שאפילו למען כס המלכות המובטח לא הסתיר את מוצאו.

כשכבר היה בן ארבעים, "ויצא אל-אֶחָיו, וַיֵּרָא, בְּסִבְלוֹתָם; וַיֵּרָא אִישׁ מִצְרִי, מִפָּה אִישׁ-עִבְרִי מֵאֶחָיו. וַיִּפֶּן פָּה וָכֶה, וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ; וַיֵּךְ, אֶת-הַמִּצְרִי, וַיִּטְמְנֵהוּ, בַּחֹל. וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי, וְהָיָה שְׁנֵי-אֲנָשִׁים עִבְרִים נָצִים; וַיֹּאמֶר, לְרִשָּׁע, לָמָּה תִּכֶּה, רֵעֶךָ. וַיֹּאמֶר מִי שְׂמֶךְ לְאִישׁ שֶׁר וְשׁוֹפֵט, עָלֵינוּ--הֲלֹהֵיגָנִי אַתָּה אוֹמֵר, כְּאִשֶּׁר הִרְגָתָ אֶת-הַמִּצְרִי; וַיֵּרָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר, אָכֵן נֹדַע הַדָּבָר. וַיִּשְׁמַע פְּרָעָה אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה, וַיִּבְקֹשׁ לְהַרְגוֹ אֶת-מֹשֶׁה; וַיִּכְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פְרָעָה, וַיָּשָׁב בְּאֶרֶץ-מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל-הַבְּעֹר." (שמות 2:11-15)

אלוהים הראה למשה את הדרך, ובמדבר הוא מצא מקלט בביתו של יתרו, רועה וכהן במדין, שהאמין באלוהים החי וקיים. בנותיו טיפחו את עדריו, וכשנשא משה לאישה אחת מהן, הוא קיבל את הצאן כרכושו. כך חי משה במדבר ארבעים שנה.

משה הזדרז מדי להרוג את האיש המצרי. הוא סבר שבני ישראל יבינו שאלוהים בחר בו כדי להצילם. אבל הבורא התכוון להוציא את בני ישראל ממצרים לא בדרך של מלחמה, כפי שמשה חשב, אלא בכוחותיו המדהימים, כדי שהתהילה תהיה רק לו. אלוהים ניצל את מעשהו של משה כדי לבצע את תוכניתו. הבורא הכניס את משה אל המשפחה המלכותית כדי שיקבל השכלה רחבה ביותר, אבל למרות השכלתו, משה עדיין לא היה מוכן לבצע את המשימה הגדולה שאלוהים הטיל עליו. הוא לא היה יכול לעזוב את ביתו של פרעה ולהיפרד מכל זכויות היתר שלהן זכה בתור נכדו של המלך, ולפיכך לא היה יכול להתחיל בביצוע המשימה המיוחדת של אלוהים. הוא היה זקוק לזמן כדי לרכוש ניסיון ולצלוח קשיים ומחסור. בזמן שהתגורר ביחידות שלח אליו האל את מלאכיו, שנתנו לו הוראות מיוחדות לעתיד. שם, במדבר, רכש משה את השליטה העצמית וענווה. בעודו מטפל בעדרים של יתרו ומבצע את כל מטלותיו הפשוטות, משה התכונן למשימתו המיוחדת – להיות הרועה הרוחני של העדר האלוהי, עם ישראל.

פעם אחת, כשמשה רעה את העדר במדבר והתקרב להר אלוהים חרבה, "וַיֵּרָא מֵלֶאךָ יְהוָה אֵלָיו, בְּלִבַּת-אַשׁ--מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה".

"וַיֹּאמֶר יְהוָה, רְאֵה רָאִיתִי אֶת-עֲנִי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם; וְאֶת-צַעֲקָתָם שָׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נֹגְשָׁיו, כִּי יָדַעְתִּי אֶת-מַכְאוּבָיו. וְאֶרְדּוּ לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם, וְלְהַעֲלוֹתוֹ מִן-הָאֶרֶץ הַהִוא, אֶל-אֶרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה, אֶל-אֶרֶץ זָבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ--אֶל-מְקוֹם הַפְּנִיעִי, וְהַחֲתִי, וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרָזִי, וְהַחֲוִי וְהַיְבוֹסִי. וְעַתָּה, הִנֵּה צַעֲקַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלָי; וְגַם-רָאִיתִי, אֶת-הַלֶּחֶץ, אֲשֶׁר מִצְרַיִם, לֹחֲצִים אוֹתָם. וְעַתָּה לָכֵה, וְאַשְׁלַחְךָ אֶל-פְּרָעָה; וְהוֹצֵא אֶת-עַמִּי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל, מִמִּצְרַיִם. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, אֶל-אֱלֹהִים, מִי אֲנֹכִי, כִּי אֵלֶךְ אֶל-פְּרָעָה; וְכִי אוֹצִיא אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מִמִּצְרַיִם."

הגיע הזמן שבו על-פי רצונו של אלוהים היה משה אמור להחליף את מקל הרועה בשרביט אלוהים. דרכו הביע הבורא את כוחותיו במעשי נסים, בהצלת עמו מהעבדות ובהגנת העם מאויביו הרודפים אחריו.

משה הסכים לבצע את המשימה. הוא ביקר אצל חותנו וקיבל את רשותו לחזור למצרים עם כל משפחתו. הוא לא העז לספר ליתרו על הדבר אשר אלוהים ציווה עליו להודיע לפרעה, כיוון שיתרו לא היה מרשה לאשתו ולבניו ללוות אותו במשימה המסוכנת הזאת. אלוהים חיזק את משה והסיר ממנו כל פחד באומרו: "לֶךְ שֵׁב מִצְרַיִם: כִּי-יָתוּ, כָּל-הָאֲנָשִׁים, הַמְּבַקְשִׁים, אֶת-נַפְשְׁךָ."

התגלות הכוח האלוהי

(שמות ה': 1 – י"ב: 28)

במשך שנים רבות היו בני ישראל עבדים במצרים. בתחילה היו אלה רק כמה משפחות שהגיעו למצרים, אבל עכשיו היה מספרן גדול מאוד. סביב שלטה עבודת אלילים, ורבים מבני המשפחות הללו שכחו את יראת אלוהים האמיתי וזנחו את חוקיו. כמו שכניהם המצרים, גם הם העריצו את השמש, את הירח והכוכבים, את בעלי החיים ואת הפסלים.

כל שהיה סביבם אמור היה להשכיח את אלוהים מתודעתם. אומנם, בין העברים נשארו גם אלה שהמשיכו לזכור ולהאמין באלוהים החי וקיים, שברא את השמים ואת הארץ. ליבם נחמץ כשראו את ילדיהם מביטים במעשי הנבלה של שכניהם שסגדו לאלילים, ואפילו משתתפים בהם. האלילים המצריים היו פסלים חסרי נשמה, עשויים עץ ואבן, ומאמיניהם הקריבו לכבודם קורבנות מדי יום. בני ישראל הנאמנים לאל היו מלאים עצב. הם פנו לאלוהים בייאוש וביקשו ממנו להצילם ולהביאם למקום שבו לא יהיו אלילים והשפעה משחיתה כמו זו שמקיפה אותם כעת.

אבל מספר רב של אנשים מבני ישראל חשבו שטוב יותר להישאר ולהיות עבדים, מאשר ללכת לארץ אחרת ולהיתקל בקשיים בלתי-נמנעים במהלך הדרך. מסיבה זו לא הוציאים אלוהים לחירות אחרי מעשי הנסים הראשונים והסימנים שקיבל פרעה. אלוהים ניהל את כל המאורעות כך, שרוחו העריצה של הפרעה הייתה יכולה להתבטא במלוא כוחה, וכך יכול היה אלוהים להראות לבני העם המצרי ולעמו את כל כוחותיו המדהימים. כך ישאפו בני ישראל לעזוב את מצרים במהרה ולהתחיל להאמין באל האמיתי.

אף-על-פי שרבים מבני ישראל כבר הושחתו בעבודת האלילים, נשארה אמונתם של הנאמנים לאלוהים בלתי-מעורערת. הם לא הסתירו את עקרונותיהם והודו בפני המצרים שהם עובדים את אלוהיהם החי והאמיתי. הם הביאו הוכחות לקיומו והזכירו עובדות היסטוריות, החל מבריאת העולם. למצרים הייתה זו הזדמנות נהדרת להכיר את הדת העברית ואת אלוהיה, אבל כיוון שהעריצו את אליליהם, הם ניסו להשחית את נאמני האל. הם זעמו כאשר אף איום אחד או להפך, מתנה או יחס אכזרי, לא הצליחו להעביר את אותם נאמנים על אמונתם. שני שליטי מצרים האחרונים לאותה תקופה היו עריצים במיוחד ונהגו בעברים באכזריות רבה. זקני ישראל ניסו לעודד את אמונתם הדועכת של בני עמם. הם הזכירו להם את ההבטחות שניתנו לאברהם ואת דבריו הנבואיים של יוסף, שאותם אמר לפני מותו, על אודות הצלתם ממצרים. אבל הרוב, כשראו את המצב העגום שבו נמצאו, איבדו כל תקווה.

ישראל תחת השפעת הסביבה

כששמעו המצרים את תקוותיהם וחלומותיהם של בני ישראל להצלה, הם לגלגו עליהם ודיברו על כוחותיו של אלוהים בזלזול. הם הצביעו על פער המעמדות ואמרו שהעברים הם בסך-הכול עבדים עלובים. הם הוסיפו ושאלו אם אלוהי

העברים באמת כה צדיק, רחום וחזק יותר מהאלילים המצריים, מדוע אינו משחרר את חסידיו? מדוע הוא אינו מראה את גדולתו ואת כוחו ומוציאם לחירות?

המצרים הסבו את תשומת ליבם של בני ישראל לכך שרבים מבני עמם עצמם מעריצים אלילים שונים, על פי בחירתם, אלילים שכעת כונו אלילי שקר. בני העם המצרי שיבחו את אליליהם. הם חשבו שאלילים אלה מביאים להם שגשוג כלכלי, מזון, בגדים ועושר רב. הם גם הודו להם על שהפקידו בידיהם את בני ישראל להיות להם לעבדים. המצרים יכלו לדכא ולהעניש את עבדיהם ואפילו לשלול מן חייהם, ומסיבות אלה לא יכלו העברים אפילו לחשוב שהם עם אמיתי. המצרים לעגו אפילו למחשבה שהעברים ישתחררו בעתיד מהעבדות. פרעה היה מודיע ברברנות שהוא רוצה לראות כיצד מתכוון אלוהי העברים לשחרר את בני עמו מידי.

כל זה גרם לבני ישראל רבים לאבד כל תקווה. נראה היה להם שהכול אבוד, כמו שאמרו פרעה ויועציו. בני ישראל הכירו בעובדת היותם עם עבדים, ולפיכך חשבו שעליהם להסכין עם כל מה שעושים להם, כולל כל סוג של דיכוי מצד שליטיהם. המצרים רדפו את התינוקות העבריים שנולדו, הבנים הזכרים, והרגו אותם. חייהם של בני ישראל היו קשים מאוד, אבל הם המשיכו להאמין באלוהי השמים ולסגוד לו.

בני ישראל השוו את מצבם לזה של המצרים. הם ידעו שאלה אינם מאמינים בקיומו של אלוהי השמים, שבכוחו לברוא או להשמיד. אחדים מהמצרים סגדו לאלילים עשויים עץ ואבן, ואחרים – לשמש, לירח ולכוכבים, אבל כולם שגשגו והיו עשירים. רבים מבני ישראל חשבו שאם אלוהים שריר וקיים באמת והוא נעלה מכל שאר האלילים, הוא לא היה משאירם לעבדות אצל עובדי האלילים. נאמני אלוהים הבינו, שהבורא אפשר את העבדות הזאת מפני שהעברים אינם נאמנים לו כעם. הם מתבוללים ונישאים לבני עמים אחרים, וכך הופכים לעובדי אלילים בעצמם. הם הסבירו לאחיהם בתקיפות שבקרוב יוציאם אלוהים ממצרים וישמיד את המדכאים אותם.

הזמן הגיע. אלוהים נענה לתפילותיהם של בני עמו המדוכא והמשועבד והוציאם ממצרים. הדבר נעשה תוך כדי הפגנת כוחו העצום כל-כך, עד שרוב המצרים נאלצו להודות שאלוהי העברים, שבו ולזלו, רם ונישא יותר מכל אליליהם. הגיעה העת שבה יעניש הבורא את אלה שהעריצו אלילים וסיפרו בגאווה על כל הטובות שקיבלו מאותם פסלים חסרי נשמה. אלוהים האדיר את שמו בין בני האדם, כדי שגם עמים אחרים יוכלו לשמוע על כוחו וליראו כשיראו את עוצמתו. כשראו בני ישראל את מעשי הנסים במו עיניהם, זנחו כולם את עבודת האלילים כדי לעבוד את אלוהיהם בלב טהור. תוך כדי שחרור ישראל ממצרים הראה אלוהים למצרים את רחמיו, שאין לתארם, לעמו. כיוון שדבר לא שכנע את פרעה לשחרר את בני ישראל, החליט האל למצות את הדין עמו, כדי שדרך הניסיון המר הזה יבין המלך המצרי שכוחו של הבורא הוא הכוח החזק ביותר בעולם. כדי ששמו יינשא על שפתייהם של כל בני האדם החיים על פני האדמה, הראה אלוהים לכל העמים את כוחותיו האלוהיים ואת הצדק שלו. על-פי תוכניתו, מעשי הנסים הללו שעשה היו אמורים לחזק את אמונתם של בני ישראל, כדי שגם צאצאיהם יעבדו רק את האל הזה, שעשה כל זאת למענם באהבתו אליהם.

אחרי שפרעה ציווה על בני ישראל להשיג בעצמם את התבן שממנו היה עליהם להכין את הלבנים לבנייה, הכריז משה בפני פרעה שאלוהים, שבו לא הכיר פרעה, מצווה עליו למלא את דרישותיו ולקבל את שלטונו המוחלט.

מכות מצרים

הפיכתם המופלאה של השרביט לנחש ומי הנהר לדם לא נגעו לליבו האכזר של פרעה, אלא רק חיזקו את שנאתו לבני ישראל. כל דבר שאינו טבעי גרם לו לחשוב שבמעשי הנסים האלה ישנו רק קסם, אבל ההוכחות האין סופיות סימלו שאין הדבר כך לגמרי: מכת הצפרדעים נעצרה רק אחרי תפילתו של משה. אלוהים היה יכול להשמיד אותן ולהפוך אותן לעפר ברגע אחד, אבל הוא לא עשה זאת כדי שפרעה לא יחשוב שמדובר בקסם שיכול לעשות כל קסם. כל הצפרדעים מתו, והמצרים אספו אותן בערימות. כל יושבי הארץ ראו את גופותיהן, שנרקבו והרעילו את האוויר. כך קיבלו פרעה וכל העם המצרי הוכחות חותכות שאי-אפשר היה להכחישן. הכול הבינו שאין מדובר בקסם אלא במשפט שאותו עשה אלוהי השמים.

הקוסמים לא הצליחו לייצור כינים כמו שעשה משה. אלוהים לא אפשר שהקוסמים או המצרים יחשבו שהם מסוגלים להביא מגיפה שכזו. עכשיו כבר לא הייתה מחילה על חוסר-האמון של פרעה. אלוהים גרם גם לקוסמים להודות ש"דָּבָר יְהוָה" הוא.

אחרי הכינים נחתו על אדמת מצרים נחילים ענקיים של זבובים. אבל לא היו אלה הזבובים הבלתי-מזיקים שמציקים לנו בעונת השנה החמה. הזבובים שהפנה אלוהים למצרים היו ענקיים וארסיים. עקיצותיהם גרמו לכאב נוראי לבני האדם ולבעלי החיים. את עמו שלו הפריד אלוהים מהמצרים, ולכן אף זבוב אחד לא הופיע ביניהם. אחר-כך שלח הבורא לברקם של המצרים מכה קשה, ובאותו הזמן הגן על הבהמות של בני ישראל – אף בעל חיים אחד לא מת בעדריהם. אחרי המכה הזאת הופיעו על עורם של בני האדם וחיות הבית מורסות קשות, והקוסמים המצרים נוגעו בהן גם הם. אחר-כך שלח אלוהים לארץ מצרים ברד, שהיה מעורבב באש ומלווה ברעם ובברק. זמנה של כל מכה היה ידוע ובושר מראש לכול, כדי שהופעתה לא תוסבר כהופעת משהו מיקרי. אלוהים הוכיח למצרים שהאדמה כולה נמצאת בשליטתו – שליטת האל החי והקיים, אלוהי העברים – שהברד, הרעם והסערה מצייתים לקולו. פרעה, המלך הגאווה ששאל פעם, "מִי יְהוָה אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקוֹלוֹ", נאלץ עכשיו להכיר בו ולהודות, "חָטְאתִי הַפְּעָם: יְהוָה, הַצַּדִּיק, יִנְאִי וְנָעִי, הַרְשָׁעִים". הוא ביקש ממשוה שיבקש עבורו מאלוהים לשים קץ לרעמים ולברקים הנוראיים.

אז שלח הבורא למצרים מכה נוספת – את הארבה. פרעה החליט שטוב יותר להיחשף לסכנה הזאת מאשר לציית לאלוהים. הוא לא חש שום רגשות אשמה כשראה איך מתבצע בארצו הדין הנוראי של אלוהים. אחר-כך הפיל הבורא חושך על מצרים. לא רק האור נמנע מבני האדם – אפילו האוויר הפך להיות כבד, עד כדי כך שקשה היה לנשום. אבל במקום שבו התגוררו בני ישראל היה האוויר, כמו תמיד, צח ונעים, ובתי המגורים היו מלאים אור.

עוד מכה נוראית אחת שלח אלוהים למצרים, והיא הייתה אכזרית הרבה יותר מקודמותיה. באותו זמן נותרו רק המלך וכוהני הדת בהתנגדותם לבקשתו של משה. בני העם המצרי רצו לאפשר לעברים לצאת מהארץ. משה הזהיר את פרעה ואת העם המצרי מפני המכה האחרונה ומתוצאותיה. באותו לילה, שנעשה הלילה הנורא ביותר למצרים וליל הישועה לבני העם הנבחר, נקבע הטקס החגיגי של פסח.

פרעה ועמו עובד האלילים התקשו להסכים לדרישותיו של אלוהי השמים. במשך זמן רב סירב פרעה להיכנע לדרישה לשחרר את בני ישראל. בזמן המכות הנוראיות שפקדו את ארצו הוא הסכים לוותר על דברים מסוימים, אולם מיד לאחר סופה של המגפה או המכה הוא סירב לבצע את אשר הבטיח. כך נשלחו המכות אל מצרים בזו אחר זו, ופרעה לא היה מוותר יותר ממה שהיו עונשיו של אלוהים כופים עליו. פרעה התעקש והמשיך להתנגד לאל גם כשכל ארץ מצרים כבר הייתה הרוסה וחרבה.

בכל פעם הזהירו משה ואהרן את פרעה לפני בוא המכה ופירטו בפניו את אופייה ואת תוצאותיה, שלהן יגרום סירובו לשחרר את עם העברים. וכל פעם הוא ראה שהאירועים מתרחשים בדיוק כפי שנאמר לו, ולמרות זאת – סירב לשחררם. תחילה הוא הרשה להם להקריב קורבנות לאלוהים שלהם על פני האדמה המצרית, וכשמצרים כולה הרגישה על בשרה את כוחו של הזעם האלוהי, הוא הרשה להם לצאת ממצרים, אבל הגביל זאת לגברים בלבד. אחרי שמצרים כבר כמעט נחרבה בארבה, הסכים פרעה לשחרר את הנשים ואת הילדים, ואת הבקר – להשאיר במצרים.

או אז התריע משה בפני פרעה שמלאך אלוהים יהרוג את כל הבנים הבכורים מבני עמו. הייתה זו מכה נוראית וחמורה הרבה יותר מהמכות הקודמות לה, אבל זו הייתה כוונתה. המלך הגאה סירב לקבל את הדין וזעם. המצרים הביטו בבני ישראל, ראו באיזו קפדנות הם מתכוננים ללילה הנוראי ההוא, איך הם מסמנים את משקופי הדלתות והקורות בבתיהם, וצחקו בזלזול.

שחרור בני ישראל מהעבדות במצרים

(שמות י"ב:29 – ט"ו:19)

בני ישראל ביצעו את כל הוראותיו של אלוהים בקפדנות, וכשמלאך המוות עבר מבית מצרי אחד לבית השני הם כבר היו מוכנים לצאת לדרך, מחכים רק שהמלך העיקש ומקרוביו יאשרו להם לעזוב.

"וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה, וַיְהִי הִפָּה כָּל-בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, מִבְּכוֹר פְּרֹעָה הַיּוֹשֵׁב עַל-כִּסְאוֹ, עַד בְּכוֹר הַשָּׂבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבּוֹר; וְכָל בְּכוֹר בְּהֵמָה. וַיָּקָם פְּרֹעָה לַיְלָה, הוּא וְכָל-עַבְדָּיו וְכָל-מִצְרַיִם, וַתְּהִי צָעֲקָה גְדוֹלָה, בְּמִצְרַיִם: כִּי-אִין בֵּית, אֲשֶׁר אִין-נֶשֶׁם מֵת. וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לַיְלָה, וַיֹּאמֶר קוּמוּ צֵאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי--גַּם-אַתֶּם, גַּם-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; וּלְכוּ עֲבַדוּ אֶת-יְהוָה, כְּדִבְרֵךְם. גַּם-צֹאנְכֶם גַּם-בְּקִרְכֶּם קָחוּ פֶּאֶשֶׁר דִּבְרַתְם, וּלְכוּ; וּבִרְכַתְם, גַּם-אוֹתִי. וַתִּחַזַּק מִצְרַיִם עַל-הָעָם, לְמַהֵר לְשַׁלְּחֵם מִן-הָאֶרֶץ: כִּי אָמְרוּ, כֹּלֵנוּ מֵתִים. וַיֵּשֶׁא הָעָם אֶת-בָּצֶקוֹ, טָרֵם יָחִמָּז; מִשְׁאֲרוֹתָם צָרַרְתָּ בְּשִׁמְלָתָם, עַל-שִׁכְמָם. וּבְנֵי-יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ, כְּדִבְרַ מֹשֶׁה; וַיִּשְׁאָלוּ, מִמִּצְרַיִם, כָּלִי-כֶסֶף וְכָלִי זָהָב, וַיִּשְׁמְלוּת. וַיַּהֲנוּ נָתַן אֶת-חֵן הָעָם, בְּעֵינֵי מִצְרַיִם--וַיִּשְׁאָלוּם; וַיַּנְצְלוּ, אֶת-מִצְרַיִם."

ארבע מאות שנה לפני המקרה הזה סיפר אלוהים לאברהם על אשר יקרה, "ויאמר לאברהם, ידוע תדע כי-גר יהיה ורעך בארץ לא להם, ועבדים, ונענו אותם--ארבע מאות, שנה. וגם את-הגוי אשר יעבדו, דן אנוכי; ואחרי-כן יצאו, ברכש גדול." (בראשית ט"ו:13, 14).

"ויסעו בני-ישראל מרעמסס, סכותה, פשש-מאות אלף רגלי הגברים, לבד מטף. וגם-ערכ רב, עלה אתם, וצאן וקָר, מקנה פֶּבַד מאוד."

בני ישראל יצאו ממצרים עם רכוש גדול שלא היה שייך לפרעה, כיוון שהם מעולם לא מכרו לו אותו. יעקוב ובניו ירדו מצרימה עם הבהמות שלהם, ושם גדל מאוד מספר צאצאיו של ישראל, ומספר בהמותיהם גדל עד מאוד גם הוא. אלוהים גזר את דינם של בכורי מצרים במגפה, ולפיכך זירזו המצרים את בני העם הנבחר לעזוב את ארצם במהרה, הם וכל רכושם עמם.

"ויהי, בשלח פרעה את-העם, ולא-נחם אלוהים דרך ארץ פלשתיים, כי קרוב הוא: כי אמר אלוהים, פן-ינחם העם בקראתם מלחמה--ונשבו מצרימה. ויסב אל־הים את-העם דרך המדבר, ים-סוף; וחמשים עלו בני-ישראל, מארץ מצרים. ויקח משה את-עצמות יוסף, עמו: כי השבע השביע את-בני ישראל, לאמר, פקוד פקוד אלוהים אתכם, והעליתם את-עצמותי מזה אתכם."

מגילת האש

"ויסעו, מסכות; ויחננו באתם, בקצה המדבר. ויהנה הולך לפניהם יומם בעמוד ענן, לנחותם הדרך, ולילה בעמוד אש, להאיר להם--ללכת, יומם ולילה. לא-גִּמִּיש עמוד הענן, יומם, ועמוד האש, לילה--לפני, העם."

אלוהים ידע שהפלשתים ינסו להפריע לבני ישראל לעבור דרך אדמותיהם, שיאמרו על העברים שברחו מאדוניהם במצרים וייצאו להילחם בהם. כך, בעודו מוביל את עמו לכיוון הים, התגלה אלוהים לבני האדם לא רק כאל דן ושופט, אלא גם כאל מתחשב. הוא הזהיר את משה שפרעה וצבאו ירדפו אחרי הבורחים, והראה לו את המקום שבו יהיה עליהם להיעצר – על שפת הים. הבורא אמר למשה שעליו להללו מול פרעה וכל צבאו.

ימים אחדים אחרי שאלוהים הוציא את עמו ממצרים, משרתיו של פרעה הודיעו לו שבני ישראל ברחו ולעולם כבר לא יחזרו ולא יעבדו בשבילים. הם הצטערו על שאפשרו להם לעזוב את מצרים, כיוון שזו הייתה מבחינתם אבידה גדולה. אף שכל המצרים נפגעו ממשפט האל, לבבותיהם התקשחו ונעשו אכזריים יותר ויותר בגלל התנגדותם התמידית לו. כעת הם החליטו לרדוף אחרי צאצאיו של ישראל ולהחזירם בכוח למצרים. פרעה לקח איתו צבא גדול מאוד, שש מאות מרכבות, והחל לרדוף אחרי הבורחים. הוא השיג אותם כשחננו על שפת הים.

"וישאו בני-ישראל את-עיניהם והנה מצרים נוסע אחריהם, וייראו מאוד, ויצעקו בני-ישראל, אל-יהנה. ויאמרו, אל-משה, המבלי אין-קברים במצרים, לקחתנו למות במדבר: מה-זאת עשית לנו, להוציאנו ממצרים. הלא-זה הדבר, אשר דברנו אליך במצרים לאמור, חדל ממנו, ונעבדה את-מצרים: כי טוב לנו עבד את-מצרים, ממתנו במדבר. ויאמר משה אל-העם, אל-תיראו--התיצבו וראו את-ישועת יהנה, אשר-נעשה לכם היום: כי, אשר ראיתם את-מצרים היום--לא תוספו לראותם עוד, עד-עולם. יהנה, ילחם לכם; ואתם, תחרשון."

כמה מהר איבדו בני ישראל את אמונתם באלוהים! הרי ראו במו עיניהם את כל אשר עשה למצרים ולארצם, מעשים שבזכותם שחרר פרעה את ישראל, אבל כשהגיע הזמן לבחון את אמונתם זו באלוהים, הם החלו לפקפק ולרטון, שוכחים את כוחו ועוצמתו המדהימים. במקום לסמוך על כוחו של אלוהים, הם שבו ושטחו בפני משה הנאמן את כל דבריהם חסרי האמונה, דברים שאותם אמרו לו עוד במצרים, ואף האשימו אותו במצבם הנואש. משה ניסה לעודדם, לשכנעם לסמוך על אלוהים ולחדול מלומר מילות כפירה באל, כיוון שבקרוב יראו מה יעשה הבורא למענם. הוא פנה אל אלוהים ובלהיטות ביקש ממנו להציל את עמו הנבחר.

ההצלה ליד ים סוף

"וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה, מֶה-תַּעֲשֶׂה אֵלַי; דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, וְיִסְעוּ. וְאַתָּה הָרֹם אֶת-מִטְכָּךְ, וְנִטַּה אֶת-יָדְךָ עַל-הָיָם--וּבִקַּעְתָּ; וַיְבֹאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הָיָם, בַּיּוֹם הַהוּא. מֹשֶׁה הָבִין שְׂאֵלֹהֵימ עוֹמֵד לְהַצִּיל אֶת עַמּוֹ, וְכִי מָקוֹם זֶה שֶׁל מִצּוּקָה הוּא הַזֶּמֶן נִהְיָ לְבֹרָא לְהַבִּיעַ אֶת אֱהָבָתוֹ אֵלֵיהֶם. כְּשִׁיתְּקַרְבוּ אֶל הַיָּם יִצְוֶה עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה לְהַמְשִׁיךְ לַצֵּדוֹד הַלֵּאָה, כְּשֶׁבֶד-בְּבֶד הוּא עֲצָמוֹ יִצְבִּיעַ בְּשֶׁרְבִיטוֹ שְׂאֵתוֹ קִיבֵל מֵאֵלֹהִים, וְיַחֲלֹק אֶת מִי הַיָּם לְשָׁנִים.

"וְאַנִּי, הִנְנִי מַחְזֵק אֶת-לֵב מִצְרַיִם, וַיְבֹאוּ, אֲחֵרֵיהֶם; וְאַפְקָדָה בְּפִרְעָה וּבְכָל-חֵילוֹ, בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו. וְיִדְעוּ מִצְרַיִם, כִּי-אֲנִי יְהוָה, בְּהַפְכֵּדִי בְּפִרְעָה, בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו. וְיִסַּע מֵלֶאֱחֵי, הָאֱלֹהִים, הַהֵלֶךְ לִפְנֵי מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל, וַיֵּלֶךְ, מֵאֲחֵרֵיהֶם; וְיִסַּע עִמּוֹד הָעָנָן, מִפְּנֵיהֶם, וַיַּעֲמֹד, מֵאֲחֵרֵיהֶם. וַיְבֹאוּ בֵּין מַחְנֵה מִצְרַיִם, וּבֵין מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל, וַיְהִי הָעָנָן וַהֲחֹשֶׁךְ, וַיֹּאֲרֶה אֶת-הַלֵּלָה; וְלֹא-קָרַב זֶה אֶל-זֶה, כָּל-הַלַּיְלָה."

מול עיני המצרים הרודפים נתלה ענן של חושך מוחלט והם לא יכלו לראות את בני ישראל הנמלטים. באותו זמן ממש עמדו בני ישראל בתוך ענן של אור. כך גער האל בבני עמו על חוסר אמונם ועל תלונותיהם, ובאותו זמן גילה להם את כוחו כדי לבדוק – האם יאמינו לו לאחר שהביע את סימני האהבה ותשומת-הלב האלה. "וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ, עַל-הָיָם, וַיֵּלֶךְ יְהוָה אֶת-הָיָם בְּרוּחַ קָדִים עֲזָה כָּל-הַלַּיְלָה, וַיִּשָּׂם אֶת-הָיָם לְחִרְבָּה; וַיִּבְקָעוּ, הַיָּמִים. וַיְבֹאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הָיָם, בַּיּוֹם הַהוּא; וַהֲמִים לָהֶם חֹמָה, מִיָּמִינָם וּמִשְׁמָאלָם." הַיָּמִים נִחְצוּ, הַתְּרוֹמָמוּ וְנִעְצְרוּ, כְּמוֹ קִירוֹת קְפֹאִים מִשְׁנֵי הַצַּדִּים, וְיִשְׂרָאֵל הִלְכוּ בֵּינֵיהֶם עַל הַקֶּרֶקַע כְּאִילוֹ הֵייתָה זֹאת יִבְשָׁה.

כל הלילה חגגו המצרים בחושבם שהנה צאצאיו של ישראל שוב בשליטתם. הם חשבו שלעברים אין שום סיכוי להינצל, כיוון שמולם היה ים סוף ומאחוריהם צבא ענק של רודפים. עם בוקר קרבו המצרים אל הים ולפתע ראו שהים נחלק לשניים ואפשר לראות את היבשה, נמשכת בין המים שקפאו כמו קירות. בני ישראל כבר היו באמצע הים, הולכים על הקרקע היבשה. המצרים התמהמהו בעודם חושבים כיצד לנהוג. הם היו מאוכזבים וזעמו על כך שהנה העבדים האלה, שכבר כמעט היו בידיהם – המצרים היו בטוחים לגמרי שיחזירו את כולם למצרים – מצאו לפתע דרך לחצות את הים באמצעו. המצרים החליטו לרדוף אחריהם ולהשיגם.

"וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם, וַיְבֹאוּ אֲחֵרֵיהֶם--כָּל סוֹס פִּרְעָה, רִכְבּוֹ וּפָרָשָׁיו: אֶל-תּוֹךְ, הָיָם. וַיְהִי, בְּאַשְׁמוּרֶת הַבּוֹקֶר, וַיִּשְׁקֹף יְהוָה אֶל-מַחְנֵה מִצְרַיִם, בַּעֲמֹד אֵשׁ וָעָנָן; וַיְהִים, אֶת מַחְנֵה מִצְרַיִם. וַיִּסַּר, אֶת אוֹפֶן מִרְכַּבֹּתָיו, וַיִּנְהָגוּ, בְּכַבְדּוֹת; וַיֹּאמֶר מִצְרַיִם, אֲנוֹסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל--כִּי יְהוָה, נִלְחַם לָהֶם בְּמִצְרַיִם."

המצרים העזו ללכת בים באותה דרך שכיוון אלוהים לעמו, אבל מלאכי אלוהים גרמו לנפילת הגלגלים ממרכבות המצרים וצרה נוספת פקדה אותם. התקדמותם נעשתה איטית ביותר והם החלו לדאוג. כשהם נזכרו במשפט האלוהי שגזר עליהם אלוהים במצרים, וחשבו שגם עכשיו יכול הבורא להפקיד אותם בידי בני ישראל. הם הבינו שאלוהי העברים בעצמו נלחם את מלחמתם ופנו לאחור באימה, כדי לברוח. ואז, "וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה, נֹטֵה אֶת-יָדְךָ עַל-הַיָּם; וַיֵּשְׁבוּ הַיָּם עַל-מִצְרַיִם, עַל-רֶכְבּוֹ וְעַל-פָּרָשָׁיו. וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ עַל-הַיָּם, וַיֵּשֶׁב הַיָּם לַפָּנוֹת בּוֹקֵר לְאַיְתָנוּ, וּמִצְרַיִם, נָסִים לְקִרְאָתוֹ; וַיִּנָּעַר יְהוָה אֶת-מִצְרַיִם, בְּתוֹךְ הַיָּם. וַיֵּשְׁבוּ הַיָּם, וַיִּכְסּוּ אֶת-הָרֶכֶב וְאֶת-הַפָּרָשִׁים, לְכוֹל חֵיל פְּרָעָה, הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם בָּיָם: לֹא-נִשְׁאַר בָּהֶם, עַד-אַחַד. וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הִלְכוּ בִּיבֹשָׁה, בְּתוֹךְ הַיָּם; וְהַיָּם לָקָם חוֹמָה, מִיָּמִינָם וּמִשְׁמָאלָם. וַיּוֹשַׁע יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא, אֶת-יִשְׂרָאֵל--מִיַּד מִצְרַיִם; וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת-מִצְרַיִם, מֵת עַל-שַׁפַּת הַיָּם. וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת-הַיָּד הַגְּדוֹלָה, אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה בְּמִצְרַיִם, וַיִּירָאוּ הָעָם, אֶת-יְהוָה; וַיֹּאמְרוּ, בִּיהוָה, וּבְמֹשֶׁה, עֲבָדוּ."

משראו העברים איך אלוהים, בכוחותיו ובעוצמתו, השמיד את המצרים, הם התאחדו והודו לו בשיר נלהב של תודה ותהילה.

נדודי בני ישראל

(שמות ט"ו:23 – י"ח:27)

במשך שלושה ימים נדדו בני ישראל במדבר לא מצאו שום מקור מים ראויים לשתייה. האנשים סבלו מצמא, "וילינו העם על-משה לאמר, מה-נשמה. ניצצק אל-יהנה, ויורהו יהנה עץ, וישלך אל-המים, וימתקו המים; שם שם לו חוק ומשפט, ושם נסהו. ויאמר אם-שמוע תשמע לקול יהנה אלוהיך, והישר בעיניו תעשה, והאזנת למצותיו, ושמרת כל-חקיו--כל-המחלה אשר-שמתי במצרים, ל'א-אשים עליך, כי אני יהנה, רופאך."

נראה היה שליבם של כל צאצאי ישראל מלא בחוסר אמונה. כשנתקלו בקשיים בדרכם, הם התייחסו אליהם כמו אל משהו שאין אפשרות להתגבר עליו, איבדו את אמונם באלוהים ולא ראו לפנייהם דבר מלבד המוות. "וילינו (וילינו) כל-עדת בני-ישראל, על-משה ועל-אהרן--במדבר. ויאמרו אליהם בני ישראל, מי-יתן מותנו ביד-יהנה בארץ מצרים, בשבתנו על-סיר הפשר, באכלנו לחם לשבע: כי-הוצאתם אותנו אל-המדבר הזה, להמית את-כל-הקהל הזה ברעב." הם עדיין לא סבלו מרעב אמיתי, עדיין היה להם אוכל, אבל הם כבר חששו מן העתיד. בני ישראל לא יכלו לתאר לעצמם איך אפשר יהיה להאכיל מספר כה רב של בני אדם במשך זמן הנדידה הארוך במדבר, ובחוסר אמונתם הם תיארו לעצמם איך ילדיהם מתים מרעב. אלוהים רצה שכאשר באמת יאזל מזונם וכשבאמת ייתקלו בקשיים – יופנו לבבותיהם אליו, לזה שעוזר להם, ובסופו של דבר יאמינו בו. הוא היה מוכן לעזור להם תמיד. אם הם היו פונים אליו למלא את צורכיהם, הוא היה מביע את אהבתו אליהם מיד.

אבל נראה שבני העם הזה פשוט אינם רוצים לסמוך עליו. צאצאיו של ישראל האמינו לאלוהים רק כשהביא להם הוכחות לכוחו ולעוצמתו. אם היו להם אמונה אמיתי וביטחון בו, הם היו יכולים לשאת בקלות את כל הקשיים, הבעיות ואפילו סבל אמיתי. הם היו זוכרים את דבר הצלתם המדהימה מהעבדות המצרית, וכן את הבטחתו של אלוהים לכך שאם יצייתו לו, אף מחלה לא תיגע בהם, והלא אמר, "כי אני יהנה, רופאך."

אחרי הבטחתו המפורשת של אלוהים, היה זה מעשה פשע מצדם לחשוב שהם וילדיהם ימותו מרעב במדבר. בני ישראל סבלו קשות מהעבדות במצרים וילדיהם נדונו למוות, אבל בתשובה לתפילותיהם אלוהים הצילם מכול זה ברוחב לב. הוא הבטיח להיות האל שלהם, לדאוג להם כמו לעם נבחר ולהביאם לארץ רחבה ונהדרת.

אבל בני ישראל נטו לאבד את אומץ ליבם כשנתקלו בקשיים כלשהם בדרך לארץ המובטחת. הם כל-כך סבלו כשהיו עבדים במצרים ועכשיו, כשהיה עליהם לציית לאלוהים, הם לא יכלו להיות לשאת בסבלנות את סבלם. כשחשו עייפים והתחילו לדאוג ולהתייאש הם באו בטענות אל משה, עבדו הנאמן של אלוהים, האשימו אותו בכל הקשיים שבהם נתקלו והביעו בחוסר כבוד את צערם על כך שלא נשארו במצרים, שם היו להם סירים מלאים בשר ושם אכלו לחם עד ששבעו.

שיעור לזמנו

חוסר האמון וטענותיהם של בני ישראל דומים למצבו של העם האלוהי בימינו. בני אדם רבים, כשהם מביטים אל העבר, מתפלאים מחוסר האמונה ומחוסר שביעות רצונם של בני ישראל, אף-על-פי שאלוהים עשה כל-כך הרבה למענם והביא הוכחות לאהבתו אליהם. המאמינים של ימינו חושבים שהם עצמם לא היו נוהגים כך, בחוסר כבוד ובכפיות תודה, אבל ישנם גם כאלה חושבים כך ובכל זאת באותו זמן רוטנים מתלוננים על דברים שאינם משמעותיים כלל. הם אינם מכירים את עצמם. אלוהים בוחן את אמונתם לעתים קרובות, אבל הם אינם עומדים במבחן, בדיוק כמו בני ישראל הקדומים.

אף שהצרכים של רוב בני האדם בימינו מסופקים, הם חוששים להפקיד את עתידם בידי של אלוהים, ולכן מביעים את חוסר אמונם ומתיאשים. הם פוחדים שהמחסור יגיע לפתחם. אחרים דואגים שילדיהם ייתקלו במצבי מחסור. אנשים אלה דוחים את המבחן של אלוהים, כשהוא בודק את אמונתם ואהבתם וגורם להם להיתקל במחסור ובבעיות. הם מתלוננים על אשר אלוהים עושה כדי להפוך אותם לטהורים. ואז מתברר, שאהבתם אינה מושלמת דייה כדי להתגבר על הכול.

אמונתו של העם האלוהי אמורה להיות חזקה, פעילה ואיתנה – אלה התכונות שאלוהים רוצה לראות אצלנו. רק זה שמאמין, יכול לומר, "תברכי, נפשי, את אלהים, וכל קרביי – את שמו הקדוש".

הכחשה עצמית נחשבת בעיני רבים לסבל אמיתי. יש כאלה הנוהגים בסבלנות ובסלחנות כלפי יצריהם המושחתים, אך הגבלתו של תיאבון לא בריא יכולה להביא לכך, שמספר רב של אלה שקוראים לעצמם נוצרים יחשבו שדיאטה רגילה היא רעב. אנשים אלה, כמו גם בני ישראל, יעדיפו עבדות, מחלות גוף ואפילו מוות, רק שיהיו להם סירים מלאים בשר. מים ולחם היה כל שהובטח לבני העם הנבחר בזמנים הקשים.

המנ

"ותעל, שִׁכְבַּת הַטָּל; וְהָיָה עַל-פְּנֵי הַמִּדְבָּר, דֶּק מְחוֹסֶפֶס--דֶּק כִּפְפוּר, עַל-הָאָרֶץ. וַיֵּרְאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אָחִיו מִן הוּא--כִּי לֹא יָדְעוּ, מֶה-הוּא; וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, אֲלֵיהֶם, הוּא הַלֶּחֶם, אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה לָכֶם לֶאֱכֹלָה. זֶה הַדָּבָר, אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה, לִקְטוֹ מִמֶּנּוּ, אִישׁ לְפִי אֶכְלוֹ: עֹמֶר לְגִלְגָּלֹת, מִסֹּפֶר נִפְשֹׁתֵיכֶם--אִישׁ לְאִשָּׁר בְּאֶהְלוֹ, תִּקְחוּ. וַיַּעֲשׂוּ-כֵן, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; וַיִּלְקְטוּ, הַמֶּרְכָּה וְהַמִּמְעִיט. וַיִּמְדוּ בְּעֹמֶר--וְלֹא הִעֲדִיף הַמֶּרְכָּה, וְהַמִּמְעִיט לֹא הִחְסִיר: אִישׁ לְפִי-אֶכְלוֹ, לִקְטוֹ. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, אֲלֵיהֶם: אִישׁ, אֶל-יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד-בֹּקֶר. וְלֹא-שָׁמְעוּ אֶל-מֹשֶׁה, וַיּוֹתְרוּ אֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ עַד-בֹּקֶר, וַיָּרֶם תוֹלְעִים, וַיִּבְאֵשׁ; וַיִּקְצֹף עֲלֵיהֶם, מֹשֶׁה. וַיִּלְקְטוּ אוֹתוֹ בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר, אִישׁ כְּפִי אֶכְלוֹ; וְחֵם הַשֶּׁמֶשׁ, וְנִמְסָ. וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁשִׁי, לִקְטוֹ לָחֶם מִשְׁנֶה--שְׁנֵי הָעֹמֶר, לְאֶחָד; וַיָּבֹאוּ כָל-נְשֵׁי־הָעֵדָה, וַיִּגִּידוּ לְמֹשֶׁה. וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם, הוּא אֲשֶׁר דָּבָר יְהוָה--שִׁבְתוֹן שִׁבְתָּ-קוֹדֶשׁ לַיהוָה, מָחָר: אֵת אֲשֶׁר-תֹּאפּוּ אִפּוֹ, וְאֵת אֲשֶׁר-תִּבְשְׁלוּ בַשֵּׁל, וְאֵת כָּל-הָעוֹדֶף, הַנִּיחוּ לָכֶם לְמִשְׁמַחַת עַד-הַבֹּקֶר. וַיִּנְיִחוּ אוֹתוֹ עַד-הַבֹּקֶר, כְּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה; וְלֹא הִבְאִישׁ, וְרָמָה לֹא-הָיְתָה בוֹ. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶלְהוּ הַיּוֹם, כִּי-שִׁבְתָּ הַיּוֹם לַיהוָה: הַיּוֹם, לֹא תִמְצָאֵהוּ בַשָּׂדֶה. שֵׁשֶׁת יָמִים, תִּלְקְטֵהוּ; וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שִׁבְתָּ, לֹא יִהְיֶה בוֹ."

גם בימינו אנו אלוהים דורש שהיחס אל השבת יהיה לא פחות מאשר באותם ימים, כשנתן הוראות מיוחדות לבני ישראל. הוא ציווה עליהם לאפות את הנדרש ביום השישי ולבשל את השאר כהכנה למנוחת שבת.

אלוהים הביע את אהבתו ודאגתו הגדולים לעמו כששלח להם לחם משמים. "בני האדם אכלו אוכל מלאכים" – כוונתו שהם קיבלו את האוכל מהמלאכים. כשאלוהים נתן לעמו את המן הוא עשה מעשה נסים משולש: ביום השישי הייתה כמות המן גדולה כפליים, ביום השביעי לא היה מן כלל, ומה שנשאר מיום שישי נותר טרי במשך כל השבת, כשבימים האחרים הוא היה מתקלקל. כך נעשה כדי להטביע בתודעתם של בני ישראל את קדושת יום השבת.

כששבעו בני ישראל מהמזון שקיבלו הם החלו להרגיש אשמים בשל חוסר אמונתם וטענותיהם. הם נשבעו להאמין לדברי אלוהים בעתיד ולסמוך עליו, אבל עד מהרה שכחו את הבטחתם, ולא עמדו אפילו במבחן הראשון שאמור היה לבדוק את אמונתם.

מים מהסלע

"וַיִּסְעוּ כָּל-עַדְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִמִּדְבַּר-סִין, לְמִסְעֵיהֶם--עַל-פִּי יְהוָה; וַיַּחֲנוּ, בְּרַפִּידִים, וְאֵין מַיִם, לְשָׁתוֹת הָעָם. וַיִּרְבֶּה הָעָם, עִם-מֹשֶׁה, וַיֹּאמְרוּ, תָּנוּ-לָנוּ מַיִם וְנִשְׁתֶּה; וַיֹּאמֶר לָהֶם, מֹשֶׁה, מִה-תִּרְיֹבוּן עִמָּדִי, מִה-תִּנְסֹן אֶת-יְהוָה. וַיִּצְמָא שָׁם הָעָם לַמַּיִם, וַיִּלְךְ הָעָם עַל-מֹשֶׁה; וַיֹּאמֶר, לָמָּה זֶה תַעֲלִיתֶנּוּ מִמִּדְבָּרִים, לָהֶמֶת אוֹתִי נְאֻם-בְּנֵי נְאֻם-מִקְנִי, בְּצָמָא. וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה לֵאמֹר, מָה אֶעֱשֶׂה לָעָם הַזֶּה; עוֹד מַעַט, וְסָקַלְנִי. וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה, עֲבֹר לִפְנֵי הָעָם, וְקַח אֶתֶּךָ, מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל; וּמִשְׁכָּךְ, אֲשֶׁר הִפִּיתָ בּוֹ אֶת-הַיָּאֹר--קַח בְּיָדְךָ, וְהִלַּכְתָּ. הִנְנִי עֹמֵד לִפְנֶיךָ שָׁם עַל-הַצּוּר, בַּחֲרֹב, וְהִפִּיתָ בְּצוּר וַיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם, וְשָׁתָה הָעָם; וַיַּעַשׂ כֵּן מֹשֶׁה, לְעֵינֵי זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם, מִסֵּה וּמִרְיָכָה: עַל-רִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְעַל נְסוּתָם אֶת-יְהוָה לֵאמֹר, הִיֵּשׁ יְהוָה בְּקִרְבָּנוּ, אִם-אֵין." (שמות 17:1-7)

אלוהים ציווה על בני עמו להתמקם ולבנות את מחנם במקום שבו לא היו מים, כדי לנסותם: האם יסמכו עליו בנסיבות האלה או ששוב יתחילו לרטון? הם אמורים היו לסמוך עליו בכל מקרה, בכל צרותיהם ובעיותיהם, כיוון שזכרו זאת מניסיונם בעבר. היה עליהם להבין ולדעת שהבורא לא יאפשר להם למות בצמא, הלא הבטיח להם שהם בני עמו הנבחרים. אבל במקום לבקש עזרה מאלוהים בלב תמים, החלו שוב כל האנשים לקרוא אל משה ולדרוש ממנו להביא להם מים. אלוהים הראה להם את עוצמתו באופן מופלא שוב ושוב, כדי שיבינו שכל הטובות שהם מקבלים באות ממנו, ושהוא מסוגל לתת אותן וגם לקחתן בחזרה. פעמים כבר נוכחו האנשים בכך ופנו אל אלוהים, אבל כשחשו רעב או צמא – שוב האשימו את משה, כאילו עזבו את מצרים רק כדי לרצותו. משה התעצב כששמע את תלונותיהם הקשות. הוא שאל את אלוהים מה עליו לעשות, כיוון שהאנשים היו כבר מוכנים לסקול אותו באבנים. אלוהים ציווה עליו להכות בסלע בשרביטו. ענן התהילה של האל ניצב בדיוק מול הסלע. "בקע סלע במדבר והרווה אותם כמו מתהום גדול. הוציא מהסלע זרמים, והמים זרמו כמו נהרות".

משה הכה בסלע, אבל ישוע עמד לידו באותו רגע ועשה נס מדהים – מים פרצו מן הסלע הקשה והחלו לזרום. האנשים הצמאים פיתו את אלוהים, באומרם, "לָמָּה זֶה תַעֲלִיתֶנּוּ מִמִּדְבָּרִים, לָהֶמֶת אוֹתִי נְאֻם-בְּנֵי נְאֻם-מִקְנִי, בְּצָמָא." היה זה ה"אם" ששימש ראייה לחוסר אמונם הנפשע כלפי אלוהים, וגרם לפחדו של משה שחשש שהבורא יענישם על

תלונותיהם המזלזלות האלה. אלוהים כחן את אמונתם של בני עמו, אבל הם שוב לא עמדו במבחן. בני ישראל התלוננו על המים ועל המזון והביעו את חוסר שביעות רצונם בקשר למשה. בגלל חוסר האמון הזה אפשר הבורא לאויבים של בני עמו לתקוף אותם, כדי להראות להם מאין באמת באים כוחותיהם.

הצלה מיד עמלק

"וַיָּבֹאוּ, עַמְלִק; וַיִּלָּחֶם עִם-יִשְׂרָאֵל, בְּרַפִּידִם. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוֹשֻׁעַ בְּחַר-לָנוּ אַנְשִׁים, וְצֵא הִלָּחֶם בְּעַמְלִק; מָחָר, אָנוּכִי נִצֵּב עַל-רֹאשׁ הַגִּבְעָה, וּמִטָּה הָאֱלֹהִים, בְּיָדִי. וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ, כְּאֲשֶׁר אָמַר-לוֹ מֹשֶׁה--לְהִלָּחֶם, בְּעַמְלִק; וּמֹשֶׁה אָהָרֹן וְחֹר, עָלוּ רֹאשׁ הַגִּבְעָה. וְהָיָה, כְּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדָיו--וַגֹּבֵר יִשְׂרָאֵל; וְכֹאשֶׁר יָנִיחַ יָדָיו, וַגֹּבֵר עַמְלִק. וַיְדִי מֹשֶׁה כַּבָּדִים, וַיִּקְחוּ-אֶבֶן וַיִּשְׁלִימוּ תַּחְתָּיו וַיִּשָּׁב עָלֶיהָ; וְאָהָרֹן וְחֹר תָּמְכוּ בְּיָדָיו, מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד, וַיְהִי יָדָיו אֲמוּנָה, עַד-בֹּא הַשָּׁמֶשׁ."

כשֶׁמֶשֶׁה הִחֲזִיק אֶת יָדָיו מִרְמוֹת מַעְלָה לַשָּׁמַיִם, בַּעֲדוֹ אוֹחֹז בַּמִּטָּה הָאֱלֹהִי וּמִבְקֵשׁ אֶת עֲזֶרְתָּהּ הָאֵל, נִלְחָמָה יִשְׂרָאֵל בְּאוֹיְבֶיהָ וַגֹּבֵרָה עֲלֵיהֶם. כְּשֶׁהוֹרִיד מֹשֶׁה אֶת יָדָיו אֵיבָדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יִתְרוֹנָם בַּקֶּרֶב, וְאֵז הָיוּ הָאוֹיְבִים גּוֹבְרִים עֲלֵיהֶם. מֹשֶׁה שׁוֹב הָרִים אֶת יָדָיו כְּלָפִי מַעְלָה וְשׁוֹב הַמִּזְל וְהַהֲצִלָּה הָיוּ אֲצֵל יִשְׂרָאֵל, וְשׁוֹב נִיגַף הָאוֹיֵב מִפְּנֵיהֶם.

הִרְמַת יָדָיו שֶׁל מֹשֶׁה כְּלָפִי מַעְלָה סִימְנָה לְבְנֵי הָעָם שֶׁכֹּאשֶׁר הֵם סוֹמְכִים עַל אֱלֹהִים וּמַאֲמִינִים בְּכּוּחֹתָיו, כְּשֶׁהֵם מְרוֹמְמִים אֶת תְּהִילַת כֹּס מַלְכוּתוֹ, הוּא נֹאבֵק לְמַעַנָם וְגוֹבֵר עַל כָּל אוֹיְבֵיהֶם. אֲבָל כְּשֶׁהֵם אֵינָם מַאֲמִינִים בְּכּוּחֹתָיו וְסוֹמְכִים עַל כּוֹחַם שֵׁלֵהֶם בְּלִבָּד, הֵם נַעֲשִׂים חֲלָשִׁים הַרְבֵּה יוֹתֵר מִכָּל אוֹיְבֵיהֶם, אֲפִילוֹ מֵאלֹהֵי שָׁאִינָם יוֹדְעִים אֶת אֱלֹהִים, וְאלֹהֵי גּוֹבְרִים עֲלֵיהֶם. "וַיִּחְלַשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת-עַמְלִק וְאֶת-עַמּוֹ, לְפִי-חֶרֶב."

"וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה, כְּתוֹב זֹאת זִכְרוֹן בְּסֵפֶר, וְשִׁים, בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ: כִּי-מָחָה אֶמְחָה אֶת-זִכְרֵךְ, עַמְלִק, מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם. וַיְכֹן מֹשֶׁה, מִזִּבְחֹ; וַיִּקְרָא שְׁמוֹ, יְהוָה נָסִי. וַיֹּאמֶר, כִּי-יָד עַל-כַּסֵּי, מִלְחָמָה לִיהוָה, בְּעַמְלִק--מִדּוֹר, דּוֹר."

אִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ רוֹטְנִים וּמַתְלוֹנְנִים כְּלָפִי אֱלֹהִים, הוּא לֹא הָיָה מֵאֲפָשֶׁר לְאוֹיְבֵיהֶם לְצַאת נֶגְדָם לְמַלְחָמָה, אִף לֹא פֶעַם אַחַת.

בִּיקוּר יִתְרוֹ

לְפָנֶי צֵאת מֹשֶׁה מִמִּצְרַיִם הוּא שִׁלַּח אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת יְלָדָיו בְּחִזְרָה אֶל בֵּית חוֹתָנוֹ. עַכְשָׁיו, מִשְׁשִׁמַּע יִתְרוֹ עַל דְּבַר הַצִּלָּתָם הַמוֹפְלָאָה שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, הוּא בָא לְבַקֵּר אֶת מֹשֶׁה בַּמִּדְבָּר וְהִבִּיא עִמּוֹ אֶת מִשְׁפַּחְתּוֹ. "וַיֵּצֵא מֹשֶׁה לְקִרְיַת חוֹתָנוֹ, וַיִּשְׁתַּחֲוֶה וַיִּשָּׂק-לוֹ, וַיִּשְׁאַל אֶת-יְהוֹשֻׁעַ לְרַעְיָהּ, לְשָׁלוֹם; וַיָּבֹאוּ, הָאֵהָלָה. וַיְסַפֵּר מֹשֶׁה, לְחוֹתָנוֹ, אֶת כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְפָרְעָה וּלְמִצְרַיִם, עַל אוֹדוֹת יִשְׂרָאֵל: אֶת כָּל-הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מָצְאתָם בְּדַרְכְּךָ, וַיִּצְלַם יְהוָה. וַיַּחֲדֵךְ יִתְרוֹ--עַל כָּל-הַטּוֹבָה, אֲשֶׁר-עָשָׂה יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל: אֲשֶׁר הֲצִילוֹ, מִיַּד מִצְרַיִם. וַיֹּאמֶר, יִתְרוֹ, בְּרוּךְ יְהוָה, אֲשֶׁר הֲצִיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד פָּרְעֹה: אֲשֶׁר הֲצִיל אֶת-הָעָם, מִתַּחַת יַד-מִצְרַיִם. עַתָּה יָדַעְתִּי, כִּי-גָדוֹל יְהוָה מִכָּל-הָאֱלֹהִים: כִּי בְדַבָּר, אֲשֶׁר יָדוּ עֲלֵיהֶם. וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֲתָן מֹשֶׁה, עוֹלָה וּזְבָחִים--לְאֱלֹהִים; וַיָּבֹאוּ אָהָרֹן וְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל, לְאַכֵּל-לֶחֶם עִם-חֲתָן מֹשֶׁה--לְפָנֵי הָאֱלֹהִים."

עד מהרה הבחין יתרו הפיקח שעול כבד מאוד מוטל על כתפי משה. אנשים רבים מאוד נהגו לפנות אליו ולשטוח בפניו את כל בעיותיהם הקשות, והוא היה פותר אותן בהתאם לחוקי אלוהים. אמר יתרו למשה: "עתה שמע בקולי, איש צדק, ויהי אלהים, עמך; הִיָּה אִתָּה לְעֵם, מֹלֵה אֱלֹהִים, וְהִבֵּאתָ אִתָּה אֶת-הַדְּבָרִים, אֶל-הָאֱלֹהִים. וְהִזְהַרְתָּ אֹתָם, אֶת-הַחֲקִים וְאֶת-הַתּוֹרָה; וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם, אֶת-הַדְּבָרֶיךָ יְלֹכֹוּ בָּהֶם, וְאֶת-הַמַּעֲשֵׂה, אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה. וְאִתָּה תִּחְזֶה מִכָּל-הָעָם אֲנָשִׁי-חַיִּל יִרְאִי אֱלֹהִים, אֲנָשִׁי אֱמֶת--שֹׁנְאֵי בָצַע; וְשֹׂמְרֵי עֲלֵהֶם, שְׂרֵי אֲלָפִים שְׂרֵי מֵאוֹת, שְׂרֵי חֲמִשִּׁים, וְשְׂרֵי עֶשְׂרֵת. וְשִׁפְטוּ אֶת-הָעָם, בְּכָל-עֵת, וְהָיָה כָּל-הַדְּבָר הַגָּדֹל יָבִיאוּ אֵלֶיךָ, וְכָל-הַדְּבָר הַקָּטָן יִשְׁפְּטוּ-הֶם; וְהָקֵל, מַעְלֶיךָ, וְנִשְׁאֹו, אִתְּךָ. אִם אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה, תַּעֲשֶׂה, וְצִוְּךָ אֱלֹהִים, וְנִכְלַתָּ עֲמָד; וְגַם כָּל-הָעָם הַזֶּה, עַל-מְקוֹמוֹ יָבֹא בְּשָׁלוֹם."

"וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה, לְקוֹל חֲתָנּוֹ; וַיַּעַשׂ, כֹּל אֲשֶׁר אָמַר. וַיִּבְחַר מֹשֶׁה אֲנָשִׁי-חַיִּל מִכָּל-יִשְׂרָאֵל, וַיִּתֵּן אֹתָם רְאִשִּׁים עַל-הָעָם--שְׂרֵי אֲלָפִים שְׂרֵי מֵאוֹת, שְׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשְׂרֵי עֶשְׂרֵת. וְשִׁפְטוּ אֶת-הָעָם, בְּכָל-עֵת: אֶת-הַדְּבָר הַקָּטָן יָבִיאוּ אֵל-מֹשֶׁה, וְכָל-הַדְּבָר הַקָּטָן יִשְׁפְּטוּ הֵם. וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה, אֶת-חֲתָנּוֹ; וַיֵּלֶךְ לוֹ, אֶל-אֲרָצוֹ."

משה לא חש עצמו נעלה מעל שאר בני האדם, וכיוון שכך קיבל ברצון את עצת חותנו. אלוהים אמנם רוממו ועשה מעשי נסים רבים מידיו, אבל משה לא חשב שאם אלוהים בחר בו לעזור ולתת הוראות לאחרים – אין הוא צריך ללמוד עוד דבר בעצמו. הוא קיבל את עצותיו של יתרו בתור פיתרון חכם, בשמחה.

חוקי אלוהים

(שמות י"ט, כ)

אחרי שעזבו בני ישראל את רפידים הם הגיעו ל "מדבר סיני, ויחגו, במדבר; ויחן-שם ישראל, נגד החר. ומשה עלה, אל-האלהים; ויקרא אליו יהוה, מן-החר לאמר, כה תאמר לבית יעקוב, ותיגיד לבני ישראל. אתם ראיתם, אשר עשיתי למצרים; ואשא אתכם על-כנפי נשרים, ואבא אתכם אלי. ועתה, אם-שמוע תשמעו בקלי, ושמרתם, את-בריתי--והייתם לי סגלה מכל-העמים, כי-לי כל-הארץ. ואתם תהיו-לי ממלכת כהנים, וגוי קדוש: אלה, הדברים, אשר תדבר, אל-בני ישראל. ויבא משה, ויקרא לזקני העם; וישם לפניהם, את כל-הדברים האלה, אשר צוהו, יהוה."

בני ישראל קיבלו את מצוותיו של אלוהים ואמרו, פה אחד, כל אשר יצווה אלוהים – נעשה. ומשה הביא את דבריהם בחזרה אל אלוהים. "ויאמר יהוה אל-משה, הנה אנכי בא אליך בעב הענן, בעבור העם השמע העם בדברי עמך, וגם-בך יאמינו לעולם."

כשהיו בני ישראל נתקלים בבעיות כלשהן בדרכם, הם תמיד כעסו על משה ואהרון, והאשימו אותם בכך שהוציאו אותם ממצרים כדי להמיתם. אלוהים הילל ופאר את משה בפניהם, כדי שבעתיד יסמכו עליו ויבצעו את הוראותיו ביודעם שהוא פועל בהשראת האל ובפקודתו.

ההכנות לפגישה עם אלוהים

כדי שהבורא יוכל להתקרב לעמו, לא רק דרך מלאכיו, ולבשר להם פנים אל פנים את חוקיו ומצוותיו, הורה אלוהים למשה על הכנות מסוימות אותן אמור העם לבצע. "ויאמר יהוה אל-משה לך אל-העם, וקדשתם היום ומחר; וכבסו, שמלתם. והיו נכנים, ליום השלישי: כי ביום השלישי, ירד יהוה לעיני כל-העם--על-הר סיני."

באותם ימים של הכנות מצווה היה על האנשים להימנע מהעבודות ומדאגות, אלא רק לחשוב על ההקדשה לאלוהים. אלוהים ציווה עליהם לכבס את בגדיהם, ובימינו אלוהים לא פחות תובעני. הוא אלוהים של סדר וארגון, וגם בזמננו מצווה על עמו שעל פני האדמה לשמור בקפדנות על הסדר והניקיון. אלה העובדים את אלוהים בבגדים מלוכלכים ועם לב מזוהם אינם מוצאים חן בעיניו. עצוב לו לראותם מפגינים חוסר כבוד כלפיו, הוא אינו מקבל את תפילותיהם של אלה שבאו להשתחוות לו מלוכלכים ומרושלים, כיוון שהדבר נחשב לפגיעה בכבודו. לאלוהים, שברא את השמים ואת האדמה, חשובים מאוד הסדר והניקיון. חשובים עד כדי כך שהוא אמר: "וכבסו, שמלתם."

"והגבלת את-העם סביב לאמר, השמרו לכם עלות בחר ונגע בקצהו: כל-הנגע בחר, מות יומת. לא-תגע בו יד, כי-סקול יסקל או-ירה יירה--אם-בהמה אם-איש, לא יחנה; במשך, היבל, המה, יעלו בחר." על-פי תוכניתו של אלוהים, המצווה הזאת אמורה הייתה לקבע בתודעתם של בני העם המרדן הזה כבוד עמוק לאלוהים ולחוקיו.

הופעתו הנשגבת של אלוהים

"וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְהִית הַבֶּקֶר, וַיְהִי קֹלֶת וּבְרָקִים וַעֲנָן כָּבֵד עַל-הָהָר, וְקוֹל שֹׁפָר, תִּזְק מְאֹד; וַיִּתְּרֵד כָּל-הָעָם, אֲשֶׁר בַּמִּחָנָה." צבא המלאכים שליווה את התפארת האלוהית עצמה זימן את בני האדם על-ידי צלילים הדומים לצלילו של שופר, שהיה מתחזק יותר ויותר עד שהאדמה כולה רטטה.

"וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת-הָעָם לִקְרַאת הָאֱלֹהִים, מִן-הַמִּחָנָה; וַיַּתְיָצְבוּ, בְּתַחֲתֵית הָהָר. וְהָר סִינַי, עָשָׂן כְּלוֹ, מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו יְהוָה, בָּאֵשׁ; וַיַּעַל עֲשָׂנוּ כַּעֲשֹׁן הַכֶּבֶד, וַיִּתְּרֵד כָּל-הָהָר מְאֹד." תפארת האל עצמה ירדה בתוך ענן מלווה בפמליית מלאכים. נראה היה שההרים סביב זוהרים כעולים באש.

"וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר, הוֹלֵךְ וְחֹזֵק מְאֹד; מֹשֶׁה וְזָבֵר, וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל. וַיִּרְדּוּ יְהוָה עַל-הָר סִינַי, אֶל-רֹאשׁ הָהָר; וַיִּקְרָא יְהוָה לְמֹשֶׁה אֶל-רֹאשׁ הָהָר, וַיַּעַל מֹשֶׁה. וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה, רֵד הָעֵד בָּעָם: פֶּן-יִהְיֶה רָסוּס אֶל-יְהוָה לְרָאוֹת, וְנִפְל מִפְּנֵי רָב. וְגַם הַכֹּהֲנִים הַנִּגְשִׁים אֶל-יְהוָה, יִתְקַדְּשׁוּ: פֶּן-יִפְרֹץ בָּהֶם, יְהוָה."

כך, מהר סיני, הכריז האל הנשגב את חוקיו, כדי שבני-האדם יאמינו בו. הכרזת החוקים והמצוות לוותה במופעים ובהבעות כבירים של כוחותיו ושלטונו, כדי שיראו האנשים וידעו שהוא האל האמיתי והיחיד. משה לא זכה להיכנס אל תוך ענן התהילה המקיף את האל, אלא רק להתקרב אליו ולהיכנס אל האפלה הסמיכה ששררה סביבו. וכך ניצב משה בין העם לבין אלוהים.

החוק האלוהי, שהוכרז מהר סיני

אחרי שהביא הוכחות ניצחות ומרהיבות כאלה של כוחו, אמר אלוהים לבני עמו מי הוא: "אֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים". אלוהים שהפגין את כוחותיו והראה את תהילתו במצרים, עכשיו הכריז על חוקיו:

"לֹא-יְהִי לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים, עַל-פָּנָי."

"לֹא-תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל, וְכָל-תְּמוּנָה, אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל, וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת--וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם, מִתַּחַת לָאָרֶץ. לֹא-תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם, וְלֹא תַעֲבֹדֵם: כִּי אֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, אֵל קַנָּא--פֶּקֶד עֹוֹן אָבֹת עַל-בָּנִים עַל-שְׂלֵשִׁים וְעַל-רִבְעִים, לְשֹׂנְאִי. וְעָשָׂה חֶסֶד, לְאֵלִפִּים--לְאֶהֱבִי, וּלְשֹׂמְרֵי מִצְוֹתַי."

"לֹא תִשָּׂא אֶת-שֵׁם-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, לְשָׁוָא: כִּי לֹא יִנָּקֶה יְהוָה, אֶת אֲשֶׁר-יִשָּׂא אֶת-שְׁמוֹ לְשָׁוָא."

"זָכוֹר אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת, לְקַדְּשׁוֹ. שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד, וַעֲשִׂיתָ כָּל-מְלֶאכֶתְךָ. וַיּוֹם, הַשְּׁבִיעִי--שַׁבָּת, לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ: לֹא-תַעֲשֶׂה כָּל-מְלֶאכֶה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתְּךָ, עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וּבְהֶמְתְּךָ, וְגֵרְךָ, אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ. כִּי שֵׁשֶׁת-יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ, אֶת-הַיָּם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר-בָּם, וַיָּנַח, בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי; עַל-כֵּן, בֵּרַךְ יְהוָה אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת--וַיְקַדְּשֵׁהוּ."

"כִּבֵּד אֶת-אָבִיךָ, וְאֶת-אִמְךָ--לְמַעַן, יֵאָרְכוֹן יָמֶיךָ, עַל הָאֲדָמָה, אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ."

"לא תרצח".

"לא תנאף".

"לא תגנב".

"לא-תענה ברעך עד שקר".

"לא תחמד, בית רעך; לא-תחמד אשת רעך, ועבדו ונאמנו ונשורו ונחמרו, וכל, אשר לרעך".

שתי המצוות הראשונות שאותן ציווה אלוהים הן אזהרות מפני עבודת אלילים, כיוון שזו גרמה לחטאים איומים של בני האדם, שבאה לידי ביטוי בהקרבת קורבנות אדם בניגוד לרצונו של אלוהים. במצוותיו ביקש האל בעצם להגן על בני האדם ממעשה הנבלה הזה. ארבע המצוות הראשונות אמורות היו לקבוע את יחסם וחובתם של בני האדם לאלוהים. המצווה הרביעית ניתנה כראיה לקשר האמיץ בין האדם לאל – שמירת השבת לטובתם ולרווחתם של בני האדם ולהאדרת שם אלוהים. ששת המצוות האחרונות עוסקות בחובותיו של האדם למשפחתו ולסובבים אותו.

שמירת השבת מסמנת את הקשר הנצחי בין אלוהים לבין עמו. בחיים בא הדבר לידי ביטוי בכך ששומרי השבת מוכיחים בכך שהם מאמינים באלוהים האמיתי השריר וקיים, בורא השמים והאדמה. השבת ניתנה כסימן ואות בין אלוהים לעמו למשך כל זמן חיי האדם עלי-אדמות.

"וכל-העם ראים את-הקולות ואת-הלפידים, ואת קול השפר, ואת-ההר, עשן; וירא העם ויגעו, ויעמדו מרחק. ויאמרו, אל-משה, דבר-אתה עמנו, ונשמעה; ואל-ידבר עמנו אלהים, פן-נמות. וי'אמר משה אל-העם, אל-תיראו, כי לבצעבור נסות אתכם, כה האלהים; ובעבור, תהיה יראתו על-פניכם--לבלי תחטאו. ויעמד העם, מרחק; ומשה נגש אל-הערכפל, אשר-שם האלהים. ויאמר יהוה אל-משה, כה תאמר אל-בני ישראל: אתם ראיתם--כי מן-השמים, דברתי עמכם."

נוכחותו האדירה של אלוהים על הר סיני, רעידת האדמה שלה גרמה נוכחותו, הרעם והברק שליוו את הופעתו של אלוהים בפני עמו – כל זה גרם לבני האדם לפחד רב ומתן כבוד לגדולתו הקדושה. משתאים, ביקשו האנשים להתרחק ממקום נוכחותו מלאת ההוד. הם לא יכלו לעמוד בכפיפה אחת עם תהילת האל הנוראה.

הסכנה שבעבודת אלילים

אלוהים שביקש להגן על בני ישראל מפני עבודות אלילים פנה אליהם שוב, "לא תעשון, אתי: אלהי כסף ואלהי זהב, ל'א תעשו לכם." האל דאג שמא העברים, כמו המצרים, יבנו לעצמם פסלים ויחלו לסגוד להם כאילו הם אלוהים.

אלוהים אמר למשה, "הנה אנכי שלח מלאך, לפניך, לשמרך, בדרך; ולהביאך, אל-המקום אשר הכנתי. השמר מפניו ושמע בקלו, אל-תמר בו: כי לא ישא לפשעכם, כי שמי בקרב. כי אם-שמוע תשמע, בקלו, ועשית, כל אשר אדבר--ואיבתי, את-איביך, וצרת, את-צריך. כי-ילך מלאכי, לפניך, והביאך אל-האמרי והחתי, והפרזי והכנעני החוי והיבوسی; והקחתי. "(שמות כ"ג:20-23). המלאך שהלך לפני בני ישראל היה ישוע המשיח.

"לא-תשתחנה לאלהיהם ולא תעבדם, ולא תעשה כמעשיהם: כי הרס תהרסם, וישפר תשפר מצבתיהם. ועבדתם, את יהנה אלהיכם, ובכך את-לחמך, ואת-מימך; וחסרתי מקלה, מקרבך." (שמות כ"ג:24, 25).

אלוהים רצה שבני עמו יבינו שהוא האל היחידי, הוא ורק הוא. וכשיגברו בני ישראל על העמים עובדי האלילים שמסביבם, עליהם להשמיד את כל הפסלים והאלילים שלהם סגדו בני אותו עם. רוב רובם של הפסלים האלה היו עשויים מלכת מחשבת ויקרים מאוד. אם לא יושמדו, עלולים בני ישראל, שכבר היו עדים להערצתם של חסרי הנשמה האלה במצרים, להתפתות לעובדם. אלוהים רצה שעמו ידע שבגלל עבודות אלילים שוררים בעולם חוסר כבוד ורוע, ושהוא משתמש בהם, בבני ישראל, כדי להעניש את העמים האלה ולהשמיד את אליליהם המזויפים.

"את-אימתי, אשלח לפניך, והמתי את-כל-העם, אשר תבא בהם; ונתתי את-כל-איביך אליך, ערף. ושלחתי את-הצרעה, לפניך; וגרשה, את-החוי את-הפנעני ואת-החתי--מלפניך. לא אגרשנו מפניך, בשנה אחת: פן-תהיה הארץ שממה, ורבה עליך חית השדה. מעט מעט אגרשנו, מפניך, עד אשר תפרה, ונתת את-הארץ. ושתתי את-גבלך, מים-סוף ועד-ים פלשתיים, וממדבר, עד-הנהר: כי אתו בנדכם, את ישבי הארץ, וגרשתמו, מפניך. לא-תכרת להם ולאליהם, ברית. לא ישוב בארצך, פן-יחטיאו אתך לי: כי תעבד את-אלהיהם, כי-יהיה לך למוקש." (שמות, כ"ג:27-33).

הבטחותיו אלה של אלוהים לעמו יתבצעו רק אם בני עמו יצייתו לו. אם יעבדו העברים את הבורא בכל ליבם, הוא יעשה מעשים גדולים למענם.

אחרי שמשה קיבל את כל ההוראות וההבטחות מאלוהים, שניתנו לו רק בתנאי שבני עמו יצייתו לו, אמר לו הבורא, "עלה אל-יהוה, אתה ואהרן נדב ואביהוא, ושבעים, מזקני ישראל; והשתחויתם, מרחק. ונגש משה לבדו אל-יהוה, והם לא יגשו; והעם, לא יעלו עמו. ויבא משה, ויספר לעם את כל-דברי יהוה, ואת, כל-המשפטים; ויען כל-העם קול אחד, ויאמרו, כל-הדברים אשר-דבר יהוה, נעשה." (שמות, כ"ד:1-3).

משה לא כתב את כל עשרת הדיברות, אלא את ההוראות שהיה עליהם לבצע כפי שציווה אלוהים, ואת ההבטחות שניתנו לבני ישראל בתנאי שיצייתו לאלוהים. הוא קרא כל זאת בפני כל הקהל הרב, ובני ישראל הבטיחו לבצע את כל אשר אמר אלוהים במעמד הרם. משה כתב את הבטחתם החגיגית בתוך ספר והעלה קורבן לאלוהים בשם כל העם.

"ויקח ספר הברית, ויקרא באזני העם; ויאמרו, כל אשר-דבר יהוה נעשה ונשמע. ויקח משה את-הדם, ויזרק על-העם; ויאמר, הנה דם-הברית אשר פרת יהוה עמכם, על כל-הדברים, האלה." וכל העם חזר על שבועתו החגיגית לאלוהים – לבצע את כל אשר ציווה ולהיות צייתניים ונאמנים לו.

החוק האלוהי הנצחי

חוקי אלוהים היו קיימים הרבה לפני בריאתו של האדם. חייהם של המלאכים ושל כל תושבי השמים נקבעו על-ידי העקרונות המוסריים שלהם. השטן סולק מהשמים כיוון שעבר על עקרונות השליטה הקדושים של אלוהים. כשאלוהים ברא את אדם ואת חווה הוא גילה בפניהם את חוקיו. אז לא היו חוקי כתובים, אבל הוא אמרם בעל-פה. שבת, שעליה מדובר במצווה הרביעית, הייתה קבועה עוד בגן העדן. אחרי בריאת העולם ובני האדם, ברא אלוהים עבורם את השבת. אחרי מעשה החטא של אדם שום דבר לא השתנה בחוקיו של אלוהים. העקרונות שעליהם מדובר בעשרת הדיברות היו

קיימים עוד לפני מעשה החטא, ואופיים הותאם למצב הטהור של היצורים הקדושים. לאחר מעשה החטא, העקרונות, שהם הבסיס של המצוות האלה, לא השתנו, אבל בגלל מצבו החדש של האדם הופיעו כמה מצוות חדשות.

כך נקבע המנהג להקריב בעלי חיים, כדי שהזכיר לאדם שמאז פקפק באלוהים בפעם הראשונה, המוות הוא העונש על חטא זה. ישנה סיבה לכך שישוע מת כקורבן לכל החטאים של בני האדם, כיוון שכך הוא הגן על כבודו של החוק האלוהי והעניק לבני האדם את ההזדמנות להימנע מהעונש. ההקרבה של ישוע אמורה הייתה ללמד את האדם שחטא להשלים, להתחרט ולהאמין באלוהים, שיכול למחול לזה שעבר על חוקיו, בזכות מותו של בנו. אם חוקיו של אלוהים לא היו מופרים, לא היה המוות קיים ולא היה צריך לקבוע צווים חדשים, מותאמים למצבו החדש של האדם לאחר החטא.

אדם לימד את צאצאיו לציית לחוקי אלוהים, והחוק עבר מדור לדור דרך האנשים יראי האלוהים. העבירה התמידית על החוק גרמה לכך שהארץ כולה הושמדה במי המבול, וידיעת החוקים נשארה רק אצל נוח ובני משפחתו הטהורים, שאותם הציל אלוהים בתיבה. אחרי המבול הסביר נוח לצאצאיו את עשרת הדיברות. החל מאדם ובמשך חייהם של כל הדורות הבאים הגן אלוהים על אלה ששמרו את חוקיו בליבם. הוא אמר על אברהם, "עֲקֵב, אֲשֶׁר-שָׁמַע אֲבִרְהָם בְּקוֹלִי; וַיִּשְׁמַר, מִשְׁמַרְתִּי, מִצְוֹתִי, חֻקֹּתַי וְתוֹרָתִי." (בראשית כ"ו:5).

אלוהים נגלה לאברהם ואמר לו, "וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי-אֵל שְׁדֵי--הַתְּהֵלֶךְ לְפָנַי, וְהָיָה תָמִיד. וְאַתָּה בְּרִיתִי, בֵּינִי וּבֵינְךָ; וְאַרְבָּה אוֹתְךָ, בְּמֵאד מְאֹד." (בראשית פרק י"ז:1,2). "וְהִקְמַתִי אֶת-בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינְךָ, וּבֵין זֶרְעֶךָ אֲחֵרֶיךָ לְדֹרֹתָם--לְבְרִית עוֹלָם: לְהִיּוֹת לָךְ לְאֱלֹהִים, וּלְזֶרְעֶךָ אֲחֵרֶיךָ." (בראשית פרק י"ז:7).

אז ציווה האל על אברהם ועל צאצאיו את מצוות ברית המילה, כדי שהעברים ימולו את העורלה, סמל לכך שאלוהים בחר בהם מכל שאר העמים להיות העם שלו, הנבחר, האוצר היקר לו. בקיימם את הברית הזו, הם מביטחים לאלוהים בחגיגות שלא יינשאו לבני עמים אחרים, כיוון שאם יעשו כך, יאבדו את הכבוד לאלוהים ולחוקיו הקדושים וידמו לשאר העמים, עובדי האלילים.

בבצעם את ברית המילה מסכימים בני ישראל לתנאי הברית שנכרתה עם אברהם, כלומר היות מושלמים ושונים משאר העמים. אם צאצאיו של אברהם היו מתעלמים מעובדי האלילים סביבם, הם לא היו מתחילים לסגוד לאלילים אלה בעצמם. בכך שהיו מבדלים עצמם משאר העמים, הם היו נמנעים מהפיתוי הגדול להפוך לשותפים למעשי החטא ולמרד ברצונו של אלוהים. כשהחלו להתערבב ולחיות בין עובדי האלילים, הם איבדו את קדושתם ואת ייחודם באופן משמעותי. כעונש הביא אלוהים לאדמותיהם רעב נוראי שגרם להם לעזוב את ארצם ולרדת מצרימה כדי לא לגווע. אבל אלוהים זכר את הבטחתו לאברהם, ולא זנח אותם גם שם. הוא אפשר להם להפוך לעבדים של המצרים, אבל הם בכל זאת פנו אליו במצוקתם ובחרו בשלטונו הצודק והנכון וצייתו לחוקיו.

רק כמה משפחות מצאצאיו של אברהם הגיעו למצרים, אבל הן רבו מאוד והפכו לעם רב. היו כאלה שלימדו את ילדיהם להאמין באלוהים ולציית לחוקיו, אבל רוב בני ישראל ראו סביבם כל-כך הרבה עבודת אלילים, עד שכבר לא יכלו לתאר לעצמם את תוכנו של החוק האלוהי. אלה שפחדו מאלוהים פנו אליו בלב מלא כאב, ביקשו ממנו לעזור להם להשתחרר מהעבדות הקשה ולהוציאם מהאדמה הזרה, כדי שיוכלו לשוב ולעבדו בגלוי ובחופשיות. אלוהים הקשיב לבקשותיהם ובחר במשה להיות המושיע של עמו. אחרי שהעברים עזבו את מצרים ומי ים סוף נסוגו מפניהם, בחן

אותם אלוהים וביקש לראות אם הם סומכים על האל שעשה להם נסים והוציאם מעבדות לחירות. אבל בני ישראל לא עמדו במבחן הזה. הם המשיכו לזעוף ולרטון על אלוהים, האשימו אותו בכל קשיי הדרך ודרשו לחזור למצרים.

חקוק באבן

כדי שלבני ישראל לא יהיו סיבות להצטער על בחירתם, ירד אלוהים אליהם בעצמו על הר סיני, וכשתפארתו ומלאכיו סביבו, הכריז על חוקיו בחגיגות. הוא לא אפשר לאף אחד, אף לא למלאכיו, להביא את החוקים אל בני האדם, אלא עשה זאת בעצמו בפומבי. האל לא סמך על זיכרונם של בני האדם השכחנים, ולכן חקק את מצוותיו על לוחות האבן באצבעו הקדושה. בכך הוא מנע מבני האדם את האפשרות לערבב את חוקיו עם מנהגים או עם אגדות של בני עמים אחרים.

בזכות עשרת הדיברות התקרב אלוהים עוד לבני עמו, שלעתים רחוקו ממנו. הוא לא רק נתן עשר דיברות, אלא גם ציווה על משה לכתוב את הוראותיו המפורטות ואת חוקיו כדי לחזק את עשרת הדיברות, אותן חקק באצבעו הקדושה על לוחות האבן. ההוראות המיוחדות האלה היו אמורות לגרום לאדם הטועה לציית לחוקיו המוסריים של אלוהים, שאותם הפרו בני האדם לעתים כה קרובות. אם האדם היה שומר את חוקיו של אלוהים שניתנו לו לאחר שחטא בגן עדן ושאותם אחר-כך שמרו נוח ואברהם, לא היה עליו לקיים את ברית המילה. אם צאצאיו של אברהם היו שומרים על הברית שאותה סימלה ברית המילה, הם לא היו נוטים לעבודות אלילים ולא היו נאלצים לרדת למצרים. אז גם לא היה אלוהים צריך להכריז על חוקיו מהר סיני ולרשום אותו על לוחות האבן, מקיף אותם בהבטחות ובהוראות מיוחדות, שאותן מסר למשה בצורת דין ותקנונים.

תקנות ודינים

משה כתב את כל אשר אמר לו אלוהים, את כל התקנות ואת הדינים, בעודו שוהה במחיצת האל על הר סיני. אם רק היו בני העם האלוהי מצייתים לחוקיו של הבורא שמוסברים בעשרת הדיברות, ההוראות הייחודיות שאותן כתב משה בספר, המתארות את כל חובותיהם של בני העם לאלוהים ולחברה לא היו הכרחיות. כל אשר דרש אלוהים מבני עמו בנושא חובותיהם לאנשים הקרובים להם ולזרים קיים בעקרונות הפשוטים והברורים של עשרת הדיברות, שאותן נתן אלוהים לבני עמו כדי להימנע מטעויות.

אלוהים נתן למשה הוראות ברורות באשר לטקס הקורבן, שאמור היה להסתיים עם מותו של ישוע. טקס ההקרבה היה המודל לקורבן הגדול – השם שאין בו מתום.

הם עשו זאת לא כי האמינו במשיח הגואל, אלא כיוון שקיוו להטיב עם אותם אלילים, שלהם הקריבו בעלי חיים רבים על המזבחים המחוללים. האמונה הטפלה הזו הפכה אותם לפזרנים. הם הסבירו לחסידיהם שעושרם ושגשוגם תלוי בקורבן, שכל שיהיה יקר ערך יותר, יגרום עונג רב יותר לאליליהם. מסיבה זו הם נהגו לעתים קרובות להקריב לאותם אלילים חסרי הנשמה גם קורבנות אדם. חוקים ומנהגים אכזריים ומסורסים היו לעמים אלה, ולפיהם נקבעו

חייהם ויחסיהם עם בני האדם האחרים. את החוקים האלה כתבו אלה שלבבותיהם היו ריקים מרחמים ומחמלה. פעמים רבות הענישו אנשים אחרים באכזריות שאין לתארה, ומעשי הפשע שלהם, שהיו נוראיים ומתועבים הרבה יותר, נותרו ללא תשומת לב וללא עונש כלשהו.

זה היה הדבר שבו דיבר משה כשאמר לבני ישראל, "רֵאָה לִמְדַּתִּי אֶתְכֶם, חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים, כַּאֲשֶׁר צִוֵּנִי, יְהוָה אֱלֹהֵי: לַעֲשׂוֹת כֵּן--בְּקֶרֶב הָאָרֶץ, אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ. וְשִׁמְרָתֶם, וַעֲשִׂיתֶם--כִּי הוּא חֻקְמַתְכֶם וּבִינַתְכֶם, לַעֲיֹנֵי הָעַמִּים: אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן, אֶת כָּל-הַחֻקִּים הָאֵלֶּה, וְאָמְרוּ כֵּן עַם-חֻקְם וְנִבּוֹן, הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה. כִּי מִי-גּוֹי גָּדוֹל, אֲשֶׁר-לוֹ אֱלֹהִים קֶרְבִּים אֵלָיו, כִּי־הֵנָּה אֱלֹהֵינוּ, בְּכָל-קִרְאָנוּ אֵלָיו. וּמִי גּוֹי גָּדוֹל, אֲשֶׁר-לוֹ חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים צְדִיקִים, כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר אָנֹכִי נָתַן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם." (דברים ד: 5-8).

המשכן

(במדבר, כ"ה – מ)

אוהל מועד נבנה בדיוק כפי שציווה האל. אלוהים בחר באנשים מיוחדים כדי שיבצעו את העבודה המיומנת הזאת, והעניק להם תכונות מיוחדות. אף אחד מהעובדים האלה, ואף לא משה בעצמו, לא הצטרך לחשוב על הצורה ועל הסגנון של המבנה הזה. אלוהים בעצמו יצר את תוכנית הבנייה של המשכן ונתן אותה למשה. הוא הורה לו מה יהיו המידות המדויקות של המשכן ומה תהיה צורתו, והסביר לו אילו דברים אמורים להיות בתוכו. הוא הראה למשה את הדגם הקטן של מקדש השמים וציווה עליו לעשות הכול בדיוק כפי שראה בדגם על ההר.

אחר-כך ציווה הבורא על בני עמו לתרום איש איש לפי רצונו, על מנת להקים את המשכן עבורו, כדי שיוכל לשכון בתוכם. "וַיֵּצְאוּ כָל-עַדְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה. וַיָּבֹאוּ, כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-נָשָׂא לְבוֹ; וְכָל אֲשֶׁר נָדְבָה רוּחוֹ אֹתוֹ, הֵבִיאוּ אֶת-תְּרוּמַת יְהוָה לְמִלְאכַת אֹהֶל מוֹעֵד וּלְכָל-עֲבֹדָתוֹ, וּלְבִגְדֵי הַקֹּדֶשׁ. וַיָּבֹאוּ הָאֲנָשִׁים, עַל-הַנָּשִׁים; כָּל נָדִיב לֵב, הֵבִיאוּ חָח וְנִזָּם וְטַבַּעַת וְכוּמָז כָּל-כְּלִי זָהָב, וְכָל-אִישׁ, אֲשֶׁר הָיָה תְּנוּפֶת זָהָב לַיהוָה." (שמות ל"ה:20-22).

כדי לבנות את המשכן נדרשו חפצים וחומרים יקרים ונדירים, אבל אלוהים קיבל רק כאלה שניתנו בחפץ לב ומרצון חופשי. מסירות עמוקה לעבודת האל והקרבה עצמית נדרשו כדי להכין את מקום משכנו של אלוהים. בזמן שבניית המשכן התקדמה, המשיכו בני העם להביא את תרומתם למשה, והוא מסרה לעושים במלאכה. לבסוף הודיעו הזקנים שסייעו למשה כי ספרו את כל אשר בני העם הביאו וקבעו שדי בכך. ואז ציווה משה, "וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמִחְנֶה לֵאמֹר, אִישׁ וְאִשָּׁה אֶל-יַעֲשׂוּ-עוֹד מְלָאכָה, לְתִרְוַמַת הַקֹּדֶשׁ; וַיִּכְלָא הָעָם, מִהֵבִיא." "מִהֵבִיא."

מסר לדורות הבאים

המרמור והתרעומת הבלתי-פוסקים של בני ישראל, וכן המשפט האלוהי שאותו גזר הבורא על בני עמו כיוון שעברו על חוקיו, כתובים בהיסטוריה הקדושה כהוראות לעם הנבחר לשנים הבאות, ובמיוחד כאזהרה לאלה שיחיו לקראת תום הזמן. המסירות וההקרבה העצמית של בני ישראל, נאמנותם וקפדנותם שאיתן הביאו את קורבנותיהם למשה – גם הם רשומים בספר ההוראות לעם הנבחר. קפדנותם בהכנות לבניית המשכן – דוגמה לכל אלה שבאמת אוהבים לבוא ולהשתחוות לאלוהים. כאשר אלה מעריכים את הברכה שבנוכחות האלוהית מכינים מקום לפגישות עם הבורא, עליהם להביע הרבה יותר התעניינות וחריצות, בהתאם למידה שבה הם מעריכים את ברכת השמים יותר מאת הנוחות החומרית. עליהם להבין שהם מכינים משכן לאלוהים עצמו. ולכן המקום שבו אלוהים נפגש עם ילדיו אמור להיות מסודר היטב. המבנה עצמו אמור להיות נוח, נקי וחמים, כיוון שהוא מוקדש לאלוהים ושייך לו. בכל פעם יש לבקשו להיות בבית הזה ולקדש אותו בנוכחותו. את החומרים והחפצים הנחוצים לעבודה האלוהית יש להביא מרצון חופשי ובשמחה, כדי שהעושים במלאכה יוכלו לומר: "מִרְפִּים הָעָם לְהֵבִיא."

בהתאם לדוגמה

כשהיה מבנה המשכן מוכן בדק אותו משה לפרטי פרטים, השווה לתבנית שראה ולהוראות שקיבל מאלוהים, וראה שכולו הולם לדוגמה בכל פרטיו, אף הזעירים ביותר. אז בירך משה את העם.

אלוהים נתן למשה את תבנית התיבה והוראות מיוחדות להכנתה. התיבה נועדה להגן על לוחות האבן, שעליהם כתב אלוהים באצבעו את עשרת הדיברות. התיבה נבנתה בצורת שידה וקושטה בזהב בחוץ ובפנים, כשזר זהב מעטר אותה. מכסה התיבה הקדושה הזאת, עשוי זהב, היה כס הכבוד. על כל קצה של המכסה היה כרוב, שהיה גם הוא עשוי זהב. פני הכרובים פנו זה אל זה, ועיניהם הביטו על כיסא הרחמים. הם סימלו את כל מלאכי השמים, שהביטו ביראת כבוד ובפליאה על החוק האלוהי שהיה בתיבה במקדש השמים. הכרובים היו בעלי כנפיים, וניצבו כשכנף אחת מתוחה מעלה והשנייה מכסה את הכרוב עצמו בצניעות ובענווה. התיבה שעמדה במקדש הארצי הייתה בת דמותה של תיבת השמים, אבל שם, בשני צדדיה של התיבה, ניצבים מלאכים חיים. כנפו האחת של כל מלאך פונה מעלה, מאירה את כס הרחמים, והכנף השנייה מכסה את המלאך כאות לצניעות ולכבוד.

אלוהים ציווה על משה לשמור את לוחות האבן בתיבה. הם נקראו לוחות הברית, והתיבה נקראה ארון הברית, כיוון שבו שכנה התגלמות הרצון האלוהי, המבוטא בעשרת הדיברות.

שני אגפי המשכן

המשכן היה בעל שני אגפים, מופרדים בוילון זה מזה. כל העיטורים הפנימיים והחפצים שהונחו במשכן היו עשויים זהב או מקושטים בו. הווילונות נתפרו מחוטים צבעוניים, שהתמזגו בצורה יפה להפליא על פני הבד בחוטי זהב וכסף, שמהם נרקמו כרובים. אלה סימלו את צבא המלאכים שבשמים, שמשתחוים לאלוהים במקדש השמים ומגנים על ילדיו של אלוהים על פני האדמה.

מעבר לוילון המעוטר, ששוליו העליונים לא הגיעו עד תקרת המבנה, עמד ארון הברית הקדוש. משני אגפי המשכן אפשר היה לראות את רוח הקודש שורה מעל כיסא הכבוד, אך היא הייתה גלויה יותר מהאגף הקדמי. בדיוק מול התיבה, מעבר לוילון, נמצא מזבח הקטורת. אלוהים בעצמו הדליק את האש על המזבח הזה, היא נשמרה והוזה בקפדנות וביראת כבוד בקטורת, וענן ריחני מילא את המשכן יום ולילה. ריחו התפשט לקילומטרים רבים סביב המשכן. כשהכין הכוהן את שמן המשחה, הוא הביט לעבר כס הרחמים, ואף-על-פי שלא יכול היה לראותו, ידע שהוא שם. כשעלתה הקטורת הריחנית כמו ענן, ירדה רוח הקודש אל כיסא הרחמים ומילאה את קודש הקודשים. את הענן הזה אפשר היה לראות מהאגף הקדמי של המשכן, שנקרא הקדש, וכך קרה לפעמים שהשכינה מילאה את שני האגפים של המשכן עד כדי כך, שהכוהן כבר לא היה מסוגל להישאר ולהמשיך בשירותו ונאלץ להישאר ליד הכניסה למשכן.

הכוהן שנמצא בקדש ומפנה את תפילתו באמונה אל כיסא הרחמים, שאותו הוא אינו יכול לראות, מסמל את העם האלוהי שפונה בתפילותיו לישוע העומד מול כס הרחמים במשכן. איננו מסוגלים לראות את המתווך שלנו, אבל במבט

מלא האמונה שאנו מביטים בו, עומד מול כס הרחמים, ומפנים אליו את תפילותינו, אנו בטוחים בתוצאות השירות המתווך שהוא עושה עבורנו.

בשני האגפים של המשכן לא היו חלונות שדרכם יכול היה לחדור אור. המשכן הוא במנורה עשויה זהב, שהאש בתוכה זהרה יום ולילה, מאירה את שני האגפים של המשכן. האור מהמנורה השתקף על פני הקירות המצופים בזהב, על החפצים הקדושים שהיו במשכן ועל-פני הווילונות הצבעוניים והנהדרים שכרוכים רקומים על פניהם. בזכות זה התמלא המשכן בתהילה וגדולה שאין לתארן. אף שפה אינה יכולה לתאר את היופי ואת התהילה המדהימה והקדושה שבהם היו מלאים שני האגפים של המשכן. הזהב שהיה במשכן שיקף את הווילונות הצבעוניים במראה שדמה למראה הקשת.

רק פעם אחת בשנה יכול היה הכוהן הגדול להיכנס לקודש הקודשים, אבל רק אחרי הכנות חגיגות רבות וקפדניות. מכול עיניהם של כל בני התמותה – רק עיניו זכו לראות את הגדולה הקדושה של האגף הזה של המשכן, כיוון שזה היה מקום מיוחד שבו שכנה רוח הקודש. הכוהן הגדול נכנס למקום המקודש הזה ברעד, ובזמן זה חיכו לו בני העם בשקט ובדאגה. לבבותיהם היו מופנים לאלוהים, ורצונם היחידי ברגע זה – לקבל את ברכתו של הבורא. מול מכסה התיבה דיבר אלוהים עם הכוהן הגדול. אם היה הכוהן משתהה זמן רב בקודש הקודשים, בני האדם התחילו לחשוש מאוד. הם פחדו שבשל חטאיהם או חטאי הכוהן, רוח הקודש הרגה אותו. אבל כשהיה נשמע צליל הפעמונים הקטנים שעל לבושו של הכוהן, הם הרגישו הקלה ענקית. אז היה הכוהן הגדול יוצא מהמשכן ומברך את העם.

כשנגמרו כל עבודות הבנייה של המשכן, "וַיִּכַּס הָעֵנָן, אֶת-אֹהֶל מוֹעֵד; וַיִּכְבֹּד יְהוָה, מְלֵא אֶת-הַמִּשְׁכָּן. וְלֹא-יָכֹל מֹשֶׁה, לָבוֹא אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד--כִּי-נִשְׁכַּן עָלָיו, הָעֵנָן; וַיִּכְבֹּד יְהוָה, מְלֵא אֶת-הַמִּשְׁכָּן", "כִּי עָנָן יְהוָה עַל-הַמִּשְׁכָּן, יוֹמָם, וְלַיְלָה, וְלֵעֵינֵי כָל-בֵּית-יִשְׂרָאֵל, בְּכָל-מַסְעֵיהֶם."

המשכן נבנה כך שאפשר היה לפרקו ולשאתו לאורך כל מסעם של בני ישראל.

עמוד הענן מורה-דרך

אלוהים הוביל את בני ישראל לאורך כל הדרך שעשו במדבר. מעת לעת הוא ציווה עליהם לחנות זמן מה במקום אחד כדי להטיב עמם ועם רוח הקודש. האנשים הבינו את רצון הבורא כשהביטו בענן, שריחף בדיוק מעל המשכן. הענן נותר מעל המשכן עד שאלוהים ציווה על העברים לצאת שוב לדרך. כשהיה הענן עולה גבוה מעל המשכן – הם שוב יצאו לדרך.

במשך כל דרכם הארוכה שמרו העברים על סדר גמור. כל שבט נשא את דגלו, שעליו שורטט סמל ביתו של אביהם. על כל שבט היה מצווה, "אִישׁ עַל-דָּגְלוֹ כְּאֵת לְבֵית אָבִתָּם." (במדבר, ב:2) כשהלכו במדבר, כל השבטים עברו ממקום למקום בסדר מסוים, בזה אחר זה. כשנעצרו, שוב בנו את המשכן, ואז הציבו בני כל השבטים את אוהליהם סביבו בסדר מסוים ובמרחק מסוים ממנו – כמו שציווה אלוהים. במשך כל דרכם במדבר נישא ארון הברית לפניהם. "וַעֲנַן יְהוָה עָלֵיהֶם, יוֹמָם, בְּנֶסֶעָם, מִן-הַמִּחֲנֶה. וַיְהִי בְּנֶסֶעַ הָאָרֶן, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: קוּמָה יְהוָה, וַיִּפָּצוּ אִיִּכָּךְ, וַיִּגְסוּ מִשְׁנָאִיךְ, מִפְּנִיךְ. וַיִּבְּחָה, יֹאמֶר: שׁוּבָה יְהוָה, רַבְבוֹת אֱלֹפֵי יִשְׂרָאֵל." (במדבר, י:34-36).

דיווח המרגלים

(במדבר, י"ג, י"ד)

אלוהים ציווה על משה לשלוח שנים-עשר אנשים, נציג ממנהיגי כל השבטים, לחקור את ארץ כנען, שאליה התכוון להביא את בני ישראל. השליחים הלכו וחזרו כעבור ארבעים יום. הם הראו לאהרון ולמשה ולכל שאר בני העם את הפירות שאותם הביאו מהארץ ההיא. כשראו הכול את הפירות הנהדרים שאותם הביאו השליחים כהוכחה, הם הסכימו שהארץ טובה. בין הפירות היו רימונים ותאנים שצמחו לרוב בארץ ההיא, ואשכול הענבים גדול ששני אנשים נשאו על מקל.

כשסיפרו על עושרה ופוריותה של ארץ כנען, טענו החוזרים, מלבד שניים מהם, שבני ישראל לא יוכלו לכבוש אותה. הם אמרו ששוכני הארץ חזקים מאוד ועריהם מוקפות חומות כבירות. יותר מכול הם סיפרו ביראה על הנפילים, בני הענקים המתגוררים גם הם בארץ כנען. אחרי שתיארו כל זאת, הכריזו המרגלים שבני ישראל לעולם לא יוכלו לכבוש ארץ זו.

כששמעו העברים את ההודעה, הם התאכזבו מאוד והחלו להאשים את משה בכול. הם אפילו לא חשבו לשים מבטחם באלוהים, שאם הביאם למקום הזה, הוא, כמובן, ייתן להם את הארץ הזאת. הם התייאשו מייד, לא בטחו בזה שהוביל אותם במדבר במשך כל הזמן הזה, ולא תיארו לעצמם את עצמת כוחו של אלוהים. הם נזפו במשה ואמרו זה לזה בייאוש, "הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ, אֶרֶץ אֲכָלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הִוא."

כלב ויהושע בן-נון ניסו להרגיע אותם, אבל האנשים היו נלהבים עד כדי כך שלא יכלו ולא רצו להקשיב לקולם של השניים. כששכחה מעט ההמולה פנה כלב שוב אליהם. הוא אמר, "עֲלֵה נַעֲלֵה וְיִרְשְׁנוּ אֹתָהּ--כִּי-יָכוֹל נוֹכַל, לָהּ." אבל אלה שהלכו איתו לתור את הארץ, אמרו, "לֹא נוֹכַל, לַעֲלֹת אֶל-הָעָם: כִּי-חָזָק הִוא, מִמָּנוּ." הם המשיכו להפיץ את דבריהם הרעים והשליילים והכריזו בפני בני העם שכל האנשים בארץ ההיא הם "יִלְדֵי הָעֲנָק". "וְנָשָׁם רָאִינוּ, אֶת-הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק--מִן-הַנְּפִילִים; - אָמְרוּ, - וְנָהִי בְּעֵינֵינוּ כַּחַגְבִּים, וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם."

ושוב ישראל מתמרמרת

"וַתִּשָּׂא, כָּל-הָעֵדָה, נִימָנוּ, אֶת-קוֹלָם; וַיִּכְפּוּ הָעָם, בְּלִילָה הַהִוא. וַיִּלְנוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן, כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם כָּל-הָעֵדָה, לֹא-מִתְּנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, אוֹ בְּמִדְבַּר הַזֶּה, לֹא-מִתְּנוּ. וְלָמָּה יְהוּה מְבִיא אֹתָנוּ אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת, לְנָפֶל בַּחֶרֶב--וְנָשִׁינוּ וְנָטַפְנוּ, יְהִי לָבֹז; הֲלוֹא טוֹב לָנוּ, שׁוּב מִצְרָיִם. וַיֹּאמְרוּ, אִישׁ אֶל-אָחִיו: נִתְּנָה רֹאשׁ, וְנִשׁוּבָה מִצְרָיִם. וַיַּפֵּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, עַל-פְּנֵיהֶם, לִפְנֵי, כָּל-קָהָל עַדֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל."

בני ישראל לא רק התלוננו על משה, אלא גם האשימו את אלוהים עצמו בכך ששיקר להם כשהבטיח להם את ארץ שאינם יכולים לכבושה. דברי המרדנות שלהם התגברו כל-כך עד ששכחו את כוחו של אלוהים, שהוציאם מארץ

מצרים ועשה להם נסים רבים במהלך כל דרכם במדבר. הם החליטו לבחור מנהיג חדש כדי שיחזירם למצרים, למקום שבו היו עבדים וסבלו סבל רב. בסופו של דבר הם בחרו לעצמם מנהיג חדש, ומנעו ממשה – מנהיגם הסבלני – את כל זכויות היתר, בעודם רוטנים כלפי אלוהים.

משה ואהרן נפלו ארצה בפני אלוהים בנוכחות בני ישראל, מבקשים ממנו להראות את טובו לעמו המורד. אבל הייאוש והעצב שלהם היו כה גדולים עד שנותרו חסרי מילים, ולא יכלו אפילו לבטא את רצונם. אז קרעו כלב ויהושע בן-נון את בגדיהם, מיואשים, "ויאמרו, אל-פל-עדת בני-ישראל לאמר: הארץ, אשר עברנו בה לתור אתה--טובה הארץ, מאד מאד. אם-תפץ בנו, יהיה--נהביא אתנו אל-הארץ הזאת, ונתנה לנו: ארץ, אשר-הוא זבת חלב ודבש. אך ביהנה, אל-תמרדו, ואתם אל-תיראו את-עם הארץ, כי לחמנו הם; סר צלם מעליהם ויהנה אתנו, אל-תיראם."

"סר צלם מעליהם" – הכנענים מילאו את מידת עוולותיהם וההגנה האלוהית נמנעה מהם. אבל הם חשו עצמם מוגנים לגמרי ולא התכוונו כלל למלחמה. לכן, בהתאם לברית שאותה כרת אלוהים עם אברהם, הארץ אמורה הייתה להיות שייכת לישראל. אבל דבריהם של כלב ויהושע בן-נון לא השפיעו על האנשים כפי שאמורים היו להשפיע, ובני ישראל המשיכו למרוד בעקשנות. נוסף לכך, דברי השניים גרמו לזעמם של בני העם והם החלו לצעוק ולומר שיש לסקול את כלב ואת יהושע בן-נון באבנים. הם אף התכוונו לעשות זאת, וכך היה קורה אלמלא התערב אלוהים בדרך נס ובמלוא תהילתו הנוראה במשכן בפניהם של כל בני ישראל.

תחינת משה

משה נכנס למשכן כדי לדבר עם אלוהים. "ויאמר יהוה אל-משה, עד-אנה ינאצני העם הזה; ועד-אנה, לא-יאמינו בי, בכל האותות, אשר עשיתי בקרבם. אכנו בדבר, ואורשנו; ואעשה, אתך, לגוי-גדול ועצום, ממנו. ויאמר משה, אל-יהוה: ושמעו מצרים, פי-העלית כחך את-העם הזה מקרבם. ואמרו, אל-יושב הארץ הזאת, שמעו פי-אתה יהוה, בקרב העם הזה: אשר-עין בעין נראה אתה יהוה, ונענך עמד עליהם, ובעמך ענן אתה הלך לפניהם יומם, ובעמוד אש לילה. והמתה את-העם הזה, כאיש אחד; ואמרו, הגוים, אשר-שמעו את-שמעך, לאמר. מפלתי יכלת יהוה, להביא את-העם הזה, אל-הארץ, אשר-נשבע להם; וישחטם, במדבר."

משה אינו רוצה לראות בהשמדתם של בני ישראל ומסרב להצעת האל לברוא עם חדש וטוב יותר מזה. עבדו הנאמן של אלוהים מביע את אהבתו לעמו ומגן על כבודו של הבורא שלו ועל כבודו של עמו, "וכאשר נשאתה לעם הזה, ממצרים ועד-הנה." לפני כן הראה אלוהים את חסדו לעמו כפוי הטובה, וכעת טוב ליבו לא השתנה אף שחוסר הכבוד של העם גדל מאוד. משה התחנן בפני אלוהים, "סלח-נא, לעון העם הזה--כגדל חסדך; וכאשר נשאתה לעם הזה, ממצרים ועד-הנה."

"ויאמר יהוה, סלחתי כדברך. ואולם, חיי-אני: וימלא כבוד-יהוה, את-פל-הארץ. כי כל-האנשים, הראים את-כבודי ואת-אתי, אשר-עשיתי במצרים, ובמדבר; וינסו אתי, זה עשר פעמים, ולא שמעו, בקולי. אם-יראו, את-הארץ, אשר נשבעתי, לאבתם; וכל-מנאצי, לא יראוה. ועבדי כלב, עקב היתה רוח אחרת עמו, וימלא, אחר--נהביאתיו, אל-הארץ אשר-בא שמה, וזרעו, יורשנה."

בחזרה למדבר

אלוהים ציווה על בני ישראל לשוב ולחזור למדבר, לים הסוף. הם עמדו בגבולות הארץ הנהדרת והמובטחת, אבל בגלל התנגדותם והתנהגותם הנלוזה נמנע מהם חסדו של אלוהים. אם היו ממשיכים בדרכם כשרק קיבלו את הודעתם של כלב ויהושע בן-נון, היה אלוהים נותן להם את ארץ כנען. אבל הם לא האמינו לבוראם והפגינו חוצפה נוראית שהביאה לגזר-דינו של אלוהים. זה קבע שאף אחד מהם לא ייכנס לארץ המובטחת לעולם. בכך שהחזיר את בני ישראל למדבר הביע אלוהים את טוב ליבו וחסדו כלפיהם, כיוון שהעמלקים והכנענים כבר התכוונו לצאת ולהילחם בהם בעוד הם עוסקים בתלונות ובטענות.

"וַיִּדְבֹּר יְהוָה, אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר. עַד-מָתִי, לַעֲדָה הָרַעָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר הָמָּה מְלִינִים, עָלַי; אֶת-תְּלֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר הָמָּה מְלִינִים עָלַי--שְׁמַעְתִּי." אלוהים ציווה על משה ואהרן לומר לעם שיעשה כבקשתם. "לו-מתנו בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, אוּ בְּמִדְבָּר הַזֶּה", אמרו בני ישראל. ואלוהים החליט לקיים את בקשתם כלשונה. הוא ציווה להודיע להם שכל אלה מביניהם שגילם עשרים שנה ומעלה ימותו במדבר, כיוון שהם מתמרמרים כלפי אלוהים ומורדים נגדו. רק כלב ויהושע בן-נון היו יוצאי-דופן. להם אלוהים הבטיח שייכנסו לארץ כנען. "וְטַפְּכֶם--אֲשֶׁר אִמְרָתֶם, לְבֹז יִהְיֶה: וְהִבִּיאֹתִי אֹתָם--וַיַּדְעוּ אֶת-הָאֶרֶץ, אֲשֶׁר מְאַסְתֶּם בָּהּ."

אלוהים הכריז שבני ישראל ינדדו במדבר במשך ארבעים שנה, כעונש על כך שהוריהם לא האמינו לו, עד שכל דור ההורים ימות במדבר. באופן כזה, יהיה עליהם לסבול ארבעים שנה את התוצאות של חוסר אמונם. ארבעים שנה – כזמן שבו בדקו המרגלים הארץ – יום לכל שנה. "לְכָל-הָעֵדָה הָרַעָה הַזֹּאת, הַנּוֹעֲדִים עָלַי." הם אמורים היו להבין שאלוהים ישנה את כוונותיו כלפיהם בשל מרידתם ועבודת האלילים שלהם. לכלב וליהושע בן-נון הבטיח אלוהים גמול, שלא כמו לכל שאר בני ישראל שברכה והגנה אלוהיות נשללו מהם כעת.

החטא של משה

(ויקרא, כ)

שוב מצאו עצמם בני ישראל במדבר, בדיוק באותו מקום שבו העמידם אלוהים למבחן אחרי שיצאו ממצרים. אז נתן להם אלוהים מים מהסלע, ואלה המשיכו לפרוץ ממנו עד שבני ישראל שבו וקרבו אליו. עכשיו עצר אלוהים את הזרם וביקש שוב לבחון את בני עמו. הוא רצה לראות אם יעמדו במבחן הזה או ששוב יתחילו להתלונן ולרטון.

צמאים וללא מקור מים נראה לעין, שוב שכחו בני ישראל את אלוהים ואת כוחותיו שגרמו פעם, לפני ארבעים שנה, למים לזרום מהסלע בדיוק במקום שבו עמדו, ושוב, במקום לבטוח בו, החלו להתלונן ולרטון בכעס ובמרירות כלפי משה ואהרן. "ולו גִּנְעֵנוּ בְּגֹעַ אֲחִינוּ לִפְנֵי יְהוָה," היו מילותיהם. הם הצטערו על שלא מתו בזמן המרד של קורח, אבירם ודתן.

בני ישראל שאלו בכעס, "וְלָמָּה הִבַּאתֶם אֶת-קֹהֶל יְהוָה, אֶל-הַמִּדְבָּר הַזֶּה, לָמוֹת שָׁם, אֲנַחְנוּ וּבְעִירְנוּ. וְלָמָּה הִעֲלִיתֵנוּ, מִמִּצְרַיִם, לָהֲבִיא אֹתָנוּ, אֶל-הַמָּקוֹם הַרְעָה הַזֶּה: לֹא מָקוֹם זָרַע, וְתֹאכְלָה וְגִפְסֹן וְרִמּוֹן, וּמִיִּם אֵין, לְשָׁתוֹת."

"וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקֹּהֶל, אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד, וַיִּפְּלוּ, עַל-פְּנֵיהֶם; וַיִּקְרָא כְבוֹד-יְהוָה, אֲלֵיהֶם. וַיִּדְבֹּר יְהוָה, אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר. קַח אֶת-הַמַּטֵּה, וְהַקְהֵל אֶת-הָעֵדָה אֲתָה וְאַהֲרֹן אָחִיךָ, וְדַבַּרְתֶּם אֶל-הַסֵּלַע לְעִינֵיהֶם, וְנָתַן מִמִּי: וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן-הַסֵּלַע, וְהִשְׁקִיתָ אֶת-הָעֵדָה וְאֶת-בְּעִירָם. וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-הַמַּטֵּה, מִלִּפְנֵי יְהוָה, פֶּאֶשֶׁר, צִוְּהוּ."

משה מתפתה

"וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, אֶת-הַקֹּהֶל--אֶל-פְּנֵי הַסֵּלַע; וַיֹּאמֶר לָהֶם, שְׁמָעוּ-נָא הַמְּרִים--הַמֶּן-הַסֵּלַע הַזֶּה, נוֹצִיא לָכֶם מַיִם. וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ, וַיַּךְ אֶת-הַסֵּלַע בְּמַטְהוֹ--פַּעַמַּיִם; וַיֵּצֵאוּ מִיָּם רַבִּים, וַתִּשָּׂא הָעֵדָה וּבְעִירָם. וַיֹּאמֶר יְהוָה, אֶל-מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, יַעֲן לֹא-הִאֲמַנְתֶּם בִּי, לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל--לָכֵן, לֹא תָבִיאוּ אֶת-הַקֹּהֶל הַזֶּה, אֶל-הָאֶרֶץ, אֲשֶׁר-נָתַתִּי לָהֶם."

משה חטא. בני-העם רטנו והתלוננו כלפיו כל הזמן, ומפעם לפעם היה לו קשה יותר להקשיב לדבריהם. הוא לקח את המטה, כפי שציווה עליו אלוהים, אבל במקום לפנות אל הסלע במילים, הוא הכה בו פעמיים, ולפני כן אמר, "הַמֶּן-הַסֵּלַע הַזֶּה, נוֹצִיא לָכֶם מַיִם." היו אלה מילים לא שקולות. משה לא הכריז שהנה עוד הוכחה לכוחותיו הכבירים של אלוהים – הוצאת מים מהסלע. הוא לא הדגיש שהכוח והתהילה על כך שמים החלו שוב לנבוע מהסלע הקשה הם של אלוהים. ומשלא עשה כן, כאילו לא הלל את הבורא שברא את העולם כולו, בפני העם. ובגלל טעותו זו, אלוהים לא הרשה לו להנהיג את בני עם ישראל בכניסתם לארץ המובטחת.

ההכרח להביא לידי ביטוי את הכוח האלוהי הפך את המאורע הזה לעניין רציני, ולכן משה ואהרן חייבים היו לעשות הכול כדי שהאנשים יבינו את כל אשר אלוהים רצה להסביר להם. אבל משה, שכעס על בני עמו על כך שרטנו והתמרמרו כל הזמן אמר, "שְׁמָעוּ-נָא הַמְּרִים--הַמֶּן-הַסֵּלַע הַזֶּה, נוֹצִיא לָכֶם מַיִם." כשהתבטא כך הוא בעצם הודה שהעם

צודק בכעסו על כך שהוציאים ממצרים. אלוהים סלח לעם על חטאים גדולים הרבה יותר בהשוואה לחטאו הזה של משה. אבל חטאו של המנהיג וחטאיהם של אלה שאותם הנהיג - אלה הם דברים שונים זה מזה. הבורא לא יכול לסלוח למשה את חטאו ולאפשר לו להיכנס לארץ המובטחת.

כך הוכיח אלוהים לבני עמו שאת הצלתם המופלאה מעבדות מצרים הם חייבים למלאך רב העוצמה, ולא למשה. המלאך הזה הלך לפניו במשך כל דרכם, והבורא בעצמו אמר עליו, "הִנֵּה אֲנִי שִׁלַּח מִלְאָךְ, לְפָנֶיךָ, לְשִׁמְרְךָ, בְּדֶרֶךְ; וְלִהְיוֹתָ, אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הִכְנֵנִי. הַשֹּׁמֵר מִפְּנֵי וְשֹׁמֵעַ בְּקוֹלִי, אֶל-תִּמְרָ בּוֹ: כִּי לֹא יֵשֵׂא לְפָשַׁעְכֶם, כִּי שְׁמִי בְּקִרְבּוֹ." (שמות, כ:20, 21).

משה נטל לעצמו את תהילתו של אלוהים, ואלוהים מוכרח היה להענישו כדי שבני העם יבינו אחת ולתמיד, שלא משה היה זה שהוציאים מארץ מצרים, אלא אלוהים בעצמו. אלוהים הטיל על משה בסך הכל להנהיג את העם הנבחר, ובמשך כל הדרך תמיד צעד לפניו המלאך רב-העוצמה. בני האדם שכחו במהירות שאלוהים היה זה שהוביל אותם בעזרתו של המלאך שלו, וייחסו לבן תמותה דבר שרק כוח אלוהי מסוגל לבצע. הוא בחן ופיתה אותם פעמים רבות כדי לראות אם ישמעו בקולו, אבל הם לא עמדו אף במבחן אחד. במקום להאמין באלוהים ולהודות שזה שהביא להם הוכחות רבות כל-כך של עוצמתו והביע את אהבתו אליהם הוא האלוהים האמיתי שלהם, הם סירבו בעקשנות לסמוך עליו וייחסו למשה את הצלתם ממצרים ואף האשימו אותו בכל צרותיהם. משה נשא את עקשנותם בסבלנות, אף-על-פי שפעם הם אפילו איימו שישקלו אותו באבנים.

העונש החמור

אלוהים רצה לשנות את דעתם של בני ישראל אחת ולתמיד, ולכן לא נתן למשה את הזכות להיכנס לארץ המובטחת. משה רומם על-ידי אלוהים, הוא ראה את תהילתו הגדולה של הבורא, נמצא לידו על הר סיני, ואלוהים דיבר איתו כמו עם עבדו הנאמן, כמו שאדם משוחח עם חברו. אלוהים אמר למשה, ודרכו לכל העם, את רצונו, את הוראותיו ואת חוקיו. והעובדה שאדם הזה רומם כל-כך מפני שאלוהים עשה אותו לכזה, הפך את טעותו למשמעותי עוד יותר. משה הצטער על חטאו והשלים עם החלטת אלוהים. הוא התוודה בפני כל בני העדה על צערו ועל עיצבונו. הוא לא ניסה להסתיר מהאנשים את תוצאות המקרה הזה וסיפר להם, שכיוון שנטל את תהילתו של אלוהים, הוא אינו רשאי להוביל אותם בכניסה לארץ המובטחת. אחר-כך שאל אותם משה: אם טעותו הזו משמעותית עד כדי כך שאלוהים, כשהתערב, העניש אותו באופן חמור שכזה, איזה עונש הם יקבלו על כך שהם מתלוננים כל הזמן ומאשימים אותו, את משה, בכל צרותיהם.

המעשה הפזיז היחידי של משה גרם לבני האדם לחשוב שהוא הוציא מים מהסלע בזמן שהוא אמור היה להלל את שם האל בפני העם. ועכשיו היה אלוהים צריך להראות לכולם שמשה הוא רק אדם שמילא אחר דרישותיה של אישיות חזקה ורבת-עוצמה הרבה יותר ממנו, כלומר בנו של אלוהים. אלוהים רצה שלא יישאר בליבם שום ספק בכך. אלה שקיבלו הרבה צרכים לתת הרבה בחזרה. הקדושה האלוהית והגדולה נשקפו בדמותו של משה. הוא קיבל את האור האלוהי לרוב. תהילת האל זרחה על פניו, ודמותו שיקפה אותה לכל רואיו. כל בן אנוש יעמוד למשפט בהתאם לזכויות היתר שהיו לו, בהתאם לכל אשר אלוהים העניק לו, ובהתאם לאור האמת הגלוי בפני הבורא.

חטאיהם של הצדיקים, אלה שלרוב התנהגותם מהווה דוגמה לחיקוי, גורמים לאלוהים כאב חזק אף יותר. השטן, כשהוא רואה זאת, שמח וצוחק על כל המלאכים האלוהיים, מראה להם את הטעויות של נבחרי הבורא ומאפשר לחוטאים לרמוס את שמו של אלוהים. אלוהים בעצמו הוביל את משה באופן מסוים והראה לו את גדולתו, שאותה איש על פני האדמה לא זכה לראות. משה עצמו היה קצר רוח, אבל האמין בטובו של אלוהים וביקש ממנו בצניעות להעניק לו את חוכמת השמים. אלוהים חיזק אותו, נתן לו כוחות שעזרו לו לגבור על רתחנותו עד כדי כך, שאלוהים בעצמו אמר שהוא האדם הסבלני וטוב-הלב ביותר על פני האדמה.

אהרון מת על הר הור, והלא אלוהים אמר שהוא לא יזכה להיכנס לארץ המובטחת, כיוון שחטא עם משה ליד הסלע. משה ובניו של אהרון קברו אותו על ראש ההר הזה, כדי למנוע מאנשים את הפיתוי לערוך טקס רב רושם מעל גופו של אהרון המת, ולא להפוך בכך לחוטאים בחטא עבודת האלילים.

מות משה

(דברים, ל"א – ל"ד)

זמן קצר אחר-כך גם משה עמד למות. לפני מותו ציווה עליו אלוהים לקרוא אליו את כל בני ישראל ולספר להם על דרכם של העברים במדבר מאז שיצאו ממצרים ועל כל חטאי אבותיהם, שגרמו לגזירות דין אשר הכריחו אותו לאסור עליהם להיכנס לארץ המובטחת. מאז מתו אבותיהם במדבר על-פי דברי אלוהים. ילדיהם כבר גדלו והתבגרו, וההבטחה לתת להם את ארץ כנען לרשתה אמורה הייתה להתגשם. רובם עוד היו ילדים כאשר הכריזו אלוהים את חוקיו על הר סיני, והם לא זכרו את המאורע הגדול הזה. אחרים נולדו כבר במדבר. אלוהים ציווה על משה לשוב ולקרוא בפני בני העם את עשרת הדיברות, כדי שיבינו עד כמה חשוב ונחוץ לציית להן, וכך גם לכל הוראותיו ומצוותיו של אלוהים. הבורא אמר למשה להזכיר להם את כל הנסיבות שבהן הכריז האל את חוקיו על הר סיני.

משה כתב בספר את כל החוקים והדיברות שנתן להם אלוהים את כל ההוראות שניתנו בעבר, את כל הנסים שעשה האל למענם, וגם את כל התלונות והקובלנות של בני ישראל. הוא הוסיף כיצד גרמו הטענות והמענות לסירוב לרצונו של אלוהים.

ההוראה האחרונה לישראל

בני העם נאספו ובאו לפני משה, והוא קרא בפניהם את המאורעות של חייו מהספר שכתב. הוא קרא לעברים את כל ההבטחות שאותן אלוהים הבטיח להגשים, אם הם יצייתו לו, ואת כל הקללות שהוא ישלח להם, אם יסרבו לציית לו.

משה סיפר לעברים שבגלל המרד שלהם הבורא רצה להשמיד את כל העם, אבל הוא, משה, שכנע אותו בלהט, בכל פעם מחדש, לסלוח להם, ואלוהים כל פעם סלח להם בליבו הרחב. הוא הזכיר להם את כל מעשי-הפלא שאותם אלוהים עשה לפני פרעה ובכל ארץ מצרים, ואמר, "כִּי עֵינֵיכֶם הָרְאִיתָ, אֶת-כָּל-מַעֲשֵׂה יְהוָה הַגָּדֹל, אֲשֶׁר, עָשָׂה. וְשָׁמַרְתָּ, אֶת-כָּל-הַמִּצְוָה, אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ, הַיּוֹם--לְמַעַן תִּתְקַזְּקוּ, וּבָאתֶם אֶת-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה, לְרִשְׁתָּהּ." (דברים, י"א: 7-8).

במיוחד הקפיד משה להזהיר את בני ישראל לא לעבוד אלילים בשום פנים ואופן. הוא ביקש מהם בלהט לציית לעשרת דיברות. אם יצייתו לאלוהים בנאמנות ויאהבו אותו הוא ייתן להם גשמים בזמן שבזמן, שדותיהם יניבו פירות, והבקר ירבה ויפרוץ. הם ייהנו מזכויות-יתר נהדרות ויגברו על כל אויביהם.

משה הזכיר לעם את כל הוראותיו ומצוותיו של אלוהים. הוא הבין שזו הזדמנותו האחרונה לפנות אליהם. אז סיים את עבודתו על הספר שבו היו כתובים כל החוקים וכל הדיברות שאלוהים אמר לו, והוסיף ותיאר בו גם את טקס העלאת הקורבן. הוא מסר את הספר לכוהנים וביקש מהם לשמור אותו ליד ארון הברית, כיוון שהאל הגן תמיד על התיבה הקדושה. על ספרו הזה של משה צריך היה לשמור, כדי שבעתיד יוכלו השופטים בני ישראל לפנות אליו בשעת הצורך.

בני אדם טועים לעתים קרובות מסרסים את דרישותיו של אלוהים ושואפים לאחד אותן עם צורכיהם ומושגיהם. בשל כך חשוב מאוד היה לשמור את סיפרו של משה במקום הקדוש ביותר, כדי שתמיד אפשר יהיה לפנות אליו.

משה סיים את הוראותיו האחרונות לעם בפנייה נבואית חזקה. היא הייתה נוגעת ללב ורבת-ביטוי. הוא בירך כל שבט של בני-ישראל, מבורך על-ידי אלוהים. בדבריו האחרונים הוא הדגיש את גדולתו של הבורא ואת גדולותיהם של בני ישראל בתור העם הנבחר, וכתב שכך יהיה תמיד אם העברים יצייתו לאלוהים וייסמכו על כוחותיו.

מותו של משה ותחייתו

"וַיַּעַל מֹשֶׁה מֵעֶרְבַת מוֹאָב, אֶל-הַר נָבוֹ, רֹאשׁ הַפָּסְגָה, אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי יְרֵחוֹ; וַיִּרְאֶהוּ יְהוָה אֶת-כָּל-הָאָרֶץ אֶת-הַגִּלְעָד, עַד-דָּן. וְאֵת, כָּל-נַפְתָּלִי, וְאֵת-אֶרֶץ אֶפְרַיִם, וּמְנַשֶּׁה; וְאֵת כָּל-אֶרֶץ יְהוּדָה, עַד הַיָּם הָאֲחֵרֹן. וְאֵת-הַנֶּגֶב, וְאֵת-הַפָּדָר בִּקְעַת יְרֵחוֹ עִיר הַתְּמָרִים--עַד-צֶעֱרָ. וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו, זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵאמֹר, לְיִרְעָךְ, אֶתְנֶנָּה; הֲרָאִיתִךָ כְּעֵינֶיךָ, וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר. וְנָמַת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד-יְהוָה, בְּאָרֶץ מוֹאָב--עַל-פִּי יְהוָה. וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִי בְּאָרֶץ מוֹאָב, מוֹל בֵּית פְּעוֹר; וְלֹא-יָדַע אִישׁ אֶת-קִבְרָתוֹ, עַד הַיּוֹם הַזֶּה. וּמֹשֶׁה, בֶּן-מֵאָה וָעֶשְׂרִים שָׁנָה--בְּמָתוֹ; ל' א-כָּהֲתָה עֵינּוֹ, וְלֹא-נָס לַחֵה. " (דברים, ל"ד: 1-7).

אלוהים ציווה על משה לעלות להר לבדו. הוא עמד שם לבד, על ראש הפסגה, בנוכחותם של אלוהים ומלאכיו. אחרי שהביט בכנען בשביעות רצון, שכב משה, כלוחם תשוש, לנוח. הוא נרדם, אבל זו הייתה שנת המוות. המלאכים לקחו את גופו וקברוהו בעמק. בני ישראל לא יכלו למצוא את מקום הקבורה לעולם. המלאכים קברו את משה בשקט, בלי לומר דבר לאיש, כדי שבני העם לא יקדשו את מקום קבורתו ויחטאו בכך בעבודת אלילים.

השטן שמח מאוד כשהצליח לגרום למשה לחטא. בגלל חטאו נמצא משה בשליטת המוות. אם היה נשאר נאמן לאלוהים, חייו לא היו מוכתמים במעשה היחידי ההוא, והוא היה נכנס לארץ המובטחת ואחר-כך עולה לשמים, ולא מת. ישוע, ואתו המלאכים שקברו את משה, ירד מהשמים כעבור זמן-מה והחזיר את משה לחיים. אז עלה משה השמימה.

כשישוע והמלאכים התקרבו למקום שבו נקבר משה, הופיעו שם גם השטן ומלאכיו, כדי לקחת חסות על גופתו של משה ולא לאפשר לאף אחד לשאת אותה משם. ישוע והמלאכים הקדושים התקרבו עוד יותר. השטן התנגד להתקרבותם, אבל תחת השפעתם של כוחותיו של ישוע ומלאכיו הוא נאלץ לסגת לאחור. הוא הציג בפניהם את זכויותיו לשלוט בגופו של משה בגלל מעשה החטא שעשה, אבל ישוע הזכיר לו את דבריו של אביו, "יהוה אסר אליך". ישוע אמר לשטן שהוא יודע שמשה הצטער והתחרט על חטאו, ושעל אופיו אין ולו כתם אחד, ושמו בספר השמים זוהר כפי שזהר לפני כן. אף שהשטן טען בעקשנות רבה לגופו של משה, ישוע החזירו לחיים.

אחרי שעבר ישוע את שינוי הצורה, נשלחו משה ואלהיהו שעלה לשמים לפני כן, לשוחח עימו על הסבל שאמור להיות מנת חלקו, ולהביא לו, לבן האהוב, את תהילתו של אביו. אלוהים העניק למשה את הזכות הגדולה ביותר. הוא יכול לדבר עם הבורא פנים מול פנים, כפי שאדם משוחח עם חברו, ולו הראה האל את גודל תפארתו כפי שלא הראה אותה לעולם בפני אף אדם אחד.

בני ישראל נכנסים לארץ המובטחת

((יהושע א', ג, ו', כ"ג, כ"ד))

אחרי מות משה הוכרז יהושע בן-נון כמנהיג של בני העם הנבחר. אלוהים הטיל עליו להביא את בני עמו לארץ המובטחת. במשך רוב הזמן שבו נדדו בני ישראל במדבר היה יהושע עוזרו של משה. הוא ראה את מעשי הנסים שעשה אלוהים דרך משה והכיר היטב את אופיים של בני עמו. הוא היה אחד משניים-עשר האנשים שנשלחו לבדוק את הארץ המובטחת, ואחד משני האנשים שסיפרו בכנות לבני העם על אוצרותיה וניסו לשכנעם לכובשה בעזרת כוחו של אלוהים. הוא היה מוכן היטב לביצוע התפקיד הזה. אלוהים הבטיח ליהושע להיות איתו כפי שהיה עם משה, ולעזור לו לגבור על כל העמים שגרו בכנען, זאת בתנאי שבן-נון יבצע את כל דרישותיו ויציית לכל דבריו. יהושע בן-נון היה מודאג. הוא לא ידע כיצד יוכל להנהיג את העם לארץ כנען, אבל דבריו של אלוהים הרגיעו אותו וסלקו את פחדיו.

כעבור זמן לא רב ציווה יהושע על בני ישראל להתכונן למסע בן שלושה ימים, ועל כל מי שהיה כשיר להילחם ציווה יהושע להתכונן לקרב. "ויענו, את-יהושע לאמר: כל אֲשֶׁר-צִוִּיתָנוּ נַעֲשֶׂה, וְאֵל-כָּל-אֲשֶׁר תִּשְׁלַחְנוּ בָּנוּ. כָּכָאֲשֶׁר-שָׁמַעְנוּ אֶל-מֹשֶׁה, כִּי שָׁמַע אֱלֹהֵינוּ: רַק יְהִי יְהוָה אִלֵּינוּ: עִמָּךְ, כָּאֲשֶׁר הָיָה, עִם-מֹשֶׁה. כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-יָמְרָה אֶת-פִּיךָ, וְלֹא-יִשְׁמַע אֶת-דְּבָרֶיךָ לְכָל אֲשֶׁר-תִּצְוֶנוּ--יּוֹמָת: רַק, חֹזֵק וְאֶמֶץ".

בזמן חציית נהר הירדן היו בני ישראל אמורים לחוות נס. "ויאמר יהושע אל-העם, התקדשו: כי מקר, יעשה יהוה בקרבכם--נפלאות. ויאמר יהושע, אל-הפגנים לאמר, שאו את-ארון הברית, ועברו לפני העם; וישאו את-ארון הברית, וילכו לפני העם. ויאמר יהוה, אל-יהושע, היום הזה אהל גדלך, בעיני כל-ישראל: אֲשֶׁר, ידעו, כי כָּאֲשֶׁר הָיִיתִי עִם-מֹשֶׁה, אֶהְיֶה עִמָּךְ".

המעבר דרך נהר הירדן

הכוהנים הלכו לפני כל העם ונשאו עמם את הארון שבו היו חוקיו של אלוהים. כשהגיעו לנהר ירדן נרתעו המים ונסוגו לשני צדדים. הכוהנים המשיכו ללכת, נושאים את הארון, את סמל הנוכחות האלוהית, וכל קהל ישראל בעקבותיהם. באמצע החצייה הצטוו הכוהנים לעצור ולהמתין במרכז הנהר עד שכל עם ישראל יעבור אל הגדה השנייה. כך נוכחו בני הדור הזה של ישראל לראות, שהכוח שעצר כעת את זרימת מי הירדן הוא אותו כוח שעצר את מי ים סוף בפני אבותיהם ארבעים שנה קודם לכן. אז היו רובם רק ילדים, ועכשיו הם הפכו ללוחמים ועברו דרך ירדן, מוכנים להילחם.

כאשר עברו כל בני העם את הירדן, והכוהנים יצאו מהנהר כפי שציווה יהושע, חזרו מי הירדן לאפיקיהם והחלו לזרום הלאה. מעשה הנסים הזה שביצע אלוהים למען בני ישראל, חיזק את אמונתם. האל ביקש להשאיר זיכרון למעשה זה וציווה על יהושע לבחור אדם אחד מכל שבט ולהורות להם לקחת כל אחד אבן אחת מקרקע הנהר, מהמקום שבו עמדו הכוהנים. את האבן נשאו האנשים על כתפיהם כדי לבנות מצבת זיכרון בגלגל, יד למעשה חציית הנהר. אחרי

שהכוהנים יצאו מערוץ הנהר הסיר אלוהים את ידו רבת-העוצמה, ומי הנהר הסתערו מטה, זורמים באפיק.

"כָּל-מַלְכֵי הָאֲמָרִי אֲשֶׁר בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה, וְכָל-מַלְכֵי הַכְּנָעַנִי אֲשֶׁר עַל-הַיָּם" (יהושע, ה:1), שמעו שאלוהים עצר את מי ירדן בפני בני ישראל, וליבם נבהל, נחלש מרוב אימה. הם ידעו שבני ישראל הביסו שני מלכים מואביים, והמעבר המפליא הזה דרך הירדן הרחב והסוער מילא אותם פחד.

אחרי המעבר ערך יהושע טקס ברית מילה לכל הגברים שנולדו במדבר, ואז המשיכו בני העם את דרכם במישורי יריחו. "וַיֹּאמֶר יְהוָה, אֶל-יְהוֹשֻׁעַ, הַיּוֹם גִּלּוֹתִי אֶת-חֶרְפַּת מִצְרַיִם, מִעֲלֵיכֶם"

כל זמן שבני ישראל לא כבשו את ארץ כנען כפי שהיו אמורים לעשות, לגלגו בני העמים עובדי האלילים על אלוהים ועל עמו. כשראו האויבים שהישראלים נודדים במדבר במשך זמן רב, הם שמחו, גינו את אלוהים בגאווה והכריזו שאין בכוחותיו להביא את בני ישראל לארץ כנען. עכשיו, כשחצו בני ישראל את הירדן בחורבה, אויביהם כבר לא צחקו.

עד אותן זמן המשיך אלוהים להאכיל את עמו במן, אבל עכשיו, כשבני ישראל התכוננו לכבוש את ארץ כנען ולאכול את פירותיה של הארץ הזאת, הם כבר לא היו זקוקים למן, ואלוהים הפסיק לשלוח אותו.

מנהיגו של צבא אלוהים

יום אחד התרחק יהושע בן-נון מקהל ישראל. הוא רצה לחשוב בשקט ולהתפלל לאלוהים בבדידות, לבקשו שהנוכחות האלוהית תלווה אותו תמיד. לפתע ראה מולו אדם רם קומה, לבוש בבגדי צבא ואוחז בחרב. יהושע הבין שאדם זה אינו שייך לצבא ישראל, אבל הוא גם לא דמה ללוחם מצבא האויב. בן-נון בירך את הלוחם לשלום בחמימות ואמר, "הלֵנוּ אִתָּה אִם-לְצָרֵינוּ. וַיֹּאמֶר לֹא, כִּי אֲנִי שָׂר-צָבָא-יְהוָה--עֹתָה בָּאתִי; וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל-פְּנֵי אֶרְצָה, וַיִּשְׁתָּחוּ, וַיֹּאמֶר לוֹ, מָה אֲדֹנָי מַדְבֵּר אֶל-עַבְדּוֹ. וַיֹּאמֶר שָׂר-צָבָא יְהוָה אֶל-יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁל-נַעֲלֶךָ מַעַל בְּגִלְגֵּךְ, כִּי הִמָּקוֹם אֲשֶׁר אִתָּה עֹמֵד עָלָיו, קִדָּשׁ הוּא; וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ, כֵּן".

היה זה מלאך מיוחד. היה זה ישוע המשיח בעצמו, זה שבדמות של אש בלילה ובדמות ענן ביום הובילם דרך המדבר. המקום שבו עמד יהושע התקדש בזכות נוכחותו, ולפיכך הוא ציווה על יהושע בן-נון לחלוץ את נעליו.

אז הסביר ישוע המשיח ליהושע בן-נון מה עליהם לעשות כדי לכבוש את העיר יריחו. הוא אמר לו שעל כל הגברים המסוגלים להילחם להקיף את העיר במשך שישה ימים, וביום השביעי עליהם להקיפה שבע פעמים.

כיבוש יריחו

"וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן, אֶל-הַכֹּהֲנִים, וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם, שָׂאוּ אֶת-אֲרוֹן הַבְּרִית; וְשִׁבְעָה כֹהֲנִים, יִשָּׂאוּ שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת יוֹבְלִים, לִפְנֵי, אֲרוֹן יְהוָה. וַיֹּאמֶר, אֶל-הָעָם, עֲבְרוּ, וְסִבּוּ אֶת-הָעִיר; וְהִתְּלוּ--יַעֲבֹר, לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה. וַיְהִי, כַּאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ אֶל-הָעָם, וְשִׁבְעָה הַכֹּהֲנִים נִשְׂאִים שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת יוֹבְלִים לִפְנֵי יְהוָה, עֲבְרוּ וְתִקְעוּ בַּשׁוֹפְרוֹת; וְאֲרוֹן בְּרִית יְהוָה, הֵלֵךְ אַחֲרֵיהֶם".

"וְהִתְּלוּ הַלֵּךְ--לִפְנֵי הַכֹּהֲנִים, תִּקְעֵי הַשׁוֹפְרוֹת; וְהַמָּאֶסֶף, הֵלֵךְ אַחֲרֵי הָאֲרוֹן, הַלֹּךְ, וְתִקְוַע בַּשׁוֹפְרוֹת. וְאֶת-הָעָם צָוָה

יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר, לֹא תִרְיֶעוּ וְלֹא-תִשְׁמָעוּ אֶת-קוֹלְכֶם, וְלֹא-יֵצֵא מִפִּיכֶם, דְּבָר: עַד יוֹם אֲמַרְי אֲלֵיכֶם, הָרִיעוּ--וְהָרִיעְתֶּם. וַיִּסָּב אֲרוֹן-יְהוָה אֶת-הָעֵיר, הַקָּץ פַּעַם אַחַת; וַיָּבֹאוּ, הַמַּחֲנֶה, וַיְלִינּוּ, בַּמַּחֲנֶה".

צבא ישראל צעד בסדר מסוים. בראש הלכה קבוצה של לוחמים-מאמינים שהצטוו למלא אחר הפקודות שנתנו להם. ארון הברית, נוצץ מזהב, ובו חוקיו של אלוהים. את הארון –אחריהם הלכו שבעה כוהנים נושאים חצוצרות, ואז שעטה זוהר עטור תהילה, נשאו כוהנים לבושים בגדים חגיגיים מיוחדים, שהעידו על תפקידם הקדוש. צבא ישראל כל שבט תחת דגלו. כך הם הקיפו את העיר, נושאים את הארון שבו חוקי –העצום צעד בסדר מושלם אחריהם אלוהים. אי-אפשר היה לשמוע דבר מלבד קול צעדיו של הצבא רב- העוצמה, ותרועת החצוצרות שהדן נשמע בהרים וברחובות יריחו. שומרי העיר התבוננו בתדהמה ובדאגה בכל תנועותיהם של האויבים ודיווחו עליהן לשליטיהם. הם לא הבינו מה פירוש הצעדה הזאת. היו כאלה שלגלו על בני ישראל שהתכוונו להשתלט על העיר בצורה כזאת, ואחרים להפך, ליבם נמלא בפחד ובכבוד למראה הארון המפואר, הכוהנים וצבא ישראל במלוא הדרם, וישוע המשיח שצעד עמם בהקיפם את העיר. הם נזכרו כיצד ארבעים שנה קודם לכן נסוגו מי ים סוף לצדדים בפניהם של העבריים, ואיך עכשיו עבר כל העם הזה דרך נהר הירדן. פחדם של תושבי יריחו היה רב עד כדי כך, שהם כבר לא התבדחו. הם נעלו את שערי העיר והעמידו ליד כל שער לוחמים מיומנים וחזקים.

במשך שישה ימים צעד צבא ישראל סביב העיר. ביום השביעי הקיף הצבא את העיר שבע פעמים. גם הפעם הצטוו בני העם לא להוציא מילה מפייהם כדי שאפשר יהיה לשמוע רק את תרועות החצוצרות. בני העם אמורים היו רק להתבונן, וכשהחצוצרות יחצצרו בפעם השביעית ויפיקו צליל ארוך יותר, היה עליהם לקרוא בקול רם, הלא הפקיד אלוהים בידיהם את העיר. "וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיִּשְׁכְּמוּ בַּעֲלוֹת הַשָּׁחַר, וַיִּסְבּוּ אֶת-הָעֵיר בַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה, שִׁבְעַת פְּעָמִים: רַק בַּיּוֹם הַהוּא, סָבְבוּ אֶת-הָעֵיר שִׁבְעַת פְּעָמִים. וַיְהִי בַּפֶּעַם הַשְּׁבִיעִית, תָּקְעוּ הַכֹּהֲנִים בַּשּׁוֹפָרוֹת; וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל-הָעָם הָרִיעוּ, כִּי-נִתְּן יְהוָה לָכֶם אֶת-הָעֵיר. .. וַיִּרַע הָעָם, וַיִּתְּקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת; וַיְהִי כְשֶׁמַּע הָעָם אֶת-קוֹל הַשּׁוֹפָר, וַיִּרְיֶעוּ הָעָם תְּרוּעָה גְדוֹלָה, וַתִּפֹּל הַחוֹמָה תַּחְתֵּיהָ וַיַּעַל הָעָם הָעִירָה אִישׁ נִגְדּוֹ, וַיִּלָּכְדוּ אֶת-הָעֵיר".

אלוהים הוכיח לבני ישראל שלא הם כבשו את כנען. מנהיגו של צבא אלוהים הוא זה שכבש את יריחו. בכיבוש זה השתתף ישוע בעצמו ועמו מלאכיו. הוא פקד על צבא השמים, ואלה מחצו ונתצו את חומות יריחו ואפשרו ליהושע בן-נון ולצבא ישראל להיכנס אל העיר. כשאלוהים חולל את הנס הזה הוא לא רק חיזק את אמונתם של בני עמו בכוחותיו, שבעזרתם גבר על אויביהם עזי הפנים, אלא גם חשף את חוסר אמונם הקודם.

העיר יריחו קראה תיגר על צבא ישראל ועל אלוהים. כשהביטו תושבי העיר על צבא ישראל הצועד סביב עירם יום אחרי יום, הם החלו לדאוג. אבל כולם קיוו שביצורי ההגנה והחומות הגבוהות יצילו אותם. הם חשבו שבכוחם להדוף כל מתקפה שהיא. כשהחומות הבצורות נפלו ברעם שדומה היה לקול הרעם בזמן סערה נוראית, פחד מילא את ליבם של כל תושבי העיר והם כבר לא היו מסוגלים להילחם בכובשים או להתנגד להם.

יהושע בן-נון מנהיג חכם ומוקדש

אופיו של יהושע בן-נון לא היה מוכתם בשום דבר. הוא היה מנהיג חכם שהקדיש את חייו לאלוהים. לפני מותו הוא קרא אליו את כל קהל ישראל, וכמו משה, הזכיר להם את נדודיהם במדבר ואת כל הטוב והחסד שעשה אלוהים איתם.

אחר-כך הוא פנה אליהם בנאום חוצב להבות. הוא דיבר על הזמן שבו החליט מלך מואב להילחם בעם ישראל וביקש מהנביא בלעם לקלל את העברים, אבל אלוהים אמר, "ולא אביתי, לשמע לבלעם; ויכרך ברוך אתכם" (יהושע, כ"ד:10). הוא הוסיף ואמר להם, "ואם רע בעיניכם לעבד את-יהוה, בחרו לכם היום את-מי תעבדו--אם את-אלהים אשר-עבדו אבותיכם אשר מעבר הנהר, ואם את-אלהי האמרי אשר אתם יושבים בארצם; ואנכי וביתי, נעבד את-יהוה". "ויען העם, ויאמר, חלילה לנו, מעזב את-יהוה--לעבד, אלהים אחרים. כי יהוה אלהינו, הוא המעלה אתנו ואת-אבותינו מארץ מצרים מבית עבדים; ואשר עשה לעינינו, את-האמות הגדולות האלה, וישמרנו בכל-הדרך אשר הלכנו בה, ובכל העמים אשר עברנו בקרבם".

בני ישראל חידשו את הברית הקדושה עם יהושע בן-נון. הם אמרו לו, "את-יהוה אלהינו נעבד, ובקולו נשמע". יהושע רשם את דבריהם אלה בספר שבו נרשמו כל החוקים והמצוות שנתן אלוהים למשה. בני ישראל אהבו את יהושע מאוד וכיבדו אותו, ואחרי מותו התאבלו עליו זמן רב.

ארון הברית וניצחונות ישראל

(שמואל א' ג'-ו', שמואל ב' ו', מלכים א' ח')

ארגז הארון הקדוש היה עשוי במיוחד בשביל לשמור על שני לוחות האבן, שעליהם חקק אלוהים את חוקיו. ארון זה סימל את תהילתה ואת כוחה של ישראל. סמלה של הנוכחות האלוהית ריחף מעליו יומם וליל. הכהנים ששירתו בקודש היו לבושים בחגיגות ובהדר. הם לבשו חושן, משופה באבנים חן צבעוניות, בדיוק כמו אלה שמהן מורכבות שתיים-עשרה המוסדות של חומת העיר האלוהית. על כל אחת מאבני החן, שהיו מעוטות בזהב, היו מגולפים שמותיהם של שנים-עשר שבטי ישראל. החלק המפואר והמרשים הזה של לבושו של הכהן היה מיוצב על הכתפיים וכיסה את החזה.

מימין ומשמאל על החושן היו שתי אבנים, גדולות ויפות הרבה יותר מכל השאר. כאשר נתקלו השופטים בבירורים קשים ודנו בבעיות שאותן לא היו מסוגלים לפתור בעצמם, הם היו פונים לכוהנים. אלה שאלו את אלוהים כיצד עליהם לנהוג, והוא היה עונה להם. אם היה האל נוטה להם חסד ומעניק להם הצלחה, הילת אור ותהילה הופיעה סביב האבן הימנית. אם הוא לא היה שובע רצון, היה נראה שערפילית מופיעה על האבן הנמצאת משמאל. כשהכוהנים שאלו את אלוהים אם עליהם להילחם או לא, והאבן הימנית הייתה מתמלאת בזוהר אור ותהילה, הייתה המשמעות: הילחמו, והמזל יהיה עמכם. ואם האבן השמאלית הייתה מתכסית בצל ענן, הייתה המשמעות: אל תילחמו, המזל אינו לצידכם.

פעם בשנה היה הכוהן הגדול נכנס אל קודש הקודשים ומבצע שם את הטקס הקדוש מול הארון בנוכחות השכינה. הוא שאל את אלוהים, ואלוהים ענה לו לעתים קרובות בקול רם. אבל כשהבורא לא ענה לו בקול, הוא היה מאיר בקרני אור ותהילה את הכרוב שעמד בצד הימני של הארון, כסימן שהוא מטיב ומאפשר את אשר הכהן שאל. אבל אם היה מסרב לבקשה, היה ענן יורד על הכרוב שעמד משמאל.

ארבעה מלאכי שמים ליוו כל הזמן את הארון הברית בכל נדודיו. הם הגנו עליו מפני כל סכנה אפשרית וביצעו את כל ההוראות הקשורות בו. ישוע המשיח, בנו של אלוהים, הלך כל הזמן לפני הארון, מלווה במלאכי השמים. כך היה כשהכוהנים נשאו אותו לירדן, והמים נרתעו לפניו. ישוע והמלאכים עמדו עם הכהנים ליד הארון, על קרקע הנהר, עד שכל בני ישראל עברו בחורבה. ישוע והמלאכים ליוו את ארון הברית כשבני ישראל צעדו סביב יריחו במשך שבעה ימים, ואז הפילו את החומות הגבוהות שהקיפו את העיר ונתנו אותה בידיהם של בני ישראל.

תוצאות הרשלנות של עלי

בהיותו הכוהן הגדול של עם ישראל, עלי העלה את בניו לתפקיד הכהנים. לעלי בלבד הותר להיכנס אל קודש הקודשים, ורק פעם בשנה. בניו שירתו בכניסה לאוהל מועד. תפקידם היה להקריב את בעלי החיים על המזבח, אבל לעתים קרובות הם ניצלו לרעה את חובתם הקדושה הזאת. הם היו תאוותניים, חמדניים, אנוכיים, גרגרניים ומושחתים. לא פעם אמר אלוהים לעלי שהוא מתייחס ברשלנות פושעת למשמעת במשפחתו. עלי נזף בילדיו, אבל לא עצר בעדם.

אחרי שקיבלו את תפקיד הכוהנים, עלי שמע שבניו דורשים מבני ישראל הבאים להקריב קורבנות להביא יותר ויותר תרומות, ונוסף לכך עוברים על חוקיו של אלוהים בחוצפה ונוהגים בחוסר כבוד שמשפיע על ישראל לרעה ומטה אותה לחטא.

אלוהים הודיע לשמואל על הדין שבכוונתו לגזור על משפחתו של עלי בגלל רשלנותו. "ויאמר יהוה אל-שמואל, הנה אנכי עשה דבר ב'ישראל: אשר, כל-שמעו--תצלינה, שתי אֶזְנוֹ. ביום ההוא אקים אל-עלי, את כל-אשר דברתי אל-ביתו--החל, וכלה. והגדתי לו, כי-שפט אני את-ביתו עד-עולם--בעון אשר-ידע, כי-מקללים להם בְּנָיו, ולא כָהֵן, בָּם. וְלֹכֶן נִשְׁבַּעְתִּי, לְבֵית עֲלִי: אִם-יִתְּכַפֵּר עוֹן בֵּית-עֲלִי, בְּזִבְח וּבְמִנְחָה--עד-עולם".

מעשיהם של בניו של עלי היו חצופים ופגעו באלוהים עד כדי כך, שאף קורבן לא היה יכול לכפר עליהם. הכוהנים החוטאים האלה חללו את הקורבנות שייצגו את בנו של אלוהים, הם חללו את דמו של המכפר המשמעות האמיתית של טקס ההקרבה.

שמואל סיפר לעלי את דבריו של אלוהים, "ויאמר עלי - יהוה הוא, הטוב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה". עלי ידע שבניו מבזים את שם אלוהים והרגיש שהוא עצמו אשם בחטא זה. הוא השלים עם העובדה שאלוהים יעניש אותו על הרשלנות הזאת. את דבריו של אלוהים, אותם אמר לשמואל, הכריז עלי בפני כל עם ישראל. במעשה זה הוא קיווה לתקן מעט מן הנזק שנעשה בשל רשלנותו. אבל הדין שנגזר עליו לא איחר לבוא.

בני ישראל יצאו להילחם בפלשתים ונחלו מפלה. ארבעת אלפים מלוחמיהם נהרגו. המפסידים נבהלו. הם ידעו שאם העמים האחרים ישמעו על מפלתם הם יאזרו עוז בנפשם וייצאו להילחם עם ישראל. זקני העם החליטו שההפסד הנורא קרה כיוון שארון הברית לא היה איתם בקרב, ושלחו אנשים לשילה להביאו. הכול זכרו את חציית הירדן ואת כיבוש יריחו, שהצליחו רק בזכות הארון שנישא לפני העם כל הזמן. הם חשבו שעליהם רק להביא את הארון, ואז יגברו על כל אויביהם. הם לא הבינו שכוחותיהם תלויים רק בנאמנותם לאלוהים, ורק אם יצייתו לחוק האלוהי, שנמצא בתוך הארון וייצג את אלוהים בעצמו, יצליחו בכל מעשיהם. הכוהנים חסרי הכבוד, חופני ופנחס, המשרתים בפתח האוהל, עברו על חוקיו של אלוהים, ועתה היווה הם אלה שליוו את הארון משילה עד לשדה הקרב, אל מחנה ישראל. כשהגיע הארון למחנה החלו הלוחמים שוב להאמין בכוחם והחליטו שמעכשיו יעמוד המזל לצידם.

ההשתלטות על הארון

"וַיְהִי, כִּבּוֹא אֲרוֹן בְּרִית-יְהוָה אֶל-הַמִּטְנֶה, וַיִּרְעוּ כָל-יִשְׂרָאֵל, תְּרוּעָה גְדוֹלָה; וַתֵּהֶם, הָאָרֶץ. וַיִּשְׁמְעוּ פְּלִשְׁתִּים, אֶת-קוֹל הַתְּרוּעָה, וַיֹּאמְרוּ, מָה קוֹל הַתְּרוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בְּמִטְנֶה הָעִבְרִים; וַיָּדְעוּ--כִּי אֲרוֹן יְהוָה, בָּא אֶל-הַמִּטְנֶה. וַיֵּרָאוּ, הַפְּלִשְׁתִּים--כִּי אָמְרוּ, בָּא אֱלֹהִים אֶל-הַמִּטְנֶה; וַיֹּאמְרוּ אוֹי לָנוּ, כִּי לֹא הָיְתָה כְּזֹאת אֶתְמוּל שְׁלֹשׁ. אוֹי לָנוּ--מִי יִצְּלֵנוּ, מִיַּד הָאֱלֹהִים הָאֵלֶּהּ הָאֵלֶּה: אֵלֶּה הֵם הָאֱלֹהִים, הַמָּפִים אֶת-מִצְרַיִם בְּכָל-מָכָה--בְּמִדְבָּר. הַתַּחֲזִקוּ וְהִיוּ לְאֻנָּשִׁים, פְּלִשְׁתִּים--כֹּן תַּעֲבְדוּ לְעִבְרִים, כַּאֲשֶׁר עָבְדוּ לָכֶם; וְהִיָּתֶם לְאֻנָּשִׁים, וְנִלְחַמְתֶּם. וַיִּלָּחֲמוּ פְּלִשְׁתִּים, וַיִּנְגַּף יִשְׂרָאֵל וַיִּגְסּוּ אִישׁ לְאֶהְלֵיו, וַתֵּהִי הַמָּכָה, גְּדוֹלָה מְאֹד; וַיָּפֵל, מִיִּשְׂרָאֵל, שְׁלֹשִׁים אָלֶף, רָגֵל. וְאֲרוֹן אֱלֹהִים, נִלְקַח; וּשְׁנֵי בְנֵי-עֲלִי מֵתוּ, חָפְנֵי וּפִינְקָס".

הפלשתים חשבו שהארון עצמו הוא האל של בני ישראל. הם לא ידעו שאלוהים החי והקיים, בורא האדמה והשמים, שנתן לעמו את חוקיו על הר סיני, ששלח להם ברכה וחסד או רעות וצרות בהתאם לצייתנותם או להפך – לחוסר ציותם, לחוקיו הנמצאים בארון הנסתר.

רבים מאוד מבני ישראל נפלו בשדה הקרב. באותו זמן ישב עלי בשילה על אם הדרך והתבונן למרחק, מחכה בלב מודאג לבשורה כלשהי משדה הקרב. הוא פחד שהפלשתים ישתלטו על הארון ויחללו אותו. לבסוף הגיע שליח לשילה והודיע לעלי ששני בניו נהרגו. הייתה זו בשורה נוראה, אבל עלי המשיך להקשיב לשליח באיפוק, כיוון שהיו לו סיבות לחכות. אבל כשהשליח הוסיף, "וַאֲרוֹן הָאֱלֹהִים, נִלְקָחָה", הזדעזע עלי עד עמקי נשמתו, צנח במקומו ומת. הוא חלק את זעמו של אלוהים עם בניו. אשמתו בחטאיהם הייתה לא פחותה, כיוון שזלזל בחובתו לעצור בעדם.

השתלטותם של הפלשתים על הארון הייתה הצרה הנוראית ביותר שיכלה לקרות לעם ישראל אי-פעם. אישתו של פנחס, שברגע שהוא גססה בזמן הלידה, קראה לבנה איכבוד, "חוסר כבוד", בעודה אומרת, "גִּלְהָ כְבוֹד מִיִּשְׂרָאֵל: כִּי נִלְקָחָה, אֲרוֹן הָאֱלֹהִים".

בארץ פלשתים

אלוהים אפשר לאויבי ישראל להשתלט על ארונו. הוא ביקש להראות לבני ישראל שהם סמכו על הארון, המסמל את נוכחותו, לשווא, כיוון שלא שמרו על תכולתו – לוחות האבן שעליהם הדיברות. במונעו מהעברים את הדבר הקדוש הזה ביקש אלוהים להפחית את גאווותם בכוחם ואת ביטחונם העצמי.

הפלשתים עלצו. הם חשבו שהצליחו להשתלט על האל המפורסם של בני ישראל, זה שעשה כל-כך הרבה נסים לעמו והפחיד את כל שאר העמים. הם הסיעו את ארון הברית לעיר אשדוד, והציבו אותו במקדש מפואר שנבנה לכבוד האל המכובד ביותר שלהם – דגון. הם העמידו את סמל הנוכחות האלוהית הקדושה ליד פסלו של דגון. כשנכנסו כוהני דגון בבוקר למקדש, נבהלו מאוד כשראו את דגון שוכב על ריצפה למרגלות הארון, כשפניו מופנים מטה. הם סברו שהפסל נפל במקרה, הרימו אותו והעמידו אותו בחזרה במקומו. אבל בבוקר המחרת שוב שכב דגון לרגלי ארון הברית, פניו מופנות מטה, וידיו וראשו כרותים.

מלאכי אלוהים, שליוו את הארון בכל זמן, הם שהפילו את האל הדומם הזה ואז הטילו בו מום. הייתה זו הוכחה לכך שאלוהים, האל החי והקיים, רם ונישא מכל האלים ושלעומתו כל האלילים הם כלום. עובדי האלילים התייחסו לאלילים דגון בכבוד רב, ואחרי כל אשר קרה, היו עצובים מאוד. הם חשבו שזהו סימן רע לפלשתים, שאומר שכל אליליהם יושמדו על-ידי העברים ושאלוהי העברים יהיה חזק ורב-עוצמה יותר מכל אליליהם שלהם. הם הוציאו את ארון הברית ממקדש האלילים שלהם ומיקמו אותה הרחק ממנו.

במשך שבעה חודשים היה הארון בארץ פלשתים. הפלשתים גברו על בני ישראל והשתלטו על הדבר שבו, על-פי דעתם, היה תלוי כוחם של אויביהם. הם חשבו שמאז ולתמיד יהיו בטוחים וצבא ישראל לא יוכל להפחידם עוד. אבל השמחה הזו התקדרה בבכי בכל הארץ, שנגרם בשל הארון האלוהי. הפלשתים נשאו את הארון ביראה מקום למקום,

אבל לכל מקום שבו עצרו ומיקמו אותו הגיעו מיד צרות ועצב, מוות והתרוששות שאותם שלח להם אלוהים. לבסוף החלו הפלשתים לחשוב מה לעשות. המלאכים שליוו את הארון הגנו עליו שלא יינזק בשום דרך.

הפלשתים, שזכרו את גורלו של האל דגון, לא העזו אפילו לפתוח את הארון. הם פחדו אפילו לגעת בו או להתקרב אליו. הם פנו לכוהנים ולמגדי העתידות שלהם כדי לשאול מה לעשות עם הארון האלוהי. אלה הציעו להם לשלוח אותו בחזרה לעם שאליו היה שייך ולצרף אליו קורבן יקר. אם יסכים אלוהים לקבל את הקורבן, יחלפו הצרות והמחלות מקרבם. הפלשתים הבינו שיד אלוהים כבדה עליהם כיוון שהשתלטו על הארון ששייך לישראל בלבד.

החזרת הארון לישראל

כל זה לא מצא חן בעיני חלק מבני פלשתים. הם חשבו שיהיה זה משפיל מדי להחזיר את הארון לעבריים. לטענתם, גם אף אחד מהפלשתים לא יעז לשאת את הארון של אלוהי ישראל שבגללו מתו כל-כך הרבה אנשים בערי פלשת. אבל הכוהנים והנביאים שכנעו אותם לא להקשיח את ליבם כמו שעשו פרעה המצרי ועמו, ולא למשוך רוע גדול יותר. לאלה שפחדו לגעת בארון הציעו הכוהנים "נְעִתָה, קָחוּ וַעֲשׂוּ עֲגֹלָה חֲדָשָׁה אֲחֶת, וּשְׁתֵּי פָרוֹת עֲלוֹת, אֲשֶׁר לֹא-עֲלָה עֲלֵיהֶם עַל; וְאֶסְרֶתֶם אֶת-הַפָּרוֹת בַּעֲגֹלָה, וְהִשְׁבַּתֶּם בְּנֵיהֶם מֵאֲחֵרֵיהֶם הַבִּיתָה. וְלִקְחֶתֶם אֶת-אֲרוֹן יְהוָה, וְנָתַתֶּם אֹתוֹ אֶל-הָעֲגֹלָה, וְאֵת פְּלִי הַזָּהָב אֲשֶׁר הִשְׁבַּתֶּם לוֹ אֲשֶׁם, תְּשִׁימוּ בְּאָרְצוֹ מִצָּדוֹ; וְשַׁלַּחְתֶּם אֹתוֹ, וְהָלַךְ. וּרְאִיתֶם, אִם-דֶּרֶךְ גְּבוּלוֹ יַעֲלֶה בֵּית שְׁמֶשׁ-- הוּא עֹשֶׂה לָנוּ, אֶת-הַרְעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת; וְאִם-לֹא, נִדְּעֶנּוּ כִּי לֹא יָדוּ נִגְעָה בָנוּ--מִקְרָה הוּא, הִנֵּה לָנוּ. וַיַּעֲשׂוּ הָאֲנָשִׁים, כֵּן, וַיִּקְחוּ שְׁתֵּי פָרוֹת עֲלוֹת, וַיֹּאסְרוּם בַּעֲגֹלָה; וְאֶת-בְּנֵיהֶם, פָּלוּ בַּבֵּית. וַיִּשְׁמוּ אֶת-אֲרוֹן יְהוָה, אֶל-הָעֲגֹלָה; וְאֵת הָאָרְצוֹ, וְאֵת עֶכְבְּרֵי הַזָּהָב, וְאֵת, צִלְמֵי טַחֲרִיקֶם. וַיִּשְׁקְנֶה הַפָּרוֹת בַּדֶּרֶךְ, עַל-דֶּרֶךְ בֵּית שְׁמֶשׁ, בְּמִסְלָה אֲחֶת הָלְכוּ הָלַךְ וְנָעוּ, וְלֹא-סָרוּ יָמִין וּשְׂמֹאל".

הפלשתים ידעו שהפרות אף פעם לא יעזבו את עגליהן, אלא רק אם כוח נסתר יכריח אותן לעשות זאת. הפרות פנו בדיוק לבית שמש, מקוננות על עגליהן, אבל באותו הזמן גם מתרחקות מהם בכיוון הנגדי. בני אצולה פלשתים הלכו אחרי עגלה והארון עד לגבול בית שמש. הם לא העזו לסמוך על הפרות לגמרי ולאפשר להן לשאת את המשא הקדוש לבדן. הם פחדו שאם משהו יקרה בדרך, צרות נוראיות עוד יותר יבואו עליהם. הם לא ידעו שמלאכי אלוהים מלווים את הארון ומכוונים את הפרות למקום שבו הוא אמור להיות.

העונש על עזות הפנים

תושבי בית שמש עבדו בשדותיהם כשהופיעו הפרות, רתומות למרכבה שעליה מונח ארון הברית. הם שמחו מאוד כשראו זאת. הם ידעו שיד אלוהים בדבר. הפרות גררו את המרכבה עם הארון עד לאבן גדולה ושם נעצרו. בני שבט לוי הורידו את ארון יהוה, ואת המרכבה, את הפרות שהביאו את הארון הקודש ואת הקורבנות ששלחו הפלשתים הקריבו לאלוהים. אחר-כך פנו האצילים הפלשתים בחזרה לאשקלון, וצרותיהם פסקו.

תושבי בית שמש היו סקרניים לדעת מה הוא הכוח רב-העוצמה המסתתר בארון הזה, שבזכותו מתרחשים מעשי נסים רבים כל-כך. הם חשבו שהארון הוא בעל כוח מיוחד, שאינו תלוי באלוהים. אף אחד, מלבד אלה שמונו לכך במיוחד,

לא היה רשאי להסיר את הכיסוי מהארון ולהביט בו. ידוע היה שמי שיעשה זאת מות יומת, כיוון שהיה זה כמו לראות את אלוהים עצמו. כמה כשפתחו אלה שלא יכלו לכבוש את סקרנותם את הארון, כדי לראות את המחבוא הקדוש, דבר שאפילו עובדי האלילים לא העזו לעשות, פנו המלאכים שליוו את הארון והרגו יותר בהם, יותר מחמישים אלף בני אדם.

אנשי בית שמש נבהלו מן הארון ויראו מפניו, הם אמרו, "מי יוכל לעמד, לפני יהנה האלהים הקדוש הזה; ואל-מי, יעלה מעלינו. וישלחו, מלאכים, אל-יושבי קרית-יזרעלים, לאמר: השבו פלשתים, את-ארון יהנה--רדו, העלו אתו אליכם". תושבי קריית יערים הביאו את ארון אלוהים לביתו של אבינדב וקדשו את בנו לשמור עליו. במשך עשרים שנה נשאר בני ישראל תחת הכיבוש הפלשתי ובמשך הזמן הזה השלימו עם אלוהים וחזרו בתשובה על כל מעשי החטא שלהם. שמואל התחנן לאלוהים עבורם, ואלוהים שוב ריחם עליהם. כשהחליטו הפלשתים להילחם עם ישראל, נטע אלוהים בליבם פחד ואימה נוראית, ובני ישראל גברו עליהם בקלות.

ארון יהוה נשאר בביתו של אבינדב עד שהוכתר דוד למלך ישראל. הוא כינס יחד "את-כל-בָּחוּר בְּיִשְׂרָאֵל, וְשָׁלִשִׁים אֶלְפִי", והלך להביא את ארון יהוה מביתו של אבינדב. בניו של אבינדב, עזה ואחיו, נשאו את המרכבה החדשה, ודוד וכל עם ישראל ניגנו בכל כלי הנגינה לכבוד אלוהים ופארו. "ויבאו, עד-גֶּרֶן נָכוֹן; וַיִּשְׁלַח עֲזָה אֶל-אַרְוֹן הָאֱלֹהִים, וַיֹּאמְרוּ בּוֹ--כִּי שָׁמָּה, הִבָּקֵר. וַיִּחַר-אַף יְהוָה בְּעֲזָה, וַיַּכְהוּ שָׁם הָאֱלֹהִים עַל-הַשָּׁל; וַיָּמָת שָׁם, עִם אַרְוֹן הָאֱלֹהִים". עזה התרגז על השוורים שגררו את העגלה על שמעדרו. הוא הביע חוסר אמון באל כשחשב שהוא, שהוציא את הארון מהארץ פלשתים, לא יוכל לדאוג לו עכשיו. המלאכים המלווים את הארון הכו בעזה על שהושיט את ידו לעבר הארון ברוגז ובחוצפה. "וַיִּקְרָא דָּוִד אֶת-יְהוָה, בַּיּוֹם הַהוּא; וַיֹּאמֶר, אֵיךְ יָבוֹא אֵלַי אַרְוֹן יְהוָה. וְלֹא-אָבִיחָה דָּוִד, לְהִסִּיר אֶת-אַרְוֹן יְהוָה--עַל-עֵיר דָּוִד; וַיִּטְהַר דָּוִד, בֵּית עֶבֶד-אָדָם הַגָּתִי". דוד ידע שישנם חטאים בנפשו ופחד להכעיס אלוהים אם ינהג בעזות פנים כמו עזה. "וַיִּשָּׁב אַרְוֹן יְהוָה בֵּית עֶבֶד אָדָם, הַגָּתִי--שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים; וַיִּבְרַךְ יְהוָה אֶת-עֶבֶד אָדָם, וְאֶת-כָּל-בֵּיתוֹ". אלוהים רצה שבני עמו יבינו שארון יהוה מביא אימה ומוות לאלה שעוברים על חוקיו, ובאותו זמן גם ברכה וכוח לאלה שמצייתים להם. כששמע דוד על הברכה השופעת שבה בירך אלוהים את בית עבד אדום ואת כל אשר היה לו, הוא החליט להביא את הארון לעירו. אבל לפני שהעז לשאת את הארון הקדוש, הוא קדש את עצמו לאלוהים וציווה על כל שליטי ארץ להימנע מעיסוקי היומיום ומכל דבר שעלול להסיח את דעתם מהמעשה הקדוש הזה. היה עליהם להתקדש כדי ללוות את ארון יהוה לעיר דוד. "וַיֵּלֶךְ דָּוִד, וַיַּעַל אֶת-אַרְוֹן הָאֱלֹהִים מִבֵּית עֶבֶד אָדָם עֵיר דָּוִד--בְּשִׁמְחָה. ... וַיָּבֹאוּ אֶת-אַרְוֹן יְהוָה, וַיַּצְגּוּ אֹתוֹ בַּמָּקוֹמוֹ, בְּתוֹךְ הָאֵהָל, אֲשֶׁר נָטָה-לוֹ דָּוִד; וַיַּעַל דָּוִד עֲלֹת לִפְנֵי יְהוָה, וַשְׁלִמִים".

במקדש שלמה

כשסיים שלמה את בניית בית המקדש הוא כינס את כל הזקנים ואת כל האנשים בעלי ההשפעה בישראל, כדי לשאת את ארון אלוהים מעיר דוד. אנשים אלה קדשו את עצמם לאלוהים, ובפאר והדר הלכו אחרי הכוהנים שנשאו את הארון. "וַיַּעַל אֶת-אַרְוֹן יְהוָה, וְאֶת-אֵהָל מוֹעֵד, וְאֶת-כָּל-כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ, אֲשֶׁר בָּאֵהָל; וַיַּעַל אֹתָם, הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם. וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה, וְכָל-עַדְתֵּי יִשְׂרָאֵל הַנוֹעֲדִים עִלָּיו, אֹתוֹ, לִפְנֵי הָאֲרוֹן--מִזִּבְחִים צֶאֱן וּבָקָר, אֲשֶׁר ל'א-יִסְפְּרוּ וְלֹא יִמְנוּ מֶרֶב" (מלכים א', ח':4,5).

שלמה נהג כפי שנהג אביו דוד לפני כן הוא הקריב קורבנות לאלוהים אחרי כל שישה צעדים. ההולכים שרו שירים ונגנו מוזיקה בחגיגות רבה, "וַיָּבֹאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת-אֲרוֹן בְּרִית-יְהוָה אֶל-מְקוֹמוֹ, אֶל-דִּבְרֵי הַבַּיִת--אֶל-קֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים: אֶל-תַּחַת, פְּנֵי הַכְּרוּבִים. כִּי הַכְּרוּבִים פָּרְשִׁים כְּנָפִים, אֶל-מְקוֹם הָאֲרוֹן; וַיִּסְכּוּ הַכְּרוּבִים עַל-הָאֲרוֹן וְעַל-בִּדְיוֹ, מִלְמַעְלָה".

המקדש הנהדר נבנה בהתאם לדוגמה שראה משה על הר סיני, שאחר-כך נתנה אלוהים לדוד. בית המקדש שעל הארץ היה העתק של מקדש השמים. שלמה העמיד עוד שני כרובים, נוסף לאלה שעמדו על מכסה הארון, אבל אלה היו גדולים יותר ועמדו בשני צידיו של הארון, מסמלים את המלאכים האלוהיים המגנים לעד על החוק האלוהי. אי-אפשר לתאר את יופיו של המקדש הזה. לכאן, כמו לפני כן לאוהל הקדוש, הביאו בטקסיות רבה את ארון הברית והעמידו אותו במקום מיוחד תחת כנפיהם של שני כרובים שניצבו על הרצפה.

חברי המקהלה הקדושה איגדו את קולותיהם עם הצלילים של כלי הנגינה והודו בשירה לאל שבשמים. ובאותו רגע, כשהקולות שהתמזגו עם הצלילים של כלי הנגינה בהרמוניה מדהימה, התפשטו בירושלים כולה, מילא הענן האלוהי את המקדש, כמו שלפני כן מילא את המשכן, האוהל הקדוש, המקדש הראשון. "וַיְהִי, בַּצֵּאת הַכֹּהֲנִים מִן-הַקֹּדֶשׁ; וַהֲעֲנֹן מְלֵא, אֶת-בֵּית יְהוָה. וְלֹא-יָכְלוּ הַכֹּהֲנִים לַעֲמֹד לְשֵׁרֶת, מִפְּנֵי הָעָנָן: כִּי-מָלָא קְבוֹד-יְהוָה, אֶת-בֵּית יְהוָה".

המלך שלמה עמד על דוכן הנחושת מול המזבח ובירך את העם. אחר-כך כרע ברך וקרא לאלוהים בתפילה חמימה ונשגבת, מושיט את ידיו לשמים, וכל אלה שהתקבצו סביבו במקדש עמדו והרכינו את ראשם. בתום התפילה התרחש מעשה-פלא מדהים אש ירדה מן השמים ובלעה את הקורבן.

אלוהים הבטיח לשלמה שאם ימשיך להיות נאמן לאלוהים, וכל בני העם הישראלי ישמרו את דברותיו, יעמוד בית המקדש לנצח כסימן לשגשוג ולברכה שיבואו לעם ישראל על אמונתם ודבקותם בה. אבל כעבור כמה מאות שנים התרגש על בית המקדש בירושלים אסון נורא, שעליו התרה אלוהים בעמו, וכל זאת בגלל חטאיהם של בני ישראל והתרחקותם מבוראם.

ישראל בשבי

בשל חטאיהם הרבים של בני ישראל ואי-ציותם לחוקיו של אלוהים, אפשר הבורא לעמו ליפול בשבי אויביהם כדי ללמדם לקח וצניעות. זמן קצר לפני חורבן בית המקדש, שהיה פארו של העם בתחילה, אבל הפך למקום עבודה זרה, בישר אלוהים למשרתיו הנאמנים שנותרו על גורל המבנה הקדוש. הבורא אמר להם שבני ישראל יפלו בשבי. זמן קצר לפני שנהרס המקדש, הוציאו ממנו נאמני אלוהים את הארון שבו היו לוחות הברית. אבלים ועצובים הם טמנו אותו במערה לעד, כדי שלעולם לא יוחזר לעם בגלל זלזולם ובגלל חטאיהם נגד אלוהים. וכך, מאז שהוציאו אותו מן המקדש והחביאוהו במערה איש לא ראה אותו.

הופעתו הראשונה של ישוע המשיח

באחד מחזיונותי נישאתי אל הזמן שבו, בשעה שקבע הבורא, נטל ישוע לעצמו דמות וטבע אנושי והפך להיות כמונו, בני האדם, נתון לפיתוייו של השטן.

הולדתו לא הייתה מיוחדת או נשגבת על-פי דעתם של בני האדם. הוא נולד בדיר, ועריסתו הראשונה היה אבוס. אבל הולדתו לוותה בכבוד ובהוקרה רבה, שכמוהן לא לוותה אף לידה אחרת של בני אדם החיים על פני האדמה. מלאכי השמים הודיעו לרועים בחגיגות על בואו של ישוע המשיח שבא אל אדמתנו שמלאה חטאים, כדי לכפר על כל מעשיהם של כל בני האדם ולהביא להם, דרך מותו, אושר, חיי נצח ושלוש. הבשורה הזאת לוותה באור ובהדר התהילה האלוהית. מלאכי צבא השמים נגנו על נבליהם ברכות והללו את הבורא. אלוהים בעצמו בירך את בואו של בנו, והמלאכים השתחוו לו.

טבילתו של ישוע

מלאכי אלוהים ריחפו מעל המקום שבו הוטבל ישוע, ורוח הקודש ירד מהשמים בדמות יונה וזהר מעליו. כשהביטו בו בני האדם בפליאה ולא יכלו להתיק את עיניהם ממנו, קולו של האב נשמע מהשמים, "זה־בְּנִי יְדִידִי אֲשֶׁר רָצִיתִי בו".

יוחנן לא היה בטוח שאיש זה שבא אליו כדי להיטבל הוא ישוע המשיח בעצמו. אבל אלוהים הבטיח להעניק לו סימן שיעזור לו להבין שזהו קורבנו של אלוהים עומד מולו. הסימן ניתן כשיונה ירדה משמים אל ישוע, ותהילה אלוהית האירה אותו. אז הושיט יוחנן את ידו, הצביע על ישוע, ואמר, נרגש, "הִנֵּה יֵשׁוּעַ הָאֱלֹהִים הַנִּשְׁאָר חַטָּאת הָעוֹלָם" (הבשורה הקדושה על-פי יוחנן, א':29).

משימתו של יוחנן

יוחנן הודיע לתלמידיו שישוע הוא המשיח שהובטח לעולם. כאשר עמדה תקופת שירותו לפני סיום, הכריז יוחנן בפני תלמידיו שישוע הוא המורה הגדול שלהם, ואמר להם ללכת אחריו. חיייו של יוחנן היו מלאים עצב ומסירות נפש. הוא הראשון שהכריז על בואו של המשיח, אבל לא זכה לראות את מעשי-הנסים ולא להתפעל מהבעת הכוח האלוהי של ישוע. יוחנן ידע שכאשר יהפוך ישוע להיות המורה ויאסוף סביבו את התלמידים, יהיה עליו, על יוחנן, למות. את קולו אפשר היה לשמוע רק במדבר. הוא התבודד בחייו, לא נהג לבקר בביתם של הוריו ולא שאף ליהנות מחברתם של קרוביו. יוחנן עזב את כולם כדי לבצע את המשימה שהטיל עליו אלוהים. אנשים רבים מאוד עזבו את עריהם הסואנות כדי להקשיב להטפותיו של הנביא המדהים הזה. יוחנן היה מניח את הגרזן ליד שורשיו של עץ. הוא חשף את החטא, ולא פחד מהתוצאות שעלולות היו לנבוע ממעשיו. הוא הכין את הדרך לשה אלוהים.

עדויותיו המשכנעות של יוחנן השפיעו מאוד על הורדוס, והוא התעניין ושאל מה עליו לעשות כדי להפוך לתלמידו.

יוחנן ידע שהורדוס מתכוון לשאת את אשת אחיו בעוד אחיו חי. הנביא חשף בפניו עוולה זו, אבל הורדוס לא היה מוכן לוותר על דבר. הוא נשא בכל זאת את אשת אחיו, ובהשפעתה אסר את יוחנן וכלא אותו בבית סוהר, אף שבכוונתו הייתה לשחררו מאוחר יותר. בבית הסוהר נודע ליוחנן מתלמידיו על מעשי הנסים המדהימים ומעשיו הטובים של ישוע. הוא אמנם לא יכול היה לשמוע בעצמו את דבריו של ישוע, שהיו מלאים בטוב לב ובחסד, אבל תלמידיו מסרו לו את הדברים האלה וניחמו אותו. זמן קצר אחר-כך, בהשפעתה של אשת הורדוס, הוצא יוחנן להורג בכריתת ראשו. ראיתי שהתלמידים הצנועים ביותר שהלכו אחרי ישוע, שראו בעיניהם את מעשי הנסים ושמעו את דבריו המנחמים, היו מכובדים יותר מיוחנן וראו בחייהם שמחה רבה יותר.

יוחנן בא ברוחו ובכוחו של אליהו כדי לבשר על בואו הראשון של ישוע המשיח. הראו לי את הימים שלפני התגלותו השנייה של ישוע, וראיתי שמספר רב של אנשים, כמו יוחנן, יופיעו ברוחו ובכוחו של אליהו כדי לבשר על הזעם האלוהי הקרב ובא ועל התגלותו השנייה של ישוע המשיח.

הפיתוי

לאחר שהוטבל בנהר הירדן הלך ישוע אחרי רוח הקודש למדבר, ושם ניסה השטן לפתותו. רוח הקודש הכין אותו לתקופה המסוכנת הזאת של הפיתויים הקשים ביותר של השטן. ארבעים יום ניסה השטן לפתותו, במשך הזמן הזה צם ישוע ודבר מאכל לא בא אל פיו. הנוף סביבו היה מדכא. ישוע נמצא במקום שומם בין חיות בר, פנים אל פנים עם השטן. הצום והסבל ייגעו אותו, הוא היה חיוור ותשוש, אבל למרות זאת ראה את מטרתו בבירות וידע שהוא מוכרח לבצע את משימתו, זו שבגללה בא לאדמה.

השטן ניצל את סבלו של הבן אלוהים והקיף אותו בפיתויים שונים. הוא קיווה לגבור עליו כיוון שישוע הפך להיות אדם כמו כל בני האדם. הוא התקרב אליו והציע, "אם בן־האלהים אתה דַּבֵּר אֶל־הָאֶבֶן הזאת ותִּהְיֶה לָּהֶם".

השטן ניסה לשכנע את ישוע להפגין את כוחותיו כדי להוכיח שהוא המשיח. ענה לו ישוע בקצרה, "הֲיֵן כְּתוּב כִּי לֹא עֲלִי־הַלֶּחֶם לִבְדּוֹ יִתֶּיָּה הָאֶבֶן (כִּי עַל־כָּל־מוֹצֵא פִי־יְהוָה)" (הבשורה הקדושה על-פי לוקס, ד': 3,4).

השטן התפלמס עם ישוע בתקיפות וניסה להבין אם הוא באמת בנו של אלוהים. הוא הצביע על חוסר האונים של ישוע והכריז ברברבנות שהוא חזק יותר ממנו. אבל המילים שנשמעו מהשמים, "אַתָּה בְּנִי יְדִידִי בְּךָ רָצִיתִי" (הבשורה הקדושה על-פי לוקס, ג': 22), הספיקו כדי לעודד את ישוע בסבלו. ראיתי, שישוע לא צריך היה לעשות דבר כדי לשכנע את השטן בעוצמתו או בכך שהוא- המשיח. לשטן היו הוכחות רבות לגבי מעמדו הגבוה ושלטונו של בן אלוהים, אבל סירובו העקשני להשלים עם מעמדו של ישוע מנע ממנו את מקומו בשמים.

כדי להפגין את כוחותיו העביר השטן את ישוע לירושלים, ושם העמידו על קצה המקדש ודרש ממנו להוכיח שהוא בנו של אלוהים. הוא הציע לישוע לקפוץ מטה מהגובה המסחרר הזה. השטן פנה אליו בדברים מהמקרא, "כִּי כָתוּב פִּי־מִלֵּאכֶיךָ יִצְוֶה־לְךָ לְשִׁמְרְךָ וְכִי עַל־כַּפֵּיךָ יִשְׁאוּנֶךָ פֶּן־תִּגָּף בְּאֶבֶן רַגְלְךָ. וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֵן נֶאֱמַר לֹא תִנָּסֶה אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ" (הבשורה הקדושה על-פי לוקס, ד': 10-12).

השטן ביקש בלהיטות לגרום לישוע לנצל לרעה את טובו של אביו ולסכן את חייו עוד לפני תחילת שירותו על פני

האדמה. הוא קיווה להרוס בכך את דרך הכפרה, אבל תוכנית ההצלה הייתה עמוקה ורבת-עוצמה מדי מכדי שהשטן יוכל להרוס או לפחות לסלף אותה.

ישוע – דוגמה לכל הנוצרים. אם הם נתקלים בפיתויים או מאבדים את כל זכויותיהם, עליהם לשאת הכול בסבלנות. אין צורך לדרוש מאלוהים להפגין את כוחו שבזכותו יוכלו לגבור על אויביהם, אם הדבר לא יהלל וירומם את שמו. אם היה ישוע קופץ מטה מקצה המקדש לא היה בכך להלל את שם אביו, כיוון שאיש לא היה רואה זאת מלבד השטן להראות את כוחותיו האלוהיים מול אויבו הרשע, אבל מעשה כזה היה – ומלאכי השמים. היה זה אך פיתוי לישוע משפילו עד לרמה של זה שאותו בא לנצח.

"וַיַּעֲלֵהוּ הַשָּׁטָן עַל-הָר גָּבֹהַ וַיִּרְאֵהוּ בְּרָגַע אֶחָד אֶת כָּל-מַמְלָכוֹת תְּחִלָּה. וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַשָּׁטָן לֵךְ אֶתְּנֶנְךָ לְהִמְשָׁלָהּ הַיּוֹמָה וְאֶת-כָּבוֹדְךָ כִּי-נִמְסְרָה בְּיָדִי וְנִתְּנָה לְאַשֵּׁר אֲחָפֶץ. וַעֲתָה אִם-תִּשְׁתַּחֲוֶה לְפָנַי יִהְיֶה-לְךָ. וַיֵּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו (סור מִמְּנִי הַשָּׁטָן כִּי) כָּתוּב לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּשְׁתַּחֲוֶה וְאַתָּה לְבַדוֹ תִּעֲבֹד" (הבשורה הקדושה על-פי לוקס, ד': 5-8).

השטן הראה לישוע באור מפתה את כל ממלכות העולם. הוא הבטיח שאם ישוע ישתחוה לו הוא יוותר על תביעותיו לשליטה באדמה ויעניקן לישוע. האויב המר של בני האדם לדורותיהם ידע שאם תוכנית ההצלה תתבצע, וישוע ימות למען חטאיהם של בני האדם, שליטתו באדמה תהיה מוגבלת, ובסופו של דבר תמנע ממנו לגמרי והוא יושמד. לכן יזם השטן תוכנית למניעת המהלך העצום הזה שבו החל בנו של אלוהים. השטן שיער שאם תוכנית הכפרה על האנושות לא תצלח, יוכל הוא להמשיך ולשלוט במלכות שלה הוא טוען. אז, החניף לעצמו השטן, הוא ישלוט בעולם כנגד אלוהים שבשמים.

תבוסתו של המסית

השטן צהל כשישוע עזב את מלכות השמים ונפרד בתוך כך גם מתהילתו ומשלטונו. הוא חשב שמעתה יהיה הבן האלוהי תחת שליטתו. הרי הפיתוי של הזוג הקדוש בגן-העדן הצליח בקלות כה רבה, ועכשיו, בעזרת כוחותיו, עורמתו וזדוניותו, הוא קיווה לפתות את בנו של אלוהים בעצמו ולשמור כך על חייו ועל מלכותו. אם היה מצליח לגרום לישוע לסטות מרצונו של אביו, הוא היה משיג את אשר רצה. אבל בתשובה לשאלותיו ולהפצרותיו שמע השטן את דברי התוכחה האלה, "סור ממני השטן". ישוע היה מוכן להשתחוות רק לאביו.

השטן טען שהשתלט על כל ארצות העולם. הוא ניסה לשכנע את ישוע בסתר שאפשר למנוע את כל הסבל, שהוא אינו צריך למות כדי לקבל של כל ארצות העולם, ושרק אם ישתחוה לו, יקבל את כל אשר על פני האדמה ואת תהילתו של שליט כל הארץ. אבל ישוע היה איתן בדעתו. הוא ידע שיבוא הזמן, כשבזכות חייו העולם החוטא יהיה חופשי משליטתו של השטן, ואחרי זמן-מה כל השמים והאדמה יצייתו לו. הוא בחר בחיים מלאי סבל ובמוות נורא בתור הדרך היחידה שאותה הציע לו אביו, כדי להפוך ליורש היחיד שיקבל את כל הארצות על פני האדמה וישלוט בהן לנצח. אפילו השטן יהיה מופקד בידיו כדי למות לנצח, ולא להציק לישוע ולכל הקדושים לעולם.

כהונתו של ישוע

אחרי שחדל מניסיונות הפיתוי רחק השטן מישוע לזמן-מה. המלאכים הכינו אוכל לישוע במדבר וחזקו אותו, וברכת אביו שרתה עליו. כל ניסיונותיו היוקדים של השטן לפתות אותו נסתיימו במפלה, אבל הוא המתין לזמן שבו יחל ישוע את כהונתו על פני האדמה, כדי שוב ולפתותו בעורמתו ובזדוניותו. השטן לא איבד את התקווה לגבור על ישוע, ולכן החליט לגרום לאלה שלא קיבלו את המשיח לשנוא אותו ולרצות בהשמדתו.

השטן התייעץ עם מלאכיו. הם היו מאוכזבים וכעוסים על כך שלמרות כל מאמציהם, לא הצליחו לגבור על בן אלוהים. הם החליטו להשתמש בכל כוחותיהם ובכל הדרכים שעמדו בפניהם, כדי לזרוע בעמו הנבחר את זרעי חוסר האמון בכך שישוע הוא המשיח. כך, חשבו, לא יוכל ישוע לבצע את משימתו. היהודים יכולים לשמור את כל חוקיהם בקפדנות, אבל אם יצליחו לעוור אותם רוחנית, הם לא יבינו את נבואותיו של המשיח. ואם יצליחו המלאכים לשכנע אותם שהמשיח יבוא בתור מלך רב-עוצמה, הם ידחו את ישוע ויבזו בו.

הראו לי, שהשטן ומלאכיו פעלו ללא לאות בזמן כהונתו של ישוע. הם עוררו בבני האדם חוסר אמון, שנאה, כעס ולעג כלפיו. לעתים קרובות, כשישוע חשף איזושהי אמת אקטואלית או את חטאיהם, בני האדם זעמו. השטן ומלאכיו עוררו בתודעתם של האנשים את הרעיון להרוג את בנו של אלוהים. לא פעם הורמו אבנים כבדות כדי להכות בו, אבל המלאכים הקדושים הגנו עליו ונשאו אותו הרחוק מהקהל הזועם, למקום שבו יהיה מוגן ובטוח. כך, פעם אחת, כששוב נשמעו אמיתות בהירות וברורות, המאזינים החלו לגרור אותו אל המדרון התלול של ההר כדי להשליכו מטה. בדרך החלו היהודים הזועמים להתווכח ולריב ביניהם כיוון שלא יכלו להחליט מה לעשות בו. בזמן שהם רבו, המלאכים שוב הסתירו אותו מעיניהם, והוא עבר והלך לדרכו.

אבל השטן לא זנח את תקוותיו לבטל ולהשמיד את תוכנית ההצלה. הוא השתמש בכל כוחותיו כדי להקשיח את ליבותיהם של אלו שהאזינו לישוע ולעורר בהם השנאה כלפיו. השטן חשב שרק מעטים יאמינו שישוע הוא אכן בנו של אלוהים, ואז יחליט המשיח שסבלו הוא קורבן גדול מדי למספר כה מועט של חסידים. אבל אני ראיתי, שגם אם רק שני אנשים היו מכירים בישוע בתור בן אלוהים ומאמינים בו, הוא היה מבצע את תוכניתו בכל זאת, רק למען הצלת נפשם.

הקלת הסבל

ישוע החל במלאכתו, למנוע מהשטן לשלוט בסבלם של בני האדם. הוא החזיר את הבריאות לחולים, נתן את הראייה לעיוורים, ריפא את המשותקים והפגומים, והם רקדו מרוב שמחה והיללו את אלוהים. הוא החזיר את הכוח לחלשים ולא להלך שבמשך שנים רבות היו תלויים בכוח הרב של השטן. הוא ניחם את החלשים, את חסרי-הביטחון ואת הנופלים ברוחם במילים ענוגות. את כל אלה שהחזיק השטן הזחוח בידיו, חטף ישוע מחיבוקו ונתן להם בריאות, אושר ושמחה רבה. הוא החזיר לחיים את המתים, והם היללו את שם אלוהים על הבעת כוחו רבת-העוצמה. לכל אלה שהאמינו בו

עשה ישוע מעשי נסים נהדרים.

חייו של ישוע המשיח היו מלאים אהבה, חמלה וכוונות טובות. הוא תמיד הקשיב לאלה שבאו אליו והחליש את סבלם ועצבם. אנשים רבים זכו לשאת על גופם הוכחות לכוחו האלוהי. אבל היו גם כאלה שאחרי שהבריא, נבוכו והתביישו מהקרז הצנוע ורב-העוצמה הזה. כיוון שהשליטים לא האמינו בו, רבים מבני העם סירבו גם הם לקבלו ולהכיר בו. הוא היה אדם שידע עצב ואבל מהם. הם לא היו מסוגלים לתת לחייו הצנועים, השופעים מחילה ושכל ישר, להשפיע עליהם. הכבוד שאפשר לקבל בעולם מצא חן בעיניהם יותר. אף על פי כן רבים נהו אחרי בנו של אלוהים והקשיבו לדבריו, שמחים על כל מילה שאמר. דבריו של ישוע היו משמעותיים מאוד, ובאותו זמן גם ברורים עד כדי כך, שאפילו אנשים לא פקחים כל-כך הבינו אותם.

התנגדות לא יעילה

השטן ומלאכיו עיוורו את עיניהם של היהודים והאפילו את שכלם. הם עודדו את השליטים וזקני העם להשמיד את המשיח. הפרושים התייעצו ביניהם ואז שלחו כמה אנשים לתפוס ולהביא אותו. כשהגיעו אותם אנשים למקום שבו היה ישוע, התפלאו מאוד. הם ראו שאהבה ועצב ממלאים את ליבו כאשר הוא ניתקל בעצב ובצרות של בני האדם. הם שמעו אותו אומר באהבה את המילים הטובות לחלשים ולאלה שאינם מאושרים. הם הביטו בעוצמה שבה הוא משמיד את כוחותיו של השטן ומשחרר את עבדיו. הם הקשיבו לדבריו החכמים והיו מוקסמים ממנו. הם חזרו אל הכוהנים והזקנים בלי ישוע.

כששאלו אותם, "מדוע לא־תִּבְאֶתֶם אִתּוֹ?", הם סיפרו על מעשי הנסים שראו במו עיניהם, על דבריו המלאים חוכמה קדושה, על האהבה ועל העובדות ששמעו, ולבסוף הוסיפו, "מֵעוֹלָם לֹא־דִּבֶּר אִישׁ כָּאִישׁ הַזֶּה".

הכוהנים האשימו אותם בכך שגם הם מושפעים משקריו, וכמה מהאנשים האחראים חשו מושפלים כיוון שלא ביצעו את ההוראה שקיבלו—לאסור אותו. הכוהנים התעניינו בלעג אם יש כאלה בין המנהיגים שהאמינו בישוע, אבל השטן מנע מהם בכל כוחותיו לומר את האמת והכריח אותם להסתיר את אמונתם ולא לדבר עליו. הם פחדו מהנזיפות של חבריהם יותר מאשר מאלוהים.

אבל אפילו ערמומיותו ושנאתו של השטן לא יכלו להרוס את תוכנית ההצלה. התקרב זמן שבו תתגשם הכוונה העיקרית שלמענה הגיע ישוע לעולמנו. השטן התייעץ עם מלאכיו. הוא החליט לעורר את הקהילה שבה ישוע בחר הפעם לדרוש את דמו, ללעוג לו ולנזוף בו. השטן ומלאכיו קיוו שישוע יזעם מהיחס המבזה שיקבל, ולא יוכל להישאר טוב ורך לב.

בזמן שהשטן תכנן את תוכניותיו, ישוע סיפר לשתיים-עשר תלמידיו על סבלו הבא. הוא סיפר שייצלב ושיחזור לחיים ביום השלישי. אבל תלמידיו לא הצליחו להבין מה הוא אומר להם. היה נראה ששכלם קהה.

השתנות

אמונתם של חסידי ישוע התחזקה בזמן השתנותו, כשהותר להם לראות את תהילתו של ישוע ולשמוע את הקול משמים

שהעיד על כך שהוא באמת בנו של אלוהים. אלוהים החליט להביא הוכחה משכנעת לכך שישוע הוא המשיח המובטח, כדי שבני האדם לא יאבדו את אמונתם, כשיחושו סבל ויתאבלו על צליבתו. בזמן ההשתנות שלח אלוהים את משה ואת אליהו לדבר עם ישוע על סבלו הבא ועל מותו על הצלב. הוא לא שלח את מלאכיו לבצע את המשימה הזאת, אלא בחר באלה שחוו על בשרם את תלאות העולם ופיתוייו.

אליהו פסע לצד האל כל הזמן. שירותו את אלוהים היה קשה מאוד, כיוון שדרכו חשף אלוהים את חטאיהם של בני ישראל. אף שהיה נביא אלוהים, למען הצלת חייו נאלץ אליהו להסתתר מדי פעם. בני עמו חיפשו אותו, כמו היה חיית בר, כדי להרגו. אבל אלוהים לקחו לשמים, למקום שבו שיכנו אותו המלאכים בכבוד ובתהילה.

משה היה האדם העצמתי מכל שאר בני האדם שחיו לפניו. אלוהים העניק לו כבוד גדול מאוד ושוחח איתו פנים אל פנים, כמו שאיש משוחח עם חברו. הוא זכה לראות את האור הזוהר ואת התהילה, שאין לתארה, אשר מקיפים את האב. אלוהים השתמש במשה לשחרר את בני ישראל מהעבדות במצרים. משה היה המתווך של עמו מול האל, ולעתים קרובות עמד בינם לבין הזעם האלוהי. כשחוסר-האמון, הרטינות ומעשי החטא הנוראיים של בני ישראל גרמו להופעת הזעם האלוהי, אהבתו של משה לבני עמו עמדה למבחן רציני. אלוהים כבר התכוון להשמיד את בני העם העברי ולקומם עם חדש, אבל משה הוכיח את אהבתו לישראל וביקש בלהיטות מאלוהים לסלוח לעמו. הוא ביקש נואשות את אלוהים להרגיע את זעמו ולסלוח לבני ישראל על עבירותיהם או למחוק את שמו שלו, של משה, מספר השמים.

משה מת, אבל המלאך מיכאל החזיר אותו לחיים לפני שגופו החל להירקב. השטן ניסה להשאיר את גופו של משה ברשותו והכריז שעכשיו הוא שייך לו, אבל משה חזר לחיים ועלה לשמים. השטן קילל את אלוהים בכעס והאשים אותו שנהג בחוסר-צדק כשלקח את שללו. אבל ישוע לא נזף באויבו על כך, אף שמשה חטא בגלל פיתויו של השטן. הוא אמר כדברי אביו, "יגער יהוה בך" (אגרת יהודה 9).

ישוע אמר לתלמידיו שחלק מההולכים איתו יזכו לראות את מלוא כוחה של מלכות אלוהים עוד לפני מותם. הבטחה הזאת התקיימה על הר ההשתנות. פניו של ישוע זהרו כאור השמש, בגדיו הפכו להיות לבנים וזהרו גם הם. משה עמד לידו וייצג את אלה שיחזרו לחיים בזמן התגלותו השנייה של ישוע, ואליהו ייצג את אלה שבזמן בואו השני יעלו לשמים – ולא ימותו. התלמידים הביטו ביראה ובהשתאות בגדולתו המפוארת של ישוע, הענן הזוהר כיסה אותם והם שמעו את קול אלוהים, מפחיד ורב-עוצמה, שאמר, "זֶה־בְּנִי יְדִידִי אֲשֶׁר רָצִיתִי בּוֹ אֵלִיו תִּשְׁמְעוּן".

הבגידה בישוע

נשאוני לזמן שבו אכל ישוע עם תלמידיו את סעודת ערב הפסח. השטן שיקר ליהודה ועורר אותו לחשוב שהוא אחד מחסידיו האמיתיים של ישוע. תלמיד זה היה חוטא ארור. הוא ראה את מעשיו הגדולים של ישוע כשהיה לצידו במשך כל תקופת שירותו על פני האדמה, ולאור ההוכחות המשכנעות הסכים לכך שישוע הוא המשיח. אבל למרות זאת נותר יהודה אדם מסתגר וחמדן. הוא אהב כסף. הוא זעם מאוד כשמרים בזבזה את השמן היקר על ישוע.

מרים אהבה את אלוהיה. הוא סלח לה על כל חטאיה הרבים והחזיר לחיים את אחיה האהוב. לא היה דבר בעולם שהיא הייתה מונעת מישוע. עד כמה שאותו שמן היה יקר, כך הייתה מרים יכולה להביע את תודתה למשיח.

כדי להסביר את חמדנותו ניסה יהודה לומר שאת השמן צריך היה למכור, ואת הכסף שהיו מרוויחים מכך, לחלק בין העניים. הוא אמר זאת לא בשל דאגתו לעניים, אלא כיוון שהיה אדם אנוכי, ולעתים קרובות לקח לעצמו את אשר היו נותנים לו להעביר לעניים. יהודה לא התחשב ברגשותיו, במצבו ואפילו בצרכיו של ישוע, אבל כדי להסביר את תאוותנותו הוא היה מצביע על העניים. המעשה הנדיב והמקריב הזה של מרים היה הנזיפה החזקה ביותר בקמצנותו. באופן כזה הדרך לפיתוי הייתה פתוחה- ליבו היה בסיס נהדר לכך.

אף שהמנהיגים והכוהנים שנאו את ישוע, מספר רב מאוד של אנשים הקיפו אותו כל הזמן, כדי לשמוע דברי חוכמה ולראות בעיניהם את מעשי הנסים שעשה. רבים התעניינו בו מאוד, הם הלכו אחרי ישוע כדי להקשיב להוראותיו של המורה הנפלא הזה. גם רבים ממנהיגי העם האמינו בו, אבל לא העזו להראות זאת, שמא יוקעו ויורחקו מחסות בית-הכנסת. הכוהנים היהודים וזקני העם החליטו שיש לפעול במהירות כדי להסיח את דעתם של אנשים הקהילה מישוע. הם פחדו שהכול יתחילו להאמין בו. הם היססו. הם פחדו לאבד את מעמדם בארץ או לגרום למותו של ישוע. אבל גם אם ימות, יישארו אלה שיהיו כמו ראייה ומזכרת לכוחותיו המדהימים.

ישוע החזיר לחיים את אלעזר, והכוהנים פחדו שאם יהרגו את ישוע, אלעזר ישמש ראייה לכוחותיו הנפלאים ורבי-העוצמה. אנשים רבים מאוד היו עדים לנס החזרה לחיים של אלעזר. אז קבעו מנהיגי העם שיש להרוג גם את אלעזר, ובכך לפתור את הבעיה. אחר-כך יוכלו להחזיר את תשומת לב האנשים למסורת של אבותיהם ומצוות האנשים, שכללו גם הבאת מעשר הכספים ההכרחי מעשבים קטנים כמו מִנְתָּא וְשֶׁבֶת וְפִמָּן.

כך קיוו אנשי הדת לשוב ולקבל לידיהם את ההשפעה על העם. הם החליטו ללכוד ולאסור את ישוע כאשר יהיה לבדו, כיוון שאם היו מנסים לעשות זאת בנוכחות קהל מאזיניו היו מסתכנים בסקילה באבנים.

יהודה ידע עד כמה אנשי הדת מבקשים את נפשו של ישוע והציע לבגוד במורהו תמורת כמה מטבעות כסף. האהבה לכסף גרמה לתלמיד הזה להפקיר את אדונו בידי אויביו האכזריים ביותר. השטן פעל דרך יהודה, ובזמן הפגישה החשובה מאוד, האחרונה, של ישוע עם תלמידיו, הבוגד חשב על תוכניתו. ישוע אמר לתלמידיו בעצב שבלילה זה הם יטילו בו ספק וידחו אותו. אבל פטרוס הכריז בלהט, שגם אם כולם ידחו את מורם, הוא לא ידחה. ענה לו ישוע: "הִנֵּה אֲשָׁל לְךָ הַשָּׁטָן לְזָרוֹת אֶתְכֶם כְּחֹטִים. וְאַנִּי הַתְּפַלֵּלְתִּי בְעֶדְךָ אֲשֶׁר לֹא־תִכְלֶה אֱמוּנָתְךָ וְאַתָּה כְּאֲשֶׁר תָּשׁוּב בְּתַשׁוּבָה חֲזָק אֶת־אֶחָיִךְ" (הבשורה הקדושה על-פי לוקס, כ"ב:32, 31).

בגן גת שמנים

ראיתי את ישוע בגן עם תלמידיו. בעצב עמוק הוא ביקש מהם להישאר ערים כל הלילה ולהתפלל, כדי שלא יוכל השטן לפתותם. הוא ידע שאמונתם עומדת למבחן ושהם יזדקקו לכל כוחם ונחישותם כדי לא לאבד תקווה להגשמת תקוותיהם פי' על פני האדמה. בבכי מר ובדמעות קרא ישוע, "אָבִי אִם־תִּרְצֶה לְהַעֲבִיר מֵעָלַי אֶת־הַפּוֹס הַזֶּאת אֲךָ אֵל יְהִי כְרִצּוֹנִי אִם־כְּרִצּוֹנְךָ" (הבשורה הקדושה על-פי לוקס, כ"ב:42). בנו של אלוהים התפלל בייסורים. טיפות ענקיות של זעת דם הופיעו על פניו ונטפו מטה. המלאכים התעופפו סביבו, מביטים במתרחש, אבל רק אחד מהם זכה לחזק את בנו של אלוהים בסבלו. השמים התאבלו. המלאכים הסירו את כתריהם והניחו בצד את נבליהם. הם הביטו בשקט ובעצב עמוק בישוע וביקשו לקרוב אליו ולהיות לצידו, אבל המלאכים בעלי המעמד הגבוה יותר אסרו עליהם לעשות זאת, כדי שלא יזנקו לעזרתו כשיראו איך נמסר אדונם לידי הכוהנים. תוכנית ההצלה השמימית צריכה הייתה להתבצע עד תומה.

ישוע התפלל וחזר אל תלמידיו, אבל הם ישנו. בשעה הנוראית הזאת הוא היה לבדו, ללא חברים שמתפללים אתו ומתאבלים עליו. פטרוס, שזמן קצר לפני כן עוד היה תלמידו הנמרץ, נרדם וישן עמוקות. ישוע הזכיר לו את טענותיו המשכנעות, "הִנֵּה לֹא־הִיָּה בִּיכְלָתְכֶם לְשָׁקֵד עִמִּי שָׁעָה אַחַת" (הבשורה הקדושה על-פי מתי, כ"ו:40). וכך, כשהוא סובל מייסורי נפש נוראיים, בנו של אלוהים התפלל שלוש פעמים בלילה ההוא.

יהודה בוגד בישוע

יהודה הופיע ואיתו קבוצת אנשים חמושים. כהרגלו הוא התקרב למורהו שלו כדי לברך אותו לשלום. בדקה זאת הקיפו הלוחמים את ישוע, אבל הוא השתמש לפתע בכוחותיו האלוהיים ואמר, "מה מחפש אתה? הנני". אלה שבאו לקחתו נרתעו ממנו ונפלו ארצה. ישוע שאל זאת כדי שיוכלו החיילים להרגיש שהוא השולט במצב ולקבל הוכחות לכך שהוא יכול, אם רק ירצה, להשתחרר מידיהם.

תלמידיו התעודדו כשראו שכל אלה שבאו ובידיהם חרבות ומקלות נרתעו ונפלו ארצה. כשקמו החיילים ושוב הקיפו את בנו של אלוהים, חטף פטרוס את חרבו, הכה בעבדו של הכוהן וכתר את אוזנו. ישוע ציווה עליו לסלק את החרב. הוא אמר, "הִתְאַמֵּר בְּלִבְךָ כִּי לֹא יִכְלָתִי לְשָׁאֵל עִתָּה מֵאַתָּה וְיִצְנֶה־לִּי יוֹתֵר מִשְׁנִים עֶשְׂרִי לְגִיוֹנוֹת שְׁלִמְלָאָכִים" (הבשורה הקדושה על-פי מתי, כ"ו:53).

ראיתי, שכאשר אמר ישוע את דבריו אלה החלו פני המלאכים לזהור מתקווה. הם רצו להקיף את אדונם ולפזר את

האנשים הזועמים שהקיפוהו. אבל פניהם שוב התמלאו בעצב, כשישוע המשיך, "וְאִי־כֶּה אֶפֹּא יִמָּלְאוּ הַכְּתוּבִים פִּי־כֶן
הָיָה תְהִיָּה" (הבשורה הקדושה על-פי מתי, כ"ו:54). התלמידים התעצבו והתאכזבו מאוד, כשישוע אפשר לאויביו
להוביל אותו החוצה.

חוששים לחייהם, הם עזבו אותו וברחו. ישוע נשאר לבדו מוקף קהל צמא דם. השטן חגג את נצחונו! עצב מילא את
המלאכים האלוהיים! גדודים רבים של מלאכים, שבראש כל אחד מהם עמד כרוב רם קומה, נשלחו לאדמה כדי לראות
את מאסרו של בן אלוהים. היה עליהם לתעד את כל הקללות והנזיפות שנאמרו לישוע, לרשום את כל ההתעללויות בו
ולקבוע את כל התקפות הכאב שמהן סבל. כל זאת כדי שהאנשים שלקחו חלק במעשים הרשעים האלה יוכלו לראותם
שוב בצורה חיה.

משפטו של ישוע

כאשר עזבו המלאכים את השמים, הם הסירו את כתריהם בעצב. הם לא יכלו לשוב ולשאתם על ראשיהם בזמן שאדונם סבל ונאלץ לשאת עטרת קוצים לראשו. השטן ועוזריו היו עסוקים מאוד בבית-הדין שבו עמד ישוע להישפט. הם ניסו למחות מלב האנשים כל רגש של סימפטיה והומניות כלפי ישוע. בהשפעתם הייתה האווירה מחוללת וכבדה. הכוהנים והזקנים שקיבלו השראה מהשטן ומעוזריו, נזפו בישוע והשפילו אותו. הם ניסו לפגוע בו קשות, עד שלא יוכל לסבול עוד. השטן חשב שהתעללויות ואלימות שכזו יגרמו לבנו של אלוהים להתמרמר או להתלונן או לגייס את כוחותיו האלוהיים ולהשתחרר מידי הקהל הזועם. במקרה כזה, תוכנית הישועה לא תצא אל הפועל.

התכחותו של פטרוס

כשהפקידו את ישוע בידיהם של הכוהנים הלך פטרוס אחריו כדי לראות מה יעלה בגורל מורהו. אבל כשהאשימו אותו שהוא אחד מתלמידיו של ישוע, התכחש לו פטרוס כיוון שחשש לחייו. הוא הכריז שאינו מכיר את האדם הזה. את תלמידיו של ישוע זיהו לרוב בשל אופן דיבורם הטהור, ולכן פטרוס, שניסה לשכנע את המאשימים אותו, התכחש למורהו שלוש פעמים ואף נישבע תוך שימוש בקללות. ישוע, שעמד במרחק-מה ממנו, הפנה אליו את מבטו העצוב ומגנה, ואז נזכר התלמיד במילים שאמר לו ישוע בעליית הגג וגם בהבטחתו, "גם כִּי־יִפְשְׁלוּ בְךָ כָּל־מַלְאָכֵי הָעוֹלָם" (הבשורה הקדושה על-פי מתי, כ"ו:33). הוא התכחש לאדוניו, והתכחש בשבועה, אבל מבטו החודר של ישוע נגע לליבו של פטרוס והציל אותו. בוכה בכי תמרורים התחרט פטרוס על אשר עשה, על מעשה החטא הנוראי שלו, וחזר בו. כחלוף זמן קצר היה פטרוס מוכן לחזק את אחיו.

בבית-הדין

ההמון דרש לראות את דמו של ישוע. לוחמיו של פילאטוס הכו בו קשות ובאכזריות, הלבישו לגופו בגדי מלך ישנים, אדומים ושמו עטרת קוצים לראשו. הם נתנו בידו מקל ולעגו לו בעודם משתחוים לפניו ואומרים, "שלום לך, מלך היהודים" (הבשורה הקדושה על-פי יוחנן, י"ט:3). אחר-כך לקחו את המקל מידיהם והחלו להכות בו בראשו, מחדירים את הקוצים לעורו ודמו שותת על פניו.

קשה היה למלאכים לראות זאת. הם ייחלו לשחרר את ישוע, אבל המלאכים הרמים מהם אסרו עליהם לעשות זאת באומרם שזוהי הכפרה הגדולה שיש לבצע למען הצלתם של בני האדם. הכפרה הזאת אמורה להיות שלמה והיא תביא למותו של זה "אשר-לו ממשלת המוות". ישוע ידע שהמלאכים מביטים בהשפלתו. אפילו החלש מכל המלאכים היה

מסוגל לפזר את הקהל הלועג הזה ולשחרר את ישוע. הוא ידע שאם הוא רק ירצה, אב השמים ישחררו בו ברגע הזה. אבל הוא היה חייב לסבול את כל הכאב וההתעללויות שעוללו לו בני האדם הבזויים האלה, כיוון שרק כך יוכל לכפר על חטאי האנושות.

ישוע, מציית לכל הנאמר לו ומשלים עם כל הקורה לו, עמד לבדו מול הקהל הזועם. האנשים התעללו בו באופן המאוס ביותר. הם ירקו בפניו בפנים שמהם ירצו להסתתר בעתיד, שיאירו את עירו של אלוהים ויזהרו יותר מהשמש. ישוע לא הפנה אליהם אף לא מבט זועם אחד. האנשים האלה השליכו עליו חלקי לבוש ישנים וכיסו בהם את פניו, הכו בראשו וקראו בכעס, "הִנֵּבָא מִי הוּא הַמֶּלֶךְ אוֹתָן" (הבשורה הקדושה על-פי לוקס כ"ב:64). המלאכים היו אובדי עצות. הם רצו לשחרר אותו בו ברגע ההוא, אבל המלאכים הרמים יותר עצרו בעדם.

כמה מהתלמידים נכנסו למקום שבו היה ישוע ונכחו בזמן גזירת הדין. הם קיוו שמורם יבטא את כוחותיו האלוהיים, ישתחרר מידי אויביו ויעניש אותם על התנהגותם האכזרית. תקוותיהם לכך חזקו ונחלשו מרגע לרגע. פעמים הם חששו כיוון שחשבו שאולי הוא באמת אינו אלא שקרן. אבל הקול, שאותו שמעו על הר ההשתנות, והתהילה, שאותה זכו לראות, חיזקו את אמונתם בכך שזהו בנו של אלוהים. הם נזכרו במאורעות שלהם היו עדים, במעשי הנסים שעשה ישוע – מרפא את החולים, פוקח את עיניהם של העיוורים, עושה את החרשים לשומעים, מסלק את השדים, מחזיר לחיים את המתים ואפילו מרגיע את הים ואת הרוח.

ובכל זאת לא יכלו התלמידים להאמין בכך שהוא ימות. עוד נשארה בליבם התקווה שהוא יאסוף את כוחותיו ובקולו הסמכותי יפזר את הקהל הזה, צמא הדם, כמו שסילק מהמקדש את אלה שהפכו את בית-אלוהים לבית-מסחר, והמוכרים ברחו ממנו כרודפים אחריהם לוחמים רבים. עד הסוף עוד קיוו התלמידים שישוע יפגין את כוחו ויוכיח לכול כי הוא מלך ישראל.

וידוי של יהודה

אחרי שבגד בישוע סבל יהודה מרגשות אשמה קשים ומבושה רבה על המעשה הבזוי שעשה. כשראה את ההמון מתעלל במשיח, נשבר ליבו בקרבו. יהודה אהב את ישוע, אבל כסף הוא אהב יותר. הוא לא היה יכול אפילו לשער שישוע ייתן להמון לתופסו. הוא חיכה לנס, למעשה פלא, לכך שישוע ישחרר את עצמו מהאנשים האלה.

בראותו את ההמון הכועס וצמא הדם הבין יהודה באופן עמוק את אשמתו, ובעוד האנשים הרבים מאשימים את ישוע בלהט, הוא השליך עצמו אל תוך ההמון וצעק שהוא החוטא, כשבגד בדם חפים מפשע. הוא זרק לכוהנים את הכסף אשר שילמו לו והתחנן בפניהם לשחרר את ישוע באומרו כי הוא בשום אופן אינו אשם.

הכוהנים השתתקו לזמן-מה בשל המבוכה והרוגז שחשו. הם לא רצו שיתברר לאנשים שהם שיחדו את אחד מחסידיו של ישוע. הם רצו להסתיר מן העם את העובדה שחיפשו את ישוע בסתר, כאילו שהיה גנב, ושתפסו אותו בחשאי. אבל גילוי של יהודה וכל הדברים שאמר בפני העם כולו, הציגו את מעשיהם של הכוהנים באור רע. התברר כי רק השנאה היא שגרמה להם לאסור את ישוע. כשיהודה הכריז שישוע אינו אשם כלל בהאשמות שהוטחו נגדו ענו הכוהנים, "מה-

לנו ולזאת אתה תראה" (הבשורה הקדושה על-פי מתי, כ"ז:4). עכשיו היה ישוע נתון בידיהם והם היו נחושים בהחלטתם להורגו.

נפשו של יהודה התענתה בייסורים. הוא השליך את שקלי הכסף שליבו גס בהם כעת, אל רגלי אלה ששכרו אותו, וכך, כשמצפנו מייסר אותו והוא מלא אימה, הלך מן המקום ותלה את עצמו.

בין אלה שהתאספו סביב ישוע היו רבים מנאמניו והעובדה שלא ענה דבר על השאלות שהפנו אליו, הדהימה את הקהל. כל-כך הרבה לעג והתעללויות הוטחו בו והוא אפילו לא הרים גבה בתמיהה ולא עיווה את פניו בהבעת דאגה. הוא התנהג באיפוק ובכבוד. כל הנאספים הופתעו כשהביטו בו. הם השוו את המראה המושלם שלו ואת התנהגותו המכובדת עם מראם החיצוני ועם התנהגותם של אלה ששפטו אותו, ואמרו זה לזה שהוא דומה למלך, יותר מכל השליטים. מראהו החיצוני והתנהגותו לא העידו עליו שהוא פושע. למשיח היה מצח גבוה ורחב, מבט עדין, ברור וטוב, שלא ביטא כל פחד. כל פרט בפניו של ישוע הדגיש את החסד והנדיבות הטבועים בו. סבלנותו ואורך רוחו לא היו אופייניים לבני אדם, ולכן רבים מהם נאחזו ברעד. אפילו הורדוס ופילאטוס היו מודאגים מאוד, כיוון שישוע התנהג באצילות כאילו הוא אלוהים בכבודו ובעצמו.

ישוע בפני פילאטוס

מראש היה פילאטוס משוכנע בכך שישוע אינו אדם רגיל. הוא האמין כי מדובר באדם נפלא ויוצא דופן שאיננו אשם בכל אשר מאשימים אותו. המלאכים שהיו עדים למאורע הזה, שמו לב למחשבה הזאת של השליט הרומי, וכדי להגן עליו מפני השתתפות בפשע הנורא הזה הצליבה של

בן אלוהים – נשלח אחד מהם אל אשתו של פילאטוס בחלומה ואמר לה שבנו של אלוהים הוא זה שיעמוד למשפטו של בעלה, ושהוא חף מכול פשע. האישה מיהרה ושלחה לבעלה מסר, ובו סיפרה לו כי סבלה רבות בשנתה בגלל ישוע, והוסיפה כי אל לו להתערב בכל דבר הקשור לאדם קדוש זה. השליח אשר הביא את המכתב פסע במהירות דרך ההמון ונתן אותו בידי פילאטוס. אחרי שקרא את האגרת החוויר השליט הרומי והחל לרעוד. הוא החליט מיד שלא להשתתף ברצח ישוע. אם היהודים בכל זאת ירצו לשפוך את דמו של ישוע, הוא לא יסייע למעשה, אלא ינסה לשחרר אותו.

ישוע בפני הורדוס

בתוך כך נודע לפילאטוס שהמלך הורדוס נמצא בירושלים. בהקלה רבה, מתוך שהוא מקווה לפטור את עצמו מאחריות הוא שלח אליו את ישוע ואת אלה שהאשימו אותו. הורדוס עצמו היה שקוע עמוק בחטא. הוצאתו להורג של יוחנן המטביל השאירה חותם כבד על נשמתו, שממנו לא הצליח להתאושש. כששמע על ישוע ועל מעשי הנסים שעשה הוא היה מבוהל. הוא חשב שזהו יוחנן המטביל שקם מן המתים. כשהובילו את ישוע אליו, הורדוס קיבל את ההחלטה הזאת של פילאטוס כהכרה לכוחו, לשלטונו ולצדקנותו. עובדה זו הפכה אותם לחברים, אף-על-פי שלפני כן היו אויבים. היה זה תענוג עבור הורדוס לראות את ישוע. הוא ציפה שישוע יבדר אותו, שיעשה נס כלשהוא, אבל ישוע מעולם לא עשה דבר בגלל סקרנות, ולא ניסה להגן על עצמו. הוא ניצל את הכוח המופלא האלוהי שלו כדי להציל אחרים, אבל לא

הורדוס – בדיוק כמו שענה על שאלותיהם של אויביו, בשביל עצמו. ישוע ענה בשתיקה על השאלות הרבות של שהאשימו אותו נמרצות. שליט יהודה רתח מזעם. הוא ראה שישוע אינו פוחד ממנו, ויחד עם לוחמיו לעג ברשעות לבנו של אלוהים. אבל הוא נדהם כשהביט במראהו החיצוני, האצילי והאלוהי של ישוע ובהתנהגותו – ביטחון מלא וחוסר-פחד – בעומדו בפני מאשימיו. הורדוס, שלרגע חשש לגזור את הדין, שלח את ישוע שוב לפילאטוס. השטן ומלאכיו ניסו לפתות את פילאטוס, ניסו להשפיע עליו ולגרום לו לגזור מוות על ישוע, ובכך לגזור מוות גם על עצמו. הם שכנעו אותו באומרם שאם הוא אינו רוצה להשתתף במשפט של

ישוע יעשו זאת אחרים כיוון שההמון בכל זאת רוצה לשפוך את דמו, ושאם הוא לא יגזור עליו את צליבתו, הוא יאבד את שליטתו ואת כבודו והכול יאשימוהו על שהאמין למתחזה. פילאטוס פחד לאבד את מקומו ואת סמכותו, ולכן נתן הסכמתו לצליבת ישוע. אף-על-פי שהאשים את האנשים בהמון שדמו של ישוע על ידיהם, הקהל לא התנגד וצעק, "דמו עלינו ועל-בנינו" (הבשורה הקדושה על-פי מתי, כ"ז:25),

פילאטוס בכל זאת לא נשאר נקי מדמו של ישוע, כיוון שכוונותיו ואהבת התהילה היו חשובים לו יותר מכל, והוא גזר מוות על אדם חף מפשע. לו היה פילאטוס מקשיב רק לעצמו והולך בעקבות דעותיו, הוא לא היה משתתף במשפט ובהחלטה להמית את ישוע.

מראהו, התנהגותו ומילותיו של ישוע במהלך המשפט הרשימו עמוקות את רוב הנוכחים.

תוצאות ההשפעה הזאת התבררו לאחר צליבתו. בין אלה שאחר-כך הצטרפו לכנסייה, היו רבים אשר השתכנעו באלוהות של ישוע המשיח רק במהלך משפטו.

השטן זעם כשראה שכל מעשי האכזריות שעוללו היהודים לישוע, שנעשו כולם בהשפעתו, לא נגעו בנשמתו. אף שהמשיח קיבל על עצמו את הטבע האנושי, הכוח האלוהי היה עמו ותמך בו, והוא לרגע לא סטה מרצונו של אביו.

צליבתו של ישוע

ישוע, בנו האהוב של אלוהים, הובל החוצה ונמסר לידי ההמון כדי שהם יצלבו אותו. תלמידיו והמאמינים בו מאזור ירושלים הצטרפו לקהל שהלך בעקבותיו לגולגלתא. ביניהם הייתה אמו של ישוע, שאותה הוביל יוחנן, תלמידו האהוב של ישוע. ליבה סבל מכאב שקשה לתאר, אבל היא, כמו גם תלמידיו, קיוותה שהמחזה הנוראי הזה ייגמר כהרף עין, מיד כשיפגין ישוע את כוחו ויופיע בפני אויביו כבנו של אלוהים. אבל, לב של אם, שב והתמלא בייאוש כשנזכרה במילותיו, שבהן תיאר בתמציתיות את מה שצריך היה לקרות ביום הזה.

ברגע שבו יצא ישוע מהשער של בית פילאטוס, הוטל על כתפיו המדממות והפגועות צלב שהוכן קודם לכן עבור בר-אבא. גם שני שותפיו של בר-אבא נידונו למוות יחד עם ישוע, וגם הם היו צריכים לשאת על כתפיהם את הצלב. המשיח לקח את משאו, אבל אחרי כמה צעדים, עקב אובדן דם, עייפות-יתר וכאב, הוא נפל על האדמה והתעלף. כשחזר לעשתונותיו שוב הונח הצלב על כתפיו והוא אולץ להתחיל לצעוד. הוא נשא את משאו בשתיקה, רועד, אבל אחרי כמה צעדים נפל כאילו שכשלו רגליו. ברגע הראשון נדמה היה שמת, אבל לאחר זמן-מה הוא התעורר שוב. הכוהנים והמושלים שהיו בקהל לא חשו שמץ של אהדה לקורבנם הסובל, אבל הבינו שהוא אינו מסוגל להמשיך ולסחוב את משאו—כלי ההריגה. בעודם תוהים מה לעשות, התקרב אל הקהל שְׁמֶעוֹן אִישׁ קוֹרִינִי, שהתכוון לעלות לירושלים. הקהל, מוסת על-ידי הכוהנים, תפס אותו ואילץ אותו לשאת את הצלב של ישוע. בניו של שמעון היו חסידיו של ישוע, אבל שמעון עצמו לא היה תלמידו.

בתוך ההמון הרב שהלך אחרי ישוע היו רבים שלעגו לו, אבל היו גם כאלה שמיררו בבכי. הם זכרו בהכרת-תודה כל מה שעשה עבורם. אותם אנשים שבזכותו נרפאו מכל מיני מחלות, ואחרים שחזרו לחיים לאחר מותם – כולם סיפרו בקול רם על מעשיו הנפלאים ודרשו לשמוע מהו אותו פשע שפשע ישוע, ומדוע נוהגים איתו כאילו היה כולו רשע. הרי רק כמה ימים לפני כן ליוו אותו המוני אנשים בקריאות שמחה, "הושע-נא!" ונופפו בענפי דקל כשהוא נכנס בחגיגות לירושלים. אבל רבים מאלה שבירכו והללו אותו בצעקותיהם נסחפו עם ההמון הזועם ועכשיו צעקו, "ייצלב!"

ממוסמר אל הצלב

את האסירים הובילו למקום הצליבה והחלו לקשור כל אחד אל מכשיר העינויים. בעוד שני הגנבים נאבקו עם החיילים שקשרו אותם, ישוע לא התנגד. בייסורי-ציפייה הביטה אמו של ישוע במתרחש. היא עדיין קיוותה שבנה יעשה נס ויציל את עצמו. היא ראתה את ידיו הפרושות על הצלב, את ידיים היקרות לליבה, הידיים שתמיד הביאו ברכה, שלעתים כה קרובות ריפאו את החולים והעניקו להם בריאות והקלה מהסבל.

אז הביאו את המסמרים ואת המקבת, וכאשר ניקבו המסמרים את גופו, התלמידים המזועזעים מהמחזה האכזרי, נשאו משם את גופה הרפוי וחסר הכרה של אמו של ישוע.

ישוע לא הוציא מילת תלונה אחת מפיו. פניו החיוורות היו רגועות, רק טיפות גדולות של זיעה הופיעו על מצחו. ולא הייתה אף יד נדיבה אחת שנשלחה לנגב את זיעת המוות אשר הופיעה על פניו, ואיש לא אמר מילים של אהדה ונאמנות, אשר היו מסוגלות להרגיע את ליבו האנושי בשעה זאת. "הוא פסע גת לבדו". מכל העם לא היה איש אחד

אשר עמד לצידו. בעוד החיילים עושים את מלאכתם הנוראה, התפלל ישוע המיוסר על אויביו, "אָבִי סֶלַח לָהֶם כִּי אֵינָם יָדְעִים מָה הֵם עֹשִׂים" (הבשורה הקדושה על-פי לוקס כ"ג:34). תפילתו זו של המשיח על אויביו הקיפה את כל העולם והתייחסה לכל חוטא, ולא משנה באיזו תקופה חי – בתחילת הזמן או בסופו.

כאשר היה ישוע ממוסמר אל הצלב, הרימו כמה חיילים חסונים את הצלב, ובחדות ובגסות הורידו אותו אל הבור המוכן. פעולה זו גרמה לסבל ולעינוי נורא נוסף לבנו של אלוהים. אז התרחש מחזה נורא. ראשי הכוהנים, הסופרים והזקנים שכחו את מעמדם ואת תפקידם הקדוש, הצטרפו לאספסוף שלעג לבן אלוהים הגוסס ואמרו, "אֵם-אֶתָּה הוּא מֶלֶךְ הַיְּהוּדִים הוֹשֵׁעַ נַפְשָׁךְ" (הבשורה הקדושה על-פי לוקס כ"ג:37). האחרים חזרו בלגלוג על הדברים האלה ואמרו זה לזה, "אֶת-אֶחָדֵינוּ הוֹשִׁיעַ וְאֶת-עַצְמוֹ לֹא יוּכַל לְהוֹשִׁיעַ". משרתי המקדש, החיילים המחוספסים, הגנבים הפחדנים התלויים על הצלב והאנשים האכזריים שהיו בקהל – כולם התאחדו בלגלוגם ובבוזם לישוע.

הגנבים שנצלבו יחד עם ישוע סבלו פיזית בדיוק כמוהו, אולם אחד מהם, שהפך אכזרי יותר בגלל עינויו והתמסר לייאוש, התנהג בצורה מחפירה. בשומעו את לעג הכוהנים הוא קרא לעבר ישוע, "הֲלֹא אַתָּה הַמָּשִׁיחַ הוֹשֵׁעַ עַצְמְךָ וְאַתָּנוּ" (הבשורה הקדושה על-פי לוקס כ"ג:39). הגנב השני לא היה פושע מועד, וכאשר שמע את מילות הלעג של שותפו, "וַיַּעַן הָאֶחָד וַיִּגְעַר-בּוֹ לֵאמֹר הֲלֹא תִירָא אֶת-הָאֱלֹהִים כִּי עָנָשׁוּ עֲנֶשְׁךָ: וְהִנֵּה אֲנִי אֲנִי כְּמִשְׁפָּט כִּי לִקְחָנוּ כְּגִמּוּל יְדֵינוּ וְהָאִישׁ הַזֶּה לֹא-עָשָׂה מֵאִמָּה רָע" (לוקס 23:40, 41). אחר-כך, כאשר נפתח ליבו אל המשיח, פרץ אל תודעתו אור השמים. בישוע המוכה, זה שלעגו עליו ושנצלב על הצלב, הוא ראה את תקוותו היחידה, את המכפר שלו, והוא פנה אליו באמונה ובהשלמה, "זְכֹרְנִינָא אֲדֹנֵי בְּבֹאֲךָ בְּמַלְכוּתְךָ, וַיֵּאמֶר יֵשׁוּעַ אֵלָיו אֲמֵן אֲנִי לְךָ כִּי הַיּוֹם תִּהְיֶה עִמָּדִי בְּגִן-עֵדֶן" (הבשורה הקדושה על-פי לוקס כ"ג:42, 43).

מלאכי השמים הביטו בהשתאות באהבתו האינסופית של ישוע, אשר בעודו מתייסר וסובל סבל נפשי ופיזי נורא הייתה מחשבתו נתונה לאחר, והוא נטע אמונה בנפשם של החוזרים בתשובה. כשהחלו כוחות החיים לעוזבו ומותו התקרב, הוא הביע אהבה ממוות לאדם אחר. רבים מאלה שהביטו בתמונה המרשימה הזאת בגולגולתא התחזקו בזכותה בעתיד באמונתם במשיח.

אויביו של המשיח חיכו בחוסר-סבלנות למותו. הם חשבו שבכך יקיץ הקץ על כל אותן שמועות בדבר הכוח האלוהי שלו ויגווע העניין בנסים שביצע. הכוהנים החמיאו לעצמם כשחשבו שמעתה לא יחששו עוד מהמחשבה על השפעתו של ישוע על האנשים. החיילים הקשוחים והאכזריים שמסמרו את גופו של ישוע אל הצלב היו עסוקים בחלוקת בגדיו ביניהם. הם התלבטו כיצד לחלק את מעילו שלא היו עליו תפרים. בסופו של דבר הם סיימו את הוויכוח בהטלת גורל. בהשראת אלוהים, כל זה בדיוק כבר תואר מאות שנים לפני המאורע עצמו, "מִפְּנֵי שְׁכָלִים הִקִּיפוּ אוֹתִי, הַמּוֹן שֶׁל רָשָׁעִים סָבִיבִי, נֹקְבִים אֶת יָדֵי וְרַגְלִי... מַחְלִקִים אֶת בְּגָדִי, עֹבֵר בְּגָדִי הֵם מְטִילִים גּוֹרֵל" (תהילים 17:21, 19).

שיעור באהבתו של בן

מבטו של ישוע שוטט בקהל שהתכנס תחת הצלב והמתין למותו ועצר על אמו, שבה תמך יוחנן, תלמידו. האם, שאי-אפשר היה להרחיקה מבנה, חזרה למקום הנורא ההוא. השיעור האחרון שנתן ישוע לבני האדם היה השיעור של אהבת בן. הוא התבונן בפניה של אמו שהתעוותו מרוב העצב, ואז פנה אליה ואמר, "אֵשָׁה הִנֵּה בְנֶךָ", ולאחר מכן פנה אל תלמידו, "הִנֵּה אִמְּךָ" (הבשורה הקדושה על-פי יוחנן, י"ט:26, 27). יוחנן הבין היטב את דבריו של ישוע וקיבל את הציווי הקדוש שניתן לו. הוא מיהר והוביל את אמו של ישוע הרחק מהמראה הנורא ההוא, ומאז אספה לביתו וטיפל בה כבן אוהב ונאמן. הדוגמה המופלאה והמושלמת של אהבת בן של ישוע מאירה באור חזק באפלת הימים. בעודו חווה את

ייסורי המוות הקרב ובא, לא שכח הבן את אמו האומללה ושבורת הלב ודאג לעתידה.

עכשיו כבר נעשה כמעט כל מה שלמענו בא המשיח לעולם הזה. הוא אמר, "אני צמא". החיילים הספיגו ספוג בחומץ ובמרה והציעו לו לשתות, אבל הוא, אחרי שטעם, סירב. אלוהי החיים והתהילה גסס למען גאולת האנושות. הבנת החטא שנשא על כתפיו ושגרם לזעמו של אביו ליפול עליו במקום על בני האדם, מילאה בשעה מיוסרת זו את ליבו בכאב שלעולם לא יובן לבני אנוש.

כל כאב שסבל בנו של אלוהים על הצלב, דמעות הדם שנטפו מראשו, מידי ומרגליו, עוויות הסבל שטלטלו את גוו הכחוש והצער שאין לתארו במילים שמילא את נשמתו בהסתר אביו את פניו ממנו – כל אלה קוראים אל בן האדם וזועקים: בשל אהבתו אליך הסכים בנו של אלוהים לשאת את מעשי הפשע הנוראיים שהוטלו עליו, כיוון שלמענך הוא מחריב את עוצמתו של המוות ופותח את שערי גן העדן ואת חיי הנצח. זה שהרגיע את המים גועשים במילותיו והלך על קצף הגלים, זה שגרם לשדים לחיל ורעד, זה שבמגע ידו נעלמות כל המחלות, זה שהחיה את המתים ופקח את עיני העיוורים, מציע את עצמו על הצלב כקורבן יחידי למען האדם. הוא, זה שלקח על עצמו את חטאינו, סובל מהעונש שנגזר עליו בשל רשעותם של בני האדם והופך בעצמו לחטא למען גאולת האדם.

השטן ייסר את ליבו של ישוע בפיתויים העזים ביותר שלו. החטא, שהיה כה שנוא עליו נערם על כתפיו עד שהוא נאנק תחת כובד משקלו. אין זה מפתיע שטבעו האנושי רעד בשעה נוראה זו. המלאכים הביטו בפליאה בייסורי הנפש של בן אלוהים, שעלו על סבלו הפיזי, עד כדי כך שהוא כמעט לא חש באחרונים. צבא השמים הסתירו את פניהם כדי לא לראות את המחזה המחריד הזה.

הטבע הדומם חמל על הבורא המושפל והגוסס שלו. השמש סירבה לראות את התמונה הנוראית הזאת. קרניה המאירות את הארץ נעלמו לפתע באמצע היום. חושך עטף את הצלב וכיסה את האדמה לשלוש שעות ארוכות. בשעה השלישית נמוגו הדמדומים המדומים, אבל המשיח התלוי על הצלב היה עדיין אפוף בחשכה, כמו במעטפת. היה נראה שמישהו מטיל לעברו בכעס הבזקים של ברק. "ובשעה שלוש צעק ישוע בקול גדול: "אלהי, אלהי, למה שבקתני?" שתרגומו "אלי, אלי, למה עזבתני?" (הבשורה על-פי מרקוס ט"ו:34).

"פלה"

הקהל המתין בשקט לסוף. השמש האירה שוב, אבל הצלב היה עדיין לוט בחשכה. לפתע החל החושך להתפזר ובקול צלול, כמו צליל חצוצרה, שנראה נישא על פני הבריאה כולה, אמר ישוע, "פלה". "אֲבִי בְּיָדְךָ אֶפְקִיד רוּחִי" (הבשורה הקדושה על-פי לוקס כ"ג:46). האור האיר את הצלב וזה האיר את פניו של המשיח באור יקרות, כמו שמש. אז שמת ישוע את ראשו על חזהו, ומת.

ברגע מותו של ישוע המשיח עסקו הכוהנים במלכת הקודש במקדש, מאחורי הווילון המפריד את הקודש מקודש הקודשים. לפתע החלה האדמה לרעוד תחת רגליהם והווילון במקדש, העשוי בד עמיד ויקר אשר הוחלף כל שנה בחדש, נקרע לשניים לאורכו באותה יד חסרת דם שכתבה את מילות האבדון על קיר הארמון של בלשאצר.

ישוע נלחם על חייו עד שהשלים את המשימה שעבורה הגיע, ועם נשימתו האחרונה הוא קרא, "פלה!" כששמעו המלאכים את הקול הזה הם שמחו, כי פירושה היה שהתבצעה הכפרה על האנושות. השמים שמחו כיוון שמאז יכולים היו צאצאיו של אדם לחזור אל חיק אלוהים בתנאי שיצייתו לחוקיו. השטן נוצח. הוא הבין כי העולם הזה לא יהיה ממלכתו.

הקבורה

יוחנן התלבט. הוא ניסה להחליט מה לעשות בגופתו של המורה האהוב שלו. הוא נרעד רק מהמחשבה על כך שגופו של המשיח יופקד בידיהם של החיילים הגסים וחסרי-הרגשות, שייקברו אותו במקום מחפיר. הוא ידע שאינו צריך לצפות לטובותיהם של הרשויות היהודיות, ולכן קיווה שפילאטוס ינהג בנדיבות כלפיו. אבל אז באו לעזרתו יוסף ונקדימון. השניים היו חברי הסנהדרין, שניהם היו עשירים ושניהם עמדו ביחסים טובים עם פילאטוס. הם ניצלו את השפעתם כדי להביא את ישוע לקבורה ראויה.

יוסף הלך מיד אל פילאטוס וביקש את אישורו כדי לקחת את גופו של ישוע לקבורה. פילאטוס הוציא צו רשמי על כך שהוא מרשה לתת ליוסף את גופו של ישוע. באותו הזמן שבו התייסר יוחנן וחשב על קבורתו של המורה האהוב שלו שב יוסף הרמתי עם הצו של פילאטוס, ונקדימון, שהיה בטוח בכך שיוסף יצליח להשיג את האישור מפילאטוס, הביא כמעט מאה ליטרים של תערובת יקרת ערך של מור ואלווי כדי לבשם את גופו. אפילו האנשים המכובדים ביותר של ירושלים לא זכו לכבוד רב כל-כך לאחר מותם. בזהירות וביראת כבוד הם הורידו את ישוע מהצלב. בעיניים דומעות, ליבם מלא חמלה, הם הסתכלו על גופו המוכה והפצוע, ובזהירות וביסודיות רחצו אותו וניקו אותו מהדם הקרוש. בביתו של יוסף, לא הרחק מגולגלתא, הייתה מערת קבר חדשה, חצובה באבן, שאותה הכין לעצמו. עכשיו הכין יוסף את הקבר הזה לישוע. את הגוף עטפו בעדינות ביריעת פשתן, שהייתה ספוגה בשמנים ריחניים שהביא נקדימון, ושלושה תלמידים נשאו את המשא יקר הערך אל הקבר החדש שבו לא נטמן איש מעולם. הם יישרו את רגליו הכפופות של המשיח ושמו את ידיו הנקובות על חזהו חסר-החיים. הנשים מן הגליל התבוננו במתרחש כדי להבטיח שהכול נעשה כהלכה עבור גופו חסר-החיים של המורה האהוב שלהן. הן הביטו כיצד נגללה אבן כבדה אל פי המערה, ובנו של אלוהים הושאר שם למנוחתו. הנשים היו בין האחרונים שעזבו את מרגלות הצלב, והאחרונות שעזבו את מקום קברו של המשיח.

אף שמטרתם של המנהיגים היהודים – הריגתו של ישוע – יצאה אל הפועל, הם עדיין לא חשו הקלה. חששותיהם האפלים לא נעלמו וכן לא נעלמה קנאתם במשיח אף לאחר מותו. השמחה ושביעות הרצון של נקמתם היו מעורבות בפחד גדול שמא גופו, הטמון בקברו של יוסף, יחזור לחיים. ולכן, "וַיִּקְהְלוּ רָאשֵׁי הַכֹּהֲנִים וְהַפְּרוּשִׁים אֶל-פִּילָטוֹס: וַיֹּאמְרוּ אֲדֹנֵינוּ זְכָרְנוּ כִּי אָמַר הַמַּסִּית הָהוּא בְּעוֹדָנוּ חַי מְקַצֵּה שָׁלֹשׁ יָמִים קוֹם אָקוּם: לָכֵן צִוִּינוּנָא וַיִּסָּכֵר פִּי הַקְּבֹרָה עַד-הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פֶּן-יָבֹאוּ תַלְמִידָיו בַּלַּיְלָה וַיִּגְבְּהוּ וַאֲמָרוּ אֶל-הָעָם הַנֶּה-קָם מִן-הַמֵּתִים וְהִנֵּה הַתַּרְמִית הָאֲחֵרוֹנָה רָעָה מִן-הָרֵאשׁוֹ" (הבשורה על-פי מתי, כ"ז: 64-62).

פילאטוס, כמו גם היהודים האלה, לא רצה שישוע יקום מהמתים ויעניש בכוחו את אלה שהרגו אותו. הוא נתן לכוהנים מחלקה של לוחמים רומאים ואומר, "הִנֵּה לָכֶם אֲנִשִּׁי מְשֻׁמֵּר לָכֵן סָכְרוּהוּ בְּאַשְׁרֵי יַדְעֶתֶם: וַיֵּלְכוּ וַיִּסָּכְרוּ אֶת-פִּי הַקְּבֹרָה וַיִּתְּמוּ אֶת-הָאֶבֶן וַיַּעֲמִידוּ עָלָיו אֶת הַמַּשְׁמֵר" (הבשורה הקדושה על-פי מתי, כ"ז: 65, 66)

היהודים הבינו שהגנה טובה יותר מהחיילים הרומאים לא יוכלו למצוא. הם קיבלו את ההזדמנות לחתום את הקבר בחותמת רומאית כדי למנוע את האפשרות להיכנס אל מערת הקבר. עכשיו אי-אפשר היה להזיז את האבן בלי לשבור את החותמת. המנהיגים היהודיים עשו הכול כדי שתלמידיו של ישוע לא יוכלו לרמות את האנשים בטענה כי ישוע קם לתחייה. אבל מעשיהם רק הגבירו את ניצחון התחייה של ישוע וסייעו לקביעת האמת האלוהית.

תחייתו של ישוע

בשבת, כאשר שכב ישוע מלך התהילה, בקבר, תלמידיו נחו, על-פי המצוות, והתאבלו על אלוהים. עם רדת הלילה הונחו החיילים לשמור על מקום קבורתו של המשיח. בזמן זה ריחפו מלאכים בשמים, מעל המקום הקדוש הזה. הלילה עבר באטיות, ובטרם זרחה החמה ידעו המלאכים ששמרו על הקבר שעוד מעט ויבוא הרגע שבו בנו האהוב של אלוהים השליט האהוב שלהם, יצא מהקבר נרגשים הם חיכו לשעת תהילתו.

כרוב רב-עוצמה ירד במהירות מהשמים. פניו היו בהירות כברק ובגדיו לבנים כשלג. האור שנבע ממנו פיזר את החשכה וגרם למלאכים הרעים שהקיפו את הקבר בטענה שגופו של ישוע שייך להם, לברוח. הם נמלטו באימה מאורו ומהדרו. אחד ממלאכי השמים שהביט בהשפלתו של ישוע והגן על קברו, הצטרף לכרוב האדיר הזה, ויחד הם ירדו אל הקבר. האדמה החלה לרעוד. כשהתקרבו עוד, רעידת אדמה חזקה התרחשה.

אימה נפלה על השומרים הרומים. לאן נעלמו כוחותיהם ואומץ ליבם? הם כבר לא חשבו על חובתם כלוחמים, או על כך שהתלמידים יבואו ויגנבו את גופו של ישוע שעליו הם הגנו. כשאורם של המלאכים האיר את המקום הזה, בהיר יותר מאור השמש, החיילים הרומים נפלו ארצה כמתים. אחד מהמלאכים ניגש אל האבן הענקית שהסתירה את הכניסה לקבר, גלגל אותה הצידה והתיישב עליה. האחר ניכנס אל הקבר והתיר את הבד שעל ראשו של ישוע.

"אביך קורא לך"

אז קרא כרוב השמים בקול שממנו נרעדה האדמה, "בן האלוהים, אביך קורא לך." המוות כבר לא שלט בו. ישוע, המנצח החוגג, קם מן המתים. ברגשות כבוד ובהערצה הביטו כל מלאכי השמים בתמונה הזאת. וכאשר יצא ישוע מן הקבר השתטחו שני המלאכים המאירים על האדמה, השתחוו לו ושרו לו שירי ניצחון. מלאכיו של השטן נאלצו להימלט מאור השמים הבהק. הם התלוננו בצער בפני מלכם על כך ששללם נגזל מהם בכוח, וזה שאותו הם שנאו יותר מכול, חזר לחיים.

רק אתמול חגג השטן, עם צבאו, בחושבו ששליטתו באדם החוטא הביאה לכך שהמלך טמון בקבר. אבל החגיגה לא ארכה זמן רב, כיוון שכאשר יצא ישוע כמנצח רב-עוצמה מכלאו עשוי האבן, הבין השטן שלא ירחק הזמן שהוא עצמו ימות ומלכותו תעבור אל זה שלו היא שייכת.

הוא קונן וכעס כיוון שעל אף כל מאמציו, הוא לא הצליח להביס את ישוע אשר במותו פתח את הדרך לישועתו של האדם, וכל אחד שפנה לדרך הזו יכול כעת להינצל. המלאכים הרשעים ומנהיגם התכנסו שוב כדי לדון בתוכנית שעל-פיה צריך לנהוג ולהתנגד לשליטתו של אלוהים. השטן הורה למשרתיו ללכת אל ראשי הכוהנים והזקנים. הוא אמר,

"הצלחנו לרמות אותם, לעוות את עיניהם ולהקשות את ליבם נגד ישוע. הכרחנו אותם להאמין כי הוא היה מתחזה, לעורר את השנאה כלפיו, ולבסוף לגרום להם להרוג אותו. עכשיו אלה, החיילים הרומאים ששמרו על הקבר, יבשרו כולם את הבשורה המתועבת כי המשיח קם לתחייה. אנחנו חייבים לשכנע אותם שאם דבר זה ייוודע לעם, האנשים יסקלו אותם באבנים על שהסגירו אדם חף מפשע למוות".

דיווחם של הלוחמים הרומים

כשצבא מלאכי השמים רחק מן הקבר ואור התהילה נעלם, העזו הלוחמים הרומאים להרים את ראשם ולהביט סביב. כשראו שהאבן הענקית התגלגלה הרחק מהכניסה לקבר, ושגופו של ישוע נעלם, הם התמלאו פליאה. כל המחלקה פנתה במהירות אל העיר, כדי ליידע את ראשי הכוהנים ואת הזקנים על דבר האירוע הזה. לאחר שהקשיבו להודעתם של הלוחמים, הרוצחים החווירו. אימה אחזה בהם למחשבה על מה שעשו. אם יש אמת בהודעתם של החיילים, מה יהיה עכשיו איתם? הם ישבו זמן מה בדממה עמוקה, הביטו זה בזה ולא ידעו מה לעשות ומה לומר. לקבל את ההודעה הזאת אמר לקבל את האשמה על עצמם. ראשי הכוהנים והזקנים פנו הצידה כדי להתייעץ. הם דיברו על האפשרות שבה דיווחם של החיילים יופץ בין בני העם, ואז הם כולם יוצאו להורג בתור הרוצחים של ישוע.

נפלה החלטה לשחד את החיילים כדי שלא יאמרו דבר על כך לאיש. הכוהנים והזקנים הציעו לחיילים סכום גדול של כסף, באומרם, "אֲמַרְוּנָא פִּי־בָאוּ תִלְמִידָיו לְיָלָה וַיִּגְנְבוּ אוֹתוֹ וַאֲנִיחֵנוּ יִשְׁנִים" (הבשורה הקדושה על-פי מתי, כ"ח: 13).

כששאלו החיילים את הכוהנים מה יהיה עונשם על כך שנרדמו בעמדת השמירה שלהם, הבטיחו המנהיגים היהודים להסדיר את העניין הזה עם פילאטוס ולהבטיח את ביטחון החיילים. החיילים הרומאים מכרו את כבודם בכסף והסכימו לעשות כל מה שהכוהנים והזקנים ביקשו מהם.

הפירות הראשונים של הגאולה

כאשר ישוע, ממוסמר על הצלב, זעק, "פֶּלָה!", התפצלו הסלעים, האדמה רעדה, וכמה קברים נפתחו. בזמן התחייה של זה שניצח את המוות ואת הקבר, בזמן שהאדמה רעדה ותהילת האל זרחה סביב המקום הקדוש ההוא, רבים מהצדיקים המתים צייתו לקריאתו של אלוהים וקמו מתוך קבריהם כעדים לתחייתו. אלה שנבחרו – קדושים שקמו מן המתים – חיו במאות שונות, החל מזמן בריאת העולם ועד לזמן שבו נצלב ישוע, וכעת יצאו עטורי תהילה מקבריהם. באותו הזמן שבו ניסו המנהיגים היהודיים להסתיר את עובדת תחייתו של ישוע, החליט אלוהים להחיות את האנשים הקדושים הללו, כדי שיעידו כי ישוע קם לתחייה, ויכריזו על כבודו.

הקדושים שחזרו לחיים היו שונים זה מזה בקומתם ובמבנה גופם. מראם של חלק היה נעים יותר לעין ממראם של אחרים. נאמר לי כי תושבי האדמה הידרדרו בהדרגה, ואיבדו את כוחם ואת יופיים. תחת שליטתו של השטן היו מוות ומחלות, ובכל דור הייתה קללה נראית יותר וכוחו של השטן בולט יותר. אלה שחיו בימי נוח ואברהם דמו למלאכים במראם, בתענוגותיהם ובכוחם. הדור הבא כבר הפך לחלש יותר ורגיש יותר למחלות, ותוחלת החיים התקצרה. השטן למד להחליש את בני האדם ולהזיק להם יותר ויותר טוב משנה לשנה.

רבים מאוד הם הקדושים שעזבו את הקברים לאחר תחייתו של ישוע, להכריז שמעשה הקורבן של ישוע עבור בני האדם הושלם, ושישוע, שאותו צלבו היהודים, קם מן המתים. להוכחת דבריהם הכריזו, "אנחנו תחייתה עימו." עדים אלה טענו בכל מקום שהיה זה כוחו האדיר של המשיח שהוציאם מקבריהם. למרות השמועות שנפוצו בין האנשים על כך שתלמידיו של ישוע גנבו את גופו מהקבר בלילה, לא השטן ולא המלאכים ולא הכוהנים יכלו להסתיר את האמת על תחייתו של ישוע המשיח, שהקדושים שקמו לתחייה מקבריהם בישרו את הבשורות הנפלאות והמשמחות האלה. יתרה מזאת, ישוע נגלה לתלמידיו האבלים, פיזר את הפחדים שלהם ומילא את ליבותיהם בשמחה.

הנשים ליד הקבר

בבוקר היום הראשון בשבוע, עוד בטרם זרחה החמה, ניגשו נשים צדיקות אל הקבר. הן נשאו עמן את השמן היקר כדי למשוך אותו על גופו של ישוע. כשהגיעו אל הקבר, הן ראו כי האבן הכבדה התגלגלה הרחק מהכניסה וכי גופו של ישוע אינו שם. הן התעצבו אל לבין וחששו שמא נשאו אויביהן את גופו של המשיח. לפתע ראו הנשים שני מלאכים בגלימות לבנות, פניהם בהירות ובוהקות. היצורים השמימיים האלה ידעו מדוע באו הנשים, ומיד סיפרו להן שישוע איננו בקבר, אלא קם לתחייה, אבל הן יכולות להסתכל על המקום שבו שכב. המלאכים ציוו עליהן ללכת אל תלמידיו ולהכריז בפניהם שמורם יגיע לגליל לפניהם. בשמחה רבה מיהרו הנשים אל תלמידיו המתאבלים ואמרו להם מה ראו ומה שמעו.

בתחילה לא האמינו התלמידים שהמשיח קם לתחייה, ויחד עם הנשים שהביאו את הבשורה הם מיהרו אל הקבר. הם מצאו בו רק תכריכי הפשתן רקים, עדות לכך שישוע באמת אינו שם. אבל גם אז לא יכלו החסידים להאמין לבשורה הטובה, שהוא קם מן המתים. הם חזרו לביתם, תוהים על מה שראו ועל הבשורות אשר הביאו להם הנשים. מרים נשארה ליד הקבר. היא הרהרה באשר ראתה והתייסרה במחשבה שאולי רומתה. נראה היה לה כי פורענות חדשה לפנייה. הצער הציף אותה שוב והיא פרצה בבכי מר. כשהביטה שוב אל הקבר ראתה מרים שני מלאכים בבגדים לבנים. אחד ישב במקום שבו אמור היה להיות ראשו של ישוע והשני במקום שבו נחו רגליו של המשיח. הם פנו אליה במילים רכות ושאלו מדוע היא בוכה. "כִּי נִשְׁאוּ מִן הַקֶּבֶר אֶת-גִּי'וֹנִי וְלֹא יָדַעְתִּי אִפֹּה הַנִּיחָהּ" (הבשורה הקדושה על-פי יוחנן כ':13).

"אל-תגעבי בי"

כשפנתה מהקבר ראתה מרים את ישוע עומד בקרבתה, אבל לא זיהתה אותו. הוא שאל אותה בעדינות על סיבת עיצבונה ואת מי היא מחפשת. מרים הניחה שהוא החצרן שלקח את גופו של בן אלוהים, והתחננה בפניו לומר לה היכן הניח את גופו כדי לשאת אותו בעצמה.

ישוע פנה אליה בקולו השמימי ואמר, "מרים!" זה היה הצליל המוכר של הקול היקר, ומרים קראה "רבונִי". בשמחתה ביקשה מרים לחבקו, אבל הוא הזהירה, "אַל-תִּגְעִי בִּי כִּי עוֹד לֹא עָלִיתִי אֶל-אַבִּי וְלֹכִי-נָא אֶל-אַחִי וְהַגִּידִי לָהֶם אֲנִי עֹלָה אֶל-אַבִּי וְאֶבְיָכֶם וְאֶל-אֶלֹהֵי הַיָּלֵל הַיְכֶם אֱלוֹהִים" (הבשורה הקדושה על-פי יוחנן כ':17). מלאת שמחה מיהרה מרים

לרוץ אל תלמידיו של ישוע להביא להם את הבשורה הנפלאה. ישוע עלה לשמים, אל אביו, ושמע ממנו הבטחה כי הקורבן המכפר שלו כיפר על חטאי האנושות ושעכשיו הוא בעל השליטה בשמים ובארץ. המלאכים הקיפוהו כמו ענן, והורו לשערים הנצחיים להתרום כדי שמלך התהילה ייכנס. ראיתי את ישוע בנכחותו של אלוהים, מוקף בתהילתו ובצבא השמים, אבל לא שוכח על תלמידיו שנשארו על האדמה. הוא קיבל את הכוח מאביו וחזר לאדמה באותו יום, אל תלמידיו, כדי להעניק להם את כוחו. עכשיו אפשר המשיח לכולם לגעת בו, כיוון שכשעלה אל האב קיבל ממנו כוח ועוצמה.

ת' אַמָּא המפקפק

ת' אַמָּא לא נוכח באותו כינוס. כאשר הודיעו לו על התגלותו של הבורא, הוא לא האמין לדברים בענוות לב, אלא, מלא ביטחון עצמי התעקש לא להאמין עד שייגע בעצמו בידי בפצעי המסמרים בידי הבורא ובפצע בצלעותיו, שנגרם מדקירת הרומח. כך הדגים לאחיו את חוסר אמונתו. אם הכול ידרשו את אותן הוכחות - איש לא יאמין בישוע ובתחייתו. אבל היה זה רצון האל שהתלמידים יבשרו את בשורתם לאלה שלא יכלו לראות או לשמוע את המשיח שקם לתחייה. האל לא היה מרוצה מחוסר-אמונתו של ת' אַמָּא. כשהמשיח הופיע שוב לפני תלמידיו, היה ת' אַמָּא איתם. כשראה את ישוע – האמין, אבל בכל זאת הכריז בפני כל המאמינים שלא ישוכנע עד שיחוש בידי את ישוע. המשיח הניח לו לעשות כן ות' אַמָּא קרא, "אדוני ואלוהי שלי!" אבל ישוע נזף בו על חוסר אמונתו ואמר, "יֵעֵן כָּאֵיתָ אֶתִּי הֶאֱמַנְתָּ אֲשֶׁרִי הֵמָּא מֵיָנִים וְאֵינָם רָאִים" בשורה הקדושה על-פי יוחנן כ':28, 29).

ייסורי הנפש של רוצחי המשיח

הבשורה המשמחת על תחייתו של ישוע נפוצה מעיר לעיר ומכפר לכפר. היהודים שצלבו אותו חששו עכשיו לחייהם והסתירו את שנאתם לתלמידיו של ישוע. תקוותם היחידה הייתה להפיץ את דיווחם השקרי, ומי שרצה ששקר זה יהיה האמת – האמין לו. פילאטוס נרעד כששמע על התחייה. הוא לא הטיל ספק בכך שזו אמת, ומאז לא מצא מרגוע ושלווה לנפשו לעולם. למען התהילה הארצית ובגלל הפחד לאבד את שילטונו ואת חייו שלו, הוא הרג את ישוע. עכשיו כבר היה משוכנע לחלוטין שלפניו עמד לא רק אדם טהור וחף מפשע שהוא אשם במותו, אלא שהיה זה בנו של אלוהים. שנות חייו האחרונות של פילאטוס היו פתטיות ועצובות. הוא התייסר והייאוש הציף את נפשו וכיבה כל תחושת שמחה ואור. הוא מיאן להתנחם מת מוות אומלל ביותר.

ארבעים יום עם התלמידים

במשך ארבעים יום נשאר ישוע עם תלמידיו, ובמשך כל הזמן, כשגילה להם את עקרונות מלכות השמים, נולדה בליבם שמחה בהירה. הוא הורה להם להפיץ בעולם כולו את מה שראו ושמעו: את סבלו, את מותו ותחייתו, את דבר הקורבן המושלם שהביא עבור חטאיהם של בני האדם ואת הבשורה שכל בני האדם יכולים לבוא אליו ולזכות לחיי נצח. באהבה וברוך הוא ציין בפניהם את העובדה שירדפו אותם, אולם אז הם ייזכרו בכל אשר עברו כשהיו לציידן, ייזכרו

במילים שבהן הוא ניחם אותם, ויזכו לשקט נפשי. הוא סיפר להם איך גבר על כל הפיתויים של השטן במחיר של סבל וייסורים. השטן כבר לא יכול לשלוט בו, אבל עכשיו הוא יפנה את כל פיתוייו אליהם ואל כל אלה שהאמינו בשמו. למרות זאת, חסידיו של המשיח יכולים לנצח, וכך גם מוריהם. ישוע העניק לתלמידיו את הכוח לחולל נסים, ואמר להם שבמהלך הרדיפות הוא ישלח את מלאכיו מעת לעת להצילם מפני הסכנות.

הם לא ימותו עד שיבצעו את, ההוראות שניתנו להם, אז ייתכן שיאלצו לחתום בדמם על העדויות שיפוצו.

חסידיו הנאמנים של המשיח האזינו בשמחה רבה לכל ההוראות ונהנו מכל מילה אשר יצאה מפיו. עכשיו הם בוודאי ידעו כי הוא מושיע העולם. מילותיו שקעו עמוק בליבם, והם התעצבו עד מאוד בגלל הפרידה הקרובה מן המורה השמימי שלהם, כיוון שידעו שלא ישמעו עוד את מילותיו, המלאות נחמה ותודה. ליבם נימלא שוב תקווה ושמחה רבה כשישוע אמר להם שהוא הולך להכין להם מקום מגורים בשמים, ואז יחזור ויאספם אליו, כדי שיהיו איתו לנצח. הוא גם הבטיח לשלוח להם נחמה, את רוח הקודש, כדי להדריכם בדרך האמת. "וַיֵּשָׂא אֶת־יָדָיו וַיְבָרֶכֶם" (הבשורה הקדושה על-פי לוקס כ"ד:50).

עלייתו של ישוע לשמים

כל יושבי השמים חיכו לשעת הניצחון, כשישוע יעלה אל אביו. מלאכים ירדו משמים כדי להקיף את מלך התהילה ובתהלוכה חגיגית לעלות איתו אל השמים. אחרי שבירך את תלמידיו החל ישוע להתרחק מהם ונישא מעלה. אחריו באו ועלו הקדושים הרבים שקמו מקבריהם בזמן תחייתו. הם היו מלווים במלאכי השמים הרבים, ואינספור תושבי שמים המתינו לשובו. כאשר נכנסו כולם לעיר הקדושה קראו המלאכים המלווים את ישוע, "הרימו את ראשיכם, אתם השערים, והתרוממו אתן, דלתות הנצח, וייכנס מלך התהילה דרככם!" בתשובה שאלו המלאכים שהיו בעיר, "מי זה מלך התהילה?" והמלאכים המלווים את ישוע ענו בניצחון, "האלוהים החזק והאדיר, האדון האדיר בקרב. הרימו את ראשיכם, אתם השערים, והתרוממו אתן, דלתות הנצח, וייכנס מלך התהילה דרככם!" ושוב שאלו המלאכים המחכים לו בעיר, "מיהו זה מלך תהילה?" והמלאכים שליוו את המשיח הגיבו במזמור מתנגן, "אלוהים צבאות, הוא מלך תהילה" (תהילים 10:23-7). וכל תהלוכת השמים נכנסה לעיר אלוהים.

כל צבא השמים הקיף את שליטו, ובכבוד ובאהבה השתחוה לו והניח לרגליו את הכתרים הנוצצים. אחר-כך נטלו המלאכים את נבלי הזהב שלהם, נגעו במיתריהם, והשמים מלאו במנגינה מופלאה ושירי תודה לשה, שנרצח ושוב חזר לחיים וכעת נמצא שוב בגדולתו ובתהילתו.

ההבטחה לחזור

בעוד התלמידים עומדים ומביטים בעצב לשמים ומנסים לא לאבד את מראה דמותו המתרחקת של שליטיהם, הופיעו לפניהם לפתע שני מלאכים בגלימות לבנות "וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַגָּלִיל מִה־תַּעֲמְדוּ וַעֲיִינֵיכֶם לִשְׁמַיִם זֶה יֵשׁוּעַ אֲשֶׁר הוֹעֵלָה מֵעֲלֵיכֶם הַשָּׁמַיִם בּוֹא יְבוֹא פֶּאֶשֶׁר רְאִיתֶם אֹתוֹ עֹלֶה לְמָרוֹם" (מעשי השליחים 1:11). התלמידים ואמו של ישוע שהביטה איתם בהתעלותו של בנו של אלוהים נאספו בלילה הבא וסיפרו זה לזה על רגשותיהם, על מעשיו הנפלאים של ישוע ועל המאורעות הנהדרים שהתרחשו במשך זמן כה קצר.

זעמו של השטן

שוב כינס השטן את כל מלאכיו, ובלי להסתיר את שנאתו לשליט האלוהי, אמר שכל עוד הוא שולט על הארץ, עליהם להכפיל פי-עשרה את מאמצייהם במאבק נגד חסידיו של ישוע המשיח. אף שלא הצליחו לנצח את ישוע, הם צריכים, במידת האפשר, לגבור על חסידיו. בכל הדורות הבאים הם ינסו לפתות בכל דרך את המאמינים במשיח. השטן סיפר למלאכיו שישוע העניק לתלמידיו כוח ואפשרות לסלק את הרוחות הרעות ולאסור עליהן לפעול, וכן לרפא את כל שיסבלו ויכאבו מידיהם. אז התפזרו מלאכי השטן כמו אריות שואגים בכל רחבי העולם, מבקשים להשמיד ולהרוס את כל חסידיו ונאמניו של ישוע.

חג השבועות

(מעשי השליחים ב')

כשפתח ישוע את הבנתם של תלמידיו למשמעות הנבואות הנוגעות אליו, הוא גם הבטיח להם שניתנה לו השליטה דוד בשמים ובארץ, וציווה עליהם ללכת להטיף את בשורתו לכל נפש חיה. התלמידים קיוו שישוע ירש את מקומו של המלך על כס מלכותו בירושלים, ושאלו אותו, "וַיֵּהִי בְּהִתְאַסְּפָם יַחְדָּו וַיִּשְׁאַלְהוּ לְאֹמֶר אֲדֹנָינוּ הֲתֵשִׁיב בְּעֵת הַזֹּאת אֶת-הַמַּלְכוּת לְיִשְׂרָאֵל?" (מעשי השליחים 1:6). המשיח הבהיר להם את חוסר ההבנה ואמר בתגובה, "לֹא לָכֶם לְדַעַת הָעֵתִים וְהַזְמָנִים אֲשֶׁר קִבַּע הָאֵל בְּשִׁלְטָנוֹ שְׁלוֹ" (מעשי השליחים 1:7). התלמידים קיוו שירידתה המופלאה משמים של רוח הקודש תשפיע על היהודים, והם יקבלו את ישוע כמשיחם. המשיח נמנע מהסבר מפורט יותר מפני שידע, שכאשר רוח הקודש יבוא אליהם תהיה תודעתם מוארת יותר, והם יבינו מה היא העבודה שעליהם לעשות, וימשיכו את אשר הוא התחיל, אבל לא סיים.

כשהתאספו בעליית הגג, התלמידים התאחדו בתפילה עם הנשים שהאמינו במשיח. ביניהם היו גם מרים, אמו של ישוע, ואחיו. הם מעולם לא האמינו באלוהותו של ישוע, אבל עכשיו, כשהיו עדים לצליבתו, לתחייתו ולעלייתו השמימה, האמינו בו אחיו כבאלוהים. מספר הנאספים היה בערך מאה ועשרים אנשים.

רוח הקודש יורדת אל הארץ

"כאשר יום של חג השבועות קרב כולם היו מתאחדים יחד. ופתאום בא קול מן השמים כמו מרוח אדירה, ומילא את כל הבית שבו היו, והופיעו בפניהם בלשונות בקועות כמו אש, נח על כל אחד מהם. התמלאו כולם ברוח הקודש והחלו לדבר בשפות אחרות כפי שנתן להם רוח הנבואה."

רוח הקודש, בצורת להבות אש מופרדות בחלקן העליון, היה הסמל של המתנה האלוהית – דיבור בכמה שפות שונות שכמוהן לא ידעו לפני כן. האש ייצגה את רצונם הלוהט, שאיתו יעבדו למען אלוהים, וגם את הכוח שילווה את מילותיהם.

תחת השפעתה של ההארה השמימית, כתבי הקודש שהבהיר ישוע לחסידיו האירו בתודעתם בתהילה חיה וביופייה של האמת הברורה והחזקה שלהם. הוסר המעטה שמנע מהם לראות את סופו של מה שכעת, עם מותו של המשיח, בוטל. עכשיו הם יכלו להבין בבירות את כוונת משימתו הארצית של ישוע ואת אופייה של מלכותו.

בכוחו של חג השבועות

היהודים חיו בקרבם של כמעט כל העמים, ודיברו בשפות ובניבים שונים. הם גברו על מרחקים גדולים והיו באים לירושלים לקראת החג, כדי לבצע את הטקסים הדתיים שנקבעו על-ידי משה. כשאורחים רבים התכנסו בירושלים, אפשר היה לשמוע ברחובותיה את כל השפות של האימפריה הרומית.

מספר השפות והניבים הרב מנע מעבדי אלוהים להטיף את תורתו של ישוע לתושבי קצוות תבל. אלוהים מילא את הצורך הזה של השליחים באופן מדהים, וזו הייתה ההוכחה החזקה ביותר לנבואותיו של המשיח. רוח הקודש עשה בשבילם את מה שהם לא היו משיגים במשך כל חייהם. עכשיו הם יכלו להפיץ את הבשורה בכל ארצות העולם, כיוון שדיברו במדויק את שפתם של האנשים להם הטיפו את האמת על אודות הגאולה. זו מתנה שקיבלו בדרך נס, ושאותה יכלו להציג בפני העולם בהוכחה לתמיכת השמים במשימתם.

"בירושלים, היו היהודים אנשים אדוקים מתוך כל האומה שתחת השמים. כאשר קרה הרעש הזה, האנשים נאספו והתבלבלו, עבור כל שומע, ועוד אותם לדבר בשפה שלו. וכל אחד נדהם ודיבר אחד לאחר: המדברים האלה לא מהגליל? איך אנחנו שומעים, כל אחד בשפה שלנו, שבה נולדנו".

הבשורה על הפגנת הכוח האלוהי המפליאה הזו הופצה במהירות בכל ירושלים וסביבתה. הכוהנים והשליטים זעמו, אבל לא העזו לתת פורקן לכעסם, כיוון שפחדו לעורר את שנאתם של בני העם. הם הרגו את המורה הגדול, אבל עכשיו היו לפנייהם תלמידיו, האנשים הלא-מלומדים מהגליל, שהוכיחו את הגשמת הנבואה הנהדרת ואת אשר הבטיח ישוע, בכל השפות. הם דיברו עם כוח זהה לזה שאיתו ביצע המשיח את מעשיו הנפלאים, וגילה את תוכנית ההצלה שהתגשמה בזכות קורבנו של ישוע ורחמיו. מילותיהם שכנעו ועניינו אלפי בני אדם שהקשיבו להם. תודעתם של המאמינים השתחררה מהמחשבות ומהאגדות האנושיות שאמרו להם הכוהנים, והם קיבלו את הלימוד הטהור של אלוהים.

דרשתו של פטרוס

בדרשתו הוכיח פטרוס שהתגלמות זו של כוחה של רוח הקודש הייתה

התגשמות נבואותיו של יואל, אשר אמר שכוח מיוחד ירד משמים ויכין את בני האדם למעשה מיוחד.

פטרוס דיבר על שורשי משפחתו של ישוע, והראה למתכנסים שמורם התהווה מבית דוד. הוא לא השתמש בדבריו של ישוע כדי להסביר את דבריו, כיוון שידע שיחסם של המאזינים לישוע אינו חיובי, ודבר טוב לא יצמח מכך. במקום זה הוא דיבר על דוד, שאותו העריצו היהודים כאחד מאבות עמם. פטרוס אמר, "כיוון שדוד אומר עליו, "שויתי יהוה לנגדי תמיד כי מימיני בל-אמוט לכן שמח לבי ויגל כבודי אף-בשרי יִשְׁכַּח לִבְטַח כי לא תעזוב נפשי לשאול לא-תתן חסידך לראות שחת".

במלים אלו מצא פטרוס ראיות לכך שדוד לא יכול לדבר כך על עצמו, אבל בהחלט אמר כך על ישוע המשיח. דוד מת כמו אנשים אחרים; הקבר, שבו היה עפרו, נשמר בקפידה עד אז. אלוהים כיבד את דוד בתור מלך ישראל ואפילו בתור נביא. בחזון נבואי הוא ראה את החיים הארציים בעתיד ואת משימתו של ישוע המשיח. דוד ראה איך האנשים ידחו אותו, ראה את משפטו, את צליבתו, את קברו, את התחייה ואת ההתעלות.

דוד העיד שנשמתו של המשיח לא תישאר בגיהנום (בקבר) ובשרו לא יראה רקב. עכשיו העיד פטרוס על מימושה של הנבואה הזאת במשיח ישוע מנצרת. אלוהים הקימו לתחייה לפני ריקבון גוף. עכשיו הוא המרומם שבשמי השמים.

אחרי אותו אירוע בלתי-נשכח, רבים מאלה שעד אותו זמן קיבלו בצחוק את העובדה שאדם צנוע כמו ישוע יכול להיות בנו של אלוהים, אימצו את האמת וקיבלוהו כמשיחם. שלושת אלפים נשמות הצטרפו ביום ההוא אל הכנסייה.

השליחים דיברו בכוחה של רוח הקודש, ואיש לא היה יכול להפר את דבריהם. דבריהם קיבלו משנה תוקף בזכות מעשי נסים בעלי עוצמה חזקה שהם ביצעו בזכות רוח האלוהים שהגיעה אליהם. התלמידים בעצמם התפלאו כשראו את תוצאות ההתערבות האלוהית, שהביאה שפע של נפשות. כל האנשים נדהמו. אלה שהיו בעלי דעות קדומות וקיןא, לא העזו לעצור את הנס הגדול הזה, לא בקול ולא בכוח, ולזמן-מה התנגדותם פסקה.

טענותיהם של השליחים, לא משנה עד כמה ברורות ומשכנעות הן היו, לא יכלו להתגבר על דעות קדומות של היהודים, שהתנגדו להוכחות החזקות האלה. רק כוחה האלוהי של רוח הקודש טבע את האמיתות הללו בליבם של המאזינים. מילותיהם של השליחים היו כמו חצים חדים שחדרו לליבות האנשים והאשימו אותם שדחו וצלבנו את אדון הכבוד. "כשהם שמעו את זה, הם דקרו בתוך לבם ואמרו לפטרוס ולשליחים האחרים: מה נעשה, אחינו? פטרוס אמר להם: "חזרו בתשובה והיטבלו כל אחד מכם בשם ישוע המשיח למחילה לחטאים - וקבלו את המתנה של רוח הקודש." פטרוס שכנע את האנשים שהאמינו כי דחו את המשיח בגלל השפעתם של הכוהנים והמנהיגים, ושם ימשיכו להתייעץ איתם ויאמינו בישוע רק אחרי שמנהיגיהם יעזו לקבל אותו, הם לא יקבלו אותו לעולם. האנשים בעלי ההשפעה האלה, אנשים כאילו מכובדים, רצו לזכות בכסף ובתהילה, ואינם רוצים לקבל את ישוע ולזכות באור. המשיח הודיע מראש שגמול נורא יהיה גמולם בשל חוסר-אמונם העקשני, למרות ההוכחות הרבות לכך שישוע הוא בנו של אלוהים.

מאז הפך אופן דיבורם של התלמידים להיות נקי, פשוט ומדויק בבחירת המילים ובהטעמות, לא משנה אם דיברו בשפת אמם או שבשפה זרה. האנשים הצנועים האלה, שמעולם לא למדו בבתי-ספר נבואיים, הכריזו בפני בני האדם את האמיתות הטהורות והגבוהות ברור ופשוט, כך, שלעתים קרובות המאזינים להם נדהמו עד מאוד. התלמידים עצמם לא יכלו לנסוע לחלקים המרוחקים ביותר של התבל, אבל לקראת החג התכנסו היהודים מכל רחבי תבל, ואז נסעו אותם שליחים אל מקומות הכינוס והביאו איתם את האמיתות המקובלות, הפיצו אותן בין העמים הסובבים וזכו לצרף נשמות לישוע.

השיעור לימינו

עדות זו, שהפכה לבסיסה של הכנסייה הנוצרית, נתונה לנו לא רק בתור חלק חשוב של ההיסטוריה הקדושה שלנו, אלא גם כשיעור. כל המאמינים בשמו של ישוע צריכים להישאר ערים ולהתפלל יחד, לחכות לשובו. צריך לשכוח את ההבדלים והמחלוקות, ואז ימלאו את כולנו אחדות ואהבה העדינה. תפילותינו יוכלו לעלות ביחד אל אבינו השמימי באמונה לווהטת וחזקה, ונוכל לחכות לביצועה של ההבטחה בסבלנות ובתקווה.

התשובה יכולה להינתן לנו במהירות עצומה ובכוח שאין לתארו, או להתעכב במשך ימים או שבועות ארוכים, ואמונתנו תיבחן. אלוהים יודע איך ומתי להגיב על התפילות שלנו. מה שעלינו לעשות הוא להתאחד עם המקור האלוהי. אלוהים אחראי על הבטחותיו מפני ש"הנאמן שהבטיח". חשוב מאוד שיהיה לנו לב אחד ומחשבות הדדיות, כדי שנוכל לסלק את הקנאה ואת הכעס וכמו המבקשים שנשארו ערים וחיכו. ישוע, ראשנו ונציגנו, מוכן לעשות כל זאת למעננו, כפי שעשה למען אלה שהתפללו ונשארו ערים ביום של חג השבועות.

ריפוי האיש הפיסח

(מעשי השליחים ג':4)

זמן קצר לאחר ירידת רוח הקודש, ומיד לאחר שהתפללו בחום ובכוונה מלאה, עלו פטרוס ויוחנן אל בית-המקדש לעבודת אלוהים. בעודם הולכים ראו אדם בעל מום, מיוסר וחסר-אונים, אשר הושב ליד השער המהודר. אדם זה לא ראה בחייו דבר אחר פרט לכאב ולסבל, אך היה חסר-אונים כיוון שהתגורר הרחק מאותם מקומות אשר בהם עמל הרופא הגדול. אנשים טובים הקשיבו לבקשותיו והביאהו לשערי בית-המקדש, אך בהגיעו לשם נודע לו שזה אשר בו תלה את כל תקוותיו, הוצא להורג באכזריות.

אכזבתו המרה של האיש עוררה רחמים בכמה אנשים, אשר ידעו עד כמה ציפה למצוא מרפא מידיו של ישוע. מאז, יום אחר יום, הם הביאהו אל בית-המקדש בכדי שייקבץ נדבות מאת הבאים, להשיב את ליבו. באותו זמן עלו פטרוס ויוחנן להתפלל בבית-המקדש. פנה אליהם הפיסח וביקש מהם צדקה. תלמידי ישוע חמלו עליו. "נָעֵץ בּוֹ כִּיפָּא אֶת עֵינָיו, וְכֵן עָשָׂה גַם יוֹחָנָן, וְאָמַר: הִבֵּט אֲלֵינוּ!... כִּסְף וְנֶהֱב אִין לִי, אֲבָל אֶת מָה שְׁיִישׁ לִי, אֶת זֶה אֶתֵּן לָךְ: בְּשֵׁם יֵשׁוּעַ הַמְּשִׁיחַ מִנְצָרֶת – הִתְהַלֵּךְ!"

כאשר הצהיר פטרוס על עוניו, נפלו פניו של הפיסח, אך מייד זהרו לפתע בתקווה ובאמונה כשהשליח המשיך בדבריו. "הוּא הִתְחַזַּק בְּיָדוֹ הַיְמָנִית וְהָקִים אוֹתוֹ, וּפְתָאוֹם הִתְחַזְקוּ רַגְלָיו וְקִרְסְלָיו. קִפֵּץ הָאִישׁ וְעָמַד עַל רַגְלָיו. מִיָּד הִלֵּךְ וְנִכְנַס אִתָּם לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ כְּשֶׁהוּא מְהַלֵּךְ וּמְקַפֵּץ וּמְהַלֵּל אֶת אֵל הַיִּם. רָאוּהוּ כָּל הָאֲנָשִׁים מִתְהַלֵּךְ וּמְשַׁבֵּחַ אֶת אֵל הַיִּם, וְהִפְרִירוּ שָׁנָה הוּא אֲשֶׁר הָיָה יוֹשֵׁב לְבָקֵשׁ נְדָבוֹת בַּשַּׁעַר הַמְּהֻדָּר שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ; נִתְמַלְאוּ תַמְהוֹן וְתִדְהָמָה עַל מָה שֶׁקָּרָה לוֹ".

היהודים שצפו בנסים שעשו תלמידי ישוע, אותם נסים שעשה ישוע עצמו, נדהמו. הם האמינו כי עם מותו של ישוע, נעלמו גם מעשי הנסים, אך למולם התהלך כעת אדם אשר לאורך ארבעים שנה היה פיסח חסר-אונים, ועתה הוא מלא שמחה ויכול להשתמש ברגליו ללא סבל, ומאשר באמונתו בישוע.

בראותו את התדהמה על פניהם של האנשים, פנה אליהם פטרוס ושאלם מדוע הם מופתעים ומוזעזעים, כאילו נעשה הנס בכוחם של השליחים. הריפוי, אמר להם פטרוס, נעשה בידי ישוע מנצרת, זה אשר מסרהו וצלבנה ואשר ביד אלוהים הוקם מן המתים ביום השלישי. "עַל־סֶמֶךְ הָאֱמוּנָה בְּשֵׁמוֹ חֲזַק וְשֵׁמוֹ אֶת הָאִישׁ הַזֶּה אֲשֶׁר אִתָּם רֹאִים וּמְפִירִים, וְהָאֱמוּנָה בּוֹ נִתְּנָה לְאִישׁ אֶת הַרְפוּאָה הַשְּׁלֵמָה הַזֹּאת לְעֵינַי פְּלֶכֶם. וְעַתָּה, אַחִי, אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁכְּבָלִי דַעַת פָּעַלְתָּם, כְּמוֹ שֶׁפָּעַלוּ מִנְהִיגֵיכֶם. אֲךָ אֵל הַיִּם קִיָּם בְּדֶרֶךְ זֶה אֶת אֲשֶׁר הוֹדִיעַ מִקֶּדֶם בְּפִי כָּל הַנְּבִיאִים – שֶׁמְשִׁיחוֹ יִסְבֹּל".

לאחר שעשו השליחים את הנס הזה בכוחו של ישוע, נהרו אנשים אל בית-המקדש. פטרוס פנה אל ההמון שהתאסף בצד אחד של בית-המקדש, ויוחנן דיבר אל אלה שהתאספו בצדו השני. השליחים דיברו על פשעם הגדול של היהודים, אשר דחו מקרבם את שר החיים והוציאהו להורג, אך הם דיברו עם העם בזהירות ובעדינות כדי שלא לבלבל את האנשים ולא לייאש אותם. פטרוס ביקש למזער עד כמה שאפשר את אכזריותם ואשמתם, בטענה שאולי פעלו מבלי דעת. הוא הכריז שרוח הקודש קוראת להם להתחרט על חטאיהם ולפנות לאלוהים, שאין להם שום תקווה להינצל מלבד דרך רחמיו של המשיח שצלבנו, ושרק דרך אמונה בו יוכלו למחות את חטאיהם, שיכופרו בדמו.

מאסרם של השליחים והעמדתם לדין

הכרזה על תחייתו של ישוע ועל תחייתם של כל המתים אשר תתרחש בשל מותו ותחייתו במהלך התגלותו השנייה, עוררה דאגה רבה בקרב הצדוקים. היה נדמה להם כי תפישת עולמם המוכרת נמצאת בסכנה, וכי שמם הטוב מונח על כף המאזניים. רבים מהמשרתים בבית-המקדש היו צדוקים, ביניהם האחראי לביטחון ולשמירה במקדש. בעזרתם של כמה צדוקים הוא אסר את שני השליחים והכניסם לכלא, מפני שהשעה הייתה מאוחרת מדי להתחיל לתחקר את הנושא באותו ערב.

למחרת התכנסו חנן וקיפא יחד עם כוהני בית-המקדש האחרים, ובפניהם הביאו את האסירים לדין. באותו חדר, בנוכחותם של כמה מהאנשים הנמצאים כאן, התכחש פטרוס לאדונו בצורה מבישה. הוא נזכר בכל הפרטים בעודו עומד בעצמו לדין, ועתה ניתנה לו הזדמנות לכפר על היעדר אומץ-הלב החמור אשר גילה בפעם ההיא. חברי המועצה אשר נכחו במשפט של מורו וזכרו את התנהגותו של פטרוס, קיוו להפחידו באיום של כליאה והוצאה להורג. אך פטרוס שהתכחש למשיח בשעה שנזקק לו יותר מכול, היה אדם נמרץ ובעל ביטחון יתר, שונה לגמרי מפטרוס אשר עמד כעת לחקירה בפני הסנהדרין. עתה הוא היה איש ששב לאלוהים, נטול אנוכיות ללא שמץ של יהירות. מלא ברוח הקודש הוא הפך לאדם איתן כסלע, אמיץ וצנוע ובוטח במשיח. הוא התאוה לכפר על בגידתו בישוע ולהלל את השם הקדוש אשר חילל קודם.

ההגנה הנועזת של פטרוס

עד כה ניסו הכוהנים להתעלם מהזכרת צליבתו ותחייתו של ישוע, אולם עתה, כשישבו בדין, הם נאלצו לתבוע מהנאשמים את התשובה לשאלה – איך התבצע ריפוי הפיסח. פטרוס, שרוח הקודש שרתה עליו, פנה בכבוד אל הכוהנים ואל הזקנים והשיב, "שִׁיְהָא יְדוּעַ לְכֻלְכֶּם וְלִכְלָל עִם יִשְׂרָאֵל כִּי בְּשֵׁם יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ מִנְצֵרֶת, אֲשֶׁר אַתֶּם צֹלְכֶתֶם וְאֲשֶׁר אֵלֵּי הֵם הִקִּימוּ מִן הַמֵּתִים, בְּשֵׁם הַזֶּה הוּא עוֹמֵד בְּרִיא לְפָנֵינוּ. הוּא הָאֶבֶן שֶׁמְאַסְתֶּם, אַתֶּם הַבּוֹנִים, אֲשֶׁר הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנֵּה. וְאֵין קְפוּאָה בְּאַחֶר, כִּי אֵין שֵׁם אַחֵר נָתוּן לְבְנֵי אָדָם תַּחַת הַשָּׁמַיִם, וְבוֹ עֲלִינוּ לְהִכְפֹּא." חותמו של ישוע היה בדבריו של פטרוס ופניו אורו ברוח הקודש. לצידו עמד העד האמין – האדם שנרפא בדרך נס. מראהו של האיש ההוא, אשר רק לפני שעות ספורות היה פיסח חסר-אונים ועתה היה בריא לגמרי באמונתו בישוע המשיח מנצרת, הוסיף רבות למשקל עדותו של פטרוס. הכוהנים הראשים ושאר הנאספים – כולם דממו. לא היה ביכולתם להכחיש את דבריו של פטרוס והם נאלצו לשמוע את מה שלא היה ברצונם לשמוע – עובדת תחייתו של ישוע וכוחו השמימי לעשות נסים, המתגלה דרך מעשי תלמידיו על פני האדמה.

דברי ההגנה של פטרוס והביטחון שבו הצהיר מאין בא כוחו הפלאי, הבהילו את מנהיגי היהודים. הוא דיבר על האבן אשר הם, הבונים, מנהיגי העם, מאסו בה. היה עליהם להיות מודעים לערכה של האבן הזו, אשר אף על פי כן הייתה "לראש הפינה", ולא להתכחש לה. בדבריו הצביע פטרוס ישירות על מהותו של ישוע אשר נהיה לאבן יסוד של הכנסייה.

הנוכחים נדהמו מאומץ ליבם של התלמידים. הם ציפו כי בשל היות שני האסירים דייגים בורים, הם יובכו בפני הכוהנים הסופרים והזקנים של ירושלים ולא ירצו להתעמת עמם. אך בשלוש וחצי השנים שהיו עם ישוע, השניים למדו ממנו רבות. הם דיברו באותה צורה שבה הוא דיבר. הדברים היו כה משכנעים ש "לֹא הָיָה לָהֶם מָה לְטַעַן." בניסיונם להסתיר את מבוכתם ציוו הכוהנים הראשים להוציא את השליחים החוצה בכדי להתייעץ.

הכול הסכימו שהתכחשות לריפוי של הפיסח, אשר נעשה בכוחו של ישוע הנצלב וניתן לחסידיו, לא תועיל. ברצון רב הם היו מחפים על הנס שהוא בשקר, אך הנס נעשה בגלוי, לעיני המונים, והדבר התפרסם בכל ירושלים. הם היו מודעים לכך שיש לעצור את עבודתם של השליחים, שאם לא כן, תזכה תורתו של ישוע בתלמידים רבים, והכוהנים תתגלה חרפתם בעודם נאשמים ברציחתו של בן האלוהים.

למרות כוונתם הנחושה להרוס את חסידיו של ישוע, בפעם ההיא לא העזו הכוהנים לפעול, אך הם הזהירו את השליחים שייענשו אם ימשיכו ללמד ולהפיץ את דברי ישוע המשיח. פטרוס ויוחנן השיבו שאלוהים ציווה זאת עליהם ושאינם יכולים לחדול לספר את אשר ראו ושמעו. בשמחה רבה היו הכוהנים מענישים את האנשים הצדיקים הללו על נאמנותם האיתנה לשליחותם, אך הם חששו מתגובתו של העם, "שֶׁכֶּן הִכּוּ לְשִׁבְחוֹ אֶת אֱלֹהִים עַל מֶה שֶׁנַּעֲשָׂה". הם חזרו על איסוריהם ואיומיהם ושיחררו את השליחים.

נאמנות לאלוהים במהלך רדיפות

(מעשי השליחים ה': 12-42)

השליחים המשיכו ביתר-שאת במעשי החמלה, בריפוי החולים, ובתוך כך הצהירו על המושיע שנצלב וקם לתחייה והטיפו בשמו. רבים הסתפחו לכנסייה על-ידי טבילה אך לא הצטרפו לאלו אשר לא היו מאוחדים בלבם ובנפשם עם המאמינים בישוע. המונים נקבצו בירושלים, מביאים איתם את החולים ואת אלו אשר היו אחוזים ברוחות טמאות. סובלים רבים הונחו במיטות ברחובות על מנת שירפאו מצלם של פטרוס או יוחנן העוברים על ידם. כוחו של המושיע שקם לתחייה אכן היה בשליחים, והם עשו בו אותות ומופתים ובכך הגדילו את מספרם של מאמינים במשיח. כל זה הדאיג במידה רבה את הכוהנים ואת ראשי העם, במיוחד את אלה אשר השתייכו לצדוקים. הם הבינו היטב כי אם יניחו לשליחים להצהיר על תחייתו של המושיע ולעשות נסים בשמו, תורתם המלמדת כי אין תחייה מהמתים תידחה ואנשים יחדלו להצטרף לכיתתם הפרושים ראו שהכרזתם על ישוע ועל תחייתו מערערת את טקסים של יהודים וגורמת לטקס הקרבת הקורבנות להיוותר חסר ערך. עד כה כל הניסיונות לדכא את התורה החדשה הזו נכשלו, ועתה היו הצדוקים והפרושים נחושים בדעתם לשים קץ להתרגשות בקרב העם.

המלאך משחרר את האסירים

השליחים נאסרו שוב ונכלאו, ובכדי לשופטם כינסו הכוהנים את הסנהדרין. נוסף על חברי המועצה הוזמנו גם חכמי עם רבים. בצוואתם הם התייעצו לגבי גורלם של מפרי הסדר הללו. "אֵלָא שְׁמַלְאָךְ יְהוּה פִּתַּח בְּלִילָה אֶת דְּלָתוֹת בֵּית הַכְּלָא וְהוֹצִיאָם בְּאֶמְרוֹ: 'לְכוּ וְהִתְנַצְבוּ בַּמִּקְדָּשׁ וְדַבְּרוּ אֶל הָעָם אֶת כָּל דְּבָרֵי הַחַיִּים הָאֵלֶּה'. הֵם שָׁמְעוּ וְעַם שָׁחַר נִכְנְסוּ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְהִחֲלוּ לְלַמֵּד."

כאשר הופיעו השליחים בין המאמינים וסיפרו על המלאך אשר לקחם, העבירם את שומרי הכלא וציווה עליהם להמשיך בעבודתם אשר הופרעה על-ידי הכוהנים וראשי העם, נמלאו האחים שמחה ותדהמה. באותו זמן החליטה מועצת הכוהנים וראשי העם להאשים את השליחים במרד וברציחתם של חנניה ושפירא (מעשי השליחים ה': 1-11) וכן בתכנון להפיל את הכוהנים. עונשם על הדברים האלה יהיה הוצאתם להורג. חברי המועצה קיוו שהאשמות אלה יכעיסו רבים בעם והם ייקחו החוק לידיהם ויעשו לתלמידים את אותו דבר שעשו לישוע. חברי הסנהדרין ידעו כי רבים מאלה אשר התכחשו לתורתו של ישוע, התעייפו מהפקרותם של הרשויות היהודיות והיו צמאים לשינוי. מסיבה זו חששו הכוהנים שמא יצטרפו רבים לתנועה החדשה ויראו בישוע את המשיח, ואז חמתו של העם כולו תישפך עליהם והם יעמדו לדין על רצח המשיח. לבסוף שלחו חברי המועצה את המשרתים להביא את האסירים הנמצאים, לדעת כולם, בבית-הסוהר. וכמה נדהמו הכול כאשר נודע להם כי דלתות הכלא נמצאו סגורות ומסוגרות, השומרים במקומם, אך האסירים אינם.

זמן קצר לאחר מכן הגיעה ההודעה כי "הִנֵּה הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שְׁמַתָּם בַּמַּאֲסָר עוֹמְדִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ וּמְלַמְדִּים אֶת הָעָם". אף שהשליחים נגאלו באורח פלא, הם לא היו חופשיים מהחקירה ועונש. משיח אמר להם בהיותו איתם, "וְאַתֶּם הִנְיָהּ";

יִמְסְרוּ אֶתְכֶם לְסִנְהֶדְרִיּוֹת" (על־פִּי מֶרְקוֹס י"ג: 9). בשלחו את מלאכיו אלוהים נתן להם אות כי הוא מגן עליהם ונמצא איתם, אולם עתה היה זה תפקידם להראות את נאמנותם ולסבול למען ישוע, אשר עליו הם הצהירו כמשיחם. אנשי העם היו תחת רושם כה עצום מכל אשר ראו ושמעו, עד שהבינו הכוהנים והמנהיגים שיהיה זה בלי-אפשרי להמריד את העם נגד השליחים.

המשפט השני

"הֲלֹךְ הִנְגִיד עִם הַמְשָׁרְתִּים וְהִבִּיאוּ אוֹתָם, אֲךָ לֹא בָכָה, כִּי פָחַדוּ מִן הָעָם פֶּן יִרְגְּמוּ אוֹתָם. הִבִּיאוּ אוֹתָם וְהָעֵמִידוֹם לִפְנֵי הַסִּנְהֶדְרִין. שָׁאַל אוֹתָם הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל: הָאֵם לֹא צִוִּינוּ עֲלֵיכֶם בְּתִּקְוָה שֶׁלֹּא לְלַמֵּד בִּישׁוּם הַזֶּה? וְהָיָה מִלְּאֹתָם אֵת יְרוּשָׁלַּיִם בְּתוֹרַתְכֶם וְאַתֶּם מִתְפַּנְּנִים לְהִבִּיֵּא אֶת דָּם הָאִישׁ הַזֶּה!"

עתה לא רצו הכוהנים לשאת באחריות לרצח ישוע כמו בפעם ההיא, כאשר צווחו וצרחו עם הרשעים "דָּמוֹ עָלֵינוּ וְעַל בְּנֵינוּ". פטרוס והשליחים האחרים הגנו על עצמם באותה דרך שעשו זאת בפעם הקודמת, "לֹאֵל הֵימָּן צָרִיךְ לְהִשָּׁמַע יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר לְבָנֵי אָדָם". מלאך אלוהים אשר הוציאם לחופשי ציווה עליהם ללמד בבית-המקדש. בציות להוראותיו הם נהגו על-פי פקודה אלוהית וימשיכו למלאה מעתה ואילך בכל מחיר. פטרוס המשיך בדבריו, "אֲלֵהֶּי אֲבוֹתֵינוּ הַקִּים אֵת יֵשׁוּעַ אֲשֶׁר הִרְגָתֶם בְּהוֹקְעָה עַל עֵץ. אֵת זֶה הָרִים אֵלֵּי הַיָּם בִּימֵינוּ לְהִיּוֹת שָׂר וּמוֹשִׁיעַ, לְתֵת לְיִשְׂרָאֵל תְּשׁוּבָה וְסְלִיחַת חַטָּאִים. אֲנִיחֵנוּ עַדִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְגַם רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר נָתַן הָאֵלֵּי הַיָּם לְשׁוֹמְעִים בְּקוֹלוֹ". רוח הקודש שרתה על השליחים, והנאשמים הפכו למאשימים המטילים אחריות על הכוהנים ועל שרי הסנהדרין על רצח ישוע. הדבר הרגִיז את היהודים עד כדי כך שהם החליטו להוציא את השליחים להורג ללא חקירה ומשפט וללא קבלת אישור מהרומאים. האשמים בשפיכת דמו של ישוע המשיח רצו עתה להרטיב את ידיהם בדמם של תלמידיו. אך היה בסנהדרין איש אחד, מורה תורה ומכובד בעיני כל העם, בעל ראייה צלולה אשר עזרה לו להבחין בתוצאות האלימות המתוכננת בידי הכוהנים טרם בואן. אלוהים בחר בו מקרב הסנהדרין על מנת לעצור את אלימותם של הכוהנים והמנהיגים. שמו היה גמליאל והוא אחד מן הפרושים. הוא דיבר בזהירות ובאדיבות, וטרם פנייתו אל הסנהדרין ברצונו להגן על הנאשמים, ביקש להוציא אותם החוצה לזמן קצר, ואז אמר להם, רגוע, אך נחוש, "אֲנִישִׁי יִשְׂרָאֵל, הִזְהָרוּ לָכֶם בְּמָה שָׁאַתֶּם מִתְפַּנְּנִים לַעֲשׂוֹת לְאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה, כִּי לִפְנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה קָם תּוֹדָס, שֶׁהִתְיַמַּר לְהִיּוֹת מִישָׁהוּ, וְנִסְפָּחוּ אֵלָיו כְּאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ. הוּא נִהְרַג וְכָל אֲשֶׁר שָׁמְעוּ בְּקוֹלוֹ נִפְּצוּ וְהָיוּ לְאַיִן. אַחֲרָיו קָם יְהוֹדָה הַגָּלִילִי בִימֵי מִפְקַד הַתּוֹשָׁבִים, וּמִשָּׁךְ אַחֲרָיו אֲנָשִׁים. הֵלֶּה נִהְרַג וְכָל הַמְצִינִתִּים לוֹ נִתְפָּצְרוּ. אָבֵל אִם מֵאֵת אֵלֵּי הַיָּם הִיא, לֹא תוּכְלוּ לְהַפִּיר אוֹתָהּ פֶּן תִּמְצָאוּ נִלְחָמִים בְּאֵלֵי הַיָּם!"

הכוהנים לא יכלו להכחיש את ההיגיון שבדבריו והם נאלצו להסכים עימו. הם פטרו את השליחים בחוסר רצון רב, אך קודם לכך הלקו אותם וציוו עליהם שוב לא ללמד בשם ישוע, שאם לא כן, יוצאו להורג. "יֵצְאוּ הַשְּׁלִיחִים מִלִּפְנֵי הַסִּנְהֶדְרִין שֹׁמְחִים עַל שֶׁזָּכְרוּ לְסֵבֶל חֶרְפָּה לְמַעַן הַשֵּׁם. יוֹם יוֹם, בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ וּבְבָתַּיִם, לֹא תִדְּלוּ לְלַמֵּד וּלְכַשֵּׁר עַל הַמְּשִׁיחַ יֵשׁוּעַ."

מתנגדי השליחים חשו שניטלות מהם סמכויותיהם הקודמות. הם ראו את הנעשה אך לא היה בכוחם לדכא את עדי ישוע הללו, אשר מתוך אמונתם ואומץ ליבם הצליחו להפוך את חרפתם לכבוד ואת סבלם לשמחה למען אדונם, אשר נשא השפלות וייסורים קודם להם. השליחים האמיצים המשיכו להרצות בפומבי וגם בסתר בבתייהם של אנשים אשר פחדו יהדות באמונתם בגלוי פן ייענשו בידי היהודים.

סדר הבשורה

(מעשי השליחים 1: 7-1)

מספר תלמידי המשיח הלך וגדל בכל העולם. "החלו היהודים דוכרי הַיְנוּנִית לְהַתְלוֹנָן על דוכרי הַעֲבָרִית על שֶׁהִנִּיחוּ אֶת אֱלֻמְנוּתֵיהֶם בְּתִלְקַת הַסֵּעַד הַיּוֹמִית". אלה היו יהודים דוכרי יוֹנִית שהתגוררו בארצות אחרות של האימפריה הרומית. מספרם של היהודים דוכרי העברית שנשמעו לקול האמונה היה רב יותר.

בקרב היוונים החלו תלונות לגבי אספקת צורכי היום-יום לאלמנותיהם, אשר לא הוענקה בשפע כמו לאלמנותיהם של היהודים. הפליה מכל סוג מצערת את אלוהים, והיה על השליחים לנקוט אמצעים דחופים בכדי לשקם את השלום בקרב המאמינים. רוח הקודש הציעה את הדרך שבה היו השליחים יכולים להשתחרר ממשימת החלוקה לעניים ומתפקידים דומים אחרים, ולהקדיש את עצמם להפצת בשורתו של ישוע המשיח. "קְרָאוּ שְׁנַיִם-עֶשְׂרֵה הַשְּׁלִיחִים אֶת הָמוֹן הַתְּלָמִידִים וְאָמְרוּ: "לֹא רָצוּי שְׁאַנְחֶנוּ נַעֲזֹב אֶת דְּבַר אֱלֹהִים וְנִשְׁכַּרְתָּ בְּשִׁלְחָנוֹת. לָכֵן, אֲחֵים, בְּחַרוּ מִבֵּינֵיכֶם שִׁבְעָה אָנָּשִׁים בְּעֲלֵי שֵׁם טוֹב, מְלָאֵי רוּחַ וְחֻכְמָה, וְנִפְקִיד אֹתָם עַל הָעֲנָן הַזֶּה. וְאַנְחֶנוּ נִתְמִיד בְּתַפְלָה וּבִשְׁרוֹת דְּבַר אֱלֹהִים".

ובהתאם לדבריהם נבחרו מקרב הכנסייה שבעה אנשים מלאי רוח קודש וחוכמה ואמונה, והם הופקדו על העניינים הללו. סטפנוס היה הראשון שנבחר. הוא התחנך לפי מסורת היהדות והיה בעל ידע בשפה יוונית ובמסורתם ובמנהגיהם של היוונים. הכול הסכימו למנותו לראש הנבחרים בעניין הזה ולהפקידו כמפקח על הוצאת הכספים המיועדים לחלוקה בין אלמנות, יתומים, עניים ואחרים שבמצוקה. הבחירה הזו השביעה את רצונם של המאמינים והתלונות חדלו.

שבעת האנשים, אשר נבחרו תוך תפילה וסמיכת ידיים, יועדו לשירות כשמשים. שבעה אחים אלה עזרו במרץ לעניים, אך לא נשללה מהם האפשרות ללמד את תורתם. נכתב כי "סְטֶפָנוֹס, שֶׁהָיָה מְלֹא חָסֵד וְגִבּוֹרָה, עָשָׂה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים גְּדוֹלִים בְּקֶרֶב הָעָם". השמשים הראשונים הללו היו מוכשרים מאוד בהבעת האמת הקדושה. הם היו בעלי שיקול דעת וכושר שיפוט, ומסוגלים לדון בעניינים קשים כגון תלונות, סכסוכים או מחלוקות.

בחירתם של שבעת האנשים הללו כדי שינהלו את עסקי הכנסייה ויניחו לשליחים לעשות את המלאכה המיועדת להם, נעשתה בברכת אלוהים. קהל נאמני הכנסייה התרבה, וכן גבר כוחה רוחני. "דְּבַר אֱלֹהִים שָׁגְשָׁג וּמִסְפַּר הַתְּלָמִידִים בִּירוּשָׁלַיִם גָּדַל מְאֹד וְגַם הָמוֹן רַב מִן הַכֹּהֲנִים נִשְׁמָעוּ לְאַמּוֹנָה".

עלינו לשמור על אותו סדר ומנגנון של הכנסייה כמו שהיו בימי השליחים. הכנסייה תצליח רק בתנאי שיתבצע ניהול טוב של כל אגף ושנאנשים מוכשרים יעמדו בראשה. על המנהיגים אשר נבחרו בידי אלוהים לקיים את מלאכתו – לכוון את החיים הרוחניים של הכנסייה, ועליהם להיות פטורים, עד כמה שאפשר, מדאגות יום-יומיות ומענייני חולין. לאנשים הללו אשר נקראו על-ידי אלוהים לשרתו במילה דרוש זמן להרהורים, לתפילה ולקריאת כתבי קודש. ראייתם

הרוחנית תטשטש אם יעסיקו את עצמם בפרטים קטנים, בניהול ובהתרת הסכסוכים בין חברי הכנסייה. הכרחי הדבר שכל ענייני חולין ייפתרו על-ידי הממונים לכך. אך בהיות העניין הנדון קשה מדי לפותרו על-ידי האנשים האחראיים לכך, יש להתייעץ עם אחראי באותה כנסייה.

מותו של סטפנוס

(מעשי השליחים ו': 8-60)

סטפנוס הקדיש מכוחו וממרצו לשירות האלוהי והעיד באומץ ליבו על אמונתו. "קמו אנשים מבית הכנסת של המשחררים - כך היה מכנה - וגם אנשים מקירנא ואלכסנדריה ומקליקיה ואסיה, והתנפחו עם סטפנוס, אך לא יכלו לעמוד נגד התקפה וקריות אשר בעזרתן דבר". תלמידים של רבנים הגדולים היו בטוחים ששיגו ניצחון מוחלט על סטפנוס בוויכוח פומבי הזה כיוון שידעו כי הוא אינו אדם משכיל. אולם הוא לא רק דיבר מתוך רוח הקודש, אלא, כמו שנודע לכל באי הכנס רב-המשתתפים, למד בקפדנות את הנבואות והיה מומחה בדקויות החוק. הוא הוכיח את התורה שעליה הצהיר בכישרון רב וגבר על יריביו באופן מוחלט.

כשראו הכוהנים והמנהיגים את הכוח הרב שבדרשנותו של סטפנוס התמלאו בשנאה מרה כלפיו. במקום להיכנע לפני משקל עדותו, הם החליטו להשתיק את קולו – להוציאו להורג.

סטפנוס נחטף והובא לפני הסנהדרין בכדי לדון בעניינו. על מנת להפריך את טיעוניו הוזמנו יהודים מלומדים מארצות הקרובות. אחד מן היריבים הנחושים ביותר של תורתו של משיח ורודף תלמידיו, שאול שמו, נכח גם הוא. האיש המלומד הזה העמיד את עצמו בראש הדיון נגד סטפנוס. הוא הצטייד בכל צחות לשונו ובהיגיון של הרבנים וכך ניסה לשכנע את כל חברי הוועידה כי סטפנוס דורש תורת שווא מסוכנת.

בסטפנוס מצא לעצמו שאול אדם משכיל אשר היה מודע למלוא המשמעות של מטרת אלוהים – להפיץ את בשורות הישועה בקרב העמים האחרים. סטפנוס האמין באלוהי אברהם, יצחק ויעקב, ולא היה ספק בליבו שהיהודים הם העם הנבחר על-ידי אלוהים, אך השקפתו על האמונה הייתה רחבה בהרבה מזה. הוא ידע כי הגיעה העת למאמינים אמיתיים לעבוד את אלוהים בעולם כולו ברוחו ובאמת שלו, ולא רק במקדשים הנבנים בידי אדם. עיניו של סטפנוס נפקחו, ועתה הבחין בסופם הקרוב של אותם דברים אשר התבטלו עם מותו של משיח.

הכוהנים והמנהיגים לא היו מסוגלים להנגיד לטיעוניו הברורים וההגיוניים של סטפנוס, אף שהיו תקיפים ונוקשים כלפיו במהלך הדיון. עבור סטפנוס נועד המשפט להיות משפט ראווה, אשר נתן לשופטים אפשרות להשביע את שנאתם הנקמנית ולמנוע מאחרים ללכת בעקבותיו. בתביעתם אותו הם לא מאסו באמצעים הכי שפלים. נשכרו עדי שקר אשר העידו ששמעו את סטפנוס אומר דברי כפירה המחללים את המקדש ואת החוק. הם העידו, "שמענו אותו אומר שישוע מנצח את יהוה יס את המקום הזה וישנה את החקים שמסר לנו משה".

בעודו עומד בפני שופטיו, מוכן להשיב על האשמה בחילול השם, האירו פניו של סטפנוס בזוהר הקודש ו"הביטו בו כל היושבים בסנהדרין וראו את פניו פניו מלאך". כשהביטו בפניו הזוהרות של סטפנוס רבים מן היושבים רעדו וכיסו את פניהם, אולם לא היססו לדבוק בספקנותם, בעקשנותם ובדעותיהם הקדומות.

ההגנה של סטפנוס

כאשר שאלו את סטפנוס אם יש אמת באשמות נגדו, הוא ענה בקול צלול ונרגש אשר מילא את אולם הסנהדרין. הנוכחים עצרו את נשימתם בעודם מקשיבים לסטפנוס החוזר על תולדות העם הנבחר על-ידי אלוהים. הוא גילה ידע רב בסדר עבודת השם של היהודים ובפירוש הקדוש להם לאור מעשיו של משיח. הוא התחיל באברהם והמשיך בתולדותיהם של כל דורות בני ישראל הבאים עד למלך שלמה, בעודו פונה אל כתבי הקודש ואל המרשימים מבין האירועים על מנת להצדיק את דבריו.

סטפנוס הדגיש את נאמנותו לאלוהים ולדת היהודית, אך עם זאת הוכיח כי החוק אשר בציות לו קיוו האנשים להגיע לישועה, לא הגן עליהם מפני עבודת אלילים. הוא גישר בין תולדות עם ישראל לבין בואו של ישוע המשיח. הוא אזכר את בניית בית-המקדש בידי שלמה והביא את דברי שלמה וישעיהו הנביא, "אַךְ הָעֵלִיּוֹן אֵינָנו שׁוֹכֵן בְּהִיכָלוֹת מַעֲשֵׂי יָדַיִם, כְּמוֹ שְׂאוֹמֵר הַנְּבִיא, 'הַשָּׁמַיִם כִּסֵּאִי וְהָאָרֶץ הִדָּם רַגְלִי. אֵיזָה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ־לִי, נָאֻם יְהוָה, וְאֵיזָה מְקוֹם מְנוּחָתִי? הֲלֹא אֶת־כָּל־אֵלֶּה יָדִי עֹשֶׂתָה" (מעשי השליחים ז': 48-50), ולכן, אמר, הבית העליון לעבוד בו את אלוהים הוא השמים. ובעודו אומר את הדברים הללו ראה סטפנוס המולה בקרב העם וקרא על פניהם של המאשימים את פסק דינו. הוא חש בחומת ההתנגדות אשר דבריו, שנאמרו בהשפעה של רוח הקודש, לא הצליחו להבקיע. הוא הבין כי העדות הזאת הייתה האחרונה בחייו.

הקוראים את הנאום הזה של סטפנוס מעריכים אותו כשווה ערכו. אך עלינו לקחת בחשבון את הנסיבות, את העת ואת המקום בכדי שנוכל להרגיש בחשיבות הנאמר. כאשר הצביע סטפנוס על מקומו של ישוע המשיח בנבואות התנ"ך, וכאשר דיבר על המקדש, אחד מן הכוהנים קרע את בגדיו בפראות כאילו נפלה עליו אימה. עבור סטפנוס היה זה סימן כי קולו ידמום בקרוב לנצח. אף שהיה באמצע דבריו, הוא הפסיק את נאומו באמצע, סטה מדברי הימים, פנה אל שופטיו הזועמים וזעק, "קִשִּׁי עֲרֹף וְעַרְלִי לֵב וְאֲזִנִּים, תְּמִיד מִתְנַגְּדִים אַתֶּם לְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, כְּאַבּוֹתֵיכֶם כֵּן גַּם אַתֶּם. אֵת מִי מֵהַנְּבִיאִים לֹא רָדְפוּ אַבּוֹתֵיכֶם? גַּם הִרְגוּ אֶת אֵלֶּה שֶׁהִגִּידוּ מֵרֹאשׁ אֵת דְּבַר בּוֹא הַצִּדִּיק אֲשֶׁר כָּעַת אַתֶּם הֵייתֶם מְסֻגְרִי וְהוֹרְגִי; אַתֶּם שֹׁקֵפִלְתֶּם אֶת הַתּוֹרָה בְּאִמְצָעוֹת מְלָאכִים וְלֹא שְׁמַרְתֶּם אוֹתָהּ".

מותו של המעונה

כששמעו את דבריו של סטפנוס, הכוהנים וזקני העם יצאו מגדרם ונדמו לחיות טרף יותר מאשר לבני אדם. והתנפלו על סטפנוס בחריקת שיניים, אך הוא לא ירא, לא מפני הכוהנים הזועמים ולא מפני הקהל הנרגש מאחר שציפה לדבר. פניו נשארו רגועות וזהרו באור מלאכי. "וְהוּא מָלֵא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וּמִבֵּית הַשָּׁמַיִמָה. רָאָה אֶת כְּבוֹד אֱלֹהִים וְאֵת יְשׁוּעַ עוֹמֵד לְיָמִין הָאֵלֹהִים. וְאָמַר: 'הִנְנִי רֹאֶה אֶת הַשָּׁמַיִם פְּתוּחִים וְאֵת בְּנֵי־הָאָדָם עוֹמְדִים לְיָמִין הָאֵלֹהִים'".

הוא נטש את כל המתרחש מסביב, אך עיניו נפתחו לפני השמים, הוא הביט בהם וראה את תהילת כס אלוהים ואת משיח קם כאילו זה עתה מכיסאו ועומד הכן לסייע לעבדו הנאמן, אשר עמד בפני המוות על קידוש שמו. כאשר תיאר

סטפנוס במילותיו את המראה המפואר אשר נגלה לפניו, היה הדבר מעבר לסבלנותם של הכוהנים. הם אטמו את אוזניהם בכדי לא לשומעו, ובעודם צועקים בקול גדול התנפלו עליו יחד בפראות. "וּסְטֶפְנוֹס נִקְקַל כְּשֶׁהוּא זֹעֵק וְאֹמֵר: 'אֲדֹנָי יֵשׁוּעַ, קַבֵּל אֶת רוּחִי!' כְּמוֹ כֵן פָּרַע עַל בְּרָכְיוֹ וְצָעַק בְּקוֹל גָּדוֹל: "אֲדֹנָי, אַל תִּפְקֹד עָלֵיהֶם אֶת הַחֲטָא הַזֶּה!" אָמַר זֶאת וָמָת."

בעודו סובל ייסורים קשים, תלמידו הנאמן של משיח התפלל בעד רוצחיו, כמו שעשה מורהו. ציוו על עדי השקר להיות הראשונים שייסקלו את סטפנוס, והם פשטו את בגדיהם והניחו אותם לרגלי שאול, אשר היה פעלתן ונמרץ במהלך המשפט ונתן את הסכמתו להוצאתו להורג של סטפנוס.

מותו הנורא של המעונה הרשים עמוקות את כל העדים לו. לכנסייה היה זה מבחן מכאיב, אך עם זאת גרם הדבר להמרתו של שאול. יריב זה של הנוצרים לא היה מסוגל למחוק מזיכרונו את נאמנותו האיתנה של המעונה ואת התהילה ששכנה על פניו. החותמת האלוהית על פניו של סטפנוס ונאמו העידו על האמת שבדבריו, ונחרטו בליבם של כל המאזינים, מלבד אלה אשר היו נוקשים בהתנגדותם לאור הקדוש. הסנהדרין לא היה רשאי לגזור דין כזה על סטפנוס, ולכן הכוהנים שיחדו את נציגי הרשויות הרומיות בסכום גדול של כסף, כדי שלא יתחילו לחקור בעניין. במהלך המשפט וביצוע גזר דין היה שאול עטוף בלהט מטורף. נראה שזעם על שבסתר ליבו הבין שסטפנוס, שבויש בידיו אנשים, רומם בידי אלוהים.

שאול המשיך לרדוף בלהט את הכנסייה הצעירה. בניסיונו להחריב את הקהילה, הוא גרר בכוח אנשים מבתיהם ומסרם לידי הכוהנים והמנהיגים אשר כלאו אותם והוציאו אותם להורג. הקנאות שבמעשיו של שאול איימה את המאמינים בירושלים. ראשי השלטון הרומים לא נקטו שום צעדים בכדי לעצור את האלימות הזאת, ובחשאי עזרו ליהודים שאותם רצו לפייס.

כיוון שהיה אדם משכיל ומלומד, נהיה שאול לכלי רב-עוצמה בידיו של שטן המורד בבנו של אלוהים. אך הגדול והאדיר מהשטן בחר בשאול למלא את מקומו של סטפנוס, בכדי שידרוש את הבשורה ויסכול למען השם הקדוש. שאול זכה לכבוד רב בקרב היהודים הודות לידע המעמיק ולקנאות בה רדף את חסידי המשיח. עד לרצח סטפנוס שאול לא היה חבר סנהדרין, אך עתה, לאחר שהשקיע כוחות ומאמצים כה רבים במשפט, החליטו לבוחרו למועצה ובכך לעודדו להמשיך במעשיו.

המרתו של שאול

(מעשי השליחים ט': 1-22)

שאול התרשם עמוקות ממותו של אסטפנוס, וכבר לא היה איתן בדעתו הקדומה נגד הנוצרים כמו קודם. אולם לבסוף שכנעוהו נימוקי הכוהנים וזקני העם כי אסטפנוס היה מנאץ אלוהים, כי ישוע, המהולל על-ידי תלמידו, היה אחד מן המתחזים וכי הם, הכוהנים, רק הם צודקים בעניין. בהיותו אדם נחוש ונאמן למטרתו, הפך שאול ליריב הנלהב של הנצרות והחליט אחת ולתמיד כי עליו לשמוע לכוהנים ולסופרים. מתוך קנאות זו הוא התנדב לרדוף את המאמינים בישוע המשיח. הוא אסר בכוח גברים ונשים והביאם לבתי-הדין, ושם, ללא שום חקירה ובלי יכול להגן על עצמם, נגזרו עליהם כליאה או הוצאה להורג. העונש האיום הזה הוטל עליהם רק בשל היותם מאמינים בישוע המשיח. קנאותם של יעקוב ויוחנן הייתה דומה בחוזקה, אולם באופן הפוך לקנאותו של שאול, כאשר קראו לאש מן השמים לרדת ולהעניש את המזלזלים במורם.

שאול התכונן לצאת לדמשק לסדר כמה עניינים פרטיים, אך הוא זמם גם לאסור את כל חסידי הדת החדשה אשר יימצאו בדרכו. למטרה זו הוא נשא עימו מכתבים (אגרות) מן הכוהן הגדול, בכדי להקריאם בבית-הכנסת. המכתבים האלה הסמיכהו לחטוף את כל החשודים באמונה בישוע ולשולחם תחת משמר לירושלים, שבה יישפטו וייענשו. שאול יצא לדרך במלוא כוחותיו ובקנאות לוחטת מרוע.

עת התקרבו הנוסעים לדמשק, הביט שאול בהנאה בשופעת כרמים וגנים יפהפיים, המושקים בנחלים קרירים שזרמו בין סבך השיחים הירוקים והרעננים. המראה הרגין את ליבם לאחר מסעם הממושך ומייגע על פני המדבר השומם. בעוד שאול ושותפיו מביטים בהתפעלות בגנים המשתרעים לפנייהם, נגה לפתע סביבם אור מן השמים, מבריק יותר מאור השמש. נֶאֱפֹל אֶרְצָה נֶאֱשָׁמַע קוֹל מְדַבֵּר אֵלַי שְׁאוּל שְׁאוּל לָמָּה תַרְדֵּפֵנִי: וַיַּעַן מִי אַתָּה אֵד נִי וַיֹּאמֶר אֵלַי אֲנִי יֵשׁוּעַ הַנֶּצְרִי אֲשֶׁר אַתָּה מְרַדֵּף".

התגלות המשיח

המראה הביכם מאוד. שותפיו למסע של שאול היו אחוזי אימה. האור החזק כמעט סנוורם. הם שמעו את הקול, אך לא ראו איש, והדבר היה סתום ואפוף מסתורין עבורם. רק שאול לבדו השתטח על האדמה כאשר הבין את משמעות הדברים אשר הגיעו מן השמים וראה לפניו את בן האלוהים. די היה במבט אחד בו כדי לחרוט את דמותו בנפשו של היהודי המופתע. מילותיו של המשיח חדרו לליבו של שאול ומצאו שם קרקע פוריה. האור טיהר את דעתו החשוכה ועתה יכול היה להבחין בבערותו ובבלבולו. נגלה לו כי כאשר רדף את תלמידי ישוע המשיח בעודו חושב כי הוא משרת את אלוהים, הוא הפך למשרת השטן. הוא ראה כמה טיפש היה כשהאמין להבטחותיהם של הכוהנים וזקני העם וסמך עליהם, אשר עבור משרותיהם הדתיות השפיעו על דעתו וגרמו לו להאמין שהבשורה על תחייתו של ישוע היא למעשה בדוטה שמפיצים תלמידיו. ועתה, כאשר ישוע נגלה אליו, נזכר שאול בכל מילה בדרשתו של אסטפנוס העומד בפני הסנהדרין. הכוהנים האשימהו בחילול השם, אך מרגע זה נודע לשאול כי עדות זו הייתה אמינה. בעת ההארה הפלאית הזאת הגיע שאול לשיא כושר מחשבתו. מול עיניו עברו הנבואות של ימי קדם על בואו של המשיח: על דחייתו בידי

יהודים, על צליבתו, על תחייתו ועל עלייתו השמימה – והוא הבין הוא כי ישוע היה המשיח המובטח. שאול נזכר בדברי אסטפנוס, "הֲנִי רָאָה אֶת־הַשָּׁמַיִם נִפְתָּחִים וְאֵת כְּנֹהֲאֲדָם נֹצֵב לִימֵין הָאֵל הַיֵּם (מעשי השליחים ז') וידע כי זה הקדוש אשר עמד בפני מוות הביט במלכות התפארת.

איזו התפקחות הייתה זו לרודפם הקנאי של המאמינים! האור, טהור ונורא, פרץ אל תוך נפשו. ישוע התגלה בפניו כמשיח הבא להגשים את הנבואות; כמשיח הנדחה, המושפל, הנידון למוות והנצלב בידי אלה אשר הגיע לגואלם – כמשיח הקם לתחייה ועולה השמימה. באותו רגע הוא נזכר בבהלה כי סטפנוס הקדוש נרצח בהסכמתו, וכי רבים מתלמידי ישוע הצדיקים הוצאו להורג בעקבות פעולותיו.

"וְהוּא חָרַד וַנִּבְעַת וַיֵּאמֶר אֲדֹנָי מַה־תַּפְּסִיץ וְאֶעֱשֶׂה וַיַּעַן הָאֲדֹנָי א . קוֹם לָךְ הָעִירָה וְשֵׁם יֵאמֶר אֵלֶיךָ אֶת־אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה." שאול לא פקפק כלל כי המדבר עימו היה ישוע הנוצרי, המשיח הנכסף, נחמת ישראל וגאולתה. בעת נסוג ההוד הזוהר קם שאול מן הארץ ומצא את עצמו עיוור. הדרו של ישוע המשיח סנוור את עיניו של בן האנוש ובעודו נמוג עטפה חשכת לילה את שאול. הוא טען כי עיוורונו היה עונש אלוהי על שרדף באכזריות את חסידי ישוע. הוא גישש באפלה המפחידה, והנוסעים עימו, נאלמים ונבהלים, החזיקו בידו והוליכוהו לדמשק.

המיועד לכנסייה

בתשובת ישוע על שאלתו של שאול, "קוֹם לָךְ הָעִירָה וְיֵאמֶר לָךְ מַה שָּׁעֲלִיךָ לַעֲשׂוֹת", הוא מכוון את היהודי השואל לכנסייתו בכדי שירכוש ידע למילוי תפקידו. ישוע חשפו והאשימו ועתה היה על החוטא המתחרט ללמוד מאלה שהפקיד האדון על הוראת האמת. במעשה זה נתן ישוע רשויות לראשי הכנסייה המאורגנת ואיחד את פלג אויביו עם נציגיו על פני האדמה. האור השמימי סנוור את שאול, אולם ישוע, הרופא הגדול, לא החזיר לו לאלתר את יכולת הראייה. כל הברכות התקבלו מידי, אך הוא הקים את הכנסייה לייצגו על פני האדמה והסמיכה להדריך את החוטאים החוזרים בתשובה לאורך חייהם. מעתה ואילך, אותם אנשים אשר רצה שאול להרוג ולהשמיד בדרכו לדמשק היו מיועדים ללמדו את עקרונות הדת, זו אשר הוא תיעבה ורדפה קודם לכן.

אמונתו של שאול עמדה בניסיון קשה, כאשר במהלך שלושת הימים הוא צם והתפלל בביתו של יהודה בדמשק, עיוור בעיניו וגם בליבו, אינו רואה מה נדרש ממנו ומה עליו לעשות. דבר אחד זכר, את הציווי ללכת לדמשק שבה ייאמר לו מה עליו לעשות. בעת שהעולם סביבו היה אפוף באי-ודאות, קרא שאול במצוקה לאלוהים.

"וְתִלְמִיד אֶחָד הָיָה בְּדִמְשֶׁק וְשֵׁמוֹ חֲנַנְיָה וַיֵּאמֶר אֵלָיו הָאֲדֹנָי בְּמַרְאֵה חֲנַנְיָה וַיֵּאמֶר הֲנִי אֲדֹנָי:

יֵא וַיֵּאמֶר אֵלָיו הָאֲדֹנָי קוֹם וְלֵךְ אֶל־הַרְחֹב הַנִּקְרָא הַרְחֹב הַיָּשָׁר וְדָרֵשׁ בְּבֵית יְהוֹנָתָן אֶתְרִי אִישׁ טָרְסִי וְשֵׁמוֹ שָׁאוּל כִּי הֵנוּ מִתְפַּלְלִים: וְהוּא תָזָה בְּמַחְזָה אִישׁ בָּא אֵלָיו וְשֵׁמוֹ חֲנַנְיָה אֲשֶׁר שָׁם אֶת־יָדָיו עָלָיו לְהִשְׁבִּילֹו אֹר עֵינָיו."

חנניה בקושי יכול היה להאמין לדברי המלאך: בכל מקום סביב ירושלים נפוצו שמועות על רדיפתו של האיש הקנאי הזה אחרי הקדושים. מתוך כך הוא העז להתווכח באומרו, "אֲדֹנָי שְׁמַעְתִּי מִפִּי רַבִּים עַד־כִּמְהָ הַרְבֵּה הָרַע הָאִישׁ הַזֶּה לְקֹדְשֵׁיךָ אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַיִם: וְגַם־פֶּה יֵשׁ כֹּחַ בְּיָדוֹ מִפִּי רֵאשֵׁי הַכֹּהֲנִים לְאַסֹּר אֶת־כָּל הַקְּרִיאִים בְּשִׁמְךָ", אולם הציווי ששומע חנניה ברור לגמרי, "לָךְ כִּי־כָלִי תַפְּץ הוּא אֲשֶׁר בְּחַרְתִּי בּוֹ לְשִׂאת אֶת־שְׁמִי לְפָנֶי גוֹיִם וּמַלְכִּים וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל."

התלמיד ציית להוראתו של המלאך ומצא את האיש אשר עוד לפני ימים ספורים הטיל אימים על כל המאמינים בישוע המשיח. חנניה פנה אליו, "שָׁאוּל אֶתִּי הִנֵּה הָאֲדֹנָי יֵשׁוּעַ הַנִּקְרָא אֵלֶיךָ בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר־בָּאתָ הִנֵּה שְׁלַחְנִי אֵלֶיךָ כִּי תַפְקְחֶנָּה עֵינֶיךָ וְתִמְלֵא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ: וְכִרְגַע נִפְּלוּ מֵעַל עֵינָיו כְּשֶׁשָּׁשִׁים וְתַפְקְחֶנָּה וַיָּקִם וַיִּטָּבֵל."

בפרשה הזו מדגים ישוע המשיח את דרכו להושיע את בני האדם. היה ביכולתו לעשות את העבודה כולה למען שאול,

אך הדבר לא תאם את תוכניתו. ברכותיו לשאול ניתנו דרך הכנסייה אשר הקים. היה על שאול להתחרט ולהתוודות בפני האנשים אשר את חורבנם ביקש. האדון הסמיך את תלמידיו לבצע עבודה אחראית במקומו. שאול התחיל ללמוד מחסידי ישוע. על-פי החוק הוא נחשב בעיניו לחוטא. בתודעתו הנאורה הוא ראה כי ישוע, אשר מתוך אי-ידיעה חשבו למתחזה, היה מקור ויסוד הדת של העם הנבחר מימי האדם, ובעת ובעונה אחת היה משלים האמונה; הוא מגן האמת והתגלמות הנבואות. לפני כן טען שאול כי ישוע קרא למרוד בחוקי אלוהים. אולם כאשר אצבע אלוהים נגעה בראייתו הרוחנית, נודע לו כי ישוע המשיח היה היוצר של פולחן הקרבת הקורבנות בדת היהודית, וכי בא לעולמנו לשרת מטרה ברורה – להצדיק את חוקי אביו. עם מותו של ישוע, החוקים, אשר הצביעו עליו נפגשו עם זה אשר עליו הם הצביעו. בצל החוק המוסרי, אשר שאול חשב כי ציית לו בקנאות, הוא ראה את עצמו כעת כמרושע מן החוטאים.

מרדפה של הכנסייה – לשליחה

חנניה הטביל את פאולוס במי הנהר הזורם בדמשק. השליח החדש אכל לחם אשר חיזקו ומייד ניגש לדרוש על ישוע לכל מאמיני דמשק, אותם התכוון לרדוף ולאסור בעת יציאתו מירושלים. כמו כן הכריז פאולוס בבתי-הכנסת על קיומו של ישוע, בן האלוהים, אשר הוצא להורג. נימוקיו המבוססים על נבואות התנ"ך היו כה משכנעים, ומעשיו היו כה מלאים בכוח אלוהי, שהיהודים המתנגדים מצאו את עצמם נדהמים ונטולי אפשרות להשיב לו. השכלתו הרבנית והפרושית של פאולוס שימשה עתה למטרה טובה – לקרוא את הבשורה ולהחיל את התורה החדשה, זו אשר ניסה פעם להכחיד.

יהודי דמשק הופתעו מאוד ונדהמו מהמרתו של פאולוס. הם היו מודעים למעמדו רב-ההשפעה בירושלים וליעד שליחותו בדמשק, אשר הוטלה עליו בידי הכהן הגדול והרשתה לו לאסור את המאמינים בישוע ולשולחם כאסירים לירושלים. עתה הם ראו אותו קורא את בשורתו של ישוע כשהוא מחזק את אמונתם של תלמידיו, ויום אחר יום מעודד אנשים רבים להמיר את דתם אשר קודם הכחישה בקנאות. פאולוס הוכיח לכל המאזינים לו כי המיר את דתו לא מתוך דחף מקרי או מתוך קנאות, אלא כיוון שהיה עד להתגלות המדהימה. בעודו מפיץ ומבשר את שם אדונו בבתי-הכנסת, גברה אמונתו והתחזקה. כעת לחם בהתנגדותם הזועפת של היהודים והכריז בלהיטות רבה יותר כי ישוע הוא בן האלוהים. פאולוס לא יכול היה להישאר לזמן רב בדמשק. לאחר שהתאוששו מההלם שנגרם להם עקב המרתו הפלאית ומעשיו אחר-כך, היפנו היהודים את גבם בנחישות להוכחה החותכת אשר הביא פאולוס בעד תורתו של ישוע המשיח. שנאה לוהטת כלפי פאולוס, כזו כמו שחשו כלפי ישוע, החליפה את תדהמתם.

ההכנה לשליחות

חייו של פאולוס היו בסכנה רבה, ואלוהים ציווה עליו לעזוב את דמשק לזמן מה. פאולוס יצא לערב ושם, בהיותו לבדו, נזדמנה לו אפשרות לדבר עם אלוהים ולהרהר. הוא חפץ מאוד להיות עם ישוע, לבחון את לבבו ולהעמיק את חרטתו. בתפילה ובלמידת ספרי קודש הוא הכין את עצמו לעבודה אשר נראתה לו גדולה וחשובה מדי בכדי להתמסר לה. אך הוא לא נבחר על-ידי אנשים, אלא על-ידי אלוהים, והיה עליו ללכת אל הגויים ולדרוש על אודות ישוע. בהיותו בערב לא תיקשר פאולוס עם השליחים האחרים. הוא דרש את דבר אלוהים מכל ליבו והיה נחוש להמשיך

בדבר עד אשר יוודא כי נתקבלה חרטתו ונסלח חטאו. הוא לא נתן לעצמו מנוחה ברצונו לקבל הבטחה כי ישוע לא יעזבהו בדרך לכהונתו. הוא יישא בגופו ובעיניו המסונוורות מאור השמים את אותות כבודו של ישוע, והשתוקק עד מאוד לזכות גם בחסדו המושיע של המשיח. קשר הדוק נוצר בינו לבין השמים, וישוע שוחח עימו, תמך בו והעניק לו חוכמה וחסד.

תחילת כהונתו של השליח פאולוס

(מעשי השליחים ט': 23-31, כ"ב: 17-21)

פאולוס חזר לדמשק ושב לדרוש בשמו של ישוע. היהודים לא היו מסוגלים לעמוד בפני החוכמה שבטיעונו ולכן, לאחר שהתייעצו ביניהם, החליטו לנקוט ביחיד מן האמצעים אשר נשאו - להשתיק את קולו בכוח, כלומר להורגו. לשליח נודע על מזימתם, אך הם הקפידו לשמור את שערי העיר יום ולילה כדי למנוע את בריחתו. התלמידים חרדו וקראו לאלוהים. הם כמעט שלא ישנו במשך הלילה ועסקו בתכנון בריחתו של השליח בחיר אלוהים. לבסוף החליטו להורידו בלילה הבא בסל מן החומה, וכך עשו. בדרך הזו ברח פאולוס מדמשק. מרצונו להכיר את השליחים, ואת פטרוס במיוחד, יצא פאולוס בדרכו לירושלים. הוא השתוקק להתראות עם הדייגים הגליליים אשר חיו, התפללו ושוחחו עם ישוע כאשר פסע על פני האדמה. בלב מלא תקווה לפגוש את ראש השליחים, נכנס פאולוס לירושלים. עתה הביט בעיר ובבית-המקדש בעיניים פקוחות. הוא ידע כי נקמת אלוהים מרחפת מעל העיר ותושביה.

צערם וזעמם של היהודים, כאשר נודע להם על המרתו של פאולוס, לא ידעו גבולות. אך פאולוס היה איתן כסלע וטיפח תיקווה כי לאחר שיספר לרעיו על חווית הנס אשר עבר, הם ילכו בדרכו, יאמינו בישוע וימירו את דתם. בעבר הוא התנגד במלוא מודעותו לישוע ולחסידי, אך בעת עיכבו ישוע בדרכו לדמשק והוכיח את עונו, נטש פאולוס את דרכי הרוע והכריז על אמונתו בישוע. הוא היא בטוח כי ברגע שישמעו רעיו ושותפיו לשעבר על נסיבות המרתו הפלאית ויראו עד כמה השתנה הפרוש היהיר אשר רדף את המאמינים בבן האלוהים והוציאם להורג, ישתכנעו גם הם כי שגו ויצטרפו לשורות המאמינים בישוע.

פאולוס ביקש להילוות אל השליחים, אך התעצב והתאכזב עד מאוד כשנוכח לראות כי התלמידים אינם מקבלים אותו כאחד משלהם. הם זכרו את רודפם לשעבר וחששו כי הוא מתחזה על מנת לרמותם ולהשמיד אותם. אכן, הם שמעו על המרתו המופלאה, אולם היות שמיהר לעזוב לערב ומאז לא נודע להם דבר אחד ברור לגביו, הם חדלו לסמוך על השמועות המבשרות על ההמרה הגדולה.

המפגש עם פטרוס ויעקוב

בר נבא, אשר תרם את כל כספו בכדי לתמוך במטרתו של ישוע ולהגיש סיוע לעניים, הכיר את פאולוס בתקופה שבה רדף את המאמינים. עתה הוא התייצב בפניו, חידש את היכרותו עימו, שמע על המרתו הפלאית ועל כל שהתרחש מאז הביאוהו אל השליחים ולא פקפק כלל בדבריו. בר נבא סיפר על חווייתו של פאולוס בדרכו לדמשק: על התגלותו של ישוע בפניו, על השיחה ביניהם, על כך שפאולוס החלים בתשובה לתפילתו של חנניה ופנה לדרוש בבתי-הכנסת של דמשק כי ישוע המשיח הוא בנו של אלוהים.

השליחים חדלו לפקפק. לא היה ביכולתם להתנגד לאלוהים. מתוך אחד-עשר השליחים נמצאו בירושלים רק שניים, פטרוס ויעקוב. בשמחה רבה הם פתחו את זרועותיהם לקראת רודפם הנלהב לשעבר. מעתה ואילך אהבו את פאולוס והעריכוהו באותה עוצמה שבה פחדו ונרתעו ממנו קודם לכן. הנה נפגשו שני אישים גדולים בתולדותיה של הדת החדשה: פטרוס – אחד מתלמידיו הנבחרים של ישוע מהזמן שלימד על פני האדמה, ופאולוס – הפרוש לשעבר, אשר

ראה את ישוע שעלה השמימה ודיבר עימו פנים אל פנים, ובחזיונו אף הביט במלאכתו בשמים.

השיחה הראשונה הזו הייתה בעלת חשיבות רבה לשני השליחים, אך לא נמשכה זמן רב מפני שפאולוס מיהר לשוב להטיף את בשורת אדונו. תוך זמן קצר נשמע קולו של פאולוס באותו בית-כנסת שבו התווכח עם סטפנוס, אולם עתה הוא דיבר על זה שישוע הוא בן האלוהים ודגל באותה אמת שסטפנוס מת בשלה. הוא חזר וסיפר על הנס המדהים אשר אירע לו, ובהשתוקקו לשכנע את רעיו ושותפיו לשעבר, עשה כפי שעשה סטפנוס לפניו והציג עדויות מנבואותיהם של נביאי ישראל על שישוע הנצלב הוא בן האלוהים.

אולם פאולוס טעה בשיפוטו את רוחם של רעיו היהודים. זעמם פרץ ויצא עליו כמו על סטפנוס בימיו. נתברר לו כי חייב הוא להיפרד מרעיו, וצער מילא את ליבו. הלוואי היה יכול להקריב את חייו למען הביאם אל ראיית האמת! אך היהודים זממו להמיתו, והתלמידים זרזהו לעזוב את ירושלים. פאולוס, לעומת זאת, התמהמה ונשאר בעיר כדי להמשיך בעבודת השם הקדוש ולבשר על ישוע המשיח לאחיו היהודים. כיוון שהשתתף בלהיטות כה רבה בתהליך "הענשתו" של סטפנוס, כעת השתוקק בכל מחיר למחוק את הכתם המביש הזה תוך בשורת האמת למענה עונה סטפנוס. בריחה מירושלים נראתה לו כפחדנות.

בריחה מירושלים

בעוד פאולוס מתפלל בחום בבית-המקדש ואינו חושש מפני תוצאות התנהגותו האמיצה, נראה לו המושיע בחזיון ואמר, "חֲוִישָׁה מִקֶּרֶה מִירוּשָׁלַיִם כִּי אֶת־עֲדוּתְךָ עָלַי לֹא־יִקְחוּ."

אפילו לאחר החזיון ההוא פאולוס עדיין היסס לעזוב את ירושלים בלי לשכנע את היהודים קשי העורף באמיתות אמונתו. הוא טען כי אפילו אם יקריב את חייו למען האמת, לא יוכל לפרוע את החוב הכבד אשר הטיל על עצמו בשל מותו של סטפנוס. הוא השיב, אֲדֹנָי הֵלֵא הֵם יוֹדְעִים הֵיטֵב כִּי אֲנִי הוּא אֲשֶׁר אֶת־מֶאֱמִינֶיךָ כִּלְאֵתִי בְּכַתִּי כְּלָאִים וּבְכַתִּי־הַכֶּנֶסֶת הַכִּיתִים: כִּי וּבְהִשָּׁפֵךְ דַּם־סְטֵפָנוֹס עֲדָךְ גַּם־אֲנִי עֲמָדָתִי שָׁם נָטִיתִי אַחֲרֵיהֶם לְהַמִּיתוֹ וְאֶת־בִּגְדֵי מְרֻצָּתִי אֲנִי נָטַרְתִּי." אך הפעם התשובה הפכה לציווי: אֲלֵי לָךְ כִּי בְּמֶרְחָקִים אֲלֵי־הַגּוֹיִם אֲנִי אֲשַׁלְּחֶךָ (מעשי השליחים כ"ב: 18-21).

כאשר שמעו האחים על חזונו של פאולוס ועל כך שאלוהים שמר את נפשו, גברה דאגתם לשלומו היות שהבינו כי הוא אכן כלי נבחר של אדונם לשאת את שמו לפני הגויים. התלמידים מיהרו לארגן את בריחתו בסתר מירושלים, מתוך חשש שיהרגו היהודים. עזיבתו של פאולוס את העיר השהתה לזמן מה את התנגדותם האלימה של היהודים, והעניקה לכנסייה תקופה של שקט ושלווה, אשר במהלכה הצטרפו רבים אל שורות המאמינים.

כהונתו של פטרוס

(מעשי השליחים ט': 32 - י"א: 18)

פטרוס המשיך בשליחותו וביקר אצל המאמינים אשר בלוד. בעיר הזו הוא ריפא את אניס, אשר שכב במיטתו משותק כבר שמונה שנים. "נִי־אֶמֶר אֵלָיו פֶּטְרוֹס אָנִי־הָלֹא יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ רִפְאָךְ קוֹם הִצַּעֲלֶךָ עֲרֹשֶׁךָ וְנִקֶּמְ פְּתָאִם. וַיֵּרָאוּ אִתּוֹ כָּל־יִשְׂרָאֵל לִדְ נִי־שָׁבִי הַשָּׁרוֹן וַיָּשׁוּבוּ אֵלֶי־הָאָדוֹן".

לא רחוק מלוד נמצאה העיר יפו. באותה עת חלתה ומתה שם אישה ששמה טביתא ותרגום שמה – צביה. זאת הייתה תלמידה נכבדת, רבת-מעשים של גמילות החסדים, טובה כלפי עניים וכואבים וגם צדיקה באמונה. מותה היה אובדן גדול לכנסיה הצעירה אשר הוקמה בעיר. בשמעם על ריפוי הפלאי של המשותק אשר בלוד בידי פטרוס, השתוקקו לביאתו ליפו. הם שלחו את השליחים ללוד להפציר בו לבוא אליהם. "וַיָּקָם פֶּטְרוֹס וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא אֲתָם וַיַּעֲלוּהוּ אֶל־הַעֲלִיָּה וְהִנֵּה כָּל־הָאֱלֻמָּנוֹת עֹמְדוֹ עָלָיו בְּכִי לְהִרְאֹתוֹ אֶת־הַפִּתְגָּם וְאֶת־הַשְּׁמֵלוֹת אֲשֶׁר עָשָׂתָה לָּהּ צָבִיָּה בְּעוֹדָה עֹמֶקֶן". ביקש פטרוס מכל ידידיה הבוכים ומתאבלים לצאת החוצה. לאחר מכן כרע על ברכיו והתפלל בהתלהבות במבקש מאלוהים להחזיר אותה לחיים ולבריאות "וַיִּפֹּן אֶל־הַמֶּתָה נִי־אֶמֶר טָבִיתָא קוֹמִי וְתִפְקֹחַ אֶת־עֵינֶיךָ וְתִרְאֵה אֶת־פֶּטְרוֹס וְתִשָּׁב. וַיִּשְׁלַח אֶת־יְדָיו וַיְנִקִּמָּה וְאַחֲרֵי כָךָ לְקַדּוֹשִׁים וְלְאֱלֻמָּנוֹת וַיַּעֲמִידָהּ חַיָּה לְפָנֶיהֶם". נס זה של תחייה מן המוות נודע בעיר כולה והביא רבים להאמין בישוע.

שר המאה

"אִישׁ הָיָה בְּקֶסְרִין קְרִנְלִיוֹס שְׁמוֹ הוּא שַׂר־מֵאָה בְּצָבָא הַחֵיל אֲשֶׁר קָרְאוּ לוֹ הַגִּדּוּד הָאֵיטְלָקִי. וְהוּא אִישׁ חָסִיד וִירָא אֱלֹהִים עִם־כָּל־בֵּיתוֹ וּפְזָר נָתַן לָעָם לָרֹב וַיִּתְפַּלֵּל לְאֱלֹהִים תָּמִיד". אף שהיה ממוצא רומאי, קרנליוס הכיר את האלוהים האמיתי והתכחש לעבודת האלילים. הוא נשמע לרצונו של אלוהים ועבד את שמו בכל ליבו. הוא לא שמר על קשר הדוק עם היהודים, אולם הכיר בחוק המוסר וציית לו. קרנליוס לא היה נימול ולא השתתף בהקרבת זבח לאלוהים, ולכן חשבהו היהודים לטמא. אולם הוא תרם כסף לקהילה היהודית והיה ידוע ברחוק ובקרוב כאיש עושה צדקות ונדיב לב. במעשיו הוכיח כי צדיק הוא, והיה נכבד בקרב היהודים וגם בקרב הגויים. אף כי קרנליוס האמין בנבואות וציפה לביאת המשיח, הוא לא הבין את הבשורה שבחייו ובמותו של ישוע המשיח. הודות לאהבתו ולצייתנותו קירבו אלוהים למלכותו והכינו לקבל את המושיע.

מוטל בנו דופי כאשר איננו רואים את אור האמת. שר המאה היה בן למשפחה אצילה ובעל תפקיד אחראי ומכובד. אולם הנסיבות האלה לא הכתימו את תכונות אופיו; מעלה טובה וגדולת נפש נתאחדו בו ליצור את האיש בעל המוסר הגבוה. השפעתו הועילה לכל האנשים אשר הכירהו. קרנליוס האמין באדון עולם אחד ויחיד, בורא שמים וארץ, העריצו, הכיר במרותו והקשיב לעצתו לגבי כל ענייני חייו. הוא היה איש מסור בניהול משק ביתו וגם בניהול תפקידו והקים מזבח לאלוהי ישראל בביתו. הוא לא העז לבצע את תוכניותיו ולשאת בעול תפקידו ללא עזרה מאלוהים, ולכן היו תפילותיו חמות ורבות ובהן ביקש עזרה אלוהית במהלך חייו. אות האמונה נגה מכל מעשיו ואלוהים בירך אותו על הגינותו, על נדיבותו ורוחב ליבו וקירבו במילה וברוח.

המלאך נגלה לקרניליוס

בעוד קרניליוס מתפלל, שלח לו אלוהים שליח מן השמים אשר קרא לו בשמו. שר המאה נמלא פחד, אך הבין במהרה כי מלאך נשלח מעם אלוהים לתת לו הוראות. הוא שאל, "מה אֶדְ נִי מִצְנָה נִי מָר אֱלִי תְּפִלָּתְךָ וְצִדְקָתְךָ עָלוּ לְזַכְרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהִים: וְעַתָּה שְׁלַח־לְךָ אֲנָשִׁים אֲלֵי־כּוֹ וּקְרָא אֵילֶיךָ אֶת־שְׁמֵעוֹן הַמְּכֹנֶה כִּיפָא: הֲלֹא הוּא מְתַגֹּדֵר עִם־אִישׁ אֶחָד וְשְׁמוֹ שְׁמֵעוֹן הַבּוֹרְסִי וּבִיתוֹ עַמֵּד עַל־שֹׁפֶת הַיָּם הוּא יֵאמֹר לְךָ אֶת־אֲשֶׁר עָלֶיךָ לַעֲשׂוֹת".

באירוע הזה שוב מגלה אלוהים את כבודו כלפי הכנסייה, אשר הוקמה בידיו והמיועדת להטפת בשורתו של המשיח. לא על מלאכו הטיל אלוהים את השליחות לספר לקרניליוס על צליבתו, תחייתו ועלייתו לשמים של המושיע, אלא על בן אדם נתון לחולשות ולפיתויים, כמו קרניליוס עצמו. השליח מן השמים בא כדי לאחד את קרניליוס עם משרת אלוהים אשר ידריכו בדרך לישועה האמיתית.

קרניליוס ציית בשמחה להוראה ושלח את אנשי ביתו למצוא את פטרוס ועזרת הדרכתו של המלאך. שליח השמים תיאר את מקום מגוריו של פטרוס בצורה כה מפורשת, עד לציין מקצועו של בעל הבית, שאנו נוכחים לראות את פיקוח השמים על כל היבט של חיינו. אלוהים מודע לעמלו היום יומי של העובד הצנוע באותה מידה שהוא מודע למעשיו של המלך היושב בכיסאו. הוא מכיר את תאוות הבצע, את האכזריות ואת האנוכיות ופשעינו אינם נסתרים ממנו; אך יודע הוא גם את מעשינו הטובים – צדיקות, רוחב לב וחסד.

חזונו של פטרוס

מייד לאחר השיחה עם קרניליוס יצא המלאך לקראת פטרוס, אשר רעב ועייף ממסעו, התפלל על גג הבית. בעודו מתפלל ירדה עליו הרוח והוא ראה את החזיון, "וַיֵּרָא אֶת־הַשָּׁמַיִם פְּתוּחִים וַתֵּבֶה אַחַת כִּירִיעָה גְדוֹלָה קְשׁוּכָה בְּאַרְבַּע פִּנְפוֹתֶיהָ יוֹרְדָת וַתִּנָּח עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ: וּבַתּוֹכָהּ מִכָּל־חַיַּת הַשָּׂדֶה הָיָה לָכָּה עַל־אַרְבַּע וְרָמֵשׁ הָאֲדָמָה וְעוֹף הַשָּׁמַיִם. וַיְהִי אֵלָיו קוֹל קוֹם כִּיפָא וַבַּח נֶאֱכָל. וַיֵּאמֶר כִּיפָא חֲלִילָה לִי אֲדָ נִי כִי מַעוֹדִי לֹא בָא אֲלֵי־פִי בְּשֹׁר פְּגוּל אוֹ שִׁקָּץ טָמֵא. וְהִנֵּה קוֹל אֱלִי שְׁנִית אֶת־אֲשֶׁר טַהַר אֱלֹהִים לֹא תִשְׁקָץ אֹתָהּ. וְהַחֲזִיּוֹן הָיָה שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים וַתֵּשֶׁב הַתֵּבָה וַתַּעַל הַשָּׁמַיְמָה".

החזיון הזה מאפשר לנו להבחין בתוכניתו של אלוהים להפעיל את המנגנון אשר בעזרתו יתגשם רצונו בשמים ובארץ. לפני כן לא הטיף פטרוס את הבשורה לפני הגויים. רבים מהם הקשיבו בהתעניינות רבה לדברי האמת אשר הורה; אולם חומת המחיצות ביניהם, אשר נפלה עם מותו של ישוע, לא נהרסה עדיין עד היסוד בדעתם של השליחים והם שללו מן הגויים את הזכות לשמוע את הבשורה הקדושה. רבים מן היהודים היוונים קיבלו את בשורתם של השליחים, נענו לקריאתם ופתחו את זרועותיהם לקראת האמונה במשיח. אולם לא המרתם, אלא המרתו של קרניליוס, היא שנועדה להיות החשובה ביותר בקרב הגויים.

פירושו של החזיון שבו נראתה לפטרוס יריעת בד מלאה בבעלי חיים שונים שהורדה מן השמים, הוא הסרת דעות קדומות של פטרוס נגד הגויים. בעזרתו היה על פטרוס להבין כי באמצעות ישוע המשיח הצטרפו העמים הכופרים לכנסייה, ועתה הם יכולים ליהנות מאותן ברכות וזכויות יתר אשר הוענקו לעם הנבחר. יש המפרשים את החזון בדרך שונה ורואים בו את רשות אלוהים לאכול את בשר הבהמות אשר כינן קודם טמאות, ובכך הוא מרשה גם את אכילת החזיר. הפירוש הזה צר מאוד ושגוי, והוא סותר בפירוש את הכתוב בספר הקודש ואת אשר התרחש לאחר מכן.

מראה הבהמות מכל סוג ומין אשר נמצאו בתוך היריעה, וציוויו של אלוהים לפטרוס לזבוח ולאכול, מדגים את מקומם האמיתי של הגויים "המטוהרים" בידי אלוהים, ולכן אסור לכנותם "טמאים". עוד משתמע מכך שבשל מותו של ישוע

הפכו הגויים ליורשי מלכות השמים לצד ישראל. החיזיון כולל גם גינוי וגם הוראה. עד כה הוגבלה עבודתו של פטרוס למסגרת הקהילה היהודית, והוא התייחס אל הגויים כאל טמאים ומנע מהם להגיע לישועה אלוהית. עתה השכיל פטרוס להבין את ההיקף העולמי של תוכנית האלוהים.

פטרוס השקוע במחשבותיו קיבל הסבר על החיזיון, "כִּיפָּא הָיָה עוֹדְנוּ חוֹכֵךְ בְּדַעְתּוֹ מֶה פִּנְנַת הַמִּרְאָה שְׁרָאָה, וְהָיָה הָאֲנָשִׁים, שְׁנִשְׁלַחוּ מֵאֵת קוֹרְנִלְיוֹס וְחָפְשׁוּ אֶת בֵּיתוֹ שֶׁל שְׁמֻעוֹן, עֲמָדוֹ בְּשַׁעַר. הֵם קָרְאוּ וְשָׁאֲלוּ אִם שְׁמֻעוֹן הַמִּכְנָה כִּיפָּא מִתְאַרְחַת שָׁם. כְּשֶׁהִרְהַר כִּיפָּא עַל הַמִּרְאָה אָמְרָה לוֹ הָרוּחַ: "הִנֵּה כְּמָה אֲנָשִׁים מִבְּקָשִׁים אוֹתְךָ. קוּם, רֵד וְלֶךְ אִתָּם, אֵל תְּהַסֵּס, כִּי אֲנִי שְׁלַחְתִּים".

היה זה ניסיון לא קל לביצוע עבורו, אך הוא לא העז להישמע לחששותיו. הוא ירד לקראת האנשים שנשלחו אליו מאת קרניליוס והזמינם להיכנס לביתו. הם סיפרו על משימתם היחידה ופטרוס, נשמע להוראת אלוהים אשר קיבל זה עתה, הסכים ללוותם למחרת לקיסריה. הוא אירחם בלילה, ובשעת הבוקר יצא עימם לדרך בליוויי ששת האחים שנועדו להיות עדים לכל אשר ייאמר וייעשה במהלך ביקורו אצל הגויים. פטרוס ידע כי ייקרא לדין בשל עבירה נועזת זו על האמונה היהודית ועל ההלכות.

מסעם נמשך כיומיים, ובסופו פתח קרניליוס בשמחה את דלתות ביתו למשרת אלוהים בבשורת המשיח, אשר, על-פי דברי אלוהים, יראה לו ולכל משפחתו את הדרך לגאולה. בעת שהלכו השליחים לבצע את משימתם כינס שר המאה את כל בני משפחתו ורעייו, אשר היו יכולים להגיע, למען ישמעו כולם את אמת אלוהים. וכאשר בא פטרוס אל ביתו חיכתה לו קבוצת אנשים די גדולה, והכול השתוקקו להקשיב לדבריו.

הביקור אצל קרניליוס

כשנכנס פטרוס לביתו של קרניליוס, בירכו בעל הבית כברך נציג משמים שנשלח בידי אלוהים, ולא כאורח רגיל. על-פי המנהג המזרחי, הילדים קדים בפני הוריהם ובני העם בפני הנסיך או אדם בעל מעמד גבוה או איש נכבד. קרניליוס, מלא יראת כבוד כלפי המבשר שנשלח על-ידי אלוהים, נפל לרגליו והשתחוה. פטרוס נרתע בפליאה ממעשהו של שר המאה. הוא הקימו ואמר, "קוּם נָא גַם־אֲנִי אֶנְוֹשׁ אֲנִי", וחזר לדבר עימו בידדות בכדי לשחררו מיראת כבודו ומהערצתו המוגזמת כלפיו.

אילו היה פטרוס בעל סמכויות ומעמד שקיבל מהכנסייה הרומית קתולית, אדרבא, היה הוא מעודד את הערכתו של קרניליוס. יורשיו כביכול של פטרוס דורשים ממלכים ומקיסרים שישתחוו לרגליהם, אך השליח עצמו הצהיר כי בן אדם הוא, אשר עלול גם לטעות.

פטרוס הודיע לקרניליוס ולכל הנאספים על מנהגם של היהודים, אשר לפיו חל איסור על קירבה לגויים ועל ביקור בבתיהם. המעשים האלה נחשבו לחילול הדת. איסור זה אינו מופיע בעשרת הדיברות, אולם המסורת אשר נבנתה במשך דורות הפכה אותו למנהג הכרחי. אמר פטרוס, "אַתֶּם יְדַעְתֶּם כִּי לֹא־נִכּוֹן לְאִישׁ יְהוּדִי לָקֶרֶב אֶל־אִישׁ נֹכְרִי לְדַבָּקָה בּוֹ וְאֵלֶּהִם הָרָאִי לְבִלְתִּי קָרֵא שְׂקָץ אוֹ טִמָּא לְכָל־בֶּן־אָדָם. עַל־כֵּן לֹא נִמְנָעַתִּי מִבּוֹא אֲלֵיכֶם כִּי קָרָאתֶם לִי וְעַתָּה אֲשָׁאֲלָה עַל־מַה־זֶּה קָרָאתֶם לִי לְבּוֹא".

ואז סיפר קרניליוס על כל ההתרחש לו ועל דבריו של המלאך וסיים באומרו, "וְאַמְהָר וְאֲשַׁלַּח אֲלֵיךְ וְאַתָּה הֵיטֵבְתָּ כִּי־בָאתָ וְהִנֵּה אֲנִינּוּ כְּלָנוּ פֶּה לְפִנֵּי הָאֱלֹהִים לְשֹׁמֵעַ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָ מֵאֵת יְהוָה. וְנִפְתַּח כִּיפָּא אֶת־פִּי וַיֵּאמֶר עַתָּה אֲמֵן יְדַעְתִּי כִּי אֵין נוֹשֵׂא פָנִים עִם־אֱלֹהִים, כִּי אִם־אִישׁ הִרְאָה אֶת־וְפִ' עַל צִדְקַת מַפְלִגוּי נְגוּי יְפִיק רְצוֹן מִמֶּנּוּ".

אלוהים העדיף את העם היהודי על פני העמים האחרים, אולם כיוון שבניו לא קיימו במעשיהם את המצוות ודחו את

האור, חדל העם היהודי להיות בחיר אלוהים והשווה ליתר העמים. ואלה מקרב הגויים אשר יראים את אלוהים ונוהגים בצדק בהתאם לאור הנגלה בפניהם, מקבלים את ברכתו ושירותם האמיתי והכן מתקבל בברכה. אולם אמונתו ויושרו של קרניליוס לא היו מגיעים לשלמות בלא שהכיר בתורתו של ישוע המשיח, ולכן שלח לו אלוהים את האור ואת הידע כדי שיעודדו ויפתח את צדיקותו הלאה. רבים מאיתנו מסרבים לקבל את האור הנשלח על-ידי ההשגחה העליונה, ובכדי להצדיק את המעשה ההוא מזכירים את דבריו של פטרוס המופנים אל קרניליוס ואל ידידיו, "אֵלָא כָּכֵל עִם וְעִם מִי נְשִׁירָא אוֹתוֹ וְעוֹשֶׂה צֶדֶק כְּצוֹי לְפָנָיו". אנשים אלה מתעקשים שאין הבדל בין אמונותינו, ושהדבר החשוב ביותר הוא מעשינו הטובים. החושבים כך טועים: אמונתו של אדם ומעשיו קשורים בלתי-ינתק. עליהם ללכת אחרי האור הניתן להם. אם אלוהים מעניק אפשרות להכיר את משרתו ולשמוע את האמת אשר מוכחת בדבריהם, עלינו לקבלה ברצון. האמת מקדמת אותנו. מצד שני, הטוענים כי האמונה לבדה תיגאל אותם דומים לאוחזים בחבל עשוי חול, כיוון שאמונתנו מתחזקת ונהיית שלמה רק אם אנו גם מבצעים את מצוותיה.

הגוים מקבלים את רוח הקודש

פטרוס פנה אל קהל המאזינים וניגש לספר על ישוע: על חייו, על שירותו על פני האדמה, על אותות ומופתים אשר עשה, על הבגידה בו, על תחייתו ועלייתו לשמיים וגם על שירותו במלכות האלוהים בטור נציג של בני אדם ומליץ של החוטאים. בעודם יוצאות המילים מפיו של השליח, ליבו להט ברוח האמת הקדושה אשר בישר עליה. המקשיבים לו היו מוקסמים מתורתו, ולבבותיהם נפתחו לקראת האמת. לפתע נקטעו דבריו של פטרוס וצלחה על כולם רוח הקודש כמו באותו היום של חג השבועות. "הַמֵּאֲמִינִים בְּנֵי הַמִּילָה אֲשֶׁר נָלוּ אֶל כִּיפָּא הַשְׁתוּמָּמוֹ עַל שְׁמִתְנַת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְשִׁפְכָה גַם עַל הַגּוֹיִם; שֶׁכֵּן שָׁמְעוּ אוֹתָם מְדַבְּרִים בְּלִשׁוֹנוֹת וְנוֹתְנִים גְּדֻלָּה לְאֵל הַיָּם; הַגִּיב כִּיפָּא וְאָמַר: "הָאֵם יָכוֹל מִיִּשְׁהוּ לְמַנֵּעַ אֶת הַטְּבִילָה בְּמֵי מַאֲלָה שֶׁקִּבְּלוּ אֶת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ כְּמוֹנוֹ?" הוּא צָנָה עֲלֵיהֶם לְהַטְבִּיל בְּשֵׁם יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ. אַחֲרֵי כֵן, בִּקְשׁוּ מִמֶּנּוּ לְהַשְׁאֵר אֶצְלָם כְּמָה יָמִים".

ירידת רוח הקודש זאת עוד לא הטבלה. בדרך להמרתו על בן אדם לעבור את שלושת השלבים: אמונה, תשובה והטבלה. וכך הכנסיה הנוצרית האמיתית מתאחדת באדון אחד, באמונה אחת ובטבילה אחת. אנשים ממגוון רחב נשתנים בחדס המטהר, ואותם העקרונות המייחדים מסדירים את חיי כולנו. פטרוס נכנע להפצרותם של הגוים שקיבלו את תורתו להישאר עמם עוד לכמה ימים ולהטיף את בשורתו של ישוע המשיח לשכנם בקרבת המקום.

בעת שמעו האחים ביהודה שביקר פטרוס בביתם של הגוים ואכל לחם עמם והטיף להם, הופתעו ונעלבו ממעשיו שהיו לדעתם משונים. חששו כי התנהגותו החצופה של פטרוס סותרת את תורתו. וכאשר בא פטרוס אליהם קיבלהו בגינוי חריף: "אל אנשים אשר להם ערלה באת ותאכל אתם לחם".

חזון על הכנסיה מתרחבת

פטרס סיפר על כל האירוע בגילוי לב. הוא סיפר על ראיית החזון בו הורה עליו אלוהים שלא יבחין בין בני המילה ואלא אשר לא נימלו ואף לא יחשוב את הגוים לטמאים כי אלוהים איננו נשא פנים. אמר להם על הציווי האלוהי שעל-פיו עליו ללכת לגוים, על ביאתם של שליחי שר המאה ועל מסעם לקיסריה, וגם כן על מפגשו עם קורנליוס ועם אורחיו. פטרס הוכיח לאחים את זהירותו בכך שלקח עמו את ששת התלמידים שיהיו עדים לכל דבריו ולכל מעשיו. העביר הוא גם את תוכן שיחתו עם קרנליוס, בה שר המאה סיפר על חזונו אשר בעקבותו שלח את אנשיו לִפְּו למען להביא לביתו את המבשר, אשר יגיד לו ולכל משפחתו את הדרך שבה הם יגאלו.

לאחר שסיים פטרס לספר על כל המקרים תוך כדי מפגשו הראשון עם הגוים, אמר: "כִּאֲשֶׁר הִתְחַלֵּיתִי לְדַבֵּר צִלְחָה עֲלֵיהֶם רוּחַ הַקֹּדֶשׁ כְּמוֹ שֶׁצִּלְחָה עָלֵינוּ בְּתַחֲלָה; וְנִזְכַּרְתִּי בְּדִבְרֵי שְׁאֲמַר הָאָדוֹן, 'יֻחַנֵּן הַטֹּבִיל אֶתְכֶם בְּמַיִם, אַךְ אַתֶּם תִּטְבְּלוּ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ; וְכֵן, אִם אֵלֹהִים נָתַן לָהֶם נָתַן לָהֶם אֶת אוֹתָהּ הַמַּתָּנָה כְּמוֹ שֶׁנָּתַן לָנוּ, הַמַּאֲמִינִים בְּאָדוֹן יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ, מִי אֲנִי שְׂאוּכָל לַעֲצֹר בְּעַד אֵלֹהִים?".

התלמידים, בשמעם את אשר אמר להם פטרס, נירגעו אך נוכחו בכך שהתנהג פטרס למען הגשמת תוכנית האלוהים וכי עליהם לוותר על דעותם הקדומות ועל רעיון בלעדיותם בבשורתו של ישוע המשיח ושמו הקדוש. "כְּשֶׁמָּעַם זֶאת לֹא הִשִּׁיבוּ דִבָּר, אֲלָא נָתַנוּ כְּבוֹד לֵאלֹהִים בְּאִמְרָם: אַכֵּן גַּם לְגוֹיִם נָתַן אֵלֹהִים לְחַזֵּר בְּתַשׁוּבָה אֵלֵי חַיִּים."

פטרס נושע מן הכלא

(מעשי השליחים י"ב:1-23)

הורדוס התגייר והקפיד על תורת מִשֶׁה בלהיטות. הוא היה מושל ביהודה נתין של הקיסר הרומאי קלאודיוס והיה שר רִבֵּעַ עַל הַגָּלִיל. הורדוס עשה כל מאמץ לזכות באהדתו של העם היהודי ובאופן הזה להבטיח את כיסאו. רודן זה רדף באכזריות את הכנסייה הנוצרית, רושש את בתיהם של המאמינים, לכד ושם תחת מעצר את מנהיגי הקהילה. הוא כלא את יעקוב והורה לתליין להוציאו להורג בחרב, באותה הדרך שבה ציווה הורדוס האחר לערוף את ראשו של יוחנן המטביל. משראה כי היהודים מרוצים ממעשיו, הלכה וגברה "תעוזתו", והוא הורה לשים במאסר גם את פטרס. מעשי זוועה אלה התחוללו בעת חגיגת חג המצות.

אנשים עודדו את רצח יעקוב, אך נמצאו כאלה אשר התלוננו על כך שההוצאה להורג בוצעה בסתר וגרסו כי הוצאה להורג בפומבי הייתה "עושה רושם" רב יותר ומאיימת הרבה יותר על המאמינים ועל האוהדים אותם. בתשובה לתלונותיהם החזיק הורדוס את פטרס בבית-הסוהר תחת שמירה, על מנת "לבדר" את האספסוף לאחר מכן בהוצאה להורג פומבית. חרף מזימתו, הורדוס הקשיב לעצת שריו שטענו כי להוציא להורג את השליח הישיש בגלוי לפני העם הנאסף בירושלים לחג הפסח, עלול להיות כרוך בסכנה. הכוהנים והזקנים חששו כי מראהו רב-הרושם של השליח יעורר כלפיו כבוד ורחמים בקרב העם, וכמה שלא יפעלו בדרכי עורמה, לא יצליחו להתנגד לפניותיו רבות עוצמה של פטרס אל האנשים אשר הלהיבם לשאול על חייו ואופיו של ישוע. במקרה כזה עלול העם לתבוע מן המלך לשחרר את השליח.

בעוד הוצאתו להורג של פטרס נדחית בתירוצים שונים לעת שלאחר יציאת חג הפסח, היה ברשותם של חברי הכנסייה די זמן להעמיק ולחקור את צפונות ליבם ולהתפלל לאלוהים בעוצמה רבה בעד שליחם. עתירות מתמידות, דמעות וצום – אלו היו חיי הכנסייה בעת מאסרו של פטרס. הנוצרים לא פסקו להתפלל כי הבינו עד כמה חשובה נוכחותו של השליח בקרבם, בעיקר בתקופה הראשונה ההיא, וכי ללא התערבות אלוהית כנסייתם תכחד.

לבסוף נקבע התאריך למתן גזר דינו של פטרס, אך תפילותיהם של המאמינים המשיכו לעלות לשמים. בעודם מפהים את על המרץ ואהדה שלהם לבקשות לווהטות, הוא, בהיותו כלוא, היה תחת הגנתם של מלאכי אלוהים. כל מצב אשר נראה לאדם כבלתי-ניתן לפיתרון, הוא הזדמנות לאלוהים להיגלות במלוא הדרו ויכולתו האנסופית. פטרס הוחזק קשור בין שני חיילים, כבול בשתי שרשרות, שכל אחת מהן מהודקת סביב פרק כף ידו של חייל. הוא לא היה יכול לזוז מבלי שידעו. דלתות בית-הסוהר, אשר לפנינה עמדו כמה שומרים, היו סגורות ומסוגרות, ובכך נמנעה מפטרס כל אפשרות להינצל או להימלט בכוחות של בן אנוש. אולם הדבר לא ריפה את ידיו של השליח. מאותו רגע שבו התכחש פטרס לישוע המשיח והתחרט על מעשהו בלב מלא מרירות, הוא עמד באומץ בפני כל הצרות והקשיים בחייו, וגילה גבורה רבה בדרשתו הלוהטת על המושיע הנצל, הקם לתחייה והעולה השמימה. התלמיד הנאמן היה בטוח שהנה הגיע תורו להקריב את חייו למען מורהו.

ערב גזירת דינו, פטרוס, הכבול בשרשרות, ישן כרגיל בין שני אנשי צבא ששמרו עליו. הורדוס שזכר את היעלמותם הפלאית של פטרוס ויוחנן מתאכלא שנים קודם לכן, הכפיל את המשמר. הזהירו את השומרים, על מנת להבטיח את ערנותם, כי הם אחראים לשמירה על האסיר.

כאמור, פטרוס היה כלוא בתא שנחצב בסלע, מאחורי דלתות נעולות במספר מנעולים ובריחים. שישה-עשר חיילים שמרו על התא במשמרות מתחלפות, ארבעה חיילים בכל משמרת עקבו בקפדנות אחרי מעשיו השליח. אך המנעולים, הבריחים והשומרים הרומאים אשר חשבו כי חיסלו מראש כל אמצעי ההצלה שבידי אדם, רק שימשו להדגיש את ניצחוננו של הכוח האלוהי שבזכותו נגאל פטרוס מבית-הסוהר. בדורשו את חייו של משרת אלוהים הנאמן, העז הורדוס לצאת למאבק בגבורתו של העליון ונחל תבוסה מביכה.

המלאך גואל את פטרוס

בלילה ההוא, האחרון טרם הוצאת פסק דינו של פטרוס לפועל, נשלח מלאך רב-עוצמה משמים וירד להושיעו. השערים הכבדים אשר מאחוריהם נמק הנבחר בידי האלוהים נפתחו בלא מגע יד. מלאך אלוהים עבר מבעדם והם נסגרו חרש מאחוריו. המלאך נכנס אל התא החצוב באבן וראה לפניו את פטרוס ישן שינה שלווה ורגועה, מלא ביטחון באלוהים, כאילו לא נמצאו משני צדדיו השומרים החזקים אשר אליהם היה כבול. תא הכלא הוא באור הנוגה מהשליח האלוהי, אך פטרוס עודנו ישן. במצפונו הטהור נולדה תנומתו העמוקה המפיתה בו כוחות מחודשים. פטרוס לא התעורר עד לאותו רגע שבו חש את לטיפת ידו של המלאך ושמע את קולו אומר, "קום מִהֶרָה". פטרוס פקח את עיניו והביט סביבו: האור השמימי נגה בחדר אשר היה אטום לכל קרן השמש, ולצידו עמד המלאך המהולל. פטרוס ציית לדברי המלאך באופן אוטומטי. הוא התרומם, הרים את ידיו ומצא לפתע כי הוסרו השרשרות מעל ידיו. קולו של המלאך חזר ואמר, "הֵגֵרְ מִתְּנִיךְ וְהִנְעֵל אֶת־רִגְלֶיךָ".

ושוב נשמע פטרוס באופן אוטומטי להוראה, הוא התבונן באורחו ממלכות השמים וחשב כי חולם הוא או רואה חזיון. החיילים החמושים דממו כמפוסלים משיש, והמלאך אמר, "עֲטֵה מְעִילְךָ וְלֶךְ אַחֲרָי". פטרוס הנדהם התעטף במעילו ופסע אחרי יציר השמים בדממה לכיוון הדלת. הם עברו לצידם של השומרים שעמדו ללא תנועה והתקרבו אל הדלת הנעולה במנעולים ובבריחים רבים: הדלת נפתחה מאליה ונסגרה מייד, והחיילים בתוך התא ומחוצה לו עדיין עמדו דוממים בעמדתם.

הם הגיעו אל השער השני המוגן גם הוא מבפנים ומבחוץ, ושוב הדלת נפתחה בקלות ללא חריקת צירים או צלצול בריחי הברזל. הם עברו דרכה והדלת נסגרה חרש. באותה דרך הם יצאו משער הברזל הפונה חוצה ומצאו את עצמם באחד מרחובות העיר. מילה לא נאמרה, אף לא מילה אחת, ולא נשמע קול צעד אחד. המלאך, מוקף באור מסנוור וזוהר, הוביל את פטרוס, והשליח, מעורפל מחשבה, פסע אחרי הגואל שלו בעודנו חושב כי רק חזיון הוא. הם עברו רחוב אחרי רחוב, ולפתע, המלאך שהשלים את משימתו, סר מעל פטרוס.

בבת-אחת נמוג אור השמים, ופטרוס הרגיש אבוד בחשיכה הכבדה. אט אט התרגלו עיניו לעלטה. הוא הבחין ברחוב השקט סביבו וחש ברוח הלילה הקרירה והמרעננת. עתה נודע לו כי לא היה זה חלום או חזיון; פטרוס הבין כי הוא

חופשי ונמצא בשכונה מוכרת לו. הוא ביקר בה פעמים רבות וידע כי בבוקר המחרת, בדרכו למקום ההוצאה להורג, היה פוסע על האבנים האלה בפעם האחרונה בחייו. פטרוס ניסה להעלות בזיכרונו את כל שהתרחש לפני דקות ספורות. הוא זכר שנרדם כבול בין שני השומרים, יחף וללא מעיל, ועתה הסתכל על עצמו וראה כי לבוש הוא במלואו ומותניו חגורים.

פרקי כפות ידיו, נפוחים מכבילת האזיקים, היו עתה חופשיים מהברזל, ונתגלה לו כי לא הייתה זו אשליה, אלא האמת הברוכה. מחר בבוקר היו מוליכים אותו למוות, אך הביטו – מלאך האלוהים גאלו מכליאה ומהוצאה להורג. "וְהִי פְּשׁוּב דַּעְתּוֹ עָלָיו וַיֵּאמֶר פֶּטְרוֹס עֲתָה זֶה יְדַעְתִּי בְּאֵמַת כִּי הָאֱלֹהִים שְׁלַח אֶת־מַלְאָכּוֹ וַיַּפְלִטֵנִי מִיַּד הוֹרְדוֹס וּמִכָּל־מִזְיַמַּת עִם הַיְּהוּדִים".

התשובה לתפילה

בלי היסוס פנה השליח לבית שבו נאספו האחים להתפלל עבורו. בהתקרבו מצא אותם פטרוס מבקשים בלהיטות מאלוהים להצילו. "וַיִּדְפֹּק עַל־דַּלֶּת הַשַּׁעַר וַתִּגָּשׁ נַעֲרָה לְהַקְשִׁיב וּשְׁמָהּ רֹדִי: וַתִּפֹּר אֶת־קוֹל פֶּטְרוֹס וּמִשְׁמַחְתָּהּ לֹא־אֶפְתָּחָהּ לוֹ אֶת־דַּלֶּת הַשַּׁעַר וַתִּרְצֶן הַבֵּיתָה וַתִּגַּד לָהֶם כִּי־פֶטְרוֹס עֹמֵד עַל־הַפֶּתַח: וַיֵּאמְרוּ אֵלָיָהּ מִשְׁגַּעַת אַתְּ וְהִיא מִתְאַמָּצֶת כִּי־כֵן הַדָּבָר וַיֵּאמְרוּ מַלְאָכּוֹ הוּא: וּפֶטְרוֹס דִּפֹּק עוֹד וַיִּפְתָּח וַיִּרְאֶהוּ וַיִּתְמַהוּ: וַיִּרְמֹז לָהֶם בְּיָדוֹ לַחֲשׂוֹת וַיִּסְפֹּר לָהֶם אֶשְׁר־הוֹצִיאוֹ הָאֱדוֹן מִן־הַמִּשְׁמָר וַיֵּאמֶר הַגִּידוּ אֶת־זֶה לְיַעֲקֹב וְלָאֲחִים וַיֵּצֵא וַיִּלְךְ־לוֹ לְמָקוֹם אֲחֵר".

ליבותיהם של המאמינים הצמים והמתפללים נתמלאו שמחה ושבח לאלוהים על כי שמע אותם וענה לתפילותיהם והציל את פטרוס מיד הורדוס.

עם אור הבוקר נתקהלו אנשים בכדי לראות בעיניהם את הוצאתו להורג של השליח. הורדוס שלח את אנשי צבאו להביא אליו את המבשר. הוא התכוון לעשות זאת בתצוגת נשק ושומרים על מנת לשלול כל סיכוי לבריחה ואף, במצגת של כוחו, לאיים על המרחמים על פטרוס. בהגיע אנשי הורדוס לבית-הסוהר הם מצאו את השומרים בעמדותיהם, את המנעולים עודם מהודקים, את החיילים עומדים על המשמר בתא הכלא ואת שני השומרים על פטרוס, שהשרשרות עודן קשורות לכפות ידיהם – אך האסיר נעלם.

גמולו של הורדוס

כאשר נודע העניין להורדוס הוא כעס וזעם והאשים את השומרים על פטרוס בחוסר-נאמנות. בהתאם להאשמה נגזר עליהם עונש מוות, כביכול בשל כך שפשעו ונרדמו בעמדתם. בעומק ליבו ידע הורדוס שפטרוס נושע ממאסרו בכוחות על-אנושיים, אולם הוא היה נחוש בדעתו שלא להודות בכך שיד אלוהים התערבה לסכל את מזימותיו. הוא לא יכול היה להשלים עם הדבר ולהביך את עצמו, ולכן בחר מלך יהודה להתריס בעוז כנגד אלוהים.

זמן קצר לאחר צאתו של פטרוס מבית-הסוהר נסע הורדוס לקיסריה ושהה שם. הוא ערך בעיר חגיגה מפוארת שיועדה להרשים את העם ולעורר את הערצתם. נאספו שם רודפי תענוגות מכל שכונות העיר, נהנתנים חסרי גבולות בשתיית

יין ובאכילה. הורדוס ניצב בפניהם לבוש בבגד מלכות מקושט בכסף וזהב נוצץ, אשר החזיר את קרני השמש וסנוור את כל המביטים בו. באווירה זו של ראוותנות מוגזמת ורשמיות מלאכותית עמד הורדוס בפני הקהל ונאם אליהם בלשון צחה.

הוד מראהו של המלך והכוח אשר בדבריו שנבחרו בקפידה הרשימו עמוקות את אורחיו. הם היו מעורפלים מיינ ומהחגיגה, ולא היו מסוגלים לשקול את רגשותיהם. בהיותם מסנוורים מפאר קישוטיו ומכושפים מצחות לשונו ומיציבתו המרשימה, היללו הנאספים את הורדוס בהתלהבות סוערת וכינו אותו אל, באומרם כי אין בן אנוש השולט בשפה בצורה כה מדהימה ובעל מראה כה מפואר. בשיא הערצתם להורדוס אמרו כי כיבדוהו תמיד כמלך, אך מעתה ואילך יסגדו לו כפי שסוגדים לאל.

הורדוס ידע כי הוא אינו ראוי ליראת כבוד כזו, אולם הוא לא נזף במעריציו על סגידתם, אלא קיבל הכול כמובן מאליו. פניו האירו בגאווה יתר כאשר שמע את צעקת הקהל, "קול אֱלֹהִים הוא נְלֹא קול אֲדָם". אותם הקולות שהיללו עתה את החוטא הנתעב הזה צרחו בטירוף שנים קודם לכן – צֶלֶב בֹּאתוֹ, צֶלֶב בֹּאתוֹ. ליבו של הורדוס התמלא הרגשת ניצחון בשמעו את הקולות המחמיאים לו, אך לפתע השתנתה הבעת פניו באופן מבהיל. עורו הלבין כמוות, פניו התעוותו בייסורים וטיפות זיעה בצבצו על מצחו. כמה רגעים הוא עמד במקומו כמשותק מכאב ומפחד, ולפתע הטה את פניו המעוותות וחסרות הדם אל רעיו ההמומים וקרא בקול חלול ומיואש, "ההוא אשר רוממתם מעל כולם כאל מוכרע על ידי המוות!"

נתון בייסורים איומים נישא הורדוס ממקום השמחה המטורפת, מלאת הפאר והחטא, ורק מבט אחד בו הספיק עתה בכדי לגרום להורדוס לתעב את מראהו. דקות לפני כן הוא קיבל שבחים מן ההמון והתפנק ביראת הכבוד כלפיו, אך ברגע ההוא מצא את עצמו בידי המלך אדיר ממנו. הורדוס הרגיש ייסורי מצפון קשים: הוא נזכר בפקודתו הזדונית להרוג את השליח יעקוב אשר היה חף מפשע, ברדיפותיו המתמידות אחרי המאמינים בישוע המשיח, במזימתו להוציא להורג את פטרוס שנגאל בידי אלוהים, ובזעמו אשר לא סופק ונשפך במלוא עוזו על שומרי הכלא, כשציווה להוציאם להורג ללא רחמים. הוא חש במגע אצבע אלוהים אשר הושיעה את השליח ממוות, וירדה להעניש את הרודף האכזרי. הורדוס חדל לקוות כי יוכל למצוא הקלה מכאבי גופו ומייסורי נפשו. הוא הכיר את חוק האלוהים המצהיר, "לֹא-יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים, עַל-פָּנָי" (שמות כ':2), והבין כי בקבלת הערצה והכבוד מבני האדם הפר בעצם את החוק, מילא את כוס רשעותו מעבר לקצותיה, ובכך הביא על עצמו את חרון אלוהים הראוי לו.

אותו מלאך אשר ירד מחצר מלכות השמים לגאול את פטרוס משרירותו של הרודן הזה, נהיה לשליח האל לבשר את חרונו ואת דינו של הורדוס. הוא נגע בפטרוס כדי להעירו מתנומה, ועוד בהורדוס נגע כדי להכותו במחלה קטלנית. אלוהים שפך את בוזו על ראש המלך הלבוש בגדי פאר, המתנשא והמתגאה בפני העם המביט בו בהערצה. גופו הלבוש בבגדים זוהרים שאותם הציג לפני מבטם של אנשים מתפעלים, נרקב ונאכל תולאים בעודו היה חי. המלך מת בייסורים בלתי-נסבלים של גוף ושל נפש וקיבל כך את גמולו ההוגן מאלוהים.

הדגמה זאת של שיפוט אלוהי השאירה רושם רב בקרב העם. הבשורה על כך שהשליח נגאל באורח פלא ממעצר וממוות ועל כך שרודפו הוכה בקללת אלוהים, נפוצה בארצות רבות והביאה רבים מתושביהן לאמונה בישוע המשיח.

בארצות רחוקות

(מעשי השליחים י"ג:4; י"ה:31)

התלמידים והשליחים אשר נמלטו מירושלים במהלך הרדיפות שהביאו למותו של אסטפנוס על קידוש השם, החלו לבשר את תורתו של ישוע אף בארצות סביב יהודה, בהתרכזם בהטפת הבשורה ליהודים דוברי עברית ודוברי יוונית. "וַתְּהִי עִמָּהֶם יְדִיָּהוּנָה וְרַבִּים הָאֲמִינִי וַיָּשׁוּבוּ אֶל־הָאֲדוֹן" (מעשי השליחים י"א:21).

בשומעם על המתרחש בארצות סביב, שמחו המאמינים היושבים בירושלים. הם שלחו את בר-נבא, "איש טוב ומלא רוח הקדש ואמונה", לאנטיוכיה, בירת סוריה, כדי לסייע לכנסיית העיר. עבודתו באנטיוכיה הייתה מוצלחת ביותר, ומפני שהתרבו הקהילות הנספחות אל הכנסייה, הזמין את פאולוס לבוא ולתמוך בו. יחד עמלו השניים שנה תמימה ללמד את אנשי העיר ולפתח את הכנסייה.

באנטיוכיה התגוררו יהודים ואף עובדי אליילים רבים. העיר שימשה כמקום נופש מפורסם בקרב אוהבי תענוגות מכל סוג ומין הודות למיקומה המיטבי לבריאות, שפע של נופים יפהפיים, עושרה של העיר ותרבותה המעודנת. אנטיוכיה שכנה על נתיב המסחר חשוב, ובשל כך הפכה העיר למקום מפגש לאנשים מלאומים ומתרבויות שונים. כנובע מכך, העיר הייתה שקועה במותרות ובפשע. בסופו של דבר, בשל התנהגותם הבלתי-מוסרית של תושביה, הטיל אלוהים את עונשו על אנטיוכיה.

בעיר ההיא כונו לראשונה תלמידי ישוע בשם "המשיחיים", בזכות היותם מטיפים על ישוע המשיח, מלמדים את חוקיו ומשיחים עליו. הם חזרו וסיפרו שוב ושוב על אודות הדברים אשר אירעו כשפסע על פני האדמה מלווה בתלמידיו בני-המזל. הם בישרו ללא ליאות את תורתו וסיפרו על מעשי הריפוי המופלאים אשר עשה, על גירוש השדים בידיו ועל המתים אשר החזיר לתחייה. בשפתיים רועדות ובעיניים מלאות דמעות הם סיפרו על ייסוריו בגת שמנים, על הבגידה בו, על המשפט ועל צליבתו, על איפוקו וענוותו אותן הציג בעודו סובל גסות ועינויים מידי אויביו, ועל הרחמים האלוהיים שלו כלפי צריו כאשר התפלל בעדם לאל. ליבותיהם התמלאו חדווה כאשר דיברו על תחייתו של ישוע ועל עלייתו לשמים ועבודתו כמתווך בין אלוהים לבין האדם המופקר. בצדק קראו הגויים לתלמידי ישוע בשם שניתן להם, כי הטיפו בשמו של המשיח והתפללו באמצעותו לאלוהים.

באנטיוכיה רבת-התושבים מצא פאולוס קרקע פורה לעבודתו. בעל השכלה עמוקה, חוכמה ורהיטות, הוא השפיע רבות על אזרחי העיר ועל המבקרים בה.

באותה עת הייתה רוב עבודתם של השליחים מרוכזת בירושלים, בה נתאספו יהודים דוברי שפות שונות, שבאו מארצות אחרות להשתתף בטקסים שנערכו בבית-המקדש במהלך החגים השנתיים. בימי החג המשיכו השליחים לבשר בתקיפות ובאומץ לב, מודעים לסכנה המתמדת בה נמצאו. רבים מן המבקרים בירושלים המירו את דתם ובחזרו לבתיהם הפזורים ברחבי האימפריה הרומית, וזרעו זרע אמת בקרב עמים שונים ושכבות חברתיות מגוונות.

פטרס, יעקוב ויוחנן היו נחושים בדעתם לדרוש את בשורת ישוע רק בקרב בני ארצם, בחשבם כי זהו רצון אלוהים. פאולוס, לעומת זאת, כשהתפלל בבית-המקדש, קיבל הוראה מאלוהים, ובכדי למלאה עשה עצמו למיסיונר בקרב הגויים ברחבי ארצות רחוקות וקרובות. על מנת להכינו לעבודה החשובה והנרחבת הזו, קירבו אלוהים אליו וגילה לפניו משרתו הנלהב את הודה והדרה של מלכות השמים.

הסמכתם של פאולוס ובר נבא לשרות

אלוהים ברוחו דיבר עם הנביאים והמלמדים בכנסייה האנטיוכית. "וַיְהִי בְּשָׁרְתָם בְּשֵׁם יְהוָה וּבְצוּמָם וַיֵּאמֶר רוּחַ הַקֹּדֶשׁ הַבְּדִילוּ לִי אֶת בְּרִנְבָא וְאֶת-שְׂאוֹל לְמִלְאָכָה אֲשֶׁר קָרָאתִים לָהּ" (מעשי השליחים י"ג:2). מששמעו את הדבר עבדו השליחים את אלוהים בהדרת כבוד, וימיהם עברו בתפילה ובצום. לאחר מכן סמכו האחים את ידיהם עליהם ושלחו לעמול בקרב הגויים.

פאולוס ובר נבא עמלו עד כה כמשרתי המשיח, מלאכתם מבורכת בשפע מאלוהים, אולם אף אחד מהם לא הוסמך קודם לעבודת הבשורה באמצעות סמיכת ידיים ותפילה. מעתה והלאה נהיו הם בעלי סמכויות כנסייתיות מלאות ובעלי רשות ללמד את האמת ואף להטביל לנצרות ולהקים כנסיות חדשות. בימים אלה החל עידן חשוב לכנסייה הנוצרית. אף-על-פי שעם מותו של ישוע נחרבה חומת המחיצות בין יהודים לבין הגויים וניתנו לבני הנכר זכויות שוות לזכויותיהם של יהודים, ראייתם של בני העם הנבחר המאמינים עדיין לא הייתה ברורה דייה והם לא הבחינו כי ההבדלה בין העמים תמה בידי בן האלוהים. עתה היה על השליחים לעבוד במרץ בכדי להפיץ את הבשורה בקרב הגויים, ובכך לקוות כי אנשים רבים יצטרפו לכנסייה ויחזקוה.

אולם בקיימם עבודה זו, היו השליחים עלולים לגרום לעצמם להיות חשופים לחשד, לדעה קדומה ולקנאה. כיוון ששללו בשליחותם את בלעדיותו של העם היהודי, היו המבשרים בסכנת האשמה בכפירה ובכך בסכנת אובדן אמונתם של היהודים המאמינים במשיח. אך אלוהים צפה מראש את כל הקשיים העלולים לצוץ בדרכם של משרתיו, ובהשגחתו העליונה נתן לכנסייה הוראה לייחד את פאולוס ובר נבא לעבודת הבשורה בקרב הגויים ולהסמיכם במלוא הזכויות אשר העניק לכנסייה הנוצרית.

בתקופה מאוחרת יותר קיבל טקס ההסמכה לשרות באמצעות סמיכת הידיים חשיבות בלתי-מוצדקת: כביכול הטקס אפוף מסתורין, והאדם אשר מוסמך באמצעות סמיכת הידיים מקבל כוח עליון לבצע כל סוג של עבודה רוחנית. בפרשה שאנו מוצאים בספר הקודש המספרת על הבדלתם של שני השליחים, מצוינת אך ורק סמיכת הידיים והשפעתו של הדבר על עבודת השליחות שלהם. באותה העת כבר שרתה על פאולוס ובר נבא ברכת אלוהים, והטקס של סמיכת הידיים לא הפכם למכובדים יותר ממה שהיו ולא העניק להם חסד אלוהים רב יותר מחסד שהיו ראויים לו. היה זה רק חותם ששמה הכנסייה על עבודת אלוהים ודרכה למנות אדם לתפקידו במשרתה.

הוועידה הכללית הראשונה של הכנסייה

כמה יהודים שהתגוררו ביהודה באו לאנטיוכיה ועוררו שאלה בעניין ברית המילה, עניין אשר גרם למבוכה ולתסיסה בקרב הגויים המאמינים. אנשים אלה הצהירו בביטחון רב כי האחים הלא-נימולים ושאינם שומרים את כל מצוות משה, אינם ראויים להיוושע.

השאלה החשובה הזאת השפיעה רבות על עקרונות הכנסייה. פאולוס ובר נבא פעלו בדחיפות כדי לעכב את ביצוע ההכרעה. הם נתקלו בהתנגדותם של היהודים המאמינים באנטיוכיה אשר צירפו את דעתם לדעת הבאים מיהודה. הדיון בעניין זה לא פסק עד אשר הביא למחלוקת בין חברי הכנסייה. על מנת למנוע את הפילוג ולשקם את השלום בקרב המאמינים, החליטו ראשי הכנסייה האנטיוכית לשלוח את פאולוס ובר נבא, מלווים בעוד כמה אנשים בעלי אחריות, לירושלים, שם ישוחחו עם השליחים האחרים ועם זקנים. היה עליהם להיפגש עם נציגי כנסיות מארצות שונות ועם הבאים ירושלימה לחגיגות השנתיות. בינתיים חדלו הוויכוחים, והכול ציפו להחלטתה של ועידת ראשי הכנסייה. החלטה הזו תיחשב לקובעת לכל הקהילות הנמצאות ברחבי האימפריה הרומית.

בבואם לירושלים הודיעו השליחים מן הכנסייה האנטיוכית לאחים שנאספו על ההצלחה שלה זכתה עבודתם בין הגויים, ולאחר מכן סיפרו על המחלוקת בקרב הכנסייה אשר נגרמה בשל הצטרפותם לכנסייה של כמה פרושים שהצהירו כי על הגויים המומרים להיות נימולים ואף לשמור את תורת משה.

בני העם היהודי היו גאים בטקסי הדת שלהם שנקבעו בידי אלוהים ומכך הסיקו כי אם נתן אלוהים פעם אחת הוראות מפורשות לגבי העבודה הפולחנית, הוא לא ירשה לשנות את תוכן פקודותיו. הם עמדו על דעתם כי יש להכליל את הפולחנים והמסורת של הדת היהודית בדת הנוצרית החדשה. הם סירבו לראות את סוף ההפליה בין העמים, אשר נגמרה במותו של ישוע המשיח והתקשו להבין כי העלאת הקורבנות במסורתם אינה אלא צל של קורבן בן האלוהים, כי הצל התגלם בתבנית אמיתי וכי טקסי הדת היהודית והעלאת זבח הם עתה חסרי ערך.

לפני המרתו התגאה פאולוס בקפדנותו האופיינית לפרושים, אך לאחר שנתגלה לפניו ישוע המשיח בדרכו לדמשק, החל לראות בבירור את יעד שליחותו של המושיע ואת עקרונות עבודתו שלו בהמרת הגויים. עתה הסיק כי קיים הבדל עצום בין האמונה החיה לבין ההיצמדות הרשמית לכללי הטקס. פאולוס הצהיר כי הוא, כאחד מצאצאי אברהם, ימשיך להקפיד על עשרת הדיברות כפי רוחן וכפי כתבן, ובאותה חריצות אשר גילה לפני המרתו לנצרות. אולם הוא הבין שדינם של הפולחנים הדתיים המהווים רק צל של הדברים האמיתיים הוא להיפסק בקרוב בגלל שקורבן אשר עליו הם מצבעים כבר הוקרב, וכי אור הבשורה מקרין עתה את הודו על הדת היהודית ומעניק למנהגיה העתיקים משמעות וחשיבות חדשות.

המרתו של קורניליוס מוצגת כדוגמה

נראה היה כי חברי הוועידה לא ימצאו פתרון לבעיה הקשה הזו כמה שלא יעיינו בה. אולם לאמתו של דבר, ההחלטה הגורלית, שבה היו תלויים שלומה ושגשוגה של הכנסייה הנוצרית ואף קיומה, נעשתה כבר על-ידי רוח הקודש, אשר חננה את השליחים בחסד, בחוכמה ובתבונה הניתנת מן השמים כדי לפתור את הבעיה העדינה הזאת.

פטרוס קם ופנה אל האחים באומרו כי רוח הקודש מזמן יודעת את התשובה לשאלה הזאת והיא תקפה באותה מידה על היהודים הנימולים ועל העמים הנכריים. על מנת לתמוך בדבריו תיאר פטרוס את חזונו בו הראה לו אלוהים יריעה מלאה כל בהמות הארץ וציווה "זבח ואכל". וכשסירב באמרו כי מעולם לא אכל כל פגול וטמא, השיב לו אלוהים, "אַתָּאֲשֶׁר טָהַר הָאֵל הֵימָּה אֶתְּהָ אֶל־תְּטַמְּאֶנּוּ" (מעשי השליחים י':15).

אמר פטרוס, "וְהָאֵל הֵימָּה יִדַּע הַלְבָבוֹת הָעֵיד עֲלֵיהֶם בְּתַתּוֹ גַּם־לָהֶם אֶת־רוּחַ הַקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר נָתַן לָנוּ: וְלֹא הִבְדִּיל בֵּינֵינוּ וּבֵינֵיהֶם כִּי טָהַר אֶת־לִבָּבְכֶם עַל־יְדֵי הָאֱמוּנָה: וְעַתָּה מֵה־תִּנָּסוּ אֶת־הָאֵל הֵימָּה לְשׁוֹם עַל עַל־צִנְאֵרֵי הַתְּלִמִּידִים אֲשֶׁר גַּם־אֲבוֹתֵינוּ גַם אֲנַחְנוּ לֹא יָכֹלְנוּ לְשַׁאת" (מעשי השליחים ט"ו:8-10).

באמרו "עול" לא התכוון פטרוס לעשרת הדיברות כמו שטוענים המתכחשים לחוק התורה. הוא ייחס את הביטוי לחוקים הפולחניים אשר הפכו לבטלים ומבוטלים בצליבתו של ישוע. הנאום הזה של פטרוס הכין את הקהל לשמיעה קשובה של דברי פאולוס ובר נבא, אשר באו לדווח על עבודתם בשם אלוהים בקרב הגויים.

ההחלטה

יעקוב העיד בהחלטיות רבה והצהיר כי על-פי תוכנית אלוהים, הגויים עומדים ליהנות מאותם יתרונות וברכות אשר הוענקו לעם היהודי. רוח הקודש הראתה לו כי אין לכפות על הגויים המומרים את הוראות חוקי הפולחן של היהודים, ולאחר דיון קפדני בעניין, השליחים והזקנים צירפו את דעתם לדעתו של יעקוב וראו את האמת שבדברי רוח הקודש. יעקוב, יושב הראש של הוועידה, הכריז על ההחלטה הסופית, "וְעַל־כֵּן אֲנִי דֹן וְשָׁלָא לְהִתְמָר עַל־הַשָּׂבִים מִן־הַגּוֹיִם לֵאלֹהֵימָם".

הוא הצהיר כי לא רק שאין להכריח את הגויים לקיים את כל המצוות של החוק הפולחני, במיוחד מצוות ברית המילה, אלא שאף אין להציע להם את הדבר. יותר מכול הדגיש יעקוב את העובדה כי בדחותם את עבודת אלילים ובשובם לאלוהים, עוברים הגויים שינוי אדיר, ועל חברי הכנסייה להיזהר מלסבך את ראשם בשאלות מביכות ומוטלות בספק בכדי לא להרתיע אותם מללכת בדרכו של ישוע המשיח.

אולם היה על הגויים לציית בכל זאת לכמה מגבלות, כדי למנוע את ההתנגדות לדעותיהם העובדתיות של האחים ממוצא יהודי ובכך לעצור את הצתתה של הדעה הקדומה לגביהם. בכדי לאפשר זאת הכינו השליחים וזקנים מכתב לגויים, ובו כתבו כי עליהם להימנע מלזבוח לאלילים, מניאוף, מאכילת בשרה של חיה שנחנקה ומן הדם, ואף ביקשו מהם לשמור על מצוות האלוהים ולהיות צדיקים בניהול חייהם. כך קיבלו הגויים הבטחה שבה נאמר כי אלה הדורשים מהם לעבור ברית מילה לא הוסמכו לכך על-ידי השליחים.

עוד הומלץ באיגרת להקשיב לפאולוס ולבר נבא כפי שמקשיבים לאנשים "אשר מסרו את נפשם למען שם" אדוננו ישוע המשיח. עם המבשרים נשלחו יהודה וסילא בכדי שיגידו בפיהם למאמינים את החלטת הוועידה. ארבעת משרתי האלוהים יצאו לאנטיוכיה, בידיהם האיגרת ובפיהם המסר, אשר נועדו לשים קץ למחלוקת כיוון שהיוו את קולה של הרשות העליונה על פני האדמה.

הוועידה הראשונה אשר קיבלה את ההחלטה, הייתה מורכבת ממייסדי הכנסייה הנוצרית: יהודים, גויים, זקני העיר מירושלים ונציגים מן הכנסייה האנטיוכית ומכנסיות מרכזיות אחרות. חברי הוועידה לא טענו לכך שאינם יכולים לשגות בקבלת החלטות, אך שפעלו מתוך רצון לשמור על שפיטה נאורה ועל כבוד הכנסייה אשר הוקמה על פני האדמה על-ידי ישוע עצמו. הנוכחים הסכימו כי אלוהים פתר את הבעיה בנתנו את רוח הקודש לגויים, והכוונתם לנהוג על-פי הדרכתה.

ההחלטה לא נתקבלה באמצעות הצבעה של כל חברי הכנסייה, אלא על-ידי השליחים וזקני העם – כולם אנשים ובעלי השפעה ויכולת שיפוט מרבית – שניסחו את האיגרת והוציאוה לאור, והפקודות הכתובות בה התקיימו בכל כנסיות הנצרות. אולם כמובן מאליו, לא כל המאמינים היו מרוצים מן ההחלטה. נוצרה סיעה של אחי השקר אשר החליטו לפעול על דעת עצמם: הם התלוננו, חיפשו פגמים בעבודתם של האחים האחרים, העמידו תוכניות חדשות להחלטה והשתדלו לשים לאל את שירותם של האנשים המנוסים, אשר בחר אלוהים ללמד את תורת בנו. מתחילת ימיה נתקלה הכנסייה הנוצרית במכשולים מסוג זה ולא תוכל להימנע מהם לעולם.

שנות שרותו של השליח פאולוס

פאולוס לא ידע מנוח בעבודת שליחותו. הוא עבר בתדירות גבוהה ממקום למקום, לעתים בשטחים עוינים, לעתים על פני מים סוערים בעת השתוללות סערה של ברקים ורעמים. הוא לא הניח לדבר אחד לעכב אותו בדרך למילוי משימתו. היה הוא משרתו של אלוהים ועשה הכול כדי למלא את רצונו. בכתב ובעל-פה נשא פאולוס את הבשורה אשר תמכה בכנסיית האלוהים החדשה וחיזקה אותה. הבשורה אשר נולדה בשחר הימים עודנה בעלת משמעות רבה לאנשים העומדים היום בפני עידן חדש בהיסטוריה, כי נאמר בה על אודות הסכנות המאיימות על הכנסייה ועל תורות השקר אשר יעמידו בפיתוי את אנשי האלוהים.

מארץ לארץ, מעיר לעיר, הלך פאולוס בדרשו על משיח ובדרכו הגדיל את מספר הכנסיות הנוצריות. בכל מקום שבו מצא אוזן קשובה התאמץ פאולוס לפקוח את עיניהם של האנשים בכך שהצביע על סטייתם והיפנה את כפות רגליהם אל דרך האמת. את האלה אשר הודות לעבודתו הנמרצת התפקחו ופנו בליבותיהם אל ישוע המשיח, הפך פאולוס לקהילה מאוחדת ובכך ייסד כנסייה חדשה באזור, ולא משנה כמה קטן היה מספר מאמיניה. בעמלו הזה לא שכח פאולוס גם את צאן מרעיתו בערים אחרות, וגם כנסיות קטנות ומועטות מאמינים זכו לדאגתו והתעניינותו.

שליחותו של פאולוס הייתה מלאת עמל: הוא עבד לפרנסתו בידיו, הקים כנסיות חדשות וכתב איגרות לכנסיות שייסד. אף שהיה עסוק כל-כך ולא ידע מנוחה, אמר פאולוס, "אֵינְנִי אֶמְרָא שֶׁכֶּכֶר הַשְׂגָּתִי אֶךְ־אֶחָת דְּבַרְתִּי פִּי... אֶרְדֹּף אֶת־שֹׁכֵר הַנֶּצְחֹן" (אל הפיליפיים ג':13,14) לאורך כל ימי שליחותו התמיד פאולוס במטרתו היחידה – להישאר נאמן לאדונו ישוע המשיח, לאדון אשר התגלה לפניו בעוד שואל מחלל את שמו ונוקט בכל האמצעים שברשותו כדי להכריח את אחרים לעשות כמוהו. הוא ראה את יעד חייו בשירות השם אשר פעם זלזל בו ובהילולו. ליבו להט מרצון להשכיל את הנפשות החדשות ולקרבן לישוע המשיח. יהודים וגויים רדפו אותו באכזריות וניסו להורגו, אך אין דבר על פני האדמה אשר יכול להטות אותו מדרכו.

פאולוס משקיף על חייו

בפנייתו לאחי הכנסייה בעיר פיליפי מתאר פאולוס את תולדות חייו לפני המרתו ולאחריה. "אֵף עַל־פִּי שְׁגַם־לִי יֵשׁ לְבָטָח בְּפֶשֶׁר נְאֻמִּי אִמְרָא אִישׁ שֶׁיֵּכֶל הוּא לְבָטָח בְּפֶשֶׁר אֲנִי עַל אֶחָת פְּמָה וְכִמָּה: שְׁאֲנִי נִמּוּל בְּ־שְׁמוֹנֶת יָמִים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְשֻׁבָּט בְּנִימִין עֶבְרִי מִן הָעֵבְרִים: לְתוֹרָה פְּרוּשׁ לְקִנְיָה רֹדֵף אֶת־הָעֵדָה וְלְצַדִּיקָה הַתּוֹרָה בְּלִיד־פִּי" (אל הפיליפיים ג':4-6). מעיד הוא על עצמו בהיותו מומר, "וְגַם אֲנִי חָשַׁב אֶת־הַכֹּל לְחֶסְרוֹן לְעִמַּת מַעֲלַת דַּעַת יֵשׁוּעַ הַמְּשִׁיחַ אֲדֹנִי אֲשֶׁר בְּעִבּוּרִי חֲסַרְתִּי אֶת־נַפְשִׁי מִכָּל־אֵלֶּה וְאֶחָשְׁבֶם לְסָחִי לְהַרְוִים אֶת־הַמְּשִׁיחַ וְלְהַמְצֵא בּוֹ: וְלֹא תִהְיֶה־לִּי צַדִּיקָתִי מִתּוֹךְ הַתּוֹרָה פִּי אִם־בְּאֲמוּנַת הַמְּשִׁיחַ הַצִּדִּיקָה הַבָּאָה מֵאֵת הָאֱלֹהִים בְּאֲמוּנָה" (אל הפיליפיים ג':8,9).

צדקתו אשר העריכה כל-כך קודם להמרתו, איבדה עתה כל ערך בעיניו. מעומק נפשו הוא השתוקק "לְדַעַת אֱתֹו וְאֶת־גְּבוּרַת תְּהִיטוֹ וְנִחְבֵּרַת עֲנֻיָּו וְלְהַדְמוֹת לְמוֹתוֹ: אוֹלִי אוֹכֵל לְהִגִּיעַ לְתַחֲתֵת הַמָּתִים: לֹא כְּאֵלֹו שֶׁהַשְׂגָּתִי אוֹ שֶׁהַשְׁלֵמָתִי

אָבֶל אָרְדָּהּ אוֹלִי אֲשִׁיג פֶּאָשֶׁר גַּם־הַשִּׁיגְנִי הַמְּשִׁיחַ יִשׁוּעַ: אַחֵי אֵינֶנּוּ אֶמֶר שְׂפָכְרִי הַשְּׂגִתִּי אַךְ־אֶחָת דְּבָרָתִי כִּי־שׁ כָּח אֲנִי
אֶת־אֲשֶׁר מֵאֲחֵרִי וְאֲשַׁתְּטַח אֶל־אֲשֶׁר לִפְנֵי: וְאֶל־הַמִּטְכָּה אָרְדָּהּ אֶת־שֹׁכֵר הַנִּצְחָן אֲשֶׁר הוּא בִּקְרִיאָה שְׁלִמְעֵלָה מֵאֵת
הָאֵל הַיָּם בְּמִשְׁיחַ יִשׁוּעַ" (אל הפיליפיים ג':10-14).

לעולם אינו נכנע לייאוש

התבוננו בפאולוס הכבול בבור בית-הסוהר בפיליפי: גופו מלא חבורות, אך נפשו מזמרת שירי ברכה לאלוהים
השוברים את הדממה של חצות הלילה. לאחר שרעדה האדמה ונפתחו דלתות הכלא, נשמע קולו הרועם של פאולוס
המעודד את השומר הנוכרי, "אֶל־תַּעֲשֶׂה לָךְ רָעָה כִּי־הִנֵּה אֲנִינָנוּ בְּלָנוּ" (מעשי השליחים ט"ז:28). כל האסירים נהגו כמו
אותו אסיר צדיק ונשארו במקומם, ושומר הכלא הרומאי נעור לאמת וראה כי האמונה ממנה ניזונה נפשו של פאולוס
היא האחת הנכונה. הוא שאל על הדרך הישועה והצטרף עם משפחתו לקהילה הנרדפת של תלמידי ישוע.

הביטו בפאולוס הנואם אֶתוֹנָה לפני הַמוֹעֵצָה הָאֲרִיזֹנָה הוא משיב לטיעונים מדעיים של חברי הועדה בטיעונים
מדעיים, להגיונם בהגיונו, לפילוסופיה בפילוסופיה. שימו לב נימוס שלו, הבאה מאהבתו הקדושה, שבה הוא מכנה את
אלוהים -"אֵל בְּלִתִּי נֹדֵעַ", להערצת המאזינים לו בלי שהם מודעים לכך, והוא אף מצטט את אחד מן המשוררים
מוצאם ואומר כי אלוהים הוא האב והם הם ילדיו. הקשיבו לו משמיע באותה עת רחוקה, כאשר לא דובר כלל בשוויון
זכויות בין כל בני אדם, את האמת הגדולה על אחוות האנושות באומרו כי אלוהים, "יושב כל עממי בני אדם על כל פני
האדמה מדם אחד". לאחר מכן הוא הציג באופן משכנע את חסד ורחמיו של אלוהים לאורך ההיסטוריה של המין
האנושי ששמורו על בני האדם כי הציב "זִמְנִים קְבוּעִים וּגְבוּלוֹת מוֹשְׁבָם: לְמַעַן יִבְקְשׁוּ אֶת־הָאֵל הַיָּם אוֹלִי יִמְשְׁשׁוּהוּ
וְיִמְצְאוּהוּ אֵף כִּי־אֵינֶנּוּ רְחוֹק מִכָּל־אֶחָד מֵמֶנּוּ" (מעשי השליחים י"ז:26,27).

הקשיבו לדברי פאולוס במהלך דיונו של פסטוס, כאשר מלך אגריפס, המשוכנע באמיתות הבשורה, קורא "עוֹד מְעַט
וּפְתִיתִנִּי לְהִיטֵי נִצְרִי" (מעשי השליחים כ"ו:28). ובדרך כה עדינה ומלאת נימוס משיב פאולוס בעודו מצביע על הכבלים
שעליו, "אֲבִקְשָׁה מֵאֵל הַיָּם אֲשֶׁר בְּקִרְבִּי אוֹ בְּרְחוֹק לֹא אֶתָּה כִּי־גַם לְבִדְךָ כִּי־גַם כָּל־הַשָּׁמַיִם אוֹתִי יִהְיוּ כְּמוֹנֵי זִוְלָתִי
הַמוֹסְרוֹת הָאֵלָה" (מעשי השליחים כ"ו:29).

והנה כך עברו חייו של פאולוס, כמו שכתב, "במסעות רבות בסכנות נהרות בסכנות שדדים בסכנות מצד בני עמי
בסכנות מצד הגוים סכנות בעיר סכנות במדבר סכנות בים סכנות בתוך אחי שקר: בעמל ובתלאה בשקידות הרבה ברעב
ובצמא בצומות הרבה בקר ובעירום" (אל הקורינתים ב' י"א:26,27).

"קללוננו", כותב פאולוס, "ונברך חרפוננו ונסבל: גדפו אתנו ונתחנן" ... "כנעצבים ובכל עת שמחים כרשים ומעשירי
רבים כאשר אין להם מאומה ויש להם כל" (אל הקורינתים א' ד':12,13; אל הקורינתים ב' ו':10).

שליחות באזיקים

אף-על-פי שפאולוס היה כלוא למשך זמן רב בביתי-סוהר בערים שונות, אלוהים המשיך לקיים בו את עבודתו הקדושה. כבליו אף נהיו לאמצעי להטפת תורתו של ישוע ולהלל את אלוהים. כאשר היה נשלח מעיר לעיר לעמוד לדין בפני המלכים והמושלים, העיד פאולוס במהלך המשפט על אודות ישוע המשיח ועל נסיבות המרתו הפלאית. שופטיו אפוא לא יכלו להצטדק בכך שבגזרם את דינו, לא ידעו על ישוע. המונים האמינו בו ושמחו בשמו.

ראיתי כי התגשמה תוכניתו של אלוהים במהלך מסעו של פאולוס לרומא על פני הים. אלוהים תכנן כך שאנשי צוות הספינה יהיו עדים לגדולתו אשר תתגלה דרך מעשי פאולוס, ובשומעם את החוקים אשר ילמד פאולוס ובראותם את הפלאים אשר יעשה, יאמינו בשמו של ישוע וימירו את דתם. המלכים והמושלים הורשמו מהטענות שלו, וכאשר דרש את דרשתו על ישוע או סיפר בלהיטות ובעוצמה הנובעים מרוח הקודש על אירועי חייו יוצאי הדופן, הכול השתכנעו כי אכן ישוע הוא בן אלוהים

מותם של פאולוס ופטרוס על קידוש השם

שליחיו של ישוע המשיח, פאולוס ופטרוס, עבדו שנים רבות בשליחותו בנפרד: פאולוס הטיפ את הבשורה בין הגויים, ומלאכתו של פטרוס הייתה מיועדת להמרת היהודים. אך על-פי רצון ההשגחה העליונה היו שני השליחים עתידים להביא ל"בירת העולם" של אותה העת את עדותם על אודות ישוע המשיח ולשפוך את דמם על הקרקע ממנה יצמח היבול העצום של קדושים וקדושים מעונים, המקריבים את חייהם לשמו של ישוע.

תוך כדי מאסרו השני של פאולוס, נעצר גם פטרוס ונכלא בבית-הסוהר. הרשויות הרומיות חשבהו יהיר ודוחה בשל עבודתו הקנאית והמוצלחת בחשיפת המזימות ודברי השקר של שמעון המכשף, האיש אשר בא לרומא כדי להתנגד לשליחות הנוצרית ולעכב את הטפת הבשורה. הקיסר נירון האמין בכישוף ושימש כפטרונו של שמעון. מסיבה זו מעשיו של השליח הרגיזו את הקיסר, והוא הורה לעצור את פטרוס.

זעמו של הקיסר על פאולוס התעצם לאחר שנודע לו כי רבים מאנשי חצרו ומשועי הארץ התנצרו עוד במהלך המאסר הראשון של השליח. לכן, משעצר את פאולוס שנית, החמיר נירון את תנאי המאסר בלי להשאיר לאסיר כל הזדמנות לדרוש את דרשת הבשורה. הקיסר היה נחוש בדעתו להוציא את השליח להורג מיד כשימצא תירוץ משכנע אשר יצדיק את אלימות הזאת. אולם אפילו הקיסר נירון התרשם מדברי פאולוס במהלך משפטו האחרון ועיכב את ההחלטה על גזר דינו, בלי שניקה אותו מאשמה או הרשיעו. אך היה זה רק עיכוב גזירת הדין. בתוך זמן קצר הוכרז פסק דינו של פאולוס אשר העמידו בפני מוות על קידוש השם היקר לו כל-כך. כאזרח של האימפריה הרומאית, פאולוס נידון לעריפת הראש, מוות מהיר ללא סבל של ייסורים קשים.

פטרוס, בהיותו יהודי וזר, נידון למוות אכזרי הרבה יותר – להלקאה בשוטים וצליבה. כשהביט בפניו של המוות העלה השליח בזיכרונו את עוונו הגדול – דחייתו את ישוע בעת המשפט, ומחשבה יחידה ייסרה אותו – הוא אינו ראוי למוות באותה הדרך שבה מת מורהו. פטרוס התחרט על בגידתו בכנות, וישוע המשיח סלח לו, ועל כך מעיד תפקידו של פטרוס – להיות רועה צאן של ילדי אלוהים. אך פטרוס לא יכול היה לסלוח לעצמו לעולם. אף ההמתנה למוות האיום לא אלחשה את מר יגונו ואת אחיזתם של רגשי החרטה. הוא פנה אל לתלייניו בבקשה האחרונה, להיצלב כשראשו כלפי מטה. בקשתו של פטרוס נענתה, והשליח הגדול השיב את נשמתו כך על הצלב.

עדותו האחרונה של פאולוס

פאולוס הובא בסתר אל מקום הוצאתו להורג. אויביו חרדו מהשפעתו הרבה וחששו כי רבים מעדי הראייה שיצפו בשליח המת מות קדושים עלולים לפנות לנצרות. ולפיכך רק אחדים הורשו לנכוח במקום ההוצאה להורג. אולם אפילו החיילים הקשוחים שליוו את השליח לגרדום הקשיבו לדבריו והתפעלו ממצב רוחו הערני ומעליותו בפני המוות. רוח הסלחנות והמחילה שבה התייחס פאולוס אל תליינו ואמונתו האיתנה בישוע עד לרגע האחרון נהיו עבור עדי הראייה ל"ריח חיים לחיים" (אל הקורинתיים ב', ב':16). זמן קצר אחר-כך מספר רב של אנשים קיבלו את אמונת המשיע שעליו דרש פאולוס, ולא נרתעו ממוות למען אמונתם.

עד לנשימתו האחרונה הוכיח פאולוס במעשיו את אשר כתב באגרתו השנייה לכנסייה בעיר קורинתוס, "כי האלהים אשר אמר ויפגע אור מחשך הוא הופיע בלבנו להפיץ אור דעת כבוד האלהים אשר בפני המשיח: אבל יש לנו האוצר הזה בכלי חרש למען אשר תהיה הגבורה היתרה לאלהים ולא מאתנו: נחלצים אנחנו בכל ולא נדכאים דאגים ולא נואשים: נרדפים ולא נטושים משלכים ולא אבדים: ונשאים בכל עת מיתת האדון ישוע בגויתנו למען יגלו גם חיי ישוע בגויתנו" (אל הקורинתיים ב', ד':10-6).

כוחו של פאולוס לא הגיע מתוך גופו, אלא מנוכחותה ופעילותה של רוח הקודש אשר מילאה את ליבו ואיחדה את רצון השליח עם רצונו של ישוע המשיח. לאורך חייו הגשים פאולוס במעשיו את האמת אשר עליה הכריז, ובכך העניק לדרשותיו ולהתנהגותו כוח שכנוע רב. אמר הנביא, "יִצְרָר סְמוּךְ, תִּצְרָר שְׁלוֹם שְׁלוֹם: פִּי בְךָ, בְּטוֹחַ" (ישעיהו כ"ו:3). השלווה השמימית אשר שרתה על פניו של השליח נתנה השראה לרבים להאמין בבשורה.

השליח התבונן בזה שהיה מעבר לחיי אדם ולא היה אחוז חשש או ספק. בהשתוקקות גדולה ובתקווה משמחת ציפה לפגישתו עם אדונו. בעודו עומד במקום ההוצאה להורג לא ראה פאולוס את חרבו של התליין ואף לא את האדמה המכוסה בדשא אשר בקרוב תספוג את דמו. הוא הביט בשמי הקיץ הכחולים והבהירים ומעליהם במלכות העולם ואמר, "אדוני! הינך מנת חלקי ובך נחמתי. אימתי אחבקך? אימתי אראך בעיניי, ויוסר המסווה המטשטש את ראייתי?"

לאורך כל חייו על פני האדמה נשא עימו פאולוס את טוהרה של מלכות השמים. כל מי שהתרועע עימו חש בהשפעתו הטובה עליו הנובעת מקרבתו למלאכים ומאחדותו עם האל. האמת מתגלה בדרך הזו. ההשפעה של חיי קודש, שהיא טבעית ובאה מתת-ההכרה – היא הדרשה המעולה מכול להתעצמות הנצרות. כל טיעון, אפילו זה שאין להכחיש אותו, עלול לגרום לרתיעה ולהתנגדות, אך לדוגמה הקדושה יש כוח רב הרבה יותר, ואנו לא מסוגלים לעמוד בפניו.

אדיש לעינויים שעמדו בפניו, פאולוס חשב על כל ילדי הכנסייה אשר בחלקם עלולים ליפול קורבן לשנאה, לדעות קדומות ולרדיפות. הוא השתדל לעודד ולחזק את דעתם של הנוצרים האחדים אשר הורשו ללוותו למקום הוצאתו להורג, בחזרו ובאומרו להם את הבטחות אלוהים הניתנות לאלה אשר נרדפים בשל נאמנותם לאמת. השליח נדר כי כל דברי האל יתגשמו לכל תלמידיו השומרים על תורתו. ובבוא הזמן יקומו הם לתחייה ויזרחו כי אור אלוהים ישכון עליהם. הם יתלבשו בבגדי חג כשיראו את תהילת האדון. תגיע גם העת שבה יהיו חשופים לפיתויים רבים וינהלו את חייהם בעוני, אך עליהם לחזק את ליבם באומרם, "כי יודע אנכי במי האמנתי ומבטח אנכי כי היכלת לו לשמר את פקדוני עד היום ההוא" (טימותיאוס ב', א':12). תוכחתו לאנושות תבוא לקיצה, ויום שמח של שלום ושלווה יבוא לעולם.

מנהיג ישועתנו הכין את משרתו למאבק הגדול האחרון. מכופר על-ידי קורבנו של המשיח, שטוף מחטאיו בדמו ולבוש בצדיקותו, קיבל פאולוס את האות שנפשו בעלת ערך רב בעיני הגואל. חייו של השליח היו צפונים עם המשיח באל, ופאולוס ידע כי זה אשר ניצח את המוות יחזיר אף אותו לתחייה. הוא סמך על הבטחתו של המושיע, "ואני אקימנו ביום האחרון" (יוחנן ו':40). פאולוס הפנה את כל מחשבותיו ותקוותיו אל הופעתו השנייה של אדוננו. בעוד חרבו של התליין יורדת וצללי המוות נאספים סביב נפשו של הקדוש המעונה, מחשבתו האחרונה, אשר תהיה גם הראשונה בעת ההתעוררות הגדולה, שטפה אותו לקראת מעניק החיים, אשר יקבל את פניו אל שמחת המבורכים.

חלפו מאות רבות של שנים מאז הקריב פאולוס הישיש את חייו למען דבר אלוהים ועדותו על אודות ישוע המשיח. אף יד לא כתבה עבור הדורות הבאים את תיאור רגעיו האחרונים של חיי הקדוש ההוא, אך הרוח שמרה לנו את עדותו האחרונה. קולו של פאולוס נשמע לאורך המאות כצליל השופר. גבורתו והדוגמה האישית שנתן העניקו השראה לאלפי עדי המשיח ועוררו בליבותיהם הלומי הצער הד משמחתו המנצחת של השליח, "כי עתה זה אסך נסך ועת פטירתי הגיעה: המלחמה הטובה נלחמתי את המרוצה השלמתי את האמונה שמרתי: ומעתה שמור לי כתר הצדקה אשר ביום ההוא יתננו לי האדון השפט הצדיק ולא לי לבדי כי גם לכל אהבי הופעתו" (טימותיאוס ב', ד':6-8).

חורבן ירושליים

הערה: הפרק נלקח מספר "המעבק הענק" של אלן ג' וייט ולא נימצא בגרסה המקורית של הספר. המוצאים לאור

"לו ידעת היום גם את את אשר אלי שלום! אלא שעתה נסתר הוא מעיניך. הנה ימים באים עליך ואויביך יקימו סוללה סביבך, יקיפוך ויצורו עליך מפל עבר. וימגרו אותך ואת בניך אשר בקרבך, ולא ישאירו בך אבן על אבן עקב אשר לא ידעת את מועד פקדונך" (הבשורה על-פי לוקס יט: 42-44).

ממעלה הר זיתים הביט ישוע על ירושלים. לפניו נתגלתה תמונה נפלאה ושלווה. זה היה זמן תחילתו של חג הפסח, ובני יעקב התאספו מכל קצות הארץ לחוג חג לאומי חשוב זה. בין כרמים ושדות ומדרונות ירוקים מכוסים באוהלים ים של עולי הרגל, התרוממו תלים דמוי טרסה, ארמונות מפוארים וחומותיה העצומות של בירת ישראל. נראה היה כי בת ציון אומרת בגאווה, "אני ישבתי מלכה... נאכל לא ארעה". היא התגאתה בעצמה בחסדי השמים, כמו שקרא אז, לפני שנים רבות, מחבר ספר תהילים, "יפה נוף, משובש כל-הארץ: הר-ציון, ירפתי צפון; קרית, מלך רב." (תהילים מח: 3).

איזו תמונה מדהימה הייתה תמונת המבנה המלכותי של בית-המקדש. קרני השמש השוקעת האירו קירות שיש לבנים כשלג והשתקפו בשער, במגדל ובצריח המצופים זהב. היה זה "קלילת יפי", גאוותה של אומת היהודים. מי מבני ישראל היה יכול להתבונן במראהו בלי לחוש רגשות שמחה והערצה. אבל מחשבות אחרות לגמרי העסיקו את ישוע. "כאשר התקרב נראה את העיר, בכה עליה" (הבשורה על-פי לוקס יט: 41).

בתוך העליצות הכללית, בקרב אלפי אנשים שנופפו בענפי דקל לברכו כמו שמברכים מלך, באותם רגעים של קריאות שימחה "הושענא" שהתפשטו כהד בהרים בהד, התמלא לפתע גואל העולם בתוגה פתאומית ובלתי-מוסברת. הוא בנו של אלוהים, המשיח שהובטח, שניצח את המוות בכוחו ושיחרר אסירים מקברם, בכה. ולא היו אלה דמעות צער בלבד, אלא בכי של סבל עז, בלתי-ניתן לריסון.

הוא לא בכה על עצמו אף שידע מה ממתין לו במקום הזה. לפניו השתרע המקום הנקרא גת שפנים – שם יסבול סבל נפשי בלתי-ניתן לתיאור. שער הצאן שדרכו, במשך מאות רבות, העבירו את הצאן ששימש לקורבן, ושדרכו גם הוא "כשה לטבח יובל" (ישעיהו נג: 7). לא רחוק משם התנשאה גולגולתא – מקום הצליבה. בקרוב יהיה עליו לעבור בדרך הזאת אשר מקורה בחושך נורא, ונשמתו תהיה זבח על חטא. אבל לא אירועים קשים אלה גרמו לכאב כה עז בליבו בשעת שמחה זו. לא רגשות כאב על הסבל הבלתי-אנושי ההולך וקרוב הם שהפרו את הרוגע של נשמתו מלאת האהבה. הוא בכה על תושבי ירושלים שנידונו למוות, שדחו את קריאת החסד והישועה שלו ולא רצו לחזור בתשובה.

לפני עיניו של ישוע עברה היסטוריה של יהודים, שבמשך מאות רבות נהנו מהיתרונות ומהברכות של היותם עמו הנבחר של אלוהים. הנה הר המוריה, שם שכב על המזבח, עקוד כקורבן צייתן, הבן המובטח, סמל לקורבן של בן אלוהים. שם נכרתה ברית החסד של המשיח המובטח עם אביהם של כל המאמינים (בראשית כב: 16-18) שם התנשאו להבות הזבח מהגורן של ארנן היבوسی והסיטו את חרבו של המלאך המשחית (דברי הימים א' פרק כא), מסמלות את קורבנו של המושיע המגשר עבור החוטאים. אלוהים רומם את ירושלים יותר מכל מקום אחר בעולם "בחר יהוה ציון.

... "הוא אֵלֶּה, לְמוֹשֶׁב לוֹ" (תהילים קל"ב: 13), כאן לאורך דורות שלמים הזהירו הנביאים הקדושים את העם, כאן הקטירו הכוהנים, ויחד עם ענן הקטורת הועלו תפילותיהם השמימה. כאן נשפך כל יום דמם של חיות טבוחות המסמלות את שה האלוהים. כאן התגלה יהוה בענן תהילה מעל הַפֶּתַח־כַּת של ארון הקודש. פה היה הבסיס של הסולם המסתורי המחבר שמיים וארץ, (הַבְּשׂוּכָה עַל־פִּי יוֹחָנָן א': 51, בראשית כח: 12), סולם שעליו עולים ויורדים מלאכי אלוהים ואשר פותח לעולם דרך אל המקום הקדוש מכול.

אם היה עם ישראל נשאר נאמן לאלוהים, ירושלים הייתה נשארת לנצח עירו הנבחרת של אלוהים (ירמיהו יז: 25-21). אבל היסטוריה של העם הנבחר הזה נשארה רק סיפור עצוב של כפירה ומרד. העם התנגד לחסדי השמים, בז לזכויות היתר שקיבל והתעלם מאפשרויות שעמדו בפניו. אף שיהודים העליבו "בְּמִלְאָכֵי הָאֵלִים הֵם, וּבּוֹזִים דְּבָרָיו, וּמִתְעַתְּעִים בְּנִבְאָיו" (דברי הימים ב' לו': 15-16) הוא עדיין היה בשבילם "יְהוָה יְהוָה, אֵל רַחוּם וְחַנוּן--אֲכֹרֶךְ אֲפִים, וְרַב־חֶסֶד וְנֶאֱמָת" (שמות לד: 6), אף שדחו אותו הם המשיכו להתחנן לרחמיו. עם יותר מרחמי אהבת אב לבנו "וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶל־הֵי אַבְוִיתֵהֶם עֲלֵיהֶם בֶּיַד מְלָאָכָיו הַשָּׁפָם וְשָׁלַח; כִּי־חָמַל עַל־עַמּוֹ וְעַל־מְעוֹנוֹ" (דברי הימים ב' לו': 15-16).

כיוון שהאזהרות, הבקשות וההטפות היו לשווא, הוא שלח להם את אחת המתנות הכי יקרות של השמים, למעשה, הוריד עליהם את טוב השמים כולו. בנו של אלוהים עצמו נשלח להחזיר את העיר בתשובה. זה משיח שהעביר את ישראל כגפן טוב ממצרים (תהלים פ': 9), שידו גירשה גויים מפניהם "נִתְטַעַה בְּקֶרֶן בֶּן־שֹׁמֶן" (ישעיהו ה' 4-1). הוא נטע את כרמו על גבעה פורייה מאוד ושלח את עבדיו לטפל בו. "מִה־לַעֲשׂוֹת עוֹד לְכַרְמִי-הוּא זֹעֵק, וְלֹא עֲשִׂיתִי בּוֹ". אף שאלוהים "וַיִּקְוָה לַעֲשׂוֹת עֲנָבִים וַיַּעַשׂ בְּאֲשִׁים" ובכל זאת לא איבד תקווה לקבל ענבים, הוא ביקר בכרם כדי לנסות להצילו מאבדון. הוא חפר סביבו, ניקה אותו וטיפל בו. הוא היה בלתי-נלאה בניסיונותיו להציל את הכרם שהוא עצמו נטע.

במשך שלוש שנים שהה אלוהי האור והתהילה בקרב עמו. הוא "הִתְהַלֵּךְ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן עוֹשֶׂה חֶסֶד וּמֶרֶץ אֵת כָּל הַנְּדָכָאִים תַּחַת יַד הַשֶּׁטֶן". הוא ריפא את שבורי-הלב, שיחרר את הכבולים, החזיר לצולעים ולחרשים יכולת תנועה ושמיעה, הקים מתים לדחייה והחריז בשורה לעניים (מַעֲשֵׂי הַשְּׁלִיחִים י': 38, הַבְּשׂוּכָה עַל־פִּי לֹקֵס ד' 18, הַבְּשׂוּכָה עַל־פִּי מַתִּי יא: 5). קולו הסלחני הופנה לכולם. "בּוֹאוּ אֵלַי כָּל הַעֲמָלִים וְהַעֲמוּסִים וְאֲנִי אֶמְצֵא לָכֶם מְנוּחָה" (על־פִּי מַתִּי יא: 28).

אף שעבור מעשים הטובים שילמו לו ברע, ועל אהבה ענו בשנאה (תהילים קט: 5) הוא התמיד בחסדו. הוא הלך לקראת כל מי שנזקק למצוא חן בעיני אלוהים. נודד וחסר-בית, שבכל יום היה נתון לקיפוח ולגידוף. הוא חי כדי לעזור לנזקקים, לנחם נדכאים ולשכנע אותם לקבל את מתנת החיים.

גלים של חסד שנדחו על־ידי האנשים העקשנים הללו, חזרו אליהם בזרם עצום של אהבה מלאת חמלה ובלתי-ניתנת לתיאור. אבל ישראל דחו את העוזר היחיד והחבר הטוב ביותר שלהם. היהודים הגיבו בבוז לעדות אהבתו, דחו את עצותיו ולגלגו על אזהרותיו.

זמן התקווה והחסד הסתיים במהרה, וכוס הסבלנות של אלוהים התמלאה כמעט עד שפתה. עננים מאיימים של יגון ושל צער שנאספו במהלך מאות רבות של כפירה ומהומות היו עכשיו מוכנים לפרוץ בסערה על־פני העם החוטא, והוא,

שהיה היחידי שהיה יכול להצילם מהאסון הקרב עמד בפני צליבה, דחוי, נלעג וסובל. עם צליבתו של ישוע בגולגולתא הסתיימה תקופת החסד והרחמים לישראל כעם הנבחר.

אובדן של נשמה אחת הוא אסון שאין לא שיעור, שאי-אפשר להשוותו עם כל אוצרות העולם ועושרו, אבל ישוע המשיח ראה את אובדנה של ירושלים כולה. הוא ראה את הגורל שמחכה לעיר הזאת ולאומה כולה, זו שפעם נבחרה להיות אוצרו של אלוהים. נביאים בכו על משובתם של ישראל, ועל אותם אסונות נוראיים שפגעו בו בגלל חטאיו. ירמיהו רצה שעניניו יהפכו למקור של דמעות כדי שיוכל לבכות על בני עמו שאבדו ועל צאן אלוהים שנלקח לשבי (ירמיהו ח': 23, יג': 7).

על מה, אם כן, הוא התאבל באותו מבט נבואי שראה לא לטווח של שנים, אלא של מאות. הוא ראה מלאך שחרב שלופה בידו עומד מעל העיר אשר עד כה הייתה מקום מושבו של האל. מהמדרון של הר הזיתים שלאחר מכן נכבש על-ידי טיטוס וצבאו, דרך העמק, הביט ישוע על החצרות הקדושות ועל אולמות בית-המקדש, ובעיניים מעורפלות מדמעות ראה את חומות העיר מוקפות בגדודים זרים ואת כל ההשלכות הנוראיות של דבר זה. הוא שמע את שקשוק כלי הנשק של הפרשים המוכנים לקרב. הוא שמע את קולות האמהות והילדים המבקשים לחם בעיר הנצורה. הוא ראה בית-מקדש נשגב וקדוש עולה בלהבות, ארמונות ומגדלים נהפכים לערימת הריסות מעלות עשן.

במבט חודר קדימה, לעומק מאות שנים, ראה משיח את עם הברית מפוזר בכל העולם "כמו שברים של אונייה מרוסקת על חוף ים בודד", ובגמול החלקי הזה שבני ישראל היו אמורים לקבל הוא ראה רק את הטיפות הראשונות שנשפכו מכוס הזעם, זו שהיהודים ישתו עד תומה במשפט הסופי. חמלה אלוהית, אהבה עגמומית שבאה לידי ביטוי במילים של אבל, "ירוּשָׁלַיִם, יְרוּשָׁלַיִם, הַהוֹרֵגָת אֶת הַנְּבִיאִים וְסוֹקֵלָת אֶת הַשְּׁלֹחִים אֵלֶיהָ, כִּמְהָ פְּעָמִים תִּפְצְּתִי לְקַבֵּץ אֶת בְּנֶיהָ כִּתְרַנֵּג לֵת הַמִּקְבָּצָת אֶת אֶפְרוֹסִיָּה תַחַת כְּנָפֶיהָ וְלֹא רָצִיתָם" (הַבְּשׂוּרָה עַל־פִּי מַתִּי כג': 37).

לו ידעת, עם מובחר, את אשר אלי שלום ועת פקדתך. אני עדיין מחזיק את ידו של מלאך הצדק. אני קורא לך לחזור בתשובה. אבל כל זה לשווא. לא רק דחית משרתים, שליחים ונביאים, אלא דחית וחרפת קדוש ישראל – גואלך. אתה בעצמך אשם במוותך. "וְאֵלֹהֵי אֶתְנָם אֵינְכֶם רוֹצִים לְבֹא אֵלַי כִּדְי שְׁיִהְיוּ לָכֶם חַיִּים" (על-פי יוֹחָנָן ה': 40).

משיח ראה בירושלים סמל של עולם מורד ונוקשה בחוסר-אמונתו, שאף לפגוש בפסק דינו ובעונשו של אלוהים. הוא חש בכל ליבו את סבלו של אדם שנפל, ומתוך שפתיו נפלט בכי מר. הוא ראה את תוצאות החטא בתוגה אנושית, בדמעות ובדם. ליבו שפע רחמים אינסופיים כלפי המעונים והסובלים על-פני כדור הארץ. הוא השתוקק להרגיע את כולם, אבל אפילו ידיו לא יכלו לעצור את זרם האסונות אנושיים כיוון שרק מעטים חיפשו מקור עזרה. הוא נתן את נפשו למות בשביל ישועתם. אבל רק יחידים יבואו אליו כדי לקבל חיים.

מלכות השמיים בדמעות! בנו של אלוהים כל-יכול מרוסק מצער. מראה זה מילא את השמים בהשתוממות. כל זה אמור להראות לנו על חומרת החטא, עד כמה קשה אפילו לעוצמה ללא-גבולות להציל את האשמים מתוצאות של הפרת חוקיו של האלוהים.

בהסתכלות קדימה אל דור אחרון ראה ישוע המשיח את העולם פגוע באותה מחלה דומה לזו שגרמה לחורבן ירושלים. החטא הגדול של היהודים היה דחייתו של ישוע. החטא הגדול של העולם הנוצרי יהיה דחייה של חוקי אלוהים ועובדת

שלטונו בשמים ובארץ. להוראות של יהוה יתייחסו בבזוז ויזלזלו בהן. מיליוני אנשים יימצאו בעבדות החטא. עבדי השטן שנידונו למוות שני יסרבו לקבל את דברי האמת ביום "פקודתם". שגיאה עצומה! עיוורון נורא!

יומיים לפני חג הפסח ביקר ישוע בפעם אחרונה בבית-המקדש. הוא גינה את המנהיגים היהודים והאשימם בצביעות. הוא שב ויצא עם תלמידיו והם התיישבו על מדרון מכוסה דשא על הר זיתים. הוא הביט אל העיר, התבונן בחומותיה, במגדליה ובארמונותיה, ושוב ראה את בית-המקדש בהדר מסנוור, כמו עטרה בפסגה של הר קדוש.

לפני אלף שנים הילל מחבר ספר תהילים את אלוהים על חסדו לישראל בזה שעשה את בית-המקדש לבית מגוריו, "וַיְהִי כְשֶׁלַם סֶכּוֹ; וּמַעֲוֹנָתוֹ בְּצִיּוֹן". הוא "וַיִּבְחַר אֶת-שִׁבְטֵי יְהוּדָה; אֶת-הָרַ צִיּוֹן, אֲשֶׁר אָהֵב: וַיֵּבֶן כְּמוֹ-רָמִים מְקֻדָּשׁ; כְּאֶרֶץ, יְסֻדָּה לְעוֹלָם" (תהלים עו:3 עה 67-68).

בית המקדש הראשון נבנה בתקופת השגשוג הגדול בהיסטוריה של ישראל. למטרה זאת אסף דוד המלך כמויות גדולות מאוד של אוצרות, ותוכנית הבנייה שלו נעשתה תחת השראה אלוהית (דברי הימים א' כח: 12,19).

שלמה המלך, אחד מהמונרכים החכמים של ישראל, השלים את העבודה. בית-מקדש זה היה הבניין המפואר ביותר שהעולם ראה. דרך הנביא חגי הכריז אלוהים לגבי בית-המקדש השני, "וְהִרְעֵשְׁתִּי אֶת-כָּל-הַגּוֹיִם, וּבָאוּ חֲמֻצַת כָּל-הַגּוֹיִם; וּמִלְאֲתִי אֶת-הַבַּיִת הַזֶּה כְּבוֹד, אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת" "גְּדוֹל יְהוָה כְּבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאֲחֵרוֹן מִן-הָרִאשׁוֹן" (חגי ב' 7,9).

לאחר חורבן בית המקדש על-ידי נְבֻכַדְנֶצַּר הוא הוקם מחדש, 500 שנה לפני לידתו של ישוע, על-ידי אנשים שהיו זמן רב בגלות וחזרו לארץ הרוסה וכמעט נטושה. היו ביניהם אנשים מבוגרים שזכו ראות את תהילתו של בית-המקדש הראשון. הם בכו כאשר הכינו בסיס של מבנה שנראה הולך להיות יותר נחות מהקודם. רגש זה מתואר היטב ובבהירות על-ידי הנביא, "מִי כִכֶּם הִנָּשְׂאָר, אֲשֶׁר רָאָה אֶת-הַבַּיִת הַזֶּה, בְּכַבּוֹדוֹ הָרִאשׁוֹן; וְמָה אַתֶּם רֹאִים אִתּוֹ עַתָּה, הֲלוֹא כְמוֹ הַיּוֹן בְּעֵינֵיכֶם" (חגי ב': 3, עזרא ג': 12).

אז ניתנה הבטחה שתהילתו של בית המקדש העומד להיבנות תהיה גדולה יותר מזו של הקודם, אבל בית המקדש השני לא השתווה לראשון בהודו ולא היו בו גילויים של שכינת אלוהים כמו בראשון. לא היו בו סימנים של כוחות על-טבעיים שסימנו את קדושתו. ענן של תהילה לא ירד כדי למלא את המקדש. אש משמים לא איכלה את הקורבן שעל המזבח. ענן של תהילה אלוהית לא שכן יותר בין הכרובים בקודש הקודשים. לא היה שם ארון הקודש, לא פס הקסוד ולא לוחות-הברית. לא נשמע קול מהשמים העונה לכהן ששואל לרצונו של יהוה.

במשך מאות השתדלו היהודים להראות שהבטחה של אלוהים שניתנה לחגי התממשה, אבל הכול לשווא.

הגאווה וכפירה סנוורו את הבנתם לגבי המשמעות אמיתית של דברי הנביא. בית-המקדש השני לא פוּבד בענן של תהילה אלוהית, אלא בנוכחות של אחד. בו הייתה השכינה, הוא היה אלוהים שהתגלה בגוף אדם. הוא, "חֲמֻצַת כָּל-הַגּוֹיִם", הגיע לבית-המקדש בתור האיש מנצרת, לימד וריפא בחצרות הקדושות. בנוכחותו של ישוע ורק בגללו הייתה תהילתו של בית-המקדש השני רבה יותר מזו של הראשון.

אבל ישראל דחו את המתנה שהשמים הציעו. יחד עם המורה הצנוע עזבה התהילה דרך השער המוזהב את בית-המקדש לתמיד. כך התממשו דברי המשיח, "הִנֵּה בֵּיתְכֶם יִנָּטֵשׁ לְכֶם" (על-פי מתי כג: 38).

תלמידיו היו מלאים בחרדה ובהשתאות כאשר שמעו את נבואתו של ישוע על חורבן בית-המקדש וביקשו להבין יותר את מלוא המשמעות של דבריו. למעלה מ-40 שנה של עושר, עבודה ומיומנויות של אדריכלות נדרשו לבניית פארו. הורדוס הגדול תרם ביד רחבה מאוצר הרומי והיהודי, ואפילו קיסר רומי העשיר אותו במתנות. גושי שיש ענקיים בגודל שאין לו שיעור הועברו מרומא ויצרו חלק מהמבנה. עליהם הצביעו תלמידיו של ישוע המשיח כאשר אמרו לו, "רבי, ראה איזה אבנים ואיזה בננים!" (על-פי מרקוס יג: 1). על מילים אלה השיב ישוע תשובה שהפתיעה את כולם, "אמן ואומר אני לכם, לא תשארו פה אבן על אבן אשר לא תפול ארצה" (על-פי מתי כד: 2).

תלמידיו טעו לחשוב שעם חורבן ירושלים יבוא המשיח עטור בתהילה ארצית למלוך באימפריה, יעניש יהודים שלא חזרו בתשובה וישים קץ לעבדות הרומית. אלוהים אמר להם שהוא יבוא בפעם השנייה. לכן כאשר הוזכרו הדינים שיוחלו על ירושלים, הם חשבו מיד על בואו השני, וכאשר ישבו סביב ישוע על הר זיתים, שאלו אותו, "הגד נא לנו מתי יהיה הדבר הזה ומה הוא אות בואך וקץ העולם?" (על-פי מתי כד: 3).

מתוך רחמים עליהם היה העתיד מוסתר מעיני התלמידים. אם היו מעכלים עד הסוף את שתי העובדות הנוראיות – ייסורים ומוות של הגואל והרס של העיר ושל בית-המקדש – הם היו המומים מאימה. ישוע הציג לפנייהם תיאור של שרשרת אירועים חשובים לפני עת הקץ. באותו רגע דבריו לא היו מובנים עד הסוף, אבל משמעותם הייתה צריכה להתברר עם הזמן לאנשים שהיו זקוקים להוראותיו. לנבואה שניבא היו שתי משמעויות – אחת שבישרה על חורבן ירושלים ושנייה שתיארה את האימה של יום הדין האחרון.

ישוע סיפר לתלמידיו על הדינים שהיו אמורים ליפול על ישראל ששבו מאחרי יהוה, ובמיוחד על העונש שיוחל עליהם בשל דחייתו וצליבתו של המשיח. סימנים מובהקים אלו יקדימו את הימים הנוראים ההם. השעה המחרידה תגיע באופן פתאומי ומהיר. משיח הזהיר את תלמידיו, "לכן פאשר תראו את השקוץ המוש'מם, פנאמר בפי דניאל הנביא, עומד במקום קדוש - על הקורא להבין - אזי הנמצאים ביהודה, שינוסו אל ההרים" (על-פי מתי כד: 15-16, על-פי לוקס כא: 20).

כאשר יונפו דגלי הרומאים עובדי-האלילים על האדמה הקדושה ויגיעו עד למרחק של כמה מאות מטרים מחומות העיר, על תלמידיו לעזוב את העיר במהירות כדי להינצל. כשיראה סימן אזהרה עליהם לנוס ללא שהיות. בכל יהודה וירושלים עצמה אנשים צריכים לציית לסימן מיד. מי שימצא על גג בניין אסור לו להיכנס לתוכו אפילו כדי להציל את אוצרותיו. אל לאלו שעובדים בשדות או בכרמים לבזבז זמן אפילו כדי לחזור לקחת בגד עליון שהניחו בצד בזמן שעבדו תחת השמש החמה. אם הם רוצים להינצל, אסור להם להסס לרגע.

בימי מלכותו של הורדוס ירושלים לא הייתה רק יפה מאוד אלא גם מבוצרת היטב בחומות, במבצרים ובמגדלים. זאת, נוסף על מיקום גיאוגרפי טוב, העניקו לתושביה תחושה של אי-נגישות.

וכמו בימי נוח, גם עתה כינו "משוגע" כל מי שהיה מנבא את חורבנה של העיר וגורם לאזעקות שווא, אבל ישוע אמר, "השמים והארץ יעברו ודברי לא יעברו" (על-פי מתי כד: 35).

בגלל חטאים נשפך זעם על ירושלים וכפירה עקשנית הכריע את גורלה. אלוהים אמר דרך הנביא מיכה, "שמעו-נא זאת, ראשי בית יעקב, וקציני בית ישראל; המתעבים משפט, ואת פל-הישרה יעקשו: בנה ציון בידים; וירושלם

בְּעֹלָה: רֹאשִׁיָּה בֶּשׂ חֵד יִשְׁפֹּטוּ, וְכִי הִנֵּי בְּמִחִיר יִוְרוּ, וּבְנִיָּאָה בְּכֶסֶף יִקְסֹמוּ; וְעַל־יְהוָה יִשְׁעֵנוּ לֹא מֶר, הֲלוֹא יְהוָה בְּקֶרְבָּנוּ, לֹא־תִבּוֹא עָלֵינוּ רָעָה" (מיכה ג' 9-11).

מילים אלה מתארות במדויק את תועבותיהם ואת צדקנותם העצמית של תושבי ירושלים. בזמן שהם טענו שהם שומרים את ההוראות של חוקי אלוהים בקפדנות, הם לא קיימו את עקרונותיו. הם שנאו את ישוע כיוון שטוהרו וקדושתו חשפו את הרשע שלהם, והאשימו אותו בכל המצוקות והצרות שבאו עליהם כתוצאה מחטאיהם עצמם. הם ידעו היטב שהוא לא חטא בדבר, אך הכריזו שמותו הכרחי לביטחון הלאומי. "אם נָנִיתָ לוֹ כֶּךָ, הֲכָל יֶאֱמִינוּ בּוֹ וְהִרְוֵמָאִים יִבּוֹאוּ וַיִּתְּרִיבוּ אֶת מְקוֹמֵנוּ וְאֶת אֹמֶתֵנוּ" (על-פי יוחנן יא: 48). אם הם יקריבו את ישוע, ישובו להיות מאוחדים וחזקים.

כך חשבו וכך הסכימו הכול עם החלטתו של ראש כוהנים. עדיף שאדם אחד ימות מאשר שכל האומה תושמד. כך בנו מנהיגים יהודים "בִּנְיָה צִיּוֹן בְּדָמִים; וִירוּשָׁלַם בְּעֹלָה" וכך הם הרגו את מושיעם שגער בהם על חטאיהם, כמו על צדקנותם שבשלה עוד החשיבו את עצמם כעם הנבחר של אלוהים וקיוו שאלוהים יושיע אותם מאויבים, וכך "לֶכֶן בְּגִלְלָכֶם, צִיּוֹן שָׁדָה תִּתְּרַשׁ; וִירוּשָׁלַם עֵינֵי תִתְּהֶיָה, וְהָרַבִּית לִבְמוֹת יַעַר" (מיכה ג': 12).

קרוב ל-40 שנה לאחר שמשיח בישר על גורלה של ירושלים עדיין עיכב אלוהים את ביצוע גזר הדין על העיר והעם. מופלאה הייתה סבלנותו כלפי אנשים שדחו את בשורותיו ורצחו את בנו. משל על עץ לא פורה הציג את יחסו של אלוהים כלפי העם היהודי. ניתנה ההוראה, "כִּרְתֹּת אוֹתָהּ. לִמָּה לְהַנִּיחַ לָהּ גַם לְדַלֵּל אֶת הַקֶּקֶע?" (על-פי לוקס יג: 7), אבל אלוהים ריחם על העיר וחס עליה עוד זמן-מה. עדיין היו רבים בקרב היהודים שלא ידעו על ישוע ועל שליחותו. על הילדים לא נגה האור האלוהי אשר זרח על הוריהם. אלוהים רצה לשלוח את אורו דרך שליחים ותלמידיהם כדי שאירו את התגשמות הנבואה – לא רק בלידתו ובחייו של ישוע אלא גם במותו ודחייתו. ילדים לא גונו על חטאי הוריהם, אבל כאשר דחו את האור, הפכו הם שותפים לחטאים של הוריהם. הסבלנות האלוהית כלפי ירושלים רק חיזקה את היהודים בעקשנותם שלא לחזור בתשובה. באכזריותם ובשנאתם כלפי תלמידיו של ישוע הם דחו הצעה אחרונה לרחמים. אלוהים הסיר את הגנתו שעד כה עצרה את השטן ואת מלאכיו, והאומה נותרה תחת שליטתו של המנהיג שבחרה לעצמה. ילדי ירושלים דחו את חסדו של המשיח, שהיה היחיד אשר עזר להם להכניע את דחף הרוע, והרשע השתלט עליהם. השטן גירה את התשוקות הכי איומות והכי שפלות של הנפש. אנשים לא הונחו עוד על-ידי היגיון, אלא על-ידי דחפים וזעם עיוור. באכזריותם הם הפכו לשטנים. במשפחות ובמדינה, בכל השכבות ובשעורים דומים היו חשד, קנאה, שנאה, ריב ורצח. לא היה מקום בטוח. חברים ובני משפחה בגדו זה בזה. הורים רצחו את ילדיהם וילדים את הוריהם. מנהיגי העם איבדו שליטה עצמית. תשוקות חסרות-שליטה הפכו לרודן. היהודים קיבלו עדות שקר כדי להרשיע את בן האלוהים החף מפשע. עכשיו שללו מהם האשמות השווא את מנוחתם. זמן רב אמרו מעשיהם "הַשְׁפִּיתוּ מִפְּנֵינוּ אֶת־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל" (ישעיהו ל': 11). עכשיו בקשתם התמלאה. יראת אלוהים כבר לא עמדה בדרכם. השטן ניצב בראש האומה ואזרחים בני המעמד הגבוה ביותר, וכן רשויות דתיות, היו נתונים להשפעתו. מדי פעם התאחדו ראשי פלוגות יריבות כדי לשדוד ולענות את הקורבנות המסכנים שלהם, ושוב תקפו זה את זה באלימות ורצח חסרי-רחמים. אפילו קדושתו של בית-המקדש לא עצרה את פראותם הנוראית. מתפללים נרצחו ליד המזבח וגופות של הרוגים חיללו את בית-המקדש. בעיוורון ובחוצפה מנאצת הם הכריזו בפומבי על שאינם מפחדים שיירושלים תיחרב כיוון שהיא עירו של אלוהים. להוכחת דבריהם הם שכרו נביאי שקר, שאפילו בזמן שהלגיונות הרומים כבר צרו על בית-המקדש עצמו, הכריזו שהעם צריך לחכות להצלה מאלוהים. עד לרגע אחרון האמין ההמון שהם מכול

יתערב ויביס את אויביהם. אבל ישראל דחתה את השמירה האלוהית ונשארה ללא הגנה. ירושלים האומללה נקרעה בשל מחלקות פנימיות. דמם של ילדיה הטבוחים, איש ביד אחיו, הציף את הרחובות, בעוד הצבאות הזרים הורסים את המבצרים והורגים את הלוחמים.

כל נבואות המשיח לגבי חורבן ירושלים התממשו. היהודים חוו את האמת של דברי האזהרה שלו. "וּבְמִדָּה אֲשֶׁר אָתֶם מוֹדְדִים יִמָּדַד לָכֶם" (על-פי מתי ז': 2) סימנים ונסים הופיעו כאות לאסון ולמוות. באמצע לילה זהרו בית-המקדש והמזבח באור לא-טבעי. לקראת שעת השקיעה הופיעו בעננים תמונות של מרכבות ושל אנשים מוכנים לקרב. את כוהנים ששירתו בלילה בבית-המקדש הפחידו קולות מסתוריים. האדמה רעדה וקולות רבים זעקו, "בואו נעזוב את המקום הזה". השער המזרחי הגדול, שהיה מאובטח למקומו על-ידי מעצורי ברזל עצומים הקבועים ברצפת אבנים ענקיות, ושהיה כבד כל-כך עד שבקושי הצליחו כמה אנשים יחד להזיזו – נפתח בחצות הלילה ללא התערבות אנושית (Milman, The History of the Jews, book 13.)

במשך שבע שנים המשיך אדם אחד ללכת ברחובות ירושלים ולנבא את אסונות שיבואו על העיר. ביום ולילה הוא לא הפסיק לספר דברי צער, "קול מן המזרח! קול מן המערב! קול מתוך ארבע רוחות! קול נגד ירושלים ונגד בית המקדש! קול נגד חתן וכלה! קול נגד כל האנשים!" אדם מוזר הזה נכלא והוכה, אבל אף מילת תלונה לא יצאה מפיו. לכל העלבונות ומעשי ההתעללות הוא ענה רק, "אסון אסון לירושלים, אסון אסון לתושביה". קריאת אזהרה זאת לא פסקה עד שהוא מצא את מותו באותו מצור שניבא.

אף נוצרי לא מת בחורבן ירושלים. ישוע הזהיר את תלמידיו, וכל משהאמין לדבריו עקב וחיכה לאותות שהובטחו. "וְכַאֲשֶׁר תִּרְאוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם מְקֻפָּת מִחֲנוּת, דַּעוּ כִּי קָרֵב חֲרָבָנָה. אֲזַי הִנְמַצְאִים בִּיהוּדָה - שְׂיִנּוּסוּ אֶל הַהָרִים; הִנְמַצְאִים בְּעִיר, שְׂיִצְאוּ מִמֶּנָּה" (על-פי לוקס כא: 20,21).

לאחר שהרומאים תחת פיקודו של קסטיוס הקיפו את העיר, הם ביטלו באופן בלתי-צפוי את המצור עליה, אף שנראה היה שהתקפה פתאומית תהיה מוצלחת. תושבי העיר הנצורים איבדו כל תקווה להינצל וכבר היו מוכנים להיכנע, אולם אז, ללא כל סיבה הנראית לעין, פקד הגנרל הרומאי על כוחותיו לסגת. רחמיו של אלוהים כיוונו סדר אירועים זה לטובת אנשיו. האות שהובטח לנוצרים ניתן, ועכשיו כל מי שציית לדברי ישוע יכול היה להינצל. האירועים התגלגלו כך שלא רומאים ולא יהודים – איש לא הפריע לבריחתם של הנוצרים. עם נסיגת קסטיוס יצאו היהודים מירושלים ורדפו את צבאו, ובזמן שאלה היו עסוקים בקרב נוצרה הזדמנות לנוצרים להימלט.

בזמן המצור התאספו היהודים בירושלים כדי לחגוג את חג סוכות, וכך בכל הארץ לא היו מי שיעכבו את בריחתם של הנוצרים. ללא שהיות הם נמלטו למקום בטוח – העיר פלה בארץ גלעד, מעבר לירדן.

הצבא היהודי רדף את קסטיוס וצבאו בזעם שכזה עד שהרומאים נמצאו תחת איום של השמדה כמעט מוחלטת. בקושי רב הם הצליחו לסגת. היהודים יצאו מקרב זה כמעט ללא נפגעים וחזרו לירושלים עטורי ניצחון ושלל. הצלחה זאת הביאה להם רק רע. היא נתנה להם השראה להתנגדות עקשנית לרומאים, והדבר הביא במהירות צרה נוראית על העיר הנצורה.

איזה אסונות נוראים פקדו את העיר כאשר חידש טיטוס את המצור עליה. זה היה זמן חג הפסח, ויותר ממיליון יהודים היו בתוך העיר. כמויות האוכל שהיו בעיר היו יכולות להספיק לשנים בשימוש נכון, אך הן הושמדו בגלל קנאה ונקמה

של סיעות יריבות. עכשיו התחילו האנשים לחוש רעב נוראי. סָאָה של חיטה נמכרה בכיכר. ייסורי הרעב היו כה גדולים עד שגברים לעסו חגורות, נעליים ודברי עור אחרים. אנשים רבים התגנבו בלילה אל מחוץ לחומות העיר כדי למצוא עשבים למאכל ורבים מהם נתפסו והוצאו להורג לאחר עינויים אכזריים. אחרים, אלו שחזרו בבטחה, נשדדו ונלקח מהם בכוח כל מה שהביאו תוך סיכון כה גדול. פשעים לא-אנושיים נעשו בידי אלו שהיו בשלטון, ולא כיוון שהיו רעבים, אלא כי רצו למלא את המחסנים ליום שאחרי.

אלפים מתו ברעב ובמגיפה. חיבה טבעית נעלמה לגמרי. בעלים נגזלו בידי נשותיהם ונשים בידי בעליהן. ילדים חטפו אוכל מהפי הוריהם המבוגרים. השאלה של הנביא, "הַתְּשַׁכַּח אִשָּׁה עוֹלָה, מִרְחֹם בֶּן-בִּטְנָה" (ישעיהו מט: 15) קיבלה תשובה מאחורי חומות העיר הנצורה. "יְדִי, נָשִׁים רַחֲמָנִיּוֹת, בְּשָׁלוֹ יִלְדִינָהוּ; הֵיוּ לְבָרוֹת לָמוֹ, בְּשָׂכָר בֵּת-עַמִּי" (איכה ד': 10). שוב התממשה נבואת האזהרה שניתנה לפני 14 מאות, "הֲרַכָּה בָךְ וְהִעֲנָה, אֲשֶׁר ל' אֲנִסְתָּה כַּפ־רַגְלָהּ הִצָּג עַל-הָאָרֶץ, מִהֲתַעֲנַג וּמִרֶךְ; תִּרְעַע עֵינֶיהָ בְּאִישׁ חֵיקָהּ, וּבִבְנָהּ וּבִבְתָּהּ וּבְשָׁלִיָּתָהּ הִיוֹצֵאת מִבֵּין רַגְלֶיהָ, וּבִבְנִיָּהּ אֲשֶׁר תֵּלַד, פִּי־תֵת אֶכְלֶם בֶּח־סֶרֶפֶל בְּסֹתֶר; בְּמִצּוֹר וּבְמִצּוֹק, אֲשֶׁר יֵצֵק לָךְ א' יִבְכֶּךָ בְּשַׁעְרֶיךָ" (דברים כח: 56-57).

המנהיגים הרומאים השתדלו לזרוע בהלה בקרב היהודים ובכך לגרום להם להיכנע. את האסירים שהתנגדו ונלקחו בשבי הכו, עינו וצלבנו מול חומות העיר. כל יום נרצחו כך אלפי אנשים, ורציחות אלה נמשכו עד שעמק יהושפט והגולגולתא התמלאו בצלבים במספר כה רב עד שבקושי אפשר היה לעבור ביניהם. באופן נוראי זה התממשה ביהודים הקללה שהביאו על עצמם ליד בית-הדין של פילאטוס, "דָּמּוּ עָלֵינוּ וְעַל בְּנֵינוּ" (על-פי מתי כז: 25).

טיטוס היה מוכן לשים קץ לקרב דמים איום זה ובכך היה פוטר את ירושלים מעונשה המלא. הוא היה מזועזע כשראה את המון הגופות בעמק. כמו מכושף הוא הביט מהר הזיתים בבית-המקדש, ופקד שאפילו אבן אחד ממנו לא תיפגע. לפני מתקפה נוספת הוא פנה אל המנהיגים היהודים וביקש מהם שלא לאלץ אותו לחלל את בית-המקדש בדם של הרוגים. הוא הציע להם לצאת מהעיר ולהילחם בכל מקום אחר והבטיח שאף רומאי לא יפגע בקדושת בית-המקדש.

יוסף בן מתתיהו ניסה לשכנעם והתחנן בפניהם להיכנע כדי להציל את עצמו, את עירו ואת מקום עבודת האל. אבל דבריו התקבלו בקללות מרות. חצים נורו לעבר האדם האחרון שהגן עליהם. היהודים דחו את ההפצרות של בן אלוהים, ועכשיו נזיפות והפצרות רק הפכו אותם לנחוישים יותר בהתנגדותם. כל מאמציו של טיטוס להציל את בית-המקדש היו לשווא. גדול ורם ממנו היה מי שאמר "ל' א' תִּשְׁאָר פֶּה אָבֹן עַל אָבֹן".

העקשנות העיוורת של המנהיגים היהודים והפשעים הנוראיים שהתרחשו מאחורי חומות העיר הנצורה, גרמו לכעס ולחלחלה אצל הרומאים, עד שלבסוף החליט טיטוס להתחיל בהסתערות על בית-המקדש אולם לעשות הכול כדי למנוע את חורבנו. אבל החיילים זלזלו בפקודתו. כאשר הוא הלך לישון באוהליו בלילה יצאו היהודים מבית-המקדש ותקפו את החיילים שהיו בחוץ. בזמן המאבק השליך אחד החיילים לפיד דרך הפתח, ובתוך שניות המבנים סביב בית-המקדש עלו בלהבות. טיטוס מיהר למקום בליווי של קצינים, מפקדים ולגיונרים ופקד על חייליו לכבות את האש. דבריו לא זכו לתשומת לב. מתוך זעם זרקו החיילים לפידים נוספים למבנים הסמוכים לבית-המקדש והרגו את האנשים שמצאו שם מחסה. דם זרם כמים על המדרגות של בית-המקדש. אלפי יהודים נרצחו. בקולות הקרב התערבבו צעקות "אִי-כְבוֹד"- "גָּלָה כְבוֹד".

טיטוס לא הצליח לעצור את זעם חייליו. הוא נכנס עם קציניו לבית-המקדש והתפלא מזוהרו. האש עדיין לא הגיע עד למקום הקדוש והוא עשה מאמץ אחרון להצילו. הוא רץ החוצה וניסה לשכנע את החיילים לכבות את האש. הצנטוריון ליברליס השתמש במעמדו הגבוה וניסה לכפות על חייליו לציית, אבל אפילו הכבוד לקיסר הושק על-ידי שנות היהודים, זעם הקרב ורצון לשלל. החיילים ראו זהב זוהר סביבם, ובלהבות האש הוא נצץ עוד יותר. הם חשבו שבמקדש נשמרו אין-ספור אוצרות. בלי שמישהו יראה זרק אחד החיילים לפיד פנימה, ומיד עלה כל המבנה באש. העשן והאש החזקה אילצו את הקצינים לסגת וכך נחרץ גורלו של מבנה מפואר זה. אם התמונות הללו זעזעו את רומאים, מה הן גרמו ליהודים להרגיש? כל הפסגה שגבהה במרכז העיר בערה כמו הר געש. בזה אחר זה התמוטטו הבניינים בקריסה עצומה, ותהום של אש בלעה אותם.

גגות הארז היו אפופי להבות. העיטורים המכוסים זהב זהרו כמו לפידים. ממגדלי השער עלו לשמים עמודים של עשן ואש. על הגבעות הסמוכות המוארות באש עמדו קבוצות של אנשים אשר צפו בחרדה נוראית בהתקדמות ההרס. בחלק הגבוה של העיר, על החומות ועל המגדלים היה עומס של אנשים. פני אחדים הביעו תסכול ואחרים זעם נוראי – הכול עקבו אחרי המתרחש. צעקות החיילים הרומאים שרצו מפה לשם, וצרחות של מתקוממים שמתו בלהבות התערבבו ברעש השריפה וברעם קורות העץ הקורסות. ההד הביא את הקולות האלה לגבעות שגם מהן נשמעו צרחות אנשים. לאורך החומות נשמעו צרחות וצווחות. אנשים שגוועו מרעב אספו את שארית כוחם כדי לבטא בצעקת המוות את כל ייאושם ותוגתם.

בתוך העיר היה הטבח גדול עוד יותר מזה שהתחולל מחוץ לחומות. גברים ונשים מבוגרים וצעירים, מורדים וכוהנים, אלו שנלחמו ואלו שביקשו חנינה – כולם מתו בקרב דמים זה. מספר הרועים עלה על מספר ההורגים. הלוחמים טיפסו על הרים של גופות כדי להמשיך את קרב הדמים.

לאחר חורבן בית-המקדש נפלה כל העיר בידי הרומאים. לאחר שמנהיגי היהודים נטשו את המגדלים הבלתי-חדירים שלהם, מצאם טיטוס ריקים. הוא הסתכל בהם בתדהמה והבין שאלוהים מסר אותם בידו כיוון ששום מכונות אדירות לא היו מצליחות לפרוץ מבצרים אלה. גם העיר וגם בית-המקדש היו הרוסים עד היסוד, והמקום הקדוש שהיהודים התפללו בו "שָׁדָה תִּתְחַרֵּשׁ" (ירמיהו כו: 18).

בזמן המצור והקרב שלאחריו מתו יותר ממיליון אנשים. אלו שניצלו נלקחו לשבי, נשלחו לרומא כדי לשמש כקישוט מבייש לתהלוכת ניצחון או נזרקו לאמפיאטרון טרף למאכל לחיות פרא. אחרים, כמו חסרי-בית פוזרו על פני כל העולם. היהודים חישלו בעצמם את שלשולותיהם ומילאו לעצמם את כוס הזעם.

ההרס המוחלט שבא על אומתם והאסונות שעם הזה עבר כשפוזר בכל העולם הם הפרי שהם עצמם גידלו. הנביא אומר "שִׁחַתְךָ יִשְׂרָאֵל", "כְּשֶׁלַּת בְּעֹנֶךָ" (הושע יג: 9, יד: 2).

ייסורי העם הזה מיוצגים לעתים כעונש מאלוהים. בדרך זו מנסה הרמאי הגדול להסתיר את מעשי ידיו. דחייה עקשנית של רחמים ושל אהבה אלוהית הם שגרמו לכך שהגנה אלוהית הוסרה מהם ושהשטן הורשה לשלוט בהם כרצונו. האכזריות הנוראית שהתגלתה בחורבן ירושלים מראה את הכוח הנקמני של השטן כלפי אלה הנמצאים בשליטתו.

איננו יכולים לדעת עד כמה אנו חייבים למשיח על ההגנה והשלום שאנו נהנים מהם. כוחו המרסן של אלוהים מונע מהאנושות לעבור לשליטה מלאה של השטן. לאנשים סרבנים ומלאי מרידות יש סיבה ענקית להודות לאל על רחמנותו

ועל סבלנותו הרבה, המתגלים בעצירת כוחו האכזרי והמרושע של השטן. אבל כאשר אנשים עוברים את גבול הסבלנות האלוהית – ההגנה מוסרת. אלוהים אינו תליין המעניש את החוטא, אבל הוא מניח לאלו שדחו את חסדו לקבל את שזרעו.

כל קרן אור שנדחית, כל אזהרה שלא זוכה לתשומת לב, כל כניעה לתשוקה, כל עבירה על חוק אלוהים – אלו זרע זרוע שללא ספק יניב את פריו. כאשר רוח אלוהים נדחית בעקשנות, בסופו של דבר היא מוסרת מן החוטא והוא נשאר ללא כוח כדי לשלוט ברוע המשפיע על נשמתו וללא כל הגנה מרשעותו ומטינתו של השטן. חורבן ירושלים מהווה אזהרה מחרידה ורצינית לכל מי שאינו מעריך את ההצעה לחסד שמימי ומתנגד לרחמיו של אלוהים. החורבן הוא אחת העדויות הגדולות לשנאתו של אלוהים את החטא ולכמה בטוח העונש שיבוא על אשמים. נבואת המושיע על דין ירושלים צריכה להתממש פעם נוספת. חורבן נורא של בירת היהודים הוא רק צל דהוי של מה שעומד לקרות. בגורלה של העיר הנבחרת עלינו לראות אובדן של עולם שלם שדחה את רחמי אלוהים ורמס את חוקיו. כבר מאות רבות מבוצעים פשעים, והארץ עדה לתמונות חשוכות של סבל אנושי. הלב כואב כאשר מבינים את כל זה. התוצאות של דחיית סמכות השמים היו נוראיות, אבל התמונות של העתיד כהות וחמורות עוד יותר. אירועי העבר הם שרשרת ארוכה של מבוכות, מאבקים ומהפכות, "בְּרַעַשׁ, וְשִׁמְלָה מְגֹלָלָה בְּדָמִים" (ישעיהו ט': 4), אבל מה כל זה בהשוואה לאימה של אותו יום, כאשר רוח אלוהים כבר לא תעצור רשעים ולא תבלום את התשוקות האנושיות ואת זעם השטן! ואז, כפי שאף פעם לא קרה, יראה העולם את תוצאות שלטונו של השטן. אבל באותו יום, כמו בזמן חורבן ירושלים, אנשי אלוהים יינצלו "כְּלִי־הַנְּמָצָא כְּתוּב בַּסֵּפֶר".

המשיח הבטיח לשוב בפעם השנייה כדי לקחת אליו את כל מי שהיה נאמן. "אִזְּ יִרְאֶה אוֹת בְּנֵי־הָאָדָם בְּשָׁמַיִם וְאִזְּ יִסְפְּדוּ כָּל מִשְׁפָּחוֹת הָאָרֶץ וְיִרְאוּ אֶת בְּנֵי־הָאָדָם בָּא עִם עֲנָנֵי הַשָּׁמַיִם בְּגִבּוֹרָה וּבְכָבוֹד רַב וְהוּא יִשְׁלַח אֶת מַלְאָכָיו בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וְיִקְבְּצוּ אֶת בְּחִירָיו מֵאֶרֶב הָרוּחוֹת, מִקְצוֹת הַשָּׁמַיִם עַד קְצוֹתָם" (על-פי מתי כד: 30, 31). לאחר מכן, כל מי שלא ציית לבשורות "הָאֵדוֹן יָמִית אוֹתוֹ בְּרוּחַ פִּי וְיִכְלֶהוּ בְּהוֹפָעַת בּוֹאֵר" (הַשְּׁנִיָּה אֶל הַתְּסִלּוֹנִיקִים ב': 8).

כמו בישראל העתיקה, רשעים ישמידו את עצמם. הם ימותו בגלל הרשע של עצמם. החיים בחטא מיקמו אותם רחוק כל-כך מהרמוניה עם אלוהים, האופי שלהם הושפל כל-כך מהרוע, כך שגילוי של תהילתו יהיה עבורם אש אוכלת.

משום כך אנשים צריכים להיות קשובים מאוד ללקח שבדבריו של ישוע. כמו שהזהיר את תלמידיו לפני חורבן ירושלים ונתן להם אותות לחורבן מתקרב כדי שתתאפשר בריחתם, כך הזהיר את העולם מיום של הרס מוחלט ונתן להם אותות על התקרבותו, כך שכל אחד יוכל לברוח מהזעם המתקרב. ישוע מזהיר, "וְיִהְיוּ אוֹתוֹת בְּשָׁמַיִם וּבְיָרֵחַ וּבַכּוֹכָבִים, וְעַל הָאָרֶץ מְצוּקָה לַגּוֹיִם וּמְבֹכָה" (על-פי לוקס כא: 25, על-פי מתי כד: 29, על-פי מרקוס יג 24-26, הַהֲתַגְלוֹת ו' 12-17). וכל אחד הרואה התממשות אותות אלה צריך לדעת "כִּי קָרוֹב הוּא בְּפֶתַח" (על-פי מתי כד: 33).

"לֵכֶן עֲמְדוּ עַל הַמִּשְׁמֶר" (על-פי מרקוס יג: 35) וכל מי שישים לב לאזהרות לא יישאר בחושך, ואותו יום לא יגיע אליו בפתאומיות. אבל לאותם אלה שלא יצפו, "שְׁיֹוִם יִהְיֶה יְבוֹא כְּגֶנֶב בַּלֵּילָה" (הַרְאִשׁוֹנָה אֶל הַתְּסִלּוֹנִיקִים פָּרָק ה' 2-5).

כיום העולם מקבל את בשורות אזהרה האלו לא יותר מכפי שקיבלו היהודים את אזהרות ישוע לגבי ירושלים. וכאשר יגיע יום אלוהים, הרשעים לא יהיו מוכנים לאותם אירועים גדולים. כאשר החיים יתנהלו ללא שינוי, כאשר אנשים יהיו עסוקים בתענוגות, בעסקים, בסחר ובעשיית כסף, כאשר מנהיגים רוחניים ירוממו ציביליזציה והארה, כאשר אנשים

יִישְׁכְּחוּ בְּבִיטְחוֹנָם הַשְׁקָרִי, אִז כְּמוֹ גִּנֵּב שֶׁמֶתְגַּנֵּב בַּחֲצוֹת לַבַּיִת לֹא מוֹגֵן, כִּךְ יִגִּיעַ הָרֶס פְּתָאוּמִי עַל הָרֶשְׁלָנִים וְהָרֶשְׁעִים
וְהֵם "ל' א יוֹכְלוּ לְהַמְלִיט" (הָרֶאשׁוֹנָה אֶל הַתְּסָלוּנִיקִים ה' 5-2).

הכפירה הגדולה

כאשר חשף ישוע בפני תלמידיו את העומד להיות גורלה הטרגי של ירושלים וכן כמה מן האירועים שנועדו לבשר את ביאתו השנייה, הוא אף התנבא על אודות מנת חלקו של צאן מרעיתו, מעת עלייתו השמימה ועד שיחזור פְּגִבוֹכָה כְּפָה וּבְכָבוֹד כדי להציל את עמו. בעומדו על הר הזיתים התבונן המושיע בעתיד וראה את הסערות העומדות להתפרץ על הכנסייה האפוסטולית, ולמבטו הפיקח, החודר למאורעות העתיד, נגלו הסופות ההרסניות אשר יסחפו את ילדי האלוהים הנאמנים בעת אופל ורדיפה. בכמה משפטים קצרים, אך מאיימים, תיאר ישוע את אשר ייפול בחלקה של כנסיית האלוהים, גורל אשר הכינו לה שליטי העולם הזה. חסידי ישוע המשיח עתידים ללכת באותה הדרך של השפלה, גינוי וסבל שבה הלך אדונם. הטינה שהתפרצה כלפי גואל העולם תופגן גם כלפי כל המאמינים בשמו.

תולדותיה של הכנסייה הנוצרית הצעירה מעידות על התגשמות דבריו של המושיע. כוחות הארץ והגיהנום התאחדו נגד משיח שהתגלם בתלמידיו. עובדי האלילים חשו בניצחון הקרוב של בשורת האמת ובחורבן מקדשיהם ומזבחייהם, ולכן דבר לא עיכב אותם ולא עצר את רצונם להשמיד את הנצרות. להבה של רדיפות הוצתה, והאש גברה בכל יום שעבר. רכושם של הנוצרים נלקח מהם בכוח ובעליו הושלכו מבתייהם. הנאמנים נשאו "כבד עינויים רבים". הם "נסו בתעלולים ובמכות וגם נמסרו לכבל ומסגר" (אל העבריים י"א:36). המונים שילמו בדם על עדותם. אדונים ועבדים, עשירים ועניים, מלומדים ונבערים - כולם נרצחו ללא רחמים.

אך מאמציו של שטן להחריב באלימות את כנסייתו של ישוע המשיח עלו בתוהו. המאבק הגדול, שבו הקריבו תלמידי ישוע את חייהם, לא הסתיים גם כאשר נושאי דגל האמונה הללו נפלו בעמדתם. בהפסידם – הביאו את הניצחון. בכל יום הוקרב אדם משורות משרתי אלוהים, אולם מעשיו המשיכו לחיות ולהתפתח. הבשורה לא חדלה להתפשט, מספר המאמינים בה גדל והיא החלה לחלחל גם למקומות שלא היו נגישים אפילו לנשר הרומאי. הנוצרים נתנו למנהיגי העולם הכופרים תשובה חד-משמעית, "יכולים אתם לענותנו, להמיתנו ולהרשיענו... עוולתכם הוא ההוכחה לתמימותנו!... חמסכם ורשעותכם לא יועילו לכם". כל זה עודד עוד יותר את האחרים לקבל את המשיח. "ככל שיותר תהרגו אותנו, כך ילך מספרנו ויגדל, כי דמם של המשיחיים הוא הזרע".

אלפי אנשים הוחזקו במעצר והוצאו להורג, אך את מקומם תפסו מאמינים חדשים. הקדושים אשר עונו בשל אמונתם בישוע המשיח קיבלו ממנו הבטחה להצטרף אליו במלכותו, ובכך הפכו הם למנצחים. הם נלחמו למען צדקה ואמת, וביום ביאת המשיח ראשיהם יעוטרו בנזר התהילה. הייסורים אשר סבלו הנוצרים איחדו אותם יותר וקירבם אל גואלם. הדוגמה החיה אשר נתנו הקדושים המעונים, והדברים שאמרו בפני המוות, היוו עדות לאמת. אפילו נתיני

השטן, אלה שהכי פחות צפויים מכולם להתכחש לבעלם ולהפנות את פניהם אל המשיח, הצטרפו לשורות המאמינים תחת דגל של המשיח.

פשרה עם עבודת האלילים

כשראה השטן שנתיניו פונים לעוזבו, השטן החל לתכנן את מלחמתו באלוהים בקפדנות רבה יותר. הוא החליט להניף את דגלו מעל הכנסייה הנוצרית. הוא השתדל להטעות את חסידי המשיח ובכך להביא עליהם את חרון אלוהים, להחלישם ולהסיר מהם את כוחם, עוז-רוחם ואיתנותם וכך לקבלם כטרף קל.

האויב הערום זמם עתה להשיג בדרכים פתלתלות את מה שלא הצליח להשיג בכוח. הרדיפות חדלו, אך תחתם צצה סכנה חדשה – הפיתוי שבחיי חולין משגשגים ובשאפתנות. עובדי האלילים אימצו חלק מהאמונה הנוצרית, אולם דחו את האמת שביסודה. הם הצהירו על קבלת ישוע כבן האלוהים ועל אמונתם במותו ובתחייתו, אך עם זאת לא הכירו בחטאיהם ולכן לא חשו צורך להתחרט או לשנות את ליבם. הם ויתרו על כמה ממנהגיהם והציעו למשיחיים לעשות ויתור הדדי, על מנת להתאחד על בסיס האמונה בישוע המשיח.

ימים של סכנה גדולה באו על הכנסייה. הכליאה, העינויים, האש והחרב היו ברכות בהשוואה למבחן ההוא. רבים מן המאמינים היו נחושים בדעתם שלא להתפשר בשום פנים ואופן. אחרים טענו כי אם יוותרו על כמה ממאפייני דתם או ישנו אותם במקצת ויתאחדו עם אלה אשר קיבלו את הנצרות בחלקה, יעזור להם הדבר להביא את הנוכרים לנצרות השלמה. זאת הייתה תקופה של צער עמוק לכל המאמינים האמינים. תחת המסווה של דת השקר חדר השטן בערמה אל הכנסייה, כדי לחלל את אמונתם של חבריה ולהרחיקם מן האמת.

לבסוף קיפלו רוב חברי הכנסייה הנוצרית את דגלם ונסוגו, והוצהר על איחוד בין הדת הנוצרית לבין עבודת האלילים. אף על פי שעובדי הפסלים הכריזו על עצמם כעל ה"נוצרים החדשים", הם המשיכו לקיים את פולחניהם עם רק שינוי אחד – הם החליפו את פסיליהם לדמויותיהם של ישוע, מרים הקדושה וקדושים אחרים. כך השאור אשר הובא לכנסייה יחד עם עבודת האלילים, המשיך להחמיץ את גופה. חוקות רעועות, אמונות טפלות ומנהגים של עבודת אלילים הפכו למרכיבה של הכנסייה הנוצרית. תוך כדי איחוד זה בין המשיחיים לבין עובדי האלילים נפגמה הכנסייה ואיבדה את טוהרה ואת כוחה הקודמים. אולם נמצאו נוצרים אשר לא נתנו לאשליות השגויות להטעותם. הם נשארו נאמנים לשר האמת, העריצו אך ורק את אלוהים הגדול ועבדו אותו בלבד.

כבר בתחילה נפרדו שתי הקבוצות הקוראות לעצמן חסידי המשיח זו מזו. חברי קבוצה אחת לקחו דוגמה מחייו של המושיע ושאפו להיפטר מחסרונותיהם בנהגם לפי המופת הנהדר שלו. חברי הקבוצה השנייה עצמו את עיניהם לאמתות גלויות אשר הסירו את המסווה מחטאיהם. אף בשיא פריחתה לא מילאו את הכנסייה אנשים כנים וטהורי לב בלבד. מושיענו לימד כי אין לקבל לכנסייה את אלה אשר שמרצונם שקעו בחטא; אך הוא עצמו התרועע עם אנשים בעלי אופי פגום והעניק לחוטאים הזדמנות לדעת את תורתו ובכך לראות את טעויותיהם ולתקן.

אין שום קשר בין שר האור לבין שר החושך, ולכן לא יכול להיות שום איחוד בין חסידיהם. כאשר הנוצרים התאחדו עם חצי מומרים מעבודת אלילים, הם נכנסו לדרך שמוליכה אותם יותר ויותר רחוק מן האמת. השטן צהל על כך

שהצליח לרמות מספר כה רב של חסידי ישוע. עם הזמן הוא כבש את דעתם והשראה אותם לרדוף את החסידים הנאמנים לאלוהים. מגני הדת הנוצרית לשעבר הפכו למומחים בהתנגדות לאמונה האמיתית. כאשר התאחדו הנוצרים הכופרים עם עובדי אלילים חצי מומרים, הם פתחו במלחמה נגד היסודות החיוניים של תורתו של ישוע המשיח. היה על ילדי הכנסייה הנאמנים ללחום לחימה נואשת כדי לעמוד איתנים בפני שקר ותועבה אשר חדרו לכנסייה, לבושים בבגדי הכהונה. התנ"ך והברית החדשה החלו לאבד את חשיבותם כבסיס האמונה. עיקרון חופש הדת נחשב למינות, ופעילותם של כל הנאחזים בו הוכרזה מנוגדת לחוק והייתה מגונה עד מאוד.

פרישת הנאמנים

לאחר מאבק ארוך וחריף החליטה הקבוצה הקטנה של הנאמנים לפרוש מן הכנסייה אשר הפרה את אמון האל, אלא אם זו תטהר את עצמה מעבודת האלילים ומהשקר. הם הבינו כי פרישתם הכרחית אם ברצונם להישאר נאמנים לדבר אלוהים. חברי הקבוצה ידעו כי אסור להם לעצום את עיניהם, להשלים עם הסטייה של הכנסייה ובכך לסכן את נפשותיהם ולשמש דוגמה הרסנית לדורות הבאים. הם היו מוכנים לעשות כל ויתור כדי להחזיר את איחוד הכנסייה ושלומה, אולם התנאי היה כי הוויתור יהיה מקביל לנאמנותם לאלוהים. הם ידעו כי שלום שיושג דרך ויתור על עקרונות הנצרות יעלה להם ביוקר, וכי אם לא קיימת אפשרות אחרת להבטיח את איחוד הכנסייה אלא בדחיית האמת והצדק – ייפרשו הם וייאבקו על דרכם. אילו היו ילדי האלוהים פועלים היום על פי אותם עקרונות רוחניים שלהם צייתו האישים האמיצים האלה, כמה תועלת היו מביאים לכנסייה ולעולם כולו.

השליח פאולוס אומר, "כל החפצים לחיות חיי חסידות במשיח ישוע המה ירדפו" (טימותיאוס ב', ג':12). מדוע, אם כך, הרדיפות כמעט חדלו? הסיבה היחידה לכך היא זו: הכנסייה הסתגלה לדרישות העולם החילוני ולכן אינה מעוררת שום התנגדות. הדת של ימינו נטולת טוהר וקדושה, אשר היו דגלה של האמונה הצעירה בימיהם של ישוע המשיח ותלמידיו. היום הכנסייה מתייחסת בשיווין נפש למילות האל, מתפשרת עם מעשי חטא וחסרת יראת אל בעבודת השם היום-יומית. כל אלא גורמים לכך שהדת הנוצרית פופולארית ומקובלת בכל רחבי העולם. אילו היו חוזרים אמונתם ואיתנותם של המשיחיים הראשונים, היו צצות ומתחדשות גם הרדיפות הסוערות מעל ראשיהם של הנאמנים.

סוד הרשע

באיגרתו השנייה אל התסלוניםקים כתב השליח פאולוס את נבואתו על הבגידה העליונה בכנסייה הנוצרית בשל הקמת הכוח האפיפיורי. הוא ציין באיגרתו כי לא יגיע יום המשיח עד אשר "יהיה בראשונה המרד ונגלה איש החטאה בן האבדון: המתקומם והמתרומם על כל הנקרא אל או עבודה עד כי גם יושב בהיכל האלהים ומראה את עצמו כי אלהים הוא" (אל התסלוניםקים ב', ב':3,4). יתר על כן, המבשר מזהיר את האחים "כי סוד הרשע כבר החל לפעל" (אל התסלוניםקים ב', ב':7). אף בשחר ימיה של הכנסייה הבחין פאולוס בדרכיה המוטעות אשר הובילו להתפתחותו של מוסד האפיפיורות.

אט אט, בתחילה בשתיקה ובסתר, אך ככל שגברו כוחו ושליטתו בנפשותיהם של אנשים - יותר בגלוי, ביצע "סוד הרשע" את עבודתו, מנאץ את שמו של האדון ומסית מדרך הישר. בלתי-נראים כמעט, חלחלו הטקסים הפגאניים לתוך הכנסייה הנוצרית. אווירת הפשרה והסתגלות למוסכמות החילוניות לא באה לידי ביטוי לאורך זמן בשל הרדיפות האכזריות שרדפו עובדי האלילים את הכנסייה הצעירה. אך בעת שחדלו הרדיפות, והדת הנוצרית צעדה פנימה לחצרות המלכים ולארמונותיהם, תמימותם וענוותם של ישוע ושליחיו התחלפו בפאר וביהירות של הכהנים והמושלים הפגאניים, ואת מקומן של מצוות האדון תפסו הנחות ומנהגים של בני אנוש.

המרתו הרשמית של הקיסר קונסטנטין בתחילת המאה הרביעית לספירה גרמה לשמחה רבה בקרב המאמינים, אולם הם לא הבינו כי יחד עם הקיסר נכנס לכנסייה העולם החילוני מוסווה בבגדי הצדק. גופה של הכנסייה החל נרקב במהירות. עבודת האלילים, אשר חשבוה לאחת שהפסידה, לאמתו של דבר הפכה למנצחת במאבק. אווירתה כבשה את הכנסייה. חוקיה, טקסיה ואמונותיה הטפלות נכללו באמונם ובעבודתם של המכונים חסידי המשיח.

הפשרה הזו בין עבודת אלילים לבין הדת הנוצרית הולידה את "אִישׁ הַקֶּשֶׁעַ" אשר נובא כי ישאף להתרומם מעל אלוהים עצמו ויצא למלחמה נגדו. גופה הענקי של דת השקר הוא יצירת מופת של השטן – מצבת זיכרון למאמציו לתפוס את כס המלוכה ולמשול כפי רצונו בעולם כולו.

ברדיפה אחר המטרה היחידה – להבטיח לעצמה שם ועושר, הכנסייה חיפשה את תמיכתם של בעלי הכוח בעולם ובדוחה בכך את המשיח, הצהירה אמונים לנציגו של השטן על פני האדמה – האפיפיור הרומי.

אחת מן הדוגמות הראשיות בכנסייה הרומית-קתולית היא קבלת האפיפיור כמנהיגה הגלוי של כנסיית ישוע העולמית, אדם אשר הוענקה לו סמכות עליונה מעל לכמרים ולבישופים בכל רחבי העולם. נוסף על כך, מייחסים לאפיפיור מאפייני אלוהות.

השטן ידע כי דרך כתבי הקודש יבחינו בני האדם ברמאותו ויצליחו לעמוד בפני השפעתו. אף המושיע של העולם השתמש בדברי אלוהים כדי להדוף את התקפותיו של השטן. ככל עוד חש ישוע בתקיפתו של השטן, הוא הרים את מגן האמת הנצחית באומרו, "הן כתוב". לכל הצעה זדונית של אויבו הוא השיב בחוכמה ובכוח אשר בדברי האל. השטן זמם ליטול מבני האדם את האפשרות לדעת את ספרי הקודש במקורם, ובכך ללכודם בקוריו ולהקים את שלטונו הבלתי-חוקי של האפיפיור. הספרים הקדושים מגלים את הדרו של אלוהים ומצביעים על מקומם האמיתי של בני אנוש. לכן השטן עושה כל מאמץ להסתיר את האמיתות ממבטיהם של האנשים. הכנסייה הרומית בחרה בדרכו של השטן. לאורך מאות שנים נאסרה הפצתם של ספרי הקודש בקרב העם. קריאה בספרי הקודש ואף הימצאותם בבית נחשבו לדברים בלתי-חוקיים, אך באותו זמן בישופים וכמרים נטולי מוסר היו רשאים לפרש על-פי שיקול דעתם את מקורותיהם ובכך לכפות על העם את שלטונם המרושע. בדרך הזו היה האפיפיור מקובל כמעט בכל ארצות העולם כבא-כוח של אלוהים על פני האדמה בעל סמכות ממשל עליונה – דתית וחילונית.

שינוי זמנין ודת

בהסתירו את כתבי הקודש החושפות שקר ואשליות, קיבל השטן הזדמנות לפעילות בלתי-מוגבלת. הנבואה העידה כי האפיפיורות "תסכר להשניה זמנין ודת" (דניאל ז':25). הכנסייה הרומית מיהרה להוציא את הדבר אל הפועל.

על מנת להקל על עובדי האלילים לקבל את הדת החדשה ולנסות להציג תחליף לפולחניהם, הוחדרו אל הכנסייה הנוצרית בהדרגה טקסים לא אופייניים לה – עבודת האיקונות של הקדושים והעצמות הקדושות. בסופו של דבר הוציאה הוועידה העולמית את הצו המתיר את סוג העבודה הזרה הזו. בכדי להשלים את המעשה הזה הכרוך בחילול הקודש, הכנסייה הרומית הרשתה לעצמה להוציא מחוקי האל את הדיבר השני האוסר על עבודת פסל ותמונה, ועל מנת לשמור על אותו מספר של דיברות, פירקה את הדיבר העשירי לשניים.

הכניעה לעבודה זרה שברה את הסכר, ותופעות נוספות של זלזול בחוק השמים התגלו. השטן העז לחלל אף את הדיבר הרביעי בניסיונו להחליף את השבת העתיקה, היום המבורך והמקודש על-ידי אלוהים, ב"יום השמש הנכבד" הנשמר אצל עובדי האלילים. בתחילה לא היו אלה חילופים גלויים. לאורך המאות הראשונות של היסטוריית הנצרות, שמרו המשיחיים את השבת האמיתית. היו הפגינו בקנאות את הערצתם כלפי אלוהים, ובהאמינם כי לא ניתן לשנות את חוקי האל, הגנו על קדושת מצוותיו. בזהירות רבה פעל השטן באמצעות סוכניו והמשיך בדרך להשגת מטרות. על מנת למשוך את תשומת ליבו של העם ליום הראשון של שבוע, הנקרא "יום השמש" אצל הפגאניים, החל להיחשב המועד הזה לחג לכבוד תחייתו של ישוע המשיח. ביום הזה נערכו טקסים דתיים והוא הוכרז כיום מנוחה, אך עם זאת המשיכו אנשים לשמור על קדושת השבת.

עוד בהיותו עובד אלילים הוציא הקיסר קונסטנטין צו המחייב לשמור על יום ראשון כעל יום חג בכל האימפריה הרומית. משהמיר את דתו, לא ויתר הקיסר על חגיגת יום השמש, ולאור אמונתו החדשה הצו הפגאני נכפה על כל

הנוצרים. אולם הבעת כבוד ליום ראשון לא הספיקה כדי למנוע מן המשיחיים הנאמנים להמשיך ולקיים את השבת כיום הקדוש של אלוהים. לכן היה על השלטון לנקוט בצעד נוסף – להעמיד את השבת המזויפת באותה דרגה עם השבת האמיתית. כמה שנים לאחר הוצאת הצו של קונסטנטין העניק הבישוף של רומא ליום השמש את הזכות להיקרא "יום האדון". כך ניסו להרגיל את העם לראות גם ביום ראשון יום בעל קדושה מסוימת. אך באותה עת עדיין שמרו המשיחיים את השבת האמיתית.

השקרן הערמומי לא הסתפק בכך. הוא החליט לכבוש את כל העולם הנוצרי ולהניף את דגלו: לשם כך הוא הסמיך את האפיפיור המתנשא, המצהיר כי הוא נציגו של ישוע המשיח, לייצגו על פני האדמה. בעזרתם של ה"חצי-נוצרים", ההגמונים השאפתניים ואנשי הכנסייה השקועים בחיי חולין, השיג השטן את מטרתו. מדי פעם התכנסו נציגי הכנסיות מכל רחבי העולם לוועידות שונות, ותוצאת דיוניה של כל ועידה הנמיכו את מעמדה של השבת, אשר נקבע על-ידי אלוהים, והגבירו את חשיבותו של "יום השמש". לבסוף נחשב החג הפגאני הזה לכזה שנקבע בידי אלוהים, השבת של התנ"ך הוכרזה כשריד של הדת היהודית, וכל השומרים אותה קוללו ונרדפו.

הבוגד הגדול הצליח להתרומם מעל "כל הנקרא אל או עבודה" (תסלונים ב', ב':4). בעזות פנים בלתי-רגילה זמם השטן לשנות את הדיבר היחיד של החוק האלוהי המוכיח מעל לכל ספק שאלוהים הוא החי האמיתי. בדבר הרביעי מתגלה אלוהים כבורא ארץ ושמים – בכך הוא מזוהה כאל יחיד לעומת אלילי השקר. השבת היא מצבת זיכרון למלאכתו של אלוהים ומעידה על כך שהיום השביעי בורך כיום המנוחה לאדם. מוסד השבת נועד להזכיר לאנשים את האל חי – אלוהים כמקור ההווה, היחיד הראוי להערצה ולכבוד. היות ששטן מתאמץ לגזול מבני האדם את אמונתם באלוהים ואת ציותם לחוק, הוא מכוון את התקפותיו במיוחד נגד הדיבר הזה המצביע על אלוהים כעל בורא העולם.

בימינו רבים מן הפרוטסטנטים טוענים כי היום הראשון של שבוע הפך ל"שבת הנוצרית" בשל תחייתו של ישוע ביום הזה. אך אין שום עדות לכך בספרי הקודש. ישוע ותלמידיו לא כיבדו יום זה. שמירה על יום הראשון כיום הקדוש, קביעה אשר יוסדה על-ידי הכנסייה הנוצרית, נובעת מ"סוד הרשע" שהחל עוד בימיו של השליח פאולוס. מתי והיכן אימץ אלוהים את יילוד האפיפיורות הזה? היכן העדות השפויה המסוגלת להצדיק את השינוי הזה שספרי הקודש אינם מציינים ולו במילה?

במאה השישית התגבש מוסד האפיפיורות במידה ניכרת. בירת האימפריה הרומית לשעבר הפכה למרכז, והבישוף של רומא מונה לעמוד בראש כל הכנסייה הנוצרית. העבודה הזרה הכפיפה עצמה לאפיפיורות. התנין נתן לחיה "את כוחו ואת כסאו וממשל רב" (ספר ההתגלות י"ג:2). החל עידן של 1,260 שנים של ממשל אפיפיורי מדכא המוזכר בנבואות של דניאל ויוחנן (דניאל ז':25; ספר ההתגלות י"ג:5-7). המשיחיים נאלצו לבחור: לוותר על מוסריותם ולהיכנע לתקנות אשר הוצגו על-ידי האפיפיור או לסיים את חייהם בתאי הכלא או "להקל" על עצמם ולמות מעינויים, במדורת

השריפה או תחת גרון התליין. התמלאו דבריו של ישוע, "וגם-תמסרו על-ידי יולדיכם ואחיכם וקרוביכם ורעיכם וימיתו מכם: והייתם שנואים לכל-אדם למען שמי" (לוקס כ"א:16,17). הנוצרים הנאמנים נפלו קורבן לרדיפות קשות יותר מאי-פעם, והעולם כולו הפך לשדה קרב גדול. במשך מאות שנים מצאה הכנסייה המשיחית האמיתית מקלט במקומות מבודדים. אומר הנביא, "והאשה ברחה המדברה אשר שם הוכן לה מקום מאת אלהים למען יכלכלוה שם ימים אלף ומאתים וששים" (ספר ההתגלות י"ב:6).

חשכת ימי הביניים

עלייתה לשלטון של הכנסייה הרומית-קתולית פתח את התקופה הידועה כ"חשכת ימי הביניים". האמונה בישוע המשיח, המייסד האמיתי של הכנסייה, הוחלפה בהשתחוות לאפיפיור. במקום לבטוח בבן האלוהים המעניק מחילה וגאולה לנצח, אנשים סמכו על האפיפיור ועל הבישופים אשר הוסמכו על ידו. לימדו אותם כי האפיפיור מפשר בינם לבין אלוהים וכי אף אדם לא יכול היה להתקרב לאלוהים אלא בתיווכו. יתר על כן, נאמר שהאפיפיור הוא נציגו של אלוהים על פני האדמה ויש להישמע לו ללא סייג. העונש על כל חריגה מדרישה זו היה חמור ביותר – עינויים גופניים ורוחניים ואף הוצאה להורג. כך הלך העם והתרחק מעבודת האלוהים, ותשומת ליבו התרכזת באנשים פגומים, חוטאים ואכזריים, או נכון יותר לומר – בנסיך החושך עצמו, אשר שלט באמצעות נציגיו אלה. העוון לבש בגדיה של הקדושה. כאשר אנו סוגרים את ספרי הקודש ומעמידים את האדם בראש הכול, אין עלינו אלא לצפות להונאה, לכזב ולרשע מופלג. יחד עם עלייתם של מנהגים וחוקים של בני אנוש החל להתפשט ריקבון הכנסייה כתוצאה משכחה של כתבי הקודש.

ימים של סכנה

אותם ימים היו כרוכים בסכנה לכנסייתו של ישוע. מעטים היו נושאי דגל האמת. עדי האמת לא נעלמו לגמרי, אך לפעמים היה נדמה כי התעתוע והאמונה המזויפת גברו על האמונה האמיתית. הבשורה המקורית אבדה בין צורות הדת החדשות אשר התרבו מיום ליום, והעם נשא בעול שהטילו עליו עושיקים חסרי-רחמים. אנשי הקהילה היו משוכנעים בכך שהאפיפיור מתווך בינם לבין האל וכן בכך שביכולתם לכפר על חטאיהם באמצעות מעשים מוטלים בספק. צליינות למקומות הרחוקים, עונש חמור על החוזר בתשובה, השתחוות לשרידי הקדושים, הקמת מקדשים ומזבחים, תשלומים של סכומים גבוהים לכנסייה – כל אלה נדרשו על מנת לשכך את חרונו של אלוהים או לקנות את חסדו, כאילו דומה אלוהים לבני אנוש המתרגזים על דברים פעוטים וניתנים לפיתוי במתנות ולאכזריות שבהענשת החוטאים.

במהלך המאות הבאות לא חדלו להתרבות דוקטרינות השקר אשר נטבעו ברומא. עוד טרם שלטון האפיפיורות זכו רעיונות אחדים של הפילוסופים הפגאניים בתשומת ליבם של הנוצרים וכך מצאו את דרכם לתוך הכנסייה. רבים שחשבו עצמם למומרים המשיכו ונאחזו בעיקרי האמונה הפגאנית ולא רק המשיכו לעבוד אותה, אלא גם התאמצו

לכפות אותה על אחרים, כביכול אמצעי להפצת הנצרות בקרב עובדי האלילים. כתוצאה מכך, חדרו לדת הנוצרית אשליות והולכות שולל חמורות, שהמרכזיות ביניהן הן ההבטחה לאלמותיות של האדם ושמירת המודעות גם לאחר מוות. העקרונות הללו שימשו בסיס להצבת פולחן התפילה לקדושים "מליצי היושר" ולבתולה הקדושה. מכאן גם מקורה של הכפירה המלמדת על אודות הייסורים הנצחיים המחכים לחוטא שלא יביע חרטה, אשר מצאה קרקע פורייה בדוקטרינות של אפיפורות.

כך נסללה הדרך לאימוץ שקר פגאני נוסף – רעיון הגיהנום, מקום הטיהור, אשר בעזרתו הטילה הכנסייה הרומית אימה על ההמונים התמימים והמאמינים באמונות טפלות. הכפירה הזו מצהירה על קיומו של מקום העינויים, שבו נופלות הנפשות אשר אינן מקוללות לנצח, ולאחר קבלת עונש מסוים על חטאיהן, בהיותן "מטהרות", הן עולות השמימה.

הכנסייה הרומית נזקקה לעוד רכיב אחד כדי שתוכל לנצל את פחדם וחטאיהם של חסידיה. לשם כך המציאו תיאוריה מסוימת על אודות שטרי מחילה. מחילה מלאה מחטאי העבר, ההווה והעתיד ואף פטור מעונש ומייסורי הגיהנום הובטחו לכל המתגייסים למלחמות שניהל האפיפיור למען הרחבת אזורי שליטתו או השמדה של אלה אשר העזו להכחיש את עליונותו הרוחנית. לימדו את האנשים התמימים כי באמצעות תשלום עבור שטר מחילה, הם יכולים להיטהר מחטאיהם וכן לגאול את ידידיהם המתים מייסורים באש הגיהנום. הכנסייה הרומית גדשה את כספותיה בכספי דמים שנאספו בדרך הנלוזה והרשעה הזו, והמכונים "נציגיו" של "ההוא" אשר לא מצא מקום להניח בו את ראשו, היו שקועים במותרות ובחטא.

הצו המקראי על סעודת האדון, שעליו אנו קוראים בספר הקודש, הוחלף בקיום הטקס הפגאני הנקרא "מיסה". תוך כדי הצגה חסרת היגיון, הכמרים הקתוליים העמידו פנים כי הם הופכים לחם ויין לבשרו ולדמו של המשיח, ולא רק כדימוי. בחוצפה נועזת הם הצהירו בגלוי כי הם מסוגלים "לברוא את הבורא". כל אנשי הקהילה הנוצרית הוכרחו להצהיר אמונים לכפירה האיומה הזו המשפילה את השמים. לאלה אשר סירבו לעשות כפי הנדרש חיכה עמוד השריפה.

השמש אשר האירה מעל הכנסייה הקתולית הטילה צל של אי-מוסריות מעל שאר העולם. לא רק העם היה נבער לגבי תוכנם של ספרי הקודש, אלא שגם רבים מן הכמרים לא היו מומחים בעניין. בדומה לפרושים של ימי ישוע, בני חסותו של אפיפיור שנאו את האור שבא להקרין על פשעיהם. בחילול חוק אלוהים, אשר שימש לאורך אלפי שנים כתקן הצדק המוחלט, הם קיבלו סמכויות בלתי-מוגבלות ודבר לא היה יכול לשים סייג לחטאיהם. סביב הכנסייה הקתולית צמחו הונאה, תאוות בצע והפקרות. אנשים לא נרתעו משום פשע, בתנאי שזה יביא להם עושר או מעמד. בתיהם של אפיפיורים וכמרים שנועדו להיות משכן לרוח ולצדק החליפו מקומם עם משכני ההוללות וחטא. כמה מן האפיפיורים, תוך כדי שירותם בראש הכנסייה, נמצאו אשמים בפשעים כה מזעזעים עד שהרשות החילונית עשתה כל שביכולתה

בכדי לנדות מהכנסייה את המפלצות השפלות הללו, ששלטונן היה בלתי-נסבל. במשך כמה מאות שנים לא הייתה שום התקדמות בתרבות, בידע ובאומנות. שיתוק אינטלקטואלי ומוסרי אחז בנצרות של אותם הימים.

הרפורמאטורים הראשונים

בחשכה אשר ירדה על האדמה לתקופה ארוכה עם עלייתו של שלטון האפיפיורות, לא כבה לגמרי אור האמת. עדיין נותרו עדי אלוהים אשר ראו רק בישוע המשיח את המפשר בינם לבין אלוהים, סמכו רק על החוקים של ספרי הקודש בניהול חייהם ושמרו רק את השבת האמיתית כיום הקדוש. האנושות לעולם לא תבין עד כמה היא חייבת לאנשים אלה. הם נשפטו ככופרים, נציגי הכנסייה הטילו ספק בכנות מעשיהם, דיברו בהם סרה, אסרו את הקריאה בכתביהם אשר גם עוותו בכל הזדמנות. אולם הם עמדו איתנים נגד כל ההתקפות, ומאה אחר מאה שמרו על אמונתם בטהרתה כעל הירושה הקדושה שהיה עליהם להעביר לדורות הבאים.

המלחמה על כתבי הקודש הייתה כה מרה עד שלפעמים נשארו בעולם כמה עותקים בלבד. אך אלוהים לא נתן לדברו להיעלם; האמת שבו לא הייתה יכולה להיות מוחבאת לנצח. אלוהים מסוגל להסיר כבלים מדברי החיים באותה קלות שבה הסיר בריחים משערי הברזל ופתח את דלתות הכלא בכדי לשחרר את משרתיו הנאמנים. בכל רחבי אירופה האנשים המלווים ברוח הקודש ניסו לגלות את האמת כמנסים למצוא את האוצר החבוי. מודרכים בידי ההשגחה העליונה הם הצליחו למצוא את אוצרם וכשהחזיקו בו בידיהם, בחנו את הדפים הקדושים לעומקם. הם שאפו בכל מחיר לראות את האור, ואף אם לא נגלה להם הכול בבת אחת, נפתחו לפנייהם האמיתות הרבות שנסתרו מהם קודם. כמבשרי השמים הם לא עצרו בחצי הדרך ובהמשיכם לקרוע את כבלי התעתוע והאמונה הטפלה, קראו לאלה אשר היו משועבדים לשקר במשך זמן כה רב לקום ולהגן על חירותם.

הגיעה העת לתרגם את ספרי הקודש מיוונית ומלטינית לשפות הרבות של העולם, ובכך להפוך אותם לנגישים וזמינים לבני עמים רבים. החשכה חלפה מעל פני האדמה, נתפזרו ענני הערפל, ובארצות רבות נצצו קרניים ראשונות של שחר.

כוכב השחר של הרפורמציה

במאה ה-14 באנגליה קם "כוכב השחר של הרפורמציה". ג'ון וויקליף היה מבשר השינוי לא רק במולדתו, אלא גם בכל העולם הנוצרי. הוא היה האב הקדמון של הפוריטנים, והעידן שבו חי נהיה לנווה בתוך המדבר.

אלוהים החליט להפקיד את עבודתו בידי האיש שמתוך כישרונו יעניק לה חשיבות וכבוד. בעל כושר חשיבה בלתי-רגיל, וויקליף הצליח לשכנע את החשדנים ולמנוע מאויבי האמת, אשר רק חיכו לרגע ללעוג לו, לערער על דבריו. בעודו רוכש ידע במדעים שונים ניגש וויקליף ללמידת ספרי הקודש. הוא מצא בהם את הדבר אשר חיפש לשווא קודם

לכך: נגלו לפניו כל שלבי תוכנית הגאולה והוא ראה בישוע המשיח את המתווך היחיד בין בני אדם לבין אלוהים. הוא הבין כי הכנסייה הרומית ויתרה על הדבר הקדוש למען המסורת האנושית. ג'ון וויקליף התמסר לעבודת ישוע המשיח והיה נחוש בדעתו לבשר את האמת אשר נגלתה לעיניו.

עבודת חייו הייתה תרגום כתבי הקודש לאנגלית. התרגום השלם והמקיף הזה היה ראשון במינו. מכונת הדפוס לא הומצאה עדיין, וכתבי קודש הועתקו בכתב יד. המלאכה הזו הייתה אטית ומעייפת, אך למרות זאת עבדו המעתיקים ללא מנוחה, ועד מהרה התאפשר לתושבי אנגליה לקרוא את ספרי הקודש בשפת אמם. הודות למסירותו של וויקליף, אורו של דבר אלוהים שלח את קרניו דרך האפלה. יד אלוהים פינתה את הדרך לבואה של הרפורמציה הגדולה.

הפנייה לתבונתם של האנשים העירה אותם מכניעתם הסבילה לדוגמות של האפיפיור. בני האצולה, היחידים באותה עת שידעו קרוא וכתוב, קיבלו בהנאה את כתבי הקודש המתורגמים. וויקליף החל לבסס את עקרונות פרוטסטנטיות: גאולה דרך אמונה בישוע המשיח ופירוש אחיד ובילתי מוטעה של כתבי הקודש. רבים מהכמרים תמכו בו בהפיצם את העותקים של דבר אלוהים ובהטיפם את הבשורה. המלאכה המשותפת של הכמרים וחיבוריו של וויקליף היו כה מוצלחים עד כי כמעט מחצית מתושביה של אנגליה הלכו אחרי האמונה הנאורה. יסודותיה של מלכות החושך רעדו.

מאמצייהם של יריביו לעכב את פעילותו או להרוג אותו לא הביאו לשום תוצאה. בהיותו בן שישים ואחת נפטר ג'הן וויקליף בשלווה בעת שנשא דרשה בקהילה.

התפשטות הרפורמציה

הודות לספריו של וויקליף, מבשר נוסף של הרפורמציה, יאן הוס מבוהמיה, התנכר לאמונה הקתולית השגויה והציב את עצמו על דרך השינוי. בדומה לוויקליף היה הוס אדם משכיל, נאמן עד מאוד לנצרות ולוחם בעד האמת. קריאתו לדבוק בעקרונות של כתבי הקודש והוקעתו הגלויה של אורח חיי הכמורה המושחת והשערורייתי, עוררו כלפיו עניין גדול וגרמו להמוני אנשים לשתף פעולה למען טיהור האמונה. הדבר גרם לאפיפיור, ולהגמונים, ולכמרים ולנזירים לזעם רב, והוס, שנאשם בכפירה, נאלץ להופיע בפני הוועידה הכללית בקונסטנץ. קיסר האימפריה הרומית הבטיח לו ביטחון אישי במסגרת ממלכתו, ובבואו של הוס לקונסטנץ הצטרף האפיפיור להבטחת הקיסר באמרו כי לא ייגרם לו שום אי-צדק.

לאחר הדיון הממושך, שבמהלכו דבק הוס בדעתו, נדרש ממנו לבחור בין ויתור על האמת לבין הוצאתו להורג. הוס בחר במנת חלקו של הקדוש המעונה ולאחר שראה את ספריו נאכלים באש, הועלה הוא עצמו על המוקד. בנוכחותם של ראשי הכמורה וראשי השלטון החילוני הכריז אותו משרת אלוהים בכובד-ראש את מחאתו נגד מוסד האפיפיורות

המושחת. הוצאתו להורג של יאן הוס לאחר ההפרה המחפירה של הבטחת ביטחונו אשר ניתנה בפומבי, הוכיחה פעם נוספת כי הכנסייה הרומית באכזריותה מועלת באמון אשר ניתן לה. בלי שהיו מודעים לכך קידמו אויבי האמת את המטרה אשר ניסו לעצור ללא הצלחה.

על אף סערת הרדיפות המשיכו להישמע קולות מחאה גם אחרי מותו של וויקליף, אך הם היו רגועים, אדוקים, כנים וסבלניים. רבים, בדומה למאמינים של ימי השליחים, נפרדו מהונם ומרכושם מרצונם החופשי למען עבודת המשיח.

במחנה הנגדי הושקעו מאמצים ניכרים בכדי לייצב את שלטונו של אפיפיור ולהרחיבו, אך בעוד בני הכמורה העליונה ממשיכים להצהיר כי הם נציגי השמים על פני האדמה, אורח חייהם הפך מזעזע כל-כך עד שהעם הפנה את פניו הצידה בסלידה. עם המצאת מכונת הדפוס הופצה המילה הכתובה, ואנשים רבים הבחינו בסתירה אשר בין הכתוב בספרי הקודש לבין הנאמר על-ידי הכמורה הקתולית.

הרפורמציה צברה כוח, ואם נפל אחד מעדיה, מיהר הבא אחריו להרים את לפיד האמת ובגבורה ללא חת נשאו קדימה. המלחמה אשר נפתחה נועדה להביא חירות, לא רק לאנשים או לכנסיות נפרדות, אלא לעולם במלואו. האנשים הצמאים לאמת הושיטו את ידיהם מעל תהום הזמן לקראת הלורדים שפעלו בימיו של וויקליף. מרטין לותר פתח את עידן הרפורמציה בגרמניה, קלווין בישר את בשורת האמת בצרפת, צווינגלי – בשווייץ. העולם הקיץ מתרדמה של מאות שנים, ומארץ לארץ עבר הד המילים הנפלאות: "חירות הדת".

לותר והרפורמציה הגדולה

בין כל אלה אשר מונו על-ידי ההשגחה העליונה לשחרר את הכנסייה מאפלת האפיפיוורות ולהביאה לאור אמונה מושלמת יותר וטהורה, מרטין לותר הוא האיש הניכר במיוחד. אדם חרוץ במעשיו, מסור ונלהב, שלא ידע יראה אחרת פרט ליראת אלוהים ולא הכיר בשום יסוד אחר של האמונה הדתית מלבד כתבי הקודש. לותר הגיע לעולם בתור כלי בידי אלוהים, אשר בעזרתו ביצע את עבודתו הגדולה – רפורמציה של הכנסייה והארת האנושות.

יום אחד, בעודו מעיין בספרים של ספריית האוניברסיטה, מצא לותר את כתבי הקודש הכתובים בלטינית. קודם לכן, בעת שעסק בעבודת אלוהים ציבורית, הוא שמע רק קטעים מהבשורה ומאיגרות וחשב שזהו דבר האל כולו. עתה, לראשונה בחייו, החזיק בידייו את הספר בשלמותו. בתחושות מעורבות של יראת כבוד והתפעלות הפך לותר את הדפים הקדושים; בפעילות לב מואצות ובגוף רוטט, התעמק מרטין בדברי החיים בעוצרו מפעם לפעם ובקראו, "הלוואי שהיה נותן לי אלוהים ספר כזה!" מלאכי אלוהים היו סביבו, וקרני האור הזורם מהכס העליון זהרו על אוצר האמת שנגלה לעיניו של המתפעל. במשך כל חייו חשש לותר להעליב את אלוהים, אולם עכשיו חש בדבר שלא קרה לו קודם לכן – הוא הרגיש את עצמו חוטא עד עומק ליבו. התעורר בו רצון כן להיגאל מחטאיו ולמצוא שלוה באלוהים. הרצון הזה הובילו למנזר ולחיי נזיר.

הוא הקדיש ללימוד כל רגע פנוי מעבודות היום יום, ואף ויתר לשם כך על שינה ועל סעודותיו הצנועות. לותר העדיף על פני כל דבר אחר את למידת ספרי הקודש. הוא מצא את ספרי הקודש כבולים לקיר המנזר וניגש אליהם פעמים רבות.

אחרי שהוסמך לותר לכמורה, הוצע לו לעזוב את המנזר ולהצטרף לצוות האוניברסיטה של ויטנברג. במקום זה של רכישת השכלה, התמסר לותר לעיון בספרי הקודש בשפות המקור. הוא הרצה עליהם, ולמאזיניו אסירי התודה נתנה הזדמנות להכיר בספר התהילים, בספרי הבשורה ובאיגרות. מרטין לותר שלט היטב בכתוב בספרי הקודש וחסד אלוהים היה עמו. צחות לשונו כבשה את ליבותיהם של מאזיניו, הבהירות שבה דיבר על האמת וכוח טיעוניו עוררו תגובה בקרבם והתלהבותו נגעה עמוק בנפשותיהם.

ההשגחה העליונה שלחה את לותר לרומא. האפיפיור הבטיח לקבל את כתב המחילה של כל אלה שיעלו על ברכיהם ב"מדרגות הקדושות", אשר, על פי המסורת, היו בביתו של פונטיס פילטוס. יום אחד, בעודו מבצע את המנהג הזה, שמע לותר קול רעם מן השמים האומר, "וצדיק באמונתו יחיה". לותר קפץ על רגליו ואחוז אימה וכלימה, מיהר ללכת ממקום מעשהו הטיפשי. מהרגע ההוא לא חדל מרטין לשמור את המילים האלה בליבו. מאז והלאה ידע כי התקווה להיגאל בכוחות בני אנוש לא הייתה אלא אשליה מוטעית, וכי כדי להשיג את הגאולה האמיתית היה על בני האדם לשמור בהתמדה על אמונתם במעלותיו של ישוע המשיח. ענינו נפקחו ומאז ראו כל תחבולה אשר קידם השטן בעזרתו של האפיפיור. בהפנותו את פניו מרומא הפנה ממנה לותר גם את ליבו, והקרע ביניהם התרחב עם כל שנה שעברה עד לאיבוד קשר מוחלט.

בחזרו לוויטנברג קיבל לותר באוניברסיטה תואר של ד"ר לתיאולוגיה. עתה עמד לרשותו די זמן אשר אותו יכול היה להקדיש לקריאת כתבי הקודש שכה אהב. הוא קיבל על עצמו נדר חגיגי לאורך כל חייו, לעיין בקפדנות בחוכמה שבדבר אלוהים ולהטיף אותו, ולא את אמרותיו והדוקטרינות של האפיפיור. באותה העת לותר כבר לא היה נזיר פשוט או אחד ממורי הדת הרבים, אלא הפך למבשר כתבי הקודש מוסמך. הוא נתמנה לרועה צאנו של אלוהים שמזמן התמלא רעב וצמא לאמת. לותר הכריז בנחישות כי מקור האמת נמצא אך ורק בספרי הקודש, ולא בשום דוקטרינה מוטלת בספק. הנחת יסוד זו הנחיתה מכה קשה על בסיס השלטון האפיפיורי. היא נשאה בתוכה את עיקריה של תורת הרפורמציה.

לותר ניגש בחריצות ובאומץ לב ללחימה למען האמת. בעמדו מאחורי הדוכן, כן ורציני, הוא הזהיר את העם מפני החטא. הוא חשף בפני האנשים את אופיו המתועב של החטא ולימדם כי במעשיהם בלבד לא ישיגו הפחתת האשמה או מניעת עונש: רק בחרטה כנה לפני אלוהים ובאמונה אמיתית בישוע הם יוכלו להיוושע. לא ניתן לרכוש בכסף את חסדו של ישוע המשיח – זו מתנת חנם. לותר הציע לאנשים לא לרכוש את כתבי המחילה, אלא להביט במושיע הנצלב באמונה גדולה. למאזיניו סיפר על ניסיונו הכואב כאשר ניסה להבטיח לו גאולה בסיגוף ובהשפלה עצמית; ורק אז מצא בתוכו שלום ושמחה כאשר התרחק מעצמו והפקיד את נפשו בידי ישוע המשיח.

הוראותיו של לותר זכו בתשומת ליבם של האנשים החשובים בכל רחבי גרמניה. דרשותיו וכתביו הפיצו אור אשר העיר אלפי האנשים והאיר את דעתם. האמונה החיה באה למלא את מקומו של הפורמליזם המת אשר עקד את הכנסייה לאורך שנים רבות. יום אחר יום איבד העם את אמונו באמונות הטפלות של הקתוליצים. סבך של דעות קדומות נעשה שקוף יותר. דבר אלוהים שב, כמו בחרב פִּיפִיּוֹת, לותר ניסה כל תביעה וכל דוקטרינה, חדר לתוך ליבותיהם של אנשים. בכל מקום התפשטה התעוררות של רצון להתקדמות רוחנית. אנשים חשו רעב וצמא חסרי תקדים לצדק.

עיניהם אשר התעייפו מהביט בפולחנים חסרי-משמעות ועל הנציגים של העולם הזה, פנו בחרטה ובאמונה אל ישוע הצלוב.

ספריו ותורתו של המתקן הגיעו לכל פינה בעולם הנוצרי. עבודתו הכתה שורשים בשווייץ ובהולנד, עותקים של כתביו נדדו עד צרפת וספרד, באנגליה התקבלו רעיונותיו כדברי החיים. האמת מצאה קרקע פורייה אף בבלגיה ובאיטליה. אלפי אנשים התעוררו מתרדמה עמוקה וארוכה כמוות, לשמחה ולתקווה המצויות בחיים מלאי אמונה.

לותר מנתק קשר עם רומא

הכנסייה הרומית נקטה בכל האמצעים שהיו בידה כדי ולעצור את פעילותו של לותר, אך אלוהים בעצמו עמד להגנתו. רעיונותיו הושמעו במנזרים ובצריפי האיכרים, בטירות האצולה, באוניברסיטאות ואף בארמונות המלכים – בכל מקום שבו נמצאו אנשים אצילי נפש המוכנים לתמוך במאמציו של המתקן הגדול.

באיגרתו לקיסר גרמניה ולנציגי המעמד הגבוה, כתב לותר בשמה של הרפורמציה, על האפיפיור, "זהו דבר נורא ואיום לראות את האיש המכנה את עצמו נציגו של המשיח, שרוי בפאר שעולה בהרבה על פארו של הקיסר. האם דומה זה לחייו בעוני של ישוע או של פטרוס הצנוע? הם אומרים כי האפיפיור הוא אדון העולם! אך ישוע המשיח עצמו, אשר נציגו הוא מתייהר להיות, אמר, "מלכותי איננה מן העולם הזה". האם יכולה שליטתו של הנציג לעלות על זו של ראשו?"

ובעניין האוניברסיטאות הוא כתב כלהלן, "יש בי חרדה גדולה שאוניברסיטאות יהפכו לשערי הגיהנום, אלא אם כן יעבדו בחריצות למען פירוש ספרי הקודש וחריטת אמתות שבהם בליבותיהם של צעירים. אני מייעץ לכולם שלא ישלחו את ילדיהם למקומות שאינם מקדישים בהם את מרבית תשומת לב לספרי הקודש. כל מוסד השכלתי שהסטודנטים שלו אינם לומדים ללא הרף את דבר אלוהים יסבול משחיתות".

האיגרת הזו הופצה במהירות בכל הארץ ומצאה לה תמיכה ניכרת בקרב העם. האנשים החלו להתלכד תחת דגל הרפורמציה. אויביו של לותר, צמאים לנקמה בו, כפו על האפיפיור לנקוט באמצעים קשוחים נגדו. הוצא צו המכריז על תורתו של לותר ככפירה הניתנת לחרם מידי. לרפורמטור ולחסידיו הוקצו שישים ימים לשקול חזרה בהם מדבריהם, ואם לא יעשו זאת בתום התקופה יוטל עליהם חרם. כאשר הגיעה איגרת האפיפיור הזו ללותר, הוא אמר, "אני בז לה ודוחה אותה כמחללת קודש ושקרית ... ישוע המשיח עצמו הורשע לפיה ... אני אף מקבל בשמחה את הצרות האלה כי הכול נעשה למען המטרה העליונה. עתה אני חש חופשי יותר כי נוכח לי שהאפיפיור הוא אכן צורך המשיח וכסאו הוא כס השטן".

למרות ההתנגדות, לאפיפיור הרומי הייתה סמכות גדולה. כליאה, עינויים וחרב נראו אמצעים חזקים דיים כדי להכריח את האיש להיכנע. נדמה היה כי כל מאמציו של המתקן היו לשווא. חלשי הנפש והמאמינים באמונות טפלות רעדו בפני צו האפיפיור, ואף שלותר היה אהוד בקרב העם, רבים סברו כי חייהם הם מחיר גבוה מדי לשלמו בעד הרפורמציה.

התקדמות הרפורמציה

קיסר חדש, קרל החמישי, עלה לכס המלוכה של גרמניה, והשליחים מרומא מיהרו להעניק לו את ברכתם ואף להניע אותו להפעיל את סמכותו בעניין הרפורמציה. אולם שליט נסיכות סקסוניה, אשר לו היה קרל החמישי חייב במידה רבה את הכתרתו, ביקש מהקיסר שלא לנקוט בשום צעדים נגד לותר טרם יערך שימוע רשמי.

עתה הייתה תשומת ליבם של כל הצדדים נתונה להתכנסות שנערכה בעיר וורמס, זמן קצר אחרי עליית קרל החמישי לשלטון, והשתתפו בה נציגים מכל נסיכויות גרמניה. הוועידה הארצית הזו התכנסה לדיון בשאלות מדיניות חשובות, אך המטרה הראשית כמעט שנשכחה על רקע הדיון בעניינו של הנזיר מוויטנברג.

קודם לכן הורה הקיסר לקורפיקס להגיע לוועידה עם לותר, והבטיח לו כי המתקן יהיה מוגן בפני אלימות ויקבל זכות שווה לאחרים להשתתף בדיון על הנושאים השנויים במחלוקת. לותר חיכה בחוסר סבלנות ליום שבו יתייצב מול הקיסר.

חבריו של לותר היו אחוזי חרדה וייאוש. הם היו מודעים לכך שהכמורה העליונה החזיקה בדעה קדומה נגדו ונטרה לו טינה. הם פחדו כי התנהגותו השקולה ותמיכתו של השליט לא יעזרו לו והפצירו בו לא לסכן את חייו. אך לותר השיב להם, "הקתוליים לא רוצים בביאתי לוורמס, הם מצפים להאשמתני ולמותי. כל זה לא חשוב. התפללו, לא בעדי, אלא בעד דבר אלוהים".

לותר בפני הוועידה

לבסוף התייצב לותר בפני הוועידה. הקיסר ישב על כסאו, וסביבו עמדו האנשים רמי-המעלה באימפריה. לעולם קודם לכן לא נערך כנס כה מרשים כמו זה שנפל בחלקו של מרטין לותר להגן על אמונתו. עצם העובדה שלותר היה נוכח בו ניתן לפרש כניצחון האמת. הוא לא עמד בפני דינו של האפיפיור אשר הטיל עליו חרם, אלא בפני הוועידה הארצית. משמעות הדבר הייתה שלילה של השלטון האפיפיורי כסמכות העליונה. אותו אדם הורחק מהכנסייה וגורש מהחברה על-ידי האפיפיור, קיבל הבטחת חסות ורשות להעיד על אמונתו לפני התושבים הנכבדים ביותר במדינה. הכנסייה הרומית ציוותה עליו לשתוק, אך הוא קיבל הזדמנות להצהיר על דעתו בפני אלפי אנשים שבאו מכל קצות העולם הנוצרי. רגוע ושלו, אמיץ ואיתן, לותר עמד תקיף לפני אצולת הארץ בתור עד השמים. הוא ענה בטון רך וצנוע, ללא

שמץ של להיטות מוגזמת והתנהג בכבוד כלפי חברי הוועידה, אולם המביטים בו הופתעו מאור השמחה על פניו ומהביטחון שהפגין.

אלה אשר עצמו את עיניהם בפני האור והתכחשו לאמת, זעמו מכעס כאשר שמעו את דבריו של לותר. כשסיים, פנה אליו ראש הוועידה ואמר ברוגז, "לא השבת על השאלה הנשאלת... נדרש ממך לתת תשובה ברורה ומדויקת... האם חוזר בך מדעתך או לא?"

והרפורמטור השיב, "היות שהוד מלכותך והוד רוממותם הנסיכים דורשים ממני תשובה ברורה, פשוטה וחד-משמעית אתן אותה, והיא כזאת, איני יכול להכניע את אמונתי לרצון של האפיפיור או של הוועידות כי ברור כאור היום שהם טעו וסתרו זה את זה לא פעם אחת. ולכן, אלא אם כן אני משוכנע בעדות שבספרי הקודש או בטיעון שלא מוטל בספק, אלא אם כן אני בטוח בצדקתן של האמירות אשר ציטטתי ואלא אם כן בכך מצפוני קשור לדבר אדוני, אינני יכול לחזור בי ולא אחזור בי מדבר, כי אין זה בטוח וגם אין זה ראוי לנוצרי לפעול כנגד המצפון. כאן אני עומד, איני יכול אחרת. כה יעזור לי אלוהים. אמן".

כך נלחם האיש הצדיק ההוא, איתן כסלע, על דבר אלוהים. אור השמים קרן על פניו. גדולתו וטוהר נפשו, השלווה והשמחה אשר בליבו – היו גלויים לעין כול כאשר חשף את התעתוע הגדול והעיד על עליונות אמונתו אשר התגברה על פתויי העולם הזה.

הוא עמד איתן תחת מטר המכות של המלכות של בני תמותה, ולא נגרם לו נזק. נמרצות דבריו, התנהגותו הנועזת, הנחישות שאין לערערה ומבטו השלו והפתוח הרשימו עמוקות את כל הנוכחים. היה ברור לכול כי הבטחות או איומים לא יוכלו לכפות על שוחר האמת הזה להיכנע לדרישותיה של רומא.

ישוע המשיח עצמו דיבר בפיו של לותר, ודבריו נשאו עוצמה והוד כה רבים עד שגם רעיו וגם יריביו של לותר נמלאו יראת כבוד והשתאות. רוח הקודש נחה על המתקן ונגעה בליבותיהם של שליטי האימפריה. כמה מן הנסיכים הודו בפתיחות בכך שיש צדק בדבריו של לותר. רבים שוכנעו כי את האמת הוא אומר, אך אחדים מהם חזרו במהרה לדעתם הקודמת. היו גם כאלה שלא הכריזו על שינוי דעתם בגלוי, אלא, לאחר עיון קפדני בכתבי הקודש, הפכו לכרוזים אמיצים של הרפורמציה.

קורפיקס פרידריך חיכה בהתרגשות להתייצבותו של לותר בפני הוועידה, ובמהלך הדיון הקשיב למתקן בלב פועם. הוא שמח לראות את אומץ ליבו, איתנותו ושליטתו העצמית של בן חסותו והיה גאה להיות מגנו. משהשווה בין הצדדים

הנאבקים, הבין השליט כי חוכמתם של האפיפיורים, ההגמונים והמלכים היא כלום לעומת האמת העליונה. האפיפיורות נחלה מפלה קשה אשר תשנה את חייהם של העמים למשך הדורות הבאים.

אילו היה לותר מוותר אף על עיקרון אחד מעמדתו, השטן וצבאו היו משיגים ניצחון. אך אמונתו הבלתי-מעורערת של הרפורמטור הביאה את הכנסייה לגאולתה והניחה את היסוד לעידן חדש וטוב יותר בנצרות. השפעתו של האיש הזה, אשר העז לחשוב ולנקוט בצעדים על דעת עצמו בתחום הדת, גרמה להשלכות חשובות בעולם הנוצרי ובעולם כולו לא רק בזמנו, אלא אף בעתיד. עד קץ הימים יאירו תקיפותו ודבקו באמונתו לאנשים אשר יהיה עליהם לעבור ניסיון דומה. כוחו והודו של אלוהים עולים בהרבה על טיעוניהם של בני אדם ועל כוחו הרב של השטן.

ראיתי עד כמה נלהב היה לותר ועד כמה קנאי בחשיפת החטא ובהגנה על האמת. הוא לא חרד מפני אנשי הזדון או מפני כוחות השטן, כי ידע שאיתו היה האחד האדיר מכול. היו ללותר להיטות ואומץ-לב בלתי-רגילים, אולם הייתה סכנה שהתכונות האלה יגרמו לו לנקוט בקיצוניות. את תפקיד העוזר הנאמן הועיד אלוהים למלאנכטון – חברו הטוב של לותר, שהיה בעל אופי מנוגד לזה של הרפורמטור. מלאנכטון היה ביישן וזהיר מטבעו, בעל סבלנות רבה וחביב אלוהים. הוא ידעה היטב את כתבי הקודש ולא היה לו מתחרה בחוכמה ובכושר שיפוט. דבקו באלוהים הייתה חזקה כשל לותר. אלוהים חיבר את לבבותיהם זה אל זה, ושני האנשים הפכו לחברים בלתי-נפרדים. אופיו של לותר הועיל למלאנכטון הזהיר והאטי כאשר נדרש מהם לקבל החלטה מהירה, ולהפך, מלאנכטון הועיל מאוד כאשר נמהרותו של לותר הייתה מיותרת.

לעתים קרובות, צפייתו מראש וזהירותו של מלאנכטון מנעו צרות אשר היו בלתי-נמנעות לו בראש עבודת אלוהים היה עומד לותר לבדו. מצד השני, אילו הושאר מלאנכטון ללא תמיכתו של לותר, המטרה העליונה לא הייתה משיגה את יעדה. החוכמה האלוהית נגלתה לעיניי בכך שהוא בחר בשני האנשים האלה לקדם את הרפורמציה.

הארה באנגליה ובסקוטלנד

בה בעת שלותר נתן לתושבי גרמניה אפשרות להכיר באמת את אשר בכתבי הקודש, טינדל, שהונע על-ידי רוח הקודש, הלך באותה דרך באנגליה. הוא השקיע רבות בעיון בכתבי הקודש והצהיר את דעתו ללא חרדה, בעמדו על כך שכל נימוק דתי צריך להתבסס על דבר אלוהים. חריצות דרשתו לא הייתה יכולה אלא לעורר התנגדות מצידם של הקתולים. אחד מהם, איש מלומד ודוקטור לתיאולוגיה, קרא בהתווכחו עם טינדל, "בשבילינו אדיף לחיות בלי חוק אלוהי מאשר בלי חוק האפיפיורי". על כך השיב טינדל, "אני בז לתורת האפיפיור. אם אלוהים יעניק לי מספיק שנים עלי אדמות, אגרום לכך שבן איכרים צעיר יכיר את כתבי הקודש טוב ממך".

באותו רגע התחזק טינדל בכוונתו אשר מזמן שמרה בליבו – לתת לבני עמו את הברית החדשה בשפת אמם – וללא דיחוי ניגש לעבודה. בכל רחבי אנגליה לא היה מקום אחד בטוח, והוא החליט לחפש לעצמו מחסה בגרמניה. על אדמתה הוא התחיל בהדפסתו של ספר הברית החדשה באנגלית. עד מהרה הודפסו שלושת אלפים עותקים של הברית החדשה, ובאותה שנה הוצאה מהדורה נוספת.

הוכחה אחרונה לאמונתו הייתה מותו כקדוש המעונה, אך כלי הנשק שנתן בידיהם של לוחמי האמת אפשר להם להמשיך ולהשתמש בו לאורך המאות הבאות עד לימינו אנו.

בסקוטלנד הבשורה מצאה מגנה באישיותו של ג'ון נוקס. אותו רפורמטור מסור לא ידע פחד מהו. השלהבות שבערו סביב עמודי השריפה רק הציתו יותר את רצונו להילחם. אף גרזנו של הרודן מעל צווארו של נוקס לא יכול היה להכריחו לשנות את דעתו, ושוחר השינוי לא חדל להוריד מכות קשות על עבודת אלילים. כך פרץ את דרכו למטרתו בתפילה ובלחימה בעד האדון, עד שהעניק לארצו חופש משלטון האפיפיור.

לטימר, שוחר הרפורמציה באנגליה, נאם מהבמה ותבע כי על העם יש לקרוא ספרי הקודש בשפת אם שלהם. "המחבר של ספר הבריתות", אמר לטימר, "הוא אלוהים עצמו"; ולכן ספרי הקודש הם שותפים לכוחו ולנצחיותו של יוצרם. "אין על פני הארץ מלך, קיסר או שליט אחד... אשר לא חייב להיכנע ל... דברו הקדוש. הבה לא נחפש דרכים עקיפות ונתן לדבר אדוני להוליקנו: הבה לא נלך אחרי... אבותינו - עלינו לעשות לא את מה שהם עשו, אלא את מה שהיו צריכים לעשות".

בארנס ופרייט, ידידיו הנאמנים של טינדל, קמו אף הם להגן על האמת. מהם לקחו דוגמה ניקולס רידלי ותומס קרנמר. המנהיגים הללו של הרפורמציה באנגליה היו אנשים מלומדים, רובם מכובדים על-ידי הכנסייה הרומית בשל אדיקותם ולהטותם. התנגדותם לאפיפיורות נבעה מהיכרות טובה עם הטעויות של "הכס הקדוש", ומודעותם לסודות בבל ציידה אותם בכוח רב יותר כשהעידו נגדה.

העיקרון המרכזי אשר בו החזיקו טינדל, פרייט, לטימר ורידלי אמר: ספרי הקודש הם הערכאה העליונה בחיים ואמונה. המתקנים האלה שללו את סמכויותיהם של ועידות ואפיפיורים, של אבות הכנסייה ושל מלכים לשלוט בדעתו של אדם בכל דבר קשור לדתו. דבר אלוהים היה בשבילם קנה-מידה אחד ויחיד, ולפיו הם שפטו כל דוקטרינה וכל טענה. וכאשר כבלו את האישים הקדושים האלה לעמודי השריפה הם נשענו על אמונתם באלוהים ובדברו הקדוש.

האטה בהתקדמות הרפורמציה

הרפורמציה לא הסתיימה, כמו מניחים רבים, עם מותו של לותר. היא תמשיך להתחולל עד תום הימים. ללותר ניתנה משימה גדולה – להחזיר לעם את האור אשר הביא עליו אלוהים, אולם לא היה זה אור בלבד שאלוהים תכנן להעניק לאנושות. מימיו של המתקן הגדול עד ימינו אלו, האור מתמיד להקרין על כתבי הקודש ולחשוף אמתות חדשות של דבר אלוהים שקודם היו מוסתרות.

לותר ושותפיו הצליחו לעשות עבודה ברוכה לאלוהים, אך היות שהיו יוצאי הכנסייה הרומית – קתולית הם המשיכו להאמין ברוב הדוקטרינות המוטעות שלה והמשיכו לתמוך בהן. הם לא היו מסוגלים לראות את כל טעויותיה. היה זה ייעודם להסיר את כבליה של רומא ולתת את ספרי הקודש לעולם, אולם באותה עת הם לא הצליחו להבחין בכל האמתות החשובות ולהתכחש לכל הטעויות הרציניות. רובם של הרפורמטורים שמרו על יום הראשון של השבוע ואף המשיכו ליהנות מחגיגות אחרות שהומצאו על-ידי קתולים. אולם הם לא העריכו את "יום השמש" כיום בעל סמכות אלוהית, אלא ראו בו מועד המיועד לביצוע עבודת אלוהים. אך נמצאו בקרבם גם אלה אשר שמרו את השבת של הדיבר הרביעי. יש להעניק להם מקום מכובד בתולדותיה של הרפורמציה כי הם הגנו על האמת המוזנחת אף על-ידי הפרוטסטנטים ושמרו על תקפותו של הדיבר הרביעי המצהיר על קידוש השבת התנ"כית. בה בעת שהרפורמציה הרחיקה את האפילה אשר השתרעה על פני העולם הנוצרי, בארצות רבות נגלו שומרי השבת האמיתית.

האנשים אשר הוענקו להם ברכותיה של הרפורמציה לא המשיכו באותה הדרך בה הלך לותר בכבוד כה רב. מדי פעם קמו הנאמנים לאלוהים אשר הכריזו על האמת שחשפוה או על הטעות המטופחת עד כה במשך שנים רבות. אך רוב, בדומה ליהודים בימיו של ישוע ולקתוליים בזמנו של לותר, שמרו על אמונתם ואורח חייהם של אבותיהם ולא עשו שום מאמץ למען שיפור קטן. מסיבה הזו, הדת שוב נפלה למלכודת הפורמליזם, וכל התעתועים וכל האמונות הטפלות, אשר מהם אפשר היה להימנע אילו המשיכה הכנסייה ללכת תחת האור של דבר אלוהים, חזרו לקהילה ונשמרו בקפדנות. בכך רוח השינויים אשר הופחה בכנסייה על-ידי הרפורמציה החלה להתנדף עד שלבסוף הופיע אותו צורך מיידי להעריך תיקון הפעם בכנסיות הפרוטסטנטיות כפי שנעשה בכנסיות הקתוליות בימיו של לותר. הכנסייה הפרוטסטנטית חלתה באותה תרדמה רוחנית, באותה השתחוות לפני דעת האדם, באותה התפשטות החילוניות בקרבה, באותו תחליף של דבר אלוהים בהשערות של בני אדם. שטות והתנשאות הסתתרו תחת המסווה של דתיות. בפתיחת שעריה לעולם החילוני הכנסייה הכניסה שחיתות לתוכה. כתוצאה מכך, איבדו את ערכם העיקרונות המרכזיים אשר למענם נלחמו והקריבו את חייהם לותר ועמיתיו.

כשהבין השטן כי לא הצליח להדחיק את האמת באמצעות הרדיפות, החליט להיעזר בנשקו הבטוח – להניע את חסידי הרפורמציה לאותה פשרה אשר גרמה לבגידה גורלית של הכנסייה הקתולית בזמנה. אך הפעם השטן הסית את המשיחיים הנאמנים לבוא בברית לא עם עובדי האלילים, אלא עם אלה, אשר בעובדם את האל של העולם הזה, הוכיחו את עצמם כעובדי אלילים.

השטן לא יכול עוד להסתיר את ספרי הקודש מהאנשים, עתה הם היו בטווח ההשגה של כל אחד. אך הוא כפה על אלפי המאמינים לסמוך על הנחות רעועות ופירושים שקריים של דבר אדוני, והם עצמם לא עיינו בספרי הקודש כדי לגלות את האמת. השטן עיוות את תוכן הבריתות, ומסורת שגויה, אשר תביא לחורבן של מיליוני נפשות, החלה להכות שורשים. הכנסייה תמכה במסורת הזו והגנה עליה בכל דרך אפשרית במקום להלחם למען האמונה ושמירה אמת ולתמיד לקדושים" (יהודה א':3). כיוון שלא היו מודעים כלל למצבם ולסכנה שעמדה בפניהם, הכנסייה והעולם כולו התקרבו במהירות אל המועד החשוב והצפוי ביותר – התגלותו של בן האדם.

הבשורה של המלאך הראשון

הנבואה הכלולה בבשורתו של המלאך הראשון, הרשומה בפרק י"ד של ספר ההתגלות, נתגשמה בתנועה האדוונטיסטית של השנים 1840-1844. אנשי אמונה ותפילה בארצות הברית ובאירופה התרגשו מאוד מאמתות אשר נגלו לפניהם לאחר היכרות עם נבואות של ספרי הקודש. לאחר שעיינו בדבר אלוהים, הם היו משוכנעים כי קץ הכול קרוב. רוח הקודש המריצה את משרתיה הנאמנים להכריז את ההזהרה לכל אחד ואחד. בכל רחבי העולם הידהדה הבשורה הנצחית: "יראו את האלוהים והבו לו כבוד כי באה עת משפטו" (ההתגלות י"ד:7).

בכל מקום אליו הגיעו המיסיונרים התפשטו הבשורות המשמחות על ביאתו הקרובה של ישוע המשיח. בארצות שונות נמצאו קהילות נפרדות של משיחיים אשר בעקבות העיון בכתבי הקודש בלבד הגיעו לאמונה כי התגלותו של המושיע אינה רחוקה. בכמה מארצות אירופה, בהן החוקים היו כה עריצים עד שחל איסור על הדרשה על ביאתו השנייה של ישוע המשיח, בישרו ילדים קטנים את הבשורה, ורבים שמו את ליבם לאותה אזהרה רצינית.

לוויליאם מילר ולעמיתיו ניתנה משימה לבשר על הופעתו השנייה של ישוע המשיח בארצות הברית, והאור אשר הוצת במלאכתם הפיץ את קרניו עד לארצות רחוקות. אלוהים נתן למלאכו את השליחות לגעת בליבו של האיכר הצנוע, אשר לא האמין קודם לכן בדברי הבריתות, ולהמריצו לחקור את הנבואות. פעמים רבות נתגלו מלאכי אלוהים בפני האיש הנבחר הזה, הובילו את דעתו וגרמו לו להיפתח להבנת הנבואות שנסתרו עד אז מעיניהם של אנשי האלוהים. רוח הקודש הניחה בידו את תחילת שרשרת האמת והדריכה אותו בגילוי חוליה אחר חוליה, עד שהביט בהתפעלות ובהערצה בדבר אלוהים בשלמותו כשרשרת האמת שאין בה דופי. הדבר הקדוש, אשר לפני כן חשב לנטול רוח, נפתח לפניו במלוא הדרו ויופיו. מילר ראה כי פרק אחד של הברית מבאר את משנהו ואם התקשה למצוא את משמעות אחת הפסקאות, הוא מצא הבהרה בפסקה אחרת. הוא התייחס לדבר אלוהים בשמחה ובכבוד רבים, ואף בחרדת קודש.

בחקרו את הנבואות, מילר הבין כי האנושות חיה במועד קץ הימים, אך איש אינו מודע לכך. הוא הסתכל על הכנסיות וראה שהן היו כה מושחתות עד שאהבתן העדינה לישוע התחלפה באהבת הממון, ריצה אחרי הערצת שווא באה במקום תקוותן לקבל כבוד שמימי, ורדיפה אחרי עושרו של העולם הזה העמידה בצל את הרצון להיות עשירי נפש. בכל מקום אליו הביט ראה צביעות, אפלה ומוות. הדבר עורר את נפשו. אלוהים קרא לו לעזוב את משקו, כפי שקרא לאלישע לעזוב את הבקר שלו ושדהו וללכת אחרי אליהו הנביא.

בחיל ורעדה החל מילר לגלות לאנשים את סודות מלכות השמים, בעודו מושך את תשומת ליבם של המקשיבים לו לנבואות המצביעות על ביאתו השנייה של המשיח. העדות המצויה בכתבי הקודש האומרת כי ההופעה תתרחש בשנת 1843, עוררה עניין גדול. אנשים רבים השתכנעו כי המידע לגבי המועדים המנובאים היה תקין ומשוויתרו על גאווותם ודעותיהם הקדומות, קיבלו את האמת בזרועות פתוחות. גם משרתי כנסייה אחדים התכחשו למבטיהם צרי אופק, ויתרו על שכרם ועל כנסיותיהם והתאחדו בהצהרתם על ביאתו של ישוע המשיח.

אולם הם היו מעטים: רוב מבשרי הבשורות הטובות היו עובדים פשוטים. איכרים עזבו את שדותיהם, מכונאים שמו בצד את כלי העבודה שלהם, סוחרים נפרדו מעסקם, אנשי השכלה ויתרו על מעמדם – אך אף על פי כן, מספרם לא הספיק כדי להשלים את העבודה החשובה. המצב של שחיתות וריקבון, אשר בו מצאו את עצמם הכנסייה וכל העולם, הכביד על נפשותיהם של משרתי האל הנאמנים, ומרצונם החופשי הם קיבלו על עצמם קשיים, עוני וסבל – הכול כדי לקרוא לאנושות להתחרט על חטאיה ובכך להיגאל. למרות ההתנגדות הנמרצת מצידו של השטן, המטרה התקרבה ליעדה, ואלפי אנשים נענו לבשורה האדוונטיסטית.

ההתעוררות הדתית הגדולה

בכל מקום נשמע קולה של העדות המזהיר באותה מידה את החוטאים, החילוניים והמאמינים בפני חרון אלוהים הקרב ובא. בדומה ליוחנן המטביל המבשר את בואו של ישוע, המטיפים הניחו גרזן על שורש העץ והמריצו את כולם להביא פרי ראוי לתשובה. פנייתם מלא חרדה ודאגה לאנושות היוותה ניגוד בולט להבטחות של שלום ובטחון שנישמעו בכנסיות. בשורתם קבשה את ליבם של אנשים

עדויות ספרי הקודש, ישירות וברורות ומבורכות על-ידי רוח הקודש, נשאו משקל שכנוע כה רב עד שרק אחדים היו מסוגלים להיתנגד. חסידי הנצרות נפטרו מהרגשת הביטחון המדומה. הם הבחינו בכפירתם בדת ובחוסר האמונה, בחילוניותם, ביהירותם ובאנוכיותם. רבים חיפשו את אלוהים בכניעות ובחרטה. חיבתם שכוונה קודם לכן רק להבלי העולם הזה, כוונה כעת כלפי שמים. רוח הקודש נחה עליהם, והם בלב מרוכך ונכנע הצטרפו לקריאה, "יראו את האלהים והבו לו כבוד כי באה עת משפטו" (ההתגלות י"ד:7).

החוטאים, בעיניים מלאות דמעות, שאלו, "מה עלינו לעשות למען נוכל להיגאל?" הם אשר ניהלו חיים לא מוסריים ביקשו באותו רגע לחזור בתשובה. כל אלה אשר מצאו שלוה בישוע המשיח השתוקקו כי גם אחרים יקבלו את אותן ברכות. ליבותיהם של ההורים פנו אל ילדיהם, ליבותיהם של הילדים – להוריהם. נשבר המחסום של גאווה ויהירות. אנשים התוודו בכנות על מעשיהם, וכל אחד השקיע רבות כדי לקרב את קרוביו ויקיריו לגאולה.

בכל מקום היו אנשים אשר פנו לאלוהים בתפילות חמות למען ישועת היקרים לבני הבית. אנשים נשארו ערים במשך הלילה והתפללו כי רצו להיות בטוחים שאלוהים סלח חטאיהם או על המרה של קרוביהם או שכניהם. האמונה הכנה והלוהטת הזו השיגה את מטרתה. אילו היו אנשי אלוהים של היום ממשיכים לפנות בהפצרה לאלוהים ולעלות את בקשות העקשות שלהם אל כס החסד – עד כמה עשיר יותר היה הניסיון הרוחני שלהם. אך כמה מעטים הם אלה אשר מתפללים בכנות ומתחרטים על חטאיהם! חדלה בנו האמונה החיה, ודבר זה עוצר אותנו מקבלת חסדו של מושיענו הנדיב והרחום.

אנשים ממעמדות שונים התכנסו לפגישות של התנועה האדוונטיסטית. עשירים ועניים, רמי-מעלה ותושבים פשוטים – כולם התעורר רצון לשמוע את התורה המלמדת על הופעתו השנייה של ישוע. אלוהים שמר על ריסון רוח ההתנגדות בה בעת שמשרתיו הסבירו את עקרונות אמונתם. לפעמים אלו היו אנשים חלשים, אך רוח הקודש הפכה את האמת בפיהם לחזקה. בכינוסים אלה הורגשה תמיד נוכחותם של מלאכי אלוהים, ויום אחר יום הצטרפו חסידים חדשים לזרם המאמינים. המונים רבים האזינו בנשימה עצורה לדברים כבדי המשקל. נדמה היה כי שמים וארץ שואפים זה לקראת זה. כוח האל התגלה באנשים מכל הגילאים – בצעירים, בבוגרים ובאנשים בגילאי העמידה. הם חזרו לבתיהם עם רוממות אלוהים בפיהם, וקולותיהם המשמחים זימרו בחלל הלילה הדומם. אין אדם אחד שנכח בכינוס שיכול היה לשכוח את אוירת התעניינות הרבה והתרוממות הרוחנית אשר שלטה במקום.

ההתנגדות

הכרזה על התאריך המדויק של בואו של ישוע המשיח עוררה התנגדות חריפה בקרב כל שכבות העם, החל משרתי אלוהים בהכנסייה עד לחוטא המועד ביותר. "עת בוא היום ההוא והשעה ההיא אין איש יודע אותה" – מילים אלה אמרו משרתי אלוהים הצבועים ולגלגנים חצופים. הם אטמו את אוזניהם משמוע את הפרשנות הברורה וההרמונית שנתנו המאמינים לכתבים, אשר הצביעו על תום המועדים המנובאים ועל הסימנים שהמשיח עצמו הצביע עליהם כעל האותות לבואו הקרוב.

רבים אשר הצהירו על אהבתם למושיע הכריזו כי אינם מתנגדים לבשורה על הופעתו, אבל סירבו לקבל את הרעיון של תאריך ידוע וקבוע לכך. אלוהים רואה הכול ידע את ליבותיהם. לאמתו של דבר, הם לא רצו לשמוע על ביאתו של ישוע המשיח, שעמו יגיע גם יום הדין הגדול. כיוון שלא היו משרתים נאמנים של האל, הם ידעו כי מעשיהם לא יעמדו במשפטו של רואה-כל וחרדו מהפגישה עמו. כמו היהודים בעת בואו הראשון של ישוע, האנשים האלה לא היו מוכנים לקבל את פניו. השטן ומשרתיו צהלו ולעגו בפניהם של ישוע המשיח ומלאכיו, באמרם כי אהבתם של ילדי האלוהים כלפיו הייתה כה מעטה עד שהם לא רצו בחזרתו.

שומרים בוגדניים עיכבו את התקדמותה של המטרה האלוהית. כאשר התעורר העם והחל לבקש להראות לו את הדרך לגאולה, עמדו מנהיגי השקר האלה בינו לבין האמת וניסו לשכך את חרדותיהם של אנשים באמצעות פרשנות מעוותת

של דבר אלוהים. השטן עצמו ומשרתים נטולי אמונה התאחדו וקראו יחד "שלום, שלום" בעת אשר אלוהים לא אמר דבר על שלום. בדומה לפרושים בזמנו של ישוע, רבים סירבו לקבל את מלכות השמים ואף מנעו אפשרות זו מאחרים. דמם של נפשות אלו ידרשו מידיהם.

כאשר הגיעה בשורת האמת, הראשונים שקיבלו היו אנשים שפלי רוח ומשיחיים נאמנים. אלה אשר למדו את הבריתות בכוחות עצמם לא יכלו אלא לראות את חוסר-ההתאמה בין הנבואות הרשומות בספרי הקודש לבין הפירושים שהיו מקובלים בכנסייה. כאשר לא עמדו תחת השפעתם של משרתי הכנסייה המעוותים את האמת, אלא הסתמכו על חקירה עצמאית של הדברים הקדושים, כל שנדרש מהם בכדי להודות בסמכותה הקדושה של התורה האדוונטיסטית היה לערוך הקבלה בינה לבין כתבי הקודש.

משיחיים רבים נרדפו על-ידי עמיתיהם דלא האמינו בבשורה. כמה מהם, על מנת לשמור על מקומם בקרב הכנסייה, העדיפו להחריש ולא להצהיר על אמונתם, אולם האחרים חשו כי נאמנותם לאלוהים אסרה עליהם להסתיר את האמת אשר הפקיד האל בידיהם. על מאמינים רבים הוטל חרם הכנסייה רק כיוון שהצהירו על אמונתם בהופעתו של ישוע המשיח. הם, אשר סבלו רדיפות, מצאו נחמה בדברי הנביא, "אחיכם שנאיכם מנדיכם למען שמי יכבד יהוה ונראה בשמחתכם והם יבשו" (ישעיה ס"ו:5).

המלאכים צפו במלאכה שנעשתה בהתעניינות רבה וחיכו לראות את תוצאתה. כאשר הכנסיות כגוף אחד התכחשו לקבלת הבשורה המזהירה, המלאכים הסבו את פניהם העצובות מהן. אולם עדיין נותרו אנשים אשר לא הזדמן להם לבטא את יחסם אל האמת האדוונטיסטית. הם רומזו על-ידי בני זוגם או בנות זוגם, על-ידי הוריהם או ילדיהם, ובכך הגיעו למסקנה כי אפילו האזנה לדברים שלימדו האדוונטיסטים היא חטא נורא. צווה על מלאכי אלוהים להשגיח על הנפשות האלו, כיוון שיגיע גם זמן לקבל את האור הנשלח מכס אלוהים.

מתכוננים לקבל את פני האדון

המאמינים אשר קיבלו את הבשורה ציפו לבואו של ישוע בקוצר רוח ובכמיהה שלא ניתן להעלותה על דל השפתיים. עת הפגישה עמו קרבה, ואנשים חיכו לה באווירת חג שלווה ובהתחברות עם אלוהים. כל מעשיהם היו ערובה לשלווה שהיו עתידים למצוא בעתיד הבהיר. כל אחד אשר קיווה וייחל באמונה, לא ישכח את שעות הציפייה היקרות. כאשר נותרו רק שבועות ספורים למועד האטו חיי העולם הזה, והמאמינים פנו בכל ליבם להקפדה על כל מחשבה וכל רגש, כאילו נמצאו הם עצמם על ערש-דווי ורק כמה שעות עמדו בינם לבין שלווה הנצח. אף אחד מהם לא הכין לעצמו בגדים מיוחדים לעלייה לשמים, אולם הכול היו מודעים לצורך להיות מטהרים מבפנים בכדי לפגוש את המושיע. נפשותיהם המכופרות בדמו של ישוע משיח היו להם לבגד לבן וטהור.

אלוהים החליט לנסות את ילדיו. ידו כיסתה על הטעות שעשו האנשים בחישוב המועד המנובא. אלה שציפו להופעתו של המשיח לא הבחינו בטעות הזו, וכך גם המלומדים מיריביהם האומרים כי, "חישובכם של המועד המנובא הוא נכון. האירוע הגדול עתיד לקרות בקרוב, אך הוא אינו זה אשר מילר מנבא עליו. אין זהו בואו השני של ישוע המשיח, אלא המרה של כל העולם".

המועד אשר אליו קיוו כל-כך חלף עבר, אך ישוע המשיח לא הופיע על מנת לגאול את עמו. אלה אשר ציפו בלב מלא אהבה ואמונה למושיעם, התאכזבו מרה. אך האדון השלים את מטרותיו: הוא הצליח לבחון את ליבותיהם של אלה אשר נשבעו כי הם מצפים לביאתו. לא רבים מהם פעלו מתוך מניע גבוה יותר מאשר פחד. הצהרתם על האמונה לא השפיעה כלל על עולמם הפנימי או על אורח חייהם. כעבור זמן הם הכריזו כי אינם מאוכזבים, וזאת כיוון שהם מעולם לא האמינו בכנות בחזרתו של ישוע. הם היו הראשונים ללעוג לצערם של ילדי האלוהים הנאמנים.

ישוע וצבאו השמימי הביטו באהבה ובאהדה בילדי אדוני שעמדו בניסיון והמשיכו להראות נאמנות למרות אכזבתם. אילו היה ביכולתנו להסיט הצידה את הווילון המפריד בין העולם הנראה לעין לזה הבלתי-נראה, היינו רואים את מלאכי אלוהים סביב נשמות משרתי האדון הנאמנים, מגנים עליהם מפני חצי השטן.

הבשורה של המלאך השני

הכנסיות אשר סירבו לקבל את הבשורה של המלאך הראשון דחו במעשה זה את האור שמוצא להם מן השמים. אלוהים בחסדו שלח להן את הבשורה הזו למען העיר אותן ולהראות להן את מצבן האמיתי - אובדן רוחניות וסטייה מאמונה. בכך הוא רצה שילדי יתחילו להכין את עצמם לפגישה עמו.

הבשורה הראשונה ניתנה על-ידי אלוהים בכדי להפריד את הכנסייה המשיחית מההשפעה המושחתת של העולם החילוני. אולם לרוב העם, אף מקרב הנוצרים, היו הכבלים הקושרים אותם לאדמה חזקים יותר משאיפותיהם השמימה. הם בחרו בחוכמת האנושות והסתמכו עליה במקום לראות את האמת בבשורה אשר בוחנת את הלב.

אלוהים מעניק לאנשים את אורו בתקווה שישמרו אותו בליבם וילכו אחריו, ולא ידחו אותו בבוז. האור השמימי הופך לחושך עבור המזלזלים בו. מאותו רגע שבו חדלה רוח הקודש לטבוע את חותם האמת בלבבות, כל הקשבה לדברי הקודש היא לשווא וכל דרשה היא חסרת תועלת.

כאשר התכחשו כנסיות להשגחה האלוהית וזלזלו בבשורה המצהירה על הופעתו של המושיע, הפנה אלוהים את פניו מהן. המלאך השני בא אחרי המלאך הראשון בהכרזו, "נפלה נפלה בבל העיר הגדולה כי השקתה כל הגוים מיין חמת תזנתה" (ההתגלות י"ד:8). האדוונטיסטים הנאמנים ראו בבשורה הזו הכרזה על הנפילה המוסרית של הכנסיות כתוצאה מהתכחשותן לבשורה הראשונה. הבשורה השנייה, "נפלה נפלה בבל", הושמעה בקיץ של שנת 1844, והדבר הביא לפרישה של כ-50 אלף מאמינים מכנסיותיהם.

המצהירים על נכונותה של הבשורה הראשונה לא ציפו שדבריהם יגרמו לפילוג הכנסיות או להיווצרות של ארגונים דתיים חדשים ולא רצו בכך. "בכל מה שעשיתי", אמר מילר, "לא היה בי רצון להקים ארגון דתי נוסף לארגונים הקיימים או לרומם אחד מהם על חשבון השני. רציתי שעבודתי תועיל לכולם. בחושבי כי כל הנוצרים ישמחו לשמוע על ביאתו הקרובה של ישוע המשיח, וכי אלה אשר אינם תומכים בדעתי לא יפסיקו לאהוב את אלה אשר קיבלו את הבשורה, לא יכלתי לעלות על הדעת שאי-פעם יהיה צורך בהקמת כנסייה נפרדת. כל מטרתי הייתה להפנות את

הנפשות לאלוהים, להודיע לאנשים על שעת הדין הבאה ולהמריץ את רעיי לטהר את ליבותיהם טרם פגישתם עם האדון. רובם של המומרים בעקבות עבודתי הצטרפו לכנסיות הקיימות עד כה. כשבאו אליי אנשים השואלים לגבי השירות שלהם, בכל עת אמרתי להם שילכו למקום שבו ירגישו בבית. לעולם בעצתי לא הפלתי כנסייה אחת לטובה על פני כנסיות אחרות".

במשך זמן מה עודדו הכנסיות את מלאכתו של מילר. אך מרגע שהפנו את גבן לאדוונטיזם, הן עשו כל מאמץ על מנת לדכא כל עניין בתנועה. כל אלה אשר השתייכו לזרם החדש מצאו את עצמם עתה במצב קשה מאוד. הם אהבו את כנסיותיהם ושנאו לחשוב על פרידה מהן, אך כאשר נתקלו בלעג וברתיעה מצידה של הקהילה, כאשר נלקחה מהם הזכות לשוחח על תקוותם ולנכוח בכינוסים שבהם נדרש על חזרתו של המושיע, רבים התעוררו והשליכו את העול המוטל עליהם.

בראות האדוונטיסטים כי הכנסיות דחו את עדות דבר אלוהים, לא יכלו עוד להתייחס אליהן כאל נציגות של ישוע המשיח, "עמוד האמת ומכונה". וכאשר הושמעה הבשורה "נפלה נפלה בבל", הם התחזקו בהחלטתם להתנתק מהקשר הקודם שלהם.

מאותו היום שבו דחו הכנסיות את בשורתו של המלאך הראשון, החלו להתרחש בהן שינויים מעצבים. משהתכחשו לאמת, הן המשיכו לתמוך בתעותיהן ולטפחם. אהבתם לאלוהים ואמונתם בדברו התקררו. הכנסיות צערו את רוח הקודש והיא במידה רבה הוסרה מהן.

תקופת ההתמהמהות

כאשר חלפה שנת 1843 ולא הביאה עמה את בואו של ישוע המשיח, המאמינים אשר ציפו בתקווה כה גדולה להופעתו, היו אחוזי ספק ומבוכה. אולם, למרות אכזבתם, רבים המשיכו בחקירת כתבי הקודש, בעודם בודקים מחדש את העדויות של אמונתם ומעיינים שוב בנבואות כדי להגיע להבנה עמוקה יותר. העדות הניתנת בכתבי הקודש תמכה בעמדתם ונראתה ברורה וחד-משמעית. האותות הצביעו על ביאתו של המושיע אשר ללא ספק תתרחש בקרוב. ואף על פי שבאותו זמן לא יכלו המאמינים לתת הסבר לאכזבתם, הם ידעו כי אלוהים לא עזבם בניסיונם הקשה.

אמונתם התחזקה הודות לעדויות המשכנעות המצויות בכתבי הקודש אשר הצביעו ישירות על תקופת התמהמהות. עוד בשנת 1842 צ'רלס פיטץ', מובל על-ידי רוח הקודש, תכנן תרשים של הנבואות אשר האדוונטיסטים העריכו כמימוש הציווי הניתן דרך הנביא חבקוק, "כתוב חזון ובאר על הלחות". אולם אף אחד לא שם לב כי באותה נבואה מדובר גם על תקופת התמהמהות. לאחר האכזבה הגדולה התבהרה המשמעות הכלולה בדברי הנביא, כי אמר, "כתב חזון ובאר על

הלחות--למען ירוץ קורא בו: כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב אם יתמהמה חכה לו--כי בא יבא לא יאחר" (חבקוק ב': 3,2).

כל המצפים להופעתו השנייה של ישוע התמלאו חדווה כי ראו שזה אשר יודע קץ עוד בתחילת הדברים, מעבר למאות שנים, צפה מראש את אכזבתם ושלח להם מילות עידוד ותקווה. אלמלא הפסוקים האלה של כתבי הקודש המראים לילדי אלוהים כי היו על הדרך הנכונה, ייתכן שאמונתם לא הייתה שורדת בשעת הניסיון הזו.

המשל על עשר עלמות הכתוב בפרק כ"ה בספר הבשורה על-פי מתי, מדגים גם הוא את ניסיונה של התנועה האדוונטיסטית בעזרת סיפור על אירועי חתונה מזרחית, "אז תדמה מלכות השמים לעשר עלמות אשר לקחו את נרותיהן ותצאנה לקראת החתן: חמש מהן היו חכמות וחמש כסילות:.... וכאשר בשש החתן לבוא ותנמנה כלן ותרדמנה".

התנועה הנפוצה אשר נולדה בעקבות הבשורה הראשונה מיוצגת במשל על-ידי עשר עלמות, לעומת זאת, החתן המתעכב מסמל את הימים שעברו בציפייה, באכזבה ובהתמהמהות. בתום המועד המובטח היו המאמינים האמיתיים עדיין בטוחים כי קץ כל הדברים לא היה רחוק; אך תוך זמן קצר נהיה ברור שהם החלו לאבד את התלהבותם ואת התמסרותם הקודמות, וכי נפלו למצב המיוצג במשל על-ידי העלמות שנרדמו בעודן מחכות לחתן המתמהמה.

באותה תקופה החלה להופיע פנאטיות. כמה מהמאמינים שטענו כי הם תומכים בבשורה בקנאות, דחו את העיקרון הבסיסי אשר בעליונות של דבר אלוהים ובעודם מכריזים כי רוח הקודש מנחה אותם, החלו לפעול על דעת עצמם, נכנעים לתחושותיהם ולדמיונם. נמצאו גם כאלה שמתוך קנאותם העיוורת ציינו לגנאי כל אדם אשר לא תמך במעשיהם. פעילותם לא זכתה לאהדה בקרב הכנסייה האדוונטיסטית, אך ליבתה עוד יותר את להבת ההתנגדות לאמת.

ההטפה של הבשורה הראשונה בשנת 1843 ושל "קריאה של חצות הלילה" בשנת 1844 ריסנה את הכוחות הקיצוניים ואת סכנת המחלוקת. אנשים אשר התאחדו בתנועה הזו מצאו שלווה נפש וליבם נמלא אהבה לזולת ולישוע המשיח, אשר אותו קיוו לפגוש בקרוב. אמונה אחת ותקווה אחת רוממו אותם מעל כל השפעה של העולם הזה והגנו עליהם מפני התקפות של השטן.

קריאת חצות הלילה

"וכאשר בשש החתן לבוא ותנמנה כלן ותרדמנה: ויהי בחצות הלילה ותהי צוחה הנה החתן צאינה לקראתו: אז התעוררו כל העלמות ההן ותיטבנה את נרותיהן" (מתי כ"ה: 5-7).

בקיץ של שנת 1844 מצאו אדוונטיסטים טעות בחישובם הקודם של המועדים המנובאים וקבעו את התאריך המתוקן. אלפיים ושלוש מאות הימים אשר אומר עליהם דניאל (ח': 14), ואשר על-פי ההערכות היו אמורים להיגמר בביאתו של ישוע המשיח באביב של שנת 1844, התארכו עתה עד לסתיו של אותה השנה, ושוב פנו המאמינים בציפיותיהם חסרות הסבלנות למועד ההוא. ההצהרה על המועד החדש היוותה צעד נוסף בהתגשמותו של המשל על עשר העלמות, והנה הכול ראו כי לדימוי שבו היה קשר ישיר לניסיונם של האדוונטיסטים המצפים לבואו של אדונם.

במשל הושמעה הצעקה בחצות הלילה – במציאות הייתה שעת החצות הקיץ שבין אביב של שנת 1844, כאשר הוכרז על תום 2,300 ימים, לבין הסתיו של שנת 1844, אשר לפי החישובים המאוחרים יותר נחשב למועד התום האמיתי. באותו קיץ קראו אנשים, בחזרם על המילים הרשומות בספר הקודש: "הנה החתן צאינה לקראתו".

כמו גל גואה נשפך זרם האדוונטיזם על פני הארץ והביא עמו את הבשורה לכל עיר ולכל יישוב, בהגיעו עד לקצוות הרחוקים ביותר, עד אשר כל אנשי אלוהים התעוררו. הפנאטיות לא הצליחה לעמוד בפני הכוח כה אדיר ונמסה כמו צינה של בוקר תחת קרני השמש הזורחת. שוב התייצבו המאמינים בדעתם, ותקווה נתמכת באומץ לב הפיחה רוח חיים בליבותיהם.

עבודתם לא הייתה כרוכה בקיצוניות אשר תמיד מתלווה לפעילות אנושית שאינה הולכת בהתאם לדבר ורוח אלוהים. האווירה דמתה לאותם זמנים של שפלות רוח וחזרה בתשובה של בני ישראל כשהקשיבו לדברי התוכחה של נביאיהם. מלאכתם נשאה אותות אשר בכל זמן ועת הראו את הנוכחות האלוהית בה. אף אחד לא התמכר לשמחה נלהבת – שמחתם הייתה צנועה, פונה לתוך הלב וגורמת להתוודות על חטאים ולהשמטת הדברים החולפים. מלאי רצון להכין את עצמם לפגישה עם אלוהים, הם לא חדלו לערוך תפילות והקדישו את כל עצמם לאל.

הבשורה על ביאתו של החתן, ישוע המשיח, לא נזקקה להוכחה כיוון שהייתה מבוססת על עדות חד-משמעית המצויה בדברי הקדוש. העדות הזאת הייתה בעלת כוח בלתי-רגיל, אשר השפיע עמוקות על הנפש ולא הותיר מקום לפקפוק או

לשאלה. בעת כניסתו החגיגית של ישוע לירושלים, בני העם הבאים מכל קצות הארץ לחוג את החג נהרו להר הזיתים ומשהצטרפו לקהל המתלווה לישוע והתמלאו השראה, הגבירו את הקול הקורא "ברוך הבא בשם יהוה" (מתי כ"א:9). בדומה להם נהרו לפגישות של אדוונטיסטים גם אנשים לא מאמינים: אחד היה מגיע מתוך סקרנות, אחר מתוך רצון להעביר זמן – אך כל המגיע היה נחשף לכוח שבבשורה "הנה החתן".

באותה עת הביאה האמונה תשובה לתפילותיהם של האנשים אשר לא נשארו ללא גמול אלוהי. כמו שיטפונות גשם על אדמה מדברית ירדה רוח הקודש על נפשותיהם הצמאות של מחפשי האמת. אנשים אשר קיוו בעתיד הקרוב לעמוד פנים אל פנים מול מושיעם, חשו בשמחה בלתי-ניתנת לתיאור. השפעתה המשככת והכובשת של רוח הקודש ריככה את הלבבות, ותהילת אלוהים, בדומה לגאות הגלים, נשפכה על הנאמנים.

אלה אשר קיבלו את הבשורה, מלאים ביראת כבוד, התקרבו אל מועד הפגישה עם האדון. הם הרגישו כי זו התחייבותם כל בוקר לקבל הוכחה על כך שאלוהים קיבל אותם. לבבותיהם התאחדו, ויחד הם התפללו תפילות רבות על רעייהם. לעתים קרובות הם נפגשו במקומות מבודדים כדי לתקשר עם אלוהים, ובשדות ובחורשות הושמעו תפילות למען הזולת. הם היו זקוקים להבטחה שמושיע מברך את מעשיהם הרבה יותר משנזקקו ללחם חוק, ואם מדבר מה ערפל את נפשותיהם, הם לא נסוגו עד שקיבלו חזרה את השלווה בלבבות. כיוון שהיו עדים לגדולת חסדו הסולח, הם השתוקקו לראות את אדונם אשר כה אהבהו.

מאוכזבים אך לא נטושים

ושוב היו המאמינים עתידים להתאכזב. המועד שעליו הוטלו כל הציפיות עבר, אך המושיע לא הגיע. הם ציפו וייחלו לביאתו ועתה חשו באותה ההרגשה שבה חשה מרים כאשר באה לקברו של ישוע ולא מצאה אותו שם, וקראה, בוכייה, "נשאו מזה את אדני ולא ידעתי איפה הניחהו" (יוחנן כ':13).

תחושה של יראת כבוד וחרדה שהבשורה אכן אמיתית רסנו לזמן מה את כוחותיו של העולם הלא-מאמין. המועד המובטח חלף, אך האווירה הזו לא נמוגה בבת-אחת. אלה אשר לא האמינו לא העזו לצהול בגלוי ולהשפיל בכך את המאוכזבים, אך לאחר שלא נראה לעיניהם שום אות חרון אלוהים, הם התאוששו מפחדם והמשיכו בלעגם ובנזיפותיהם. המונים, שזה לא כבר הכריזו על אמונתם בביאתו הקרובה של ישוע המשיח, התכחשו לאמונתם. מנגד, גאוותם של אלו שהיו מלאי בטחון עצמי הייתה כה פגועה עד שהם ביקשו להיפרד מהעולם הזה. כמו יונה, גם הם האשימו את אלוהים והעדיפו מוות על פני החיים. היו גם כאלה שאמונתם התבססה על דעת אחרים ולא על דבר האל, והם מיהרו לשנות שוב את נקודת מבטם. הלעגנים גייסו לשורותיהם את החלשים ואת השפלים, ויחד הם הכריזו על כך שעבר הזמן לצפות ולחרוד. האדון לא הופיע, והעולם יישאר אותו עולם אשר היה במשך אלפי שנים.

המאמינים הכנים והרציניים הקריבו הכול למען ישוע המשיח והרגישו בנוכחותו כפי שלא הרגישו אף פעם. הם האמינו כי נתנו לעולם את האזהרה האחרונה וקיוו לממש כבר את פגישתם עם מורם השמימי ועם המלאכים וכך לפרוש ולהתרחק מקרבתם של המוני אלה שדחו את האמת. בכל ליבם הם התפללו, "בא נא האדון ישוע, בא מהר". אך אדון לא הגיע, ועתה היה עליהם לחזור ולשאת את עולם של חיי היום יום ולסבול לגלוג, בוז והשפלה מהעולם – אכן היה זה מבחן איום לסבלנותם ולאמונתם.

אולם האכזבה הזאת לא הייתה כה גדולה כמו צערם של תלמידי ישוע המשיח בעת ביאתו הראשונה. כאשר נכנס מורם בחגיגות בשערי ירושלים, חסידיו היו מלאי אמונה כי הוא יעלה על כסא דוד ויגאל את ישראל מהרודנים ששלטו בה. הם שמרו בליבם את תקוותיהם הגדולות ואת ציפיותיהם השמחות והתחרו על הרשות להראות כבוד למלכם. רבים כיסו את הדרך בה הוא הלך בבגדיהם או בעלי תמר. בשמחתם הנלהבת הם התאחדו בשבחים לאדון, "הושע נא לבן דוד".

הפרושים המודאגים מהתפרצות ההתלהבות הזאת, דרשו מישוע לנזוף בחסידיו, אך הוא השיב, "אם יחשו אלה תזעקנה האבנים" (לוקס י"ט:40). הנבואה הייתה אמורה להתגשם. התלמידים היו משלימים את מטרת אלוהים, אך אכזבה מרה ציפתה להם. כעבור ימים אחדים הם היו עדים למותו האיום של המושיע ולאחר מכן הניחו אותו בקבר. כל ציפיותיהם, עד האחרונה שבהם, עלו בתוהו, וכל תקוותיהם מתו יחד עם ישוע. רק לאחר שעזב ישוע בניצחון את מקום קבורתו, נגלתה לעיניהם משמעות הנבואה האומרת: "צריך היה אשר יענה המשיח ויקום מן המתים" (מעשי השליחים י"ז:3). בדומה לכך התגשמה הנבואה בבשורות המלאכים, הראשונה והשנייה. שתי הבשורות הוכרזו בזמן הראוי והשלימו את הייעוד הניתן להן על-ידי אלוהים.

העולם צפה במתרחש וטען כי אם חלף המועד והמשיח לא הגיע, על התנועה האדוונטיסטית להודות בכישלונה. עודם רבים נכשלים, אינם מצליחים לעמוד בפני הפיתוי ומתכחשים לאמונתם, אחרים נותרו איתנים בשמירתם על אמונתם. הם לא מצאו טעות אחת בחישוב של מועדי הנבואה. אף המוכשרים ביותר מבין יריביהם לא הצליחו לערער את עמדתם. אכן, האירוע המצופה כל-כך לא התרחש, אולם גם העובדה הזאת לא החלישה את אמונתם החזקה בדברי אלוהים.

אלוהים לא נטש את ילדיו. רוחו המשיכה לשרות על אלה שלא פעלו בפזיזות ולא דחו את האור שהוענק לזרם האדוונטיסטי. השליח פאולוס, בחזונו לעתיד, כתב להם מילות עידוד ואזהרה אשר אמונתם עברה מבחן קשה בשעת המשבר, "לכן אל תשליכו את בטחונכם כי יש לו שכר רב: כי צריכים אתם לסבלנות למען תעשו רצון אלהים ונשאתם את ההבטחה: כי עוד מעט רגע והבא יבא לא יאחר: הצדיק באמונתו יחיה ואם יסג אחר לא רצתה נפשי בו: אמנם אנחנו איננו מן הנסוגים אחר לאבדם כי אם מן המאמינים להצלת הנפש" (העבריים י"ז-39).

היה על ילדי אלוהים להיאחזו בדרך היחידה הנכונה – לשמור בליבם את האור אשר קיבלו מאלוהים, לשמור את
הבטחותיו ובסבלנות להמשיך לחקור את כתבי הקודש כדי לגלות קרן אור נוספת.

קודש

הבסיס ועמוד השדרה של האמונה האדוונטיסטית הוא הפסוק התנכי הבא, "עד ערב בקר אלפים ושלוש מאות ונצדק קדש" (דניאל ח':14). המילים האלה היו מוכרות לכל אדם שהאמין בביאתו הקרובה של האדון. יום אחר יום, אלפי פיות אמרו בעליזות את הנבואה הזאת כמו סמל של אמונתם. המאמינים ידעו כי ציפיותיהם הבהירות ותקוותיהם השמורות בלב היו תלויות בדבר הכלול בנבואה. הימים, שעליהם מדברת הנבואה היו אמורים להסתיים בסתיו של שנת 1844. באותם הימים הצטרפו אדוונטיסטים לדעת העולם הנוצרי כולו וטענו כי הארץ או חלקה, הייתה קודש הקודשים, וטהרתו תתבצע באמצעות ירידת אש על פני האדמה ביום הגדול האחרון. הטהרה, על פי דעתם, הייתה אמורה להתחולל במועד ביאתו השנייה של המשיח, ומזאת הסיקו כי הוא יחזור לארץ בשנת 1844.

הזמן שנקבע הגיע, אך האדון לא בא. המאמינים היו בטוחים שדבר אלוהים אינו יכול להיות שגוי, ולכן עליהם לחפש את השגיאה בפענוחם, אולם היכן? רבים מיהרו לפתור בפזיזות את הבעיה בטענה שבסתיו 1844 לא חלפו 2,300 ימים. העמדה הזו לא נתמכה בדבר פרט לעובדה שישוע המשיח לא הופיע במועד המצופה. הם אמרו כי אילו הסתיימו הימים במועד זה, ישוע המשיח היה מגיע ומטהר באש את הקודש אשר על פני הארץ; ומאחר שלא בא, הימים המנובאים ממשיכים.

למרות העובדה שרוב האדוונטיסטים שללו את נכונותם של מועדי הנבואה, ובכך שללו את אמתיות התנועה עצמה המבוססת על עיקרון חישוב המועד הנכון, חלק מחבריה לא רצו להתנכר לאמונתם ולניסיונם אשר נתמכו בבריתות ובעדותה של רוח הקודש. הם האמינו כי בפירושם של ספרי הקודש הם נעזרו באמצעים תקינים, וכי עתה הם חייבים להחזיק באמתות אשר חשפו ובמחקר התנ"ך להמשיך באותה דרך. בתפילה חמה הם חזרו שוב ושוב על המחקר ובחנו את מסקנתם כדי למצוא את הטעות. היות שלא הבחינו בשום ליקוי בחישוב של המועד, הם ריכזו את כל תשומת ליבם לבדיקה מקרוב על הנושא של הקודש.

קודש הארצי והשמימי

בעודם חוקרים את שאלת הקודש, המאמינים למדו כי המשכן, הבנוי על פי התבנית אשר הראה אלוהים למשה בהר "מִשְׁכַּן הָאֱלֹהִים, פֶּאֶשֶׁר מִקְרִיבִים מִנְחֹת וְזִבְחִים" סיני, והוא

כי שני מרכיביו הקדושים הם "דמיוני הדברים שבשמים" וכי ישוע המשיח, כוהננו הגדול, "הוא משרת הקדש והמשכן האמתי אשר כוננו אדני ולא אדם"; "כי המשיח לא בא אל הקדש הנעשה בידיים שהוא רק דמות האמתי כי אם בא אל עצם השמים לראות עתה בעדנו את פני האלהים" (העבריים ט':23; ח':2; ט':24).

הקודש השמימי, בו משרת המשיח למעננו, הוא המקור האדיר אשר ממנו עשה משה את ההעתק הארצי. בדומה לקודש הארצי, שמצויות בו שתי מחיצות – קודש וקודש הקדושים – גם לקודש השמימי יש אותם חלקים. יתר על כן, ארון קודש, שבו נשמר חוק אלוהים, מזבח הקטורת ודברים אחרים שמשמשים בהם בעבודת אלוהים על פני הארץ, אינם אלא "דמיוני הדברים שבשמים". לשליח יוחנן ניתנה רשות להיכנס בחזונו לתוך חדר שמימי ובהימצאו בו הוא ראה "שבעה לפידי אש בערים" ו"מחתת זהב", וכאשר "נפתח היכל יהוה בשמים", הביט יוחנן אף ב"ארון בריתו בהיכל" (ההתגלות ד':5; ח':3; י"א:19).

הנאמנים אשר המשיכו לבקש אחר האמת, מצאו לבסוף עדות שאין עליה עוררין להימצאותו של קודש בשמים. משה הקים את המקדש הארצי לפי התבנית שניתנה לו. פאולוס, באיגרתו אל העבריים, תומך בעובדה הזאת שהקודש על פני האדמה הוא רק העתק של הקודש במלכות השמימית (ראה העבריים ח':2,5), וגם יוחנן מעיד כי ראה אותו בשמים.

בתום 2,300 ימים, בשנת 1844, המקדש כבר מזמן לא היה קיים על פני הארץ. לכן קרוב לוודאי שהנבואה "עד ערב בקר אלפים ושלוש מאות ונצדק קדש" (דניאל ח':14) מדברת על הקודש השמימי. אך כיצד אפשר לטהר את הקודש השמימי? לומדי דברי אלוהים ניגשו שוב לחיפושיהם בספרי הקודש וגילו כי טהרת הקודש, היות שהיא נעשית בעזרת הדם, אינה שווה להסרת טומאה גופנית, ובשל כך היא כרוכה בהסרת החטא. הנה דבריו של השליח פאולוס, "לכן דמיוני הדברים שבשמים צריכים להטהר באלה [בדם הבהמות] והדברים שבשמים בעצמם צריכים להטהר בזבחים טובים מאלה [אף בדמו היקר של ישוע המשיח עצמו, הערת המחברת]" (העבריים ט':23).

על מנת להשיג את משמעותה של טהרת הקודש עליה מדברת הנבואה, היה על המאמינים להבין את מנגנון השירות בקודש השמימי. לשם כך, צריך היה ללמוד על השירות על פני האדמה המשמש דימוי לשירות השמימי, כי אומר השליח פאולוס שהכוהנים הגדולים המופקדים לשרת בקודש "מכהנים לדמות וצל הדברים שבשמים" (העבריים ח':5).

טהרת הקודש

בדומה לפולחן הקדמון של ההעברה, באופן סמלי, של חטאי העם בדמו של קורבן-חטא בקודש הארצי, חטאינו, באופן מעשי, עוברים בדמו של ישוע לקודש השמימי. באותה מידה שהטיהור הטיפוסי של המקדש הארצי מתבצע דרך הסרת החטאים המטמאים אותו, כך גם טהרת הקודש השמימי הממשית מתקיימת בהסרה או במחיקה, של החטאים הרשומים למעלה. לשם כך, כדי להחליט מי, בחרטה על חטאו ובאמונה בישוע המשיח, ראוי לגאולה, ניתן לעיין בספרי הרישום אשר בשמים. את העבודה הזו מבצע בית-משפט חוקר, והיא צריכה להיות גמורה קודם לביאתו של ישוע, אשר יגיע להביא ישועה לעמו. ובבוא העת ההיא, יביא את שכרו עמו ו"ישלם לכל איש כמעשהו" (ההתגלות כ"ב:12).

כך אלה אשר לא זנחו את האור המוביל שמצאו בדברי הנבואה, הסיקו כי כאשר חלפו 2,300 ימים והגיע המועד בשנת 1844, ישוע המשיח אכן בא, אך הוא לא בא ארצה, אלא נכנס לקודש הקודשים של השמים – בו נמצא כס אלוהים – כדי להשלים את עבודת הכפרה המכינה את הופעתו השנייה.

הבשורה של המלאך השלישי

כאשר נכנס ישוע לקודש הקודשים של המקדש השמימי על מנת להשלים את הכפרה, הוא הפקיד את משרתיו להטיף בכל הארץ את בשורת החדש האחרונה. זוהי האזהרה של המלאך השלישי בפרק 14 בספר ההתגלות. מיד לאחר דברי המלאך נגלה לנביא בן האדם, והוא בא בתהילה לקצור את קציר הארץ.

כמנובא בכתבי הקודש, שירותו של ישוע המשיח בקודש הקודשים התחיל בתום מניין הימים שנובאו בשנת 1844. לאותו מועד מתייחסות המילים הבאות מספר ההתגלות, "ויפתח היכל יהוה בשמים וירא ארון בריתו בהיכל" (ההתגלות י"א:19). ארון ברית אלוהים נמצא בקודש הקודשים – במחיצה הפנימית של המשכן. כאשר נכנס ישוע המשיח לשם כדי לפעול למען ישירות הָרָצוּי, נפתחו שערי המקדש הפנימי וארון הברית נגלה לעין. אלוהים גילה את הודו והדרו לאלה אשר צפו באמונתם במושיע המשרת כמתווך למענם. בעת ששובל תהילתו השתרע במקדש השמים, האור זרם מקודש הקודשים ועטף את המאמינים המוחכים לו על פני הארץ.

באמונם הם הלכו אחרי כוהנם הגדול מקודש לקודש הקודשים וראהו מתווך בעדם בדמו לפני ארון אלוהים. בתוך הארון הקדוש ההוא נמצא חוק של האב, אותו חוק אשר נתן האל עצמו על הר סיני, בין רעמים וברקים, ונכתב בידו על לוחות האבן. אף דיבר לא בוטל בו, אף אות או נקודה לא שונו. כאשר נתן אלוהים את העותק של חוקו למשה, הוא השאיר את המקור הקדוש בשמים. משחקרו מחפשי האמת את המצוות המצויות בו, גילו בלב עשרת הדיברות את הדיבר הרביעי בניסוחו המקורי, "זָכוֹר אֶת-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, לְקַדְּשׁוֹ. יְשׁוּעַת יָמִים תַּעֲבֹד, וְעֲשִׂיתָ כָּל-מְלַאכְתּוֹ. יוֹם, הַשְּׁבִיעִי--שַׁבָּת, לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ: לֹא-תַעֲשֶׂה כָל-מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ, עֲבָדְךָ וְאִמְתְּךָ וּבְהֶמְתְּךָ, וְגֵרְךָ, אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ. כִּי יְשׁוּעַת-יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ, אֶת-הַיָּם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר-בָּם, וַיָּנַח, בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי; עַל-כֵּן, בֵּרַךְ יְהוָה אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת--וַיְקַדְּשֵׁהוּ" (שמות כ':8-11).

רוח אלוהים מילאה את ליבותיהם של כל הלומדים את דבר האל הקדוש. מחשבה מתמדת הטרידה אותם, כי בעוד הם אינם שומרים על יום המנוחה האלוהי, הרי הם מהפרים את הדיבר הרביעי מחוקיו. הם החלו לחקור את הסיבות אשר גרמו לכך שאנשים פנו לחגוג את יום ראשון תחת היום אשר קידש אלוהים, אך כמה שלא חיפשו, לא הצליחו למצוא בספרי הקודש כל בסיס לביטול הדיבר הרביעי או להחלפה של היום הקדוש. הברכה אשר מלכתחילה נחה על היום השביעי, לעולם לא הוסרה. הם השתדלו בכל ליבם להשביע את רצונו של אלוהים, אך עתה, כאשר ראו את עצמם עוברים על מצוותיו, צער מר מילא את נפשותיהם. כדי להוכיח את נאמנותם לאדוני הם החלו לקדש את השבת האמיתית. המאמצים לחתור תחת אמונתם היו רבים ותקיפים, אך כל אדם יכול היה לראות שאם המקדש הארצי הוא הדימוי של הקודש השמימי, החוק השמור בארון הקודש על פני האדמה הוא העתק מוחלט של החוק הנמצא בארון

השמימי. נובע מכך – קבלת קודש הקודשים השמימי כאמת מוחלטת מחייבת גם להכיר בתביעות של החוק האלוהי, כולל שמירת השבת, המצווה בדיבר הרביעי.

אלה אשר קיבלו את האור המראה את שירותו של ישוע המשיח בתור המתווך עבור האנושות ואת נצחיותו של החוק האלוהי, גילו כי דווקא האמיתות האלו נמצאות בבשורה של המלאך השלישי, אשר הצהיר, "בזה סבלנות הקדשים בזה השמרים את מצות האלהים ואת אמונת ישוע" (ההתגלות י"ד:12). קודם למילים אלו באה האזהרה, רצינית ומחרידה, "כל אשר ישתחוה לפני החיה ולפני צלמה ונשא את תוה על מצחו או על ידו: גם הוא שתה ישתה מיין חמת אלהים יין בלתי מהול הנמסך בכוס זעמו" (ההתגלות י"ד:9-10). על מנת להבין את תוכן הבשורה היה צורך לפרש נכון את הסמלים המצויים בה. מהם הדברים שמייצגת החיה, התו שלה וצלמה? שוב פנו המאמינים ששאפו להגיע אל האמת לעיין בנבואות.

החיה וצלמה

החיה הראשונה המוזכרת בנבואה מייצגת את הכנסייה הרומית-קתולית, גוף דתי, אשר במסגרת סמכויותיו נמצאים גם שלטון חילוני ורשות להעניש את כל הפורש ממנו. צלם החיה מסמל גוף דתי אחר בעל סמכויות מאותו סוג. היווצרות הצלם הוא מעשי ידי החיה עצמה, שהקמתו הידידותית ונאומיה הַעֲנִיִּים מהווים סמל בוהק של ארצות הברית. בצלם החיה אנו יכולים לראות את תוויה הבולטים של האפיפיורות. כשיגיע המועד שבו יתאחדו כל כנסיות ארצות הברית סביב דוקטרינות המקובלות ויחלו להפעיל את השפעתן על מנת לתמוך במוסדותיהן ולכפות את צויהן על השלטון הארצי, אז תיווצר באמריקה הפרוטסטנטית דימוי של ההירארכיה הרומית, והכנסייה האמיתית תהיה נתונה לאותן הרדיפות שמהן סבלו ילדי אלוהים בימי קדם.

ציוויה של החיה בעלת "קרניים כקרני שה" היה "ותעש כי כולם מקטן ועד גדול אם אביון ואם עשיר גם בני החרים גם העבדים יתוו תו על יד ימינם או על מצחתם: וכי לא יוכל איש לקנות או למכר כי אם בהיות עליו תו החיה או שמה או מספר שמה" (ההתגלות י"ג:16,17). תו זה הוא אותו תו אשר מפניו מזהיר המלאך השלישי – התו של החיה, כלומר של אפיפיורות, ולכן ניתן לחפש את פירושו בין מאפייניה של הרשות הזאת. הנביא דניאל הכריז כי הכנסייה הרומית, שסימלה הוא הקרן הקטנה, תזמום לשנות את "זמנין ודת" (דניאל ז':25). השליח פאולוס קרא לאותה הרשות "איש החטאה" אשר "מתרומם על כל הנקרא אל" (התסלונים ב', ב':3,4). מוסד האפיפיורות יכול היה לרומם את עצמו מעל האל בדרך אחת בלבד – בשינוי חוק האלוהים. מכאן ואילך, כל מי שישמור בצורה מודעת ומתוך הבנה את החוק המעוות הזה, יעניק את עיקר הכבוד למוסד אשר ביצע את אותו השינוי.

הדיבר הרביעי, אשר ממנו העזה רומא להיפטר, הוא הדיבר היחידי מבין עשרת הדיברות המצביעה על אלוהים כעל בורא ארץ ושמים, ובכך מפרידה בין אלוהים האמיתי לבין אלי השקר. אלוהים קידש את יום השבת כדי להנציח את

זכר בריאת העולם ולהפנות את ליבותיהם של האנשים לאדון אלוהים חי ואמיתי. כתבי הקודש נושאים עדות לכוח הבריאה שלו, ודבר זה מוכיח כי אלוהי ישראל הוא הנעלה על כל האלים. אילו היה האדם שומר תמיד על שבת, מחשבותיו ורצונותיו היו מרוכזים בבוראו כזה הראוי להערצה ולסגידה, ולא היה על פני האדמה עובד אלילים אחד, אתאיסט או כופר בדת.

מוסד השבת, המצביע על אלוהים כבורא-כול, מהווה אות לסמכותו החוקית על היצורים אשר ברא. העברת השבת ליום ראשון היא אות, או "תו", של סמכותה של הכנסייה הרומית-קתולית. אלה שבעודם מודעים לחשיבותו של הדיבר הרביעי ממשיכים לשמור את השבת המזויפת תחת השבת האמיתית, מוקירים בכך את אותה רשות יחידה שציוותה לשנות את המועדים.

הבשורה הרצינית

אזהרתו של המלאך השלישי היא הנוראית שאי פעם הופנתה לבני אנוש. חטאם חייב להיות ענקי אם הביא בעקבותיו חרון אלוהים "בלתי מהול" חסד. אין להשאיר את האנושות באפלה בנוגע לעניין כה חשוב: צריך להזהירה לעצור את החטא טרם משפט שמים, לאפשר לאנשים לראות ממה הוא נגרם ולתת הזדמנות להימנע ממנו.

במהלך המאבק הגדול נוצרות שתי קבוצות נפרדות, מנוגדות זו לזו. הראשונה כוללת את אלה אשר "משתחוים לפני החיה ולפני צלמה ונשאים את תוה על מצחם או על ידם" ובכך מביאים על עצמם עונש חריף שעליו מזהיר המלאך השלישי. הקבוצה השנייה מהווה ניגוד בולט לעולם כיוון שהיא "שומרת את מצות האלהים ואת אמונת ישוע" (ההתגלות י"ד:12,9).

אלה היו האמיתות החשובות אשר נחשפו בפני אלה שקיבלו את הבשורה של המלאך השלישי. כשהביטו המאמינים אחורה, אל העבר, מאותו רגע שבו הצהירו על ביאתו השנייה של ישוע המשיח ועד לסתיו של שנת 1844, הם יכלו לראות שאכזבה שפקדה אותם ניתנה להסברה, אז שמחה ובתקווה שוב מילא את ליבם. אור ממקדש האיר על העבר, ההווה והעתיד והבינו, כי ההשגחה האלוהית עודנה מלווה אותם, בדרכו חסרת טעויות. באומץ-לב ובאמונה איתנה יותר ניגשו האדוונטיסטים להטפת הבשורה של המלאך השלישי. החל משנת 1844, על-פי התממשות הנבואה הכלולה בבשורה השלישית, נמשכה תשומת ליבם של רבים אל השבת האמיתית, ובכל יום חזרו יותר ויותר אנשים לשמירה על היום שקידש אלוהים.

הבסיס האיתן

באחד מחזיונותי ראייתי קבוצת אנשים עומדת איתן תחת השגחה אלוהית ומתנגדת לאלה שמנסים לערער את אמונתה. אלוהים שיבח אנשים אלה. הראו לי שלושה שלבים: שלושת הבשורות של המלאכים. המלאך שהתלווה אליי אמר, "אוי לאיש אשר יקח או ישנה מילה אחת במסר. הבנתו הנכונה היא בעלת חשיבות רבה מאוד. מנת חלקם של בני אדם תלויה ישירות בדרך שבה הם יקבלו את הבשורות".

שוב הודרכתי בהבנת המשמעות של שלושת הבשורות וראיתי עד כמה גבוה המחיר ששילמו ילדי אלוהים על הניסיון אשר רכשו – סבל רב ומאבק חריף. צעד אחר צעד הוביל אותם אלוהים עד שהניחם על הבסיס האיתן. ראיתי אנשים ניגשים אל הבסיס ובוחרים את יסודו: אחדים מהם עלו עליו מיד, ברצון ובשמחה, אחרים החלו לחפש פגם ביסודו. הם רצו לערוך בו שיפורים, לעשותו יציב יותר כדי להביא יותר אושר למאמינים.

כמה מהם ירדו מן הבסיס על מנת להסתכל עליו מהצד ולבוחנו פעם נוספת. הם הכריזו כי אבני היסוד הונחו בדרך שגויה. אך ראיתי כי כמעט כולם עמדו יציבים על הבסיס וקראו לאלה אשר ירדו ממנו לחדול מלהתלונן כיוון שאלוהים עצמו הוא הבנאי הראשי, ולא כדאי להם להיאבק בו. הם סיפרו על עבודתו הנפלאה של אלוהים אשר בזכותה עמדו על הבסיס, ויחד הרימו את עיניהם כלפי מעלה ובקול חזק הללו את אדוני. אחדים מהפורשים התרשמו מהמראה הזה ובשפל רוח עלו חזרה על הבסיס.

ניסיון היהודים חוזר על עצמו

ראיתי את המועד שבו הוצהר על ביאתו הראשונה של ישוע המשיח. יוחנן המטביל נשלח ברוחו וכוחו של אליהו הנביא כדי להכין את הדרך לקראת ישוע. אלה אשר לא קיבלו את עדותו של יוחנן גזלו מעצמם אפשרות ליהנות מתורתו של ישוע. התנגדותם לבשורה שקדמה לבאו של ישוע הובילה אותם למקום שבוא הם כבר לא יכלו לקבל בקלות את העדות החזקה ביותר שהוא המשיח. השטן הוביל את אלה שהתכחשו למסרו של יוחנן עוד רחוק יותר והביאם לבגידה בישוע ולצליבתו. במעשה זה נשללה מהם האפשרות לקבל את הברכה של חג השבועות, אשר נועדה להובילם לשערי הקודש השמימי.

קריעת הפר' קַת במקדש, הראה כי זבח ותקנות של יהודים אינם רצויים עוד בעיני אלוהים. קורבן אחר, גדול מכול, הונח והתקבל על-ידי אלוהים, ורוח הקודש אשר ירדה בחג השבועות על תלמידי ישוע סחפה את מחשבותיהם מהקודש

הארצי אל הקודש השמימי, שאליו נכנס ישוע המשיח בדמו כדי להמטיר על חסידיו את הברכות הבאות יחד עם הכפרה. היהודים נשארו בחשכה מוחלטת. הם איבדו את האור, אשר היו יכולים ליהנות ממנו אילו לא היו דוחים את תוכנית הגאולה, והמשיכו לסמוך על זבחיהם ומנחותיהם שהיו עתה חסרי-תועלת. הקודש השמימי החליף מקום עם הקודש הארצי, אך יהודים לא הבחינו בשינוי. לכן לא נהנו מתיווכו של משיח בקודש.

רבים חשים אימה ממעשיהם של היהודים אשר דחו את ישוע וצלביו אותו. בקוראם על אודות ההתעללות המבישה בו הם חושבים כי הם אוהבים אותו, וכי לא היו מתכחשים לו כפי שעשה פטרוס ולא היו צולבים אותו כפי שעשו היהודים. אך אלוהים קורא הלבבות העמיד למבחן את אהבתם אשר עליה הכריזו.

כל מלכות השמים צפתה בעניין רב באנשים כשקיבלו את הבשורה הראשונה. אבל לא מעטים מהם, אלה אשר דיברו על אהבתם לישוע ואשר הזילו דמעות תוך כדי קריאה על צליבתו, לעגו עתה לחדשות המבשרות על הופעתו הקרובה. במקום לשמוח על המסר הניתן להם, הם הצהירו כי זו אשליה. הם שנאו את הנאמנים המצפים לביאתו והרחיקו מהכנסיות. הם, אשר דחו את הבשורה הראשונה, לא יכלו לקבל את הברכה של הבשורה השנייה. אף קריאת חצות הלילה לא העירה אותם כדי שיקומו וייכנסו יחד עם ישוע המשיח לקודש הקודשים של השמים. בכך שסירבו להכיר בשתי הבשורות הראשונות הם האפילו כל-כך את צלילות דעתם עד שלא הבחינו ולו בקרן אור אחת של הבשורה השלישית, אשר הראתה את הדרך לקודש הקודשים.

רשת השטן

השטן החל לארוג רשת פיתוייו עוד כשאדם וחוה היו בגן עדן. "לא מות תמתון", הוא אמר לחוה, וזה היה שיעורו הראשון על אלמוות הנפש. מאז אותם ימי קדם עד לימינו אלה לא חדל השטן להטעות אנשים, והוא ימשיך בכך עד שייפטרו ילדי אלוהים מן הרשת שבה הם לכודים. ראיתי את אדם וחוה בגן עדן. הם אכלו מפרי העץ האסור, ומאז שמר להט החרב המתהפכת על הדרך אל עץ החיים. אדם וחוה גורשו מגן עדן פן יאכלו מעץ החיים ויהפכו לחוטאים בני-אלמוות, כיוון שפרי העץ העניק חיים נצחיים לכל הטועם ממנו. שמעתי אחד מהמלאכים שואל, "מי מבני האדם עבר מבעד להט החרב המתהפכת ואכל מפרי עץ החיים?" והמלאך השני השיב לו, "אף אחד מבני האדם לא עבר מבעד להט החרב המתהפכת ולא אכל מפרי עץ החיים, לכן לא קיים חוטא אחד בן-אלמוות". "הנפש החטאת היא תמות" ומותה יהיה לנצח נצחים, אשר אין ממנה תחייה. רק אז יפויס חרון אף אלוהים.

התפלאתי מאוד על כך שהשטן הצליח לשכנע בקלות כזו את בן האדם כי פירוש דברי אלוהים אלה, "הנפש החטאת היא תמות" (יחזקאל י"ח:4) הוא שהנפש החטאת לא תמות, אלא תחיה חיי נצח בסבל ובמצוקה. אמר המלאך, "החיים הם חיים, אם בסבל או בשמחה. למוות אין מצוקה, אין שנאה ואין שמחה".

השטן ציווה על משרתיו לעשות מאמץ מיוחד להטיף את השקר שלראשונה נאמר לחוה בגן עדן, והוא "לא מות תמתון". משהאמינו אנשים לשקר זה והחלו לחשוב כי האדם אינו בן-תמותה, המשיך השטן בתוכניתו והביאם לסבור כי החוטא יחיה חיים נצחיים בסבל. כך הכין השטן את הדרך לפני נציגיו שיבואו ויציגו את אלוהים כרודן נקמני, כאחד שמשליך לגיהנום את כל אלה שאינם רצויים בעיניו ומענישם בחרונו הנצחי, כאחד שצופה עליהם בשביעות רצון בעוד הם מתייסרים בייסורים בלתי-נסבלים ונשרפים בלהבות הנצחיות. השטן ידע כי אם ילכו בני אדם אחרי השקר הזה, רבים, במקום לחוש אהבה והערצה כלפי אלוהים, יחושו שנאה אליו או יאמינו כי האזהרות שבדבריו לא יתגשמו באופן מעשי משום שאין זה הגיוני כי אלוהים נדיב ואוהב ישים בייסורי הגיהנום את היצורים אשר ברא.

קיצוניות נוספת שהשטן מנסה לזרוע בקרב האנושות היא שלילה של משפט אלוהים והאזהרות של דברי הקודש, המובילה לאמונה שאלוהים רב-חסד יסלח לכול, לצדיק ואף לחוטא, וכולם ייגאלו ויחיו חיי נצח במלכותו.

השטן נעזר בתעתוע הנפוץ הזה לגבי אלמותיות הנפש והייסורים הנצחיים כדי לגרום לאנשים לחשוב כי כתבי קודש חסרי-השראה אלוהית. כך יתחילו לטעון שספרי הקודש אכן מלמדים אותנו הרבה דברים טובים, אך לא ניתן לסמוך

עליהם ולאהוב אותם בלב שלם כיוון שכתוב בהם על אודות הייסורים הנצחיים. את האחרים השטן מוליך אף רחוק יותר – לשלילת קיומו של אלוהים. הם אינם רואים עקביות בתיאור אופיו של אלוהים בכתבי הקודש כיוון שהם חושבים כי הוא יביא סבל כבד על מרבית האנושות. אי-לכך הם מתכחשים לספר הקודש ולמחברו, בטענה שהמוות הוא שינה נצחית.

ישנו עוד סוג אחד של אנשים – פחדנים ומלאי חששות. השטן מפתה אותם לחטוא, ולאחר שחטאו, הוא מאיים עליהם בגמול הצפוי על חטאיהם – לא מוות, אלא חיי נצח בייסורים בלתי-נסבלים. ביוצרו לפני דמיונם את המראה המוגזם של גיהנום, השטן כובש את דעתם, והאנשים הללו מאבדים את היכולת לחשוב באופן שפוי. אז השטן ומלאכיו חוגגים, וכופרים בדת ואתאיסטים מצטרפים אליהם ומגנים את הכנסייה הנוצרית. הם טוענים כי אובדן יכולת החשיבה הצלולה הוא תוצאה טבעית של האמונה בכתבי הקודש ויוצרם, אך לאמתו של דבר, הסיבה לכך נמצאת בדברי הכפירה הנפוצה.

ספרי הקודש הם אמצעי ההגנה מפני השקר

ראיתי כי כל צבא השמים התמלא חמה בהסתכלו על עבודתו הנועזת של השטן. אז שאלתי – מדוע לסבול את דברי-השקר האלו, אשר ערפלו את מחשבותיהם של אנשים, כאשר מלאכי אלוהים רבי-עצמה מסוגלים לחסל בקלות את כוחו של האויב? והשיבו לי כי אלוהים ידע על תוכניות השטן להשמיד את בן האדם, ולכן הוא, בעזרת אנשים נבחרים, רשם את דברו שבו הציג את מטרתו ביחס לאנושות בדרך כה ברורה שאף חסש השכלה יבחין בה. משנתן לבן האדם את מילתו, אלוהים הקפיד על שמירה על ספרו ודאג שלא תושמד בידיהם של השטן, של מלאכיו או של נציגיו על פני האדמה. ספרים רבים באו אל העולם הזה והלכו ממנו, אך לספרי הקודש נועד ייעוד אחר – להישמר לנצח. טרם תום הזמנים, כאשר יגביר השטן את התקפותיו, כתבי הקודש יהיו כה זמינים שלכל אחד יהיה עותק משלו, ואם רק ירצה אדם, יוכל להצטייד בו כדי לעמוד נוכח רמאות השטן ופלאותיו הבדויים.

ראיתי שאלוהים השגיח על ספרו באופן מיוחד, אך באותם הימים, כאשר היו רק עותקים בודדים של כתבי קודש, האישים המלומדים שינו לעתים מילים בודדות בחשבם כי בכך הם מבהירים את משמעותו, כשלאמתו של דבר אפפו בסודיות את מה שהיה ברור לגמרי והתאימהו להשקפותיהם שנסמכו על המסורת החולפת. אך הראו לי כי דבר אלוהים הוא שרשרת מושלמת, שחולייתה האחת מתקשרת לחוליה הבאה ומסבירה אותה. מחפשי אמת מסורים לא יטעו משום שלא רק דבר אלוהים מכריז על דרך חיים, אלא שהם גם מודרכים על-ידי רוח הקודש בדרכם אל חיי הנצח.

ראיתי גם כי מלאכי אלוהים אינם שולטים בבחירתו של האדם. אלוהים נותן לנו לבחור בין חיים למוות, והאדם עושה את הבחירה שלו. רבים משתוקקים לבחור חיים, אולם ממשיכים ללכת בדרך מְרִנָּה. בבחירה הזו הם מורדים בשלטון אלוהים על אף היותו מלא חסד ורחמים, אשר באו לידי ביטוי יותר מכול כאשר הניח לבנו למות למעננו. אלה שדוחים

את הישועה אשר נקנתה במחיר כה יקר, ראויים לענישה. אבל ראיתי כי אלוהים לא הניחם בגיהנום כדי שיסבלו מייסורים נצחיים ואף לא לקחם לשמים, כיוון שהימצאותם בקרב הקדושים והטהורים תהפוך אותם לאומללים: ולכן אלוהים יחסל אותם לחלוטין כאילו לעולם לא היו, ואז הצדק ינצח. אלוהים ברא את האדם מ"עפר מן האדמה", וכל חסרי קדש ורוֹגְגִים ייאכלו באש וישובו לעפר. ראיתי כי נדיבותו ורחמיו של אלוהים כלפי החוטאים יעוררו הערכה לאופיו והערצה לשמו הקדוש. לאחר שיימחקו הרשעים מפני הארץ יקרא צבא השמים, "אמן!"

השטן מביט בשביעות-רצון רבה באלה אשר מכריזים במילים על אמונתם בישוע המשיח, אך במעשיהם דבקים בשקר שבעצמם יצרו. הוא עודנו זומם את מזימותיו, וכושרו ויכולתו ב"אומנות" זו מתגברים יום אחר יום. הוא הסית את נציגיו, את אפיפיורים ואת הכמרים, לרומם את עצמם מעל אלוהים ולהמריד את האנשים נגד זולתם אשר לא קיבלו את שקריו, ולרדוף אותם קשות. כמה סבל וייסורים היה על חסידי ישוע המשיח לשאת! ומלאכי השמים ניהלו בקפדנות רבה רשימה מדויקת של הניסיון הקשה ההוא. השטן ומשרתיו פנו אל המלאכים אשר השגיחו על הקדושים המעונים הללו והכריזו בעליצות כי כל המשיחיים האמיתיים ייהרגו ולא יישאר אחד מהם על פני האדמה. אולם ראיתי שכנסיית אלוהים נטהרה בזכות הרדיפות האלו, כיוון שאנשים שלבבותיהם מושחת לא הצטרפו אליה בשל הפחד מפני עמוד תלייה או מפני שריפה או מפני עינויים רבים אחרים שהשטן ומלאכיו היו מסוגלים להמציא או להשרות בראשיהם של בני האדם.

ספיריטואליזם

תפיסת העולם המכירה באלמוות הכינה את הדרך לספיריטואליזם של ימינו. אם המתים מורשים להיכנס להיכל השמים ולראות בו את אלוהים ואת מלאכיו, וכך לרכוש ידע שעולה בהרבה על מה שידעו במהלך החיים, מדוע שלא יחזרו אל פני האדמה על מנת לבאר לבני האדם החיים ולהדריך אותם? איך יכולים אלה המאמינים בחיים שאחרי המוות לדחות את האור שנותנת להם רוח הקודש? האמת היא שהתעלה הזו, שכביכול מקשרת בין שמים לארץ, היא דרכו של השטן לבצע את תוכניותיו. המלאכים שנפלו ממלאים את ציוויו, מתייצבים לפני אנשים כמבשרי העולם הבא ומשכנעים אותם כי הקשר בינם לבין המתים הוא אפשרי. זוהי דרכו של שטן להפעיל את השפעתו ההרסנית.

ביכולתו לשחזר לפני עיני אנשים את מראה ידידיהם שנפטרו. הוא יוצר זיוף מושלם: המראה, הקול והמילים משוחזרים בדיוקנות מוחלטת. רבים שמחים על כך שיקריהם נהנים מהאושר השמימי, בלי להיות מודעים לסכנות אשר בהקשבה ל"רוחות מטעות ואל תורת השדים".

כשאנשים מתחילים להאמין כי המתים אכן חוזרים כדי לדבר איתם, השטן מראה לפנייהם את הדמויות של אלה אשר ירדו אל קברם בלי לחזור בתשובה. בהופיעם, "הם" מספרים על חייהם המאושרים בשמים ואף על כך שמעמדם שם גבוה, וכך מופצת המחשבה המוטעית שאין שום הבדל בין רשע לבין צדיק. כביכול אורחים מן העולם הבא לפעמים נותנים התראות ואזהרות, שבסופו של דבר מוכחות כנכונות, ומשרכשו כך את אמון האנשים, הם ניגשים להטפת הדעות המנוגדות לגמרי לדברים שבספרי הקודש. באותה עת שבה הן נראות כדואגות לחייהם של חבריהן הנמצאים בעולם הזה, "הרוחות" הללו מחדירות תעתועים מסוכנים מאוד. אכן הן מסוגלות לעתים לומר אמת ולנבא עתיד, עובדה שנותנת לדבריהן רושם של מהימנות, וכתוצאה מכך, מרבית האנשים מקבלים את השקרים האלה ברצון רב מאוד ובאמונה כה אדוקה, כאילו היו האמיתות הקדושות ביותר של כתבי הקודש. חוקן של אלוהים מונח בצד, רוח החדש נדחית, ודם הברית לא מתקבלת כקודש. הרוחות שוללות את אלוהותו של ישוע המשיח ואף ממקמות את עצמן באותה רמה עם אלוהים. כך, תחת המסווה החדש, המורד הגדול ממשיך במלחמתו נגד אלוהים, מלחמה אשר החלה בשמים ואינה נפסקת לרגע כבר ששת אלפים שנים על פני האדמה.

רבים מנסים להסביר את הופעת הרוחות בכזב ובלהטוטים שעושה מדיום. לעתים קרובות אלה הם אכן מעשי נוכלות והונאה, אולם מפעם לפעם ישנה התערבות של כוחות על-טבעיים. הספיריטואליזם המודרני התחיל בנקישות מסתוריות אשר לא היו פרי רמאות של אדם, אלא עבודתם של המלאכים הרעים, שבכך החדירו את אחת העוולות המסוכנות ביותר הכרוכות בהרס הנפש. תחילה היו רבים משוכנעים כי ספיריטואליזם אינו אלא מעשה הונאה של

אנשים, אך תוך כדי התנגשות פנים אל פנים עם התופעות שאין להן הסבר אחר מלבד היותן על-טבעיות, הם מתחילים להאמין כי הן תצוגה של כוח אלוהי.

אנשים כאלה מעלימים עין מן העדות הרשומה בכתבי הקודש באשר לפלאים הנעשים על-ידי השטן וחסידיהו. בעזרתם היו תַּרְטִמִּי פרעה מסוגלים לחקות את מלאכתו של אלוהים. השליח יוחנן מתאר את הכוח אשר יעשה פלאים ערב תום הזמנים באומרו, "ונתנת אותות גדלות וגם אש מן השמים תוריד ארצה לעיני בני אדם: ותתעה את יושבי הארץ על-ידי האותות אשר נתן לה לעשות בפני החיה" (ההתגלות י"ג:13,14). אין מדובר במעשי זיוף של בני אדם, אלא בקסמים אמיתיים של הסוכנים של שטן יש כוח לחולל.

הכישוף בימינו

היום מתייחסים בבוז למונח "כישוף". הטענה כי בני אדם יכולים ליצור קשר עם רוחות רעות, נחשבת לבדותה של ימי הביניים. ולמרות זאת, ספיריטואליזם, שמספר תומכיו עולה על אלפי ואף על מיליוני אנשים, מחלחל לתוך מסגרת המדע, מוצא חסידים בקרב כנסיות, ברשות המחוקקת ואף בין השליטים. השקר הענקי הזה אינו אלא שיחזור של כישוף העבר, אסור ומגונה לכאורה.

על-ידי גירוי הרצון לקבל את הידע האסור, השטן מוליך שולל את בן אדם של ימינו באותה מידה שהיה מפתה את חוה בגן עדן. "והייתם כאלהים", הוא אומר, "ידעי טוב ורע" (בראשית ג':5). החוכמה שבספיריטואליזם, כותב השליח יעקוב, "אין זאת החכמה הירדת ממעל כי אם חכמת אדמה היא וחכמת היצר והשדים" (יעקוב ג':15).

שר האופל בקיא בפיתויים הרסניים, ובאמנות רבה מסגל את פיתויי לאופיים של אנשים מכל סוג וגוון. הוא פועל ב"תַּרְטִמִּי ו עֵנְלָה" על מנת לזכות בשליטה על נפשותיהם של ילידי האדם. אולם הוא אינו יכול להשיג את מטרתו, אלא אך ורק בתנאי שאנשים יתמסרו מרצונם לפיתויים שלו. אלה שנכנעים לתכונות אופיים הרעות כמעט שאינם מודעים לסוף שמחכה להם. המפתה קודם הורס אותם ולאחר מכן מגייסם לשירותו כדי שיהרסו גם אחרים.

אף אחד לא צריך להיות מוטעה

לא כדאי לאף אחד להאמין לטענות השקר של הספיריטואליזם. אלוהים העניק לאנושות די אור כדי שתוכל להבחין במלכות השטן. אלמלא הייתה אף עדות אחרת, העובדה שהרוחות אינן מבדילות בין טוב לרע, בין שליחי ישוע הצדיקים והטהורים ביותר לבין המושחתים מקרב משרתי השטן, הייתה מספיקה כדי להראות לנוצרים את טבעו

האמיתי של הספיריטואליזם. תוך ייצוג השפלים מבין אנשים, אשר כאילו נמצאים בשמים ואף יש להם שם מעמד מכובד, השטן בעצם מכריז לכל העולם, "חיו בחטא ובעוון, אל תאמינו באלוהים ובדברו הקדוש – זה לא ישנה דבר, הרי ביתכם הוא מלכות השמים". יתר על כן, דברי הרוחות שפועלות תחת מסווה של שליחים סותרים את מה שנכתב בספרי הקודש בהשראת רוח הקודש. הן שוללות את הטבע האלוהי של כתבי הקודש, ובכך שומטות את בסיס התקווה מתחת לרגליהם של המאמינים ומחשיכות את האור שנועד לגלות את הדרך לשמים.

השטן כופה על אנשים את הדעה כי כתבי הקודש הם בדיה ספרותית או, לפחות, מתאימים לימי ינקותו של המין האנושי ועתה אין להתייחס אליהם ברצינות וכדאי לזנוח אותם כמיושנים. במקום דברו הקדוש של אלוהים הוא מציע להיסמך על התגלויות של רוחות.

הכלי הזה נמצא בשליטתו המוחלטת של השטן, ובעזרתו הוא יכול לשכנע את העולם להאמין בכל דבר שימצא. את הספר אשר נועד לשפוט אותו ואת חסידיו הוא מסיט לצללים, המקום המתאים ביותר לדעתו. את המושיע של העולם הוא מציג כאדם שאינו שונה מאדם אחר. וכמו השומרים הרומיים אשר עמדו לצד קברו של ישוע והפיצו שמועות שקר ששמו בפיהם הכוהנים וזקני העם, אשר שוללות את תחייתו של המשיח, כך גם המאמינים בהופעת הרוחות משתדלים להראות כי נסיבות חייו של מושיענו לא היו פלאיות. הם מסיטים לאחור את הניסים של ישוע ומסבים את תשומת לב ל"פלאים" שלהם, בהכרזה כי פעילותם עולה בהרבה על זו של ישוע המשיח.

והנה מה שאומר הנביא ישעיהו, "נְכִי-יִאמְרוּ אֲלֵיכֶם, דִּרְשׁוּ אֶל-הָאֱלֹהִים וְאֶל-הַיְדֹעִיִּים, הַמְצַפְצָפִים, וְהַמְהַלְלִים: הֲלוֹא-עִם אֱלֹהִים הָיוּ יְדֵי שֵׁשׁ, בַּעַד הַחַיִּים אֶל-הַמֵּתִים. לְתוֹכָהּ, וְלִתְעוּדָהּ; אִם-לֹא יִאמְרוּ בְּדָבָר הַזֶּה, אֲשֶׁר אֵין-לוֹ שָׁחַר" (ישעיהו ח':19,20). אילו רק היו בני אדם מוכנים לקבל את האמת של ספרי הקודש, אשר מראה בצורה כה ברורה כי המתים אינם יודעים דבר, הם היו מגלים שהספיריטואליזם-הוא מזימה ותחבולה של השטן הפועלים בְּכַב־פָּח וּבְאֵתוֹת וּבְמוֹפְתֵי שָׁקֶר. אך במקום לוותר על מתירנות שהיא משאת נפשו של הלב הגשמי ולדחות את החטא, ההמונים דוחים את האור והולכים הלאה, עיוורים לאזהרות, בעוד השטן בונה את מלכודותיו והופכם לטרפו. "תַּחַת אֲשֶׁר לֹא קָבְלוּ אֶת-אֱהָבַת הָאֱמֶת לְהִנָּשֵׁעַ וּבְעֶבֶר זֶה אֵת יִשְׁלַח לָהֶם הָאֵל הַיּוֹם מְדוּחֵי שָׁנָא לְהֶאֱמִין בְּשָׁקֶר" (השנייה אל תסלוניקים ב':10,11).

אלה אשר מתנגדים לספיריטואליזם נאבקים לא רק באנשים, אלא בשטן עצמו ובמשרתיו; הם מנהלים מאבק נגד "שָׂרִים וְשִׁלְיִטִים עִם-הַמְּשָׁלִים בְּחֻשְׁכַּת הָעוֹלָם הַזֶּה עִם-הָרוּחוֹת הָרָעוֹת אֲשֶׁר בְּמְרוֹמֵים" (אֶלִי-הֶאֱפֹסִיִּים ו':12). השטן לא ייסוג צעד אחד לאחור אם לא ייהדף בכוחם של מבשרי אלוהים. ילדי אלוהים צריכים להיות מוכנים לפגוש אותו במילותיו של המושיע, "כתוב". השטן יצטט את כתבי הקודש אף בימינו, כפי שעשה בימיו של ישוע, הוא יעוות את הכתוב בהם על מנת להציב בסיס לשקריו. אולם בכל מאבק נגד הרוע יהפכו משפטיהם הבהירים של ספרי הקודש לנשק רב-כוח.

כל אדם שרוצה לעמוד איתן בעת הסכנה ההיא צריך להבהיר לעצמו את עדויות ספרי הקודש בקשר לטבעו של האדם ושל המתים, כי בעתיד הקרוב רבים יתעמתו עם הרוחות המתחזות לקרוביהם או לידידיהם המתים, אשר יאמרו דברי כפירה מסוכנים מאוד. הן יפרטו על רגשותינו העדינים ויעשו מעשי קסמים כדי לתמוך בתביעותיהן. על כולנו להיות מוכנים להעמיד בפניהן את האמת של כתבי הקודש, האומרת כי המתים אינם יודעים דבר וכל המתחזים להם הם, לאמתו של דבר, רוחות של השטן.

במשך זמן רב התכונן השטן למאמצו האחרון לרמות את העולם. הבסיס לעבודתו זו הוצב עוד כשהבטיח לחוה בהיותה בגן עדן, "ל'א-מות, תִּמְתּוּן: כִּי, י'דַע אֱלֹהִים, כִּי בְּיוֹם אֲכָלְכֶם מִפֶּתַי, וְנִפְקַחוּ עֵינֵיכֶם; וְהִיתֶם, כַּאֲלֹהִים, י'דַעִי, טוֹב וְרָע" (בראשית ג':4,5). אט אט הוא סלל את הדרך ליצירת המופת שלו – הספיריטואליזם. הוא עדיין לא השיג את יעדו, אך יעשה זאת בערב יום הדין הגדול, והעולם כולו יישטף בשקריו. מורדמים על-ידי תחושת ביטחון שגויה, אנשים יתעוררו רק בשעה שחרון אלוהים יוטח בהם.

קריאה רמה

ראיתי מלאכים אצים הלך ושוב, יורדים אל האדמה ושבים אל השמים, עסוקים לקראת איזה מאורע חשוב. לאחר מכן ראיתי מלאך אחר, רב-עצמה, אשר צווה לרדת אל פני האדמה ולצרף את קולו לקול המלאך השלישי ובכך להעצים את בשורתו ולתת לה כוח ועוצמה גדולים יותר. רבים היו עצמתו וכבודו של המלאך ההוא, והארץ האירה מכבודו. האור הזה חדר לכל מקום בעוד המלאך מכריז, "נפלה נפלה בבל הגדולה ותהי נוה שערים ומשמר לכל רוח טמא ומשמר לכל עוף טמא ונמאס: כי מין חמת זנותה שתו כל הגוים" (ההתגלות י"ח:2).

הבשורה על נפילת בבל, שעליה הכריז המלאך השני (ספר ההתגלות י"ד), נאמרת מחדש עם דגש נוסף על השחיתות שהחלה לחלחל לתוך הכנסייה מאז שנת 1844. בשורתו של המלאך ההוא באה בזמן שהמלאך השלישי כבר מבשר את בשורתו, שגוברת והופכת לקריאה רמה אחת. הקריאה הזו מיעודת להכין את ילדי אלוהים לעמוד איתנים בשעת הפיתוי אשר תבוא בקרוב. ראיתי אור גדול נח עליהם, והם התאחדו כדי לבשר ללא פחד וחרדה את הבשורה השלישית.

מלאכים אחרים נשלחו לעזור למלאך רב-העצמה, ושמעתי קולות המגיעים מכל מקום, "צאו ממנה עמי פן תתחברו אל חטאתיה ופן תקחו ממכותיה: כי חטאתיה הגיעו עד לשמים ויזכר אלהים את עונותיה" (ההתגלות י"ח:4,5). נדמה היה כי הקריאה הזו באה להשלים את בשורתו של המלאך השלישי ולהשתלבה איתה, כמו קריאת חצות הלילה אשר השתלבה בבשורת המלאך השני בקיץ של שנת 1844. כבוד אלוהים שכן באלה אשר היו סבלניים, שחיכו לבואו של האדון ושהזהירו את אנשי אלוהים אזהרה אחרונה המבשרת על אודות נפילת בבל הקרבה ועל כך שיש לעזובה כדי שגורלה האיום לא יפקוד גם אותם.

האור שנשפך על המצפים לביאתו של המושיע חדר לכל פינות העולם, ואלה מן המשיחיים אשר קיבלו אפילו רק קרן אחת ממנו ולא התכחשו לבשורתיהם של שלושת המלאכים, שמו לב לקריאה ועזבו כנסיות שנפלו. שנים מאז שהושמעו הבשורות לראשונה גילו אנשים את אור האמת שבהן ובחרו בין חיים למוות. אולם רק מעטים בחרו בחיים והצטרפו בכך לאלה שציפו לבוא האדון בנאמנות ושמרו על כל מצוות אלוהים. הבשורה השלישית השלימה את עבודתה. היא נועדה לבחון את כולם בקבלתה או דחייתה אלו שנענו לקריאתה עזבו את הכנסיות שנפלו.

כוח בלתי-נמנע פעל על הצדיקים וכו-זמנית הטיל אימה על קרוביהם וידידיהם הלא-מאמינים, עד שלא העזו אלה, וגם לא היה ביכולתם, לעכב את אלה שרוח הקודש שרתה עליהם. הקריאה האחרונה הגיעה אפילו עד העבדים האומללים, והנאמנים בקרבם שנענו לקריאה שרו שירי הלל ושבח והפיצו סביבם שמחה נלהבת בציפייה לגאולה הקרובה. (העובדה שעד ביאתו השנייה של המשיח תהיה עבדות ברור מנבואתו של יוחנן בספר ההתגלות פרק ו: 15,16 שבה הוא נותן תיאור חי של תום הזמנים: "וכל עבד וכל בן חרים התחבאו במערות ובסלעי ההרים. ויאמרו אל ההרים ואל הסלעים נפלו עלינו וכסונו מפני הישב על הכסא ומפני חמת השה" - הערת המחברים.) מרוב פחד ותדהמה איבדו בעליהם את קולם ואף את היכולת לעצור אותם. נסים גדולים נעשו, החולים החלימו ואותות ומופתים התגלו למאמינים. אלוהים בעצמו ביצע את המלאכה ההיא, וכל אדם צדיק נשמע למצפוננו בלי לחשוש מפני התוצאות, ויחד עם שומרי המצוות השמיע בקול רם את הבשורה השלישית. ראיתי כי הקריאה הזו נועדה לעלות בכוחה בהרבה מעל קריאת חצות הלילה.

משרתי אלוהים שקיבלו כוח עליון, פניהם מוארות באור הקדוש, התמידו בהכרזת הבשורה אשר באה מן השמים. הנפשות אשר קודם היו מפוזרות בין הכנסיות נענו עתה לקריאה, ואהובות על-ידי אלוהים הן הוצאו מתוך הכנסיות הנידונות להרס, כפי שהוצא לוט מסדום לפני החרבתה. ילדי אלוהים התחזקו בזכות תהילת האל אשר שרתה עליהם בשפע והיו מוכנים לעמוד בפני שעת הניסיון האחרון. שמעתי קולות רבים אומרים, "בזה סבלנות הקדשים בזה השמרים את מצות האלהים ואת אמונת ישוע" (ההתגלות י"ד:12).

תום תקופת המבחן

תשומת ליבי הופנתה למועד שבו הסתיימה הכרזת הבשורה שלישיית. בני עמו של אלוהים שרוחו שכנה בקרבם, השלימו את עבודתם והיו מוכנים לעמוד בפני שעת המבחן. הם כבר קיבלו את המלקוש ו"יְמֵי הַנֶּחֱה מִלְפָּנַי אֶדְנִי" (מעשי השליחים ג':20), וגם עדותו של אלוהים שבה לתחייה. האזהרה האחרונה הושמעה בכל רחבי העולם ועוררה זעם וחרדה בין אלה שלא קיבלו אותה.

ראיתי מלאכים ממהרים הלך ושוב. אחד מהם, אוהז בקסת דיו עשויה קרן, חזר מפני האדמה ודיווח לישוע המשיח כי משימתו הושלמה וכי עתה כל הצדיקים רשומים וחתומים. לאחר מכן ראיתי את ישוע משרת לפני ארון הקודש שבו עשרת הדיברות, זורק את המחתה, מרים את ידיו מעלה וקורא בקול רם, "נשלם". אז הורידו כל צבא השמים את עטרוניהם בשמעם את הצהרתו, "החומס יוסיף לחמס והטמא יוסיף להטמא והצדיק יוסיף להצדק והקדוש יוסיף להתקדש" (ההתגלות כ"ב:11).

על כל אחד נגזר דין – מוות או חיים. בעודו ישוע המשיח משרת בקודש השמימי נעשה השיפוט: ראשית על הצדיקים שאינם חיים עוד ושנית על הצדיקים החיים. ישוע היה לכפרה של עמו ומחק את חטאיו, ובכך קומם את ממלכתו. מספר נתיני הממלכה הושלם. "באה חתונת השה", "ומלכותה ושלטנא ורבותא די מלכות תחות כל שמיא" הוענקו לישוע המשיח וליורשי הישועה (ההתגלות י"ט:7; דניאל ז':27). מעתה ואילך אדון ישוע ימלוך כ"אֲדוֹן הָאֲדוֹנִים וּמֶלֶךְ הַמְּלָכִים" (ההתגלות י"ט:16).

כאשר יצא ישוע המשיח מקודש הקודשים שמעתי את קולות פעמוני הזהב אשר על מעילו. בעת שעזב את המקום אפף ערפל סמיך את הארץ. אין עוד מתווך בין האנושות לבין האלוהים שהעציבו. כשהיה ישוע מתווך בין אביו לבין בן האדם החוטא, הוא היה מרסן את כוחות הזדון. אולם מעתה והלאה שום דבר ואף אחד לא ישים עליהם רסן. השטן יקבל שליטה בלתי-מוגבלת באלה אשר לא חזרו בתשובה.

בעוד ישוע המשיח משרת בקודש הקודשים לא יכול היה צבא השמים לשפוך מכות על עמי הארץ, אולם בגמר שירותו ותיווכו למען האנושות לא נשאר דבר אחד המסוגל לעצור את חרון אפו של האל. הוא ינחיתו על ראשיהם הגלויים של החוטאים שלא התחרטו על מעשיהם על כי דחו את הישועה וניאצו כל תוכחה. בשעת גזר הדין ההיא יחיו הצדיקים לעיני אלוהים ללא תמיכה של נציגם, ותיגזר מנת חלקו של כל אחד מהם ואף אדם יקר לא יישכח.

ישוע התמהמה לזמן-מה בחדר החיצוני של המקדש, והחטאים, שהודו בהם בהיותו בקודש הקודשים, הונחו על השטן, בורא העוון, אשר עתיד היה לשאת את עונשו. (אין לייחס לייסוריו של השטן כפרה על מעשיה של אנושות. ראו פרק 29: "על המשיח הונח רשע בני-אדם כי הוא הפך להיות ערבם ונושא כפרתם". אך היות שחטאיהם של אלה אשר קיבלו את קורבן המשיח התכפרו, זהו דבר מובן מאליו, שהשטן כבורא החטא יישא את העונש הסופי. הנה מה שכותבת על כך גב' וייט בספרה "המאבק הגדול": " בעת השלמת עבודת הכפרה בקודש השמימי, חטאי ילדי אדוני יונחו על השטן בנוכחותם של אלוהים, של מלאכי המרום ושל הגאולים; הוא יוכרז אשם בכל הפשעים שגרם לבני-אדם לבצע" (עמ' 658) (הערת המחברים).

מאוחר מדי! מאוחר מדי!

ולאחר זאת ראיתי את ישוע המשיח מסיר את בגדי הכהונה שלו ולובש את בגדי המלוכה המרהיבים ביותר, ועל ראשו כתרים רבים, זה בתוך זה. בליווי המלאכים הוא עזב את חצר השמים, והמכות ניחתו על תושבי הארץ. יש כאלה שהוקיעו את אלוהים וקיללו אותו, אחרים נפלו לרגליהם של הצדיקים והתחננו בפניהם להראות להם את הדרך להיגאל ממשפטו של אלוהים. אך אין ביכולתם של הצדיקים לעזור. זלגה הדמעה האחרונה בעד החוטאים, השתפכה התפילה הנלהבת, אין יותר סבל לצדיקים ונגמרו האזהרות לרשעים. קולו הרך של החסד לא מזמין את הפושעים לחצרות השמים. כאשר הצדיקים, יחד עם כל צבא השמים, דאגו לגורלם, אלה לא הראו אף לא שמץ של דאגה. היה עליהם לבחור בין חיים למוות. רבים שאפו לחיים אף שהמשיכו להפר את חוקי אלוהים. הם לא בחרו בחיים, ודמו המכפר של ישוע פסק להגן עליהם ולא הושמע קולו האומר, "אבי, חוס על חוטאים האלה עוד מעט". עתה הצטרפו כל השמים לקריאתו של ישוע המשיח: "נשלם", תוכנית הגאולה הגיעה להשלמתה אך מעטים מאוד בחרו לקבל אותה. כשנדם קולו של המושיע מלא הרחמים אחזה אימה ברשעים והם קראו את הקריאה הנוראה, "מאוחר מדי! זה מאוחר מדי!"

אלה אשר לפני לא הוקירו את דבר אלוהים עתה נדדו מים לים, ממזרח למערב, בחיפושים אחריו. ואמר המלאך, "יבקשו אותו ולא ימצאו. והִשְׁלַחְתִּי קָעֵב בְּאֶרֶץ לֹא קָעֵב לְלֶחֶם וְלֹא צֶמָא לְמִים כִּי אִם לְשֹׁמֵעַ אֶת דְּבָרֵי יְהוָה. (עמוס ח':11). מה לא היו נותנים כדי לשמוע מילה אחת של עידוד מאלוהים! אך זו איננה, ויסבלו מרעב ומצמא. יום אחרי יום הם זלזלו בגאולה הקרבה והעריכו את עושרו של העולם הזה יותר מאשר את אוצר השמים. הם דחו את ישוע ותיעבו את חסידיו. הטמא יישאר טמא לנצח נצחים.

רשעים רבים זעמו מאוד כשניחתו עליהם המכות שנשלחו מן הרקיע. היה זה מראה מזעזע - פחד וייסורים שררו בכל מקום. הורים האשימו קשות את ילדיהם וילדים את הוריהם, אחים את אחיותיהם ואחיות את אחיהן. בכל בית נשמעו נזיפות מרות וקולות בכי רמים, "אלו הייתם אתם שלא נתתם לי לקבל את האמת שבזכותה הייתי נגאל". מלאי כעס התנפלו אנשים על משרתי כנסיותיהם בצעקה נוזפת, "לא התרתם בנו. אמרתם כי כל העולם יחזור בתשובה וקראתם 'שלום, שלום' כדי להשתיק את הפחד הגובר. לא יידעתם אותנו על בוא השעה הזו. על כל המנסה להזהיר אותנו

הכרזתם כופר ופושע ואמרתם כי יהרסנו". ראיתי כי משרתי הכנסיות לא הצליחו להימלט מחרון אפו של אלוהים, וייסוריהם היו קשים יותר פי עשרה מסבלו של צאן מרעיתם.

צרת יעקב

ראיתי את הצדיקים עוזבים את מקומות מגוריהם, מתקהלים בקבוצות ועוברים לגור במקומות מרוחקים. מלאכי השמים סיפקו להם מים ומזון בזמן שהרשעים סבלו מרעב ומצמא. בשעה ההיא התייעצו שליטי העולם הזה ביניהם, והשטן ומשרתיו נקהלו סביבם. ראיתי אותם מוציאים את הצו שעותקיו הגיעו עד קצוות העולם, ונאמר בו: יש להוציא להורג את כל אלה שימשיכו לצדד באמונתם ולשמור את יום השבת במקום את יום ראשון. למרות המבחן הקשה ההוא, הצדיקים היו מלאי שלוה ורוגע, בוטחים באלוהים וסומכים על הבטחתו להושיעם.

היו הרשעים שטרם כניסתו של הצו לתוקף דלקו אחרי הצדיקים בכדי להורגם, אך מלאכי המרום, שקיבלו מראה של לוחמים, הגנו עליהם. בעוד השטן זומם להשמיד את צדיקי האל, הורה ישוע המשיח למלאכיו לדאוג לביטחונם. בכריתת הברית עם שומרי חוק זכה אלוהים לכבוד אף בקרב עובדי האלילים; כך גם, ישוע יזכה לכבוד רב בכך שיעלה לשמים את כל אלה אשר היו סבלניים בציפייתם וגם לא ייתן להם לראות את פניו של המוות.

כעבור זמן נוסף ראיתי את צדיקים שרויים במצוקה נפשית קשה. היה נראה כי הם מוקפים מכל צד בתושבי כדור הארץ הרשעים, כשכל אחד מהאחרונים חורק בשיניו בזעם. כמה מן הצדיקים החלו לחרוד. הם חשו שאולי אלוהים עזבם ואינו עומד עוד ביניהם לבין הרשעים. אילו רק היו פוקחים את עיניהם, היו רואים כי אינם מוקפים באויביהם בלבד, אלא גם במלאכים רבי-העצמה. אומנם הרשעים התקרבו בהמוניהם אל הצדיקים, מלווים בצבאות אדירים של מלאכי השטן הבאים על מנת להשמיד את הצדק, אך הם לא היו מסוגלים אפילו לגעת בילדי אדוני כיוון שהיה עליהם ראשית לנצח את הצבא המרשים של מלאכי אלוהים. ודבר זה אינו אפשרי. צבא המרום הכריח את הרשעים לסגת ואת תומכיהם הזדונים לשוב לאחור.

קריאה להצלה

הייתה זו שעה של בהלה ופחד, שעה של עינוי וכאב לצדיקים. יומם ולילה הם התחננו בפני אלוהים שיגאל אותם. ממבט הראשון היה נראה כי אין להם שום סיכוי להצלה. הרשעים כבר החלו להשמיע קולות צהלה בקוראם, "למה לא מציל אתכם אלוהיכם מידינו? למה אינכם עולים השמימה בכדי להיגאל?" אך הצדיקים לא נתנו את תשומת ליבם לקולות. בדומה ליעקב, הם נאבקו עם אלוהים. המלאכים היו מלאי רצון לעזור לילדי אלוהים, אך הם היו אמורים לחכות עוד מעט, עד אשר בן האדם יישתה את כוסו עד תומה כמו כן ישועה שתה וייטבל בטבילה אשר ישוע המשיח נטבל בה. נאמנים למשימתם המשיכו המלאכים לצפות ולהשגיח על הצדיקים. אלוהים לא ייתן לעובדי אלילים לרמוס שמו. העת שבה יחשוף אלוהים את מלוא כוחו ויושיע את עמו ברוב תהילה כבר עומדת על הסף. למען תהילת שמו הוא יעניק גאולה לכל איש אשר ציפה לבואו ללא הרף ואשר שמו נרשם בספרי השמים.

אחר-כך נחשפו לפני תולדות נח הנאמן. ימים רבים קודם לכן המטיר אדוני מבול על הארץ, ונח, יחד עם כל משפחתו ובני ביתו, נכנס אל התיבה, ואלוהים נעל את דלתה. אותו צדיק הזהיר את בני דורו מפני המבול והם, בתורם, החזירו לו השמצות וגינויים. כמה הצטערו על התנהגותם כאשר ירדו מי המבול, ואחד-אחד הם החלו לטבוע בראותם את התיבה שטה בביטחון על פני המים ומגנה על חייהם של נח ומשפחתו. בדיוק כך ראיתי את הצדיקים של ימינו, אשר מזהירים את זולתם מפני שפיכת חרון אפו של אלוהים. הם אלה אשר ייגאלו. אלוהים ישמור עליהם מפני הרשעים, כי הם לא נטשו את תקוותם לעלות השמימה ולא השתחוו לחיה ואף לא קיבלו את סמל שלה. ראיתי כי אילו היו הרשעים מקבלים רשות לחסל ולו שמץ מקדושת העולם אשר בצדיקים, השטן וכל צבא שונאי אלוהים היו מתמלאים בשביעות-רצון. והו, איזה ניצחון היה זה עבור כבוד שטניו אילו במאבק האחרון הזה היה מכניע את אלה שבמשך זמן כה רב ציפו לביאת האדון האהוב. אלה שלעגו לעובדה כי הצדיקים יעלו לחצרות המרום, בקרוב יהיו עדים לגאולתם בידי אלוהים הרחום.

הצדיקים עזבו את הערים והעיירות, הרשעים רדפו אחריהם על מנת להרוג אותם. אך החרבות אשר נשלפו, מוכנות ליפול על צווארם של ילדי אדוני, נשברו כקני קש ונפלו ארצה. מלאכי אלוהים עמדו איתנים בהגנה על הצדיקים. הקדושים התפללו יומם ולילה למען ישועתם, ואלוהים שמעם.

ישועת הצדיקים

היה זה בחצות הליל כאשר החליט אלוהים לגאול את עמו. בעוד הרשעים ממשיכים ללגלג על הצדיקים, יצאה לפתע השמש וזרחה באור מסנוור, בעוד הירח עצר במקומו. גיחוכי הרשעים נתקעו בפיותיהם והם התמלאו יראה, והצדיקים הביטו בחגיגות נעלה בסימני גאולתם. אותות ומופתים חלפו זה על פני זה במהירות רבה. נראה כי השתנה הסדר הטבעי: נהרות חדלו לזרום, עננים כבדים נקבצו והתנגשו זה בזה. לא היה אלא אשנב אור אחד בשמים וממנו זרמה תהילת אלוהים, וקולה כקול הרעם של מים רבים – מרעיד את השמים ואת הארץ. והארץ כולה רעדה, ונפתחו הקברים וכל אלה אשר מתו באמונה, ששמרו שבת בחייהם וקיימו את הוראות הבשורה השלישית, יצאו ממשכנות העפר שלהם לשמוע את ברית אדוני עם אלה מילדיו אשר לא זנחו את חוקו.

השמים נקרעים ומהומה שוררת בהם. ההרים מתנוודדים כקנה סוף ברוח וסלעיהם נבקעים ונופלים. מי הים רותחים כבסיר ומשליכים מתוכם אבנים אל פני האדמה. קולו של אלוהים נשמע, והוא מכריז על היום ועל השעה של ביאת המשיח וקובע את הברית הנצחית עם עמו. מילותיו מהדהדות על פני כל הארץ. בני עמו של אלוהים עומדים מקשיבים לדבריו המתגלגלים כקולות הרעם, כשעיניהם מביטות כלפי מעלה. איזה מראה נעלה ומלא בקדושה! כשנפסקים דברי אלוהים, קוראים הצדיקים, "כבוד לו! הללויה!" פניהם מוארות בתהילת האל וזרחות כפני משה כשירד מהר סיני. האור הזה מעוור את הרשעים. וכאשר מקבלים שומרי כבוד אלוהים ושומרי שבתו את הברכה שעתידה להתקיים לעולם, מושמעת קריאת ניצחון – החיה וצלמה מובסות.

אז הגיעה תקופת היובל בת אלף שנים שבמהלכה שררו שלוה ושלווה על פני האדמה. ראיתי את העבד הצדיק מתרומם בניצחון ומסיר מעצמו את כבליו, כשאדונו המרושע שרוי במבוכה ובחוסר-ידיעה כיוון שאינו מבין את מילות אלוהים.

ביאתו השנייה של ישוע המשיח

זמן לא רב אחר-כך הופיע ענן גדול בהיר ועליו יושב בן האדם. כשהופיע הענן באופק הוא נראה קטן מאוד. המלאך אמר כי זהו הסימן לקראת בואו של בן האדם. כשהתקרב הענן יכולנו לראות את הדרת כבודו של ישוע המשיח היורד מן השמים כ"מִנְצֵן וְלִמְצֵן יִנְצֵן" (ההתגלות ו':2), בלוויית פמליה של מלאכים מוכתרים בעטרות מבהיקות.

אין שפה שיכולה לתאר את הדר ההופעה ההיא. הענן החי של כבוד אשר אין למעלה ממנו, התקרב עוד יותר, ועתה נגלתה לעינינו דמותו של אדון ישוע האהוב. לא עטרת קוצים אלא עטרת הלל על ראשו, "ועל בגדו ועל ירכו כתוב שם

"מֶלֶךְ הַמְּלָכִים וְאֶדוֹן הָעֲדוֹנִים" (ההתגלות י"ט:16).

פניו כשמש המאירה בצהריים, עיניו כלבת אש ומרגלתיו כעין נחשת וקולו כקול כלי נגינה רבים. "והשמים משו כספר נגלל וכל הר ואי הנתקו ממקומם: ומלכי הארץ והרזנים ושרי האלפים והעשירים והתקיפים וכל עבד וכל בן חרים התחבאו במערות ובסלעי ההרים: ויאמרו אל ההרים ואל הסלעים נפלו עלינו וכסונו מפני הישב על הכסא ומפני חמת השה: כי בא יום עברתו הגדול ומי יוכל להתיצב" (ההתגלות ו':14-17).

באותו רגע רואים הרשעים כי הדרו ותהילתו של אלהים שורים על הצדיקים, על אלה שקודם לכן שאפו למחות מעל פני האדמה. בין קריאות הזוועה שלהם הם שומעים את נימות השמחה שבקולות הצדיקים המכריזים, "הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו" (ישעיהו כ"ה:9).

התחייה הראשונה

האדמה רעדה בחזקה, מהדהדת את קולו של בנו של אלוהים הקורא לצדיקים הנרדמים להתעורר ולקום. הם נענים לקריאתו, יוצאים מקבריהם לבושים בתפארת של אלמותיות ומכריזים, "ניצחון, ניצחון על קבר ועל מוות!" "איה קצף המות איה שאול נצחונך?" (קורינתיים א' ט"ו:55). קולותיהם של הצדיקים החיים ושל אלה אשר קמו לתחייה התאחדו לקריאת ניצחון אחת גדולה. המתים חזרו לחיים, גופם שלם, ללא סימן של מחלה או מוות. הצדיקים החיים מתחלפים "ברגע אחד כהרף עין" ועולים באוויר לקראת האדון יחד עם אלה אשר הוחיו. והנה התקיימה הפגישה הנעלה! החברים שהופרדו על-ידי המוות לא ייפרדו עוד לעולם.

מרכבת הענן הייתה בעלת שתי כנפיים בכל אחד מצדדיה, מתחתיה היו גלגלים ורוח חיה בהם. כאשר התגלגלה המרכבה מעלה הכריזו הגלגלים "קדוש" והכנפיים קראו "קדוש" וכל המלאכים הנעים סביב המרכבה ומלווים אותה הצהירו, "קדוש קדוש קדוש יהוה אלהים צבאות" (ההתגלות ד':8). המרכבה המשיכה לעלות מעלה ומעלה לקראת העיר הקדושה. לפני הכניסה לעיר הסתדרו הצדיקים במרובע מושלם ובמרכז עמד המושיע, כאשר ראשו וכתפיו נישאים מעל ראשיהם של הקדושים ושל המלאכים. כל העומד במרובע יכול היה לראות את דמותו המדהימה ואת פניו היפות.

גמול לקדושים

אז ראיתי את המלאכים באים בהמוניהם וכל אחד מביא איתו מן העיר עטרת תהילה – לכל אחד מן הקדושים, ועליה כתוב שמו של בעליה. ישוע המשיח ביקש להביאן אליו, לקח אותן מידי המלאכים ושם במו ידיו על ראשי הקדושים. המלאכים הביאו גם את הנבלים וישוע הגישם לקדושים. המלאכים העומדים בראש זימרו את הצליל הראשון ואליהם נצטרפו שאר הקולות השרים שבח ותהילה לאלוהים ולבנו. וכל יד פרטה במיומנות על מיתרי הנבל והולידה מוזיקה מפוארת ומושלמת.

אחר-כך ראיתי את ישוע מוביל את הגאולים אל שערי העיר. הוא פתח אותם לרווחה, ציריהם בוהקים, והם קידמו בברכה את הנאמנים לתוך חצרות העיר. כל מה שחזו בו היה שמחה לעיניים – תהילת האל שפעה מולם. ישוע שב ופנה אל הצדיקים הגאולים שלו, שפניהם זהרו מרוב אושר והדר, הביט בהם באהבה ואמר בקולו רם ומתנגן, "ראיתי עמל נפשי ושבע רצון אנוכי. מן התהילה הזאת תהנו לנצח נצחים. תמו צרותיכם ולא תראו עוד לא מוות ולא אבל, וזעקה וכאב לא יהיה עוד" (ההתגלות כ"א:4). ואז ראיתי את כל הקדושים קדים, מסירים את כתריהם מראשיהם ומניחים אותם לרגלי המושיע. בידיו מלאי אהבה הרימם מקידתם, והקדושים שבו לפרוט על נבלי הזהב שלהם בעודם ממלאים את הרקיע בשירי הלל לשה האלוהים.

והנה ישוע מוליך את עמו אל עץ החיים, ושוב נשמע קולו שהוא נעים ויפה מכל מוזיקה שאי-פעם שמעה אוזנו של בן אנוש. ואומר הוא, "עלה העץ הוא לתרופת הגוים. תאכלו מכל אשר עליו". פרי העץ ההוא היה טוב מכל פרי אחר, ולכל קדוש היה מותר לאכול ממנו. כס אלוהים בעיר הזו וממנו יוצא נחל של מים חיים, זך ומבהיק כבדולח. בכל אחד מצידיו צומח עץ חיים ועוד עצים רבים נושאי פירות טובים לאכילה על שפותיה (ספר ההתגלות כ"ב:1-2).

לא קיימת שפה ואין מילים שבכוהן לתאר את הדר מלכות השמים. נשימתי נעתקה למראה המושלם ההוא. נסחפת אחרי ההוד שאין כמוהו ואחרי התהילה הכובשת הנחתי את העט בצד וקראתי, "איזו אהבה! איזו אהבה מדהימה!" אין ביכולתה של השפה הנשגבה ביותר לצייר את הדר השמים ואת אהבתו של המושיע אשר לא קיימת אחרת למעלה ממנה.

מלכות אלף שנה

שוב הופנתה תשומת ליבי אל פני כדור הארץ. הרשעים הושמדו והארץ הייתה מכוסה בגופותיהם. מעוותים מכאב ומקללים את שמו של אדוני, הם קיבלו את שבע המכות האחרונות במלואן. רועי צאן בלתי-נאמנים נהיו למטרה מיוחדת שאליה הופנה חרון אפו של אלוהים. בעודם עומדים על רגליהם נמקו עיניהם בחוריהן ולשונוותיהם הצטמקו בפיהם. בעת שהצדיקים נענו לקולו של אלוהים ועלו השמימה, הרשעים התנפלו בזעם זה על זה. נראה כי האדמה כולה הייתה ספוגה בדמם וגופות המתים השתרעו על פני העולם כולו.

הארץ נדמתה לשממה: ערים ועיירות נהרסו מרעידת האדמה ועתה עמדו חורבות חורבות; ההרים הוזזו ממקומם ותחתם פיהקו מערות שאין להן תחתית; אבנים חדות אשר נפלטו מבטן הים והאדמה, בערבוביה אחת עם העצים העקורים, היו פזורים על פני כדור הארץ. זהו המקלט לשטן ולתומכיו למשך אלף השנים הבאות. בארץ הדוממת הזו הוא ישוט ויביט בתוצאות המרד שלו בחוק אלוהים. אלף שנים הוא יתהלך תחת הקללה החמורה שהביא על עצמו במו ידיו.

כבול לפני האדמה, השטן יאבד את היכולת להתנדנד בין העולמות במטרה לפתות את אלה שעוד לא נפלו במלכודתו ולהציק להם. הוא יסבול קשות לאורך כל הזמן הזה. מתחילת מאבקו נגד השלטון האלוהי הוא לא חדל לממש את כישרונותיו הזדוניים, ועתה ניטל ממנו כוחו הרב וכל שנותר לו הוא להרהר במעשים שעשה מאז המרד הגדול ולראות בחרדה ובאימה את העתיד שמצפה לו: סבל על כל הרע שגרם ועונש על כל החטאים שעשו אנשים כיוון שהסיתם לכך.

שמעתי את קריאות הניצחון של המלאכים ושל הצדיקים הגאולים. הם נשמעו כעשרת אלפים כלי-זמר, מביעים את שמחתם על שנפטרו מפיתויי השטן ומנוכחותו בקרב תושבי כל העולמות. וראיתי את ישוע ואת הצדיקים יושבים על כסאות מלוכה, והאחרונים משרתים את אלוהים בתור מלכיו וכוהניו. ישוע המשיח היה עמם, שופט כל רשע-מת בעורכו השוואה בין מעשיו לבין הכתוב בספר החוקים ולבין דבר אלוהים, וקובע את עונשו "כפי פעלו בחיי גופו" (ראו קורינתיים ב' ה':10). לאחר מכן נרשם שמו של כל אחד בספר המתים. השטן ומלאכיו הנופלים נשפטו אף הם. עונשו של השטן עתיד היה להיות חמור בהרבה מדינם של אלה אשר הוליכם שולל. סבלו לא ניתן להשוואה לייסוריהם של קרבנותיו. מנת חלקו היא להמשיך ולסבול לאורך שנים רבות, גם לאחר מותם של אלה שפיתה והדית.

לאחר אלף השנים, בתום ימי הדין שנגזרו על הרשעים המתים, יצא ישוע מן העיר, מלווה בקדושים ובצבא מלאכיו. הוא ירד אל פני האדמה וכאשר נגעו קצות רגליו בהר, נבקע זה לשניים והפך למישור ענקי. אז הביטו הכול מעלה, ועיר נהדרת שאין עוד כמוה נגלתה לעיניהם, שנים-עשר מוסדות לה ושנים-עשר שערים, ארבעה בכל צד, ועל כל אחד מהם עומד המלאך. כולנו קראנו, "הנה העיר! עיר הקודש! היא יורדת מן השמים מאת אלוהים!" וכשירדה העיר, מוקפת הדר וכבוד אלוהים, היא השתרעה על המישור שהכין לקראתה ישוע המשיח.

התחייה השנייה

ישוע המשיח, מלווה בפמליית המלאכים והקדושים הגאולים, עזב את העיר. המלאכים הקיפו את מנהיגם והקדושים צעדו אחריהם. והנה בכוח אדיר ומאיים הוא ציווה על הרשעים-המתים לקום לתחייה. הם נענו לקריאתו ויצאו מקברותיהם, גופותיהם נושאים את אותות המוות, עמומים ופגומים ממחלות. איזה מראה! גופם של הצדיקים שקמו בעת התחייה הראשונה היה גוף של הנעורים הנצחיים, והרשעים החוזרים עתה לחיים היו עטופים בקללה. מלכי הארץ והנכבדים, השפלים והרשעים, המשכילים והלא-מלומדים – כול אלה קמו ממקומות הקבורה שלהם. הם הביטו בבן האדם אשר בזו לו ולעגו לו, זה שעל ראשו הקדוש שמו עטרת הקוצים והכהו בקנה, ועתה ראו אותו אפוף הדר מלכותי. אלה שירקו בפניו בשעת משפטו עתה הסבו את פניהם כדי להימנע ממבטו הנוקב ומתהילתו המסנוורת. הם שנעצו מסמרים בכפות ידיו ורגליו נבהלו כשראו את סימני הצליבה. אלה שדקרו בִּרְמָח את צדו ראו את אותות ההתעללות בגופו.. עתה לא היה להם ספק כי זהו האחד שהם צלבו ולעגו לו בשעת מאבקו בחבלי-הגסיסה. יללת פחד וכאב מתמשכת נשמעה, וכל רשע ניסה לברוח מפניו של מלך המלכים ואדון האדונים.

הכול מיהרו להתחבא במערות ובסלעי ההרים ולהסתתר מפני גדולתו של האחד שלו פעם בזו (ההתגלות ו':15). מלאי יראת כבוד כלפי תהילתו הנעלה וחרדים מפני עוצמתו, הם הכריזו בקול צלול "ברוך הבא בשם יהוה!"

לאחר מכן פנו ישוע ומלאכי השמים וכל הקדושים המתלווים אליהם חזרה אל העיר. בכי ויללות הרשעים הנידונים לעונש ולמוות נשמעו ברקע. והנה ראיתי את השטן שב לעבודתו. הוא התהלך בקרב נתיניו והפך את החלשים וחסרי-האונים לחזקים. הוא גרם להם להאמין כי לו ולמלאכיו יש די כוחות והצביע על ההמונים שעזבו את קברותיהם ועתה עמדו לפקודתו. היו ביניהם לוחמים רבי-עצמה ושליטים מנוסים במלחמה אשר כבשו ממלכות רבות, נְפָלִים אדירים ואנשים אמיצי-לב שלא ידעו תבוסה מהי. והנה גם נפוליאון, גאווותן ואמביציות, שרק התקרבותו הרעידה את עמים, ואף אישים רבים אחרים בעלי שיעור קומה, יהירים וגאים, אשר נפלו בשדה הקרב בלהיטותם לכבוש.

הם עזבו את הקברים עם אותה מחשבה שהשתלטה על ליבם ברגע האחרון של חייהם – לכבוש. השטן התייעץ ראשונה עם מלאכיו, ולאחר מכן עם המלכים והשליטים אשר הוחיו, ועם המנהיגים והלוחמים. הוא עמד והשקיף על צבאו, ואז פנה ואמר להם כי קבוצת המגנים על העיר קטנה וחלשה וכי כדאי להם לעלות אליה ולכבושה, לסלק את תושביה ולהפוך לבעלי כל עושרה ותהילתה.

השטן הצליח לרמותם, ונתיניו ניגשו מיד להכנות לקראת הקרב. בצבא האדיר ההוא נמצאו הרבה אנשים מיומנים והם יצרו כל מיני כלי נשקים. כשהיה הכול מוכן פנו ההמונים אל העיר, כשהשטן בראשם. אליו התלוו מלכים ומנהיגים מנוסים, ואחריהם צעדו שאר הלוחמים, מסודרים בפלוגות. בראש כל אחת מהן הלך מפקד מנוסה, אשר השגיח על הסדר המוחלט בקרבה. כך הם צעדו על פני האדמה המעוותת אל העיר הקדושה. ישוע סגר את שעריה, והצבא המאיים הקיף אותה ביוצרו מערך לחימה ובציפייה לקרב האכזרי.

הכתרתו של המשיח

משיח שב והופיע לעיניהם של אויביו. מעל העיר, על הבמה העשויה זהב ממורט, נמצא "כסא רם ונשא". על הכסא יושב בן האלוהים וסביבו נתיני מלכות השמים. אין שפה המסוגלת לתאר את גדולתו ולא נוצר עוד כלי שבכוחו לצייר את כבוד האדון. הוא אפוף בתהילת אביו הנצחי. זוהר מדהים קורן ממנו וממלא את העיר כולה, מפעפע בין השערים וזורם על פני האדמה.

קרוב לכס המלוכה עומדים אלה שהיו פעם קנאים בשירותם לשטן, אך עתה, כאוד שניצל מן הלהבה, הם הלכו אחרי מושיעם במסירות מלאה וחזקה. אחריהם ניצבים אלה שבין בגידה לשקר הצליחו להשיג שלמות נוצרית ולשמור על חוק האלוהים בעוד שאר העולם הנוצרי קרא לו חסר-תועלת, וכן מעונים בני תקופות שונות, אנשים שהקריבו את חייהם למען אמונתם. ומאחורי כל אלה אשר "המון רב אשר לא יכל איש למנותו מכל הגוים והמשפחות והעמים והלשונות ויעמדו לפני הכסא ולפני השה מלבשים שמלות לבנות וכפות תמרים בידיהם" (ההתגלות ז':9). מלחמתם באה אל תומה, הם השיגו את ניצחונם. מרוצם היה קשה, אך הם זכו בפרס. כפות התמרים בידיהם מסמלות את הניצחון, ושמלותיהם הלבנות – את הצדק המושלם של ישוע המשיח, שעתה הם חולקים אותו עמו.

אלה שנגאלו מתאחדים בשירת הלל לאלוהים והיא מהדהדת בחללי הרקיע, "הישועה לאלהינו הישב על הכסא ולשה!" (ההתגלות ז':10). קולות המלאכים והשרפים מתחברים זה לזה והופכים למקהלת הערצה אחת גדולה. כאשר רואים הנגאלים את כוחו ואת זעמו של השטן, הם יודעים כי ללא תמיכתו של ישוע המשיח הם אינם מסוגלים לנצח. אין ולו אדם אחד בקהילה הזוהרת ההיא אשר מייחס לעצמו את הגאולה ואומר כי הניצחון הושג אך ורק בכוחו ובצדיקותו. דבר לא נאמר על מעשיהם ועל ניסיונם האישי. הם אינם חדלים לשיר, "הישועה לאלהינו... ולשה!" מילים אלה עוברות כחוט השני בהמנון שהם מזמרים.

בנוכחות תושבי הארץ וילידי השמים נערכת הכתרה חגיגית של בן האלוהים. בעל כוח והוד נעלה, מלך המלכים מכריז את דינם של המורדים נגד שלטונו וניגש לשפוט את אלה שהפרו את חוקו ודיכאו את עמו. נביא אלוהים אומר, "וארא כסא לבן וגדול ואת הישב עליו אשר מפניו נסו ארץ ושמים ולא נמצא להם מקום: וארא את המתים הקטנים עם הגדלים עומדים לפני הכסא וספרים נפתחים ויפתח ספר אחר אשר הוא ספר החיים וישפטו המתים על פי הכתוב בספרים כמעשיהם" (ההתגלות כ':11-12).

הספרים נפתחים. עיניו של ישוע מתבוננות אל תוך ליבם של הרשעים, מודעות לכל חטא שאלה ביצעו אי-פעם. עתה הם מבחינים בכל סטייה מן דרך הקודש והטהרה, בגאוותנותם ובמרדנותם שהביאום עד שחיללו את חוק אדוני. לפני עיניהם נחשפים הפיתויים המושחתים אליהם התמכרו ברדיפה אחר תענוגות, ברכות מעוותות, גלי חסד אלוהים שנשברו במגע עם ליבותיהם הקשוחים שלא ידעו חרטה – כל מעשי הפשע שלהם ככתובים באותיות של אש.

מראה מקיף של הקרב הגדול

מעל הכסא מופיע הצלב ומראה בלתי-רגיל נראה לעיני כול: אדם מפותה ונכשל עומד בראש השרשרת המגלה את כל תוכנית הגאולה. הנה לידתו הצנועה של המושיע, נעוריו אשר עברו בעוני ובצייתנות, טבילתו בנהר הירדן, הצום ופיתוי במדבר, השירות אשר העניק לאנושות – ברכות השמים הנשגבות ביותר, ימיו המלאים במעשי חנינה ואהבה לזולת, לילותיו – שעות של תפילה מתמדת בין ההרים הדוממים; והנה גם התחבולות שנרקמו נגדו שמקורן בקנאה ובשנאה, תשובתם של אנשים לנדיבותו, ייסוריו האיומים בגת-שמונים שנגרמו בשל הנטל קשה מנשוא שנטל על עצמו – חטאי העולם כולו. ועכשיו אנו רואים את הבגידה בו ואת הסגרתו לידי האספסוף האכזרי, את הנסיבות הנוראיות של אותו לילה מזוויע כשהוא, האסיר הנכנע, נעזב על-ידי תלמידיו, הובל ברחובות ירושלים תחת מטר המכות המזרזות של השומרים. הוא מובא אל חנן ונשפט בהיכל של הכוהן הגדול, לאחר מכן עומד מול הורדוס השפל והאכזר, באולם המשפטים של פילטוס: כאן, פגוע ומושפל, הוא שומע את גזר דינו.

הסצנות האחרונות נחשפות לפני ההמון הלום התדהמה: הסובל הסובלני עולה על הר גולגולתא, והנה נסיך השמים נקשר אל הצלב, ובעודו אחוז ייסורי גסיסה, הכוהנים היהירים והאספסוף המלגלג בזים לו. חשיכה שאינה מן העולם הזה יורדת על פני האדמה אשר בטנה רועדת, סלעיה נשברים וקבריה נפתחים. זוהי שעת מותו של מושיע העולם.

דבר אחד לא שונה בתצוגה המזעזעת ההיא. השטן, מלאכיו ונתיניו אינם מסוגלים להסב את עיניהם מן המראה שהוא "פרי" עבודתם. כל אחד מהם נזכר בחלקו במעשים המכאיבים הללו. כאן עומדים הורדוס אשר ציווה לטבוח את תינוקות בית לחם כדי להיפטר ממלך ישראל לעתיד, הרודיה, אישה נבזית, שעל ידיה דמו של יוחנן המטביל, פילטוס, שלא היה מסוגל לעמוד על דעתו ונכנע לרוח התקופה, החיילים שלא בחלו בלעג ובהתעללות, הכוהנים והשליטים שצעקו עם הקהל המטורף, "דמו עלינו ועל בנינו" – כל אחד ואחד מהם רואה עתה את גודל אשמתו. בזמן שהצדיקים מניחים את כתריהם לרגלי ישוע המשיח וקוראים, "הוא מת למעני", הרשעים מנסים לשווא להתחבא מפניו מלאות ההוד האלוהי והזוהרות יותר מהשמש.

בקרב המון הנגאלים נמצאים גם תלמידיו של ישוע: פאולוס הנועז, פטרוס הנלהב, יוחנן האהוב והאוהב, ושאר התלמידים ישרי-הלב. איתם ניצב צבא עצום של קדושים אשר איבדו את חייהם למען האמונה, ומחוץ לחומות העיר מחכים הרודפים, הכולאים ואלה שלקחו את חייהם. הנה נירון, מפלצת אכזרית ומרושעת, שעתה רואה את שמחתם

ועליצותם של קורבנותיו לשעבר, אלה שלהם גרם עינויים קשים ובסבלם מצא סיפוק שטני. אמו אף היא כאן. פשעיו המזעזעים של הקיסר אשר ירש ממנה את חותם הרוע ובהתמכרות לתאוותיו השפלות לקח ממנה דוגמה, הם הפרי שהוליד חטאה.

פה עומדים גם הכמרים והבישופים, אלה שקראו לעצמם נציגי ישוע המשיח ובאותה עת נקטו באמצעים הנלוזים ביותר – כליאה, עמודי תלייה ושריפה – כדי לשלוט בשכלם ונפשם של אנשי עם האלוהים. באותו המון נמצאים האפיפיורים שחטאו בחטא הגאווה, ובשינוי החוק הקדוש העמידו את עצמם מעל אלוהים עצמו. כמה שלא ירצו בכך, אבות הכנסייה בדויים האלה אינם יכולים להימנע ממתן דין וחשבון לאלוהים. מאוחר מדי נודע להם כי אלוהים היודע-כול מקנא לחוקו ואינו מותיר פשע אחד ללא עונש. עתה הם מבינים שעניינו של ישוע המשיח הוא אחד עם עניינו של העם אשר סבל למענו, ושומעים בתודעה מחודשת את מילותיו, "מה שעשיתם לאחד מאחי הצעירים האלה לי עשיתם" (מתי כ"ה:40).

בישיבת המשפט האלוהי

כל הרשעים המואשמים בבגידה נגד שלטון השמים מועמדים עתה לדין האלוהי. אין להם סנגור ואין להם הצדקה. גזר דינם הוא המוות הנצחי.

כעת נחשף לעיני כול כי גמול על החטא אינו עצמאות נשגבת וחי נצח, אלא שיעבוד, ריקבון ומוות. הרשעים רואים מה הפסידו כתוצאה ממרידתם. הם דחו את התהילה הנעלה והנצחית שהשמים הציעוה, וכמה מיוחלת היא נראית להם עכשיו. "כל זה", קורא הנופל, "יכול היה להיות שלי, אך בחרתי לזונחו. איזה סנוור! העדפתי קלון, ייאוש ואומללות על פני כבוד, אושר ושלוש!" הם רואים כי הרחקתם מחצרות מלכות השמים מגיעה להם, ובצדק. הלא הוכיחו באורח חיים כי אינם רוצים בישוע למלך עליהם?

כמהופנטים מסתכלים הרשעים על הכתרתו של בן האלוהים. בידיו הם רואים את לוחות הברית הקדושה, עליהם כתובים החוקים שלהם התכחשו ואותם הפרו. בהיותם עדים לפרץ של התפעלות, הערצה והתלהבות בקרב הנגאלים, ובשומעם את צלילי הנגינה המדהימה הזורמים מתוך חצרות העיר, אף הם קוראים בקול אחד, "גדולים מעשיך ונפלאים יהוה אלהים צבאות, צדק ואמת דרכיך מלך הגוים!" (ההתגלות ט"ו:3). הם נופלים ארצה ומשתחוים לפני שר החיים.

המוות השני

השטן נראה משותק כשהוא מביט בהודו והדרו של ישוע המשיח. הוא שפעם היה קרוב הס' כך, נזכר מהיכן הורחק. השרף הזוהר, "בן-שחר" – כמה השתנה, עד כמה נפל!

הוא מבין כי מורד חצוף כמוהו אינו זכאי לחיות בשמים. לאורך זמן כה רב הוא התאמן למאבק נגד אלוהים, ועתה הטהרה, השלום והשלווה השוררים בשמים אינם משמחים אותו, אלא גורמים לו כאב בלתי-נסבל. דומם הוא. חדלו נזיפותיו בחסדו ובצדקו של אדוני. האשמה שהעז להטיל על יהוה מופנית עכשיו נגדו. המלאך הנופל מרכין את ראשו ובכך מבטא את כניעתו לגזר דינו.

כל השאלות, של אמיתות ושגיעות, של המאבק עתיק-היומין הזה מתבררות. הקרבה שהקריבו האב והבן למען האדם מוצג לעיני כול. הגיעה השעה להשיב לישוע המשיח את מעמדו החוקי שלו. שמו מהולל מעבר לכל נסיכות סמכות או כל שם אחר.

אף-על-פי שהשטן הוכרח להודות בצדקתו של אלוהים ובעליונותו של ישוע המשיח, אופיו נשאר כמו שהיה. רוח מרדנות, כזרם מהיר וחזק, שוב גורפת אותו. מותרף מרוגז וכעס הוא מחליט לא להיכנע במעבק הענק. באה העת לקרב הנואש האחרון נגד מלך השמים. השטן מסתער לתוך צבא נתיניו ומנסה להשרות בקרבם את הזעם שהוא חש ולהמריצם לתקוף ללא השתהות. אך מתוך אין-ספור אנשים שהביאם לכאן במרמה, לא נמצא אחד המוכן להכיר בעליונותו. הגיע הזמן לקץ שלטונו. הרשעים אחוזים באותו זעם של השטן כלפי אלוהים, אך אין בהם שמץ תקווה לגבור על יהוה. זעמם מוצת נגד השטן עצמו ותומכיו, וכשדים הם מתנפלים עליהם ופותחים בקרב חסר-תקדים.

אש מן השמים

אז מתגשמות מילותיו של הנביא "כִּי קָצָף לַיהוָה עַל-כָּל-הַגּוֹיִם, וְחִמָּה עַל-כָּל-צָבָאָם; הִתְרִימָם, נִתְּנָם לְטָבַח" (ישעיהו ל"ד:2). "ימטר על רשעים פחים אש וגפרית ורוח זלעפות מנת כוסם" (תהילים י"א:6). אש יורדת מן השמים מאת אלוהים. הארץ נבקעת ומבטנה מתפרצת להבה האוכלת כול, אפילו את הסלעים. בא היום "בער כתנור" (מלאכי ד':1). האדמה וכל יסודותיה מתפרקים בלהבה בוערת (ב' פטרוס ג':10). אש מיוחדת – אש תְּפִתָּה – הוכנה עבור מנהיג המורדים. הבור עמוק ורחב, "נִשְׁמַת יְהוָה כְּנִחַל גִּפְרִית, בִּעֲרָה בָּהּ" (ישעיהו ל"ג:33). פני כדור הארץ כגוש אחד מותך, עליו אגמי האש רותחים. הגיעה עת המשפט ואבדון לכל רשעים, "כִּי יוֹם נָקָם, לַיהוָה--שְׁנַת שְׁלוֹמִים, לָרִיב צִיּוֹן" (ישעיהו ל"ד:8).

הרשעים מקבלים את גמולם על פני הארץ. יהיו הם כ"קש ולהט אתם היום הבא אמר יהוה צבאות" (מלאכי ד':1). אחדים מחוסלים באבחה אחת, אחרים עתידים לסבול ימים רבים. הכול נענשים כפי מעשיהם. חטאי הצדיקים מוטלים על השטן, בורא החטא, והוא יענש עליהם. הוא יישא את עונשו על שמרד בשמים ואף על כל העוון אשר גרם לאנושות לבצע. גמולו יהיה חמור בהרבה מגמולם של אלה שרימה והדיח. גם לאחר שייעלמו כל אלה אשר נפלו במלכותו, הוא ימשיך לחיות ולהתייסר. באש המטהרת ישרפו גם שורש (השטן) וגם ענף (חסידי). צדקת אלוהים באה על סיפוקה. הנגאלים וכל צבאות השמים מכריזים בקול רם, "אמן!"

כשהארץ עטופה באש נקמתו של אלוהים, הצדיקים נמצאים בטוחים מאחורי חומותיה של עיר הקודש. באלה שקמו בעת התחייה הראשונה "לא ישלט המוות השני" (ההתגלות כ':6). אלוהים הוא "אֵשׁ אֵלֹהִים" לרשעים, ולקדושים הוא "שמש ומגן" (תהילים פ"ד:12).

הארץ החדשה

"וארא שמים חדשים וארץ חדשה כי השמים הראשונים והארץ הראשונה עברו והים איננו עוד" (ההתגלות כ"א:1). האש אשר אכלה את הרשעים טיהרה אף את הארץ. אף סימן לאסון לא נראה. הלהבה הבוערת לא תזכיר לנגאלים את הגמול הנורא, כי איננה עוד. אך מה שיישאר לנצח הוא פצעי הצליבה של מושיענו: על מצחו, על כפות ידיו ורגליו, בצלעו – תזכורת לאכזריות החטא.

"וְאַתָּה מְגַדֵּל-עֶדְרָה, עַל פֶּלַח בַּת-צִיּוֹן--עֲדִיךָ תֵּאֱמָר; וּבָאָה, הַמְּשִׁלָּה הָרִאשׁוֹנָה" (מיכה ד':8). ישוע המשיח החזיר את המלכות שפעם הייתה אבודה בשל העוון, ועתה היא ניתנה לכל הקדושים למעון. "צַדִּיקִים יִרְשׁוּ-אֶרֶץ; וַיִּשְׁכְּנוּ לָעַד עָלֶיהָ" (תהילים ל"ז:29).

רבים חרדו כי הביטוי לעיל של הירושה יראה חומרי מדי, ולכן ניסו לתת פירוש רוחני גם לאותן האמיתות שמייצגות את הארץ החדשה בתור ביתנו. ישוע המשיח אומר לתלמידיו כי הולך הוא להכין "מעונות רבות" בבית אביו (יוחנן י"ד:2). אלה אשר מקבלים את תורת דבר אלוהים לא יהיו בחוסר-וודאות לגבי מעונות השמים. ובכל-זאת מכריז השליח פאולוס, "עין לא ראתה ואזן לא שמעה ולא עלה על לב אנוש את אשר הכין האלהים לאהביו" (א' קורינתיים ב':9). שפת האדם אינה יכולה לתאר את גדולת הגמול לקדושים. היא תיחשף רק לפני אלה שייחזו בה במו עיניהם. שכלו של אדם אינו יכול לדמיין את הדר גן העדן של אלוהים.

כתבי הקודש קוראים לירושלם הנגאלים "ארץ מושב" (עברים י"א:14-16). שם הרועה יוביל את צאנו אל מבועי המים החיים. בארץ הזו עץ החיים נותן את פריו כל חודש וחודש, ועליו משמשים את הגויים. נחלים מלאי מים זכים ומבהיקים כעין הקרח אינם חדלים לזרום בה, ועל גדותיהם עצים מצילים שתחת עלוותם מתהלכים אלה שאלוהים גאלם. מישורים ענקיים משתרעים על פניה ומתגבהים לגבעות יפות-נוף, ופסגות הרי אלוהים הגבוהים מביטות על הארץ. שם, על פני מישורי השלווה, על שפות הנחלים החיים, עמו של אלוהים, הנע-ונד במשך אלפי שנים, ימצא לו בית.

ירושלים החדשה

הנה ירושלים החדשה – העיר ש' יש לה כבוד אלוהים ואור נגהה כאבן יקרה מאד כאבן ישפה המבהקת כעין הקרח" (ההתגלות כ"א:11). אלוהים מכריז "וְגִלְתִּי בִירוּשָׁלַם, וְשִׁשְׁתִּי בְעַמִּי" (ישעיהו ס"ה:19). "הנה משכן אלהים עם בני האדם ושכן בתוכם והמה יהיו לו לעם והוא האלהים יהיה אתם אלהים: ומחה אלהים כל דמעה מעיניהם והמות לא יהיה עוד וגם אבל וזעקה וכאב לא יהיה עוד כי הראשונות עברו" (ההתגלות כ"א:3,4).

בעיר אלוהים "לילה לא יהיה עוד" ואף אחד מתושביה לא יצטרך מנוחה ולא יבקשה. בשירותם את אלוהים ובהבעת שבח לשמו איש מהם לא יתייגע. נחוש ברעננות הבוקר אשר לא ייתם לעד. "ולא יצטרכו עוד לאור נר ולאור שמש כי יהוה אלהים הוא יאיר להם" (ההתגלות כ"ב:5). זוהר עדין ישרור בה במקום קרני השמש המסנוורות, אולם הוא יגבר מאוד על אור הצהריים שלנו. הזוהר הזה הוא זוהר תהילת אלוהים והשה, אשר ישטוף את חצרות העיר הקדושה. הנגאלים ייהנו מאור היום הבלתי-נגמר, שמקורו אינו בשמש אלא בהודו של האל.

"והיכל לא ראיתי בה כי יהוה אלהים צבאות היכלה הוא והשה" (ההתגלות כ"א:22). האב והבן יתגלו לפני הקדושים וידברו אליהם ישירות. "כי כעת מביטים אנחנו במראה ובחידות" (קורינתים א' י"ג:12), זאת אומרת, דמותו של אלוהים נגלת לנו כבמראה, בבריאות הטבע וביחסיו עם בני אדם, אך בעתיד המצפה לצדיקים נראהו פנים אל פנים, ויוסר הווילון המחשיך והמפריד בינינו. נעמוד בנוכחותו ונראה את הוד פניו.

שכלם בן האלמוות לא יחדל ללמוד ולהכיר את פלאי הכוח היצירתי ואת המסתורין של האהבה הגואלת. האויב המפתה אינו כאן, ואף אחד לא יעז עוד לנסות את סלחנותו של אלוהים. כל כושר וכישרון יתפתחו ויולידו עוד. הנפש לא תמאס ברכישת הידע ולא יפחתו הכוחות. שם יתמלאו המשימות המרוממות ביותר, יתגשמו שאיפות נשגבות ויתבצעו תוכניות נועזות, אך הן לעולם לא יסתיימו. לפנינו יהיו תמיד גבהים חדשים להשיגם, פלאים חדשים להתפעל מהם, אמיתות לא מוכרות להבין, מטרות חדשות שידרשו השקעת כוחות של שכל ונפש.

ככל ששנות הנצח ממשיכות לזרום קדימה, נגלות אמיתות חשובות ונהדרות יותר על האב ועל הבן, וככל שגובר הידע, גוברות גם השמחה, ההערצה והאהבה. כשיכירו האנשים את אופיו של אלוהים טוב יותר, יעריכוהו יותר. ובעת כשישוע יחשוף בפניהם את פרטי תוכנית הגאולה ואת ניצחונותיו המדהימים במאבק עם השטן, לבבותיהם של הנגאלים יפעמו מהר יותר מרוב כבוד ומסירות, וידיהם יפרטו חזק יותר על מיתרי הנבלים. קולות שמספרם רבו רבבות ואלפי אלפים יסחפו למקהלת הלל אחת.

"וכל בריה אשר בשמים ובארץ ומתחת לארץ ואשר על הים וכל אשר בהם, את כלם שמעתי אמרים לאמר לישב על הכסא ולשה הברכה וההדר והכבוד והעז לעולמי עולמים" (ההתגלות ה':13).

אין עוד חטא ואין עוד חוטא, כל יקומו של אלוהים טהור הוא והמאבק הגדול תם לעד.